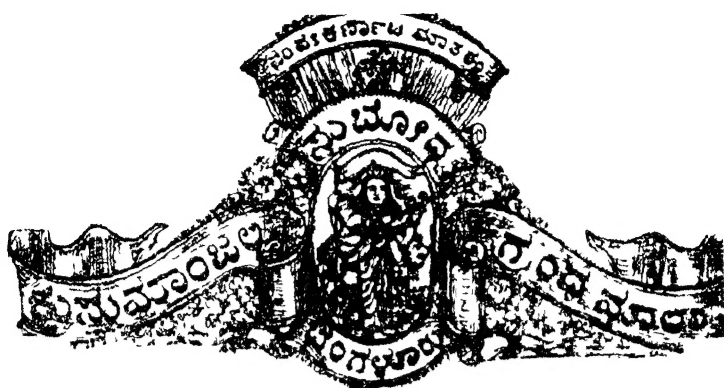

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198409

UNIVERSAL
LIBRARY

(ಸಜ್ಜಿತ ವಾಸ ಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

೮

ಸುಬೋಧ ಪ್ರಕಟನಾಲಯ,

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಹೆಸರು

೧ ಕುಚೇಲ

೨ ರಾಜಾ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗ್

೩ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು

೪ ಜೆ. ಎಫ್. ತಾತಾ

೫ ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು

೬ ಮಾರಾಬಾಯಿ

✱ ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ ✱

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂ ಜಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲಾ
(ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸಪುಸ್ತಕಾನಳಿ)

ಮುನ್ನುಡಿ:-

ಭಗವದ್ಭಕ್ತವರ್ಯನಾದ “ ಕು ಚೇಲ ” ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠನ ಪುಣ್ಯೋಪಾಖ್ಯಾನವು ಶ್ರೀಮನ್ನಹಾವಿಷ್ಣುಭಾಗವತದ ದಶಮಸ್ಕಂಧದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದುದು. ಶ್ರೀಬಾದರಾಯಣ ಮಹರ್ಷಿಪ್ರಣೀತವಾದ ಭಾಗವತ ಗ್ರಂಥ ರತ್ನವು ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಪರೀಕ್ಷೆನ್ನಹಾರಾಜನಿಗೆ ಶ್ರೀಶುಕ್ರಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಯಿಂದ ಏಳು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತಷ್ಟೆ! ಅದರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಭಕ್ತ ಶಿರೋಮಣಿಗಳ ಉಪಾಖ್ಯಾನಗಳು, ಒಂದೆರಡಲ್ಲ-ಅನೇಕವೆವೆ! ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೂ ಪರನಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ, ಮನನ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ, ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕೃತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಕರಣೀಯ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ.—

ನಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತಕಥಾನಾಯಕನು ರಾಜಾಧಿರಾಜನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನಲ್ಲ; ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುತ್ರನೆಂದು ಘನತೇಜೋದವನಲ್ಲ; ವೀರಾಗ್ರೇಸರನಾದ ಯೋಧನೆಂದು ಯಶಸ್ವಿಯಾದವನಲ್ಲ! ಆತನೊಬ್ಬ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಗರ್ಭಧರಿದ್ರನು! ಆತನ ಕುಟೀರವು ದಾಂಧ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ತಾರುಮನೆ-ಕಾಮದೇವತೆ ನೆಲೆವೀಡು! ಆದರೇನು ಆತನ ಮನೋರಾಜ್ಯ ಮೈಕಾಲ್ಯಕ್ಕೆ ಮೇರೆಯಿರಲಿಲ್ಲ ಫತ್ತೀವೃತ್ತಾದಿಗಳೂ ತಾನೂ ಉಡಲು ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಿನ್ನಲು ತೀನಿಯಿಲ್ಲದೆ ಉಪವಾಸವಿಡ್ಡು ಕಳೆದ ರಾತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಗಣನೆಯಿಲ್ಲ! ಆದರೆ ಆ ಮಹಾನ್ಯಭಾವನು ತನ್ನಾ ರಿಕ್ತತೆಗೆ ರೋಸಿ ತನ್ನ ಕರ್ಮವನ್ನು-ವಿಧಿಯನ್ನು ಎಂದೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಿಲ್ಲ. ನಿಷ್ಕರುಣಿಯೆಂದು ದೈವವನ್ನು ದೂಷಿಸಲಿಲ್ಲ ಯಮನಿಹ ಮಾಸನಾದಿ ಅಷ್ಟಾಂಗಯೋಗಗಳೆಂಬ ವೀರರನ್ನು ಸ್ನೇಹಿಸಿ, ಶ್ರವಣಮನನಾದಿಗಳೆಂಬ ದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ, ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳೆಂಬ ಅರಮಂದಿ ಬದ್ಧಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಪಂಜೆಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಕೋಟಿಕೊತ್ತಲುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಗೊಂಡು, ಹೃದಯ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ, ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯೆಂಬ

ಸುರ್ವಾಸೀರದಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ಮೈರಾಗ್ಯಗಳೆಂಬ ದಿವ್ಯಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ಶಾಂತತೆಯೆಂಬ ಕಿರೀಟವನ್ನೂ ಸಂತುಷ್ಟಿಯೆಂಬ ಪದಕಯುಕ್ತವಾದ ನವರತ್ನ ಹಾರವನ್ನೂ ಧರಿಸಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪರಮಸುಖನೂನಾದ ಆ ವಿರಕ್ತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಐಶ್ವರ್ಯಮದಗರ್ವಿತನಾದ ಯಾವನೊಬ್ಬ ಹೀನಜೀವಿಯನ್ನು 'ದೇಹಿ' ಎಂದು ಎಂದೂ ಯಾಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ತೃಪ್ತಿಯೆಂಬ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಅಕ್ಷಯವಾಗಿರಲು, ಆ ನಿಯತಾತ್ಮನು ಎಂದೂ ಯಾರನ್ನೂ ನೀಡೆಂದು ಬೇಡಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದ ಅಸಹನೀಯನಾದ 'ಷಷ್ಠಂ ಮಹಾಪಾತಕ' ನೆಂದು ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ ದುರ್ಧರದಾರಿದ್ರ್ಯವ್ಯಾಧಿಗೆ ಬೆದರಿ ತನ್ನ ತಪೋನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೆ ಕುಂದನ್ನು ತಂದಿಲ್ಲ. ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಗೆ ಲೋಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ: — ಅನನ್ಯಾಶ್ಚಿಂತಯಂತೋಮಾಂ | ಯೇಜನಾಃ ಪಠ್ಯುಪಾಸತೇ ||

ತೇಷಾಂ ನಿತ್ಯಾಭಯುಕ್ತಾನಾಂ | ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ವಹಾಮ್ಯಹಂ ||"

ಎಂಬ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು, ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿ, ನಿಶ್ಚಲನಾಗಿ, ನಿರ್ಮಮನಾಗಿ ಪರಮಮೈರಾಗ್ಯಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಆ ಮಹಾನುಭಾವನು ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಅನನ್ಯಶರಣನಾಗಿ ಭಗವದ್ಭಾವ ತತ್ಪರನಾಗಿದ್ದನು! ಇಂತಹ ಮಹಾನುಹಿಮರ ಚರಿತ್ರೆಯು ಪೃಥ್ವಿಯ ಮತ್ತಾವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದು?

ಆತನ ಪತ್ನಿಯಾದರೂ ಬಡತನಕ್ಕೆ ಗೋಳಿತ್ತು ಎಂದಾದರೂ ಪತಿಯನ್ನು ಸಿಂಧಿಸಿದಳಿ, ಗರ್ಭದುದ್ರನಾದ ಆತನ ಕೈಹಿಡಿದನೆಂದು ತನ್ನ ದುರ್ವಿಧಿಯನ್ನು ಬೈದುಕೊಂಡಳಿ, ಅಥವಾ ಆತನಿಗಿಲ್ಲದ ಐಶ್ವರ್ಯಪದವಿ-ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಕೋರಿದಳಿ? ಅಷ್ಟಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ದರಿದ್ರನಾದ ನಿರ್ದನನಾದ ಆ ತನ್ನ ಪತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಲಕ್ಷ್ಯಭಾವವನ್ನು ವಹಿಸಿದಳಿ? ಅಥವಾ ಆತನಿಗೆ ಅವಿಧೇಯಳಾಗಿದ್ದಳಿ? ಆಹಾ, ಅಂತಹ ಅಸಹನೀಯ ದಾರಿದ್ರ್ಯದುಃಖಾನುಭವದಲ್ಲಿಯೂ ಎಂತಹ ಶಾಂತತೆ, ಎಂತಹ ವಿನಯ ವಿಧೇಯತೆಗಳು, ಎಂತಹ ತೃಪ್ತಿ ಸೌಜನ್ಯಗಳು! ಇಂತಹ ಧನ್ಯಜೀವಿತಗಳು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುವು?—

ಇನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ! ಅನಂತೈಶ್ವರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾಗಿ, ಮೇರೆಯಿಲ್ಲದ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಾನುಭವಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿಯನ್ನು

ಕಾಣದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಆ ಮಹಾನುಭಾವನಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ವಿನಯ, ಸ್ವಜನ-ಸ್ವಕೀಯಾಭಿಮಾನ, ಸೌಜನ್ಯಾದಿಗಳು! ಅದೆಂತಹ ಸೌಶೀಲ್ಯ ಸರಳತೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯಾದಿಗಳು! ಅದೆಂತಹ ಔದಾರ್ಯ, ಸ್ನೇಹ, ಆತ್ಮೀಭಾವಗಳು! ಧನ್ಯ ಧನ್ಯ ಭಾರತಮಾತೇ, ನಿನ್ನ ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ-ಪುತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಎಂತೆಂತಹ ಅಲೌಕಿಕ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅದರ್ಶರತ್ನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆ! ಈ ಬಗೆಯ ದಿವ್ಯರತ್ನಗಳು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿ-ಅದಾವಗಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುವು? ಪರಸ್ಪರವಿರುದ್ಧಗಳಾದ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಿರಳವಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕೂರತೆಯಿಲ್ಲ! ಅಲ್ಲ-ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ! ಇಂತಹ ಅದರ್ಶರತ್ನಗಳ ಕಂಠಹಾರವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಬಾಲಕ ಬಾಲಿಕೆಯರಿಗೆ, ಯುವಕ ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲು ಶಕ್ತಿಯು ಸಾರ ಹೆಣಗುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಹಾ ಜನರು ಸ್ವಹಸ್ತ ಪರಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಸಹಕರಿಸಿ ಬೆಂಬಲವನ್ನೀಯಲಿ! ಅಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ!—

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.
೨೧—೭—೧೯೨೬

ಇತಿ ಸುಜನ ವಿಧೇಯ,
ಯಂ ರಾಮರಾವ್.

ಬ ಡ ತ ನ

ಕಂದ ಪದ್ಯ:—

ಬಡತನದಂತೆವೂಲಾವುದು |

ಪೂಡವಿಯೂಳೊದವಿವುದು ದುಗುಡಮಂ ಮನುಜಂಗಿಂ ||

ದಡಬಿಡದಾಲೋಚಿಸಿ ನೋ |

ಳೊಡೆ ಬಡತನದಂತೆ ದುಃಖದಂ ಬಡತನಮೇ ||

(ನೀತಿಮಂಜರಿ)

ವೃತ್ತ:—

ಧನಹೀನಂ ಧೃತಿಹೀನನಪ್ಪನದರಿದಕ್ಕುಂ ತಿರಸ್ಕಾರಮುಂ |

ಜನರಿಂದಂ ವಂಭೂತನಾಗಿ ಮನದೊಳ್ ನಿರ್ವೇದಮಂ ಪೊಂದುಗುಂ ||

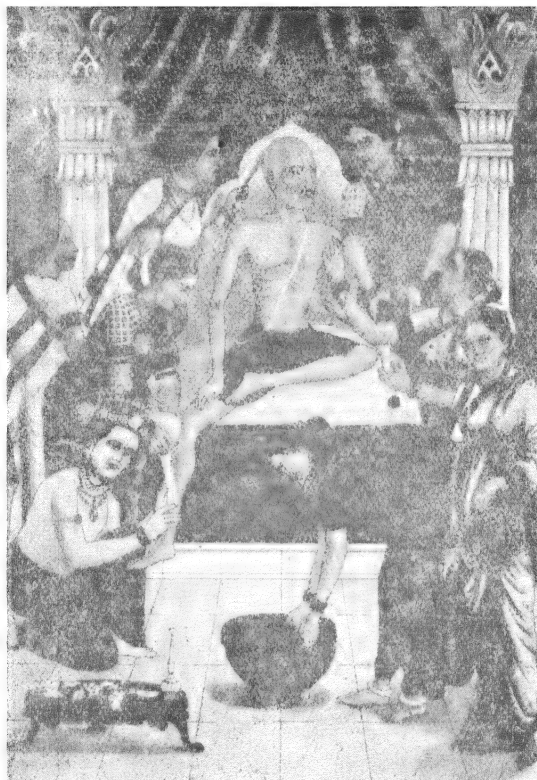
ಮನಮುದ್ವಿಗ್ನಮದಾಗಿ ಶೋಕಮದರಿಂ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಂ ಬುದ್ಧಿನಾ |

ಶನದಿಂ ನಾಶಮೆ ನಿರ್ಧನಂಗಳುದೆಲ್ಲೆ! ಶ್ರೀ ಚೆಲ್ವ ನಾರಾಯಣ ||

(ಶ್ರೀ ಚೆಲ್ವ ನಾರಾಯಣ ಶತಕ)

ಸುಬೋಧ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಾಗ್ರಣಿ
ಕುಚೇಶ್ವರಿ

ಶ್ರೀರಾಮ ಸಹಾಯಂ

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಾಗ್ರಣಿ

ಕುಚೇಲ

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

“ಕು-ಚೇಲ”

ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯಾದ ಈ ಭಾರತದೇಶವು ಸಕಲವಿಧ ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಗೂ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಫಲವಂತವಾದ ಭೂಮಿ, ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಜಲಪ್ರವಾಹಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಜೀವನದಿಗಳು, ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ನಿರ್ಮಲೋದಕದಿಂದ ತುಂಬಿ ತೋರುವ ಕೆರೆಕಟ್ಟೆ ಕಾಲುವೆಗಳು, ಅತಿ ಉಷ್ಣವಲ್ಲದ-ಅತಿ ಶೀತವಲ್ಲದ ದಿವ್ಯಾ ರೋಗ್ಯಪ್ರದಾಯಕವಾದ ಹವೆ-ವಾಯುಗುಣಗಳು, ಇವುಗಳ ಅನುಕೂಲತೆಯಿಂದ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆವ ಪುಷ್ಪಿಕರಗಳಾದ ನವಧಾನ್ಯಗಳು, ವಿವಿಧ ಪುಷ್ಪಫಲಗಳು, ಬಗೆಬಗೆಯ ಕಾಯಿ-ಪಲ್ಯಗಳು! ಇಲ್ಲಿಯ ಗಣಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಲೋಹಗಳೂ, ರತ್ನ ಕೆಂಪುಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಬೆಲೆಯ ವಿವಿಧ ವೃಕ್ಷಜಾತಿಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಬಹು ವರ್ಣವಿಚಿತ್ರವಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಪಕ್ಷಿವರ್ಗಗಳೂ, ಬಹು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ನಾನಾ ಜಾತಿಯ ಮೃಗಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಪೃಥ್ವಿಯ ಮತ್ತಾವ ದೇಶದಲ್ಲೂ ಇಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಸಸ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿ, ಲೋಹ ಸಮೃದ್ಧಿ, ಜಲ ಸಮೃದ್ಧಿ, ಧನಧಾನ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿ, ಜನ ಸಮೃದ್ಧಿ, ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗ ಸಮೃದ್ಧಿ, ಉತ್ತಮ ವಾಯುಗುಣದ ಅನುಕೂಲ್ಯತೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಏಕತ್ರ ಕಾಣುವುದು

ಅಸಾಧ್ಯ, ಅಪೂರ್ವ! ದಯಾಮಯನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷ ಎಟ್ಟು ನಮ್ಮಾ ಮಾತೃಭೂಮಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಬಗೆಯ ಸಂಪತ್ತು-ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅಕ್ಷಯವಾಗಿ ಕರುಣಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಆದರೆ, ಇಷ್ಟಿದ್ದರೂ ನಮಗೆ ನಿತ್ಯ ದಾರಿದ್ರ್ಯವೇಕೆ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ? ಉಡು ವುದಕ್ಕೆ ಗೇಣು ಬಟ್ಟೆಗೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಡಿ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗ ಕಾಣದೆ, ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಅಂಗೈಯಗಲ ನೆಳಲಿಲ್ಲದೆ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯ ಜನ ಗಳಿದ್ದಾರೆಯಲ್ಲ? ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಷ್ಟಿದ್ದರೇನು? ಎಂಬ ವಿಚಾರವುಂಟಾಗುವುದು ಅದು ಸಹಜವೇ! ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಮೃತಸವಸ್ಥೆ ನ ಒಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುತ್ತಿರುವ ದುರ್ದೈವಿಯಂತಿದೆ ನಮ್ಮವರ ಸ್ಥಿತಿ! ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದೂ ಕ್ಷುಧೆಗೆ ಹಿಡಿ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಣಬಿಡುವ ಹತಭಾಗ್ಯನಂತಾಗಿದೆ ನಮ್ಮ ಬಾಳು! ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಸಕಲ ಎಧ ಸೌಖ್ಯಗಳನ್ನೂ ಶತಾಂಶ ಅನುಭವಿಸುವವರು ಪರಕೀಯರು. ಉತ್ತಮವಾದ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರು ಅವರು; ಕೊಳಚೆ-ರೋಗೋಪದ್ರವ ಕಾರಕವಾದ ಅಶುದ್ಧ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರು ನಾವು. ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಗಾಳಿಬೆಳಕುಗಳ-ನೀರು ಆಹಾರಗಳ ಸೌಲಭ್ಯತೆಯು ಅವರಿಗೆ, ಕಲ್ಮಷವಾದ ಕೊಳೆತ ಹುಳಿತ ವಸ್ತುಗಳ ಅನುಭವವು ನಮಗೆ ಇದೇಕೆ! ಧಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಫಲಗಳ ಒಳಗಿನ ಪುಷ್ಟಿಕರವಾದ ಪಿಷ್ಟ-ತಿರುಳುಗಳು ಅವರಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಹೊಟ್ಟು-ಸಿಪ್ಪೆಗಳು ನಮಗೆ! ಹೀಗೆ ಸಕಲ ಎಧ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ ಮೆರೆಯುವವರು ಪರಕೀಯರು, ಅವರಿಗೆ ಆ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಸೇವೆಮಾಡಿ, ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಅವರು ಬಿಟ್ಟ ಹೊಟ್ಟು ಸಿಪ್ಪೆಗಳಿಗಾಗಿಯೂ-ಕೊಳೆತು ಹುಳಿತ ವಸ್ತುಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ಬಡಿದಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವವರು ನಾವು! ಹೀಗಿದ್ದೂ “ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯು ಸರ್ವ ಸಂಪತ್ತರಿಪೂರ್ಣವಾದುದು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಸಮಾನವಾದುದು!” ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುವುದೇಕೆ? ಎಂದಾದರೂ ವಿಚಾರವುಂಟಾಗದಿರದು! ಅದೂ ಸಹಜ ವಾದುದೇ!—

ಆದರೆ ನಾವು ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಲ್ಲದ, ಕರುಣಾಳುವಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಮಸ್ತ ವ್ರಾಣೀವರ್ಗಕ್ಕೂ ಸಂಪೂರ್ಣಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವುಂಟು. ಅಕ್ಕಿಯಿದೆ, ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿದೆ, ಪಾತ್ರೆಯಿದೆ, ಬೆಂಕಿ ನೀರುಗಳಿವೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಅನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿನ್ನಲು ಬುದ್ಧಿಯಿದೆ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಆ ತಪ್ಪು ಯಾರದು! ತಾಯಿಯ ಮೊಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲಿದೆಮೊಂದು, ಕರುವು ಗುಮ್ಮಿ ಕುಡಿಯುವೆ, ಬಾಯಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದರೆ, ಮೊಲೆಯಲ್ಲಿನ ಹಾಲು ಬಾಯಿಗೆ ಸುರಿಯಲಾರದು! ಮರದ ಮೇಲೆ ಹಣ್ಣಿದೆ, ಹೂಡೆಯಲು ಕವಣೆ-ಕಲ್ಲುಗಳಿವೆ, ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಲವಿದೆ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುವುದರ ಫಲವು ಹೇಗೆ ದೊರೆತೀತು! ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅದೃಷ್ಟ-ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಬಡಿದಾಟವೊಂದಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಅದೂ ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಹುದು, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಕ್ಕಿಯಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯವರೆಗಿನ, ಮರದ ಮೇಲಿನ ಹಣ್ಣಿನಿಂದ ದೇಹದಲ್ಲಿನ ಬಲದವರೆಗಿನ, ಸಾಧನಗಳು ಒದಗಿರುವುದು ಅ-ವೃಷ್ಟಿನಾದ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಫಲಸ್ವರೂಪವಾಗಿ, ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನೇ ಅದೃಷ್ಟ ವೆನ್ನೋಣ! ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ, ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವಷ್ಟಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಅನಿವಾರ್ಯವು! ನಿರ್ಭೀತಿ ನಿರಲಸಿಕೆಗಳಿಂದ, ಯಾರು ಹಾಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವರೋ ಅವರಿಗೆ, ನಿಷ್ಪಕ್ಷ ಪಾತಿಗಳಿರುವ ಕರ್ಮಾಧಿದೇವತೆಗಳು ಅವರ ಫಲವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾವೂ ಹಾಗೆಯೋಗ್ಯವಾಗಾದಿಂದ, ತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದರೆ ಫಲವು ಏಕೆ ಉಂಟಾಗದು?—

ಇದು ಸಮಷ್ಟಿ-ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯವುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಎಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯರ ಒಂದು ಮಾತಿದೆ “ನದಾನ ದೋಷೇಣ ಭವೇದ್ದರಿದ್ರಃ” ಎಂಬಂತೆ ದಾನಮಾಡದಿರುವ ದೋಷವೇ ದಾರಿದ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣ! ಹಿಂದೆ ದಾನಮಾಡಲಿಲ್ಲ-ಈಗ ಇಲ್ಲ; ಈಗ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ-ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿ

యిల్లు. హిగాగి బడవను, పునః పునః అవిరళ దారిద్ర్య దోష
 దింద సంకటపడుచుదు తప్పదు. ఇల్లి ఒందు విషయవన్న గన
 బేకు ప్రాపంచిక పదార్థములు, నదీప్రవాహదంతే నదియు కన్న
 ల్లిగి పర్వతప్రాంతగళింద హరిదు బంద జలవన్న స్వాధ్యాయేంద
 అుళిసికొల్లులు యత్ని సదే ప్రాణివర్గ వనస్పతివర్గగళిగి ప్రయోజన
 వాగలేంబ అుదారభావదింద అనిచ్చిన్నవారి దాన మాడుత్తిరువున
 చిందలే మేలే మేలే అదక్క నిర్మల జలపూ అనిచ్చిన్నవారి ఒవగు
 త్తలే ఇరుత్తదే. ఆదరే పక్కదల్లిరువ ఒందు శుంటినున్న నోడి!
 ఆదు, స్వాధ్యాయేంద హేరికే జలవన్న చిడదే, తన్నలే శొడిట్టు
 కేళిచ్చుచుదరింద ఆదరల్లి నీరు కేళిత, క్రిమిగళు చిదు, ద వా
 సనే హిదిదు కేట్టుహోగుత్తదే! అల్లవే! అంతయే పూర్వ పుణ్యగు
 షాకదింద ఐశ్వర్యవన్న పడేదనరు అదన్న ముందక్కా కేట్టుసికొ
 ల్లుబేకాగిద్దరే, నదియంతే నిస్వార్థిగళాగబేకు. హాగాగి శుంట
 యంతే స్వార్థిగళాదర ఆగువ పరిణామవన్న హేళిబేకాదుచ్చివన్నే!
 సు ఇదు ధనవంతాద నిస్వార్థిగళ మత్తు ధననిరువ జీవుర
 గతియాయిత, శుద్ధవారి వనం ఇల్లద గర్భదాద్రు, హిందే దాన
 కేట్టుల్లవాద్దరింద ఈగ ఇల్లు, ఈగే శొడలు ఇల్లవాదుదరింద ముం
 దక్క ఇల్లవేంబంతాదరే, అవరు అుద్ధారవాగువుదు హేగి? ఆవరు
 హాగేయే బింకియల్లి బిద్ద క్రిమియంతే జన్మ జన్మశ్చ సంసారసము
 ద్రదల్లి దారిద్ర్యవేంబ బడబానలకే సిక్కు నాశవాగువుదే గతియే
 ఎందరే, అదక్కొందు మార్గవుంట! అవర జీవితపు మిట్టి నేలదల్లి
 రువ ఒణిగి బత్తిహోడిద శుంటియంతిరువుదు మేళాజన పరమా
 నుగ్రహవిల్లదే ఆ కరేగి హేగి నీరు బరువంతిల్లివో హాగేయే, సకల
 ఐశ్వర్యగళిగొ నిధియాద, లక్ష్మీపతియాద శ్రీ పరమపురుషన
 పరమానుగ్రహవిల్లదే, అవరిగే లక్ష్మీకటాక్షవుంటాగదు ఆదు
 దరింద అవరు అనన్య శరణరాగి ఆ పరాత్పర వస్తువన్న శరణ
 హొక్క, నిర్మమరాగి అలస్యవన్న బిట్టు సేవామార్గవన్న అను

ಸರಿಸುವುದೇ (ಕೆಲಸಮಾಡತೊಡಗುವುದೇ) ಪರಮಸಾಧನವು. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೃಢನಂಬಿಕೆಯಿರಬೇಕು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭೀತಿಯಿರಬೇಕು. ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವೆಂಚನೆಯಿಲ್ಲದಿರಬೇಕು. ಅಂತಾದರೆ, ಅರ್ಥಿಜನ ಕಲ್ಪತರುವಾದ ಭಗವಂತನ ಕೃಪಾವರ್ಷವು ತಪ್ಪದೆ ಸುಂಯುವುದು ಬಡವನಾಗಿದ್ದವನೂ ಎಲ್ಲದನಾಗುವನು—

ಇನ್ನು, ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕನಂತೆ ಕೇವಲ ಭಗವನ್ನರ್ಪಣಾರಾದ ಮಹಾಮಹಿಮರಾದರೂ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕರಾದ ನಾವು ಆಗಾಧವೆಂದು ಎಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಧನಧಾನ್ಯ-ವಸ್ತುವೆಡವ, ಭೂಮಿಕಾಣಿ, ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಐಶ್ವರ್ಯವೆಂದು ಎಣಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ! ಇವುಗಳನ್ನುಂಟಾಗಿರುವುದು ಸುಖ, ಇವುಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು ದುಃಖ-ಕಷ್ಟ, ವೆಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ಅವರಿಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಪ್ರಪಂಚದ ಸುಖ ದುಃಖ, ಐಶ್ವರ್ಯ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಮುಂತಾದ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ದಾಟಿದ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರು ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ನಿರ್ಮಮರ ಉದಾಹರಣೆಯು ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾದೀತೆಂದರೆ, ನಾವು ಆಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮುಂಗಾಣದೆ, ಫಲಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ದೀಪಕೈರಗವ ಶಲಭದಂತೆಯೂ, ಸುಖಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಜೇನುತುಪ್ಪದ ಹರವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನಾಯುವ ನೊಣದಂತೆಯೂ, ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ಕಣ್ಣುಕಾಣದೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖಭೋಗಗಳೆಲ್ಲ ಮುಳುಗಿಹೋಗದೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರುವಂತೆ ಅವರ ಪೂತ ಜೀವಿತಗಳು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವುವು ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಐಶ್ವರ್ಯವಿದ್ದರೇನೇ ಸುಖಪಡುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವಲ್ಲಿ ಬಡತನದ ಪ್ರಭಾವವೆಂಥದು, ಅದರಿಂದಲೂ ಹೇಗೆ ಪ್ರಯೋಜನ ಹೊಂದಬಹುದು ಎಂಬುದರ ಗುಟ್ಟನ್ನು ತಿಳಿಸುವುವು ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ಆಧಾರಸ್ವರೂಪನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆಮರೆದಿದ್ದರೆ ಈ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸಂಪತ್ತಿದ್ದರೂ ಬಾಧಿಸದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವುವು ಆದುದರಿಂದ, ಇನ್ನು ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದು ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಆ ಪುಣ್ಯಶೀಲನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪಠಿಸೋಣ!—

ದ್ವಾಪರಯುಗಾಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭೂಭಾರಹರಣೋದ್ದೇಶದಿಂದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಮೂರ್ತಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾ ವತಾರ ಮಾಡಿದನಷ್ಟೆ! ಆಗ ಆ ಜಗತ್ಪ್ರಭುವು ಲೌಕಿಕ ನಟನೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಪತ್ತೀಪತ್ರ ಪರಿವಾರಗಳೊಂ

ಬಗ ಕೂಡಿ, ದ್ವಾರಕಾವುರಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಿಂದ ದ್ವಾರಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೋದಲು ಯಾದವರು ಮಧುರಾಪುರಿಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಈ ಮಧುರಾಪುರಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಅವಂತಿಯಂಬ ಪಟ್ಟಣವೊಂದಿದ್ದಿತು ಅದು ಸುತ್ತಲೂ ಕೋಟಕೂಟಗಳುಗಳಿಂದ ಆವೃತವಿದ್ದು ಶತ್ರುಗಳ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಗಡ್ಡೆ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಕಟೆ ಕಾಲುನೆಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಪುರು ಪಚ್ಚೆ-ಫು ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಭರಿತವಾಗಿ ನೇತ್ರಾಸಂದಕರವಾಗಿದ್ದಿತು ಉನ್ನತವಾದ ಗೃಹವಹಿಗಳೂ, ಆರಾಮದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಸತ್ತದೇವಾಲಯಗಳೂ ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಸಾಂದರ್ಭವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಧನಂತರೂ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು.

ಇಮ್ಮಕ್ಕಧಾನಾನುಕೂಲವಾದ ಅವಂತಿಮಾಲೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು ಆತನ ಮನೆಮಾ ಅತಿಶಯ ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಮೂಗಿದ್ದಿತು ಆ ಮನೆಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವಣಿಯು ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ತಡೆಯ ಸ್ತಂಭವು ಇಲ್ಲ ಶಕ್ತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವೇಷಾರಂಜನ ದಯಾವರ್ಷವಂತೂ ಅವನ ಮೇಲೆ ಯಥೇಷ್ಟ ಪ್ರವಹಿಸಲು ಯಾವ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವೂ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಗೋಡೆಗಳೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ಬಿದ್ದು ಬೀಳುತ್ತಾಗಿ, ಬಾಗಿಲುಗಳ ಕೀಲುಗಳು ತಪ್ಪಿ, ಸುರವೂ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು ಗೃಹಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿದ್ದ ಸುದಾಮನು ಕೇವಲ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನು ಆತನನ್ನು ಯಾವ ಬಗೆಯ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯ ನಿಷಾರಗೂ ಶರ್ಕಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಆತನು, ದರಿ ಪ್ರರಾದ, ಆದರೂ ನೃತನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾದ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಂದ ಜನನ ಹೊಂದಿ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮರ ಸಕಪಾಸದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದನು ಸಾಂದಿಪಿನಿ ಯಂಬ ಗುರುನರ್ಮನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ವೇದವೇದಾಂಗ-ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದನು ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತನಾದನು ಯಾದವಾಗ್ರೇಸರರಾದ ಒಲರಾಮನೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ಸಹಾಧ್ಯಾಯಿಗಳಾಗಿ ರಲು, ಸುದಾಮನು ನಿಶ್ಚಲ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿ ಗುರುಕುಲವಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು ತರುವಾಯ ಸನಾತನ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ವರ್ತಿಸಿದ ಆತನು ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವಾಲನೆಗಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಕುಲ

ಸಂಭೂತಳೂ, ಶೀಲವತಿಯೂ ವಿನಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಗುಣೋಪೇತಳೂ
ಆದ ಒಬ್ಬ ಕನ್ಯಾಮಣಿಯನ್ನು ವರಿಸಿ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು

ಸುದಾಮನು ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳಿಗೆ ಎಂದೂ
ಲೋಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ ಆತ್ಯಂತನಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದನು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ
ದನು ತತ್ಪವಿಚಾರ ತತ್ಪರನಾಗಿದ್ದನು ಆತನು ಬಡವನಾದರೂ ಮಾನ
ಧನನು ದರಿದ್ರನಾದರೂ ಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗನು ಫಾರ್ಯಾಯುಕ್ತ
ನಾಗಿ ಸಂಸಾರ ನಿರ್ವಹಣ ಭಾರವು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದರೂ, ಕೇವಲ
ಭಗವನ್ನಿರ್ಭರನಾದ್ದರಿಂದ ಯಾರನ್ನೂ, ಎಂದೂ, ಏತಕ್ಕಾಗಿರಲೂ ಯಾಚಿ
ಸದೆ, ತಾನಾಗಿ ದೊರೆತುದು ಎಷ್ಟು ಅನ್ಯಾದರೂ ಅಪ್ಯರಲ್ಲೇ ಎರೆಯಂ
ತುಷ್ಟನಾಗಿ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಅನೇ
ಕಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಾದರು ಸಂಸಾರವು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯಿತು ಆಗರೂ
ಸುದಾಮನ ತತ್ಪ ಬಿಂತಾಪರವಾದ ಮನಸ್ಸು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಲಿಲ್ಲ
ಅಕಾಲ ಜಗತ್ತೆಂರಕ್ಕನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಅವರನ್ನೂ ಕಾಪಾಡುವನೆಂದು
ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿದ್ದು ಬಟ್ಟೆನಲ್ಲದೆ ಧನಾರ್ಜನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲೇ ಇಲ್ಲ
ದಿನಗಳು ಕಳೆದಂತೆಲ್ಲ ದಾರಿದ್ರ್ಯವು ಅಸಹನೀಯವಾಗತೊಡಗಿತು ಒಂ
ದೊಂದು ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು ಹೊಜೆಗೇ ಇಲ್ಲ
ವಾದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆಲ್ಲಿಂದ ಒರಬೇಕು' ಉಡಲು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಒಂ
ಒಟ್ಟಿಗೂ ಮಾರ್ಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವ್ವ ಒಂದೆರಡು ವಸ್ತ್ರಗಳೂ ನೂರಾರು ಭದ್ರ
ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ಆತನ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಸಾವಿರಾರು ಚಕ್ರವರ್ತಿತ್ವದ ಧ್ವಜಚಹ
ಗಳೋ ಎಂಬಂತಿದ್ದುವು. ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಆತನ ನಿಜನಾಮವೇ ಜನಗಳಿಗೆ
ಪರಿತುಹೋಯಿತು ಎಲ್ಲರೂ, ಜೀರ್ಣವಸ್ತ್ರಧಾರಿ ಎಂಬರ್ಥ ಕೊಡು
"ಕು-ಜೇಲ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಆತನನ್ನು ಕರೆಯುನಾಗಿದರು ದಿನ
ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಆತನಿಗೆ ನಿಜನಾಮವೋ ಎಂಬಂತೆ ರೂಢಿಗೆ ಬಂದು
ಹೋಯಿತು

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ಸತಿಪತಿಯರು”

ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಕುಜೇಲನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಮುಷೂರ್ತಕ್ಕೆ ಸಂಯೋಗಿ ಎಚ್ಚತ್ತು, ಶೌಚಾಚಾರವು ತೀರಿದನಂತರ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಭಗವತ್ಪೂಜಾಸಕ್ತನಾಗುವನು. ಭಗವಂತನು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾದ ಭಕ್ತಿಗೆ ವಶನಾಗಿ, ತನ್ನ ಭಕ್ತರು ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಪತ್ರವನ್ನಾಗಲೀ ಪುಸ್ತಕವನ್ನಾಗಲೀ ಫಲವನ್ನಾಗಲೀ, ಯಾವುದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೊನೆಗೆ ನೀರನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಅನಂತವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕ ಪರಮೋದಾರಿಯೆಂಬ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವನಾದುದರಿಂದ, ಭಗವದರ್ಪಣೆಗೊಂದಾದರೂ ಅವನರಲ್ಲಿ ಕಾಡಿ ಬೇಡುವ ಹವ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮನಗೊಡದೆ ಆ ದ್ವಿಜವರ್ಯನು ನಿಶ್ಚಲಮತಿಯಾಗಿ ನರಿಶುದ್ಧ ಜಲವನ್ನೇ ಆ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವನು. ಆ ದೇವ ದೇವನ ಅನಂತಗುಣಗಳನ್ನು ವೇದೋಕ್ತ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಕೀರ್ತಿಸುವನು. ಆ ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಿಚಿತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿರಚನಾ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಗಳುವನು. ಆ ಸರ್ವಶಕ್ತನ ಅನಂತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪರಿಪಾಲನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮನದಣಿಗೆ ವರ್ಣಿಸುವನು. ಆತನ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳೆಂಬ ಸುಗಂಧ ಪುಷ್ಪಗಳ ಪುಮಳವೇ ಕುಜೇಲನ ಹೃದಯ ಸಂಪುಟವನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರಲು ಆ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠನು ಮತ್ತಾವ ಚಿಂತೆಗೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಡೆಗೊಡದೆ, ಆನಂದ ಜಾಪಗಳನ್ನು ಅವಿರಳವಾಗಿ ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ಆ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನ ಧ್ಯಾನಾರ್ಣವದಲ್ಲೇ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಇದ್ದು ಬಿಡುವನು.

ಕುಜೇಲನ ಪತ್ನಿಯಾದರೂ ಸ್ತ್ರೀಕುಲಭೂಷಣಳಾಗಿದ್ದಳು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಪತಿಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಎದ್ದು ಮುಖ ಮಜ್ಜನಾದಿಗಳಿಂದ ಶುಚಿಯಾಗಿ ಮುತ್ತೈದೆಮರಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯಫೂಷಣವಾದ ಕಂಕುಮವನ್ನು ಹಣೆಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪತಿಯ ಪಾವಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮನೆಗೆಲಸಗಳೆಲ್ಲ ತೊಡಗುವಳು. ತುಲಸೀವೃಂದಾವನದ ಸುತ್ತಲೂ ಗುಡಿಸಿ ಸಾರಿಸಿ ರಂಗವಲ್ಲಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುವಳು. ಮನೆಯ ಕಟ್ಟೋಣವು (ಕಟ್ಟಡವು) ಎಷ್ಟು ಹೀನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸದೆ, ನೆಲವನ್ನು ಬಳಿದು, ಗುಡಿಸಿ ಎಲ್ಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಳೆಯೂ ಸೇರಲು ಆಸ್ಪ

ದವಿಲ್ಲದಂತೆ ಶುಚಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಳು. ಪತಿಯ ದೇವಪೂಜಾ ವೇಳೆಗೆ ಪೂಜಾಸ್ಥಾನವನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಪೂಜೋಪಕರಣಗಳು ಏನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಇದ್ದ ಒಂದೆರಡನ್ನೇ ಶುಚಿಗೊಳಿಸಿಟ್ಟು, ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಆಹ್ನಿಕವು ಮುಗಿದನಂತರ ಕುಚೇಲನು ಅಯಾಚಕ ವ್ರತವನ್ನು ಹಿಡಿದವನಾದುದರಿಂದ ಯಾರನ್ನೂ ಬೇಡದೆ, ನೇರವಾಗಿ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಅಲ್ಲಿ ರೈತರು ಪೈರನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವಾಗ, ಹೇರುವಾಗ, ಒಕ್ಕುವಾಗ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಉದುರಿದ್ದ ಬತ್ತ ಅಥವಾ ಮಿಕ್ಕ ವಿವಿಧ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಡುವನು. ಆಕೆಯೂ ಪತಿಯು ತನ್ನ ಕೈಗೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟ ಆ ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನೇ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಆ ಬರಿಯ ಧಾನ್ಯದ ಕಾಳುಗಳನ್ನೇ ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯವೋ ಎಂಬಂತಹ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಮುಖಭಾವದಿಂದ ತೋರಿಸುತ್ತಾ, ಕುಟಿ, ಕೇರಿ, ಹೊಟ್ಟೆ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಬೇರೈಡಿಸುವಳು. ತರುವಾಯ ಮೈತೊಳೆದು, ಇದ್ದ ಒಂದು ಕೋರಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ಮಡಿಯನ್ನಾಗಿ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವಳು. ಕುಚೇಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಅದನ್ನು ಶ್ರೀಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಿವೇದಿಸುವನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೂ, ಪತಿಗೂ, ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಬಡಿಸಿ ಮಿಕ್ಕುದನ್ನು ತಾನು ಊಟ ಮಾಡುವಳು. ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಏನೂ ಮಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಿಕ್ಕ ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವಷ್ಟಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಂಟು ಹತ್ತು ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಪೂರ್ಣಗ್ರಾಸವಾದರೂ ಅದೂ ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಮಾತ್ರ! ಹೀಗಾಗಿ ಆಕೆಯ ದೇಹವುಷ್ಟಿಯು ಕಡಮೆಯಾಯಿತು ದೇಹದ ರಕ್ತಮಾಂಸಗಳು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕ್ಷೀಣಿಸಿದುವು. ಕೇವಲ ಎಲುಬು ಚರ್ಮಗಳು ಮಾತ್ರ ನಿಂತುವು. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಟವೂ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದಾಂವ ಜನ್ಮದ ಸುಕೃತವೋ (ಅಥವಾ ದುಷ್ಕೃತವೋ) ಆ ದಂಪತಿಗಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬೆಳಗಾಯಿತೆಂದರೆ, ಅನ್ನ-ಅನ್ನ, ತಿಂಡಿ-ತಿಂಡಿ ಎಂದು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಾಡಿ ಬೇಡುವ, ಕ್ಷಾಮಾದೇವತೆಯ ಪ್ರತಿರೂಪವೋ ಎಂಬಂತೆ ಆ ಚರ್ಮಗಳ ಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿದ ಆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆ ಸಾದಿ ಯು

ಏನನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲಳು? ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮೂಲೆಯೂ ಶೂನ್ಯವೇ, ಯಾವ ಪಾತ್ರೆಯೂ ಬರಿದೇ! ಮತ್ತಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನವಾಗಿಸುವ ಮಾರ್ಗವಾವುದು! ಆದರೂ ಆ ಪತಿವ್ರತಾಶಿರೋಮಣಿಯು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಕಾಡಿ ಪೀಡಿಸುವ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಟವನ್ನು ಕುರಿತು: ಎಂದೂ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡವಳಲ್ಲ ತನ್ನಾ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನದಲ್ಲ ನೊಂದುಕೊಂಡು ಪತಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದವಳಲ್ಲ ಈ ಅಸಹನೀಯ ದುಃಖವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡು-ಸಹಿಸಬಹುದು, ಆಕೆಯ ದೇಹವು ಕರಗಿ ಶುಷ್ಕವಾಗಿ ಕೇವಲ ದೇಹದ ಆಕಾರ ಮಾತ್ರ ನಿಂತಿರಲು, ಆಕೆಯು ಕ್ಷಾಮಕಾಲದ ಮನುಷ್ಯಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆಯೇ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಕೆಯ ಹೆಸರೇನೆಂಬುದೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮರೆತು ಹೋಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಕ್ಷುತ್-ಕ್ಷಾಮೆಯೆಂದೇ ಎಲ್ಲರೂ ಕರೆಯತೊಡಗಿದರು. ಆ ಹೆಸರು ಆಕೆಗೆ ಅಸ್ವರ್ಧನಾಮವಾಗಿ, ಆಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಶತಾಂಶ ಒಪ್ಪುವಂತಿದ್ದಿತ್ತು!

ಇದು ಕೇವಲ ಉತ್ತೇಕ್ಸೆಯೆಂದು ಪಾಠಕರು ಭಾವಿಸಬಹುದು! ಆದರೆ ಇದು ಮಾಟನ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ದಾರಿದ್ರ್ಯವ್ಯಾಧಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ನರಳುವವರು ಈಗಲೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಬ್ಬರಲ್ಲ-ನೂರಾರಲ್ಲ, ಸಹಸ್ರೋಪಧಿ-ಲಕ್ಷಾಪಧಿ ಜನಗಳಿದ್ದಾರೆ ಅದನ್ನು, ಜನಾಂಗದ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿ ವಿಚಾರಿಸುವುದರಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು ಮತ್ತು ಅಂತಹ ದಾತೃವೃತ್ತದಲ್ಲೂ, ಸಹನೆ ಸತ್ಯ-ನಿಷ್ಠೆ, ಶಾಂತತೆಗಳು ಉಳಿದಿರುವುವೇ? ಒಂಬ ಸಂದೇಹವೂಂದಿರಬಹುದು ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅದೊಂದು ಆಲೌಕಿಕ ಸದ್ಗುಣವೇ ಆಗಿರುವುದಲ್ಲವೇ? ಅಂತಹ ಅನನ್ಯ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಸದ್ಗುಣಾಭರಣದಿಂದ ವಿಭೂಷಿತರಾಗಿದ್ದರೆಂದೇ ನಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳು ಪುಷಂಚದಲ್ಲಿ ಸಕಲರ ಹೊಗಳಿಕೆಗೂ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ! ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಅವರೂ ಬಡತನಕ್ಕೆ ಬೆದರಿ ಮರುಗಿ, ಪರರನ್ನು ಕಾಡಿ ಬೇಡುವಂತಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದವರಾರು?—

ಈ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದುಃಖವನ್ನು ಆ ವಿಪ್ರವರ್ಯನು ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ; ಅದು ತನ್ನ ದುರ್ವಿಧಿಯೆಂದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ; ಮರುಗಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಕರ್ಮಫಲವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾ

ಗಿರುವುದಾದುದರಿಂದ ಆ ಬಡತನವನ್ನು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ
ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವೆಂದು ಚಿತ್ತಶಾಂತಿಯನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದನು. ಹೆಂಡತಿಗೂ,
ಹಾಗೆಯೇ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೋನೈರ್ಮಲ್ಯಕ್ಕ ಕುಂದು ತಂದುಕೊಳ್ಳ
ದಂತೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

“ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸರಸ್ವತಿಯರು ಅತ್ತೆ ಸೊಸೆಯರು, ಅವರು ಒಬ್ಬರಿದ್ದಲ್ಲಿ
ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಇರಲು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಹನೆಯಿಲ್ಲ! ಆದುದರಿಂದಲೇ
ಸರಸ್ವತೀ ವುತ್ರರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕರು ಒಡತನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾ
ಗಿರುವರು” ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯು, ಸರ್ವತ್ರ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳು
ತ್ತಿರುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ? ಲಕ್ಷ್ಮೀಸರಸ್ವತಿಯರು ಅತ್ತೆ ಸೊಸೆಯರಿರಬಹುದು!
ಅತ್ತೆ ಸೊಸೆಯರಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ಸೌಜನ್ಯವಿರಕೊಡದೇಕೆ? ಅತ್ತೆ ಸೊಸೆ
ಯರು ಹೊಡೆದಾಡಲೇ ಬೇಕೆಂಬುದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯೋ? ಅದು ಹಾಗಲ್ಲ,
ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಯಮವುಂ
ಬು! ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ಆ ನಿಯಮಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ
ಗುಣವುಳ್ಳ ವಸ್ತುವಿನಿಂದಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಥಾ ಲಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಡಲಾರದು ಧನ
ವನ್ನೂ, ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ, ಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ಮುತ್ತು ರತ್ನ, ವೃತ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರ
ಗಳನ್ನೂ ಗಳಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದವನಿಗೆ ಮೊದಲು ಅವುಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣ ವಿಷಯ
ದಲ್ಲಿ ಅಪಂಚಲ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿರಬೇಕು! ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿರಬೇಕು. ಅವುಗಳ
ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಿಂದ ಪುಶ್ರಮಮಾಡಬೇಕು
ಮತ್ತು ಅವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ನೇರವೆ ಅವುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅ
ಧಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆ ವಹಿಸಿರಬೇಕು ಅವುಗಳು ಕ್ಷೀಣಿಸದಂತೆ, ಒಂದೊಂದು ಕಾ
ವನ್ನೂ ಎಣಿಸಿ, ಒಂದೊಂದೊಂದನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.
ಪರಮ ಅವಕಾಶವಂತೆ ಕನ್ನಿಕಾವಲಾಗಿ ತನ್ನ ಹೃದಯವೋ ಎಂಬಂತೆ ಅ
ಷ್ಟು ಲೋಭದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು ಹಾಗೆ ರಕ್ಷಿಸದ
ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಒಂದೊಂದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ವೈಯಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವವರಲ್ಲಿ
ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಅರ್ಧಾತ್ ವಶ್ಯವು ನಿಲ್ಲುವ ಬಗೆಯಾವುದು! ಉನ್ನತ ವಿ
ಚಾರಗಳಿಗೂ-ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ಪ್ರವೇಶವಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾವಂತರಿಗೂ,
ಪಂಡಿತರಿಗೂ, ಕವಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸಂಪತ್ತುಗಳೆಂಬ ಈ ಧನಕನಕ

ವೃತ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರಾದಿಗಳು, ಮಕ್ಕಳ ಆಟದ ವಸ್ತುಗಳೆಂಬಂತೆ ತೋರುವುವು. ಅವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೇ ಅವುಗಳಿಗಿರುವ ಕಾಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಯಗೊಳಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಅವು ಅನರ್ಹವಾದುವುಗಳು-ಅನಿತ್ಯವಾದುವುಗಳು ಎಂದರೆ ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲದುವುಗಳು ಎಂದು ಅವರು ಯೋಚಿಸುವರು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದವರು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರದ್ಧೆ ವಹಿಸರು. ಮತ್ತು ಒಂದು ವೇಳೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವನ್ನೂ, ಅವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶಾಶ್ವತ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿದಿರುವ ದಾನಧರ್ಮ ಪರ್ಯಾಯಕಾರಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ವ್ಯಯಗೊಳಿಸುವರು. ಹೀಗಾದರೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಧನವು ಬರುವುದೆಂತು? ಒಂದರೂ ತಕ್ಕಂತೆ ರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅದು ನಿಲ್ಲುವುದೆಂತು? ಆದುದರಿಂದಲೇ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಕವಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಸರಸ್ವತಿಯ ಉಪಾಸಕರು ಪ್ರಾಯಶಃ ನಿರ್ಧನರಾಗಿರುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹು ಅವೂರ್ವವಾಗಿ ಎಲ್ಲೋ ಒಬ್ಬಬ್ಬರು ಆಯಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಯುಕ್ತಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ವಿಚಾರ ಮನಸ್ಸುತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರಾಗಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸರಸ್ವತಿಯುಂಟಾದರೆ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುವವರು, ಎಂದರೆ ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ-ತತ್ತ್ವದರ್ಶಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದೂ ಧನವಂತರಾಗಿರುವರು ಕೇವಲ ಎರಳರು!—

ವಿಪ್ರೋತ್ತಮನಾದ ಕುಜೇಲನೂ, ಸತೀಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಕ್ಷುತ ಕ್ಷಾಮೆಯೂ ಬಹು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಲಯಾಸನೆ ಮಾಡಿದರು. ಕುಜೇಲನು ಅಯಾಚಕನಿಯಮವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಪೂನ್ನನಿಯಮವನ್ನೂ ಕೈಕೊಂಡು ತನ್ನ ತಪಸ್ಸು ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳ ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು ಮಿತಭಾಷಿಯು, ಮೃದುಭಾಷಿಯು, ಹಿತಭಾಷಿಯು! ಆತನ ಮನವಚನಕಾಯಗಳಿಂದ ಹಿಂಸೆಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಣಿಯೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಜಾತ ಶತ್ರುವೋ ಎಂಬಂತೆ ಆ ವಿಪ್ರವರ್ಷನು, ಪರಮ ಸಾಧುವಾಗಿ ಯಾರಗೊಡವೆಗೂ ಹೋಗದೆ, ತನ್ನ ಸ್ಥನಿಯಮನಿಷ್ಠ ಧ್ಯಾನ ಪರಾಯಣಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೇ ಸದಾ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಸುಕೃತ ಫಲವೇ ಮೂರ್ತೀಭವಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದಿತೋ ಎಂಬಂತೆ ಸಕಲ ವಿಧಗಳಿಂದಲೂ

ಅನುಕೂಲಳಾಗಿದ್ದ ಭಾರ್ಯಾರತ್ನವು ಆ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮನ ಜೀರ್ಣಗೃಹವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯು ಎಂದೂ ಆತನಿಗೆ ಎದುರು ವಸ್ತುವನ್ನಾಡಿದವಳಲ್ಲ, ಬಡತನಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದವಳಲ್ಲ, ನಿರ್ವಹನೂ ಆದುದರಿಂದ ಅರಸಿಕನೂ ಆದ ಆತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಳು ಎಂದೂ ಅಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡಿದವಳಲ್ಲ. ತನ್ನ ದುಃಖಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವವನಲ್ಲವೆಂದು ಎಂದೂ ಆತನದುಂಗೆ ಬಡುನುಡಿಗಳನ್ನು ನುಡಿದು ಮನಸ್ಸು ಸೋಯಿಸಿದವಳಲ್ಲ. ಬರವಣಿಗೆಗೆ-ವಾಕ್ಯರಚನೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಸುಲಭವೆಂದೆನಿಸುವ ಈ ಸರ್ವಸೆಯು ನಿತ್ಯಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವೇ! ಎಂದು ನಾಚಕಂಗೆ ಸಂವೇದಪುಂಜನ ದಿರೆದು! ಆದರೆ ಅನೇಕ ಅಸಾಧ್ಯವೆಂತಹ ಮಹತ್ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸಿದ ಜಿತಮನಸ್ಕರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲವೇನು? ಇದಾವ ಘನವಾದ ಕಾರ್ಯವು? ಆಕೆಯ ವಿನಯ ಶಾಂತತೆಗಳೇ ಆ ಮನುಷ್ಯ ಮಾನರಕ್ಕೆಗೆ ಮುಖ್ಯಾಧಾರವಸ್ತುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆಕೆಯ ತೃಪ್ತಿಯೇ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ತುಂಬಿಸಿದ್ದಿತು. ಆಕೆಯ ಹಸನ್ಮುಖವೇ ಆ ಮನಗೆ ಸಕಲ ಲಭ್ಯವು. ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿ ಮಂಗಳವನ್ನಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಆ ಪತಿವತ್ಸಿಯರು ಬಡವರಾಗಿದ್ದರೂ ಮರ್ಯಾದಸ್ವರಾಗಿ, ನಿರ್ವಹನಾಗಿದ್ದರೂ ಮಾನಧನರಾಗಿ, ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಜೀತೇಂದ್ರಿಯರಾಗಿ ಶಾಂತರಾಗಿ ಲೋಕಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

“ಅವಲಕ್ಕಿ”

ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಕುಚೇಲನು ಒಂದಾನೊಂದುವಿನ್ ಎಂದಿನಂತೆ ನಾನಾ ಸಂಧ್ಯಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಜಪಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒತ್ತ ಹೊರಮನುಷ್ಯ ಹಸಿವೆಗೆ ಬಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಳೆಂದು ಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳ ಕಾಟವು ಕ್ಷುತ್ಕಾಮಿಗೆ ಸುಪ್ರಸಾದ್ಯವೆನ್ನಿಸಿತು. ಆನರೆಗೆ ಆಕೆಯು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಉಪಮಾಡ

ಎಂಟು ದಿನಗಳಿಗೆ ಮೇಲೆ ಆಗಿದ್ದಿತು ಅರ್ಧ-ಗ್ರಾಸವಾದರೂ ಲಭಿಸಿ ಎರಡು ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದವು ಆದರೂ ಉಸ್ರಾಸಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಭವವುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದ ಆ ಸಾಧ್ವಿಗೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಹಿಂದಿನ ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ತುತ್ತಾದರೂ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿಂದಿರಬಾರದಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳು, ಕ್ಷುಬ್ಧೇಭಿಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ, 'ಅನ್ನ-ತೀಯೆ' ಎಂದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಈಸಾರಿ ಮಾತ್ರ ಆಕೆಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತೋರದಾಯಿತು ಮನೆಯಲ್ಲಾದರೆ ಒಂದು ಕಾಳು ಧಾನ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲಾ ಪಾತ್ರೆಗಳೂ ಬೀಯವು, ಮನೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗವೂ ಶೂನ್ಯ! ಅಷ್ಟು ಮಂಟು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಏನು ಕೊಟ್ಟು ಕ್ಷುದ್ಧಾಭಿಯನ್ನು ಸಿಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವುಂಟು? ಜರಾಗ್ನಿಯಿಂದ ದುಃಖಪಟ್ಟು, 'ಹಸಿವು-ಹಸಿವೆ' ಎಂದು ಮರುಗಿ ಬಾಯಿಬಿಡುತ್ತಿರುವ ಆ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯು ಹೇಗೆ ಗಮನಿಸುವಳು? ಹೇಗೆ ಒಯ್ಯುವಳು? ಏನೊಂದೂ ತೋರದಿರಲು, ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅವಿರಳ ಅಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಕಂಪಿಸುತ್ತಾ, ಕುಳಿತಳು! 'ಹೃದಯಘನ, ಇವ-ಸಿದು ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಯು' ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೋಟ್ಯಂತರ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೂ ಬಡೆಯರಾಗಿರುವವರೂ ರಾಜಾಧಿರಾಜರಾಗಿರುವವರೂ ಬೇಕುಬೇಕೆಂದು ಹಲುಬು ಹಂಬಲಿಸಿ, ಕಂಡಕಂಡ ದೈವಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಕ ಮುಗಿದು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಕುಲಕ್ಕೂಂದು ಕಂದನನ್ನು ಕಮಣಿಸದೆ, ಸಮಂತನ ನಿರ್ಗತಿಕರಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಮಂಟು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಯಾವ ಸುಖಾನುಭವಪಡಲೆಂದು ಕರುಣಿಸಿರುವೆ? ಲೋಕನು! ಪರಮದಯಾಳುವಾದ ನೀನೂ ದೀನರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೀಗೆ ಪೀಡಿಸಬಹುದೇ? ನಿನ್ನೀ ಪೀಡೆಯನ್ನು ಅಶಕ್ತರಾದ ನಾವು ತಾಳಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವೇ? ಅಶಕ್ತರೂ, ಎರಡು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಕೊಳಿಲ್ಲದೆ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಹಸು ಕಂದಗಳ ವೇಧೆ ಮನ್ನ ಹೇಗೆ ನೋಡಲಿ? ನೋಡಿ ಹೇಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರಲಿ? ಏನು ಮಾಡಿ ಇವರ ಈ ಕ್ಷುದ್ಧಾಭಿಯನ್ನು ನೀಗಿಸಲಿ? ಮತ್ತೇನುಮಾಡಲಿ? ಅಶಕ್ತರೂ, ಧ್ಯಾನ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಯಜಮಾನರಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಷುದ್ರಸಂಕಟವನ್ನು ಏನೆಂದು ವಿಚ್ಛಾಪಿಸಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿಚಾರವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ?" ಎಂದು ಬಹುಬಗೆಯಿಂದ ಯೋಚಿಸಿ, ತನ್ನಾ ದಾರಿದ್ರ್ಯವು ಹೆತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ

ನಿನಾದರೂ ಮಾರ್ಗವುಂಟೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿರು. ತಾವು ಕೊಟ್ಟ ಬಾಧೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಮಹಾ ವ್ಯಸನವುಂಟಾಗಿ ಆಕೆಯು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡ ಆ ಬಾಲಕರು, ತಮ್ಮ ಕಾಟವನ್ನು ಸಾಕುವುದಿಲ್ಲ, ಆಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆದರು. ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮೂಲೆಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡರು ಕೆಲವರಿಗೆ ಹಾಗೇ ನಿದ್ರೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು!

ಇತ್ತ ತಮ್ಮ ದಾರಿದ್ರ್ಯವಿಚ್ಛೇದನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದ ಕ್ಷುತಾಕ್ಷಿ ಮೆಯ ದೃಷ್ಟಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಆಕೆಯ ಸತಿಯು ಒಂದಾನೊಂದುಸಾರ ನುಡಿದಿದ್ದ ಒಂದು ವಿಷಯವು ಹೊಳೆಯಿತು! ದ್ವಾರ ಕಾಧಿಪತಿಯೂ, ಯಾದವಾಗ್ರೇಸನೂ ಆದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯು ತನ್ನ ಸತಿಯ ಸಹಾಧ್ಯಾಯಿಯಾದ ವೇಲೆ, ಆತನಲ್ಲದರೂ ತಮ್ಮ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಆ ದಾರಿದ್ರ್ಯವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು ಹೆತಗೊಳಿಸಲು ಏಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಾರ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡಳು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧುವೆಂದು ನೋಲೆ ನೋಲೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೃಢಪಡತೊಡಗಿತು ಒಡನ ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯವೆಂದಂತಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೇದ್ದಳು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮೈನೆ ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದಳು ಈ ಕೇಲನ, ಜಪಮಂತ್ರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಆಗತಾನೆ ಅಂತ್ಯಾಚಮನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಚ್ಛಾಸಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಧೈರ್ಯಮಾಡಿಕೊಂಡಳು ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಕ್ಕಿಟಳು ಹುಡುಗರ ಎಳೆದಾಟದಿಂದ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ, ಹಬ್ಬದ ಜೂಲುಜೂಲಾದ ತಾನುಟ್ಟಿದ್ದ ಆ ಸೀರೆಯ ನೆರಿಗೆ-ನೆರಿಗುಗಳನ್ನೇ ಸಂಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಳು ಮುಂದಲೆಯನ್ನು ಉಗುರಿಸಿದ ನೇಪರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಮಹಾ ಮತಿಯಾದ ಕುರ್ಚೆಲನಿಗೆ, ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಈದಿನ ಆರೀತಿ ಸಿಕ್ಕನಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದರ ಕಾರಣವು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆಯದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಧೆಯ ಅರಿವೂ ಆತನಿಗಿದ್ದಿತು ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಆಪ್ತ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದಿರಲು, ಆಕೆಯ ಬಿನ್ನಸವನ್ನು ಕೇಳಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ, ಆಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದನು ಅದನ್ನೇ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕ್ಷುತಾಕ್ಷಿ ಮೆಯು ಆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸಿ ಒಳಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಗೋಡೆಯ

ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು ಮತ್ತು ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು — “ಪ್ರಭು
 ಸೇ, ಜಿಲ್ಲೆಯವರು, ತ್ಯಾಗಿಂಧ್ರಿಯಾದಿಗಳ ಚಾವಲ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ
 ಅಡಗಿಸಿ, ಕಾಮಕ್ರೋಧ-ಮದಮಾತ್ಸರ್ಯಾದಿ ಅಂತಸ್ತತ್ಕೃಗಳ ಉಬ್ಬಣತೆ
 ಯನ್ನು ತಲೆಯೆತ್ತದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯ ಜಪತಪಾದಿಗಳಿಂದ ಮನ
 ಸ್ಸನ್ನು ಜಿತಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ವರ್ಣಜಲವಾಯುಗಳನ್ನಾದರೂ ಆಹಾರ ಮಾ
 ಟಿಕೊಂಡಿರಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ, ವಿಸಯಾಭಿಲಾಷೆಯು ಇಣಕಿ ನೋಡದಂತೆ ತನು
 ಮನಗಳನ್ನು ದಂಟಿಸಿ, ಕೇವಲ ಶಲ್ಯಮಾತ್ರವಿದ್ದರೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದ, ಶ್ರೀಹರಿ
 ಪದಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರಾಗಿರುವ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂಸಾರ ವಿಚಾರವು ಎಂದೂ
 ತಗುಲದು. ದಾಶಾಪುತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಂಟಾಗದು ದೇವಾ,
 ತಾವು ಅಯಾಚಕ-ವರಾನ್ನಾದಿನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ತಪೋನಿರತ
 ರಾಗಿರುವೆಂಬ ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಜಾತ್ರೆಯು ನನಗೆ ತಿಳಿವುದಾದರೂ ಈಗ ವಿ
 ಧಿಯಲ್ಲದೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ನನ್ನೇ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಮ
 ನ್ನಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಣಮನೋಹರಾ, ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಅಶನವಸನಗಳನ್ನು
 ಕೂಡೆ ಕ್ಷಾಮದವತೆಗೆ ಬಲಿ ಬಿದ್ದವರಂತೆ ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯು ತಮ್ಮ ದ
 ಯಾದ್ರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಬೋಧನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ? ನೆರೆಹೊರೆಯ ಬಾಲಕರು,
 ತಿನ್ನುವ ತಿಂಡಿವಾರ್ಧಗಳನ್ನು ಕೂಡ ತಮಗೂ ಬೇಕೆಂದು ಕಾಡುತ್ತಿರುವ
 ರಲ್ಲ! ನಾನೆಲ್ಲಿಂದ ತಂದುಕೂಡಲಿ- ‘ಸರ್ವೇಜನಾಸ್ಸುಮಿನೋಭಸಂತು’ ಎಂಬ
 ಉಕ್ತಿಯು ತಾವು ಆರಿಸುವುದ್ದಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಹಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ದಯಾಘನಾ, ತ
 ನ್ನು ಉದರ ಸಂಭೂತವಾದ ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸುಖಪಡಿಸುವುದಲ್ಲ-ದೇಹ
 ಪ್ರಾಣಗಳೊಂದಾಗಿರು-ಂತಮಾದರೂ ಕೂಡುವುದು ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವ
 ಲಂಬಗಳಾದ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲವೆ? ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ
 ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಉಪಾಯವಿಂದ ಧನಸಂಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವ, ಕಾ
 ರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತರಾಗಿ ಈ ದುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೀಗಿಸಲು ಯೋಚಿಸಲಾಗದು
 ದೆಯೆ ಬಾರದೆ?” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ಕುಜೇಲನು ಪತ್ತಿಯಾಡಿದ ಆ ಮಾತು ಸತ್ಯವೆಂದು ಮನಗಂಡನು.
 ಆದರೆ ಒಡನೆಯೇ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಲಂಛಿಸಿ ಧನಸಂ
 ಪಾದನೆಗೆ ತೊಡಗಲು ಸಾಧ್ಯವುಂಟೆ? ಅಥವಾ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಯಾಚಿಸಿ

ತರಲು ಆತನ ಮನಸ್ಸೊಪ್ಪುವುದೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ತರುವಾಯ ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, “ಹಿ ಕಲ್ಯಾಣೇ, ನಿನ್ನ ಮಾತು ವಾಸ್ತವ. ಆದರೆ ಯೋಚಿಸು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅವನವನ ಪೂರ್ವಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಕನಕಪರ್ವತದ ಶಿಖರವನ್ನೇರಿದರೂ, ರತ್ನಾಕರದ ಅಡಿಯನ್ನು ಸೇರಿದರೂ ಹೆಚ್ಚು ದೊರೆಯಲಾರದೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೇ? ಸಮಸ್ತಕ್ಕೂ ಕಾರಣಕರ್ತನಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಮೂರ್ತಿಯು ಸರ್ವ ಲೋಕರಕ್ಷಕನಾಗಿರುವಾಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಮರೆಯುವನೆಂದು ಎಣಿಸುವೆಯಾ? ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮರಗಳಿಗೂ, ನಟ್ಟಡವಿಯಲ್ಲಿನ ಮೃಗಗಳಿಗೂ, ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಪ್ಪೆಗೂ ಆಹಾರವನ್ನೊದಗಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ಆ ಜಗತ್ಪ್ರಭುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ನಾವು ಅಗೋಚರರಾಗುವೆವೇ! ಆ ದೃಢನಂಬಿಕೆಯು ನಿನಗೇಕೆ ಕಡಮೆಯಾಯಿತು? ‘ಈ ಮಕ್ಕಳು ನನ್ನವರು, ನಾನು ಇವರನ್ನು ಪೋಷಿಸಬೇಕು’ ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯು ನಿನಗೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ನಾನಾರು, ನೀನಾರು, ಇವರಾರು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮರೆತು ನೀನೂ ಹೀಗೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತಳಾಗಬಹುದೇ! ಐಶ್ವರ್ಯವಾಗಲಿ, ದಾರಿದ್ರ್ಯವಾಗಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾದುವಲ್ಲ. ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಸುಖವೂ ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದ ದುಃಖವೂ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾವನೆಯೇ ಕಾರಣವು! ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯೆಂಬ ಪನಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಶೇಖರಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಐಶ್ವರ್ಯವೆಂಬ ಕಸದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರದೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನು ಸುಖವಾಗಿರಬಹುದು! ಆ ಸಂತುಷ್ಟಭಾವವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕಡಮೆಯಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು? ಭಾಮಿನೀ, ಅವರವರು ಪಡೆದು ಬಂದಷ್ಟನ್ನಲ್ಲದೆ ಯಾರೂ, ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ನವಸ್ತ್ರ ಧನಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಹೂಂದಲಾರದೆಂಬ ದೈವನಿಯಾಮಕವು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೇ! ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅನ್ನವಸ್ತ್ರಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಈ ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಾಗಲೀ ಏಕೆ ಚಿಂತಿಸುವೆ! ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನಂಬಿ ನಿಶ್ಚಿಂತಳಾಗಿರು” ಎಂದನು ಭರ್ತನ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವು ಆ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲ. —“ಪ್ರಭೋ, ತಮ್ಮ ವಿಚಾರವು ಸಾಧುವಾದುದೇ! ಆದರೆ, ಸಂಸಾರಿಗಳು, ಸಂತುಷ್ಟಿ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ, ಪತ್ತೀವುತ್ರಾದಿಗಳು ಉಪವಾಸ ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆವಶ್ಯಕವಿರುವಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ಸಂಪಾದಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ

ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೆ ತಟಸ್ಥ ರಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಬಾರದು. ಪರದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸದೆ, ಪರಸೇವೆಗೆ ತೊಡಗದೆ, ನೀಚಜನರನ್ನು ಅಶ್ರಯಿಸದೆ, ದುಷ್ಟಮಿತ್ರಗಳನ್ನು ಯಾಚಿಸದೆ, ದುರಾಸೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಯೋಗ್ಯ ಕುಲವೃತ್ತಿಯಿಂದ ದೊರೆತಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತನಾಗಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಪೊಷಿಸುವ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಅಸಂತುಷ್ಟನೆಂಬ ಅಪವಾದವಾಗಲೀ, ಮತ್ತಾವ ಒಗೆಯ ಪಾಪವಾಗಲೀ ಸಂಭವಿಸದು. ನಿಶ್ಚಕುಟುಂಬಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಮ್ಮ ಪೋಷಣೆಗೆಂದು ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ನಮ್ಮ ಪುತ್ರಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ ಇಷ್ಟು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಶಕ್ತಿವಂಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಪೋಷಿಸತಕ್ಕದ್ದು, 'ಕುಟುಂಬಿಗಳಾದ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬುದಾದರೂ, ಪ್ರಾಣೇಶ-ತಮ್ಮ ಚಿತಕ್ಕೆ ವೇದ್ಯವಿಲ್ಲವೆ? ಹಚ್ಚು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲು ಭಯಪಡುತ್ತೇನೆ ಮನ್ನಿಸಿರಿ' ಎಂದು ನುಡಿದು, ಪುನಃ ವಂದಿಸಿದಳು. ಕುಚೇಲನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ 'ಅಲ್ಲ' ಎಂದು ಪ್ರತಿಹೇಳಲು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಪುನಃ ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು,—"ಸಾಧ್ವೀಮಣಿ ನಿನ್ನೀವಾದವು ಒಪ್ಪತಕ್ಕದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಜನ್ಮಾರಭ್ಯ ಇದುವರೆಗೂ ಕೇವಲ ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯ ಜಪತಪಾದಿ ವೈದಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲೇ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಈಗ ಯಾವುದೊಂದು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವೆನು. ಅಲ್ಲದೆ ಜೀವನಕ್ಕೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಯಾರನ್ನೂ ಯಾಚಿಸಲಾರೆನು. ಪರಸೇವೆಗೆ ಮನಸ್ಸೊಪ್ಪದು ಮತ್ತಾವ ಒಗೆಯಿಂದ ಧನಾರ್ಜನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದು ಯೋಚಿಸಿ ಹೇಳುವೆಯಾ?" ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಆಗಲಾ ಸಾಧ್ವಿಯು, "ದೇವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಯಜನ ಯಾಜನ ಅಧ್ಯಯನ ಅಧ್ಯಾಪನ ದಾನ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಗಳೆಂಬ ಪಟ್ಟಿಮ್ಗಳ ಶಾಸ್ತ್ರೀಕೃತವಾಗಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಯಲ್ಲವೆ? ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾಜನ (ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸುವಿಕೆ) ಅಧ್ಯಾಪನ (ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸುವಿಕೆ) ಪ್ರತಿಗ್ರಹ (ದಾನ ಪಡೆಯುವಿಕೆ) ಗಳಿಂದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದಷ್ಟೆ! ಅದಕ್ಕೆ ತಡೆಯೇನು?" ಎಂದಳು. ಪತ್ನಿಯ ಸಮಂಜಸವಾದ ಆ ಸಲಹೆಯೂ ಕುಚೇಲನಿಗೆ ಯುಕ್ತವೆಂದು ತೋರಿತು. ಆದರೂ, ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಕೇವಲ ನಿಸ್ಕುಹನಾಗಿ, ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಬೆರೆಯದೆ ಒಂಟಿಗನಾಗಿ ವಾಸಿಸಿದ ಕುಚೇಲನು, ಅಂದು ಒಡನೆಯೇ,

ಯಾರಿಗೆ ಯಾಗಮಾಡಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದೀತು! ಮತ್ತಾರಿಗೆ ಸಾರ ಹೇಳುವನು? ಏನೂ ತೋರದೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದು ತರುವಾಯ—“ಭದ್ರೇ ನಿನ್ನ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯಂತ ತೃಪ್ತನಾದೆನು. ಆದರೆ ಕೇಳು, ಯಾಜನ ಅಧ್ಯಾಪನಗಳಲ್ಲಿ ವರರ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭವುಂಟು ಅಲ್ಲದೆ ಅದೂ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಒದಗತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಫಲವೂ ಅಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ, ನಾವು ಕೈಕೊಂಡು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿಯಮ ನಿಷ್ಠೆ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಕುಂದುಂಟಾಗದಿರದು! ಇನ್ನು ಪ್ರತಿಗ್ರಹವೋ ಎಂದರೆ, ಈಗ ಉತ್ತಮನೂ, ಸತ್ವಗುಣಪ್ರಧಾನನೂ ಆಗಿ, ನಮ್ಮ ಆವಶ್ಯಕತೆಸುನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಯೋಗ್ಯದಾನಮಾಡಿ, ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುವನು ಯಾವನಿರುವನು? ಹಾಗೆಲ್ಲದಿರುವಲ್ಲಿ ನೀಚರನ್ನು ಯಾಚಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವನ್ನು ಪಡೆದರಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನ ಸ್ಪೋಷಿತ!” ಎಂದನು ಆಗಲಾ ಸಾಧ್ವಿಯು, “ಪ್ರಾಣಪ್ರಭೋ, ಯೋಚಿಸುವುದೇಕೆ? ಚಿಕ್ಕತನದಲ್ಲಿ ತಾವು ದ್ವಾರಕಾಧಿಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ತೀರ್ಥೋದಿಗೆ ಗುರುಕುಲವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂದು, ಒಂದು ಸಾರ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಿದ್ದರಿ ಈಗಲೂ ಆತನನ್ನು ದರ್ಶಿಸಿ ಬರಬಾರದೇಕೆ? ಸರ್ವಲೋಕಸಂರಕ್ಷಕನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೂ ಆದ ಆದೀನಜನ ವತ್ಸಲನು, ಯಾಜಕರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಾದರೆ, ತನ್ನನ್ನೇ ಆದರೂ ತೆತ್ತು ಬಿಡುಕಟ್ಟು ಉದಾರಿಯಾಗಿರುವನಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆಯಲ್ಲವೆ? ಆತನಿಗೆ ವೃಷ್ಟಿ, ಭೋಜ, ಅಂಧಕವಂಶಗಳ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ರಾಜರು ಆಜ್ಞಾಧಾರಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಯಂತೆ? ಆತನು ಕೃವಾಕಟಾಕ್ಷವಿಡುವುದಾದರೆ, ನಮ್ಮ ದಾರಿದ್ರ್ಯವು ಹತವಾಗಲಾರವೆ? ಅದು ನೀಚಾಶ್ರಯವಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಆತನು ದಾನಮಾಡುವುದನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಾದರೂ ನಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು, ಪ್ರಭೋ, ತಮ್ಮ ಈ ಮಕ್ಕಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೈಕೊಂಡು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು.

ಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ಕುಚೇಲನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಧರ್ಮಮಯವಾದ ಆ

వాక్యగళింద కట్టుబిడ్డు, శ్రీకృష్ణదర్శనకృతే హోగలొప్పిదను. ఆదరే ఆతనన్న ఒందు యోజనేయు బాధిసతొడగితు “వృధవశిఖరద క్షోడుగల్లినమేలే కుళితరువ ఆ మహానుభావనేల్లి? దారిద్ర్య శ రధియ అదియల్లి బిద్దిరువ నానేల్లి? నన్న ఈ రిక్తదేసేయల్లి నాను ఆతన న్ను నోడక్షోగువుదు సమంజసవాదితే?” ఎందుకొండు, స్వల్ప హోత్తు సమాధానదింద హాగే తడెదు, “ఇదక్కకే యోజనేయు, శ్రీకృష్ణమూర్తియు నిరహంకారియు. సద్గుణసమూహవే మూర్తివేత్తం తే తోరువ ఆ దయామయను నన్నన్న అలక్ష్మ్యమాడలారను” ఎం దు కొండు, మత్తు పత్తియన్న కురితు—“ఓ సాధ్వీమణి నిన్న అపే క్షయంతే నాను, ఆ పురుషోత్తమనన్న సందర్శిసి ఒరువేను జ యాపజయగళు మాత్ర నిమ్మ భాగ్యవిద్దంతాగువును! ఆదరే ప్రభు గళి, బాలకర, గర్భిణి స్త్రీయర మత్తు, దేవస్యానదల్లి స్వామియ సందర్శనకృత రిక్తహస్తదింద హోగబారదేంబ ఒందు లౌకిక నితి వా క్షవిదే. లక్ష్మీపతియార ఆ మహామహిమనల్లిగే జ్యేష్ఠాదేవియ బెరెసపుత్రనాద నాను ఏను కాణికేయన్న తేగేదుకొండు హోగలి?” ఎందు చింతాక్రాంతనాదను భర్తన ఆ వాతన్న కేళిద క్షుత్క్షా మేయు స్వల్ప హోత్తు యోజిసి, ఒడనే ఒరువేనెందు హోరకే నడెద లు. మత్తు పక్కద మనేగే నడెదు నాలక్కు హిడి అవలక్కియన్న కొడిరిందు అపేక్షిసిదళు. తన్న మనేయల్లి అప్పు తాపత్రయగళి ద్దడొ, ఎందొ తన్న కష్టగళింధవేందు బాయిప్పట్టు నుడియదే, యావు దొందు పదార్థవన్నొ యాచిసదే ఇద్ద మహాగాంభీర్యశాలిసి యాద కుజ్జేల పత్తియు ఆ దిన ఒందు తన్నన్న అవలక్కియన్న బేడి దుదే తనగొందు గౌరవవేందు భావిసి, ఆ నేరేమనేయు ముత్తైదే యు ఒడనే ప్రతిజ్ఞేళదే, నాలక్కు హిడి అవలక్కియన్న తందు ఆకేయ లుడియల్లి హాకిదళు. క్షుత్క్షా మేయు లీతవూ సావకాశమాడదే మనేగే ఒందు, అదన్న శతకృద్గళింద ఒప్పుత్తిద్ద ఆతన అంగవస్త్రద ఒందు సేరగినల్లి నాల్కేదు మడికేగళన్న మాడి కట్టి “వ్రాణేశా,

ಯಾದವೇಶನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದರೆ ನಾವು ಈಗ ಆತನನ್ನು ಹೋಗಿ ನೋಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯವಾದರೂ ಎನಿಸಿದ್ದಿತು? ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಈಗ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಅದರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತರಾಗೋಣ! ಭಕ್ತರು ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಪತ್ರ ಪುಸ್ತಕ ಫಲ ತೋಯ (ಸೀರು) ಗಳನ್ನಾದರೂ ಕೈಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ದಯಾಮಯನಲ್ಲವೆ ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಗಳು!” ಎಂದು ನುಡಿದಳು ಕುಚೇಲನು, ಸದ್ಗುಣಮಣಿಯಾದ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಮೃದುವಾಧುರಗುಣಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟವಾಗನಸೂಗಿ, ಎದ್ದು ಬೇರೊಂದು ಅಂಗವಸ್ತ್ರವೊಡುಗುಂಡ ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಹೊದೆದು, ಮಿತ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಮೇಲಮೇಲ ಹಚ್ಚುತ್ತಿರುವ, ದ್ವಾರಕಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

“ಅನಂತಿಯಿಂದ-ದ್ವಾರಕೆಗೆ”

ಭೂಸುರೋತ್ತಮನಾದ ಕುಚೇಲನು, ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದರ್ಶನಾಪೇಕ್ಷಿಯಾಗಿ ದ್ವಾರಕಾಪುರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನಷ್ಟೆ! ಆತನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟೊಡನೆಯೇ ಎದುರಿಗೆ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಸುವಾಸಿನಿಯರನ್ನು ಕಂಡನು. ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಕೆಲಮಂದಿ ಮುತ್ತೈದೆಯರು, ಪೂರ್ಣಜಲ ಕುಂಭಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಎದುರಿಗೆ ಬಂದರು ನಾಲ್ಕು ಹಜ್ಜೆ ನಡೆದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಪೋಲಗ ತಾಳಮೇಳಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೆರೆವಣಿಗೆಯವರು ಆತನಿಗೆ ಎದುರಾದರು ಆರೀತಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಶುಭಶಕುನಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಮಿತ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಸಂತೋಷದಿಂದ,—“ಶುಭಶಕುನಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ ಕ್ಲುದ್ಧನಾದ ನನಗೆ, ರಾಜಧಾನಿನಗರವಾದ ಆ ದ್ವಾರಾಕಾಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವುಂಟಾಗಿ,

ರಾಜಾಧಿರಾಜರಿಗೇ ಅಲಭ್ಯವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನವು ಸಿಕ್ಕುವುದೂ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವಿತ್ತು, ಈಗ ಶಕುನಗಳೇನೋ ರುಭಸೂಹನೆಯನ್ನು ಕೊರಿಸುತ್ತಿವೆ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಶ್ರೀಪರನು ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ಮರತಾನು- 'ದರ್ಶನಲಾಭವು ಮೊರೆತೀತು' ಸಾಕು, ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ದರ್ಶನ ಭಾಗ್ಯವು ಲಭಿಸಿದರೆ ಸಾಕು' ಎಂದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆಸುವುದನ್ನು ಮುಂದೂಡಿ ಬಂದೊಂದಾಗಿ ಶುಭಶಕುನಗಳು ಆಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದುವು ಗುಣಸುಕ್ಕಿಯು "ಕೃಷ್ಣಾ ಕೃಷ್ಣಾ" ಎಂದು ಅವೈಕ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣ ನಾಗುವನ್ನು ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತಾ, ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ಹಾರಿಬಂದಿತು ವಾಯವ್ಯಗಳು ದಾರಿಯ ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿಬಂದುವು. ಪಕ್ಕದ ಹೂಲಿಗಳಲೇ ಗುಳ್ಳೆನುಲಗಳು ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೂ ಆ ವಿಶ್ರೇಷ್ಠನು ಕಂಡನು ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಮನೋಹರವಾದವಾಯುತಪ್ಪೂ, ಆತನಿಗೆ ಸುಖಾಗಮನವನ್ನು ಬಯಸುವಂತಿದ್ದಿತು. ಕುರ್ಚೆಯನೂ ಜಾಗರಣೆಗೆ ನಡೆದು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು.

ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕುರ್ಚೆಯನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಯೋಚನೆಗಳುಂಟಾದುವು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಕಷ್ಟವೂ ಅವನ್ನು ಸಿಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯ ತಾಳ್ಮೆಯೂ ಆತನಿಗೆ ಅದ್ಭುತವೆನಿಸಿತು "ಅಹಾ ಅಕೆಯ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ! ಅಳತೆಯಿಲ್ಲದ ದಾರಿದ್ರ್ಯದ ಕಷ್ಟಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಒಂದು ಬಿಡುಮಡಿಯನ್ನು ನುಡಿಯದೆ ಆ ಸ್ತ್ರೀಶೋಮಣಿಯು ಸುಖಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಳಲ್ಲಾ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪತಿಗಳು ಅನುಭವಿಸಲಾಗದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಪರರ-ನೀಚರ ಸೇವೆಯನ್ನಾ ದರೂ ಮಾಡಿ, ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನೂ ನೀಗಿಕೊಂಡು, ಹಣಕಾಸುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರವಡವೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟರೂ ಇನ್ನೂ ತಮಗೆ "ಅದು ಬೇಕಿತ್ತು ಇದು ಬೇಕಿತ್ತು"ಂದೆ ಕಾಡಿ ಬೀದಿ ಆಸಮಾಧಾನದಿಂದ-ದುಗುಡದಿಂದ ಇರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಅನೇಕರಿರುವರು ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಈ ಗೃಹಿಣಿಯು ಎಂತಹ ಸುಖಿಳಿಯು! ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಹೂಟ್ಟಿ ತುಂಬುವಷ್ಟು ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ! ಉದುವುದಕ್ಕೆ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಒಂದು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ, ಮಿಕ್ಕ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ವಡವೆವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನಂತೂ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲೂ ಕಾಣುವಂತಿಲ್ಲ! ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಇವು

ತ್ತೇಳು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳ ಅಸಹನೀಯ ಕಾಟ ಬೇರೆ ಅದನೂ ಒಂದು ದಿನ
 ವಾದರೂ ಆ ಸಾಧ್ವಿಮಣಿಯು ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ ಲ್ಲಿವಲ್ಲವೆ? ತ
 ನ್ನ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಕ್ಷೇಮಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವವನಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ
 ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡಲ್ಪಿವಲ್ಲವೆ? ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕೈ
 ಹಿಡಿದಮೇಲೆ ಸಮಾಧಾನದಿಂದಿರಲಿ-ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ, ನಿನೂ ದೊರೆಯ
 ಲಾರದೆಂದು ನಿರಾಶಳಾಗಿ ಹಾಗಿರುವೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಭವ ಭೀತಿ
 ಯುಕ್ತಳಾಗಿರುವಳು. ಯುಕ್ತಸ್ತ್ರೀಧರ್ಮ-ಗ್ರಹಣೇಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಲೇರವು
 ಕುಂದನ್ನು ತರುತ್ತಲಿಲ್ಲ ಅಂತಹ ಬಡತನ-ನೂ ಸಮಸಮಾಡಿಕೊಂಡ
 ಯಾವಾಗಲೂ ಹಸನ್ಮುಖವನ್ನೇ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವಳು, ಮುಂಗೊಪ ಅಸ
 ಹನೆ ನಿಷ್ಕರವೆಡನ ಅಜಾಗ್ರತೆ ಅವಿಧೇಯತೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಆ ಪು
 ಣ್ಯವಂತಳಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಕಂಡುಬಿಡ್ತದೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸುರುವರು, ತಮ್ಮ
 ಅಪೇಕ್ಷೆ ತೀರುವಂತೆ ಧನಕನಕ ವಸ್ತ್ರ ಭೂಷಣ ತಿಂಡಿತಿರ್ಥಗಳನ್ನು ತಂದು
 ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ, ಅವುಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ, ಅವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ
 ಕೊಂಡು ನಯವಿನಯಗಳಿಂದ ಇರುವಂತೆ, ಅಣಗಿ ಇರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೆ
 ಆದರೆ ಈ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವು ನನ್ನಿಂದ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಅಶೋತ್ತರವನ್ನೂ
 ಹೊಂದಲಪೇಕ್ಷಿಸದೆ, ತಿನ್ನಲು ಅನ್ನ ಉಡಲು ಒಟ್ಟುಗಳು ಸಹ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ
 ಮಹಾ ಸಾಗರದಂತೆ ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತಿರುವಳಲ್ಲ! ಇಂತಹ
 ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯು ದೊರೆತುದೂ ನನ್ನ ಸುಕ್ರತ ವೀರವೆಂದೇ ಎಣಿಸಬೇಕು
 ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ, ಆಕೆಯಿಂದ ನನಗಾದ ಮತ್ತೊಂದುವಕಾರವುಂಟು! ಆಕೆಯೂ
 ನನ್ನಂತೆಯೇ ಲೌಕಿಕ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ
 ನಾನು ನನ್ನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು ಇಲ್ಲದೆ, ಹೆಬ್ಬಾ
 ರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಧರ್ಮಚ್ಯುತನಾಗಿ ಧನಾರ್ಜನಕ್ಕಾಗಿ ಎನು
 ದುರಿತಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ತಿಳಿಯಲನಾಥ! ಅವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ
 ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಈಗ ಆಕೆಯ ಬಲೋದ್ಧಂಧನದಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಉತ್ಸಾಹ
 ದರ್ಶನಕ್ಕೂ ಹೊರಟಿದ್ದೇನಷ್ಟೆ! ಆಕೆಯು ದಾರಿದ್ರ್ಯಕಾರಣದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು
 ದ್ವಾರಕಾವಾಸಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿಸದಿದ್ದರೆ, ನಾನೂ ನನ್ನ ದಾರಿದ್ರ್ಯದಲ್ಲ
 ಮುಳುಗಿದ್ದು ಆ ಮಹಾನುಭಾವನನ್ನು ಕಂಡು ಬರುವ ಯೋಚನೆಯನ್ನೇ

ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ನನಗೆ ಆ ಪರಮಪುರುಷನ ದರ್ಶನ ಭಾಗ್ಯವು ಲಭಿಸಿದರೆ ಅವಕ್ಕೂ ಆ ಪತಿವ್ರತೆಯೇ ಕಾರಣಕರ್ತೃಳು! ಎಂತಾದರಾಗಲಿ! ಐಶ್ವರ್ಯವು ಲಭಿಸಲಿ-ಲಭಿಸದಿರಲಿ! ನಮ್ಮ ದಾರಿದ್ರ್ಯವು ಹತವಾಗಲಿ-ಅಥವಾ ಎಂದೆ 'ಗೊ ಈಗಿನಂತೆಯೇ ಇರಲಿ' ಆತನ ದರ್ಶನಭಾಗ್ಯವೊಂದು ಲಭಿಸಿದರೆ ಸಾಕು' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ, ಗುಣಗ್ರಹಣಶೀಲನಾದ ಆ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮನು ತನ್ನ ಸತ್ತಿಯ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಳಪಟ್ಟು ಆಕೆಯನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದುಹೋದನು

ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಭಗವನ್ನಿರ್ಭರನಾದ ಆ ಪುಣ್ಯಶೀಲನಿಗೆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಅನೇಕ ಗಿಡಮರಗಳ-ಸುನೀಲ ಅಂತರಿಕ್ಷದ-ಮಂದನಾ ರುತನ-ಸ್ವರ್ಣಯಾಗಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜತ್ರಿವಿಚಿತ್ರವರ್ಣರಂಜಿತವಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಾಸಿಕಪಸಂಬಂಧದಿಂದ ಆನಂದವು ಉಕ್ಕೇರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಶೋಕದ ಅಕ್ಕುವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ನ್ಯೂನತೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ರಕ್ತಿಸಿಕ್ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ದಯಾನಿಧಿಯ ಅನುಸಮ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಆನಂದಜಾಪಗಳನ್ನು ಮರಿಸುವನು ಸಕ್ಕಗಳ ಮೃದುಮಧುರಗಾಯನದಿಂದ-ಅರಣ್ಯವೃಷ್ಟಗಳ ಸುನಾಸನದಿಂದ ಪೃಥ್ವಿಯುಂದರತರ ವಸ್ತುಗಳ ನೋಟದಿಂದ, ಮಧುರತರ ಮಂದಮಾರುತದ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ತನ್ನ ಶ್ರೋತ್ರ-ಘ್ರಾಣ,-ಚಕ್ಷುಃ-ಸ್ಪರ್ಶೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸುಖವನ್ನೂ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಗೇ ಪ್ರಿಯವಾಗಲೆಂದು ಅರ್ಪಿಸಿದನು ಮಾರ್ಗದ ಎಡಬಲದ ಮೊಡೊಟಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ದಿವ್ಯಸುಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ-ಮರಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಮಧುರರಸ ಪೂರಿತ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾ ಪಿತವಾಗಲೆಂದು ಅರ್ಪಿಸಿದನು ತಿಳಿಗೊಳಗಳಲ್ಲಿನ ನಿರ್ಮಲ ಜಲವನ್ನೂ ಆ ಲೋಕರಕ್ಷಣಿಗೇ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಭಗವತ್ಸಂಬಂಧವಾದ ಯೋಚನೆಗಳೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರಲು, ಆ ವಿಪ್ರವರ್ಯನು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ದ್ವಾರಕಾಪುರಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು

ದ್ವಾರಕಾವತಿಯ ನಗನಚುಂಬಿತಗಳಾದ ದಿವ್ಯಸೌಧಗಳ-ಗುಡಿಗೋಪುರಗಳ ಸುವರ್ಣಕಲಶಗಳು ಕುಡೇಲನಿಗೆ ಗೋಚರವಾದುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಆತನ ಮೈ 'ಜುಮ್' ಎಂದಿತು. ರೋಮಾಂಚಿತವಾ

ಯಿತು. ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳು ಉಕ್ಕಿ ಹರಿದುವು ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯು ಆತನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಶೀಘ್ರವಾಗತೊಡಗಿತು. ಬಹು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಒಂದರಡು ಕ್ರೋಶಗಳ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಳೆದು ದ್ವಾರಕಾಪುರಿಯನ್ನು ಸುತ್ತು ಸರಿದಿದ್ದ ಸಮುದ್ರಶಾಖೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಆನಂದಿಗೆ ಪರಾತಂಕವಿಲ್ಲದೆ ಭೂಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದ ಆತನು, ಆಗ ಆ ಶಾಖೆಯನ್ನು ದಾಟಲು ಪರಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೋರುವಂತಾಯಿತು ಆತನಲ್ಲಿ. ದೋಣಿಯವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ದಾಟಲು ಒಂದು ಕಾಸೂ ಸಹ ಇರಲಿಲ್ಲ! ಏನು ಮಾಡಲಾದೀತು? ಆಗ ಆ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮನು, “ಭವಸಾಗರವನ್ನೇ ದಾಟಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀವರಸಿಗೆ ಈ ಗೋಷ್ಠಾದದಷ್ಟಿರುವ ಜಲಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಿಸುವುದು ಯಾವ ಅಗಾಧ ಕಾರ್ಯವು! ಯಾವ ಸಹಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವನೋ ನೋಡೋಣ” ಎಂದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿದ್ದನು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೋಣಿಯವನೊಬ್ಬನು ಒಂದು, ಆತನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಒವ್ಯತೇ ಜಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡು ಚಕಿತನಾಗಿ ವಂದಿಸಿ “ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರೇ ತಾವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ದಯೆಮಾಡಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು ಕುಜೇಲನು ದ್ವಾರಕಾಧೀಶನಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದರ್ಶನಕ್ಕೊಂದು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲು, ಆ ದೋಣಿಯವನು ಲೇಶವೂ ಸಾವಕಾಶಮಾಡದೆ ಒಡನೆ ಆತನನ್ನು ಆ ಜಲಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಿಸಿ, ಆಜಿಯ ದಂಡೆಗೆ ಬಿಟ್ಟನು.

ಕುಜೇಲನು ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ತನಗೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಒದಗುತ್ತಿದ್ದ ಶುಭಸೂಚನೆಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ಅನುಕೂಲಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ಆ ವ್ಯಾಜಕೃಪಾಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಶ್ರೀದ್ವಾರಕೇಶನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ವಂದಿಸುತ್ತಾ, ನಡೆದು, ದ್ವಾರಕಾನಗರಿಯ ಕೊನೆಯ ಸುತ್ತಿನ ಕೋಟೆಯ ಮಹಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗಿ ಆ ನಗರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂಗಳಕರಗಳಾದ ಗೋಪುರಗಳೂ ಮಂದೆ ಮಂದೆಯಾಗಿ ಮನೆಯನ್ನು ಕೂರಿತು, ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುವು ಕುಜೇಲನು ಒಳಹೊಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ದ್ವಾರರಕ್ಷಕರು, ಆತನನ್ನು ತಡೆದು “ಯಾರು? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು? ನಗರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವೇನು?” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು, ಎಂದೂ ಆ

ಬಗೆಯ ರಾಜಕರ್ಮಚಾರಿಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರಿಯದ ಪರಮಸಾಧು ವಾದ ಅವಿಪ್ರೋತ್ತಮನು ಅಪ್ಪಕ್ಕೇ ಬೆದರಿ ತತ್ತರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಧೈರ್ಯಗೊಂಡು “ಅಯ್ಯಾ ಸಜ್ಜನರೇ ನಾನೊಬ್ಬ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಅವಂತಿಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯಮಿತ್ರನು. ನನ್ನ ಸ್ವಪೂರಿಯು, ಆತನನ್ನು ಕಂಡು ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ನನ್ನನ್ನು ಏಕೆ ತಡೆದು ತೊಂದರೆ ಪಡಿಸುವಿರಿ” ಎಂದು ತನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ಆತನ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ದ್ವಾರಪಾಲಕ ರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪವಯಸ್ಕರೂ ಅನನುಭವಿಗಳೂ ಆದ ಕೆಲವರು ಧೂರ್ತರು. ‘ಒಹೋ!’ ಎಂದು ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಿ ನಕ್ಕು, — “ಈ ಚಿಂದಿವಸ್ತ್ರದ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಎಂದು ಪಲ್ಲಭನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ದರ್ಶಿಸಬೇಕೋ! ದೇಶದೇಶಗಳಿಂದ ಎಂದ ರಾಜಾಧಿರಾಜರಿಗೇ ಲಭಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದರ್ಶನವು, ಕೋರಿಬಟ್ಟಿಯ ಈ ಹಾರುವನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ!” ಎಂದು ಅಪಕಾಸ್ಯವಾಡಿ ನಕ್ಕರು. ಅವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೆಲಕುಂದಿ ವೃದ್ಧ ಸೇವಕರು ಆ ರನ್ನು ನಿವಾಹಿಸಿ, — “ಎಲೋ ಏನೆನ್ನುವಿರಿ? ಸಾಧುಜನ ಸುಲಭನಾದ ನಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯ ಪವಿತ್ರನಾಮಕ್ಕೆ ಕಳಂಕವನ್ನು ತರುವ ಎಂತಹ ಮಾತನ್ನಾಡುವಿರಿ? ಯಾದವೇಂದ್ರನು, ಮದಾಂಧರಾದ, ಗರ್ವೋದ್ಧತರಾದ ರಾಜಕುನ್ರಿಗಳಿಗೆ ದುರ್ಲಭನಲ್ಲದೆ, ಬ್ರಹ್ಮತೇಜೋವಿರಾಜಮಾನರಾದ, ಸತ್ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನರಾದ ಇಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯನಲ್ಲ! ವಿಪ್ರೋತ್ತಮಾ, ಮುಂದೆ ನಡೆಯಿರಿ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪ್ರಾಕಾರಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಅರಮನೆಯ ಪ್ರಾಕಾರವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಬಿಂತಿಸಿದಿರಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯು ಭಕ್ತವತ್ಸಲನು” ಎಂದು ನುಡಿದು, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಕುಸುಮನು ವೃದ್ಧ ಸೇವಕನ ಆ ಬಗೆಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಚನಗಳಿಂದ ಧೈರ್ಯಗೊಂಡು, ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದು, ಅಗಣಿತ ಯಾದವಸೇವೆಗೆ ಸಿದ್ಧನಾದ ಮೂರು ಪ್ರಾಕಾರಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿದನು. ತರುವಾಯ, ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯಕೂದ್ರರಿಗಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದನು. ಮುತ್ತು ರತ್ನಾದಿಗಳು, ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಭರಣಗಳು, ಬೆಲೆಯು

ಳ್ಳ ನಾನಾಬಗೆಯ ವಸ್ತ್ರಗಳು, ದವಸಧಾನ್ಯಗಳು, ಫಲವುಷ್ಟಗಳು, ಕಾಯಿ ಪಲ್ಯಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಗಡಿಕಾರರ ಬೀದಿಗಳನ್ನೂ ಪಾಟಿ ಮುಂದೆ ನಡೆದನು. ಅಲ್ಲಿ ವೃಷ್ಟಿ, ಭೋಜ, ಅಂಧಕ, ಉಗ್ರಸೇನಾದಿ ರಾಜರ ಮತ್ತು ಇತರ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ರಾಜಪುತ್ರರ ಅರಮನೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಕಾಣಿಸಿದುವು. ಅವುಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಯಾರಿಗಳವು 'ತನ್ನ ಮುರುಕು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾ ಜಪತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಕ್ಕೆ ನಡೆದು, ಪಟ್ಟಣವಾಸದ ಸೊಬಗನ್ನು ಎಂದೂ ಕಂಡೆಯದಿದ್ದ ಆ ಎಪ್ರೋತ್ತಮನಿಗೆ ಅವುಗಳ ನೋಟವು ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತಿದ್ದಿತು. ಯದುವೀರರ ಆ ಅರಮನೆಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ ಮುಂದೆ ನಡೆದನು. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪತ್ನಿಯರಾದ ಹದಿನಾರು ಸಹಸ್ರ ಮಂದಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ದಿವ್ಯಭವನಗಳು ಕಂಗೊಳಿಸಿದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೂ ಶ್ವೇತಶಿಲೆಯ-ಕೃಷ್ಣಶಿಲೆಯ ಕಂಭಗಳಿಂದಲೂ, ಚಿನ್ನದಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮಾವಿನೆಲೆಯ ತೋರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಮುತ್ತಿನ ಸರಗಳ ಮೇಲ್ಕುಟ್ಟುಗಳು, ನಿಲುವುಗನ್ನಡಿ, ಕಲಶಗಳಿಂದಲೂ, ನೋಡಿದರೆ ಮುಖವು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತೆ ನಯಗೊಳಿಸಿದ ನೆಲದಿಂದಲೂ ಇಂದ್ರಭವನಗಳಂತೆ ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದುವು. ಕುಚೇಲನು, ತಾನೇನು ಇಂದ್ರನ ಅಮರಾವತಿಗೆ ಬಂದನೋ ಅಥವಾ ಇದೇನು ಆವಿರ್ಭವನ ಭೋಗವತಿಯೋ ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಾ, ಅವುಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ, ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ, ಅತಿಶಯ ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳದಾಗಿ ಗಗನವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಏಲಸಿದ್ದ ಸಹಸ್ರ ಸುವರ್ಣಕಲಶಗಳಿಂದ ಧಳಧಳಕೆಂದು ಹೊಳೆಯುತ್ತಾ, ಶ್ವೇತಶಿಲೆಯ ಗೋಪುರಗಳಿಂದ-ಕಪ್ಪಾದ ಮೇಘಮಾಲೆಯನ್ನೂ ಬೆಳಗುಗೊಳಿಸುತ್ತಾ, ಸೇತ್ರಾನಂದಕರವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಗಜ್ಜನನಿಯಾದ ತ್ರಿರುಕ್ಮಿಣೇದೇವಿಯ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಅರಮನೆಯೊಂದನ್ನು ಕಂಡನು. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಬಹುಬಲವಾದ ಪ್ರಾಕಾರ ಮಹಾದ್ವಾರಗಳೂ, ಅವುಗಳ ಒಳಿಯಲ್ಲೂ ಶುಭ್ರವಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಾದ ದ್ವಾರಪಾಲಕರೂ ಇದ್ದರು. ಅವರ ಮುಖದಲ್ಲೆ ಸೌಮ್ಯಕಳೆಯೂ, ವಿನಯವಿಧೇಯತೆಗಳೂ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಕುಚೇಲನನ್ನು ಕಂಡುಡನೆಯೇ, ನೆಲಮುಟ್ಟಿ

ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು, “ಭೂಸುರೋತ್ತಮರೇ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು, ಲೋಕಮಾತೆಯಾದ ರುಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಅರಮನೆ ಇದು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಾವು ಬಂದುದರ ಉದ್ದೇಶವೇನು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಕುಜೇಲನು ಆ ಸೇವಕನ ನಯನಡತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟು, “ಆಹಾ, ಪ್ರಭುಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸೇವಕರಿದ್ದರಲ್ಲವೆ, ಅವರ ಸ್ಥಾನ ಬೆಲೆ ಯೋಗ್ಯತೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗುವುದು” ಎಂದುಕೊಂಡು, ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು, —“ಆಯಾ ನಾನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಂದೆನು. ಷಿತನು ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯಸ್ನೇಹಿತನು ನನಗೆ ಕುಜೇಲನೆಂದು ಹೆಸರ ಸುದಾಳುನೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವೂ ಉಂಟು ನಾನು ದರ್ಶನಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಆ ಯದುನಾಥನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದರೆ ನನಗೆ ಮಹೋತ್ಸಾಹವೂ ಏನಾದರೂ ದೊರೆಯುವುದು” ಎಂದನು.

ಕುಜೇಲನ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ಸೇವಕನು ಪ್ರತಿಮಾತಮಾಡದೆ ಒಳಕ್ಕೆ ನಡೆದು, ಶ್ರೀರುಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ತೂಗುಮಂಚದಲ್ಲಿ, ಇತರ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಚಾಮರಾದಿಗಳಿಂದ ಬೀಸುತ್ತಿರಲು, ವಿಸೇದದಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶ್ರೀಯಾದವೇಂದ್ರನನ್ನು ಕಂಡು ದೂರದಲ್ಲೇ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, —“ಪ್ರಭೋ, ಅವಂತೀಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಬಬ್ಬ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರು ಪ್ರಭುದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದು ದ್ವಾರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ ಅವರ ಹೆಸರು ‘ಕುಜೇಲ’ ರಂತೆ ‘ಸುದಾಮ’ ರೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವೂ ಉಂಟಂತೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಹಾಧ್ಯಾಯಿಗಳಂತೆ ಈ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರು” ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಆಹಾ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಎಷ್ಟು ಸುಲಭನು! ‘ಸಹಾಧ್ಯಾಯಿ-ಸ್ವದಾಮ’ ನೆಂಬ ಮಾತು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ, ರುಕ್ಮಿಣಿಯೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆ ಉಯ್ಯಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಳಿದು, “ಎಲೈ, ಆ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮ ಧರ್ಮ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಿಡು, ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು” ಎಂದು ತಾನೇ ಆತನು ಬರುವ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿದನು. ರುಕ್ಮಿಣಿ ಮುಂತಾದ ಅಂತಃಪುರ ಸ್ತ್ರೀಜನರು, “ಆಹಾ, ಬರುವ ಆ ಮಹಾನುಭಾವನಾರೋ! ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಸಹವಾರಿಯಂತೆ!” ಎಂದುಕೊಂಡು ಆತನ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನೇ ಎದುರು ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ದೂತನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯ ಆ ಆಶು

ರವನ್ನು ನೋಡಿ, ಓಡಿ ಹೋಗಿ, “ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರೇ, ಸ್ವಾಗತವಾಗಲಿ, ತಮ್ಮ ಪವಿತ್ರನಾಮವು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದದ್ದೇ ಸಾವಕಾಶವು ರುಕ್ಮಿಣೀಶನು, ಒಡನೆ ತೂಗುಮಂಚದಿಂದಿಳಿದು, ಅಗೋ ತಮ್ಮನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ದಯೆಮಾಡಿಸಿ” ಎಂದು ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆರಮನೆಯ ಮಹಾದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯೂ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನಿಳಿದು ನಡೆದು ಬಂದು, ವಿಪ್ರೋತ್ತಮನೆಂದು ಆತನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ವಂದಿಸಿ, ತರುವಾಯ, ಬಾಲ್ಯಸ್ನೇಹ ಪಾತ್ರಲ್ಯವು ಉಕ್ಕಿ ಬರಲು ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಭುಜದಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಆತನೊಂದಿಗೆ ನಡೆದು, ತಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹಜಾರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ತನ್ನ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಕರೆತರಲಿಕ್ಕೆಂದು ನಡೆದ ತಮ್ಮ ರಮಣನು, ಚಿಂಡಿ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಅರ್ಧ ದೇಹಮಾತ್ರ ಆಚ್ಛಾದಿತನಾಗಿದ್ದು, ಎಲುಬಿನ ವಿಗ್ರಹದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಬುದ್ಧ ಮತಿಗಳಾದ ಕೆಲವರು ಆತನ ಆರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ, ಮಹಾಮತಿಯಾದ ಶ್ರೀರುಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಯು ವಿಚಿತ್ರಚರಿತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಂತರ್ಬಾಹ್ಯ ಚರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅರಿತವಳಾದುದರಿಂದ, ತನ್ನ ಒಂದು ನೋಟದಿಂದ ಅವರ ಅಚ್ಚೆಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನೂ ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದಲೂ-ಉಪಚಾರೋಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಆದ್ವಿಜೋತ್ತಮನನ್ನು ಲಾಲಿಸುತ್ತಾ, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಆತನೊಂದಿಗೆ ನಡೆದು ಬಂದು, ಶ್ರೀರುಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಯು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ-ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಸ್ನೇಹಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ತಾನೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅವಂತಿಯಿಂದ ದ್ವಾರಕೆಯವರೆಗೆ ನಡೆದು ಬಂದು ಆಯಾಸಗೊಂಡನೆಂದು, ಪರಿವಾರದ ಸ್ತ್ರೀಜನರು ದಿವ್ಯಚಾಮರಗಳಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದರು ರುಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಯು, ಶುಭ್ರಜಲವನ್ನು ತಂದಿಡಲು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ನಡೆದು ಆಯಾಸಗೊಂಡುವೆಂದು ಆತನ ಪಾದಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದಲೇ ತೊಳೆದು, ಅಂಗವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಒರೆಸಿದನು. ದಿವ್ಯತರ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಂದಿತ್ತು, ತಾನೇ ಉಡಿಸಿದನು.

ಮಧುರತರ ಪುಷ್ಪಫಲಗಳನ್ನು ತಟ್ಟಿ ತಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ತಂದು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿದನು

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

“ಮಿತ್ರತ್ವಾನುಭವ”

ಭೂಮಿಸುರೋತ್ತಮನಾದ ಕುಜೇಲನು ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನನಾದ, ತನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆಕಂಡು ಪರಮಾನಂದಭರಿತನಾದನು. ಆ ಪದವಿ, ಆ ಸಂಪತ್ತು, ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೈಭವ ಹೀಗೆ ಆ ಅಗಣಿತಸೌಭಾಗ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಆತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ನಯ ವಿನಯ ಔದಾರ್ಯಾದಿ ಸಗ್ಗೂಂಪತ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕುಜೇಲನಿಗೆ ಪರಮಾರ್ಕ್ಯರೂಪವಾಯಿತು. ದೇವೇಂದ್ರ ವೈಭವವನ್ನು ನಾಚಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಆ ಆರನುನೆಯು, ಅಲ್ಲಿಯ ಚಿತ್ರನಿಚಿತ್ರವಾದ ಕಂಭ ಜಾಕಟ್ಟುಗಳಿಗಿಲ್ಲ, ಗೊಂಡೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ರಚನೆಯು ಆತನಿಗೆ ಅದ್ಭುತವೆನಿಸಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಕರಮಿಯು ಕೂಡಿಸಿದ ತೂಗುಮಂಚದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಸಿಂಹಿ ತನ್ನನ್ನು ಉಪರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಏನೆಂದೂ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಳಿಸದೆ ಕೆಂಡು ವಿಚಾರಸರನಾಗಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ, ಬೇರೊಂದು ಬಗೆಯ ಸಿದ್ಧತೆಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕುಜೇಲನು ತಾನು ಎಂದೂ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಂಡಿರುವ ಕೆಂಡುಂಟಾದ ಕೇಳಿ ಅರಿಯದ ಆಗ ತನಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಉಪಕಾರಗಳಿಂದ ಎಂದು ಆಗಮಿ ಭ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟನು. ಸುಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತೋರದೆ ಏನು ಸ್ವರ್ಗವೇಳೆಂದು ಬೋಧೆಯಾಗದೆ. ಸಂಪಲ ಬೋಧೆಯಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆ ಕುಜೇಲನಿಗೆ, ಸೌಂದರ್ಯರೂಪ ವೈಭವಗಳಿಂದ ಅಪ್ಪರಗಂಧರ್ವಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ನಾಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಯೌವನಸ್ತ್ರೀಯರು ಸುತ್ತುವರಿದು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಚಾಮರಗಳಿಂದ ಬೀಜವು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಜಾಜಿ, ಸಂಪಗೆ, ಸುಗಂಧರಾಜ ಮುಂತಾದ ಪುಷ್ಪಗಳ ಸುಮಳದಂತೆ ಸುವಾಸಿತವಾದ ಎಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ಆತನ ಮೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಸುಖೋಷ್ಣವಾದ

ಪರಿಮಳೋದಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು, ದಿವ್ಯ
ನುಕೂಲಗಳು, ಬಹು ಬೆಲೆಯ ಆಭರಣಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿ
ದ್ದಾರೆ. ಪಾದಗಳನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತಾ, ಮಹೇಂದ್ರವಂದಿತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ
ಮೂರ್ತಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಸಂಕೋ
ಚ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕುಚೇಲನು, ಏನು ಹೇಳುವನು? ಮತ್ತೇನು ಮಾಡುವನು?
ಅವರು ಎಣ್ಣೆಯನ್ನೊತ್ತಲೂ ಮತ್ಯನು ಮಾಡಲೂ, ತನ್ನ ಮೈಕ್ಕೆ ಕಾಲು
ಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಿಡಿದರೆ ಹಾಗೆ ಬಿಡುತ್ತಾ ಕೇವಲ ಅಸ್ವತಂತ್ರನಂತೆ ಕುಳಿತು
ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ! ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಗೆ, ಅತನ ವಿಕಾರವು ಗೋಚ
ರವಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ! ಇಂತು-ಅಭ್ಯಂಗನ ನೂತನ ವಸ್ತ್ರಧಾರಣ ಭೋಜನ ಫಲ
ಹಾರ ತಾಂಬೂಲಚರ್ವಣಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅತನೊಡಗೂಡಿ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡವ
ನಾಗಿ ತರುವಾಯ ಇಬ್ಬರೂ ಚಂದ್ರಶಾಲೆಗೆ ನಡೆದರು ಅಲ್ಲಿ ಪರಮಸ್ನೇಹ
ಬಂದ ಏಕಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು,—"ಮಿತ್ರವರ್ಯಾ, ಬಹು ದಿನಗಳಿಗೆ ನಿನ್ನ
ದರ್ಶನಭಾಗ್ಯವು ಲಭಿಸಿತು. ಕೇವಲ ಮಿತ್ರನು ಮಾತ್ರನಲ್ಲ; ಮಹಾತಪ
ಸ್ವಿಯೂ ಆದ ನಿನ್ನ ಪಾದಧೂಳಿಯು ಬಿದ್ದು ನನ್ನ ಈ ಮನೆಯೂ ಪಾವನ
ವಾಯಿತು ಮಿತ್ರಾ, ಸುದಾಮಾ ನೀನು ಕ್ಷೇಮವಾಗಿರುವೆಯಾ? ನಿನ್ನ
ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೇಮವೆ? ಪ್ರಿಯತಮಾ, ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಮು
ಗಿದು ನಾವು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾದ ತರುವಾಯ ಇಹು ದಿನಗಳಿಗೆ ಇದೇ ಪ್ರಥ
ಮ ದರ್ಶನವು ನಾನು ಈಚೆಗೆ ಅನೇಕ ಗಲಭೆಗಳಲ್ಲಿ ತಗುಲಿ, ನಿನ್ನನ್ನು
ನೋಡಲೂ-ಕೊನೆಗೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಅನಕಾಶವಾಗಲಿಲ್ಲ ಆದರೂ
ನಿನ್ನ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವಿಟ್ಟು ಬಂದು ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟಿದು,
ನಿನ್ನ ಔದಾರ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿರುವುದು" ಎಂದು ಮತ್ತೂ
ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸರಿದು, ಕೊರಳ ಸುತ್ತಲೂ ಕೈಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಧ್ವನಿಯನ್ನು
ಕೊಂಚ ತಗ್ಗಿಸಿ—"ಮಿತ್ರವರಾ, ಗುರುಕುಲವಾಸವು ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ
ಪ್ರಜ್ಞಚರ್ಯ ವ್ರತಸಮಾವರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನೀನು ಮದುವ
ೆಯಾಗಿ-ಈಗ ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿರುವೆಯವ್ವ! ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ನಿನಗೆ ಅನುಕೂಲ
ಳಾಗಿರುವಳಷ್ಟೆ! ಏಕೆಂದರೆ, ನೀನೋ ಕೇವಲ ವಿರಕ್ತನು. ಪಣ ಕಾಸು,
ನಡನೆ ವಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹಗೊಳ್ಳುವವನಲ್ಲ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೇವಲ

ಜಪ ತಪ, ಸ್ನಾನ ಸಂಧ್ಯೆ, ಪುರಾಣ ಪಾರಾಯಣಾದಿಗಳಲ್ಲೇ ನಿರತನಾಗಿರತಕ್ಕವನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ವಸ್ತ್ರಭೂಷಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷರಿಗಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುವರು. ಅದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ! ಆದರೆ, ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂತಹ ವರಕ್ಕರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತ್ತರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಇಲಿಯಂತೆ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಕೇಳಿದೆ-ಮಿತ್ರೋತ್ತಮಾ, ನೀನು ಅಂತಹ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವಿಲ್ಲವಲ್ಲವೇ? ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ವಿನೀತಳಾಗಿ ಸುಮುಖಳಾಗಿ ಸಕಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ನಿನಗೆ ಅನುಕೂಲಳಾಗಿರುವಳಲ್ಲವೇ? ಅದಿರಲಿ ನಿನಗೆಷ್ಟು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು! ಅವರಲ್ಲೂ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರುವರೇ! ಪ್ರಿಯತಮಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಆನಂದವು ಉಕ್ಕುತ್ತಿರುವುದು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿರುವುದು ತಪ್ಪಲ್ಲ, ಪಾಪವಲ್ಲ! ಆದರೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ವಿವೇಕಿಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಕಾಮಕ್ಕೆ ವಶರಾಗದೆ, ಕ್ರೋಧಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡದೆ, ಲೋಭ ಮೋಹಗಳನ್ನು ಇಯಿಸಿ, ಮದಮಾತ್ಸರ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಗಿ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತರಾಗಿರುವರು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿನ-ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿನ ಅವರ ಸಂಬಂಧವು ದೇಹಕ್ಕೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಂಡು ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವನಂತಿರುವುದು. ಆದರೆ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಗುರುಕುಲವಾಸ ಮಾಡಿ, ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿದ್ದು, ಸದ್ಗುಣಸದಾಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿತನಾಗುವವನಿಗೆ ಅಂತಹ ಸಾಧುಸ್ವಭಾವವು ಏಕಾಏಕಿ ಲಭಿಸದು. ಮಿತ್ರಾ! ಗುರುಕುಲವಾಸವೆಂದೂಡನೆಯೇ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೇವಯಾನನ ಆ ಅಟವಾಟಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿನಗೆ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿವೆಯಲ್ಲವೇ! ನಾವು ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಸಾಂದೀಪನಿ ಗುರುವರ್ಯನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದದನ್ನು ನೀನು ಮರೆತಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಆಗ ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಗುರುಪತ್ನಿಯು ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತರಬೇಕೆಂದು ನಮಗೆ ಹೇಳಲು ನಾನೂ ನೀನೂ ಕಾಡನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವು. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ, ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿ, ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಕಟ್ಟಿ ತಲೆಯಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಡಬೇಕೆಂಬಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮೋಹಗಳು ಸೇರಿ, ವ.ಳಿಯು ಕುಂಭದ್ರೋಣವಾಗಿ ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅದರ ಹೊಡೆತವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಮರದಡಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಈ

ಳಿತೆವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲಾಯಿತು. ಆ ಭಯದಿಂದ ಹೊರಟು, ಮಿಂಚು ಗುಡುಗುಗಳ ಅರ್ಭಟದಲ್ಲೇ ನಡೆದು, ಮಾರ್ಗ ತಪ್ಪಿದೆವು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎ ಸ್ತು ಹೆೞತ್ತು ಅರೆವರೂ ದಾರಿ ಸಿಕ್ಕದೆ, ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ಬೇಸತ್ತು, ಒಂದು ಮರದ ಪೊಟರೆಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ರಾತ್ರೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದು, ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ದಾರಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅತ್ತ ಸಾಂ ದೀಪನೂ-ಗುರುಪತ್ತಿಯೂ ರಾತ್ರಿ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ನಾವು ಹೋಗದಿ ದ್ದುದರಿಂದ ಮರುಗಿ “ಅಯ್ಯೋ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಿ ಹೋದರೋ” ಎಂದು ಊಟ ಮಾಡದೆ, ನಿದ್ರಿಸದೆ ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಿದ್ದು ಬೆಳಗಾದ ಒಡನೆಯೇ ನಮ್ಮ ಗುರು ವೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಮತ್ತು ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಅನ್ನ ವಿಲ್ಲದೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಜಳಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆ ಪಟ್ಟಿದ್ದ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಅಕಟಾ, ಮಕ್ಕಳಿರಾ, ಬಹು ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದಿರಲ್ಲಾ! ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಿಂತಲೂ ದೇಹವೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯತಮವಾದುದು. ಆ ದಕ್ಕುಂಟಾಗುವ ಬಾಧೆಯನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ನೀವು ನಮಗೆ ಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟಿರಲ್ಲವೆ! ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮರಿರಾ, ನಿಮ್ಮ ಶ್ರ ದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾದ ಈ ಗುರುಸೇವೆಯು ನನ್ನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿತು. ನಿಮ್ಮ ವಿಧೇಯತೆಗಾಗಿ ಈ ದಿನ ಬಹು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆನು ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧಿಸಲಿ! ನೀವು ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದು ಕಲಿತ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾದಿ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳೂ, ನಿಮಗೆ ಇಹಪರಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುವು. ಪಾಲಕರೇ ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಗಳಾಗಿರಿ” ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದನು. ಮತ್ತಾ, ಆಗಿನ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲುಂಟಾದ ಈ ಬಗೆಯ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೀನು ಮರೆತಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ನೋಡು. ಹಾಗೆ ಗುರುವಿನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಯುಪನು ಪಾತ್ರನಾಗುವನೋ ಅವನು ಮುಕ್ತಿಗೂ ಅರ್ಹನಾಗುವನು. ಒಂದು ರಹ ಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದವರು, ಕರ್ಮಮಾಡುವಿಕೆಯಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಪ್ರತಿಫಲವೇನನ್ನೂ ಕೋರದಿದ್ದರೂ, ನನ್ನಂತೆ ಪರರಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ-ಲೋಕಕ್ಕೆ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಕರ್ಮನಿರತರಾಗಿರುವರು. ಮಿತ್ರೋತ್ತಮಾ, ನಾವು ನಾವು ಕಂಡು ಬಹುದಿನಗಳಾದರೂ, ಗುರುವಿನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ

ನೀನೂ, ನನ್ನಂತೆಯೇ ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೇ ಸಂಸಾರಿಯಾಗಿ ಕರ್ಮನಿರತನಾಗಿ ಆದರೂ ಯಾವುದರ ಬಂಧನಕ್ಕೂ ಸಿಕ್ಕದೆ ಇರತಕ್ಕುದು ನನಗೆ ಬಹು ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ವಿರಕ್ತನೆಂಬ ದಂಭಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಓಡುವ ಹೇದಿಗಿಂತಲೂ, ಲೋಕದ ಶ್ಲಿದ್ದು ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಬಂಧಿತನಾಗದೆ ಕಾಮಕೋಪಾಧಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿರುವ ಸಂಸಾರಿಯೇ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯತಮನು” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಸರ್ವಲೋಕಾಧಿಪನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಯಾರ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೂ ಪಾತ್ರನಾಗದಷ್ಟು ನಿರ್ಗತಿಕನಾದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಅಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು, ಸುತ್ತಲೂ ನೆರೆದಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪರಗಾಢ್ಯಾರ್ಥವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಅವರು “ಆಹಾ, ನೀ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುನ ವಿಷ್ಣು ಚರಿತ್ರೆಯು! ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದಿ ದೇವರ್ಷಿಗಳ ವಂದನೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಅನು ಆತಿರುಹ ಹಾರುವನಿಗೆ ಪಾದಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವವನು! ಇದರ ರಹಸ್ಯವು ಏನಿದ್ದೀತು! ಭಗವಂತನು ಭಕ್ತಪರಾಧೀನನು ಭಕ್ತವತ್ಸಲನು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ದಿನ ಕಂಡೆವು. ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಕೋರದೆ, ಅನನ್ಯ ಶರಣರಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರಿಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ಆದರೂ ತೆತ್ತುಬಿಡುವನೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಇಂದು ಕಂಡೆವು. ಒಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಈತನಾದರೂ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಏನು ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದನೋ! ಹಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಸಾಕಷ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣನೇ ಸ್ವಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೇವಿಸುವ ಭಾಗ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದೆಂದರೇನು! ಧನ್ಯಧನ್ಯ ವಿಪ್ರವರಾ!” ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರು.—

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಉಪಚಾರಗಳೂ ಮುಗಿದು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ತನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಶರುವಾಯು, ಕುಚೇಲನು, ಕುಗ್ಗಿ ನಾಭೀತಳವನ್ನು ಸೇರಿಹೋಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಸರಿಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಯ್ತೆರೆದನು. “ಓ ದೇವದೇವೇಶಾ, ದೇವತಾಸಾರ್ವಭೌಮಾ, ಅಖಿಲಾಂಡ ಕೊಂಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಾಯಕನಾದ ನೀನು, ಏತಕ್ಕಾಗಿ, ಈ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆಯೋ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಏನರ್ಥವೋ ಕಂಡವರಾರು! ನಿರ್ಗತಿಕನಾದ ನಾನಲ್ಲ! ರಮಾಧವನಾದ ನೀನಲ್ಲ! ನನ್ನನ್ನು ಆಗಿನಿಂದಲೂ, ಪತ್ತೀಪರಿ

ವಾರ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಬಗೆಯಿಂದ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲ! ಇದು ನಿನಗೇ ತಕ್ಕದಾಗಿದೆ! ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೊತೆಗೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ದಷ್ಟಲ್ಲದೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದೇವಿಯ ಪ್ರೇಮಪುತ್ರನಾದ ನನ್ನಿಂದ ಶ್ರೀಘೋಷವಿಗಲಿಗೊಡೆಯನಾದ ನಿನ ಗಾಗಿರುವ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಏನು? ಆದರೂ ಇವೆನ್ನೀ ಅವ್ಯಾಜಪ್ರೇಮ ಭಾವವು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾ ಇಂತಹ ಸೌಜನ್ಯಸಾಗರನಾದುದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಜ ಗತ್ತನ್ನೇ ಏಕಚಕ್ರ ಸಾಲನೆಗೊಳಪಟ್ಟಂತೆ ಸ್ವಾಧೀನಗೊಂಡು, ಮುಕುಟಾ ಭಿಷಿಕ್ತರಾದ ಆಶಂಕಾಜನ್ಮದಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವೆ! ನಿನ್ನ ಒಂದೊಂ ದು ವರ್ತನೆಯೂ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಸಕಲ ಲೋಕಗುರುವಾದ ನೀನೂ ಗು ರುಕುಲವಾಗಮಾಡಿ, ನರಮಾತ್ರನಂತೆ ಗುರುಸೇವೆಮಾಡುವುದೆಂದರೇನು? ಪ್ರಭೋ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತೀ, ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನು. ನನ್ನ ಸಕಲ ಕೋರಿಕೆಗಳೂ ಫಲಿಸಿದುವು ಸಕಲ ಲೋಕೇಶ್ವರನಾದ ಅವ್ಯಾಜ ದಯಾಪರನಾದ ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹವೂದಿರುವಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಾವುದಕ್ಕೇನು ಕೊರತೆಯಿದ್ದೀತು! ನನ್ನ ಸ ಮಸ್ತ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೂ ಫಲಿಸಿದುವು ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿ, ನನಗೆ ಮತ್ತೇನೂ ಆವಶ್ಯವಿಲ್ಲ, ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನು ಕರುಣಿಸು" ಎಂದನು.—

ಕುಚೇಲನು ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಕೃಪೆಯು, ನಕ್ಕು— ನಿತ್ರಾ ಬಳ್ಳಿಯ ಮಾತನ್ನಾಡಿದೆ, ನಾನು ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥನಲ್ಲ, ನಿನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕರುಣಿಸಬೇಕೋ! ಅದಕ್ಕೇನು ಆಗಲಿ! ಅದಿರಲಿ, ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಂತಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಷ್ಟಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಗ ಗಳಿಯನಿಗಂದು ಏನು ತಿಂಡಿಯನ್ನು ತಂದಿರುವೆ? ನಮ್ಮತ್ತಿಗೆಯು ನನಗೆಂದು ಏನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾಳೆ? ಎಲ್ಲಿ ತೆಗೆ" ಎಂದನು. ಕುಚೇಲನಿಗೆ ಬಹು ಕಷ್ಟ ಕ್ಷೇ ಬಂತು! ಅಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಬಗೆಯ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ತಾನು ಈ ವಲ ತಾನು ತಂದಿದ್ದ ಮೂರು ಹಿಡಿ ಬಣಕಲು ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಆ ಲೋಕೇ ಶ್ವರನಿಗೆ ಏನೆಂದು ಅರ್ಪಿಸುವನು! ಮಹಾ ಚತುರೆಯರಾದ ಅಲ್ಲಿ ನೆರದ ಅಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸ್ತ್ರೀಯರೆದುರಿಗೆ ತನ್ನ ದುರ್ದೈವಿ ವಸ್ತ್ರದ ಗಂಟೆನ್ನಡಗಿದ್ದ ಅದನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಹ ಆತನಿಗೆ ಮಹಾ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಸರ್ವಜ್ಞನಲ್ಲವೆ? ಅದೂ ಅವನಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಹಾ ಈ ವಿಪ್ರನು ಎಷ್ಟು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಪ್ರಕೃತಿಯವನು! ಅಲ್ಲದೆ ಎಂತಹ ಏಕಚಕ್ರ

ಷ್ಯನು. ಅಷ್ಟು ದಾರಿದ್ರ್ಯದುಃಖದಿಂದ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಪರಮಪ್ರೀತ್ಯಾ ಸ್ವವನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಏನೆಂದನ್ನು ಅವೇ ಕೈಸದೆ ಕೇವಲ ನಿಸ್ಕೃಹನಾಗಿರುವನಲ್ಲ! ಈತನು ತನ್ನಾ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷ ಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವುದು. ಕೊನೆಗೂ ಏನನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಕೊಳ್ಳಲಾರನು! ಆದರೂ ನಾನು ಈತನಿಗೆ ಅಕ್ಕಯಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು” ಎಂದುಕೊಂಡು, ಪುನಃ “ಮಿತ್ರಾ ಎಲ್ಲಿ ಏನು ತಂದಿರುವೆ” ಎಂದು ಮೈಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕತೊಡಗಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಆ ಗಂಟು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಹರುಕುಗಳಿಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನೋರಿಹೋಗಿ ಮಿಕ್ಕ ಆ ಅವಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, “ಮಿತ್ರವರಾ, ನನಗೆ ಬೇಕಾದುದು ಧನಕನಕ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳಲ್ಲ! ಸ್ನೇಹ-ಪ್ರೇಮ-ಪ್ರೀತಿ-ಭಕ್ತಿ, ಮಾತ್ರವೇ ನನಗೆ ಬೇಕಾದುದು. ಅದಿಲ್ಲದವರು ದಂಭಕ್ಕಾಗಿ ಕನಕಸರ್ವವನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿಸಿದರೂ ನಾನು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾರೆನು. ಭಕ್ತರು ಪ್ರೇಮ ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಒಂದು ಎಲೆ, ಹಣ್ಣು, ಹೂವು, ಏನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೊನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು, ಅಷ್ಟನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಕೈಯಿಂದ ಉಣ್ಣೆ ಸುವ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವೋ ಎಂಬಂತೆ ಅದನ್ನು ಪರಮಾದರದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವೆನು ಮಿತ್ರಾ, ಈ ಅವಲಕ್ಕಿಯು ಬರಿಯ ಒಣಕಾಳಗಳಲ್ಲ! ಇದು ಮಿತ್ರವಂಜರಸಾಯನದಲ್ಲಿ ಕಲೆತು, ಉಪಮಾನರಹಿತವಾದ ರುಚಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಇದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಭಾಗ್ಯವಾದರೂ ನನಗೆ ಲಭಿಸಿತಲ್ಲವೆ” ಅದು ಸುಕೃತ ವಿಕ್ಷೇಪವು” ಎಂದು ಒಂದು ಹಿಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಥಟ್ಟನೆ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡನು. ಮತ್ತೊಂದು ಹಿಡಿಯನ್ನು ಕೈಯಿಂದತ್ತಿಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತ್ರೀರುಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಯು ಹಿಡಿಬಂದು, ತನ್ನ ರಮಣನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು—“ಪ್ರಾಣನಾಥಾ ಸಾಕು, ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರನಾದ ನೀನು ಮೊದಲು ತಿಂದ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಅವಲಕ್ಕಿಯೇ ಈ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮನಿಗೆ ಇಹ-ಪರ ಲೋಕಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಅನುಭವಿಸಬಹುದಾದ ಸಕಲ ವಿಧ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಲು ಸಾಕಾಗಿರುವುದು. ಇನ್ನೊಂದು ಹಿಡಿಯನ್ನೂ ತಿಂದು, ಏನು ನಿಸ್ಸನ್ನೂ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಆತನಿಗೆ ದಾಸರಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆವೋ?” ಎಂದು ತಡೆದಳು.

ತರುವಾಯ ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಹೊತ್ತಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ಇನ್ನು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಿವೆಂದನು. ದಿವ್ಯತರವಾದ ಶ್ರೀಗಂಧವ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳ ಪುಡಿ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ದಾದಿಯರು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಬಿಟ್ಟರು! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ಆತನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಶಯನಗೃಹಾಭಿಮುಖನಾದನು. ಕುಚೇಲನು ರಾಜಾಧಿರಾಜರಿಗೂ ಅಲಭ್ಯವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದರ್ಶನವು ತನಗೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ದೊರಕಿದುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಆ ದಿನ ತಾನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಸುಖಸೌಭಾಗ್ಯಗಳಿಗಾಗಿಯೂ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಪರಮಾನಂದ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತಾನು ದೇವೇಂದ್ರ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೋ ಎಂದುಕೊಂಡನು. ಆತನು ಮಂಚದಮೇಲೆ ಮಲಗಿರಲು, ಎಡಬಲ ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಪುತ್ಥಳಿಗಳು ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ವಾಯುವು ದಿವ್ಯಪರಿಮಳಯುಕ್ತವಾಗಿ ತಂಪಾಗಿದ್ದಿತು. ದೊರಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ನಡೆದು ಬಂದುದರಿಂದಲೂ, ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನಿದ್ರೆಗೆಟ್ಟದರಿಂದಲೂ ಆಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ಬಹು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ನಿದ್ರೆ ಒಂದಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೬

“ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದ-ಸೌಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ”

ಮಾರನೆಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲವಾಯಿತು. ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭೇರಿ ಮುಂದು ಭಿಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳಾಗತೊಡಗಿದುವು. ವಿಪ್ರೋತ್ತಮನಾದ ಕುಚೇಲನೂ ಎದ್ದು ಸ್ನಾನಾಪ್ತಿಕಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು ಆತನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು—“ಮಿತ್ರೋತ್ತಮಾ, ಬಹುದಿನಗಳಿಗೆ ದೊರೆತ ಅವೌಲ್ಯವಾದ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿಂದ ನಾನು ಪರಮಹರ್ಷಿತನಾದೆನು. ಊರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸತ್ಕೀರ್ತನಾದಿಗಳು, ನಿನ್ನ ಬರುವಿಕೆಗಾಗಿ ಎದುರುನೋಡುತ್ತಿರಬಹುದು. ಇನ್ನು ದಯೆ ಮಾಡಿಸು. ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಆತನೊಂದಿಗೆ ಅರಮನೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿನವರೆಗೂ ನಡೆದು ಒಂದು ಬೀಳ್ಕೊಂಡನು.

ಕುಚೇಲನು ತನ್ನವಾಯ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ರಾಜಬೀದಿಗಳನ್ನೂ ಕೋಟೆ ಕೊತ್ತಲುಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ, ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಯಾಚಿಸಲು ಬಂದ ಕುಚೇಲನ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದರ್ಶನವು ಇಂತಾಯಿತಷ್ಟೆ! ಮಹಾದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕುಚೇಲನು—“ನನಗೆ ಇಂತಹ ವಸ್ತು ಧನ-ಕನಕಗಳನ್ನು ಕೊಡು” ಎಂದು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಯಾಚಿಸಲಿಲ್ಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಾದರೂ, “ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ, ನಿನ್ನ ವಿಚಾರವೇನು? ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳೇನು? ನಿನಗೇನು ಬೇಕು!” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ ಹೀಗಾಗಿ ಕುಚೇಲನು ಹೇಗೆ ಒಂದಿದ್ದನೋ, ಹಾಗೇ ಬರಿಗೈಯಿಂದಲೇ ಹೊರಟು ನಡೆದನು. ಆದರೂ ಆತನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸ್ಥಿತಿ ಅಶಾಂತತೆಗಳುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. “ಆಹಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಎಂತಹ ದಯಾಸಮುದ್ರನು! ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾಥನೂ ದೇವಾಧಿಪನೂ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅದಂತಹ ವಿನೀತಛಾವ! ಅದಂತಹ ಮಾನವಯೋಧಿಗಳು! ಅದಾವ ಬಗೆಯ ಸ್ನೇಹ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳು! ತನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆ, ಲೋಕದ ಸಕಲ ರಾಜರುಗಳೂ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಸೌಜನ್ಯನಾದ ಲೋಕಗುರುವಾದ ತಾನು, ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ನನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಿದ್ದನಲ್ಲಾ! ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಿಯಾದ ಶ್ರೀರುಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಯೇ ನನಗೆ ಚಾಮರವನ್ನು ನೀಡಿ ಉಪಹರಿಸಿದಳಲ್ಲ! ಇದೇನೀ ಸೌಜನ್ಯವು! ಆಹಾ! ಆದರೆ ನಾನು ಒಂದ ಕೆಲಸವೇನು? ನನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿದ್ದುದೇನು? ಈಗ ನಾನು ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಹೋದರೆ, ಆಕೆಯೂ ಬಾಲಕರೂ ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು! ಏನು? ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಗೆ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯು ಗೋಚರವಿರಲಿಲ್ಲವೆ? ಅಥವಾ ಗೋಚರವಿದ್ದರೂ, ಕೇವಲ ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ-ಇಷ್ಟಾ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ, ಇಹಲೋಕದ ಐಶ್ವರ್ಯಮಾತ್ರವಲ್ಲ-ಇಂದ್ರಪದವಿ ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಗಳನ್ನಾದರೂ ಕೊಡಲು ಶಕ್ತನಾದ ಆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು, ನನಗೇಕೆ ಒಂದು ಕುರುಡು ಕವಡೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಿಸದೆ ಬರೀ ಮಾತುಗಳಲ್ಲೇ-ಶಾಯಿಪಡಾರಗಳಲ್ಲೇ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟನಲ್ಲಾ! ಏಕಿರಬಹುದು?” ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ತಡೆದು,—“ಓಹೋ ಹೀಗಿದ್ದೀತು! ಹಣಹೊನ್ನುಗಳು ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವವು! ಅವುಗಳೇ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಭವಗೊಳಿಸಿ ನರಕಕಾರಣಗಳಾಗುವುವು ಈವರೆಗೂ ನಿಶ್ಚಿತ

ಸಾಗಿದ್ದ ಈ ಹಾರುವನು ಹಣಹೊನ್ನುಗಳ ಕೋಟಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುವನು, ಎಂದು ತಿಳಿದು ನನ್ನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೇ ಕೋರಿ, ನನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಧನನನ್ನಾಗಿ ಇರಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಿರಬಹುದು! ಹೌದು, ಹಾಗೇ ಸರಿ!” ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಭಕ್ತಜನಾದರಣೆಗಾಗಿ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಪರಮಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಾ, ಆತನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ತನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಹೆಮ್ಮೆಪಡುತ್ತಾ, ಸಂತುಷ್ಟಮಾನಸನಾಗಿ ಅವಂತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು.

ಮಾರ್ಗವು ಬಹು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ಸಾಗಿದಂತೆ ತೋರಿತು! ಅವಂತಿಯ ಹೊರವಳುವುದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆರೆಕೊಳಗಳೂ, ತೋವುತೋಟಗಳೂ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿದುವು. “ಇದೇನು, ಎಷ್ಟು ಜಾಗೃತೆಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಾ!” ಎಂದುಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಂದೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ, ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಮುರುಕುಮನೆಯೂ, ಅದರ ಒಡೆಯಲದ ಪಾಳುಪ್ರದೇಶಗಳೂ, ಮುಳ್ಳುಕಂಟಿಗಳೂ, ಹಾವಿನಹುತ್ತಗಳೂ, ತಿವ್ವೆಗಳೂ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲದ, ಅಲ್ಲೊಂದು ಮಹಾಸಾಧವು ಇದ್ದುದನ್ನು ಕುಚೇಲನು ಕಂಡನು. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ವಿವಿಧ ಹೂಗಿಡಗಳ ಉನ್ಮಾನವೂ, ಕಾರಂಜಿಗಳೂ, ಕೃತಕಸರ್ವತಗಳೂ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿದುವು! ನೋಡಿ, ಕುಚೇಲನಿಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. “ಇದೇನಿವು, ಈ ನೂತನಗೃಹವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು?” ಎಂದುಕೊಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಮಗ್ನನಾಗಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಆ ಮನೆಯಿಂದ ತಾರಾಗಣದಿಂದ ಸುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ಆರುಂಧತಿಯೋ ಎನ್ನುವಂತೆ, ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರಾಭರಣಭೂಷಿತರಾದ ದಾಸಿಯರಿಂದ ಕೂಡಿದ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ದಿವ್ಯಾಂಬರ-ದಿವ್ಯಾಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತಳಾಗಿ, ಪಾದಪೂಜೆಗಾಗಿ ಸಕಲ ಸೋಬಸ್ಥರಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡು, ವೋಲಗ ತಾಳವೇಳಗಳೊಂದಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಆಕೆಯ ಹಿಂದುಗಡೆ, ತನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳೂ, ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಾಗಿ, ತಾಮರವಾದುಕೆ ಕೊಡೆ ಉತ್ತಮವಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ತನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಕಾಣಿಸಿತು. ಕುಚೇಲನು, ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಕರಗಳಾದ, ಅಪೂರ್ವಗಳಾದ ಆ ನೋಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ತಾನು ನಂಬಲಾರದೆ, “ಇದೇನು, ಈ ವಿಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವೇನು?”

ప్రేక్ష్యమూర్తయ బహు నాయావి యేబుదు ఈగ తిళియితు! నన్నన్న బరియ క్షేయల్లి కళుహసిదంతే మాడి, ఇల్లి ఇప్పు బగేయ పశ్చయగళన్నొ ఒదగిసిరువనల్లా! అపను ఒందు వేళి కేట్టిద్రె, నాను నన్న క్షుద్రహస్తగళల్లి ఎప్పు తరలు సాధ్యవాగుత్తిత్తు? ఈ నన్న అశక్తేయన్న తిళిదే ఆ లోకేరను, హిగి అనుగ్రహిసిరువన! ఆహా, కృపాశరధియాద భగవంతను కేడుగ్యముందుమాడి. అనుగ్రహిపతేడగినందరి అదన్న పడేదు అనుభవిసలు మానవసిగ సాధ్యవుంటే? దయానిధి, కృష్ణా, నిన్న మహిమేయు ఎణిసలసాధ్యవాదుదు!'' ఎందు నుతిసుత్తిదన. అష్టరల్లి పరివారదొందిగ ఒంద ఆతన పత్నిపుత్రాదిగళు, ముందక్తే ఒందు ఆతనన్న సంధుదరు. అందిన క్షుతకృపామేయు ఇందు సువర్ణకలశదింద నిర్వాళి దలవన్న ఎరేదు, తన్న పతియ పాదగళన్న తేలిదే ఆ పవిత్రోపకవన్న తలీయ మేలే ప్రోక్షిసికేండళు. మక్కళు తమ్మ పితృ మున పవిత్రపాదోదకవన్న ప్రోక్షిసికేండరు. అవరల్లి కేలను ను ముందు తాను ముందేందు ఆతన పాదగళన్న ఒరేసిదరు క్తే కేలవరు రత్నబిజితవాద పాదుకేగళన్న ఆ పూజ్య పాదుకగళు సిదరు దివ్యవస్త్రగళింద, భగవంతనింద ఆలంగిసల్పట్ట ఆ పుణ్యదేహియన్న అలంకరిసిదరు పరిశుభ్రవాద శ్వేతశ్చత్రవన్న హిడిదరు. జ్ఞామరగళన్న బిసిదరు. సిద్ధవాగిద్ద ఆనేయ మేలే అంబారియల్లి తమ్మా పూజ్యనాద తందేయన్నొ పరమసాధ్వియొ మహాకతిక్రతేయొ ఆద తమ్మ తాయీయన్నొ కుళ్ళిరిసి ఎడబలగళల్లి సేవేమాడు త్తా ఆ మనేగి కరితందు ఇళిసిదరు కుజీలను, దీర్ఘదారిద్ర్య మోగదింద ముక్తరాగి సుక్ష్మేమిగళాద తన్నా పత్నియన్నొ పుత్రరన్నొ కండు సంతోషపట్టను వాసమాడలు జళి గాళి మళి బిసిలుగళింద సురక్షితవాద మనే, తిన్నలు పుష్టికరవాద లుట్టి తిండిగళు, లుట్టి డోదేయలు శుభ్రవాద బిళ్ళనేయ వస్త్రగళు, మనస్సు దణియవంతే ధనధాన్య ఆభరణాదిగళు, ఇష్యొ ఒదగి పత్నిపుత్రు

ನಿಶ್ಚಿಂತರಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪರೋಪಕಾರ ಪರಾಯಣನಾದ ಸಾಧು ಹೃದಯ
ನಾದ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡಿತು ತೃಪ್ತವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ
ಆ ದಂಪತಿಗಳು, ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸುಖವಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ!

ಉ ಪ ಸ ಂ ಹಾ ರ

ದಿನಗಳು ಸಾಗಿದುವು ಆ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ
ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಲಭಿಸಿತಾದರೂ ಅದು ಮಹಾಚ್ಛಾನಿಯಾದ ಕುಚೇಲನ ಮನ
ಶ್ಯಾಂತಿಯನ್ನು ಕುಂದಿಸಲು ಶಕ್ತವಾಗಲಿಲ್ಲ ಆತನು ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ನಿತ್ಯ
ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯ ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಇವತಪಾದಿಗಳೂ
ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯಕಥಾದಿಗಳೂ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ದಶಾಧಿಕ
ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ನಡೆಯತೊಡಗಿದುವು. ಈಶ್ವರದತ್ತವಾದ ಸಂಪತ್ತಿನ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕುಚೇಲನು ಯಾವ ಬಗೆಯ ಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನೂ ವಹಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂ
ದಿನಂತೆಯೇ ಕೇವಲ ನಿಸ್ಪ್ರಹನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದನು. ಅತಿಥಿಅಭ್ಯಾಗತರಿಗೆ ವಿ
ಶೇಷ ಅನ್ನದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ನಡಿಸುತ್ತಾ, ಸರ್ವರನ್ನೂ ಮೃದುಮಧುರ
ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಆದರಿಸುತ್ತಾ, ಅಂಗಹೀನ ದೀನಾನಾಥರನ್ನು ದಯೆಯಿಂದ
ಕಂಡು ಯೋಗ್ಯಸಹಾಯದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು

ಮತ್ತು ಅವ್ಯಾಜದಯಾಪರನಾದ, ದೀನಜನವತ್ಸಲನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ
ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸರ್ವದಾ ತನ್ನ ಹೃದಯಾರವಿಂದದಲ್ಲಿಟ್ಟು, “ಪ್ರಭೋ, ಅ
ನಂತಶಾಯಿ, ನಿನ್ನ ದಯೆಗೆ, ಆದಿ ಅಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣೆನು. ದೀನನಾದ
ನನ್ನಿಂದ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಅವಲಕ್ಕೆಯನ್ನು ತಿಂದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಇಷ್ಟು ಬಗೆಯ
ಅಕ್ಷಯಸೌಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸಿರುವೆಯಲ್ಲಾ! ಇಂತಹ ದಯಾಸಮುದ್ರ
ನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಎನೆಂದು ಭಜಿಸಲಿ ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೊಗಳಲಿ ನನಗೆ ಈ
ಭಾಗ್ಯವೂ ಬೇಡ, ಧನರತ್ನಗಳೂ ಬೇಡ, ಹೇಮಭೂಮಿಗಳೂ ಬೇಡ! ನನಗೆ

ಬೇಕಾದುದೊಂದು ನಿನ್ನ ಪಾದಭಕ್ತಿಯು! ಅದು ಇಂದಿನಂತೆಯೇ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲೂ ಅಚಲವಾಗಿರಲಿ! ಈ ಪ್ರೇಮವೂ, ಈ ಸ್ನೇಹವೂ, ಈ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯೂ ಮಾತ್ರ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿ! ಹಣಹೊನ್ನುಗಳೆಂಬ ಈ ಕಶ್ಚಲ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಆ ನಿರ್ಮಲಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸದಿರಲಿ!” ಎಂದು ಅನುದಿನವೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು. ಸಾಧ್ವೀತಿರೋಮಣಿಯಾದ ಆ ಕುಚೇಲಪತ್ನಿಯಾದರೂ ಐಶ್ವರ್ಯ ಬಂದಿತೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಪತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಅಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ವಹಿಸದೆ, ಅಂದಿನ ಬಡತನದ ದುರ್ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಆ ನಿರ್ಮಲಪಾತಿವ್ರತ್ಯಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಕುಂದುಂಟಾಗದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಳು — ಹೀಗೆ ಪರಮಪವಿತ್ರರಾದ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಬಹುಕಾಲ ಬದುಕಿ, ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮಹಾ ಸಾಧುಚರಿತರೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಭಕ್ತಾಗ್ರಗಣ್ಯನಾದ ಕುಚೇಲನು, ಯೋಚಿಸಲು ಸಹ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಅಂತಹ ಬಡತನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೂ-ಸಕಲ ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಲೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಹೇಗೆ ಹರಿಪಾದಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ನಿಷ್ಕಾಮಿಯಾಗಿ ಕರ್ಮನಿರತನಾಗಿದ್ದನೋ, ಹೇಗೆ ಅತ್ಯಪ್ಪಿ ಅಶಾಂತತೆಗಳಿಗೀಡಾಗದೆ ಎರಡು ವೇಳೆಯಲ್ಲೂ ತುಂಬಿದ ಕುಂಭದಂತೆ ನಿಶ್ಚಲನಾಗಿದ್ದನೋ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಆತನ ಪತ್ನಿಯೂ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಪತಿಪಾದಗಳನ್ನು ನಂಬಿ, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಕುಂದುತಾರದೆ, ಭರ್ತನಲ್ಲಿ ಭಯಭಕ್ತಿಗಳನ್ನುಂಟಾಗಿ ನಡೆದು ಚಿರಯಶವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಳೋ, ಅಂತಹ ಆ ಸಚ್ಚರಿತ್ರೆಯು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಆದರ್ಶಸ್ವರೂಪವಾಗಿದ್ದು ಅವರೂ ಸಕಲ ವಿಧಗಳಲ್ಲೂ ಭಗವನ್ನರ್ಪರಾಗಿ, ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮ ಪರಾಯಣರಾಗಿ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯುತರಾಗಿ, ಸಾಧುಶೀಲರಾಗಿ, ಸದ್ಗತಿಕಾಮರಾಗಿ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕವನ್ನು ಹೊಂದಲಿ! ಅಂತು ಶ್ರೀಕುಚೇಲವರದನಾದ ಲಕ್ಷೀಧರನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ—

ತಥಾಸ್ತು.

✱ ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ ✱

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂ ಜಲಿ ಗ್ರಂ ಥ ಮಾಣಾ
(ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸಪುಸ್ತಕಾನಳಿ)

ಮು ನ್ನು ಡಿ :—

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನಾದ ರಾಜಾ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನು ಪಂಜಾಬು ದೇಶವನ್ನು ಆಳಿದ ರಾಜರಲ್ಲೊಬ್ಬರು. ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಶಕ್ತಿ, ಧೈರ್ಯ, ನಾಪ ಸಾಧಿಗಳೆಲ್ಲವೂ, ರಾಜನೀತಿ ಬುದ್ಧಿಯು ಪ್ರಜಾಪಾಲನಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈತನಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗವರು. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈತನ ಹಿಂದೆಯೇಲೇ ಈತನಿಗೆ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿಯಾಗಲೇ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿನ ಜಿಂಕೆ, ಮೊಲ, ಹುಲ್ಲೆ ಮೊದಲಾದ ಸಾಧುಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಹುಲಿ, ತೋಳ, ಚಿರತೆ ಮೊದಲಾದ ದುಷ್ಟವೃಗಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಅಡಗಿಸಿ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅರಣ್ಯದ ಹೊರಗಿನ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಶೌರ್ಯ ಪ್ರತಾಪಗಳಿಂದ ಎದುರಿಸಿ ವೃಗರಾಜನೆಂಬ ಏಕಮಾತ್ರಕೀರ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗುವ ಸಿಂಹದಂತೆ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕನಾದರೂ ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿ ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಿಸಲೆ (ರಾಜ್ಯಭಾಗ) ಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರತಾಪಿಗಳಾದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಸರದಾರರನ್ನು ಘೋರ ರಣರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಪಾದಾಕ್ರಾಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅಂತಯೇ ನಾಥಸಜ್ಜನರು, ದೇವಾಲಯ-ಧರ್ಮಸ್ಥಳಗಳು ಮುಂತಾದುದ್ರಿಗಳ ರಕ್ಷಕನೂ ಆಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಪ್ರಜ್ಞನಾಗಿ ದಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಶೌರ್ಯಪ್ರತಾಪನಿಧಿಯಾಗಿ “ಪಂಜಾಬಿನ ಸಿಂಹ”ನನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷಕಾಲ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದನು. ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಧನಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸಿದ ವೀರಾಗ್ರಣಿಗಳಿಗೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲ-ಅತ್ಯುಕ್ತಿಯಲ್ಲ-ಅಂತಹ ರತ್ನಗಳಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ದಾರಿದ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೇನು? ದುರ್ದೈವದಿಂದ ದಾಸ್ಯಕ್ಕೀಡಾದ ಭಾರತದೇಶದ ದುಸ್ಥಿತಿಯ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿಟ್ಟು, ತಕ್ಕಂತ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವ ಯೋಗ್ಯರತ್ನಪರೀಕ್ಷಕರಲ್ಲ.

ಅವುಗಳನ್ನು ಯುಕ್ತಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅವುಗಳ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವ ಕುಶಲರಾದ ಕುಂದನಿಗಾರರಿಲ್ಲ! ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ರಕ್ಷಿಸುವಷ್ಟು ದಾಢ್ಯವು ದೀನಳಾದ ಭಾರತಮಾತೆಗಿಲ್ಲ!

ಅಂತಹ ನರನಾರೀರತ್ನಗಳು ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದುವು- ಈಗಿನವರು ಆ ಹಿಂದಿನವರ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಜೆಚ್ಚುಗಳನ್ನು ಹೊಮ್ಮುತ್ತ ಜೀವಿಸಿಬೇಕಾಗಿದೆ, ಎಂದು ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಕೂಡದು! ಈಗಲೂ ಅಂತಹ ಜೀವರತ್ನಗಳು ಅನೇಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ ಆದರೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪರರಿಗೆ ವಿಕ್ರೇತವಾಗಿರುವುವು ಕೆಲವು, ಕೆಲವು ಕೊಳವೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಕಾಶಹೀನವಾಗಿ ಬೆಳಕಿನ ಮುಖವನ್ನೇ ಕಾಣಲು ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದೆ ಪಾತಾಳದ ಅಡಿಯನ್ನು ಸೇರಿರುವವುಗಳು ಹಲವು, ಯೋಗ್ಯರಾದವರಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಲ್ಪಡದೆ, ಸರಿಯಾದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಾಣದೆ, ಅಲ್ಪಬೆಲೆಗೆ ವಿಕ್ರೇತವಾಗಿ ತನ್ನೂಲಕ ತೇಜೋಹೀನವಾಗಿರುವುವು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು, ಲೋಭಿಗಳಾದ ಕೆಲಮಂದಿ ಧನಾಢ್ಯರ ಲೋಹ ಪಂಜರಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಕಾಶವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹಲಾರದೆ ನಿರ್ಬಂಧಿತವಾಗಿರುವುವು ಮತ್ತನೇಕ, ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ನರನಾರೀರತ್ನಗಳೂ ಅವುಗಳ ಗುಣಪ್ರಕಾಶ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮುಂತಾದುವೂ ನಿರರ್ಥಕವಾಗುತ್ತಿವೆ! ಮನೆಯೇ ಸೂರೆಹೋಗಿರುವಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುಗಳು ಎಷ್ಟು ಅನೌಲ್ಕವಾಗಿದ್ದರೆ ತಾನೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವರಾರು? ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಯೋಗ್ಯಬೆಲೆಯೂ ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, ಮನೆಯು ಮೊದಲು ಗೃಹಸ್ಥನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿರಬೇಕು! ಗೃಹಸ್ಥನಂದರೆ ಕೇವಲ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ವಾಸಿಸುವ ಯಜಮಾನನಲ್ಲ (?) ಅನ್ವರ್ಥ ಗೃಹಸ್ವಾಮಿ ಯಾಗಿರಬೇಕು! ಆಗ ಮಾತ್ರ, ಆತನಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುಗಳ ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಗುಣಧರ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಲು ಅವಕಾಶವುಂಟಾಗುವುದು-ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದು ಭಾರತದೇಶದ ಜನರು, ತಮ್ಮ ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲೇ ಪರಕೀಯರಾಗಿರುವ-ಸ್ವದೇಶದಲ್ಲೇ ಪರದೇಶಿಗಳಾಗಿರುವ ಈ ದುಸ್ಥಿತಿಯು ದೂರವಾದಂದಿಗೆ, ಅವರು ಪ್ರಪಂಚದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮನುಷ್ಯರು ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥದಾಗಿ-ಅವರಲ್ಲಿನ ಗಂಡಸರು ಕೇವಲ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ-ನಿಶ್ಚಯ

ವಾಗಿ ಪುರುಷರು ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯರಾಗುವಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಸ್ಥಿತಿ
ಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಅಂತಹ ಸುಸ್ಥಿತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕೆಂದು
ಮಾನವರಾದ-ಪವಿತ್ರಭಾರತಮಾತೆಯ ಸಂತಾನರಾದ ನಮಗೆ ಅವೇಕೈ
ಯಿದ್ದುದಾದರೆ, ನಾವು ಕಾಲತಾಮಸಮಾಡದೆ, ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ
ಹರಣ ಮಾಡದೆ, ಅಲಸ್ಯಭಾವವನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಆ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕ ಆಧು
ನಿಕ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರ ಆದರ್ಶಜೀವಿತರತ್ನಗಳನ್ನು, ಅವು ಕಾಲಕರ್ಮ ಸಂಯೋ
ಗದಿಂದ ಬಿದ್ದಿರುವ ಅಳವಾದ ಕಂದರಗಳಿಂದ ಆಗಿದ್ದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯ
ಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಕು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಿರುವ ಧೂಳಿ ಕೊಳೆಗಳನ್ನು
ಊದಿ ತೊಳೆಯಬೇಕು. ಮೆರುಗಿಟ್ಟು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಬೇಕು ಅವುಗಳನ್ನು
ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಲು ಕಲಿಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರಕಾಶ
ದಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಜೀವಿತಯಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಲೂ ಅಭ್ಯಸಿಸಬೇಕು ಹಾಗೆ
ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಪೂಜ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಾವು ಗೌರವಿಸತೊಡಗಿದರಲ್ಲವೆ ಇತರರೂ
ಗೌರವಿಸುವರು? ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರಲ್ಲವೆ ಇತರರೂ ಪೂಜಿಸು
ವರು? ಹೀಗೆ ಭಾರತದೇಶದ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣರಾಗಿರುವ ಇಂತಹ
ಆದರ್ಶಮೂರ್ತಿಗಳ ದಿವ್ಯಜೀವಿತಗಳನ್ನು ಕರ್ಣಾಟಕ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಬದಗಿಸಿ
ಕೊಡಲು ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಹಣಗುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯನ್ನು ಭಾಷಾ
ಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಕನ್ನಡಿಗ ಮಹಾಜನರು ಆದರಿಸಿ-ಸ್ವಹಸ್ತ ಪರಿಹಸ್ತಗಳಿಂದ
ಅದರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಕರಿಸಿ-ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.)
೨೧-೨-೧೯೨೬)

ಇತಿ ಸುಜನ ವಿಧೇಯ,
ಯಂ ರಾಮರಾವ್.

ನಾಡೆಂಬ ದೇಹಕ್ಕೆ ರೂಢಿಪತಿಯೇ ಪ್ರಾಣ ,
ನಾಡಳಿಯೇ ರೂಢಿಪತಿ ಕೆಡುಗು, ಅರಸಳಿಯೇ |
ನಾಡಲ್ಲ ಕೆಡುಗು, ಸರ್ವಜ್ಞ !

ಸುಬೋಧ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಚಾರ್ಯ

ಎಂಬವನು ನುಡಿಸಿದ ರಾಜಾ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗ್

ಶ್ರೀರಾಮ ಸಹಾಯಂ

ಪಂಜಾಬಿನ ಸಿಂಹನೆನಿಸಿದ

ರಾಜಾ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗ್

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

“ಗುರು ಗೋವಿಂದ ಸಿಂಗ್”

ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯಾದ ಈ ಭಾರತ ದೇಶದ ಪೂರ್ವಿಕ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಚುತ್ತೆಯಲ್ಲ ಅನೇಕ ಏಜಿತ್ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಘಟನೆಯಿದ್ದ, ಅಘಟನಗಳನ್ನೂ ಘಟನೆ ಮಾಡಿರುವ ಸಾಹಸವು ಸರ್ವಕ ನಾಟ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದ ಅಪೂರ್ವ ಶಕ್ತಿಯೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎವಾದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ! ಸಕಲ ವಿಸ್ಮಯಾಕಾರಗಳೆರಡು ಕಡುಬಡವರಾಗಿ ಎನಗಾಗಿರುವರು , ಶೂರರು ಪರದಾಸರಾಗಿರುವರು , ಶಕ್ತರು ಅಧನಾರ ಅಡಿಯಾಳುಗಳಾಗಿರುವರು , ಅಸಹಾಯಶೂರರು ಉದರಭರಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀಚರ-ಹುಡುಗರ ಸೇವಕಾ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವರು ಅವರಂತೆಯೇ ನಿರಕ್ಷರಕ್ಕಾಗಿಗಳು ರಾಜಾಧಿರಾಜ ರಾಗುವರು , ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುತ್ರರಾಗುವರು , ಅಶಕ್ತರು ಅಸೇಕ ಮಂದಿ ಶೂರರ ಮೊತ್ತಕ್ಕೆ ಆಧಿಪತಿಗಳಾಗುವರು. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಏಜಿತ್ ಘಟನೆಗಳು ಲೋಕಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆವುವು ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತ ಚರಿತ್ರನಾಯಕನ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿನ ಘಟನೆಯು ಮಾತ್ರ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ.

“ಪಂಜಾಬಿನ ಸಿಂಹ”ನೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ರಾಜಿತ್ ಸಿಂಗನು, ಆ ಕಾರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿನು, ನೋಟಕ್ಕೆ ಅಬ್ರಹಂತಿರುವನು, ಕುರೂಪಿ, ಮುಖವು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಿಡುಬಿನ ಕಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ನೋಟಕ್ಕೆ ವಿಕಾರನಾಗಿರುವುದು. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಎಡಗಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗಿ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವು

ದು. ನೀಳವಾದ ಆತನ ಮೂಗಿನ ಕೆಳನೆಯು ತುದಿಯಲ್ಲಿ ದಪ್ಪನಾಗಿರುವುದು ಬೀಗಣ್ಣೊಂದು ಅರಳಿದ ಗುಲಾಬಿಯಂತೆ ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದು ದೇಹದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ಸಿದ್ದ ಅಸಹ್ಯರೊಂದಿಂದ ಬಹು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಾ, ನೋಡುವವರಿಗೆ ಬೆಂಕಿಯುಗಡ್ಡೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿರುವುದು ಕೆನ್ನೆಗಳಮೇಲೂ ಮೇಲ್ಮುಟೆಯಮೇಲೂ ಕೂದಲು ಬಹು ವಿರಳವಾಗಿದ್ದು ಗಡ್ಡದ ದೀರ್ಘವಾದ ರೋಮಗಳು ಒತ್ತಾಗಿ ಜಡೆಯಂತೆ ಹಣೆದುಕೊಂಡಿರುವುವು. ಆತನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಭುಜಗಳಮೇಲೆ ತಲೆಯು ನೇರವಾಗಿದ್ದು, ಕುಗ್ಗಿರುವುದು. ತಲೆಯೊಂದುಮಾತ್ರ ದೇಹದ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಬಹು ದೂಡ್ಡದಾಗಿ ಅಚೇಚೆಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗದಂತಿರುವುದು ಕುತ್ತಿಗೆಯು ದಪ್ಪವಾಗಿ ಮಾಂಸುಲವಾಗಿರುವುದು ತೋಳೂ ಮತ್ತು ಕಾಲುಗಳೂ ತೆಳುವಾಗಿ, ಚಿಕ್ಕ ಹಸ್ತಗಳು ಮಾತ್ರ ಅಂದವಾಗಿರುವುವು ಇತರರಿಗೆ ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ಆತನು ಬಕುಹೊತ್ತು ಅವರ ಹಸ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅಲುಗಿಸುತ್ತಿರುವನು ಇದರಿಂದ ಆತನ ಮನಸ್ಸಾಂಚಲ್ಯವೂ ನರಗಳ ದೌರ್ಬಲ್ಯಸ್ಥಿತಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಆತನು ಧರಿಸುವ ಉಡುಪೂ ಆತನ ಕುರುಪವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹುಚ್ಚಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಆತನು ಕುರ್ಚೆಯಮೇಲೆ ಕಾಲನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಬಹು ಅಶಕ್ತನಂತೆ ತೋರುತ್ತಾ, ನೋಡುವವರಿಗೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಹತ್ವವಾಗಲೀ, ಗೌರವಭಾವವಾಗಲೀ ತೋರುವಂತಿಲ್ಲ ಆದರೆ, ರಣಜಿತೃಸಂಗನು ಬೆನ್ನಿಗೆ ತನ್ನ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ ಗುರಾಣಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಕುದುರೆಯನ್ನೇಂ ಕುಳಿತನೆಂದರೆ, ಒಳಗಿರುವ ಅನಿವಚನೀಯವಾದ ಪುರುಷತತ್ವವು ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುವುದೋ ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಆತನು ಅದ್ವಿತೀಯ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಿಯೂ ಮಹಾಶಕ್ತನಾಗಿಯೂ ತೋರುತ್ತಿರುವನು ಆತನ ಪರಿವಾರದವರಲ್ಲಿ ಆತನ ಮುಖವನ್ನು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ದಿಟ್ಟಿಸಿದವರಿಗೆ ಆ ಒಂದು ಕಣ್ಣಿನ ನೋಟವೇ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಮಹಾಪ್ರಕಾಶವಂತವಾಗಿ, ಸಮಸ್ತರನ್ನೂ ಆತನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಜನರು ಆತನ ಆ ತೇಜೋವಂತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಅವಿಧೇಯರಾಗಿರಲು ಶಕ್ತರಾಗದೆ, ಸೂತ್ರಬದ್ಧರೋ ಎಂಬಂತೆ ಆತನಿಗೆ ವಿಧೇಯರಾಗಿರುವರು. ಪಾರ್ಶ್ವವಾಯುವಿ

ನಿಂದ ಇಳಿದುಬಿದ್ದು ಜೋಲಾಡುತ್ತಿರುವ ಆತನ ಎಡಗೈ ಎಡಗಾಲಗಳು ಆತನನ್ನು ಬಹು ಅಶಕ್ತನೆಂಬಂತೆ ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಎಂತಹ ಕುದುರೆಯನ್ನಾ ದರೂ ಏರಿ, ಸಾಕುಸಾಕುಂಟೆ ದಣಿಸಿ, ಸ್ವಾಧೀನಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಆತನಿಗಿರುವುದು ” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಆತನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದ ಬ್ಯಾರಕ್ ಹ್ಯೂಗಲ್ ಎಂಬ ಒಬ್ಬನೊಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲೀಯ ವರದಾರನು ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಇದು ಅತಿ ವಿಚಿತ್ರಘಟನೆಯಲ್ಲವೇ ? ರಾಜಾ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನು ಪಂಜಾಬಿನ ಅಧಿನತಿಯಾಗಿದ್ದವನು ಆ ದೇಶೀಯರು ಸಿಕ್ ಜನರು. ಮಹಾ ಶೂರು ಯುದ್ಧಪೀಯರು ಶೀಘ್ರಕೋಪಿಗಳು. ಹಟವಿಟ್ಟರೆ ಮರಣಾಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಹೋರಾಡುವಂತಹ ಭಲಗಾರರು ಅಂತಹ ಸಹಸ್ರಾರು ಮಂದಿ ಸರಕಾರರನ್ನು, ಆಡಗಿಸಿ, ಬೆವರಿಸಿ, ತನ್ನಾಜ್ಞೆಗೊಳಪಡಿಸಿ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಜನು, ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ವರ್ಣಿತನಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನು ಇದು ವಿಚಿತ್ರವಲ್ಲವೇ ?

ಪ್ರಪಂಚದ ಸಮಸ್ತಶೂರ್ಯಗಳೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮೂಲಕವಾಗಿ ನಡೆಗಂತೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಲೋಕನಾಯಕನಾಗಿ ಅಗೋಚರನಾಗಿರುವ ಸ್ವಶಕ್ತನು, ಸೂತ್ರಧಾರಿಯಂತೆ ತಾನು ಮರೆಯಾಗಿದ್ದು ಆಯಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವನು ವಿಚಿತ್ರ ಘಟನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನಲ್ಲಿ ದುರ್ವ್ಯಾಧಿ, ಅಸಹ್ಯತೆ, ಕುರುಹಿಪ್ಪ, ಅಂಗವೈಕಲ್ಯ ಅಷ್ಟಮಾತ್ರವಲ್ಲ-ಆಧಿಕಸ್ವಾರ್ಥತೆ, ಅಸಂತುಷ್ಟಿ, ಮದ್ರಪಾನ ವ್ಯಭಿಚಾರಾದಿ ದುರಾಕಾರಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದರೂ, ಅದಾವ ಜನ್ಮಾಂತರೀಯ ಸುಕೃತ ಶೇಷವೋ ಎಂಬಂತೆ, ಪ್ರಭುಶಕ್ತಿಯೊಂದನ್ನಿತ್ತು ಆತನನ್ನು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನನ್ನಾಗಿಸಿ, ಅಷ್ಟು ಬಗೆಯ ಅಶಕ್ತತೆ-ಲೋಪಗಳಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜೆಗಿಂತಲೂ ಕಡೆಯನ್ನಿಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಆತನನ್ನು 'ಪುರುಷಸಿಂಹ'ನೆನ್ನಿಸಿದನು ಇದು ವಿಚಿತ್ರ ಘಟನೆಯಲ್ಲವೇ ? ಪ್ರಭುಶಕ್ತಿ (ತೇಜಸ್ಸು) ಯೆಂಬುದು ಒಂದು ದೈವೀಸಂಪತ್ತು ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಶಕ್ತಿಯು ಅತಿಶಯ ರೀತಿಯಿಂದ ನೆಲೆಗೊಂಡು ಮಿಕ್ಕ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರೆಸಿ, ಆತನನ್ನು ನರಶ್ರೇಷ್ಠನೆನ್ನಿಸಿತು ಆತನು ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಬಹು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ

ಕಾಪಾಡಿದನು. ಅವರೂ ಆತನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದರು ಸೈನಿಕರನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಶತ್ರುದಳದಮೇಲೆ ನಡೆಸಿದನು ಅವರೂ ಆತನಿಗೆ ಪರಮವಿಧೇಯರಾಗಿ ನಡೆದರು ತನ್ನ ಪುಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿಮತಭೇದಗಳನ್ನೆಣಿಸದೆ ಉತ್ತಮರನ್ನೂ ಸಾಧುಗಳನ್ನೂ ಪಂಡಿತರನ್ನೂ ಬೇಕಾದಂತೆ ಬಹುಮಾಣವಿಟ್ಟು ಅದರಿಸಿದನು ಅವರೂ ಆತನಲ್ಲಿ ವಿರೇಷ ಅಭಿಮಾನವಿತ್ತು ಗೌರವಿಸಿದರು ಈಗಲೂ ಆ ದೇಶೀಯರು ಆತನ ಚಿತ್ರಪಟಗಳನ್ನೂ ದಂತದ ಪ್ರತಿರೂಪಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರು ಆತನನ್ನು ವಿರೇಷ ರಾಜಭಕ್ತಿಯುತರಾಗಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ರಾಜಾತ್ಮಸಂಗನು ವಾಲಿಸಿದ ಪಂಜಾಬುದೇಶವು ಸಿಕ್ ಜನಾಂಗದವರ ಮೇಲೆ ಕೃಷ್ಣಾನವು ಸಿಕ್ ಮತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವನು ಬಾಬಾನಾನಕ್ ಎಂಬ ಮಹಾಪುರುಷನು. ಈತನು ಕ್ರಿ. ಶ ೧೫೫೪ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ (೧೫೬೯) ಜನಿಸಿದನು. ಅವರಿಗೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಹಿಂದೂಮತದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟು ನಾಲ್ಕೈದು ಶತಮಾನಗಳಾಗಿದ್ದುವು ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅಳಿಕ್ಕೊಂಡಿದ್ದುದೂ, ಮನೆಮಾರುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಲಗೊಂಡಿದ್ದುದೂ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ ನೆರೆಹೊರೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯರಿಗೂ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಜಗಳ ಕದನಗಳು ಒಂದೆರಡು! ಹಿಂದೂಗಳನ್ನು ಮತಭ್ರಷ್ಟರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವರ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಅಸೂತ್ರಗೊಳಿಸಿ, ಅವರ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸಿ ಆಗಿನ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಸಂತುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸುವರು ಹಿಂದೂಗಳಾದರೋ ಅವರ ಆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ಸಹಿಸಿ-ಬಹುವಿಧ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ, ಸಹಿಸಲನಾಥ್ಯವಾದಾಗ ಎದುರುಬಿದ್ದು ಅವರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಹೀಗೆ ಅವರ ಅನೇಕ ಮನೆತನಗಳೂ, ಗ್ರಾಮಗಳೂ ಪ್ರಾಣಗಳೂ ನಾಶವಾದುವು. ಇದು ಆಗ ನಿತ್ಯಕೃತ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವಂಟಾಯಿತೋ ಎಂಬಂತೆ ಪಂಜಾಬುದೇಶದ ರಾಮಪುರವೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಾಧು ಹೃದಯರಾದ ಓರ್ವ ದಂಪತಿಗಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ನಾನಕನೆಂಬ ಬಾಲಕನೊಬ್ಬನು

ಜನಿಸಿದನು ಆತನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿರುತ್ತಾ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಈ ಧರ್ಮಾಂಧತೆ, ಆಶಾ ಮೋಹ ಕ್ರೌರ್ಯ ಹಿಂಸೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಸಿ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬೆಹಾಸೆಪಟ್ಟು, ತತ್ವಾನುಸಂಧಾನ ತತ್ಪರನಾದನು. ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ನಿಶ್ಚಯಸ್ವರೂಪವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ಬಡಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಿಂದೂಗಳ ಮತ್ತು ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ ಲೌಕಿಕ ಸಹಜವಾದ ಆಚಾರವಿಧಿಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಒಂದು ಹೊಸ ಧರ್ಮ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಬೋಧಿಸತೊಡಗಿದನು ಈತನ ನೂತನ ಧರ್ಮಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಅನೇಕರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು ಆ ಪ್ರಾಂತದ ಅನೇಕ ಜನರು ಆತನ ಶಿಷ್ಯರಾದರು ಹಾಗೆ ಸೇರಿದ ಆತನ ಶಿಷ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು ಆ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳೂ ಇದ್ದರು ಮಹಮ್ಮದೀಯರೂ ಇದ್ದರು ಆದರೆ ಅವರು ಬಾಬಾ ನಾನಕನ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದೂಗಳು ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಎಂಬ ಭೇದವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದ ಆ 'ಸಾಧುವರ್ಯನ ಶಿಷ್ಯರು' ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟರು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಶಿಷ್ಯರು ಅಧವಾ ಸಿಕ್ಕರು ಎಂಬುದೇ ಆ ಪಂಗಡದವರ ಅಂಕಿತ ನಾಮವಾಯಿತು ಮುಂದೆ ಅವರು ಸಿಕ್ ಜನಾಂಗದವರೆಂದೂ, ನಾನಕನಿಂದ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆವರಿಂದ ಅವಲಂಬಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಮತಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಿಕ್‌ಮತವೆಂದೂ ನಾಮಧೇಯವುಂಟಾಯಿತು

ಬಾಬಾ ನಾನಕನು ತನ್ನ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಸೂಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನುಡಿದನು. ಮತ್ತು ಅದಿಗ್ರಂಥವೆಂಬ ಒಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದನು ಇದು ಮುಂದೆ ಆತನ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ಇತರ ಸಿಕ್ ಗುರುಗಳಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಐದನೆಯ ಗುರುಅರ್ಜುನ್ ಎಂಬಾತನು ಆದನ್ನು ಈಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿಟ್ಟನು. ಸಿಕ್ ಜನರು ನಾನಕನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ, ಬಹು ಸಾತ್ವಿಕರಾಗಿ, ಅಹಿಂಸಾಪರಾಯಣರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಜಗಳ ಕದನಗಳಿಗೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಕಾಲಯಾಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ತಮ್ಮ ಮತಗುರುಗಳಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಅದಿಗ್ರಂಥವನ್ನು ಗ್ರಂಥ್‌ಸಾಹೆಬ್

ಎಂಬ ಗೌರವನಾಮದಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾ, ಅಮೃತಸರಸ್ಸಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸುವರ್ಣನಿರ್ಮಿತ ಅಲಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬಹುಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಗೌರವವೂ ಪೂಜೆಪುರಸ್ಕಾರಗಳೂ ಆ ಗ್ರಂಥರತ್ನಕ್ಕೆ ಈಗಲೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಆನರೆಗೆ ಸೇವಲಿಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ನಾಲ್ಕೈದು ಮಂದಿ ಮೊಗಲ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೂ ಸಿಕ್ ಜನರನ್ನು ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ಪೀಡಿಸದೆ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಆದರೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸ್ವಮತಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಔರಂಗಜೇಬನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸಾತ್ವಿಕರಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಮತಧರ್ಮಪಾಲನೆಗೆ ತೊಂದರೆಬಂದಿತು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಆಗ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ತೇಜಬಹದ್ದೂರ್ ಎಂಬ ಸಿಕ್ ಗುರುವನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಹಿಂಸಿಸಡಿಸತೊಡಗಿದನು. ಆತನನ್ನು ತನ್ನ ಅಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆತರಿಸಿ 'ನಿನ್ನ ಮಹತ್ವದಿಂದ ಏನಾದರೊಂದು ಅದ್ಭುತಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮತದ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಬೇಕು ಹಾಗಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೆ ಶಿರಚ್ಛೇದನ ಮಾಡಿಸುವೆನು' ಎಂದು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಆ ಸಾಧುವರ್ಯನು ಆಗಲೇ ಏನೊಂದು ಅಮಾನುಷಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಒಂದು ಚೀಟಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಇನ್ನು ತನ್ನ ಶಿರಚ್ಛೇದನ ಮಾಡಿಸಬಹುದೆಂದೂ, ತನ್ನ ಮರಣಾನಂತರ ಅದ್ಭುತ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯುವುದೆಂದೂ ನುಡಿದು ಮರಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದನು. ನಿಷ್ಕರುಣಿಗಳಾದ ಕೊಲೆಗಡಿಗರು, ಒಡನೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಆ ಸಾಧುವಿನ ತಲೆಯನ್ನು ಕ್ಷಣನೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಸಿದರು. ತರುವಾಯ ಆ ಚೀಟಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಬರೆದಿರುವುದೋ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಅದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಸಿ ಓದಿನೋಡಲು ಅದರಲ್ಲಿ, 'ನನ್ನ ಶಿಷ್ಯರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಿದ ಈ ಅತ್ಯಾಚಾರದ ಸೇಡನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳೆ ದಿರರು' ಎಂಬರ್ಥವು ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದ ಆತನ ಮಗನಾದ ಗೋವಿಂದಸಿಂಗನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮರಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ದೀಕ್ಷೆಗೊಂಡು ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವರ್ಷ ಕಾಲ, ವಾರಸಿ, ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಮತಧರ್ಮಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದದ್ದಲ್ಲದೆ ಯುದ್ಧವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲೂ ಚತುರನಾದನು. ಸೈನ್ಯ

ವನ್ನು ಶೇಖರಿಸುವಿಕೆ, ಅವರನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಡಿಸುವಿಕೆ, ರಕ್ಷಿಸುವಿಕೆ, ಶತ್ರುರಾಜ್ಯವನ್ನು ಧಾಳಿಮಾಡುವಿಕೆ, ಕೋಟಿ ಕೊತ್ತಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವಿಕೆ, ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗ, ಅಶ್ವಾರೋಹಣ, ಗಜಾರೋಹಣ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧಕಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೌಢನಾದನು. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಕಾಡಿಸಿಂದ ಊರಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಅವರಿಗೇ ಮೊಗಲರಮೇಲೆ ವಿಷವನ್ನು ಕಾರುತ್ತಿದ್ದ ಸಿಕ್ಕರು ಆತನನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡರು. ಆತನು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಬದುಕೊರತಿಯಿಂದ ಸಂಹರಿಸಿದ ಔರಂಗಜೇಬನಮೇಲೆ ಭಲವನ್ನು ತೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಮತಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೂ ಹಿಂಜರಿಯದಿರಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದನು. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿಸಿದನು. ಯುದ್ಧವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವಿತ್ತನು. ಕುರಿ ಮರಿಗಳಂತೆ ಭಯಭೀತರಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಶ್ವೇತಗಳಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಪರಾಕ್ರಮಗಳ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಅವರನ್ನು ಸಿಂಹಶಾಹಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊನೆಗೆ ಸಿಂಹನೆಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ—ಸಿಂಗನೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯಾದ ಗೋವಿಂದಸಿಂಗನು, ಗುರುವೂ ಸೇನಾಪತಿಯೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನೂ ಆಗಿರಲು ಸಿಕ್ಕರು ಧೈರ್ಯಪರಾಕ್ರಮಧುರ್ಮರಾಗಿ ಮೊಗಲರನ್ನು ಕಂಡಕಂಡಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿದರು. ಅವರ ಅನೇಕ ಕೋಟಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೆಲಸನು ಮಾಡಿದರು. ತಮ್ಮ ಕೋಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅವರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. ಸಿಕ್ಕರ ಪ್ರತಾಪವು ಹಿಂದಿನ ರಾಜವುತ್ರವೀರರ ಶೌರ್ಯಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸರಿಗಟ್ಟುವಂತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಬಾಬಾನಾನಕನ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತನೆಯವನಾದ ಗುರುಗೋವಿಂದಸಿಂಗನು ದುರ್ಬಲರಾಗಿದ್ದ ಸಿಕ್ಕರನ್ನು ಒಂದು ವೀರಜನಾಂಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಯಶೋವಂತನಾದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗ್”

ಧರ್ಮ ಗುರುವಾದ ಗೋವಿಂದಸಿಂಗನೇ ರಣಧೀರ ಸೇನಾಪತಿಯೂ ಆಗಿ ಸಿಕ್ಕುನ್ನು ವೀರಸೇನಾನಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನಷ್ಟೆ! ಆತನೊಂದಿಗೆ ಸಿಕ್ ಮತಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಗುರುಪೀರವು ಅಂತ್ಯವಾಯಿತು ಆತನನ್ನ ಸುಸರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಆತನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದವರು, ಸೇನಾಪತಿಗಳಾಗಿ ಬಂದರಲ್ಲದೆ ಧರ್ಮಗುರುಗಳಾಗಿ ಬಂದರಲ್ಲ. ಆತನ ನಾಲ್ಕುಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು, ಆತನು ರಾಜಪುತ್ರನ ಮತ್ತೂ ಮೊಗಲರಮೇಲೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಮೊದಲನೆಯ ಯುದ್ಧದಲ್ಲೇ ರಾಜೇವತೆಗೆ ಬಲಿಯಾದರು ಮತ್ತಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಶತ್ರುಗಳು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ಸಜಿವ ಹೂಳಿ ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟರು ಆದರೂ ಆತನು ಧೈರ್ಯಗಡಲಿಲ್ಲ! ಮೊಗಲರು ಎದುರಿಸಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಆತನಲ್ಲಿ ಕ್ರಾತ್ರಿತೇಜವು ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ಅವಕ್ಕೆ ಬೆದರದೆ, ಅವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಆತನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾಧಿಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಧುರೀಣನಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಆದರ್ಶವು ಸಿಕ್ ಜನರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಪಯವಾದ ಧೈರ್ಯ ಸಾಕಸಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು ಅವರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದ ಹಸರನಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ಶತ್ರುಗಳಾದ ಮೊಗಲರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾಣಾಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಹೊಡೆದಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಔರಂಗಜೇಬನು ಅವರನ್ನು ಅಡಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ ಸಕಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ವ್ಯರ್ಥವಾದುವು ಆತನು ಅವರಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಹಿಂಸೆ-ತಿರುಕುಗಳೆಗಳು ಒಂದೆರಡಲ್ಲ! ಆದರೆ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಬ್ಬನನ್ನಾದರೂ ತನ್ನ ಧರ್ಮತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಶಯಿಸಲು ಸಿದ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲದೆ ಆತನು ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಾಣಸಂಕಟಗಳೆಲ್ಲಾ, ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ, ಐಕ್ಯಮತ್ಯವನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿದುವು ಔರಂಗಜೇಬನು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಮರಾಠೆಯವರನ್ನು ಅಣಗಿಸಲೆತ್ತಿಸಿ ಹತಾಶನಾದಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲೂ ಸಿಕ್ಕರನ್ನು ಅಡಗಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿ ನಿರಾಶನಾದನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಶತ್ರುಗಳು ಅಧಿಕವಾದರು ಕೊನೆಗೆ ಆ ಮೊಗಲ್ ಚಕ್ರನರ್ತಿಯು ತನ್ನ ಜೀವಿತವು ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತೆಂದುಕೊಂಡು ೧೭೦೭ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಇಹಲೋಕವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಗುರುಗೋವಿಂದಸಿಂಗನ ತರುವಾಯ ಆತನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೇನಾಪತಿ ಯಾದ ಬಾಂಡಾ ಎಂಬ ಸರದಾರನೂ ಔರಂಗಜೇಬನ ತರುವಾಯ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏಂದ ಮೂವರು ರಾಜರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೊಗಲ್ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಕಂಡಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿ ಸೋಲಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಹಣ್ಣುಹಣ್ಣು ಮಾಡಿದನು. ಮೊಗಲರು ಸಿಕ್ ಸೈನಿಕರೆಂದರೆ ಭಯಗೊಂಡು ನಡುಗುವಂತಾಯಿತು ಕೊನೆಗೆ ಆತನು ಒಂದಾಗೊಂದು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವಸ್ತರು ಅನುಯಾಯಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೆರೆಯಾಗ ದಹಲಿಗೆ ಬಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟನು ಅಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಗಳನ್ನು ತ್ತು ಧರ್ಮಜ್ಯೋತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು ಅವನ ಮಗನನ್ನು ಅವನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಕೊಲ್ಲಲು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದರು ಆದರೂ ಆ ಧೀರವರನು ಧರ್ಮ ತ್ಯಾಗಮಾಡದಿರಲು, ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾದ ಹಿಂಸಾಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ವಧಿಸಿದರು ತರುವಾಯ ಮೊಗಲ್ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯದ ಬಲವೂ ಸಡಿಲವಾ ಯಿತು. ನಾಡಿರೋಷಹ, ಆಹಮದ್‌ಷಹ ಅಬ್ದಾಲಿ ಮುಂತಾದವರು ಬಂದು ವೆಹಲಿಯನ್ನು ಹೂಕ್ಕು, ಪೂರ್ವದ ವೈಭವಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾಶಗೊಳಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವೂ, ಪ್ರಬಲವೂ ಆಗಿದ್ದ ಮೊಗಲ್ ಪ್ರಭುಗಳ ಅಧಿಕಾ ರವು ದುರ್ಬಲವಾಯಿತು ಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ಅಧೀನರಾಜರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರರಾದರು ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲೂ, ಸಿಕ್ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ದಿನಗಳಿಂನಲೂ ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದ ನಾಯಕರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಿಸಲೆ (ತುಕಡಿ) ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂ ಡು ಸ್ವತಂತ್ರರಾದರು ಹೀಗೆ ಪಂಜಾಬುದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲರಾಗಿಬಿಡುವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿರುವ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಮನೆತನಗಳು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದುವು —

೧ ಫೂಲ್ಕಿಯಾನ್	೭ ಕ್ರೋರಾಸಿಂಗಿಯಾ
೨ ಅಹಲ್ವಾಲಿಯಾ	೮ ನಿಷಾನಿಯಾ
೩ ಭಾಂಗಿ	೯ ಶೂಕ್ರ್‌ಛಾಕಿಯಾ
೪ ಕಾನ್ಹೇಯಾ	೧೦ ದೂಲೇಲ್‌ವಾಲಾ
೫ ರಾಮಗಾರ್ಹಿಯಾ	೧೧ ನಕ್ಕಾಯಿಸ್
೬ ಸಿಂಗ್‌ಪೂರಿಯಾ	೧೨. ಪಾಹಿಡ್ಸ್

ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾದ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಮುಖ್ಯ ಮನೆತನಗಳಲ್ಲದೆ, ಹೆಸರಿಗೆ ಬಾರದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸರದಾರರ ಮನೆತನಗಳೂ ಇದ್ದುವು. ಆದರ

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಸರದಾರ ಮನೆತನಗಳವರು ಮಾತ್ರವೇ, ಪ್ರಬಲ ರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಗಡಿದುರ್ಗಗಳನ್ನೂ, ಹಳ್ಳಿಪಳ್ಳಿಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸರದಾರರನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯವಾಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಪಾಟೀಯಾಲಾ, ಜಿಂಠ್, ನಾಭಾ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ಈಗಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾಗಿಯೇ ಇವೆ,

ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತನೆಯದಾದ ಶೂಕರ್‌ಛಾಕಿಯಾ ಮನೆತನವೇ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನ ಜನ್ಮದಿಂದ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದುದು. ಈ ವಂಶದ ಮೂಲಪುರುಷನು ಬಢಾಸಿಂಗ್ ಎಂಬಾತನು ಅವನು ಮಹಾ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯೂ, ಯುದ್ಧ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಭಯಂಕರನಾದ ಕಲಿಮೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆತನ ಹೆಸರೇ ಆ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಸ್ವಪ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಆತನ ಮೈಮೇಲೆ ಈಟಿ, ಕತ್ತಿ, ಮತ್ತು ಗಂಡುಗೊಡಲಿಗಳಿಂದ ಆದ ನಾಲ್ವತ್ತು ಗಾಯಗಳಿದ್ದುವು. ಇಂತಹ ವೀರಾಗ್ರೇಸರನು, ಕೊನೆಗೆ ಬಹು ಸಾಧು ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟದ್ದು ಮಾತ್ರ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಪ್ರಸಂಗವು —

ಬಢಾಸಿಂಗನ ತರುವಾಯ ಆ ವಂಶೀಕರು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲರಾಗುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಈತನ ಮಕ್ಕಳು ಅಮೃತಸರ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶೂಕರ್‌ಛಾಕ್ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂತತಿಯೂ ಶೂಕರ್‌ಛಾಕಿಯಾ ವಂಶವೆಂದು ಹೆಸರುಗೊಂಡಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾನ್‌ಸಿಂಗ್‌ನೆಂಬ ವೀರನು ಆ ವಂಶವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದನು. ಈತನ ಮಗನೇ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನಾದ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನು. ಮಹಾನ್‌ಸಿಂಗನು ೧೭೭೪ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಜಿಂಠ್ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜಾ ಗಜಪತ್‌ಸಿಂಗ್ ಎಂಬ ಪ್ರಭುವಿನ ಮಗಳಾದ ರಾಜಕುವರ್ ಎಂಬ ಕನ್ಯಾನುಡೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾದನು.

ಸರದಾರ್ ಮಹಾನ್‌ಸಿಂಗನು ಮಹಾ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯು. ಯುದ್ಧ ಕಲಾವಿಶಾರದನು. ಅಂಜಿಕೆಯೆಂದರೇನೆಂದು ಅರಿಯದವನು. ಅವನು ತನ್ನ

ತೋಳಬಲಿಮೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಹಿರಿಯರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಸ್ವಾಧೀನಗೊಂಡು, ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತಾ, ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಮುಖಸಂತೋಷಗಳಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಅನುರಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ಆ ದಂಪತಿಗಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನು ೧೭೮೦ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಗುಜರಾತ್‌ವಾಲಾ ಎಂಬ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು. ಏಳು ದಿನಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ ಪಡೆದ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನಾದುದರಿಂದ ಆ ತರಾ ರಾಜದಂಪತಿಗಳು ಆ ತಮ್ಮ ಕಂದನನ್ನು ವಿವಿಧ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಉತ್ಸವ ವೈಭವಗಳನ್ನು ನಡಿಸಿ, ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಾಡಿ ಹರಿಸಿ, ಆ ಮಗುವಿನ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟು ದಿನಗಳನ್ನು ಕ್ಷಣಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಳೆಯುತ್ತಾ ಕೆಲ ಕಾಲ ಮುಖವಾಗಿದ್ದರು.

ಮಹಾನ್‌ಸಿಂಗನ ಆದ್ಯಷ್ಟು ತರುವು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಕಾನ್ಪೇಯಾ ವಂಶದ ಹಕ್ಕೀಕತ್‌ಸಿಂಗ್ ಎಂಬಾತನು ತನಗಧೀನನಾದ ಜಮ್ಮುವಿನ ನಾಯಕನು ವಾಯಿದೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಪ್ಪು ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಅವನಿಂದ ಪೊಗದಿಯ ಹಣವನ್ನು ಬಾಕುಬಲದಿಂದ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡೆಂದು ಮಹಾನ್‌ಸಿಂಗನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಯುದ್ಧವೆಂದರೆ ಒಂಟಿಗಾಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವವನಾದ ಮಹಾನ್‌ಸಿಂಗನನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾದುದೇನು? ಒಡನೆ ಹೊರಟು, ಹಕ್ಕೀಕತ್‌ಸಿಂಗನಿಗಾಗಿ ನೀರಕ್ಷಣಿ ಮಾಡದೆ, ತಾನೇ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ನೇರವಾಗಿ ಜಮ್ಮುವಿಗೆ ನಡೆದು, ಪಟ್ಟಣ-ಅರಮನೆಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿ, ಆ ಪ್ರಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಳ್ಳೇಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಅಮಿತ ಸಂಪತ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಸೇರಿಬಿಟ್ಟನು. ತರುವಾಯ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಹಕ್ಕೀಕತ್‌ಸಿಂಗನು ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಕುಪಿತನಾದನಾದರೂ, ಪ್ರಬಲವೀರನಾದ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತಿಸಾಲದೆ, ವ್ಯಸನಪಟ್ಟು, ಕೆಲ ದಿನಗಳಿದ್ದು, ಮೃತನಾದನು. ಆದರೂ ಕಾನ್ಪೇಯಾ ವೀರನೇಕರಿಗೆ ಮಹಾನ್‌ಸಿಂಗನಮೇಲೆ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿದ್ದ ರೋಷವು, ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ಪುನಃ ಆತನಮೇಲೆ ದಂಡಿತ್ತುವಂತೆ

ಅವರನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿತು. ಸರದಾರ ಜಯಸಿಂಗನೊಬಾತನು ಗಿಲ್ಗಿರಲ್ಲಿ ಆತನಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದನಾದರೂ ಜಯಿಸಲಾರದೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋತು, ತನ್ನ ರಾಜ್ಯ-ಸೈನ್ಯ-ಯುದ್ಧ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಮುಂತಾದವನ್ನು ಮಹಾನ್‌ಸಿಂಗನ ವಶಮಾಡಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಮಗನ ಮಗಳಾದ ಮಹ್ನು ಬ್‌ಕುನರ್ ಎಂಬ ಶಿಶುವನ್ನು ಆಗ ಆರು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಕನಾಗಿದ್ದ ಆತನ ಮಗನಾದ ರಾಜಕುಮಾರ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಯಿತು. ಮಹಾನ್‌ಸಿಂಗನು ವಿಜಯೋತ್ಸವದೊಂದಿಗೆ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಮಗನ ಮದುವೆಯನ್ನು ಬಹು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ನಡೆಯಿಸಿ, ಪ್ರಜೆ ಪರಿವಾರಗಳನ್ನು ವಿವಿಧೀಕರಿಸಿ ಆದರಿಸಿದನು.

ಮಹಾನ್‌ಸಿಂಗನು ಯುದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ಪುಟ್ಟಿ, ಅದರಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದ ವನು! ಆತನ ಅಟವೆಂದರೂ ಪಾಟವೆಂದರೂ ಯುದ್ಧವೇ! ಆತನ ಸಂಭಾಷಣೆ ಯೋಜನೆಗಳೂ ಯುದ್ಧಸಂಬಂಧವಾದುವೇ! ಹೀಗೆ ಕೇವಲ ಶಸ್ತ್ರಜೀವಿಯಾದ ಆತನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೂ ಆ ರಣವಿದ್ಯೆಯನ್ನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟನು? ಚಿಕ್ಕ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯೇ ಪ್ರಥಮಪಾಠವಾಯಿತು. ತಂದೆಯು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಕತ್ತಿ, ಈಟಿ, ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳ ಪ್ರಯೋಗ, ಕುದುರೆಸವಾರಿ, ಈಜುವುದು, ಹಾರುವುದು, ಮರವೇರುವುದು, ಮಲ್ಲಿಯುದ್ಧ, ಗುಡಿಯ ಸಾಧಕ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲೇ ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಬಂದನು. ರಣಜಿತನೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಶೂರವುತ್ರನಾದುದರಿಂದ ಮಹದುತ್ಸಾಹದಿಂದ ಆ ವೀರವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೇ ಹಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಆ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಸಂವಾದಿಸಿದನು. ಮಹಾನ್‌ಸಿಂಗನಿಗೆ ನೆರೆಯ ಭಾಂಗಿ ಎಂಬ ಪ್ರಾಂತದ ಸರದಾರರೊಂದಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಯುದ್ಧವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿಬ್‌ಸಿಂಗ್ ಎಂಬೊಬ್ಬ ವೀರನಿಗೆ ತನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜಸ್ಸುಂಪನ್ನನಾದ ಮಹಾನ್‌ಸಿಂಗನು ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣಾಂತಕಾರಿಯಾದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧದ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲೊಂದು ದಿನ ಸಾಹಿಬ್‌ಸಿಂಗನು ರೋಗಗ್ರಸ್ತನಾಗಿರಲು, ಕರ್ಮಸಿಂಗನೊಬಾತನು ಆತನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಮಹಾನ್‌ಸಿಂಗನು

ರೈಸಿಂಗ್‌ನೊಂದಿಗೆ ತೊಡಗಿದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆಯತಪ್ಪಿ ಏಟುಬೀಳಲು, ಧಿಕರಕ್ತಸ್ರಾವವಾಗಿ ತರುವಾಯ ಮೂರು ದಿನಗಳಮೇಲೆ ಎಂದರೆ ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯೇಕನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೃತನಾದನು. (೧೭೯೨)

ಮಹಾನ್‌ಸಿಂಗನು ಮೃತನಾದಾಗ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನ ವಯಸ್ಸು ಕೇವಲ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳು ಮಾತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಆ ವೇಳೆಗೇ ಅವನು, ತಂದೆ ಬಿನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ, ಯುದ್ಧಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ೧೭೯೦ರಲ್ಲಿ ಅವನು ನನ್ನ ಶತ್ರುವಾದ ಗುಲಾಂ‌ಮಹಮ್ಮದ್ ಎಂಬಾತನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ಆತನ ಸಾಂಘಾರ್‌ಕೋಟೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಕೇವಲ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಬಾಲನಾಗಿದ್ದ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನೂ ಆನೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಅವನ ಪ್ರಾಣದಮೇಲೆ ಒದಗಿದ ಒಂದು ಗಂದಾಂ ರದಿಂದ, ಅವನು ಆಗಲೇ ಗತಾಯುವಾಗಬೇಕಿತ್ತು. ಗುಲಾಂ‌ಮಹಮ್ಮದನ ಅನುಬಂಧಿಯಾದ ಹಷ್ಮತ್‌ಖಾನನೇಂಬ ತುರುಷ್ಕನು ಚಿಕ್ಕ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆನೆಯಮೇಲಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕೈಕತ್ತಿಯಿಂದ ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ತೀರಿಸಿಬಿಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೃತ್ಯನೊಬ್ಬನು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿನ ಈಟಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಇಂದು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿ ರಾಜಪುತ್ರನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳುಹಿಸಿದನು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನು ಆಗಲೇ ಮೃತನಾಗಿದ್ದರೆ, ಪಂಜಾಬಿನ-ಹಿಂದೂದೇಶದ-ಹೆಚ್ಚೇನು ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶದ ಐತಿತ್ಯಗಳು ಈಗಿನಗಿಂತಲೂ ಯಾವ ರೂಪಾಂತರವನ್ನೂ ಹೊಂದಬೇಕಾ ತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸುವುದಸಾಧ್ಯ! ಎಂತೂ ರಾಜಪುತ್ರನು ಉಳಿದನು. ಬೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ತಂದೆಯು ಮೃತನಾಗಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿಯೂ ನಿಂತನು. ಮುಂದೆ ತೃಹೀನನಾದ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನ ಜೀವಿತವು, ಹೇಗೆ ಸಾಗುವುದೆಂದು ನೋಡೋಣ !

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

“ರಾಜ್ಯಲಾಭ”

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನಂತೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ತಂದೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಆದರೂ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದ್ದ ಆತ್ಮತೇಜದವುಲಕ ದೇಶಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರುಗೊಂಡವರು ಕೆಲವರುಂಟು. ಬಾಬರನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪಡಲಾಗದ-ಆಸಕ್ತ ದುಃಖ ಸಂಕಟಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ, ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಶತಮಾನಕಾಲ ಜೀವಿಸಿ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕಸ್ವಾಯಿಯಾದ ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಮೊಗಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ದಕ್ಷಿಣದೇಶದ ನಮ್ಮ ಈ ವೈಷ್ಣವರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಹೈದರನು ಚಿಕ್ಕತನದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೇವಲ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೈದಿದ್ದರೂ ಸ್ವಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಭುಪದವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಥಾನವೆಂದು ಚರಿತ್ರಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಗೆಲುವು ಮೇಲೆ, ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಹೆಸರೊಂಡ ನು ಶಿವಾಜಿಯು ಪಿತ್ತವಿಹೀನನಾಗದಿದ್ದರೂ, ಜೀವಿತನಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲವೊದಗುವುದಂತಿರಲಿ, ನಿರುತ್ಸಾಹ ಜನಕನಾದ ತಡೆ-ತಕಾರು-ನಿರ್ಬಂಧಗಳೇ ಒದಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವನ್ನು ನಟ್ಟು ಬೆಳೆಯಿಸಿದಂತೆ-ಬಿಳಿಯಮೇಘಗಳಿಂದ ಕುಂಭದ್ರೋಣವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದಂತೆ-ಮಳಲಿನಿಂದ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಿಂಡಿ ತೆಗೆದಂತೆ, ಕಾಡುಗುಡ್ಡಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ್ದ ಕೇವಲ ಅನಾಗರಿಕರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾನವಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಹಿಂದೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಜಗದ್ವೀಕರಪ್ರತಾಪವಾಲಿಯಾದ ಔರಂಗಜೇಬನನ್ನೂ ಮೆತ್ತಗೆ-ನಿಷ್ಪ್ರಾಪ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು, ಅಲ್ಲವೇ ? ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಯಾರಿದ್ದು ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಏನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ! ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿನ ಅನುಬಂಧಿಗಳೂ, ಒಡನಾಡಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾಲಿಗೆ ಬರಬೇಕಾದ-ತಾವು ತೀರಿಸಬೇಕಾದ ಋಣಶೇಷಗಳು ಸೀರುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಏಕತ್ರವಿದ್ದು ತರುವಾಯ, ಸಂತೆಗೆ ಬಂದವರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರವು ತೀರಿದನಂತರ, ತಮ್ಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ತಾವು ಕೊಂಡ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತೆರಳುತ್ತಿರುವಂತೆ,

ತಾವು ಇಹಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸಾಮ-ಅಧವಾ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳ ಮೂಲೆ ಉನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ತೆರಳುತ್ತಿರುವರು ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲವೆ, ಬಾಹ್ಯದೃಷ್ಟಿಗೆ ನಿಸ್ಸಹಾಯರಾಗಿ ನಿಂತರೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಚರಿತ್ರಪ್ರಸಿದ್ಧವ್ಯಕ್ತಿಗಳು 'ಕ್ರಿಯಾಸಿದ್ಧಿಸ್ವತ್ತೇ ಭವತಿ ಮಹತಾಂ ನೋಸಕರಣಿ' ಎಂಬ ಆರ್ಯವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವಂತೆ, ಜೀವಿತವೇ ಸಂದೇಹವಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲೂ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಶಕ್ತರಾದರು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಧರ್ಮವಿದೆ ಬೆಳೆದು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವ ತತ್ವವು ಅಡಗಿರುವುದು ಬೀಜದಲ್ಲಿ! ಆ ತತ್ವವು ನಶಿಸಿಹೋಗಿರುವ ಎಂದರ ಹುಳಿತು ಅಧವ ಬೆಂದುಹೋಗಿರುವ ಬೀಜವನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಗೊಬ್ಬರ ನೀರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಬೆಳೆಯಿಸಲೆತ್ತಿಸಿದರೂ-ಹಾಲು ತುಪ್ಪಗಳನ್ನೇ ಎರೆದರೂ, ಅದು ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲದೋ! ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಅವರಲ್ಲಿನ ಜೀವತತ್ವವು ತನ್ನ ಸಹಜಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಬೀಜವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ನಲವನ್ನು ಕದರಿ ಹೊಳಿದರೂ ಸಾಕು! ಅದು ಮೊಳಕೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆವುದು, ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಬೆಳೆವ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ನೀರು ಆಹಾರ ವಾಯು ಬೆಳಕು-ಶಾಖ ಮುಂತಾದ ಸಕಲ ಪ್ರಕೃತಿತತ್ವಗಳೂ ತಾನಾಗಿ ಒದಗುವುವು ಬೆಟ್ಟದಮೇಲಿರಲಿ, ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಯಲ್ಲರಲಿ, ಅಂತಹ ಗಿಡವು ತನಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿ ಬೆಳೆದೇ ಬೆಳೆಯುವುದು! ಹೀಗೆ ಜೀವಿಸಿ ಬೆಳೆವ ತತ್ವವು-ಬೀಜದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿತತ್ವವು-ಜೀವಿತವು-ಪಾರುಷವು ಮಾನವನಲ್ಲಿರಬೇಕು, ಹೊರಗಲ್ಲ! ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅವನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ; ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಒದಗಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅಪಾರ್ಥವಾಡಿಕೊಂಡು, ಇಂತಹ ಪ್ರಕೃತಿಗತಿಯನ್ನು ನಂಬಿ, ಹೇಗಾದರೂ ಆಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಪ್ರಯತ್ನಶೂನ್ಯರಾಗಿ ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದರೂ ಅದೀತೆಂದು ಕೆಲವರು ಯೋಚಿಸಬಹುದು! ಅದು ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪು ಮರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಋತುಧರ್ಮದಿಂದ ಫಲಪುಷ್ಪಗಳೂಂಟಾಗುವುವು ಆದರೆ ಹಚ್ಚು ಫಲವನ್ನ ಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿಮಾಡಿ, ಗಿಡದಡಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರನೀರುಗಳನ್ನೂ ದಗಿಸಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನೂ ಬರುವುದು ಹೇಗಾದರೂ ಒರುವುದೆಂದು ಈ

ಳಿತಿರದೆ, ಪುರುಷ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೇನೇ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿ, ಕ್ಷುದ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲುಳ್ಳ ಪ್ರಯೋಜನವು ಶಿಫ್ಟವಾಗಿ-ಅಧಿಕವಾಗಿ-ಉತ್ತಮವಾಗಿ ದೊರೆಯುವುದು. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ, ಅವರ ಅದೃಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳೇನಾದರೂ ಇರಲಿ, ಪ್ರಪಂಚವೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ, ಅಸಾಧ್ಯಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ, ಅಸಹನೀಯ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿದುದರಿಂದಲೇ, ಸಾಣಯಮೇಲೆ ತೇಯಲ್ಪಟ್ಟ ರತ್ನಗಳಂತೆ-ಪ್ರಪಂಚಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನರಾಗಿದ್ದಾರೆ! ಜೇಡಿಮಣ್ಣು ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟು, ಹಿಸುಕಲ್ಪಟ್ಟು ತಿರುಗಿಸಿದ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ, ಉಬ್ಬಿ, ಬಗ್ಗಿ, ತಗ್ಗಿ ವಿನಾಯಕನ ಆಕಾರ ಹೊಂದಿದರಲ್ಲವೆ, ಗುಣಾಧಿನೆಂದು, ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಜಗತ್ತೇ ಗೌರವಿಸುವುದು ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಕುಂಬಾರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಕಷ್ಟಪಡುವರಾರೆಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಮೃಣ್ಮುದ್ದೆಯನ್ನು ಕೇಳುವರಾರು, ಲಕ್ಷಿಸುವರಾರು ?

ತಂದೆಯಾದ ಮಹಾನ್ ಸಿಂಗನು ವೃತ್ತ್ಯವಶನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಆತನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ವಿಲೇವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಶತ್ರುಪಕ್ಷವು ಸುತ್ತಲೂ ಅವಿರಳವಾಗಿದೆ; ತನಗಿನ್ನೂ ಕೇವಲ ಬಾಲ್ಯವ್ರಾಯ, ಅನುಬಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ-ಆಪ್ತರಲ್ಲಿ ಶಕ್ತರಾದ ಪುರುಷವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಕತ್ತಲೆ ಮುಸುಕಿದಂತಾಗಿ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನು ದಿಕ್ಕುತೋರದಂತಾದನು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಶ್ರಯಮಾತ್ರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನ ಜೀವಿತವೂ, ತತ್ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಭವಿಷ್ಯದ್ವೈತ್ಯಾಂತಗಳೂ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕಾನ್ಪೇಯಾ ವಂಶದ ಸರ್ವಾರ್ ಗುರುಬಕ್ಷಸಿಂಗನೇ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಮಹಬ್ ಕುವರಳ ತಂದೆಯು ಗುರುಬಕ್ಷನು ಬಟಾಲಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ತನಂತರ ಆತನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸಾಡಾಕುವರಳೆಂಬಾಕೆಯೇ ಆ ಮಿಸಲಿಯ ಆಡಳಿತಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ರಾಜಕಾರ್ಯನಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಶಕ್ತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಮಹಾನ್ ಸಿಂಗನು ಮೃತನಾದನಂತರ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನ ಪಾಲನೆಯು ಅವನ ತಾಯಿಯಾದ ಸಾಡಾಕುವರ್ ಮತ್ತು ಅತ್ತೆಯಾದ ಸಾಡಾಕುವರ್ ಈ ಇಬ್ಬರ ಪಾಲಿಗೆ ಒತ್ತು. ಈ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಸಾಡಾಕುವರಳು ಬಹು ಕಾರ್ಯಭಾರಿಯು. ಆಕೆಯು ಎರಡು ಮಿಸಲಿಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರ

ರಣೇಯನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಆ ಎರಡರ ಸೈನ್ಯಸಹಾಯ ಸಂಸತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ತಮಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಸರದಾರರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಡಗಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಆಕೆಯದೃಷ್ಟಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಒಟಾಲಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಂದ ರಾಮ್‌ಗಾರ್ಹಿಯಾ ಸರದಾರರಮೇಲೆ ಪೊದಲು ಬಿದ್ದಿತು. ಒಡನೆ ೧೭೯೬ನೆಯ ಸಂ|| ದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮತ್ತು ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನ ಸೇನೆಗಳನ್ನು ಜೊತೆಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಯಾಸ್ ನದಿಯ ದಡದ ಮೇಲಿದ್ದ, ಮಿಯಾನಿಕೋಟಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿದಳು. ಅದು ರಾಮಗಾರ್ಹಿಯ ಸರದಾರ್ ಜಸ್ಸಾಸಿಂಗ್ ಎಂಬಾತನಿಗೆ ಸೇರಿದುದು. ಜುಸ್ಸಾಸಿಂಗನು, ಕೆಲವು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಆ ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಕೊರತೆಯುಂಟಾದುದರಿಂದ ಅಮೃತಸರದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಕ್‌ಗುರುವಾದ ಸಾಹಿಬ್‌ಸಿಂಗ್ ಬೇಡಿ ಎಂಬಾತನಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೋರಿದನು. ಸಾಹಿಬ್‌ಸಿಂಗನು ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಸಾಡಾಕುವರಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳು ಹಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಆಕೆಯು ಆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಶತ್ರುವು ಅಷ್ಟು ದುರ್ಬಲಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು ಅವೇಕೆವೆಂದು ತಿಳಿದು ಮುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಮತ್ತೂ ಬಲಪಡಿಸಿದಳು. ಜಸ್ಸಾಸಿಂಗನಿಗೆ ಆ ಒತ್ತಾಯವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಿಸಿತು. ಒಡನೆ ಆತನು ಸಹಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಪುನಃ ಸಾಹಿಬ್‌ಸಿಂಗನಲ್ಲಿಗೆ ಅರಿಕೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆದರೂ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾಹಿಬ್‌ಸಿಂಗನು 'ಅವರು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಗಮನಿಸುವವರಲ್ಲ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇವರೇ ನಿನಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಹೀಗಿರಲು ಆದಿನ ರಾತ್ರಿಯೇ ದೈವಕೃತವಾಗಿ ಬಿಯಾಸ್ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರವಾಹ ಬಂದು, ಕಾನ್ವೇಯಾ ಸೈನ್ಯದ ಅನೇಕ ಕಾಲಾಳುಗಳು ಕುದುರೆಗಳು, ಒಂಟೆಗಳು, ಸೈನ್ಯಸಾಮಗ್ರಿ ಮುಂತಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ಕೊಚ್ಚಿಹೋದುವು. ಸಾಡಾಕುವರಳೂ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನೂ ಪ್ರಾಣದೊಂದಿಗುಳಿದು ವಾರಾಗುವುದೇ ಕಷ್ಟವೆನ್ನಿಸಿತು. ಹೇಗೋ, ಇಬ್ಬರೂ ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಗುಜರಾತ್‌ವಾಲಾ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಿದರು.

ಎಷ್ಟು ಶಕ್ತಳಾದರೂ ಸ್ತ್ರೀಮಾತ್ರಳಾದ ಸಾಡಾಕುವರಳ ಮತ್ಸು ತನ್ನ ತಾಯಿಯಾದ ರಾಜಕುವರಳ ಮೇಲ್ಕಂಡಂತಹ ಅವಿವೇಕ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವುದು ರಣಜಿತಸಿಂಗನಿಗೆ ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯಾದ ರಾಜಕುವರಳು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹೆಂಗಸು. ಆಕೆಯು ಅಷ್ಟು ಪತಿಸ್ಥಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಸ್ತ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರಲ್ಲಿ ದಿವಾನ್ ಲಕ್ಪತ್ ರಾಯ್ ಎಂಬಾತನೇ ಮುಖ್ಯನಾಗಿದ್ದನು ಅವನು ರಾಜಕುಮಾರನ ಬಾಲ್ಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಭೂಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ರಣಜಿತಸಿಂಗನು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಈ ಚರ್ಯಾ ಕಾಣಿ ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟು, ಲಕ್ಪತ್ ರಾಯಿಯನ್ನು ಒಂದು ಅಪಾಯಕರವಾದ ಯುದ್ಧ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಿ ಸಾಗಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನು ಗತಾಯುವಾಗಲು, ಇತ್ತ ರಾಜಕುವರಳೂ ಆದೃಶ್ಯಳಾದಳು. ಕೆಲವರು ಅವಳಿಗೆ ಎಷಪ್ರಯೋಗವಾಯಿತೆನ್ನುವರು ; ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ರಣಜಿತನೇ ಅವಳನ್ನು ಸ್ವಹಸ್ತದಿಂದ ವಧಿಸಿದನೆಂಬರು. ಆದರೆ ಶೂರಾಗ್ರಣಿಯಾದ ರಣಜಿತನು ಧರ್ಮಯುದ್ಧದಲ್ಲಲ್ಲದೆ, ಈ ಬಗೆಯ ಹೇಸಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಒಡಂಬಟ್ಟಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ಆಕೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಕಾರ್ಯಭಾರಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತ ಒಂದು ಕೊಠಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಳೆಂಬುದು ಕೆಲವು ಇತಿಹಾಸಕಾರರ ಮತವಾಗಿದೆ ; ಅದೇ ಸಹಜವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ ಸಾಡಾಕುವರಳ ಆಧಿಪತ್ಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ರಣಜಿತನು ಆ ಅಸಾಧ್ಯಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಇಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲ. ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ಬಾಲ್ಯವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸುವುದಂತಿರಲಿ ; ಅಜ್ಞಾನಿ ಬಾಲಕನ ಕಪಿಸಹಜವಾದಾಬಾಲ್ಯಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಅನೇಕ ಸುಖಸಾಧನಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿ ಅವನನ್ನು ವಿಶೇಷ ವಿಷಯಲೋಲುಪನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು. ರಣಜಿತನಾದರೂ ಪುರ್ಜೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಪಡೆಯಬಹುದೋ ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಲೋಪವಿಲ್ಲದೆ ಅನುಭವಿಸತೊಡಗಿದನು. ಧನಸಂಪತ್ತಿರುವುದು, ಪ್ರಭುತ್ವವಿರುವುದು, ಯೌವನಪ್ರಾರಂಭ ! ಇವು

ಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವೇಕದಿಂದಿರುತ್ತಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆಗೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಥಿತಿ ; ಸರಿ, ಮುಂದೆ ಕೇಳುವುದೇನು ? ಮದ್ಯಪಾನ ವ್ಯಭಿಚಾರ ಸ್ತ್ರೀಲೋಲುಪತೆ, ಮುಂತಾದುವುಗಳು ನಿರಂತರ-ನಿತ್ಯಕೃತ್ಯಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ನಡೆಯಿಸಾಗಿದುವು ಕೆಲದಿನಗಳು ರಾಜಪುತ್ರನು ಆ ವಿಷಯಸಾಗರದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಹೋಗುವನೋ ಎಂಬಂತಿದ್ದಿತು !

ಆದರೆ ಆತನ ಜನ್ಮಾಂತರೀಯ ಸುಕೃತವು ಆ ಕ್ಷಯದಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಯಾವನ ಪ್ರಾರಂಭದೇನೆಯಲ್ಲದ ಈ ಬಗೆಯ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳಿಂದಲೂ, ರಣಜಿತನ ದೇಹಶಕ್ತಿಯು ಬಹುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಕೆಡಲಿಲ್ಲ; ಮನಶ್ಚಕ್ತಿಯಾದರೂ ಕುಂದಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿಯು, ಇಷ್ಟು ವೀರ್ಯನಷ್ಟದ ಸಂಭವವಿದ್ದರೂ, ಅಪ್ರತಿಹತವಾದುದಾಗಿದಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಜನ್ಮಾಂತರೀಯ ಅ-ದೃಷ್ಟವಾದ ಅಕ್ಷಯನಿಧಿಯೆಂದೆನ್ನಬಹುದಲ್ಲವೆ ? ಈ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸೌಲಭ್ಯವೂ ಒದಗಿತು. ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೂವೇಶದಮೇಲೆ ದಂಡಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಅಹಮ್ಮದ್ ಷಹಾನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಷಹಾಯ್ ಸಾಹ್ ಎಂಬೊಬ್ಬ ವೀರನು ತನ್ನ ಆಫಘ್ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ದಂಡೆತ್ತಿಬಂದು ೧೭೯೭ರಲ್ಲಿ ಲಾಹೋರ್ ನಗರವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕೆಲಕೆಲವು ಸಿಕ್ ಸರದಾರರು, ಷಹಾಯ್ ಮಾನಸನ್ನು ಕಂಡು ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ, ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಷಹಾಯ್ ಮಾನನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವದೇಶದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಬಾಧೆಯುಂಟಾದುದರಿಂದ ಅವನು ಒಡನೆ ಹಿಂದಿರುಗಬೇಕಾಯಿತು. ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಝೀಂ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟುವಾಗ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆನ್ನೆರಡು ಫಿರಂಗಿಗಳು ಮುಳುಗಿಹೋದುವು. ಆಗ ಆತನು ಉಪಾಯರಹಿತನಾಗಿ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಆಗ ಆ ಲಾಹೋರ್ ಪ್ರಾಂತವು, ಅಹಮದ-ಅಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ರಣಜಿತನದು ಎಂಬಂತಿದ್ದಿತು. ಷಹಾಯ್ ಮಾನನು, ತನ್ನ ಹೆನ್ನೆರಡು ಫಿರಂಗಿಗಳನ್ನೂ ನದೀಗರ್ಭದಿಂದ ತೆಗೆಸಿ ಪೆಷಾವರಿಗೆ ಸಾಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಸಹಾಯಮಾಡುವುದಾದರೆ, ಆ ಲಾಹೋರು ಪ್ರಾಂತವನ್ನೂ ಆ ಪಟ್ಟಣವನ್ನೂ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಲ್ಲದೆ 'ರಾಜಾ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಾಗಿ

ಭಾಷೆಯಿತ್ತು. ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ ಆ ತರುಣವೀರನು ಅಂತಹ ಸುಸಂಧಿಯನ್ನು ದುರ್ಲಭ್ಯವೆಂದು ಸುವರ್ಣ ? ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದನು. ಅಂತೆಯೇ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಫಿರಂಗಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿ ಪೆಷಾವರಿಗೂ ಸಾಗಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ರಣಜಿತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಲಾಭವಾದುದಲ್ಲದೆ, ಬಹು ಸುಲಭರೀತಿಯಿಂದಲೇ 'ರಾಜಾ' ಎಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯೂ ಲಭ್ಯವಾಯಿತು. ಅದು ಕೇವಲ ನಾನಾ ಮಾತ್ರದ ರಾಜಪದವಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನು, ತನ್ನ ಸರಿಸಮಾನನಾದ ಸರದಾರರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಂತನಾಗಲು ಅದೇ ಎಷ್ಟೋಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

“ಆಡಳಿತ”

ಲಾಹೋರ್ ನಗರವು ಪಂಜಾಬುದೇಶಕ್ಕೆ ರಾಜಧಾನಿ ಆದು ೧೮೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಪುರಾತನನಗರವು. ಬಹುದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಸಿಕ್ ಸರದಾರರ ವಶದಲ್ಲೇ ಇದ್ದು, ಅವರಲ್ಲಿ ಬಲಶಾಲಿಗಳಾದವರು ಅದನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಹೀಗೆ ಆ ನಗರವು ಅನೇಕರ ಧಾಳಿಗೆ ಆಕರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕೊನೆಗೆ ೧೮೪೯ನೆಯ ಸಂ॥ ದಲ್ಲಿ ಸರದಾರ್ ಲೆಹನಾಸಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಗುಜರ್‌ಸಿಂಗ್ ಎಂಬಿಬ್ಬರು, ಒಂದು ಗುಪ್ತಮಾರ್ಗದಿಂದ ಆ ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ನಗರಾಧಿಪತಿಯನ್ನು ಕೊಂದು ಅದನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಗೊಂಡರು. ಅಹಮ್ಮದ್‌ಷಹಾನು ಪಂಜಾಬಿನಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಾಗ, ಲಾಹೋರ್ ನಗರವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಸಿದರೆ ತನ್ನ ವಿಧೇಯನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡ ಲೆಹನಾಸಿಂಗನನ್ನೇ ಅದಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿ, ಹೊರಟುಹೋದನು. ಲೆಹನಾಸಿಂಗನ ತರುವಾಯ ಆ ನಗರವು ಅವನ ಮೂವರ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಅವರು, ಅಶಕ್ತರೂ ದುರಾಚಾರಿಗಳೂ ಆಗಿ, ಪ್ರಭುಪದಕ್ಕೆ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಅನರ್ಹರಾಗಿದ್ದು ದುಡೆದ, ಆ ನಗರವಾಸಿಗಳಿಗೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗೌರವವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಅಧಿಪತ್ಯವು ತೊಲಗಿದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹರಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ವೇಳೆಗೆ ರಾಜಾ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನು ಅದನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಗೊಂಡನೆಂಬ ವಾತ್ಸರ್ಯದ ತಿಳಿಯಲು, ಆ ನಗರದ ನಾಗರಿಕರು ಎಷ್ಟೋಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಆತನ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನೇ ಹಾರೈಸಿ, ನಗರವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನೂ ಬಹು ಬಲವಾದ ಸೈನ್ಯಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ನಡೆದು, ಮಹಾದ್ವಾರಗಳು ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿದ್ದ ಆ ನಗರವನ್ನು ಬಹು ಸುಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ಸಂತೋಷದಿಂದಲೂ, ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಒಡನೆ ಆ ನಗರಾಧಿಪಾಗಿದ್ದ ಲೆಹನಾಸಿಂಗನ ಮಕ್ಕಳು ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು.

ಹೀಗೆ ೧೭೯೯ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದ ಜೂಲೈ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಲಾಹೋರ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟು ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನು ಪ್ರತಾಪಿ ರಾಜನೆನಿಸಿಕೊಂಡನು. ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನ ಈ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವು, ಅನೇಕ ಸಿಕ್‌ಸರದಾರರಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆ ಪ್ರಾಂತದ ಸರದಾರ್ ವಂಶದವರಾದ ಭಾಂಗಿ ಸಿಕ್ಕರಿಗಂತೂ ಅದು ಅತಿಶಯ ದೋಷದಾಯಕವಾಯಿತು. ಒಳಗೊಳಗೆ ರಣಜಿತನ ನಾಶಕ್ಕೆ ಸಂಚುಗಳು ನಡೆದವು. ಲಾಹೋರ್‌ನಾದವು ಮಾರನೆಯ ವರ್ಷ ಜಸ್ಸಾಸಿಂಗ್, ಸಾಹಿಬ್‌ಸಿಂಗ್, ಗುಲಾಬ್‌ಸಿಂಗ್ ಎಂಬ ಮೂವರು ಸರದಾರರೊಂದಾಗಿ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡಬೇಕೆಂದೇ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಅವನು ಅವರ ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅವರಿಂದ ಕುರಿಯಂತೆ ಕೂಲಿಲ್ಪಡುವಷ್ಟು ತಿಳಿಗೇಡಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ! ಮಹಾಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತಿಯೂ, ರಾಜಮಂತ್ರಪ್ರವೀಣನೂ ಆಗಿದ್ದ ರಣಜಿತನಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿಯು ಹೇಗೋ ತಿಳಿದುಹೋಯಿತು. ಒಡನೆ ಬಲವಾದ ಸೈನ್ಯಸಹಾಯದಿಂದ ಹೊರಟು, ಅವರನ್ನು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಕಾಳಗಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೋಟೆಗಳೊಳಕ್ಕೆ ಹೊಕ್ಕು ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟನು. ಪಂಜಾಬ್‌ನಲ್ಲಿ ಲಾಹೋರ್ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅಮೃತಸರವೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಟ್ಟಣವು. ಆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನಕಾಲದ 'ಝಂಝುಮಾ' ಎಂಬ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಒಂದು ಫಿರಂಗಿಯಿದ್ದಿತು. ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ೧೮೦೨ರಲ್ಲಿ ಆ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಂಗೀ ಸರದಾರರಿಗೆ ನಿರೂಪವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವರು ಆತನ ನಿರೂಪವನ್ನು

ಮನ್ನಿಸಿ ಅದನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಒಡನೆ ಕೋಪಾಕ್ರಾಂತನಾದ ಆ ವೀರನು ಬಹುಬಲವಾದ ತನ್ನ ಚತುರಂಗಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗಿ, ಆ ಸರದಾರರ ಮನೆಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳೇ ಹೊಡೆದು, ಅಮೃತಸರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನು.

ಇಂತು ಪಂಜಾಬಿನ ಎರಡು ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟಣಗಳು ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನಿಗೆ ವಶವಾದಂತಾದುವು, ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಮುಖ್ಯನಗರ, ಇನ್ನೊಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ (ಮತಸಂಬಂಧ) ಮುಖ್ಯನಗರ. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಆತನು ಯಾರಿಗೂ ಬೆದರಬೇಕಾದ ಸಂಭವವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ೨೨ ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ರಣಜಿತ್‌ನು ಹೀಗೆ ಅರಿಭಯಂಕರನಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದನು. ಪಂಜಾಬಿನ ಯಾವ ವೀರನೂ ಆತನ ಮೇಲೆ ಕೈಯೆತ್ತಲು ಸಾಹಸಗೊಳ್ಳದಂತಾಯಿತು. ಕಾನ್ಡೇಯಾ ಮನೆತನವಂತೂ ಆತನ ಅತ್ತೆಯದೇ ಆಗಿ, ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಆತನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಂತಿತ್ತು. ಇನ್ನು ರಾಮಗಾರ್ಹಿಯಾ ವಂಶದ ಜಸ್ಸಾಸಿಂಗನು ವೃದ್ಧನೂ ದುರ್ಬಲನೂ ಆಗಿ ಮೃತ್ಯುವಿನವನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನಾದುದರಿಂದ, ಅದೂ ಒಂದೆರಡು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬರುವುದೆಂಬಂತೆ ತೋರಿತು. ಆದರೆ ಜಸ್ಸಾಸಿಂಗನ ಮಗನಾದ ಜೋಧ್‌ಸಿಂಗನು, ಅಷ್ಟು ಪ್ರಬಲನಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮರಣಾನಂತರ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನ ಶರಣುಹೊಕ್ಕು, ಸಕಲವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಆತನಿಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು, ಆತನ ಸಲಹೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆದುಕೊಂಡನಾದುದರಿಂದ ರಣಜಿತ್‌ನೂ ಒಡನೆಯೇ ಅವನಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ರಣಜಿತ್‌ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಅಮೃತಸರ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೋಟಿಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ದುಡ್ಡಿದೆ, ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಕೋಟಿಗಳನ್ನೂ ಕಟಿಸಿ, ರಾಜ್ಯವಿಚಾರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನು ೧೨೧೪ರಲ್ಲಿ ಮೃತನಾಗಲು, ಅವನ ವಾರಸುದಾರರು ತಮ್ಮತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಡಿದಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಒಡನೆ ರಣಜಿತ್‌ನು ಅವರಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗಿ, ರಾಮಗಾರ್ಹಿಯಾ ಮಿಸಲೆಯನ್ನೂ ಆದಕ್ಕೆ ಒಳಿತನಾದ ಅಮೃತಸರ್, ಜಲಂಧರ್, ಗುರುದಾಸಪುರ್ ಮೊದಲಾದ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಇತರ ನೂರಾರು ಚಿಕ್ಕ ಕೋಟಿಕೊತ್ತಲುಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು

ರಕ್ಷೆ ಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸರದಾರರಿಗೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರನ್ನೂ ಆದರಿಸಿದನು.

ಹನ್ನೊಂದನೆಯದಾಗಿ ಹೆಸರುಕೊಟ್ಟ ನಕ್ಕಾಯಿ ಮನೆತನದ ಗತಿಯಾದರೂ ಹೀಗೇ ಆಯಿತು. ೧೮೧೦ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದ ವೇಳೆಗೆ ಆ ವಂಶದ ಯಜಮಾನನು ಮೃತನಾಗಲು, ಅದು ದುರ್ಬಲವಾಯಿತು. ೧೮೨೨ರಲ್ಲಿ ಈ ಮನೆತನದ ಒಬ್ಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ರಾಜನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆಕೆಯೇ ರಾಜನ ಉದರಸಂಭೂತನಾದ ಒಬ್ಬನೇ ರಾಜಪುತ್ರನ ತಾಯಿಯು ಆದರೂ ಈ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಆಕೆಯ ನಂಟರಿಷ್ಟರಿಗೆ ರಾಜನಿಂದ ಯಾವ ಬಗೆಯ ರಕ್ಷಣೆಯೂ ದೊರೆಯಲು ಆಸ್ಪದವಿರಲಿಲ್ಲ. ರಣಜಿತ್‌ನ ತಾಯಿಯಾದ ರಾಣಿರಾಜಕುವರಳ ಸೋದರಳಿಯ ಕಹಾನ್‌ಸಿಂಗಿಂಬುವನು ಆ ವಂಶಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾದನು. ರಣಜಿತ್‌ನು ಯಾವುದೋ ರಾಜಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವಂತೆ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಆ ಮಾತು ಕಹಾನ್‌ಸಿಂಗನಿಗೆ ಇಷ್ಟವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಒಡನೆ ರಾಜನು ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆದು ನಕ್ಕಾಯಿ ಮಿಸಲಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜಯಿಸಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನು.

ಸ್ವತಂತ್ರರಾಜ್ಯವೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅದನ್ನು ನಿರಂಕುಶ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವೇಕೆ ಸುತ್ತಿದ್ದ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನಿಗೆ, ಹೊರಗಿನ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿತ್ತೋ, ಗೃಹಚ್ಯುದ್ರಗಳನ್ನು ಸರಿಗೊಳಿಸಿ, ತನ್ನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿದ್ದ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿತ್ತು. ತಂದೆ ಮೃತನಾದ ನಂತರ ರಣಜಿತ್‌ನು ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಆತ್ಮೆ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಹಂಗಸರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು- ಬೇಸತ್ತು, ಕೆಲವುಕಾಲ ತೊಂದರೆಪಟ್ಟನಲ್ಲವೆ? ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡನೆಂಬಂಶವು ಈವರೆಗೇ ಉದಾಹೃತವಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಅತ್ತೆಯಾದ ಸಾಡಾಕುವರಳು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗುವ ಹಂಗಸಾರಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೆಲವುಕಾಲ ರಾಜನು ಆ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಸಾಡಾಕುವರಳ ಅಧಿಕಾರ

ರವು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನ ಮೊದಲನೆಯ ಪತ್ನಿಯಾದ ಮಹ್ತಬ್‌ಕುವರಳು ಸಾಡಾಕುವರಳ ಮಗಳಲ್ಲವೆ? ಅವಳು ಮಹಾರಾಜನಿಗಾಗಿ ಒಬ್ಬ ವೃತ್ತನನ್ನು ಹೆತ್ತು ಒಪ್ಪಿಸದಿದ್ದರೆ, ಅವಳ ಮೇಲೆ ಮಹಾರಾಜನ ಪ್ರೇಮವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಇರಲಾರದೆಂದೂ, ರಾಣಿಯೆಂಬ ಅವಳ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯಕ್ಕಾದರೂ ಬೆಲೆಯುಂಟಾಗಲಾರದೆಂದೂ ಯೋಚಿಸಿ ಸಾಡಾಕುವರಳು ಒಂದು ಉಪಾಯ ಮಾಡಿದಳು. ಸದಾ ಯುದ್ಧಜೀವಿಯಾದ ಮಹಾರಾಜನು ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಒಂದಾನೊಂದು ಯುದ್ಧಮಾತ್ರಗಿಂದು ಹೋಗಿದ್ದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುವವೇಳೆಗೆ ಎಲ್ಲೆಂದಲೋ ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಅದು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಮಹ್ತಬ್‌ಕುವರಳ ಉದರಸಂಭೂತವಾದುದೆಂದು, ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ದುರದೃಷ್ಟಿಯಾದ ಅವಳು ಮಗುವು ಒಂದೊವರೆ ವರ್ಷಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಬದುಕಿದ್ದು ಸತ್ತುಹೋಯಿತಾದುದರಿಂದ ಸಾಡಾಕುವರಳು ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಹತಾಶಕಂಠಾದಳು. ಆದರೂ, ಸಾಹಸಿಯಾದ ಅವಳೆಂಗೆ ಒಂದೇ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ತನ್ನ ಆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ೧೮೦೭ರಲ್ಲಿ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನು ಸಟ್ಲೆಜ್ ನದೀಪ್ರಾಂತದ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆಂದು ಸೈನ್ಯಸಮೇತನಾಗಿ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ ಕಾಲದ ವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ಮಹ್ತಬ್‌ಕುವರಳು ಅವಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹತ್ತಳೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಿ, ಮಹಾರಾಜನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ರಾಜಕುಮಾರರೆಂದು ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದಳು. ಅವರಲ್ಲೊಂದು ಒಬ್ಬ ಸೇಯ್ಗವನಿಂದ ಬಲಗೆ ಕೊಂಡ ಮಗುವು; ಮತ್ತೊಂದು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಜನಾನಾದಲ್ಲಿನ ಒಬ್ಬ ದಾಸಿಯ ಹೂಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದು! ಸ್ವಭಾವ ಸಂದೇಹಿಯಾದ ರಣಜಿತ್‌ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಅಭಿಮಾನ-ಆನಂದಗಳನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾರನೆಯ ವರ್ಷ ತನಗೆ ಪ್ರಬಲರಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಫೌಜಿನವರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವೊದಗಿದುದರಿಂದ, ಆಗ ಸಾಡಾಕುವರಳ ಮನಸ್ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ, ಅವಳ ಬೆಂಬಲಕ್ಕಿದ್ದ ರಾಮಗಾರ್ಹಿಯಾ ಸರದಾರರ ಸಹಾಯವನ್ನು ಹೊಂದತಕ್ಕದ್ದು ರಾಜನಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವೆನಿಸಿತು. ಒಡನೆ ರಾಜತಂತ್ರಕುಶಲನಾದ ಅವಳು, ಆ ಇಬ್ಬರು ಬಾಲಕ

ರನ್ನೂ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಪ್ರೀತಿಸತೊಡಗಿ, ಅವರಿಗೆ ರಾಜಪುತ್ರರೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ ತಾರಾಸಿಂಗನು ಶುದ್ಧ ಮೂಢನು. ಷೇರ್‌ಸಿಂಗ್‌ಗೆಂಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಬಹು ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿಯೂ, ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯೂ ಆದರೆ ದಡ್ಡನೂ ಆಗಿದ್ದನು.

ಸಮಯಜ್ಞಾನದ ಮಹಾರಾಜನು ಹೀಗೆ ಸಾಡಾಕುಮರಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ, ತನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆದರೂ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಕಾನ್ವೇಯಾ ಮನೆತನದಲ್ಲೂ ಅವಳ ಮಹತ್ವವು ಇನ್ನೂ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಲ್ಲದೆ ಅವಳು ಕಾನ್ವೇಯಾವಿವಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿರುವವರೆಗೆ ಆ ಪ್ರಾಂತವು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಾದರೂ ಆತನಿಗೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಆಕೆಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊಲಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ಕಾರಣವೂ ದೊರೆಯಿತು. ರಾಜಕುಮಾರ ಷೇರ್‌ಸಿಂಗನು ಹನ್ನೆರಡುವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದವನಾದನು; ಆ ವೇಳೆಗೆ ಹಜಾರಾ ಎಂಬಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ತುರುಷ್ಕ ಪ್ರಭುವಿನೊಂದಿಗೆ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಯುದ್ಧವೊಂದು ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿತು. ಆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ದಳದ ನಾಯಕತ್ವವು ಷೇರ್‌ಸಿಂಗನಿಗೆ ನಾಮಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವನು ದಳದ ಅಧಿಪನಾಗಿ ಕಳುಹಲ್ಪಟ್ಟನು. ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನು ಉತ್ತಮರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಜಯಶಾಲಿಯಾದನೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ತಲುಪಿತು. ಆ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಮಹಾರಾಜನು ಸಾಡಾಕುಮರಳನ್ನು ಕರೆತು 'ನಿಮಗಿನ್ನು ಮಯಸ್ನಾಯಿತು, ನಿಮ್ಮ ಪೌತ್ರನಾದ ರಾಜಪುತ್ರ ಷೇರ್‌ಷಹನು ಪ್ರಬುದ್ಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ದತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಅವನ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು, ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಸ್ಥತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು' ಸೂಚಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಆ ಮುದುಕಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಲೌಕಿಕಾಧಿಕಾರ ವೈಭವಗಳ ಆಸೆಯು ತೀರದಿರಲು, ಆಕೆಯು ಅದಕ್ಕೊಪ್ಪದೆ, ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಬಟಾಲಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ, ತನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಪೋಷಣೆಗೆ ಮಹಿಸಿಕೊಂಡು, ರಣಜಿತ್‌ನನ್ನು ಒಗ್ಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು, ಆಗಲೇ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷ

ರೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಾನ ನಡೆಯಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಈ ಸಂಗತಿಯು ಮಂತ್ರಕೌಶಲನಾದ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಒಡನೆಯೇ, ಆತನು ಆಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆತರಿಸಿ, ಹಿಂದೆ ಎನಸುಪೂರ್ವಕ ಹೇಳಿದ್ದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ, ಆಗ ಬಹು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಒತ್ತಿಯೊತ್ತಿಹೇಳಿದನು. ಅದು ಅವಳಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಕೃತವೇನು ? ಆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಆಕೆಯು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಪಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ರಾಜನು ಒಡನೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಸೆರೆಗೊಳಿಸಿ, ಹಿಡಿತರಿಸಿ, ಒಂದು ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ಅಚರಕಾಲದಲ್ಲೇ ಆಕೆಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ರಾಜ್ಯಭಾಗವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟನು. ಬಹುಲಾ ಎಂಬ ಊರು ಮಾತ್ರ ಷೇರ್‌ಸಿಂಗನಿಗೆ ಜಹಗೀರಾಗಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸಾಡಾಕು ವರಳು ಮುಂದೆ ಕೆಲದಿನಗಳು ಮಾತ್ರ ಆ ಸೆರೆನುಸಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದು ತೀರಿ ಹೋದಳು. ಸಾಡಾಕುವರಳ ದ್ರವ್ಯ ಮತ್ತು ಸೈನ್ಯಸಹಾಯವೇ ರಣಜಿತ್‌ನು ಲಾಹೋರ್ ಅಮೃತಸರ್ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಗುಗಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆಂದರಿಂದ, ಆಕೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಮಹಾರಾಜನು ನಡೆದುಕೊಂಡ ಚರ್ಯೆಯು ಯುಕ್ತವಾದುದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕೃತಘ್ನತೆಯೆಂದು ಕರೆಯಲು ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ, ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ, ಅಧಿಕಾರ-ಆಡಳಿತಗಳನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸುವವರು, ಇಂತಹ ಲೌಕಿಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ-ಬಾಂಧವಾಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸತೊಡಗಿದರೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಂತು ?

ಅಧ್ಯಾಯ ೫.

“ಇಂಗ್ಲಿಷರೊಂದಿಗೆ ಮೈತ್ರಿ”

ಈ ವೇಳೆಗೆ ಪಂಜಾಬಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜಾ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನ ಆಡಳಿತವು ನಿರಂಕುಶವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ನದಿಗೆ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲಾ ಸಿಕ್‌ಸರದಾರರೂ ಆತನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ

ದರೆ ಮಹಾರಾಜನ ಆಶಾಪಾತ್ರೆಯು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ತುಂಬಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೆಟ್ಲಿಂಗ್ ನವಿಯ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆದ್ದ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆತನ ಹವಣಿಕೆಯು ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಅದು ಆತನ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮರಣಾನಂತರ ಎಂಟು ಹತ್ತು ವರ್ಷಕಾಲದೊಳಗಾಗಿ, ಹಿಂದಿನ ಆಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡಂತೆ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರತಿಭಾವಂತನಾದನಲ್ಲವೆ! ಆ ವರೆಗೆ ಆತನಿಗೆ ಪಂಜಾಬನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹೊರಗೆ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸಲು ಅವಕಾಶವೇ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲು, ಆ ವೇಳೆಗೆ ಪಂಜಾಬಿನ ಚಿಕ್ಕವುಟ್ಟು ಸಂಸ್ಥಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ ಆ ರಾಜನು, ಹೊರಕ್ಕೂ ಕೈಚಾಚಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆ ವೇಳೆಗೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕೆಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ, ಕಂಡಂತೆ-ಕಾಣದಂತೆ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭೇಷೋಪಾಯದಿಂದಲೂ, ಅದು ಸಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ದಾನ-ಸಾಮಗಳಿಂದಲೂ ಯಾವುದೂ ನಡೆಯದ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ದಂಡೋಪಾಯದಿಂದಲೂ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ದೂರದರ್ಶಿಯಾದ ಮಹಾರಾಜನು ತಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪರದೇಶೀಯರಿಂದ ನಿರಾಕ್ಷೇಪಣೀಯವಾಗಿ ಜರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಧಾಳಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ತಾನು ಹೇಗೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಇಂಗ್ಲೀಷರ ರಾಜ್ಯಭಾರದಲ್ಲಿ ಆ ವರೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಸರಕಾರದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಏರ್ಪಡಾಗಿದ್ದುವು ೧೭೯೯ ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಾಂತದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೂ ಸೇರಿದುವು. ಅಲ್ಲದೆ ದಕ್ಷಿಣದ ಪ್ರಾಂತಗಳೂ ಕೈವಶವಾಗಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಆಧಿಪತ್ಯವೂ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು ಬೊಂಬಾಯಿ ಆಧಿಪತ್ಯದ ಕೆಲಭಾಗಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಸ್ಲಾಶೀ ಯುದ್ಧವಾದಂದಿನಿಂದ ೭೦೦೦೦೦ರಲ್ಲಿ ಅವರ ಆಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ತಡೆಡೆಯಿಲ್ಲದಂತಾಗಿತ್ತು; ಉತ್ತರ

దేశద బంగాళా, బనారస్, ఆయోధ్య, అలహాబాద్, కాన్పూర్, ఫరూకాబాద్ ముంతాద అనేక ప్రాంతಗಳಮೇಲೆ ಅವರ ಸ್ವಾಮ್ಯವು, ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿ ಲಾಸ್ವಾರಿ ಯುದ್ಧವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿಂಧ, ನೂ ಸೋತುಹೋಗಿಲು ದೆಹಲಿ, ಆಗ್ರ, ಶಿರ್ಝ, ಹಿಸ್ಸಾರ್ ಮುಂತಾದ ಮಂಡಲಗಳೂ ಅವರ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟವು—ಸಿಂಧ್ಯನ ಆಡಳಿತವು ಹೀಗೆ ನಾಶವಾಗಲು ಆ ವರೆಗೆ ಅವನ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ಜಿಂಫ್ ಮತ್ತು ಕೈಥಲ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಸಿಕ್ ಸರದಾರರು ಇಂಗ್ಲೀಷರನ್ನೇ ಕೈಮಾಡಿ ಸೋತು ಕೊನೆಗೆ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕರಾರುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿ ನಿಂತರು.

ಅಪ್ಪರಲ್ಲೇ ಯಶವಂತರಾವ್ ಹೋಳ್ಕರ್ ಎಂಬ ಮರಾಠಾ ಸರದಾರನು, ತನ್ನ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ, ಅವರಿಗೇ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ದೆಹಲಿ ನಗರವನ್ನು ಮುತ್ತಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನು ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಲ್ ಆಕ್ಟರ್‌ಲೋನಿ ಮತ್ತು ಕರ್ನಲ್ ಬರ್, ಎಂಬಿಬ್ಬರು ಶೂರಸರದಾರರು ಅವನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತರುವಿ, ಮುಂದೆ ಎರಡು ಮೂರು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋಲಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಹೋಳ್ಕರನ ಸಹಾಯವಿಹೀನನಾಗಿ ಪಾಟಿಯಾಲಾ ರಾಜನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದನು. ಅವನು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬೆದರಿ, ಅವರ ಶತ್ರುವಾದ ಹೋಳ್ಕರನಿಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟರೆ ತನ್ನ ಬಾಳ್ವೆಯು ನಟ್ಟಗಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಹೋಳ್ಕರನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲೂ ಆಶ್ರಯ ದೊರೆಯದಿರಲು ಯಶವಂತರಾಯನು ನೇರವಾಗಿ ಅಮೃತಸ ನಗರಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಮಹಾರಾಜಾ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನನ್ನು ಸಹಾಯ ಬೇಡಿದನು. ಮಹಾರಾಜನು ಸ್ವದೇಶೀಯನಾದ ಆತನಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಸಂತೋದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ವೀರಾಗ್ರಣಿಯಾದ ರಣಜಿತನು ತಮ್ಮ ಶತ್ರುವನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯು ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೆ ಈವರೆಗೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳು ಸೇರಿದ್ದರೂ, ಅವಸ್ಥಿತಿಯು ಇನ್ನೂ ಸ್ಥಿರಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಅಧಿಪತ್ಯವೂ ಈ ನಂತೆ ಬೇರುಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ, ಏಕಾಏಕಿ ಪ್ರಬಲಶತ್ರು ನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತೊಡಗಲು ಅವರು ಶಂಕಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕ

ದಿನಗಳಲ್ಲೇ, ಶತ್ರುಪಕ್ಷದ ಹೋಳ್ಳರನ್ನೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಕರಾರನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರಕಾರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಸಂಧಾನ ನಡೆಯಿಸಿದರು. ಅದರ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಹೋಳ್ಳರನಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಆತನಿಂದ ಕಿತ್ತು ಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪುನಃ ದೊರೆತುವು. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಇಂಗ್ಲೀಷರು, ಮಹಾರಾಜಾ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಫಾಫೇಸಿಂಗ್ ಇವರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಈಸ್ಟ್‌ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಯ ಪರವಾಗಿ ಒಂದು ಕರಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅದರ ಷರತ್ತುಗಳಂತೆ, ಹೋಳ್ಳರನು ಒಡನ ಅಮೃತ ಸರ್ ನಗರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಬೇಕು ; ಅವನೊಂದಿಗೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಇಬ್ಬರು ಸಿಕ್ ಸರದಾರರೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಕೂಡದು, ಅವನಿಗೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಯಾಗಲೀ ಮತ್ತಾವ ಬಗೆಯಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಯಾವ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಮಾಡಕೂಡದು, ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಕೂಡದು, ಅಲ್ಲದೆ ಮಿತ್ರದ್ರೋಹಕರವಾದ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಚರ್ಯೆಗೂ ಅವಕಾಶಕೊಡಕೂಡದು, ಎಂದು ಏರ್ಪಡಾಯಿತು. ಈ ಷರತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮಹಾರಾಜನೂ ಮತ್ತು ಫಾಫೇಸಿಂಗ್ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಮಾನ್ಯಕೊಟ್ಟು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯಗಳು ಸಿಕ್ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅವುಗಳ ಮುತ್ತಿಗೆ-ವಿಭಾಗ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾಗವನ್ನೂ ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಉಭಯರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಹೋಳ್ಳರನು ಅಮೃತಸರದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಕೆಲ ದಿನಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಸುಮುಖವಾಗಿದ್ದುವು.

ಸಟ್ಲೆಜ್ ನದಿಯ ಉತ್ತರಭಾಗದ ಮಿಸಲೆಗಳು ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಬಂದುವು. ದೆಹಲಿ ಮುಂತಾದ ಭಾಗಗಳು ಈವರೆಗೇ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಆದರೆ ದೆಹಲಿಗೂ, ಸಟ್ಲೆಜ್ (ಶತದ್ರು) ನದಿಗೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಟಿಯಾಲಾ, ಜೆಂಥ್, ಕೈಥಲ್ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಂತಗಳವರ ಸ್ಥಿತಿ ಮಾತ್ರ ಬಹು ಶೋಚನೀಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನು ಯಾರಿಗೂ ಸೇರದಿದ್ದ ಸಟ್ಲೆಜ್ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿದ್ದ ಆ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ, ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ತನಗಿದ್ದ ಆಸೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಎಣಿಸಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜೆಂಥ್ ಮತ್ತು ಪಾಟಿಯಾಲಾ ಸಂಸ್ಥಾನ

ಗಳ ಸರದಾರರು ಜಗಳಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಾಗಿ ರಣಜಿತಸಿಂಗನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು ಸಮಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮಹಾರಾಜನು, ಇಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಎಣ್ಣೆ ಬಂದಾಗ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವನಲ್ಲವಷ್ಟೆ ! ಆ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ನಡೆದು, ನಾರಾಯಣಘರ್, ವಾಡ್ಡಿ, ಮೊರಿದ ಮುಂತಾದ ಫಿರೋಜ್‌ಪುರ್ ಸುಂಡಲದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು

ಸಿಕ್‌ಸರದಾರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ತೀರಿಸಲು ರಣಜಿತಸಿಂಗನನ್ನು ಕರೆದುದು, ಬಿಕ್ಕುಗಳು ವ್ಯಾಜ್ಯಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೋತಿಯ ಸಹಾಯವನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸಿದಂತಾಯಿತು ಎಂದುಕೊಂಡರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಇಂಗ್ಲೀಷರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಜೇಡಿದರು. ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಉದ್ದೇಶವೂ ಅದೇ ತಾನೆ ! ಆದರೆ ಅದು ಬರಬರಾದ ನಮ್ಮರ ರೀತಿಯಂತಲ್ಲ, ಅಷ್ಟೆ ! ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೆ ಆ ಸರದಾರರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಇಷ್ಟವಿತ್ತು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಷರತ್ತುಗಳಿಗೆ ವಿಘ್ನವೆಂದು, ಒಂದುವೇಳೆ ಕುಪಿತನಾದ ಮಹಾರಾಜನು, ಫ್ರೆಂಚರ ಸಹಾಯಪಡೆದು ತಮ್ಮನ್ನು ಎದುರಿಸತೊಡಗಿದರೆ, ಏನುಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು ಅನೇಕ ರಾಜಕೀಯ ಸಂಧಾನಗಳು ನಡೆದುವು ಕೊನೆಗೆ ೧೮೦೯ನೆಯ ಏಪ್ರಿಲ್ ೨ನೆಯ ದಿನ ಮಹಾರಾಜಾ ರಣಜಿತಸಿಂಗನಿಗೂ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಈಸ್ಟ್‌ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಒಪ್ಪಂದವಾಯಿತು ಇದರ ಷರತ್ತುಗಳಮೇರೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಸಬ್ಲಿಮ್ ನದಿಯ ಉತ್ತರಭಾಗದ ಸಿಕ್ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಜೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಮಹಾರಾಜನ ನಿರಂಕುಶ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಒಗೆಯಿಂದಲೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಕೂಡದೆಂದೂ, ಮಹಾರಾಜನೂ ಸಬ್ಲಿಮ್ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣದ ಸರದಾರರಮೇಲೆ ಕೈಮಾಡದಂತಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಉಭಯರೂ ಪರಸ್ಪರ ಶತ್ರುಗಳಮೇಲೆ ಯುದ್ಧವೊದಗಿದಾಗ ಸಹಾಯಕರಾಗಬೇಕೆಂದೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಈಗ ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಂದಿಗೆ ಆದ ಈ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಮಹಾರಾಜನು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಕಾಲ ಎಂದರೆ ಮರಣಾವಧಿ ಪಾಲಿಸಿದನು. ಇಂಗ್ಲೀಷರೂ ಆತನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯಗೌರವವನ್ನಿತ್ತು ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೬.

“ ಅಂತ್ಯದೇಸೆ-ಮೃತ್ಯು ”

ಪೂರ್ವಾಧ್ಯಾಯದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾದಂತೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ ರೊಂದಿಗೆ ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ ಮಹಾರಾಜನು, ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಧಾಳಿಮಾಡಲು ಯತ್ನವಿಲ್ಲದಿರಲು, ಜಯಿಸಲ್ಪಡುವಾದ ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಾವು ವೆಂದು ನೋಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆಗ ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಉತ್ತರಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮಗಳಿಗೂ ತಿರುಗಿತು. ಆ ಪ್ರಾಂತಗಳು ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಪ್ರಭುಗಳಿಂದ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳೂ ಪ್ರಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳೂ ಆದ ಅವರನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕಾದುದು ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನಿಗೆ ತೋರಿತು. ಮುಲ್ತಾನ್, ಪೆಷಾವರ್, ಡೆಜರಾತ್ ಮುಂತಾದ ಮಂಡಲಗಳು ಅಂತಹ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು.

೧೮೦೨ ನೆಯ ಸಂ॥ ದಲ್ಲಿ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನು ಮುಲ್ತಾನ್ ಪ್ರಾಂತದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಸಿಳಿಯಲು ಸೈನ್ಯಸಮೇತನಾಗಿ ಆಕಡೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ಆಗ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಮುಜಫರ್ ಖಾನ್ ಎಂಬಾತನು ಆತನ ವೀರಕ್ಕೆ ಭಯಪಟ್ಟು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಮೂವತ್ತು ಮೈಲು ದೂರ ಹೂರಬುಬಂದು ಆತನನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡು ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿದನು. ಮಿತ್ರಭಾವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ತಲೆಸಾಗುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ನವಾಬನ ಈ ಬಗೆಯ ಚರ್ಯೆಯಿಂದ ರಿಕ್ತಪಸ್ತನಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಬೇಕಾದ ಮಹಾರಾಜನು ಪುನಃ ೧೮೦೬ ರಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಾಂತ ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆದನು. ಆ ಸಾಲಿ ೨೦,೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ನವಾಬನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮುಂದೆ ಈ ಒಗೆಯ ಸುಲಿಗೆಯು ವೇಲೆಮೇಲೆ ಬಲವಾಗತೊಡಗಿತು. ನವಾಬನು ಈ ಕಾಟವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ರೊಸಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಮರಾಠಾಯಾತ್ರಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಅಲ್ಲಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದಮೇಲೆ ತನ್ನನ್ನು ರಣಜಿತ್ ಕು ಬಾಧೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷರನ್ನು, ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಅವರು ಅಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಲ್ತಾನ್ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಭಾವಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾರವೆಂದು ನುಡಿದುಬಿಟ್ಟರು. ರಾಜಿತ್ ಸಿಂಗನ ಕಾಟವು ವರ್ಷವರ್ಷವೂ ತಪ್ಪರೇ ಇಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ೧೮೧೬ನೆಯ ಸಂ॥ ದಲ್ಲಿ ಬಲವಾದ

ಸಿಕ್ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಫೂಲಸಿಂಗ್ ಎಂಬ ಧೀರನು ಬಂದು ಮುಲ್ತಾಕ್ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಮುತ್ತಿದನು. ನವಾಬನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೂ ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯಕ್ಕೂ ಘೋರ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು. ಸುಲ್ತಾನನ ಐವರು ಮಕ್ಕಳೂ, ವೃದ್ಧನಾದ ಆತನೂ ರಣದೇವತೆಗೆ ಶಿರಸ್ಸನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿದರು. ಸಿಕ್ ಸೈನಿಕರು ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆದರು. ಮಹಾರಾಜನ ಲಾಹೋರ್ ಖಜಾನೆಗೆ ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಕೊಳ್ಳೆಯಿಂದ ಐದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಜಮಾ ಆದುವು.

ತರುವಾಯ ಮಹಾರಾಜನ ದೃಷ್ಟಿಯು, ಗಂಭೀರವಾದ-ಪ್ರಕೃತಿಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ನೇತ್ರಾನಂದಕರವಾದ, ಕಾಶ್ಮೀರಪ್ರಾಂತದ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಹಿಂದೂರಾಜರಿಂದಲೇ ಪಾಲಿತವಾಗಿದ್ದ ಆ ಪ್ರಾಂತವು ಅಕ್ಬರ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಳಪಟ್ಟಿತು. ಆವರು ಆ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಕೋಟೆಗಳನ್ನೂ ಆರಾಮಗಳನ್ನೂ ವಿಹಾರ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ, ದಿವ್ಯ ಮಂದಿರಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಪ್ರತಿ ಸಂವತ್ಸರದ ವಸಂತ ಕಾಲದಲ್ಲೂ, ಆನಂದಪ್ರದಾಯಿನಿಯಾದ ಆ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ವಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ತಪ್ಪದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊಗಲಾಯರ ತರುವಾಯ ಆದು ಆಫಘಾನರ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬಂತು. ನಂತರ ಅವರಿಂದ ರಾಜಪುತ್ರರ ವಶವಾಯಿತು. ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನು ಆ ಸುಂದರಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಜಯಿಸಲೆಳೆಸಿ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ನಾಲಝಾರುಸಾರಿ ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆದನು. ಮಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಂತಗಳಂತೆಯೇ ಅದು ಕೂಡ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ರಜಪೂತರೂ ಆಫಘಾನರೂ ಎದುರಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಎಷ್ಟೊಸಾರಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆಟ್ಟಿದರು. ಆದರೂ ದೃಢನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳ ಮಹಾರಾಜಾ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನು ೧೮೧೯ ರಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ತ್ರೀ ನಗರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಾವುಟವನ್ನು ಎತ್ತಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟನು.

ಕಾಂಗ್ರಾ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಸಾಟ್ಸರ್ ಸಿಂಗ್ ಎಂಬೊಬ್ಬ ರಜಪೂತ ವೀರನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನ ಮರಣಾನಂತರ ಮಗನಾದ ಅನುರೋಧ ಚಂದನೆಂಬುವನು ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆತನ ತಂಗಿಯನ್ನು, ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಪ್ರೇಮಪಾತ್ರನಾದ ಧಯಾಸಿಂಗನ ಮಗ ಹೀರಾಸಿಂಗನಿಗೆ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು, ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅನುರೋಧ ಚಂದನು ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಹೀನಕುಲಜನಾದ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ತಂಗಿಯನ್ನು

ಕೊಡಲಾರಿನೆಂದನು. ಆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವು ಮಹಾ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ರಣಜಿತ್ ನಿಗೆ ಅತಿಶಯ ಕೋಪಸಂತಾಪಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು, ಒಡನೆ ಅಗಾಧಸೈನ್ಯ ದೊಂದಿಗೆ ಆ ಪ್ರಾಂತದಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆಸು ೧೮೨೭ರಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ, ಸದೆದು ಅವನ ಇಬ್ಬರು ತಂಗಿಯರನ್ನೂ ತಾನೇ ಮದುವೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟನು. ಪೆಷಾವರ್ ಪ್ರಾಂತನಾದರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಯುದ್ಧ ಮುಖದಿಂದಲೇ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವಶವಾಯಿತು.

ಮಹಾರಾಜಾ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನಿಗೆ ಹದಿನೆಂಟುಮಂದಿ ಹೆಂಡತಿಯರು, ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಮಂದಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯಾದವರು ಮಿಕ್ಕವರು ದುಷ್ಪಟೆಯನ್ನು ಹೊದ್ದಿಸಿ-ಎಂದರೆ ಕೂಡಿಕೆಯ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಜನಾನಾಕ್ಕೆ ಷೇರಿದವರು. ಅವರೆಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ರಾಣಿ ರಾಜಕುವರ್ ಎಂಬಾಕೆ ಯೊಬ್ಬಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ, ರಣಜಿತನಿಗೆ ಖರಕ್ ಸಿಂಗಿಂಬ ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನು ಜನಿಸಿದನು. ಆದರೆ, ಇತರ ಪತ್ನಿಯರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೆಂದು ಅವರ ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಅನೇಕ ಮಂದಿಯನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದರು ಆದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ರಾಜನ ಔರಸ ಸಂತತಿಯವರೆಂದು ಒಪ್ಪಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ ಮಹಾರಾಜನ ತರುವಾಯ ಖರಕ್ ಸಿಂಗನು ಮಾತ್ರವೇ ಆತನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಮಹಾರಾಜಾ ರಣಜಿತ್ ಸಿಂಗನು ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಧೀರನಾಗಿದ್ದನು. ಅರಿಭಯಂಕರನಾಗಿದ್ದನು ಯುದ್ಧ ವಿಧೈಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಚತುರನಾಗಿದ್ದನು. ಭಯವೆಂಬ ವಸ್ತುವೆಂಥದಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯದಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಬಹುಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತನ್ನ ಹಿರಿಯರಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬಂದ ದೇಶವನ್ನೂ-ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ-ಅಸಂಖ್ಯವಾಗಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಿನ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಗೊಂಡು ಮಹಾರಾಜನೆಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರತರ್ಕೀಯನ್ನು ಗಳಿಸಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ಯಶೋವಂತನಾದನು.

ಆದರೆ ರಣಜಿತನು ವಿಶ್ವಾವಂತನಲ್ಲ ವಿಚಕ್ಷಣಮತಿಯಲ್ಲ. ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯು ಯುದ್ಧವಿಧೈಯಲ್ಲಿ ಕುಶಲವಾಗಿದ್ದಷ್ಟು ಮಿಕ್ಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ನೈತಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನುರಿತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಈ ವೊಂದಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಸಾಡಾಕುವರಳು ಯಾವನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಆತನಲ್ಲಿ ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆ

ಯನ್ನು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು ಕುಡಿತ ವ್ಯಭಿಚಾರಾದಿಗಳೂ ಸ್ತ್ರೀಲೋಲುಪತೆಯೂ ಅಳತೆಗೆಟ್ಟು ನಡೆದುದರಿಂದ, ರಾಜನ ವಜ್ರದೇಹವು ಝರ್ಝರೀಭೂತವಾಯಿತು ವಯಸ್ಸು ಕಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ ದೇಹವು ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗಳಿತವಾಯಿತು ೧೮೩೪ರಲ್ಲಿ ವಾರ್ಶ್ವವಾಯುವು ಹೊಡೆದು ಮಹಾ ರಾಜನ ಎಡಭಾಗದ ದೇಹವನ್ನೇ ಬೀಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಆದರೂ ಮಹಾರಾಜನ ದರ್ಶನವು ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಕುಂದಲಿಲ್ಲ ! ಮುಂದಾದರೂ ಮಹಾರಾಜನು ಜಾಗ್ರತನಾಗಲಿಲ್ಲ ಮದ್ಯಪಾನಾದಿಗಳು ರಡಮೆಯಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ ೧೮೩೮ರಲ್ಲಿ ವಾರ್ಶ್ವವಾಯು ವ್ಯಾಧಿಯು ಮತ್ತೊಂದುಸಾರಿ ಸಂಭವಿಸಿತು ತರುವಾಯ ರಾಜನು ಒಂದುವರ್ಷಕಾಲಮಾತ್ರ ಜೀವಿಸಿದ್ದನು ಆ ವರ್ಷಕಾಲಕ್ಕೂ ಬಹು ದುರ್ಬಲನಾಗಿ, ಹತಜೀವಿಯಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದನು.

೧೮೩೯ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ೫೯ನೆಯ ವಯಸ್ಸು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿರಲು ಕೊನೆಗಾಲವು ಸಮಾಪಿಸಿದಂತೆ ತೋರಿತು ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಮಗ ಖರಕಸಿಂಗನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಅವನನ್ನೇ ತನ್ನ ತರುವಾಯ ಗದ್ದಿಗೆಗೆ ಏರತಕ್ಕವನೆಂದೂ ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಧರ್ಮಾಸಿಂಗನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದೂ ಏರ್ಪಟಿಸಿದನು ತರುವಾಯ ತನ್ನ ಕೊನಗಾಲವನ್ನು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಸಿಕ್ ಮತಸ್ವಾಪಕನಾದ ಬಾಬಾನಾನಕ್ ಸಾಧನವಿನ್ನಲ್ಲಿ ತನಗಿದ್ದ ಅತ್ಯಂತ ಗುರುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಂತೆ ಆ ಗುರುವಿನ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವಾದ ನಾನ್‌ಖಾನಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಡ ಬಗ್ಗರಿಗಾಗಿ ೨೫ ಲಕ್ಷ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು ತರುವಾಯ ಶಾಂತಮನಸ್ಕತೆಯಿಂದ ೧೮೩೯ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದ ಜೂನ್ ೨೨ನೆಯ ದಿನ ದೀರ್ಘನಿಶ್ವಾಸ ಬಿಟ್ಟು ಪರಲೋಕಯಾತ್ರಿವಾಡಿದನು

ಉಪಸಂಹಾರ.

ಕೇವಲ ಯುದ್ಧಜೀವಿಸಾದ ರಾಜಾ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನ ಈ ಜೀವಿತ ಚಿತ್ರವು, ಯುದ್ಧವಿಚಾರದ ರಕ್ತಕಲೆಗಳಿಂದಲಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇತರಿಂದ ಲಿಖಿತವಾದೀತು ! ಆತನ ಆದ್ಯಂತ ಜೀವಿತವೂ, ಈವರೆಗೆ ಕಂಡಂತೆ, ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಶೀಖರಿಸುವಿಕೆ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಿಕೆ, ಫಿರಂಗಿ ಮದ್ದುಗುಂಡುಗಳ

ಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವಿಕೆ, ಅವುಗಳ ಶೇಖರ-ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಳಿಗಾಗಿ ದ್ರವ್ಯ-ಅದರ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಆತರಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪರರಮೇಲೆ ಧಾಕೆ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಯುದ್ಧ-ಕೊಳ್ಳೆ-ಕೊಲೆ ಸುಲಿಗೆಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲೇ ಸರ್ವವಸಾ ನವಾಯಿತು. ಆದರೂ ಆತನು ಕ್ರೂರಿಯಲ್ಲ, ಶೂರನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಜಿತರಾದ ಅವರನ್ನು ಅವನಾನಗೊಳಿಸಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿರ ಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅಂಗರಕ್ಷಕ ಶಾಯಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ತಂದೆ ನಾಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಅತಿಶಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದನು ಆತನ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ, ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಫಿಗ್ಯುಲರ್ ಇಂಫೆಂಟ್ರಿ (ಪದಾತಿಸೈನ್ಯ) ೫೩,೩೫೬ ರೆಗ್ಯುಲರ್ ಕೇವಲಿ, (ತಯಾರಾದ ರಾವುತರ ಸೈನ್ಯ) ೬,೨೩೫ ಇರೆಗ್ಯುಲರ್ ಕೇವಲಿ, (ತಯಾರಾಗದ ರಾವುತರ ಸೈನ್ಯ) ೧೬,೨೯೨ ಆರ್ಬೆಲೆರಿ (ಫಿರಂಗಿಗಳವರ ಸೈನ್ಯ) ೧೦,೯೬೮, ಕ್ಯಾಪುಲ್ ಪಿವಲ್ಸ್ (ಒಂಟೆಯ ಸವಾರರು) ೫೮೪, ಇತರ ೮೨೭, ಇಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗಿದ್ದುಂಟು. ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ವದ ದೇಶೀಯ ಯುದ್ಧಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಫ್ರೆಂಚ್ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ದಳಪತಿ ಗಳನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟು, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯನೀತಿಯ ಯುದ್ಧವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಶಿಕ್ಷಣೆಯ ಸ್ಥಿತ್ತನು. ಯುದ್ಧವೇ ಜೀವಿತವಾಗಿ ಅಂತವ ತನ್ನ ಜೀವಿತಕ್ಕೆ ಸೈನ್ಯ-ಸೈನಿಕರೇ ಪ್ರಾಣವಾದುದರಿಂದ, ಅವರ ರಕ್ಷಣೆ-ಅವರ ತೃಪ್ತಿಯೇ ಪರಮಸಾಧನ ವಲ್ಲವೆ ? ಆದುದರಿಂದ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದ ರಣಜಿತನು ಅವರ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿರಲೇ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಉತ್ಸವ-ವೈಭವಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವರಿಗೆ ಅನೇಕ ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆದರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಿಕ್ ಸೈನಿಕರನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವೋ ಎಂಬಂತೆ ಅಭಿಮಾನವಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಅವರಿಗೆ ವೇತನವನ್ನಾದರೂ ಕೈಹಿಡಿಯದೆ ಬಹು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ದಳಪತಿಗಳಿಗೆ ೫-೧೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ನೆಂದು ಕೇಳಿಕೆಯುಂಟು. ಹೀಗೆಂದು ಆತನು ಸಾಧುಗಳನ್ನೂ, ದೇವಸ್ಥಾನ-ಧರ್ಮಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ ದುರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದನೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ ! ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಉದಾರತೆಯಿಂದ ದಾನಮಾಡುತ್ತಲೂ ಇದ್ದನು ನಾನ್‌ಖಾನಾ ಸಾಧುಗಳಿಗೆಂದು ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ೨೫ ಲಕ್ಷ ದ್ರವ್ಯವಲ್ಲದೆ, ಅವೃತಸರ್ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಕ್ಕರ ಪೂಜ್ಯಸ್ಥಳಗಳಿಗೂ, ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದೂ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಸುಮಾರು ಎರಡುಕೋಟಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದನೆಂತೆ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯು ಪಾರತ್ರಿಕ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ನುರಿತುದಲ್ಲವಾದುದ ರಿಂದ, ಐಹಿಕವಾಗಿ ಆತನು ದ್ರವ್ಯ, ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳು, ವಜ್ರ ವೈಢಿರ್ಯ

ಗೋಮೇಧಿಕ ಪುಷ್ಯರಾಗಾದಿಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಅಪಾರವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಉದಾಹರಿಸಿ ಆತನ ಅತಿಶಯವನ್ನು ಹೊಗಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ, ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ಅಮೂಲ್ಯವಾದುದೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು, ಈಗ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಭುಗಳ ಕಿರೀಟದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಣಿಯಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೋಹಿನೂರ್ ವಜ್ರವು ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನಲ್ಲಿದ್ದುದು ಅಲ್ಲದೆ ಆತನಲ್ಲಿ ೧೪ ತೊಲೆಗಳು ತೂಗುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೆಂಪು ಇದ್ದಿತಂತೆ! ಅಷ್ಟು ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಆನೇಕ ಭಾಗವೆನ್ನು ಆತನು ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತ ಹಸ್ತನಾಗಿ ದಾನಮಾಡಿದನು.

ಮಹಾರಾಜಾ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನ ತರುವಾಯ ಆತನ ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಡಗಿದ್ದ ಸಿಕ್ ಸೈನ್ಯವೂ, ಪಂಜಾಬು ರಾಜ್ಯವೂ ಗಂಟುಬಿಚ್ಚಿದ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯ ಮೂಟೆಯಂತಾಯಿತು. ಸಿಕ್ಖರು ಕೇವಲ ಶೂರರಾಗಿದ್ದರು ಮಾತ್ರ, ಆದರೆ ವಿಚಕ್ಷಣ ಮತಿಗಳಲ್ಲ! ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಬಡಿದಾಡಿಕೊಂಡು ಆತನ ತರುವಾಯ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಪ್ರಬಲದಳವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಒಂದೆರಡು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲೇ ಛಿನ್ನಾಛಿನ್ನವಾಗಿ ಚದುರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು-ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಆಯುಧಗಳನ್ನೂ ಪ್ಪಿಸಿ ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದು, ಪರಾಧೀನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಆದರೂ ಇಂದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೂರ ಪಂಗಡವೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿರುವವರು ನಮ್ಮ “ಪಂಜಾಬಿನ ಸಿಂಹ” ದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ ಈ ಸಿಕ್ ಸರದಾರರೇ!

ಯಾವ ರಾಜಾ ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗನು, ಮಹಾಪ್ರತಾಪಿಯಾಗಿ, ಶೂರನಾಗಿ ಧೀರನಾಗಿ, ಐಕಮತ್ಯಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ಆಜೀಯರೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ಆಂಗ್ಲೀಯ ರಾಜ್ಯಾಂಗದವರಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯಪದವಿ ಶೌರ್ಯಪ್ರತಾಪಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನನಾಗಿ, ನಾಲ್ಕುತ್ತು ವರ್ಷಕಾಲ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡಿ ಖಂಡಾಂತರಗಳಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ಹರಹಿಸಿದನೋ, ಅಂತಹ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಶೌರ್ಯ ಧೈರ್ಯಾದಿಗಳೂ ದಾರ್ಢ್ಯವೂ ನಮ್ಮ ರಾಜರಿಗೂ ಲಭ್ಯವಾಗಲಿ! ತರಗಲೆಗಳು ಅದು ರಿದರೆ ಬೆದರಿಬೀಳುವಂತಹ ಹೇಡಿಬೇವಿತವು ನಾಶವಾಗಿ, ನಮ್ಮವರು ಇಂತಹ ರಣಧೀರರ ಆದರ್ಶದಿಂದ, ಹಿಮವದ್ಗಿರಿಯನ್ನಾದರೂ ಎದುರಿಸುವಂತಹ ವಜ್ರಹೃದಯರಾಗಲಿ! ಇಂತಹ ವೀರಾಗ್ರಣಿಗಳ ಜೀವಿತಗಳು ಕಣ್ಣೆದುರಿಗಿರಲು ನಮ್ಮವರು, ತಾವು ಶಕ್ತಿಹೀನರು-ನರಕುರಿಗಳು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ನರವೀರರೆನ್ನಿ ಸಲಿ; ಸಿಂಹ ಶಾಬಗಳೆನ್ನಿ ಸಲಿ, ಪ್ರತಾಪನಿಧಿಗಳೆನ್ನಿ ಸಲಿ! ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕರ್ಣಾಟಕರಿಗೆ-ಭಾರತೀಯರಿಗೆ, ದಯೆಗೈದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ರಕ್ಷೆ ಸಲಿ.

ತ ಥಾ ಸ್ತು .

❖ ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ ❖

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಣಿ
(ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

ನಮೆ ನ್ನು ಡಿ:—

ಅದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಶ್ರೀನಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಮೇಗೆ
ಆಮಿಡ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದರೋ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ
ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಹಾಗೆ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧರನ್ನಿಸಿದರೋ, ಹಾಗೆಯೇ
ದ್ವೈತಮತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಾದರೂ
ಅಜರಾಮರವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು ಯೋಚಿಸುವುದಾದರೆ
ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ತ (ಮತ) ಧರ್ಮಗಳ ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ, ಈ
ಮೂರು ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮೇರೆಯನ್ನು ಏಕಾಂಕ ಹೋಗಲಾರವೆನ್ನೆ ಬಹುದು'
ಜೀವ ಮತ್ತು ಈಶ್ವರರ ಐಕ್ಯಭಾವ-ಭಿನ್ನ ಭಾವಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಪ್ರ
ಕೃತಿ-ಪುರುಷರ ಕತ್ಯತ್ವ ವಿನೇಚನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ನಿವಿಧ
ಕಾಲ-ದೇಶಗಳ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಮಾಡಿರುವ ವಿಚಾರಗಳಾದರೂ, ಈ
ಮೂರು ತತ್ವಗಳ ಸರಹದ್ದನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಲಿರುವುದು ಕಲವು ಮತ
ಗಳು ಜ್ಞಾನವೇ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವುದು, ಮತ್ತೆ ಕಲವು ಭಕ್ತಿಯ ಶ್ರೇ
ಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಸಾರುವುದು, ಜೀವ ಕೆಲವು ಕರ್ಮದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿ
ಪಾದಿಸುವುದು, ಇನ್ನು ಕಲವು ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡರ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣದಿಂದ
ಕೂಡಿರುವುದು. ಎಂತೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೀಪಿಯಿಂದ ನೋಡುವುದಾದರೆ, ಬಾಹ್ಯ
ಕ್ಕೆ-ನಾಮರೂಪಕ್ರಿಯಾ ಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸ್ವತ್ಯಾಸವಿರುವಂತೆ ತೋರ
ಬಹುದಾದರೂ, ಪೃಥ್ವಿಯ ಯಾವ ಮತವಾದರೂ, ಅಲಂಘ್ಯವಾದ ಪ್ರಕೃ
ತಿ ತತ್ವಗಳೋ ಎಂಬಂತಿರುವ ಈ ತ್ರಿಮತಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂ
ದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಅದ್ವಿತೀಯ ತತ್ವಸಿ
ದ್ಧಾಂತ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವ ಮಹತ್ಸಾಭಾಗ್ಯವು,
ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯಾದ ಈ ಭಾರತದೇಶಕ್ಕೆ

ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುತ್ತಿರುವುದೇ ಅದರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಜೀವನತತ್ವವೇನೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಾಕಾದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಅದೊಂದೇ, ಭಾರತೀಯರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗೌರವನೀಯರಾಗಿ ಬಾಳಲು, ಸಾಕಾದ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ ಅದಕ್ಕೂ ಅಮೂಲ್ಯ ತತ್ವವಿದ್ದಂತ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಾದ ಇಂತಹ ಜಗತ್ತಿನಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮೂವರ ಜನನಸ್ಥಾನವೂ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಆಗಿ ಕಳೆಗೊಂಡ ನಮ್ಮ ಈ ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶದ ಲಭ್ಯವಾದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ! ಕನ್ನಡಿಗರು, ತಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು, ಆಸೇತು ಹಿಮಾಚಲವಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ದಿಗ್ವಿಜಯಮಾಡಿ, ಧರ್ಮಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಗೊಂಡು ಕಾರ್ಯತತ್ಪರರಾಗಲು ಇದೇ ಸಾಕಾದ ಆಧಾರಸ್ತಂಭವಾಗಿವೆ.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತ ಕಥಾನಾಯಕರಾದ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥ ಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯರು (ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು) ಭಕ್ತಜನಕಲ್ಪತರುವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮದೈವನೆಂದು, ಅಜಗದಾದಿಕಾರಣನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ-ಮತ್ತು ಅವರಂತೆಯೇ ಬೋಧಿಸಿದ ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಗಳು! ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಾಚಾರ್ಯರು ಅಗಾಧನಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಮಹೋದಧಿಯನ್ನು ಕಡೆದು, ಮಹಾಗುರುಧನಾದ- ಆತ್ಮಂತನೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಜೀವಪ್ರಹ್ಲರ ನಿಶ್ಚಯಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಪಂಚಭೇದಗಳನ್ನೂ, ತಾರತಮ್ಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನೂ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮೇಧಾವಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದವರಲ್ಲಲ್ಲ, ಅದ್ವಿತೀಯರೆಂದೂ-ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರೆಂದೂ, ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಜ್ಞಾನಿಶಿರೋಮಣಿಗಳು. ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು, ಇನ್ನೂ ಆಟಸಾಟಗಳಲ್ಲಿ ನಲಿಯುತ್ತಿರಬೇಕಾದಂತಹ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ತಾಯಿ-ತಂದೆ, ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರು, ಮನೆ-ಬಾಗಿಲು, ಅಸ್ತಿ-ವಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ತೊರೆದು, ವೇದಸಾಖ್ಯಶ್ಲಾಘಿಸುವೆ, ಕಾಯಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬೆದರದೆ, -ಮತ್ತಲಿರುವ ಹುಲೆಮೊಲಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಯೂ ನೋಡದೆ ಒಂದೇ ನೆಗೆತಕ್ಕೆ ಕರಿಯ ಕುಂಭಸ್ತಳಕ್ಕೇ ಹಾರುವ ಮೃಗೇಂದ್ರಕುಂಜರನಂತೆ-ಮತ್ತೇನನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಕೇವಲ ತತ್ವಸ್ತೇಷಣೆಯ ಮಹದುದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ-ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದಿಂದ ಒಂದೆ ಸಾರಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮೆರೆದ ವೈರಾಗ್ಯಶಿ

ಯೋಮನೆಗಳು! ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಾದಿಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ತಾವು ಸಿದ್ಧಾಂತೀಕರಿಸಿದ ದ್ವೈತಮತ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಾಗಿ-ಅನರ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ, ರಾಜಾಧಿರಾಜರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಲಿಲ್ಲ! ಅವರ ಸೈನ್ಯಸಹಾಯಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ! ಅಸಂಖ್ಯಧನರಾಶಿಯನ್ನು ಬಯಸಲಿಲ್ಲ! ಅಥವಾ ಇಂದೇ ಕೋಟ್ಯಂತರಮಂದಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ತಮ್ಮನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕೆಂದಾದರೂ ಆಶಿಸಲಿಲ್ಲ! ಅವರ ಜೈತ್ರಯಾತ್ರೆಯಿಂದರೆ ಪರಮರಾಂತವಾದುದು, ಸಮಾಧಾನ ಯುಕ್ತವಾದುದು, ಅಹಿಂಸಾ ಮಯವಾದುದು. ನಿಶ್ಚಯ, ಜೈತ್ರಯಾತ್ರೆಯದು!—

ತಮಗೆ ಹಿಂದೆ ಅವತರಿಸಿ ಮತಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀರಂಕರಾಚಾರ್ಯ-ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರುಗಳಂತೆಯೇ ಶ್ರೀಮದ್ವಾಚಾರ್ಯರೂ ತಮ್ಮ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಗಳ ತಳಹದಿಯನ್ನೇಲೆಯೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಾಗಿ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳು ಭಗವದ್ಗೀತೆಗಳೆಂಬ ಪ್ರಸಾಂತ್ಯಯಕ್ಕೆ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯಪೀಠವನ್ನೇರಿದರು. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿಶ್ಚಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿಸ್ಸಂಶಯ ರೀತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಅವಿನಾಶಿಗಳಾದ ಮೂವತ್ತೇಳು ಗ್ರಂಥರತ್ನಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ ಪ್ರಸಂಚಕ್ಕೆ ದಾನಮಾಡಿ, ಪರಮೋದಾರ ಚರಿತರನ್ನಿಸಿದರು. ಅವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳೂ, ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮತರಗಳಾದ ತತ್ವರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ಭೇದಿಸಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿದಿರುವ ಅಮೌಲ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೂ, ಅದೇನವಾಣಿಯನ್ನು ತಡಬಡೆಯಲಿವೆ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ರಚಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸ್ತುತಿ ಪರನ್ನೋತ್ರಪಾರಗಳೂ, ಅವರ ವಿವೃತ್ತಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಸಾಕಾದ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳಾಗಿವೆ—ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು, ಪಾದಚಾರಿಗಳಾಗಿಯೇ ಭಾರತದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಸಂಚರಿಸಿ, ಅತೀತಳಸ್ಥಳವಾದ ಹಿಮವದ್ಗಿರಿ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲೂ ವಾಸಿಸಿ, ಮತ್ತು ದೇಹಬಲ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಾದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯ-ದೇಹದಾಧ್ಯವ ಮಹತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾ

ಶಗೊಳಿಸಿರುವರು ದೇಹವೆಂಬ ಪವಿತ್ರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದ ವರಮು
ಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಿವ್ಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಮಹಾಪುರುಷರವರು
ಆವರ ಜೀವಿತಚರಿತ್ರವಿದು ಇಂತಹ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಕರ-ದೇಶೋದ್ಧಾರಕರ
ಪರಿಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಓದಿಯು ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಬಾಲಕರೂ-ತರುಣರೂ ಮು
ಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾಟಕರೂ ನರಕೇಸರಿಗಳಾಗಬೇಕು, ವೀರವರರನಿಸ
ಬೇಕು! ಅದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಜೀವಿತಗಳನ್ನು ಕರ್ಣಾಟಕ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಒ
ದಗಿಸಲು ಶಕ್ತ್ಯನುಸಾರ ಹಣಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕ
ಪಾಂಥವರು ಸ್ವಹಸ್ತಪರಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಯೋಗ್ಯವಹಾಯವನ್ನೊದಗಿಸಿ, ಅದರ
ಸೇವಾಕಾರ್ಯವು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ —

ಜಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.)
೩೦-೯-೧೯೨೬)

ಇತಿ ಸುಜನ ವಿಧೇಯ,
ಯಂ ರಾಮರಾವ್.

ಶ್ಲೋಕ:— ಪ್ರಥಮೋಹನುಮನ್ನಾಮ | ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏ ವ ಚ ||
ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೀತೀಯಸ್ತು | ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ ||

ವೃತ್ತ:— ನಮಸ್ತೇಪ್ರಾಣೇಶ ಪ್ರಣತವಿಭವಾ ಯಾವನಿಮಗಾಃ |
ನಮಸ್ತಾಮಿನ್ ರಾಮಪ್ರಿಯತಮ ಹನೂಮನ್ ಗುರುಗುಣ
ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂಭೀಮ ಪ್ರಬಲತಮ ಕೃಷ್ಣೇಷ್ವಭಗವತ್ |
ನಮಸ್ತ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವ ಪ್ರದಿಶಸುದೃಶನ್ನೋ ಜಯಜಯ ||

ಶ್ಲೋಕ:— ಏಕವಿಂಶತಿ ಕುಭಾಷ್ಯದೂಷಕಂ |
ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಣ ಭಾಷ್ಯಮದ್ಭುತಂ ||
ಅಪ್ಯದೂಷ್ಯಮತ ನೋದನಂತಥೀ |
ಭೂತಭಾವಿಭವ ದಾತ್ಮಭಿಕ್ಷುಚಿತ್ ||

ಸುಬೋಧ ಕುಸುಮಾಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ

ದ್ವೈತಮತಸಾಧಕರಾದ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು

ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ

ದ್ವೈತಮತನ್ಮಾವಕರಾದ

ಶ್ರೀ

ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

“ಮಧ್ವಗೇಹಭಟ್ಟರು”

ಪವಿತ್ರತಮವಾದ-ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯಾದ ಈ ಭಾರತದೇಶವು ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ-ಪೃಥ್ವಿಯ ಇತರ ದೇಶಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ-ಎಂಬ ಮಾತು ಕೇವಲ ಅಲಂಕಾರಿಕವಲ್ಲ! ಏಕೆಂದರೆ, ಆ ಭಗವಾನನಿಂದ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಅಕ್ರಮದಿಂದ ತಾವು ಪಾಲಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯವು ಅನುಸರಿಸಲು ತಕ್ಕಂತೆ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ-ಬೋಧಿಸಿ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ತರಣೋಪಾಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಡುವ ಲಭವನ್ನು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಈ ದೇಶವೇ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವುದು ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದವನು, ಲೌಕಿಕ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಐಶ್ವರ್ಯ ಪದವಿಗಳನ್ನೂ, ವೃತ್ತಿಪ ಕುಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಗಳಿಸಿದರೂ ಆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಇಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ದಿನ ಹೊರಡದಿದ್ದರೆ ತೀರದು ಹಾಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕ ಜೀವನು ಹೊಂದಬಹುದಾದ ಸದ್ಗತಿ ಅಥವಾ ದುರ್ಗತಿಗಳು ಅವನ ಆತ್ಮಿಕೋನ್ನತಿ ಮಾನಸಿಕ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸುವುವು. ವಿವೇಕ ವಿಜ್ಞಾನಾದಿಗಳನ್ನು

ಗಳಿಸಿ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾನವನೂ ಇಂತಹ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ್ಯದ ಮಾರ್ಗವೇನೆಂದು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಪಶುವನ್ನು ಮೃಗ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಾದಿಗಳು ಮುಕ್ತವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದೇ?—

ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪ್ರವಚಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅರ್ಜುನನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ ನುಡಿದಿರುವ ಅಮೃತಮಯ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಧಕಗಳಾದ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯು ವಿಶದವಾಗಿ ಭೋಧಿಸಿದ್ದಾನೆ *“ಅರ್ಜುನಾ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿರಿಸು, ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸು, ಎಂದರೆ ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವವನಾಗುವಿ. ಹಾಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಚಿತ್ತವನ್ನಿಡಲು ನೀನು ಅಶಕ್ತನಾದರೆ ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಲು ಯತ್ನಮಾಡು. ಹಾಗೆ, ಅಭ್ಯಾಸಯೋಗಮಾಡಲೂ ನೀನು ಅಸಮರ್ಥನಾದರೆ ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಕರಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡು ಹೀಗೆ ಫಲಾಪೇಕ್ಷಾ ರಹಿತನಾಗಿ ಮಾಡುವ ವಿಹಿತಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ. ಇದರಿಂದ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವಿಕೆಯು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೀಳಾದುದೆಂದು ಎಣಿಸಬೇಡ. (ಹಟಿಯೋಗಾದಿ) ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಜ್ಞಾನಶ್ರೇಷ್ಠವು, ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಧ್ಯಾನಶ್ರೇಷ್ಠವು; ಧ್ಯಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಫಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮವು ಶ್ರೇಷ್ಠವು, ಹೀಗೆ ಮಾಡುವ ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗುವುದು” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಭಾರತದೇಶದ ಮತಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಈ ಸಂದೇಶವು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೀಗೆ ಕ್ರಮರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ ಯೆಂಬುದು ಸೂಕ್ಷ್ಮರೀತಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದು. ಭಾರತಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಕಾಲಾನುಸಾರ ನಷ್ಟವಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆ-ಅರ್ಥರಹಿತವಾದ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳು-ಕರ್ಮಭ್ರಷ್ಟತೆ ಮುಂತಾದುವು

ಗಳು ಪ್ರಬಲಿಸಿದ್ದಾಗ, ಭಗವಾಽಬುದ್ಧದೇವನು ಅವುಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸಲೋ
 ಸುಗ ಅಗಾಧ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಭೂತದಯೆ-ಅಹಿಂಸಾದಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು
 ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದನಷ್ಟೆ! ಅವುಗಳೂ ಕೆಲಕಾಲ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ತರುವಾಯ ಕಳೆ
 ಗುದಿದುವು ಆಗ ಉಂಟಾದ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸರಿಗೊಳಿಸಲು ಮಹಾ
 ಮಹಿಮರಾದ ಶ್ರೀಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರವರು ಅವತರಿಸಿ, ಕೇವಲ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ
 ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅಹರ್ನಿಶಿ ಶ್ರಮಿಸಿ, ಅನೇಕಾನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು
 ರಚಿಸಿ, ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನೂ ಅದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೂ
 ಬೋಧಿಸಿದರು ಕಾಲವು ಸಾಗಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಲೋಕವು ಆ ಆಮೌಲ್ಯ ತತ್ವಗ
 ಳನ್ನೂ ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಭ್ರಷ್ಟಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯತೊಡ
 ಗಿತು. ಆಗ, ಜನಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ-ಕಣ್ಣೆದುರಿಗಿರುವಂತೆ ಒಂದು ಧೈಯ
 ವನ್ನಿಟ್ಟು, ಅಭ್ಯಾಸ ಮೂಲವಾಗಿ ಅವರು ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದು
 ವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯದಿಂದಲೋ, ಎಂಬಂತೆ ಅಪಾರ ದಯಾನಿಧಿಗಳಾದ
 ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರವರು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಮೂರ್ತಿಯ ಪೂಜೆ-ಭಜನೆ-ಸೇವೆ
 ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿಕೊ
 ಟ್ಟರು. ಈ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾರ್ಗವೂ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯ
 ವ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ, ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಭಗವಾನನು, ಸೃಷ್ಟಿಶ್ರೇಷ್ಠ
 ನಾದ ಮಾನವನು ಜನ್ಮವನ್ನತ್ತಿದುದೇ ಶಪ್ತಾಯಿತೋ ಎಂಬಂತೆ ಈ ಜನ್ಮ
 ಬಂಧನದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾಗಲು, ಜ್ಞಾನಿಯಾಗುತ್ತೇನೆಂದು ನಿಷ್ಕರ್ಮಿಯಾ
 ಗಿ ನಿರ್ವಿಣ್ಣನಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಬಿಡುವುದನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಇತರ
 ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಗಮನಿಸದೆ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಪೂಜೆ ಭಜನೆ-ಸೇವಾದಿಗ
 ಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬಿಡುವುದನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಮೆಚ್ಚಲಾರನೆಲ್ಲವೆ? ಏಕೆಂದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವ
 ರನಿಂದ ಸೃಷ್ಟವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಜಗತ್ತು ಸುಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಮುಂ
 ಮವರಿದು ನಡೆಯಬೇಕಾದುದೂ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಿಯಕರವಾದ ವಿಷಯವೇ!
 ಅಡನ್ನು ಹಾಗೆ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗತಕ್ಕವನು, ವ್ಯಕ್ತದೃಷ್ಟಿಗಂತೂ,
 ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ರಾಯಭಾರಿಯೋ ಎಂಬಂತಿರುವ ಮಾನವನೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ
 ಯಾರು? ಅಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠಜೀವಿಯಾದ ಮಾನವನು “ನಾನು ಪ್ರಸಂಚದಲ್ಲಿ
 ಹುಟ್ಟಿದುದೇ ಮಹದವರಾಧವಾದ ಕಾರ್ಯ! ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆ ಈ

ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಬೇಕು!” ಎಂದು ಸಕಲ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವೃತ್ತಿಗಳಿಲ್ಲೂ ಉದಾತ್ತೇನ ಭಾವವನ್ನು ತಳೆದರಾಗಲೀ-ಆಧವ “ನನ್ನನ್ನು ಈ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸುವುಭುವೇ!” ಎಂದು ಸರ್ವಕಾಲವೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕಾಡಿ ಬೇಡಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದರಲ್ಲಾಗಲೀ ಕಾಲ ಕಳೆಯತೊಡಗಿದರೆ ಪ್ರಪಂಚ ವ್ಯಾಪಾರವು ಸಾಗುವ ಬಗೆಯಾವುದು? ಸಂಸಾರವು ದುಃಖಮಯವಾದುದೇ, ಈ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಮುಕ್ತನಾಗತಕ್ಕದೂ ಅವಶ್ಯಕವೇ ಆದರೂ ಇರುವಷ್ಟು ದಿನವೂ “ಇಹಜೀವಿತವು ದುಃಖಮಯವಾದುದು, ನನ್ನ ಈ ಜನ್ಮವು ಹೀನವಾದುದು, ನಾನು ಮಹಾ ಪಾಪಿ-ನೀಚ” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ತನ್ನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಹಳಿದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನೇ ನರಕಕೂಪವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥಸಾಧನೆಯಾದಂತಾಯಿತು? ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಇದೇ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಜೀವಿತದಲ್ಲೇ ‘ನಾನು-ನನ್ನದು’ ಎಂಬ ಆಸೆ ಮೋಹ ಮಮತೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು, ಸಕಲ ಲೌಕಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ‘ನಾನು ಕರ್ತವ್ಯ’ ಎಂಬ ಮನೋಭಾವನೆಯಿಂದ, “ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಜಗದ್ರಕ್ಷಕನಾದ ಆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂಬ ಘನವಾದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಮಾಡತೊಡಗಿದರೆ ಅದೇ ಸಂಸಾರವೇ ಸುಖಮಯವಾಗಿರುವುದಲ್ಲವೆ? ಇಂತಹ ‘ನಿಷ್ಕಾಮ’ ವೆಂಬ ಜಿಡ್ಡನ್ನು ಕೈಗೆ ಸವರಿಕೊಂಡು, ಲೋಕವ್ಯವಹಾರವೆಂಬ ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣನ್ನು ಬಿಚ್ಚತೊಡಗಿದರೆ ಅದರ ಹಾಲು ಕೈಗೆ ಮೆತ್ತದೆ-ಅಸಹ್ಯಕರವಾಗದೆ ಇರಬಹುದಲ್ಲವೆ?—

ಪ್ರಪಂಚದ ಸುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾದದ್ದು ಎಂಬುದು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ನಮಗಿಂತಲೂ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೂ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಆದ ಆ ಜಗತ್ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಗೋಚರವಿರುವುದೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನು? ಅದರಂತೆಯೇ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸಕಲ ಸಾಧನಗಳನ್ನೂ ಆತನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ೧೦-೧೧ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಈ ಮಾತೃಭೂಮಿಯು ಕ್ರೂರಿಗಳಾದ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಧಾಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು ಹನ್ನೆರಡು ಹದಿನೂರನೆಯ ಶತಮಾನಗಳ ವೇಳೆಗೆ ಅವರಿಂದ ನಮ್ಮ ಪರಿಗುಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಧೆಯು ಸಹಿಸಲಶ್ಯಕವಾಯಿತು. ಅವರು

ತಮ್ಮ ಮತಧರ್ಮಗಳನ್ನು ರಸ್ತೆಮೂಲಕವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಗಳಿಸತೊಡಗಿರು. ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯನ್ನು ನಾಥು ಹೈದರಾಬಾದ ಭಾರತೀಯರು ತಾಳಲಾರದ ತಳೆ ಮಳಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಬದುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಚಾರಗೊಂಡಿದ್ದ ರಾಂಕರ ಮತದ ಜಗನ್ನಿಧ್ಯಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಭೀತರಾದ ಆ ಜನಗಳಿಗೆ ಆಗ ಹತ್ತು ಲಂಬನವಿತ್ತಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ರಸ್ತೆ ಕೊಂಚ ಭೀತರಾದ ಆ ಜನರು, ಶ್ರೀಗುಚಂಕರಾಚಾರ್ಯರೇ ಆರಣ್ಯ ಕೂಡ ಸಿದ್ಧ ಜನನೀ ಜನ್ಮಭೂಮಿಶ್ಚ ಸ್ವರ್ಗಾದಪಿ ಗೋಪುಸೀ' ಎಂದು ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀರತ್ನವನ್ನು ಮರೆತು ತಮ್ಮ ಗುರುಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೀರಿದಾಗ, ಅಂಕಿತ ಜೀವಿತದ ವಿಷಮದಲ್ಲೂ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಜಗನ್ನಿಧ್ಯಾ ತತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯಿಸಿ ಅಭಿಮಾನ ಶೂನ್ಯರಾಗತೊಡಗಿದರು. ಗುತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅತ್ಯಸ್ವರೂಪವೇ! ಅವರಿಗೂ ನನುಗೂ ಭೇದವೇನು? ಪ್ರಪಂಚವೇ ಭ್ರಾಂತಿಸ್ವರೂಪವಾದುದಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಯ ಪರಕೀಯವೆಂಬ ಈ ಭಾವನವೇಕೆ?" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ತೋರಿ, ಅವರೂ ಶತ್ರುಗಳ ದಮನಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡದೆ ಕಣ್ಣು ಮರೆಯಾಗಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಕೊಂದರು. "ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರೂ ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಕಾರ ಸುಖ ದುಃಖಾನುಭವ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವಾಗ, ಯಾರು ಅಳಿದರೆ ನನುಗೇನು, ಯಾರು ಮಳಿದರೆ ನನುಗೇನು?" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಯೋಜಿಸಿ ಸ್ವಜನ ದೇವತಾಮಾನಿಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟವರು ಕೆಲವರು! ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು, "ನಾನು ಅತ್ಯಸ್ವರೂಪನು, ನನಗೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚವಿಂದ ಎನೂ ಆಗಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ವಾತಮಯವಾದ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಎಷ್ಟಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗಲು, ಇತರ ಹವ್ಯಾಸಗಳ ಗೋಭಿಯನು ಹೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೆ ಯೋಗಿಯಾಗಿ ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರಾಯಿತು." ಎಂದುಕೊಂಡವರು ಹಾಗೆ ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಮಹದದ್ದೇಶವಿಂದ ಅಂತಃಕರ್ಮ ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠರಿಗೆ ಜಗತ್ತೇ ಪಂದಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಭೀತರಾಗಿ ಜೀವಗಲ್ಲರಾದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೂ ಆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅಂತಃಕರ್ಮ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲದಾಗಿ ಪ್ರಾಣಧನಮಾನಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಬೋಧೆ ಮಾಡುವ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಗವೇ ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ನಿರ್ವಿ

ಣ್ಣಿತೆನು ಹೊಂದಿ ತಟಸ್ಥರಾಪೊಡನೆಯೇ, ಯೋಗ್ಯಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಿದ್ದ
 ಕ್ಷತ್ರಿಯರೂ ಮೈಶ್ಯರೂ ವನಬಂದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿದರು. ಶ
 ತ್ರುಗಳ ಧಾಳಿಗೊಳಪಟ್ಟರು. ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಸೂರೆಗೊಟರು. ಆ ಸಂದ
 ಭದ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಮನಕ್ಕೆ ಅಂಟಿದ್ದ ಆ ಜಾಡ್ಯವನ್ನು ಪರಿವರಿಸಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಮನೆ
 ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹೇಡಿತನ-ಮೈಗಸಿತನಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಹುರಿ
 ದುಂಬಿಸಿ—‘ನಾಹಂಕರ್ತಾ ಹರಿಃ ಕರ್ತಾ ತತ್ಪೂಜಾ ಕರ್ಮಚಾಯಿಲಂ’
 ಎಂಬ ಘನತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು. ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮಮಾಡುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ, ಕಾರ್ಯತತ್ಪರರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ವಿಭೂತಿ
 ಯ ಆಗಮನವು ಅವರ ಕನಿಬಂತೆ ತೋರಿತು ಅಂತೆಯೇ, ಯಾರು
 ಶ್ರೇತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ದೂತನಾಗಿ, ಅತಿರಮ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರನಾಗಿ, ಮಹಾ
 ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿ, ಶ್ರೀಮದಾಂಜನೆಯನೆಂಬ ಸಾಮಧೇಯದಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾ
 ತನಾಗಿದ್ದನೋ, ಮತ್ತಾರು, ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವಶ್ರೇಷ್ಠನೆನ್ನಿಸಿ, ಬಲಪ
 ರಾಕ್ರಮಧುರ್ಮನಾಗಿ, ಅಜೇಯನಾಗಿ, ಧೈರ್ಯರಾಯನಿಧಿಯೆಂದು ಪ್ರ
 ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಗದಾಯುದ್ಧಧಾರಿಯಾಗಿ ಧರ್ಮಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದನೋ,
 ಆ ಹರಿಭಕ್ತ ಶಿರೋಮಣಿಯೇ ಕಲಯಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಈ ದುರಂತ
 ಕಷ್ಟದಿಂದ ಭಾರತೇಶ್ವರನ್ನು ಕಡತರಿಸಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ನಮಚೈತನ್ಯವನ್ನುಂಟು
 ಮಾಡುವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು ಹಾಗೆ ಲೋಕೋ
 ದ್ವಾರಕಕ್ಕಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಮಹಾವಿರುಷರೇ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮ
 ಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು!—

ಭಾರತದೇಶದ ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರ ತೀರವು ಸೋಟಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀ
 ಯವಾದ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ತಗ್ಗಿನಿಂದ ಮೈದಾ
 ನಕ್ಕೆ, ಮನೋಹರವಾದ ಗಡ್ಡೆ ತೋಟಗಳ ಮೈದಾನ ಪ್ರಾಂತದಿಂದ, ಗುಡ್ಡ
 ಬೆಟ್ಟಗಳ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ—ಅವುಗಳಿಂದ ಮಹಾನ್ಮತ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಾಗಿ ಹಿಮದಿಂದ
 ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟ ಪ್ರಾಂತಗಳಿಗೆ, ಹೀಗೆ ನೆಲವು ಏರುತ್ತೇರು
 ತ್ತಾ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದೊಂದನ್ನಾಗಿ ಸೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮನುಷ್ಯ
 ನ ದೃಷ್ಟಿಮೂಲಕವಾಗಿ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಉನ್ನತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂ
 ತಿದೆ. ಶ್ರೀಪರಶುರಾಮಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು

ಗಮನವಿಲ್ಲದ ನೋಡುವ ಪ್ರಕೃತಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಕರಿಗೆ ಇದು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದೆ ಸಮುದ್ರತಳವಾಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುವುದಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚು ಆಧಾರಗಳು. ದೂರವಿರುವ ಈ ಪ್ರಾಂತವು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೂರತನದ ಜಲಾಧಾರವಿರುವ ಸೊಂಪಾಗಿ ಬಿಳಿತ ಪ್ರಭಾವವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಸುಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬುವಂತುಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ 'ರಜಿತಪೀರವುರ' ಎಂಬ ದೃಶ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಒಂದು ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ 'ರಜಿತಪೀರವುರ' ಮತ್ತು 'ಉಡುಪಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಈ ಉಡುಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಥಾಪಾರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವಾಲಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಹು ಕಾಲ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಇರುವ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೇಶ್ವರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀನಂತೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯಗಳು ಗಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗೊಂಡಿದ್ದಿತು. 'ಉಡುಪಿ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತಪದಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರನು ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಂಟು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ 'ಉಡುಪಿ' ಎಂಬುದು, ಶ್ರೀಚಂದ್ರಮೌಳೇಶ್ವರನಿಗೆ ಒಂದು ಹೆಸರನಾಮವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಈ ಉಡುಪಿ ವಿಭೂಷಿತನಾದ ಚಂದ್ರಮೌಳೇಶ್ವರನ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಾದುದರಿಂದ ಅದು ಉಡುಪಿ ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಆನಂತೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೀಠವು ರಜಿತಮಯವಾಗಿದೆ, ಎಂದರೆ ಶುದ್ಧಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದಲೇ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ರಜಿತಪೀರದಿಂದ ವಿಭೂಷಿತನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವು ರಜಿತಪೀರವುರವೆಂಬ ನಾಮಧೇಯದಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದಾದರೂ ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಇದೆ-ಆದ್ದೆ ಆ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಶಿವಲಯವೆಂಬ ಮಾತು ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾತೂ, ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಪೀಠದಮೇಲೆ ಮುಹೂರ್ತ ಮಾಡಿರುವ ಶಿವನನ್ನೇ ಹೆಸರಿಸುವ 'ಶಿವ-ಬೆಳ್ಳಿ' ಎಂಬ ಮಾತುಗಳ ನೇರವಾದ ಅನುಭವ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

ಈ ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೊಂಕಣಿಗಳು, ಸಾರಸ್ವತರು ಮತ್ತು ಶಿವಲಯವರೆಂದು ಮೂರು

ಪಂಗಡಗಳಂತೆಯೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಶಿಗಳಿ ಯವರು ತುಳುವಾತನಾದುದು ಸವರು ಮಧ್ಯಾಹ್ನಾರ್ಥ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಇವರು ಅದ್ವೈತ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳೆನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಕ್ಕ ಸ್ಥಾನದ ಬ್ರಹ್ಮಣನೂ --ವುಗ, ೨ ತನ್ನಂಜ ಸಾಧ್ಯವಿಷ್ಟವನು ಎಂದಿ ನಾ ಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬರುವ ಅತಿಶುಶ್ರುಷೆ ಪದ್ಧತಿಯಿತ್ತು. ಆದರೂ ಈ ಶಿವಲಿಯವರಲ್ಲಿ ಮೈಷ್ಠವ ಸಾಪ್ರದಾಯವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಮೈಷ್ಠ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರಲ್ಲಿ ವಿಕಾಡಶಿರು ಅಚರಣೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಬಂಟ ಇದರಿಂ ರೇ ಆ ಪ್ರಾಂತ ಹರಿಹರೇಶ್ವರ, ಅನಂತೇಶ್ವರ, ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ಮೂತಿ ಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಶಿವವಿಷ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲವೆಯೇ ಪು ಜಾ-ಅರಾಧನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದುವು.—

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಮುಕ್ತಗಾಂಗೆ ಶೀಲಂಕರಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತಾ ಕಾದ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಮುಖ್ಯಾಧ ರಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಅವುಗಳನ್ನೇ ಪರಿಸುಶ್ರುದ್ದರೂ, ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿ ಯನ್ನು ಹೊಂದುವಿಕೆ, ಜೀವನಿಗೂ ಪ್ರವೇಶ ಭೇದವಿಲ್ಲ, ಈ ದೃಶ್ಯವಾಚಿ ಜಗತ್ತು ಮುಳ್ಳು, ನಾನೇ ಈಶ್ವರನ ಎಂಬ ಕಲವು ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಜನಗಳ ಮನಸ್ಸು ನಿಶ್ಚಯಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಾರದ ಬಂದು ಬಗೆಯ ಸಂಶಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಳಗಾಯಿತು. ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿ ಕೊಂಡ ಇಪ್ಪಾರ್ಥಗಳನ್ನಿತ್ತು ಕಾಪಾಡುವ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಪರಮಹಿ ನಾದ ದಯಾಮಯನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು, ಪೂಜಿಸಿ, ಭಜಿಸಿ, ಪಾದಕ್ಕೆ ದ್ವ ಮನಸಾರೆ ಸೇವಿಸುವ ಭಕ್ತಿಸುರಮನಸ್ಥಿತಿಯುಳ್ಳವರು, ನಾನೇ ಈಶ್ವ ನೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರಚರ್ಚೆಯನ್ನೂ -ವಿಚಾರತರಂ ವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಲಾರದವರೇ ಅಲ್ಲಿನ ಆಗಿನವರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹಾಗಿದ್ದು, ತವ ಆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸರಿಗೊಳಿಸಿ ಯುಕ್ತಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೊಡಬಲ್ಲ ಹರ್ಷೀಶ್ವರರೂ ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬ ಜಿತೆಯು ಅನೇಕರನ್ನು ಆವರಿಸಿತ್ತು. ಹಾ ಅರ್ಹಶಿ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟು ಬೆಂದುಬೆಂಡಾಗುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥರೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷಾಚಾರ್ಯರೇ ವ ಖರು ಇವರು ಮೇಲೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೀಮದನಂತೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯನ

ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾ, “ಪ್ರಭುವೇ. ಜನಮನವನ್ನು ಮುಸುಕಿರುವ ಈ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ ಸುಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಲೋಕವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಬಲ್ಲ ಮಹಾ ಪುರುಷನೆಂಬವನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು” ಎಂದು ರಾತ್ರಿ ಹಗಲೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಆ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ರಥೋತ್ಸವದಲ್ಲೊಂದುದಿನ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೋತ್ರಿಯನ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆವೇಶ ಬಂದಂತಾಗಿ ಅವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎತ್ತರವಾದ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭದ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿ, ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಸುತ್ತಲೂ ನಡೆದಿದ್ದ ಜನಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿಕೊಂಡು “ಎಲೈ ಜನಗಳಿರಾ, ಚಿಂತಿಸಿರಿ. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ, ನಿಜವಾದ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ, ಜನಮನಕ್ಕೆ ಅಂಟಿದ ಈ ಸಂಶಯ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಶಕ್ತನಾದ ಮಹಾ ಪುರುಷನೆಂಬವನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಅವತರಿಸುವನು” ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಎಲ್ಲರೂ ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳಿಂದ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಆ ಮಾತು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ, ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲೇ ಆತೀಶಯ ಯೋಚನೆಯಿಂದಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಅವರು ಆ ಮಹಾಪುರುಷನು ಯಾರ ಉದರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವನೋ, ಎಲ್ಲಿ ಫೇಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುವನೋ ಎಂದು ಸದಾ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಂತೂ ಅಂತಹ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂಬವನು ಜನಿಸಲಿರುವನೆಂಬ ವದಂತಿಯೇ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಷ್ಟೋಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂತುಷ್ಟಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರಲು, ಅವರು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಹಾಗೆ ಆಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯಂತೆ, ಜನಿಸಿದವರೇ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರಾದ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮಾಪದಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸಿದ್ದ ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟರೆಂಬ ಸತ್ಪುರುಷರೇ ಅವರ ಜನಕರು. ಅವರ ವಿಚಾರವೇ ನಂಬುವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಓದೋಣ. —

అధ్యాయ ౨

“ఆచార్యుర జనన-బాల్య

“మధ్యగీఃభట్ట” నేబుదు ఆతన అంకితనామవ్లు! ఆతని గొత్తాడ దేసరు ఇంధదేందు ఎల్లఱు, యావ గ్రంథదల్లఱు ఝేళల్పట్టల్లఱు ఆతను ఁడుపిగి సమీపదల్లఱు ఇరువ దేవగిరి ఁబ గుడ్డద అడిభాదల్లఱువ శివరఱుప్యవేబ గ్రామదల్లి వాసిఁుత్తిదదను. ఆతను ద్విభక్తను, శ్రోత్రియను, సదాచారసంపన్నను. శాస్త్రపురాణాదిగళళ ఆశిశయ పాండిత్యవుళ్ళవనాగి ఆ భూసురఱుత్తమను సకలర ప్రియ విశ్వాస గౌరవగళిగఱు పాత్రనాగి బోధకయాత్రేయన్న సాగిఁుత్తిదదను. హిందే, బ్రాహ్మణ ధర్మవన్ను పునరుద్ధార మఱిద కాలదల్లి శ్రీశంకరాచార్యరు, ఎల్లఱు హిందిద ఆ బౌద్ధ నామగళన్ను బిట్టు భట్టరు-శాస్త్రిగళు ఁబ దేసరుగళన్నిట్టుకొళ్ళబేకేందు కొట్టిదద సందేశవన్ననుసరిసి ఆ కాలదల్లి విప్రురు, భట్టరు-శాస్త్రిగళు ఁబ గౌరవనామదిందలఱి సంద్బోధిసల్పడుత్తిదదరు. నమ్మ కథానాయకర తందేయు, మహా పండితనఱు, నిమ్మఱియుఱు, ఆచారనిష్ఠనఱు ఆగి యావాగలఱు తన్న మనేయల్లఱి ఇద్దుకొండు పురాణపుణ్య కథగళన్ను ఝేళుత్తా ఇద్దుదరింద ఎల్లఱు ఆతనన్న ఆతన దేసరఱి నేందు ప్రశ్నిసదే భట్టరు-భట్టరు ఁందఱి కరేయసాగిదరు. ఆతన వనేయఱు గ్రామద మధ్యభాగదల్లిదదరింద ‘నడువంతిల్లాయ’ ఁబ తళుమాతిన సంస్కృతాభిప్రాయవుళ్ళ ‘మధ్యగీః’ ద భట్టరు, అథవా ‘మధ్యగీఃభట్ట’ రేబ నామవఱి ఆతనిగి అంకితనామవఱి ఁబంబు ఆగిఱిఱిఱియితు. ఎల్లఱు ఆతనన్న ఆ దేసరినిందలఱి తిళియుత్తిదదరు

కేలదినగళమేలఱి, ఆ విప్రును శివరఱుప్య గ్రామవన్ను బిట్టు ఁడుపిగి దక్షిణభాగక్షిదద పాజకక్షేత్రవేందు ఁగలఱు ప్రసిద్ధవాగిరుఁబందు దళిగి ఱిఱిగి అల్లఱి తన్న వరఱిందిగి వాసిఁుత్తిదదను వేదవఱి యేబ సత్కులప్రసూతేయఱు, గుణాధ్యళు ఆద స్త్రీయు ఆతన గృహవన్నలంకరిదదళు. మధ్యగీఃభట్టను, స్మృతిపురాణాదిగళల్లి గృహసూత్రమియు దిగి నడేయబేకేందు ఎధిసల్పట్టిదేయఱి అదళి స్థల

ವಗತ್ರವೂ ವಿರೋಧವುಂಟಾಗದಂತೆ, ಸ್ನಾನ ಸಂಧ್ಯಾ ಜಪತಪ ಪಾರಾಯಣಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲೂ, ವ್ರತನಿಯಮ ಉಪವಾಸಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ನಿರತನಾಗಿದ್ದನು. ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅತಿಥಿಸೇವೆಯು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ಆತನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದು ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರ ಆದರಣೆಯಲ್ಲಿ ಆತನು ಬಹು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದ್ವಿಜನು ಹೇಗಿ ರಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಲೇಶವೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದಂತೆ, ತನ್ನ ಆಚರಣೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟನು ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದರೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಕೆಲವು ಹೊಲ ಗದ್ದೆಗಳಿದ್ದು ಆತನೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ರೈತರು ಆತನಿಗಾಗಿ ಸಾಗುವಳಿಮಾಡಿ ಬೆಳೆದ ಕಾಳುಕಡ್ಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಉತ್ಪನ್ನವು ಆತನನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತನನ್ನಾಗಿಸದಿದ್ದರೂ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ಗೌರವಸ್ಥನಾಗಿ ಜೀವಿಸಲು ಸಾಕಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟನು ಭಕ್ತಿಪರಮನಸ್ಥಿತಿಯುಳ್ಳವನು. ದೇವರು ನಿರ್ಗುಣನು ಜಗತ್ತು ಮಾಯಾಸ್ವರೂಪವಾದುದು ಎಂಬ ಅದ್ವೈತ ವಿಚಾರಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗೊಡವಾದ ಸಂದೇಹಗಳಿದ್ದುವು. ಆತನು, ತನ್ನ ಗ್ರಾಮದ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ವಿಮಾನಗಿರಿಯೆಂಬ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪರಶುರಾಮತೀರ್ಥ, ಗದಾತೀರ್ಥ, ಬಾಣತೀರ್ಥ, ಜ್ಞಾನತೀರ್ಥಗಳೆಂಬ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವನು. ಶ್ರೀಪರಶುರಾಮದೇವರ ಅಶ್ರಮವೆಂದು ಪುರಾಣಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಆ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ತನ್ನ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಅನಂತೇಶ್ವರನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವನು. ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ, ಶ್ರೀಪರಶುರಾಮರ ದಿವ್ಯಮಹಿಮೆಯೂ ಅವರ ಪರಾಕ್ರಮವೂ, ಅವರು ಸಮುದ್ರರಾಜನಿಂದ ಭೂವಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದುದೂ ಮಹದಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುವು. ತನಗೂ ಶ್ರೀಪರಶುರಾಮರಂತೆ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಮಾನವರಿಂದಲೂ ಪೂಜಿತನಾಗಲು ಅರ್ಹನಾದ, ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಪುತ್ರನೆೊಬ್ಬನು ಜನಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವನು. ಆತನಿಗೆ

ಪಾಪ, ಈವರೆಗೇ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ಮೃತರಾಗಿ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗು ಮಾತ್ರ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ವಂಶೋದ್ಧಾರಕನಾದ ಪುತ್ರನೊಬ್ಬನಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ತನ್ನ ಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಲಾರದೆಂದೂ, ತನಗೂ ತನ್ನ ಪಿತ್ರಿಗಳಿಗೂ ಸದ್ಗತಿಯು ಸೇರೆಯಲಾರದೆಂದೂ ಆತನು ಸದಾ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ದೈವಭಕ್ತನಾದ ಆತನು ಕೇವಲ ಚಿಂತಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ! ತನ್ನ ಕುಲಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಅನಂತೇಶ್ವರನನ್ನು ಭಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸತೊಡಗಿದನು ತಾನಿದ್ದ ಪಾಪಕಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ದಿನವೂ ಉಡುಪಿಗೆ ನಡೆದು, ಶ್ರೀ ಅನಂತೇಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಸ್ತೋತ್ರ ಸೇವೆಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾ ದೇವಾಲಯದ ಒಳಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು, ಸದ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತಾ ತನ್ನನ್ನು ಪುನಃ ಸರಕದಿಂದ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತನಾದ-ಭಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ, ಒಬ್ಬ ಕುಮಾರನನ್ನು ಕರುಣಿಸು ಪ್ರಭುವೇ ಎಂದು ತನ್ನಾ ಇಷ್ಟದೈವವನ್ನು ಸದಾ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಮಧ್ಯಗೀಹಭಟ್ಟನೂ ವೇದವತಿಯೂ ಪುತ್ರಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹಸ್ತೇರಡು ವರ್ಷಕಾಲ ಅನಂತೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರು ಕೊನೆಗೊಂದು ರಥೋತ್ಸವದ ದಿನ, ಪೂರ್ವಾಭ್ಯಾಸದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯು, ಮಧ್ಯಗೀಹಭಟ್ಟನಿಗೆ, ತನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ, ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವವಾದ ಅನಂತೇಶ್ವರನಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವೋ ಎಂಬಂತೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಆ ಮಾತನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡಂತೆಲ್ಲಾ ಆ ಮಹಾಪುರುಷನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಜನಿಸತಕ್ಕವನೆಂದು ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೋಧೆಯಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಬಾಯಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಲಾಗದ ಅದೆಂದು ಬಗೆಯ ಆನಂದ ಸಂಭ್ರಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಆ ಸಾತ್ವಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾ, ಅತಿಥಿಭಕ್ತಗತರನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ, ಪತ್ನಿಯೊಡಗೂಡಿಯುಕ್ತಸಾಂಸಾರಿಕ ಸುಖಾನುಭವಮಾಡುತ್ತಾ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಇದ್ದನು.

ಗಂಡಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ಸತ್ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು, ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ವ್ರತಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೇಹದಂಡನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಅವರ ದೇಹಮನೋ

ಬುದ್ಧಿಗಳು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದುವು. ಮುಂದೊಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಶ್ರೀವೇದವತೀದೇವಿಯು ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದಳು. ಅವತಾರ ಪುರುಷರು ಸ್ತ್ರೀಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ಸಾಮಾನ್ಯರು ಜನಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಮಹದಂತರವುಂಟು! ಸಾಮಾನ್ಯರು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಎಂದರೆ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಶುಕ್ಲ ಮತ್ತು ಶೋಣಿತಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಪಿಂಡೋತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಗರ್ಭಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವರು. ಅವತಾರ ಪುರುಷರಾದರೆ ಹಾಗಲ್ಲ ಅವರು ಶುಕ್ಲಶೋಣಿತ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ, ಗರ್ಭಯಾತನೆಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸದಯೇ, ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾ ಮಾತ್ರದಿಂದ-ಸಿದ್ಧವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರೆಂದು ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ ಶ್ರೀಮಧ್ವವಚನವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣವರ ಅವತಾರಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಮಹಾಪುರುಷರು

ಶ್ರೀವೇದವತೀದೇವಿಯ ಗರ್ಭವು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಸುವಾಗತು ಆಕೆಯ ಮುಖಮಂಡಲವು ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾಯಿತು ಸಿದ್ಧಿಯು ಮಂದವಾಯಿತು ಆದರೆ ಮನಸ್ಸು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಯಿತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಘನ ವಿಚಾರಗಳು ತೋರುವುವು ಶ್ರೀಅನಂತೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಅಸಿಂಹನೀಯವಾದ ಭಕ್ತಿಭಾವವು ಉದಯಿಸಿತು ಪುರಾಣಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲೂ, ಶ್ರೀಹರಿ ಗುಣಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುವುದರಲ್ಲೂ, ಆಕೆಯ ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯು ತೀರದಾಯಿತು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ ಸಂಗತಿಯು, ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟನ ಆಸಿಂಹಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟಿಸಿತು ಆತನು ಆಕೆಯ ಮೇಲ್ಕಂಡಂತಹ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯಾದುದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ಆಷ್ಟು ದಿನದ ತಪಃಫಲವಾಗಿ ವೆಂಕೋದ್ಧಾರಕನಾದ ಸತ್ಪುತ್ರನೇ ಜನಿಸಲಿರುವನೆಂದು ಸಿದ್ಧಿಯುಮಾಡಿದ್ದನು ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಆ ಪುಣ್ಯಗರ್ಭಕ್ಕೆ ನವಮಾಸಗಳು ತುಂಬ-ಹತ್ತನೆಯ ತಿಂಗಳು ೩ನೆಯನು ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ೧೦೪೦ ಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ (ಕ್ರಿ ಶ ೧೧೧೮) ವಿಕಂಬಿನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಅಷಾಢ ಬಹುಳ ಚತುರ್ಥಿ ರೂಪಿನದ ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ, ಸಕಲ ಗ್ರಹಗಳೂ ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂಗಳಕರಗಳಾಗಿರಲು, ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಕಾಂಸ್ತುಭರತ್ನವು ಹುಟ್ಟಿದಂದಂತೆ, ಹಾಗೆ ಬಳಿದ

ಆ ಪೂರ್ವಾರ್ಥದಿಂದ, ಸಕಲ ಆಸ್ತಿ ಕಾಣನಮನಾನಂದಕರವಾದ ಒಂದು ಪುತ್ರ ರತ್ನವು ಜನಿಸಿತು. ಆಗ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರಸನ್ನವಾದುವು ತಿಣುಕವಾದ. ಸು ವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮುದವಾರುತವು ಬೀಸಿತು. ಸಕಲರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಬಹು ಸಂತೋಷವುಂಟಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಅಂತರಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾನಂದಕರ ಗಳಾದ ದಿವ್ಯನಾದ್ಯ ವಿಶೇಷಗಳು ಬಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಚರಿತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ವಿಪ್ರಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ರೋದಯವಾ ಯಿತೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯು ಒಡನೆ ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಸಜ್ಜನನಾದ ಆತನ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ವೀವರ್ಣಿಯಾದ ವೇದಗತಿಯ ಮೇಲೆ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿ ಗಳ ಪ್ರೇಮವೆಷ್ಟೋ! ಕ್ಷಣಕಾಲದೊಳಗಾಗಿ, ಎಲ್ಲಾ ಮನೆಗಳವರೂ ಒಂದು ಪ್ರವಗೃಹದಲ್ಲಿ ಮೊರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ, ದಿವ್ಯಸುಂ ದರ ವಿಗ್ರಹದ ಆ ಬಾಲಾಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ಆ ದಂಪತಿಗಳ ಪು ಣ್ಯಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬಹು ಬಗೆಯಿಂದ ಕೀರ್ತಿಸಿದರು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆನಂ ದಮಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ಆ ಕಂದನು ಸಹಸ್ರಾಯುಷ್ಮಂತನಾಗಿ ಬಹು ಕಲೆಂದು ಸಾಧ್ವೀವರ್ಣಿಯರು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ವೃದ್ಧರಾದ ಬೇರೆ ಕೆಲ ವರು ಕೆಲ ಕಾಲದ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀ ಆನಂತೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಾದ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಮಹಾವುರು ಷನು ಈ ಶಿಶುರೂಪಿನಿಂದ ಜನಿಸಿರುವನೋ ಎಂದು ಸಂದೇಹಿಸಿದರು! ಒಡನೆ ಆ ವಾರ್ತೆಯೇ ಒಬ್ಬರೆ ಬಾಯಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದು, ಎಲ್ಲರೂ ವರ್ಣಿಸಲಾಗದ ಅದೊಂದು ಒಗೆಯ ಆನಂದ ಸಂಭ್ರಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ಜಾ ಗಟಿ, ಮದ್ದಳೆ, ಕಂಬು, ಕೊಂಬು ಕಹಳೆಗಳನ್ನು ಬಾಡಿಸಿ, ಕೋಲಾಹಲ ದಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂತೋಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದರು.

ಪ್ರಸವವಾದಾಗ ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಎಂ ದಿನಂತೆ ಅನಂತೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಉಡುಪಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಸ್ವಾಮಿ ಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿ ತನ್ನ ಗೃಹಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಬರು ತಿದ್ದನು. ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯವಾದ್ಯಗಳೂ-ಸಹವಾಸಿಗಳ ಕೋಲಾ ಹಲಗಳೂ ಆತನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿದುವು. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಬರುವುದರೊಳಗಾಗಿಯೇ,

ತನ್ನ ವಸೆಯಲ್ಲಿ ಪತ್ತೋದಯವಾದ ವೃತ್ತಾಂತವೂ, ಪೂರ್ಣ ಸುಂದರ ವಿಗ್ರಹದಿಂದಲೂ, ಸಕಲ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೂ ದೇವಕುಮಾರನಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಕಂದನ ರೂಪು ತೇಜಸ್ಸಂಪತ್ತಿಯೂ ಪರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಿರವ್ಯಸನಿಯಾದ ಭಟ್ಟನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ, ಮಾರ್ಗ ಕಾಣದಂತೆ ಆನಂದಾಶ್ರಯಗಳು ಸುರಿದುವು ಮಾತನಾಡಲು ಬಾರದಂತೆ ಕ.ತ್ಸಿಗೆ ಯ ನರಗಳು ಉಬ್ಬಿಕೊಂಡುವು ಮಹಾ ಅಸ್ತಿತ್ವಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಆತನು, ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ತನ್ನ ಇಷ್ಠ್ಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಸಾರಿ ಸಿಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ಮಗುವಿನ ಮುದ್ದುಮುಖವನ್ನು ಕಂಡು ಕಡುಸಂತುಷ್ಟನಾದನು ಸ್ನೇಹಿತರೂ ನೆರವೂರೆಯ ವಿವರೂ ಬಂದು ಭಟ್ಟನ ಭಾಗ್ಯೋದಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ, ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವೆಂದೇ ವಾದಿಸಿದನು ಬಹು ಬಗೆಯಿಂದ ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು ಧನವಂತನಾದ ನೆರೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು, ಒಡನೆ ಕರುಣಿತವಾದ ಹಸುಪ್ರಾಂವನ್ನು ಮಗುವಿನ ಹಾಲಿಗೆಂದು ಕೊಟ್ಟನು. ಭಟ್ಟನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ, ಮಂದಹಾಸಯುಕ್ತನಾಗಿ, ಒಡನೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬಂದು, ಬೆಣ್ಣೆಜೇನು ತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ಸುವರ್ಣವಾತ್ರೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ವೇದ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಚಿನ್ನದ ದರ್ಪಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಮಗುವಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ, ಜಾತಕರ್ಮ ವಿಧಿಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನು

ಪ್ರಸವಗೃಹದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ದಿನಗಳೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕಳೆದುವು! ಮಂಗಳಸ್ನಾನವಾಯಿತು. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನ ನಾಮಕರಣ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಆತ್ಮತೃಪ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಬಹು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದಲೂ ನಡೆಯಿಸಿದರು ವಿಶ್ವಾಂಸನಾದ ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟನು, ತನ್ನ ಕಂದನು, ವಾಯುದೇವನ ಅಂಶಸಂಭೂತನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದನೋ ಎಂಬಂತೆ, ವಾ ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನ ತದ್ರೂಪನಾದ, ಆಮದೇವ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾದೇವನಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ, ವಾಸುದೇವನಾಮದಿಂದ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಕರೆದನು ಎಲ್ಲರೂ ಕರಮಾನಂದಗೊಂಡರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ-ಮನುಷ್ಯರೂ ದಿವ ಭೋಜನ ರಕ್ಷಣೆ ಗಂಧಮಾಲಾದಿಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗಿ, ಶಿಶುವನ್ನೂ ಬಾಣಂತಿಯನ್ನೂ ನೂರು ಬಾಯಿಗ್ಯಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಗುವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದು

ವೃದ್ಧ ಸುನುಂಗಲೆಯರು 'ನಾಸುದೇವ' ನಾಮವನ್ನು ಬೇರಿಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಿ, ಸಹಸ್ರಾಶ್ರಯಾಪ್ತನಾಗೆಂದು ಮಗುವನ್ನು ಹರಿಸಿ, ಜೋಗುಳವನ್ನು ಪಾಡಿ, ಆರತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ತರುವಾಯ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ಸೂರಿದರು.

ಹೀಗೆಯೇ ಎರಡು ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದುವು. ಮಧ್ಯಗೀಹಭಟ್ಟನು, ದಿನನಾತ್ಮನಿಗೆ ಅಂತಹ ಅಮೌಲ್ಯ ರತ್ನವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದ್ವೈಪವಾದ ಶ್ರೀ ಅನಂಕೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಕ್ಷಣಕಾಲವೂ ಮರೆೆಯದೆ, ತನ್ನ ಹತ್ತಿಗೆ ಬಾಣಂತಿನಂತೆ ತೀರಿ, ಆಕೆಯು ನಡೆಯಲು ರಕ್ತಳಾದ ಒಡನೆಯೇ, ಸುಗುಣಿಸೊಂದಿಗೆ ವೇಸತಾದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಏರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಬಂಧುಗಳೂ ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ಪರಿವಾರವು, ಉಡುಪಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿತ್ತು. ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಅಭಿಷೇಕ ಅರ್ಚನೆ ದೂವದೀಪ ಸ್ತೋತ್ರಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಿದರು. ಭಟ್ಟನೂ ವೇದವತಿಯೂ ಅನಂದಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ಸ್ವಾಮಿಯ ವಾದಗಳ ಬಳಿಯಿಟ್ಟು, ಆ ಕುವನಿಗೆ ಚಿರಜೀವಿತ್ವವನ್ನೂ, ಆರೋಗ್ಯಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ, ಸಕಲವಿಧ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ, ಕರುಣಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ತರುವಾಯ ಎಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪುನಃ ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊರಟರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಉಡುಪಿಯಿಂದ ಪಾಜಕಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವು ಅಷ್ಟು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಿಡಗಂಟಿಗಳ ಕಾಡು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವರು ಭಯಪಡದೆ, ಕತ್ತಲಾಗಿದ್ದರೂ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಚಿಕ್ಕ ಮಗುನಿಸೊಂದಿಗೆ ಅರಕ್ತಳಾದ ವೇದವತಿಯನ್ನೂ, ಇತರ ಹೆಂಗಸರನ್ನೂ ನಡುಸಿಕೊಂಡು ನಿದಾನವಾಗಿ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ನಟ್ಟಿರುಳಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೊಂದು ಪ್ರಮಾದ ಸಂಭವಿಸಿತು. ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪಿಶಾಚಿಯು ಆವೇಶ ಬಂದು ಅವನು ಅಪಸ್ವರದಿಂದ ಕಿರಿಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ರಕ್ತವನ್ನು ಕೂರಿ,—"ಎಲೋ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಜನಗಳೇ, ಇಂತಹ ಆವೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಬಂದಿರಿ? ನಿನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಾಯದ ದೇವನ ಅವತಾರ ಮೂರ್ತಿಯೂ, ಪ್ರಪಂಚದ ಉದ್ಧಾರಕನೂ ಆದ ಈ

ಮಗುವು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಈ ದಿನ ನಿನ್ನೆಲ್ಲರ ಪರಿಣಾಮವೂ ನೆಟ್ಟ ಗಾಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ! ಹೋಗಿರಿ!” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ಭಯಗೊಂಡು ನಡುಗಿದರು; ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಅವಿನೇಶವನ್ನು ಕೂರಿತು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡರು. ಎಂತೂ ತಮ್ಮ ಮಗುವು ಸಾವನ್ನಾಹಿಸಿ ಮಗುವನ್ನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯೊಂದು ತಿಳಿದು ಅನರಸ್ಥ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಂಪುರ್ಣಗೊಳಿಸಿತು —

ಮಧ್ಯಗೇಢಭಟ್ಟ ವೇದವತಿಯರು, ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ತಮ್ಮಾ ಕಂದನನ್ನು ನೋಡುವರ, ಪ್ರೇಮೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅವರು ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು; ಆ ಕಂದನ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ-ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳ ತೊಜ್ಜನ್ನು ನೋಡಿ, ಆ ಮುದ್ದು ಮುಖವೆಂದ ವನ್ನು ಕಂಡು, ತುಂಬಿಯಂತೆ ಕಪ್ಪಾದ ಮುಸುರುಗಳುಳ್ಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ, ತುಂಬುಗಲ್ಲಗಳ-ದುಂಡುದುಂಡಾದ ಮೈಕ್ಕೆಕಾಯುಗಳ ನೊಬಗಿಗೆ ಮೋಳಗೊಂಡು ಮನವನೆಯೆ ಮುದ್ದಿಡುವರು, ತಿಳಿಸನ್ನು ಆಘ್ರಾಣಿಸುವರು, ಎದೆಗಪ್ಪಿಕೊಂಬುವರು ವಾಸುದೇವ ಕುಮಾರನು ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ-ನೋಡಿದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀಗೆಯೇ ಆಕರ್ಷಿಸುವನು. ಅವನ ನೋಟದ ತೇಜಸ್ವತಗೆ ವಶನಾಗದ ಮಾನವನೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಳಕಳನೆಂಬ ಆ ಹಸನ್ಮುಖವು, ಮಗುವಿನ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಗಳ ಆರೋಗ್ಯಭಾಗ್ಯದ ಸುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಕಲ ವ್ಯಸನಗಳೂ ದೂರವಾಗುವುವು; ಸಕಲ ಕಲ್ಮಷಗಳೂ ಮರೆಯಾಗುವುವು. ಅನುಭವಿಕರಾದ ವೈದ್ಯರು, ಆ ಕಂದನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾವಿರುಷಯೋಗ್ಯವಾದ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ ಮುದ್ರಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ಕಂಡು ಪರಮಾನಂದಗೊಂಡು, “ನೂವೂ ಸಹ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ ಆದರೆ ಇಂತಹ ವೈವಿಕ ಮಗುವನ್ನು ಎಲ್ಲೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ನುಡಿಯುವರು.

ಆ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ, ವಾಸುದೇವನಿಗಿದ್ದ ದೇಹವಾಡ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಒಂದು ಕಥೆಯು ಅತಿ ಕೌತುಕವಾಗಿದೆ. ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ವೇದವತಿಯು, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಒಂದು ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ ಒಳಗೇ ಇದ್ದ

ವಾಸುದೇವನನ್ನು, ತನ್ನ ಮಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೂಟ್ಟು, ಎಲ್ಲೋ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಗೆ ಒಂದಾನೊಂದು ಕುಳಕಾಣಿಸಿ ನಡೆದಳು. ಆಕೆಯು ಹೊರಟು ನಡೆದು ಕಣ್ಮರೆಯಾದೊಡನೆಯೇ ವಾಸುದೇವನು ಅಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಳುವು ಆತನಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ಆ ಹುಡುಗನು ಎಷ್ಟು ಗಿರಿಯಿಂದ ಸಮದಾಯಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಕಾಣದೆ, ಅವಳು ಬೇಸತ್ತು, ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡೊಯ್ದು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಒಂದು ಹುಡುಗನು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೂರಿಸಿದಳು. ವಾಸುದೇವನು ಅತಿಶಯ ಹಸಿವೆಯಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಅದನ್ನು ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ತನ್ನಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಅದು ಸ್ವಾರ್ಥವಾಗಿ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈಡೆಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲವಾದನು! ಈ ಬಗೆಯ ದಿವ್ಯಭೋಜನವು ಮುಗಿದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನೊಳಗಾಗಿ, ತಾಯಿಯು ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಅಂತಹ ತಿಳಿಗೇಡಿತನಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳನ್ನೂ ಗದರಿಸಿ, ತನ್ನನ್ನೂ ಅನೇಕವಾಗಿ ಫೈದುಕೊಂಡು ಮಗುವಿಗೆ ಏನಪಾಯವುಂಟಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಬಹು ಗಾಬರಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಮಗುವು ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಗುಮುಖವಿಂದಲೂ, ಸಂಪೂರ್ಣಾರೋಗ್ಯದಿಂದಲೂ, ಏನೊಂದು ಸಂಗತಿಯೂ ನಡೆಯದಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಆಡಿಕೊಂಡು ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯ ವಾರ್ತೆಯು ಒಡನೆ ಒಬ್ಬರಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಹಬ್ಬಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೂ, ಆ ಮಗುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಉಂಟು ಮಾಡಿತು.

ವಾಸುದೇವನು ತನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕನ ಕೈಬೆರಳುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಡೆದಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಯಾರೂ ಏಳದ ಮುಂಜೆಯೇ ಎದ್ದು, ಕಾಡಿಗೆ ಮೊಯಲು ಹೋಗಿದ್ದ, ಒಂದು ಎತ್ತಿನ ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಟು ನಡೆದು ಬಿಟ್ಟನು. ಬಳಗಾಯಿತು ಮಗುವು ಹಾಸಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ! ಶೋಟಲಲ್ಲಿಲ್ಲ ಮನೆಯ ಪಿತ್ತಿಲು ಮುಂಜೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ! ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಮುಗಿಲೇ ಕೇಳಿ ಬಿದ್ದಂತೆ ಯೋಚನಾಪರರಾದರು. ಮಗುವು

ಎಲ್ಲೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು, ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಬಗೆ-
ಗೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರು ಎಂಬೊಬ್ಬರೂ ತಮತಮಗೆ ಇ-
ಷ್ಟ ಬಂದದ್ದಿಗೆ ಹುಡುಕಲು ನಡೆದರು. ಅದರ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ.
ಕೊನೆಗೆ ಆ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ದನಗಳು ಬರುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ, ಅದೇ ಎತ್ತಿನ
ಬಾಲಕ್ಕೇ ಇಳಿಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ವಾಸುದೇವನು, ಬಳಲದೆ, ಬಾಡದೆ, ಅಳದೆ,
ನಗುಮುಖದಿಂದಲೇ ಮಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಂದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ವೇದವ-
ತಿಯು, ಒಡನೆ ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಎದೆಗವುಚಿಕೊಂಡಳು. ರಕ್ಷೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟಳು,
ಮೊಲೆಯೂಡಿ ಅಪ್ಪಿ-ಆದರಿಸಿದಳು ಎಲ್ಲರೂ ಭಯ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಂದ ಬಹು
ಬಗೆಯಾಗಿ ಪಲುಬಿಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡರು.

ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ವಾಸುದೇವನು, ಆಗಾಗ ಇಂತಹ ಆಶ್ಚರ್ಯಕಾರ್ಯ-
ಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೆರಗಾಗಿಸುವನು. ಮಗುವು ಇನ್ನೂ ಮೂ-
ರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿವಾ? ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಮಹದಾಶ್ಚರ್ಯದ
ಸಂಗತಿಯು ನಡೆಯಿತು. ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಮಧ್ಯಗೀತಭಟ್ಟನಿಗೆ ಸಾಲ
ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಸಾಹುಕಾರನೊಬ್ಬನು, ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಹಣದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಬಹು ಕರಿದವಾಗಿ ತಗಾವೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಆ ದಿನವೇ ಕೊಟ್ಟುತೀರಬೇಕೆಂದೂ,
ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಾನು ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕದಲುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹಟಹಿಡಿದು
ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟನು. ಭಟ್ಟನು ಏನು ಮಾಡಲೂ ತೋರದೆ, ಹಿಂದು-
ಮುಂದು ಕದಲಲೂ ಆಸ್ಯದಿಲ್ಲದಂತಿರಲು ಸುಮ್ಮನ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು.
ಅಸ್ಮರಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ತಂವು ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಸುತ್ತಲೂ
ಕೈಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ನಿಷ್ಕಲ್ಪಿತತೆಯಿಂದ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು
“ಅಪ್ಪಾ, ಊಟಕ್ಕೆ ಬಾ, ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ, ಹಸಿವಾಗುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಪೀಡಿಸ-
ತೊಡಗಿದನು. ತಂವೆಯು ನೀನು ಹೋಗಿ ಊಟ ಮಾಡಂದರೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.
ಮತ್ತಾವ ಸಮಾಧಾನವೂ ಅವನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗ-
ದಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಭಟ್ಟನು, “ಮಗುವೇ ನಾನು ಈತನಲ್ಲಿ ಎತ್ತನ್ನು
ಕೊಂಡುದಕ್ಕಾಗಿ ದುಡ್ಡು ಕೊಡಬೇಕು ಈಗಲೇ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಈತನು
ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಸದ್ಯೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡಿಲ್ಲ. ಈತನು ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಈತನನ್ನು
ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ” ಎಂದನು. ತನ್ನ ಈ ವ್ಯವಹಾರ ವೃತ್ತಾಂತ

ವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಮಗುವಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ಗಮನಿಸದೆ, ಎಂತೂ ಭಟ್ಟನು ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಾಸುದೇವನದುರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಭಟ್ಟನು

ವಾಸುದೇವನು ಒಡನೆ ತಂದೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತಿರುಗಿ ನಡೆದು, ಆ ಸಾಹುಕಾರನನ್ನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಕರೆದನು. ಆ ಮಗುವಿನ ನೂಟಕ್ಕೇ ಬದ್ಧನಾದಂತಾಗಿ ಸಾಹುಕಾರನೂ ಅವನನ್ನು, ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು. ಒಡನೆ ವಾಸುದೇವನು ಅವನನ್ನು ಈಗಿನ ವಾಸುದೇವ ತೀರ್ಥನೆಂಬ ಕೊಳದ ಬಳಿ ಕರೆದೊಯ್ದು, ಅಲ್ಲೇ ನುರದ ಕೆಳಗೆ ಉರುಳಿಸಿ ಪುಣ್ಯವೆಂಬ ಬಿತ್ತುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಬೊಗಸೆಯಿಂದ ಅವನ ಬೊಗಸೆಗೆ ಸುರಿದನು. ಮೊದಲು, ಸಾಹುಕಾರನು ಮಗುವು ಕೇವಲ ಆಟಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ! ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಆ ಬಿತ್ತುಗಳು ಕಾಣಿಸದೆ ಅವನ ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಲಕ್ಕಾಗಿ ಪಾವಟಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದವು. ಹಗಲು ಕಾಣಿಸಿತು ಆಗಲೂ ಸಾಹುಕಾರನು ಮಹದಾಶ್ಚರ್ಯಭರಿತನಾಗಿ, ಮಧ್ಯಗೀಹಭಟ್ಟನಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದು, —“ನಿಮ್ಮ ಈ ಕುಮಾರನು ಸಾಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು ನೀವು ಇದನ್ನು ಮುಕ್ತರಾದಿರಿ. ನಾನಿತ್ತ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಮತ್ತೊಂದುದಿನ ವೇದವತಿಯು ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳ ವಾನಿಗೆ ಎನಾದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಉಪವಿಜ್ಞಂಭಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಮರತೀರಲಿ. ವಾಸುದೇವನು ಹೇಗೋ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಉಡುಪಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೂ ಆ ಬಾಲಕನು ಉತ್ತರಕೊಡದೆ, ಕಾಡುದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಷ್ಣು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಉಡುಪಿಗೆ ನಡೆದು, ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದನು. ಇತ್ತ ಮದುವೆಯ ಗಲಾಟೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಮೆಯಾಗಲು ವೇದವತಿಯು ಮಗುವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಹುಡುಕತೊಡಗಿದಳು. ಮದುವೆಯ ಮನುಷ್ಯರ ಸರಿಯೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಧೈಯವೂ ಬೀದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕತೊಡಗಿದನು ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ! ಕೊನೆಗೆ ಉಡುಪಿ

ಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಗುಂಪಿನವರ ಬಳಿ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ವಾಸುದೇವನು ಗೋಚರನಾದನು. ತಂದೆಯು ಮಹದಾನಂದದಿಂದ ಮಗುವನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು, “ಓಗೂ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ? ಯಾರ ಚೂತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದೆಯಪ್ಪಾ!” ಎಂದು ಕೇಳಲು, ವಾಸುದೇವನು ಒಡನೆಯೇ, “ನಾನು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವರನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆಗಲೂ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಉಡುಪಿಗೆ ಹೋದಾಗಲೂ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ನನ್ನ ಚೂತೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು” ಎಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. ವಾಸುದೇವನ ಆ ಮಾತು ಭಟ್ಟನಿಗೂ, ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನಗಳಿಗೂ ಪರಮಾತ್ಮರ್ಥವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಅವರು ಅಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿಗೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿದ್ದ, ಭಕ್ತಿ-ಶ್ರದ್ಧೆ-ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅದ್ಭುತವಟ್ಟರು.

ಹೀಗೆ ಅವತಾರ ಪುರುಷರ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಅದ್ಭುತ ಕಾರ್ಯಗಳು, ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದುವು ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಮತಗಳ, ಎಲ್ಲಾ ಗುರುಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲೂ ಈ ಬಗೆಯ ಕೆಲಕೆಲ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಅಮೂನುಷ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಮ್ಮ ಇರುವುದು. ಆಯಾ ಮತಸ್ಥರು ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ನಂಬಿ, ತನ್ನೊಳಗೆ ತಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧಾಭಿಮಾನಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವು ಪಚ್ಚು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು.

— ಸತ್ಯವೇ ಸತ್ಯ —

ಆಧ್ಯಾಯ ೩

“ಉಪನಯನ-ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ”

ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅರುಣೋದಯವೂ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಬೆಳಕೂ ಬರುವುದು ಹೇಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಲೌಕಿಕ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನಿಂದ ನಡೆಯಿಸಲ್ಪಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸೂಚನೆಯು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ತೋರಿಬರುವುದು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ತೋರಿಸುವ ಸದ್ಗುಣ ದುರ್ಗುಣಗಳೇ ಅವನು ದೊಡ್ಡವನಾದ ಮೇಲೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ರೀತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುವು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ

ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಕಳ್ಳತನಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದವನು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕಳ್ಳತನ ದರೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮನಾಗುವನು. ಅಲ್ಪ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವ ಬಾಲಕನು ಮುಂದೆ ಸುಳ್ಳು ಸಾಕ್ಷ್ಯ-ಕಳ್ಳ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳ ನೆಲವೀಡಾಗುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಸತ್ಯ-ಧರ್ಮ ನ್ಯಾಯಗಳನ್ನೂ ವಿವಾಳವೇಷ್ಟೆ ದೈವಭಕ್ತಿ ದಯದಾ ಕ್ಷಿಣ್ಣಗಳನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದವರಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಅನೇಕಾನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳ ನಡೆಯುವುವು. ಅದು ದರಿಂದ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರ ಮನಸ್ಸು ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು, ಸುಳ್ಳು-ಕಳ್ಳತನ-ನೀಚಭಾವ ಅಲ್ಪತನ ಅಸೂಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿದ್ದರೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಖಂಡಿಸಿ, ನೀಗಿಸಿದರೆ, ಮುಂದೆ ಅವರು ಪರೋಪಕಾರಿಗಳಾಗದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಸುರಕ್ಷಿತ ರಾಗಿರುವರು. ಆಗ ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಕಂಡು ಬಂದ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗೊಳಿಸಿ, ಬೆಳೆದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲು ಅವಕಾಶವಿತ್ತರೆ, ಮುಂದೆ ಅವರಿಂದ ಎಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತು-ನೂರರಷ್ಟು ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುವುವು.

ನಮ್ಮ ಜಿಕ್ಕು ವಾಸುದೇವನು, ತನ್ನ ಸಹವಾಸಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಟಗಳನ್ನಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಟಿವಟಿಕೆ-ಸಾಹಸ ಋಜುಭಾವಗಳನ್ನು, ನೋಡಿದವರು ಇವನು ಮುಂದೆ ವ ಹಾಯಶಶ್ವಿಯಾಗುವನೆಂದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ಉಡುಪಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದಂದಿನಿಂದ ಅವನು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವುದನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಒಟೆಯಾಗಿ ಇರುವುದನ್ನಾಗಲೀ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿವಾನಗಿರಿಯ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬನೇ ಕುಳಿತು, ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ, ತನ್ಮಯನಾಗಿದ್ದುಬಿಡುವನು. ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿದ್ದ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಗುಡಿಯಲ್ಲೇ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದು ಕಾಲಕಳೆಯುವನು. ಭಕ್ತಿಭಾವದ ಮೊಳಕೆಯು ಈ ಚಿಕ್ಕತನದಲ್ಲೇ ಅವನಲ್ಲಿ ತೋರಿಬಂದಿತು. ಆಟವಾಡುತ್ತಾಡುತ್ತ ಮನೆಯನ್ನೂ ಸಹವಾಸಿಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ನೇರವಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಡೆದುಬಿಡುವನು. ದುರ್ಗಿಯೇ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡಲು ಸಾಕಾದ ಜೊತೆಯಾಗಿದ್ದಳು.

ಮಗನಿಗೆ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳು ತುಂಬುತ್ತಿರಲು, ಮಧ್ಯಗೀಹಭಟ್ಟನು ಒಂದು ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸ ಕರ್ಮವನ್ನು ಸರವೇರಿ ಸಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಆದಿನ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಮಂಗಳಸ್ನಾನವಾಡಿಸಿ, ವಿಧಿಯುಕ್ತವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯಿಸಿ, ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತವಾರ್ತಮಾಲೆಯು ಬ್ರೀಹಿ ನಾಮ ಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಹಾಕಿದರು. ಬಾಲಕನ ಪ್ರಜ್ಞಾಗೃಹಣ ಕವಾಟವು ಈ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸವೆಂಬ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ತೆರೆಯಲ್ಪಡುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಾದಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು! ಮುಂದೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ-ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ನಡೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಧ್ಯಗೀಹ ಭಟ್ಟನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಪುನಃ ತಿದ್ದಿಹಾಕಿದರೆ ಬಾಲಕನು, 'ಇದೇನು' ಅಗನ್ನು ಆಗಲೇ ಕಲಿತುದಾಯಿತಲ್ಲ! ಪುನಃ ಅದನ್ನೆಂ ಏಕೆ ಬರೆಯಬೇಕು?" ಎನ್ನುವನು. ತಂದೆಯು "ಅದಾ ಹೆನ್ನಾಗಿ ಬರಲಿ" ಎಂದರೆ, ಬಾಲಕನು ಸಾವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ-ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದಂತೆ ಬರೆದು ತೋರಿಸಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನೂ, ಎದ ರಿಗಿದ್ದ ಇತರರನ್ನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯನುಗ್ಧರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುವನು. ಹೀಗಾಗಿ, ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಯಾವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ತಡಬಡೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಓದುವಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾಲಿಯಾದನು. ಜೊತೆಯ ಯಾವ ಬಾಲಕನೂ ಅವನನ್ನು ಸಂಗಟ್ಟಲಾರದಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡಭಟ್ಟನು, ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿದೊಂಟು ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂದು ಅಂಜಿ, ತನ್ನ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಬೀಳದಂತೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲೇ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಕೆಲವು ಸಗಳಲ್ಲೇ ವಾಸುದೇವನು ತನ್ನ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಸಯಂಪಳ್ಳಿ ಎಂಬೊಂದು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಒಂಧಗಳ ಮನೆಗೆ ಮೂಗಜೆಕಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಂದುದಿನ ಬಾಲಕನು ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಪುರಾಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ತಿರುಳುಟ್ಟನೆಂಬ ಒಬ್ಬನೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಅಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಹೇಳುತ್ತಿರಲ್ಪಡಲಾಗಿ ಮದ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮುಕ್ತೈದೆದುರೂ ಇತ್ಯಮಸ್ಮರಣದಿದ್ದರು. ಪುರಾಣವು ನಾಗಿರಲು, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಟ್ಟನು ಒಂಧುಂಡಿತ ಚಿಕದ ಅರ್ಧ ದುಳುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ಮಾತನ್ನು ನುಡಿಸಿ ಯುವಮ್ಮ ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಕೇಳು

ತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನಾಸುದೇವನು, ಒಡನೆಯೇ-ಬೇರೆಯವರು ಆ ತಪ್ಪು ಎನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ, ಬಹು ಸಮಂಜಸವೂ, ಆಗಿನ ಕಥಾಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಒಸತಕ್ಕದೂ ಆದ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ತಟ್ಟನೆ ನುಡಿದುಬಿಟ್ಟನು. ತತ್‌ಕ್ಷಣವೇ ಎಲ್ಲರ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಅವನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತು. ಅನೇಕ ಮಂದಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಹ, ಆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನಾದ ಬಾಲಕನು ನುಡಿದ ಆ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅದ್ಭುತವಟ್ಟು ಆನಂದಪಾಪಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದರು. ಅನೇಕರು ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ದಮಾವ್ರಸ್ತೃಷ್ಠಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಅವನಮೇಲೆ ಭಗವದನುಗ್ರಹವುಂಟಾಗಲೆಂದು ಹರಸಿದರು. ಮದುವೆಯ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳು ತೀರಿದ ತರುವಾಯ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ, ನಾಜಕಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನಡೆದ ವಾಸುದೇವನು, ತನ್ನ ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ಶಿವಭಟ್ಟನು ಆ ಮಾತಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ, ತಾನು ಹೇಳಿದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ ಯಾರದೂ ಸರಿಯೆಂದು ಕೇಳಿದನು! ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟನು, ತನ್ನ ಮಗನ ಪ್ರತಿಭೆಗಾಗಿ ಅದ್ಭುತವಟ್ಟು, ವಿಶ್ವಭಟ್ಟನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಆ ಬಗೆಯ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಇಂತಹ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯು ನಾಜಕಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ನಡೆಯಿತು. ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟನೇ ದೊಡ್ಡ ದೊಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ 'ಲಿಕುಚ' ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಅರ್ಥತಿಳಿಯದಿದ್ದರಿಂದ, ಅದನ್ನು ಸಂಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾರದೆ, ಆ ವದನನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ಲೋಕಗೊಳಿಸಿ ಮುಂದೆ ನಾಳೋಡು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ವಾಸುದೇವನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಆ ಲೋಕವು ಮರೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತನ್ನ ವಿನಯವಿಧೇಯತೆಗಳು ಮರೆಯುವಂತೆ ಒಡನೆ ಅದರ ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿನ ಅವನ ನಡತೆಯು, ಅಹಂಕಾರ ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಸ್ವಪಾಂಡಿತ್ಯಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಾಗಿ ನಮ್ರಭಾವ-ವಿನಯ-ಗುರುಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಬಹುದಾದ ಗೌರವ

ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ

ಸಂಸ್ಕೃತದೇ

ಹೆಕ್ಕಿ ತೆ

ರ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಕುಂದನ್ನು ತಾರದಿದ್ದುದು ಆ

ಗುಣಗೊಳಿಸಿತು ಅಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನು,

ಯವಾದ ಅಂತಹ ಗೂಢ ವಿಷಯವನ್ನೂ

ನ್ನ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಎಲ್ಲ

ರೂ ಸ್ತಂಭಿಕರಾದರು ಆದರೆ ಅಗ್ನಿ ಚಿಕ್ಕತನದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಪ್ರತಿಭೆಯೂ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯೂ ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಸಂದೇಹಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಷಯಕವಾದ ಎಂತಹ ಅದ್ಭುತ-ಅನುಮಾನ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾದರೂ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹೆಚ್ಚಳಪಡುವ ಕೆಲಮಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕರಗಿನ ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಭಾಂತರ ವಿಷಯವು ಸಂದೇಹಾಸ್ಪದವಾಗದಿದ್ದರೆ ಆದರೂ ಅದು ಪ್ರತಿಭಾತ್ವತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದರು, ಈಗಲೂ ಇರುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, ಧಾಮಸ್ ಬೊಂಬಿಂಗ್‌ಟೇ ಮೆಕಾಲೆ, ಜಾನ್‌ಸ್ಟ್ರೋಯರ್ಸ್ ಮಿಲ್ ಮುಂತಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಬಾಲ್ಯಜೀವಿತದಲ್ಲಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಂತಹ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯೂ ಅನುಮಾನವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಮನಗಾಣಬಹುದು!

ಮಗುವಿಗೆ ಐದು ವರ್ಷಗಳು ತುಂಬುವು ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟನು ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞಾಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟು, ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಉಪನಯನ ಮಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ವೇದವಾಕ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಂಟನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕರ್ಮವು ಸೆರವೇರಬೇಕಾದ ವಿಧಿಯಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಮಗನ ಬುದ್ಧಿಯು ಅವರಿಗೂ ಅನ್ಯತ್ರ ಹೋಗಲು ಅವಕಾಶಕೊಡಬಾರದೆಂದೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ಯೋಗ್ಯ ಆಹಾರ ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ಯೋಚಿಸಿ ಭಟ್ಟನು, ಅಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಉಪನಯನ ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಒಡನ ಅದಕ್ಕೆ ಆನಶ್ಯಕವಾದ ಸಕಲ ಸಲಕರಣೆಗಳೂ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಮೌಂಜೀಬಂಧನ, ಉಪವೀತಪಾರಣ, ಬ್ರಹ್ಮೋಪವೇಶ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಕಳೆಗೊಂಡು ಆ ಮಹೋತ್ಸವವು ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತು. ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟನು ಸ್ವತಃ ನಿಷ್ಕನಾದ ವೈದಿಕನು, ಮಗನು ತೀಕ್ಷ್ಣಮತಿಯ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯು, ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಕೇಳುವುದೇನು? ಪುರೋಹಿತನ ಅಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಎಡಹಿ ತಡವರಿಸಿ ಲೋಪಗೊಂಡು, ಎದ್ದು ಬಿದ್ದು ಸಾಗುತ್ತಾ, ಕಾಟಕ್ಕೆ ಆಯಿತೆನ್ನಿಸುವಂತಲ್ಲದೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯೂ, ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ, ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಬಾಲಕನು ನಾಲವಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ತ್ರಿಕಾಲ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನೂ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕಲಿತು, ಬಹು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಆಗಿನ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಜ

ಯಾಶ್ರಮದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸುವಂತಾದನು. ಆ ಚಿಕ್ಕ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಈ ನೂತನಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಹುವ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಸ್ಥಾನ-ಸಂಧ್ಯಾ-ಜಪ ಮುಂತಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಲೋಪವಿಲ್ಲದಂತ ನಡೆಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಆ ಚಿಕ್ಕವನಿಗಿದ್ದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಉತ್ಸಾಹಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕಂಡವರು ಅವನ ಆ ಪವಿತ್ರ ದೇಹದಿಂದ-ಆ ಉಜ್ವಲ ಮುಖದಿಂದ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಮಂತ್ರಬದ್ಧರೋ ಎಂಬಂತೆ ನಿಂತು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಉಪನಯನವಾದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ, ವಾಸುದೇವನು ಒಂದೊಂದು ಆಪಾಯಕ್ಕೆ ಎಳಗಾದನು ತನ್ನ ಒಡನಾಡಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಡುತ್ತಾಡುತ್ತಾ, ಒಂದುದಿನ ಅವನು ವಿಮಾನಗಿರಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ದುರ್ಗಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಮೊಸಯ ಸವಿಸಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು ಒಡನೆ ಆದರೊಳಗೆ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಪ್ಪಾದ ಭಯಂಕರಾಕೃತಿಯ ಒಂದು ಘಟಸರ್ಪವು ಬುಸ್ಸೆಂದು ಹೂರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಾಲಕನ ವೇಲೆ ನುಗ್ಗಿ, ತನ್ನ ಜಿಜ್ಞೆ ಆಗಲಿಸಿದ ಹೆಡೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸಲು ಹವಣಿಸಿತು ಆದರೆ ವಾಸುದೇವನು ಆದಕ್ಕೆ ಬೆದರಲಿಲ್ಲ ಧೀರನಾದ ಆ ಬಾಲಕನು ಅಂತಹ ಆಪಾಯಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದನು ಒಂದು ಹಜ್ಜೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಜರುಗಲಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತು, ಅದರ ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ತಿರುಗಿಸಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಡಿದು, ಕಾಲ ಹೆಬ್ಬರಳಿನಿಂದ ಅದರ ಹೆಡೆಯನ್ನು ತುಳಿದು ಉಜ್ಜಿ-ತಿರುಚಿ-ಇದನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಈ ಸಂದರ್ಭವು ಅಭಿಮಾನಿಗಳಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿರಲಿ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೀಮನಿಂದ ಸಂಹೃತನಾದ ಮಣಿಮಂತನಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರನೇ ಈ ಸರ್ಪದ ರೂಪದಿಂದ ಒಂದು ಹಿಂದಿನ ತನ್ನ ಆ ವಿರೋಧಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲೆಳೆಸಿ ಬಾಲಕನನ್ನು ತೊಂದರೆಪಡಿಸಿದನೆಂದು ಅವರ ನಂಬಿಕೆ! ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ಸರ್ಪವು ಕಚ್ಚಿತೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು, ಅನೇಕರು ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಓಡಿಬಂದರು ಆದರೆ ಅವರಿಗೇ ಅದನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ಹಸನ್ನುಖದಿಂದ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದ ವಾಸುದೇವನು ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬುವಂತೆ ಟುಮಾಡಿದನು. ಈ ಗಲಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಹೊತ್ತಿನಿಂದಲೂ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೇ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಗಾಬರಿಗೊಂಡಿದ್ದ ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ವೇದವತಿಯು, ಹತ್ತಿರ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಬರುವನೆಂದೆಣಿಸಿ

‘ವಾಸುದೇವಾ’ ಎಂದು ಒಂದೆರಡುಸಾರಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದಳು. ಆ ಕೂಗು ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿತು! ಒಡನಾತನು ಒಂದೇ ಹಾರಿಕೆಗೆ ಅಪ್ಪು ದೊರವನ್ನೂ ಹಾರಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತನು ಬಹು ರಭಸದಿಂದ ಹಾಗೆ ಹಾರಿ ನಿಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮೊಡಿದುವೆಂದು, ಅಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಬಂಡೆಯಮೇಲೆ ಎರಡು ವಾದಚಿನ್ನಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಗುಡಿಯು ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟು ಗುರುವಾದಾಗೆಂದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಈಗಲೂ ಪೂಜೆಪುರಸ್ಕಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ.

ಮಧ್ಯಗೀತಭಟ್ಟನು, ತರುವಾಯ ಬಾಲಕನನ್ನು ವೇದ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತನೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿದ್ದ, ಆ ಗ್ರಾಮದ ಪಾರಶಾಲೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಲ್ಲಿಗೆ ಕರಡೂಯ್ದು ಬಿಟ್ಟನು ವಾಸುದೇವನು ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಭಯ ಭಕ್ತಿ ವಿನಯವಿಧೇಯತೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಯುಕ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕ ಮುಂತಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಗಗಳು ಮುಗಿದು, ವೇದವೇದಾಂಗಗಳನ್ನೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನ್ಯಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಅವರಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನು ಪರಿಸಿದನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅವನಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಗಳಲ್ಲದನರೊಂದಿಗೇ ಅವನು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತಾದುದರಿಂದಲೂ, ಒಂದು ಸಾರಿ ಗುರುಮುಖದಿಂದ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ಎಂತಹ ವಿಷಯವಾದರೂ ಹೃದ್ಯತವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೂ, ಅವನು ಮಿಕ್ಕ ಕಾಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಈಜುವುದು ಹಾರುವುದು ನೆಗೆಯುವುದು ಓಡುವುದು ಸರಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತಾ ಭೀಮಬಲನಾದನು. ಅವನು ಮನಸ್ಸುಮಾಡಿ ಕೈಹಿಡಿದು ಬಟ್ಟನೆಂದರೆ ಅವನ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಲಸವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ, ವಾಸುದೇವನ ಈ ಚರ್ಯೆಯು ಗುರುವಿಗೆ ಸಂದೇಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. “ವಾಸುದೇವಾ ನೀನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿರುತ್ತೀಯೆ” ಎಂದು ಗುರುವು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದನು ವಾಸುದೇವನು, “ನಾನು ಈವರೆಗೆ ಕಲಿತ ಪಾಠಭಾಗಗಳು ನನಗೆ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಪಾಠವನ್ನು ಒಂದು ಸಾರಿ ಕಲಿತರೆ ಸಾಲದೆ” ಎಂದನು. ಆ ಮಾತು ಗುರುವಿಗೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವ

ಭಕ್ತಿಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುವಿನ ಮನಸ್ಸಿಗಂಟುಗಂತೆ ಸಂಕಾಪಸಾಧಾನ
ಗಳಿಂದಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ತಿಳಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಎಸಯ
ವಿಚಾರಗಳು, ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುವು
ಆನಂದಪ್ರವಾಹವು ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಧಾರೆಧಾರೆವಾಗಿ ಸುರಿಸಿತು
ಆತನು “ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮನೇ ಶಿಷ್ಯನಿಂದ ಗುರುವಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಬೇರಾದ ಶಿಕ್ಷೆ
ಯು, ಈ ನಿಸ್ಸೃತಿಯಿಂದ ನನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸುರಿಸಿತು. ಇದಿಂದ
ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅವಿವೇಕಾನಂದವುಂಟಾದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ—ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಕ್ತಿ
ಭಾಗ್ಯವು ಲಭಿಸಿ ನನ್ನ ಈ ಜನ್ಮವೇ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ನಿನ್ನೀ ಜೀವಿತ
ದಲ್ಲಿ ನೀನು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ ಫಲಿಸಿದೆಯು. ಮಾರವ ಮುಲ
ಕ್ಕೆ ಉದ್ಧಾರಕವಾದ ಈ ಭಕ್ತಿ ಸಂಧವನು ಪ್ರಚುರಗೊಳಿಸು. ಶಿಷ್ಯೋ
ತ್ತಮಾ, ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಸರ್ವೋತ್ತರನ ಕಂಪೂರ್ಣಕಟಾಕ್ಷವಿರಲಿ” ಎಂದು
ಬಾಹ್ಯಪೂರಿತಶೋಚನನಾಗಿ ಅಶೀರ್ವದಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟೊಟ್ಟನು.—

ಹೀಗೆ ವಾಕ್ಯದೇವ ಬಾಲಕನು ಉಪನಯನದಿಂದ ವೇದಾಧಿಕಾರವ
ನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಸರ್ವಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭಾಸವಾದುದು. ಗುರುವಿನ ಕಾರುಣ್ಯ
ಸಿದ್ಧವಾದನು

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

“ಅಶ್ರಮಸ್ವೀಕಾರ”

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಯ ಹಳ್ಳಿ ನೋಡಿದವರು ಹುಳುಗಳಂತೆ ಜೀವಿ
ಗಳಾಗಿ, ಅವಾಚಾರ್ಯವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನಾಯುವವರಾಗಿ, ಧನ ಸಾಧ್ಯ-ಅಧಿಕಾರ
ವಮಂಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ನಿರತರಾಗಿದ್ದು, ಉಂಡು ಬುಟ್ಟು ಕೆದಿಟ್ಟು ಮೆ
ರೆದು ಒಂದು ದಿನ ಮುಸುಕುಗಳು ವಸ್ತ್ರಾಧಿಗಳಿಗೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ ಆದರೆ
ಅವರ ಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾದುದಲ್ಲ! ಮಾರನು ಜನ್ಮವತ್ತಿದುದಕ್ಕೆ ಜನ್ಮದ
ಮುಖೋದ್ವೇಗಸಂಚುರದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಲೋಕಸೇವ ಭಗವತ್ತೇವೆಗ
ಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸಿ, ಅತ್ಯೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ
ಕೊಳ್ಳುವನೋ ಅವನೇ ನಿಜವಾಗಿ ಜೀವಿಸಿರುವವನು, ಮಕ್ಕ ವರೆಲ್ಲ ರೂ

ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹರು! ಏಕೆಂದರೆ ಸಾಧಕವಾಗದ ಜೀವಿತ ದಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನಮ್ಮ ದೇಶವು ಒಂದಿಗೆ ಜೀವಿಸುವವರೆನ್ನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರನ್ನು ಹೋಲುವ ಅಂತಹ ಮಹಾ ಪುರುಷಾಗ್ರಣಿಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಗಳಿಸುವುದೋ ಅಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗವೂ ದೇಶವೂ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ —

ನಾಸುವೇವ ಬಾಲಕನು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಸಮೀಪವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ದೃಢಾಂಗನಾದ, ಸಕಲ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತನಾದ, ಕುಶಾಗ್ರಮತಿಯಾದ, ಸಕಲ ವಿವ್ರಾಪಾರಂಗತನಾದ ತಮ್ಮ ಆ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ, ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟಿ ನೂ-ವೇದವತಿಯೂ ಪುಳಕಗೊಳ್ಳುವರು, ಹೆಣ್ಣುಗಳವಡುವರು, ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುವರು. ತಮ್ಮಾ ಕುವರನಿಗೆ ವೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ಶುಭಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತಳಾದ ಒಬ್ಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತಂದು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿ, ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯಾದವನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದೂ, ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾಲ ದಲ್ಲೇ ಮನೆಮಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ-ಪುಟ್ಟ ತಮ್ಮ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಅಂಬೆಗಾಲು ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆಗಳಿಂದ ನಡೆವಾಡುವುದನ್ನೂ, ಜೊಲ್ಲಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆದ ತೊದಲು ಮಾ ತುಗಳನ್ನಾಡುವುದನ್ನೂ ನೋಡಿ-ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕೆಂದೂ ಅವರು ಎಷ್ಟೇ ಮೋಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡರೂ, ಏನೇನೋ ಹಲುವಿಕೊಂಡರೂ ಆದರೆ ನಾಸುವೇವನ ಇಷ್ಟವೇ ಬೇರೆಯಿತ್ತು; ಆತನ ಮತವೇ ಭಿನ್ನವಾದುದಿತ್ತು. ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾ ಪಾರಂಗತನಾದ ಆತನಿಗೆ ಧರ್ಮದ ನಿಶ್ಚಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು. ಆತನು ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ಜೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದನು. ಒಂದು ಕಡೆ ಜಗತ್ತೇ ಸುಳ್ಳು-ನಾಸೇ ಈಶ್ವರನೆಂದುಕೊಂಡು ಗರ್ವದಿಂದ ಬೇಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲ ಅದ್ವೈತಿಗಳು, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಈಶ್ವರನೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ವಾದಿಸುವ ನಾಸ್ತಿ ಕರು ಇವರುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಸ್ವರ್ಗೀಯರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬಹು ಹೀನವಾಗಿದ್ದುದ ನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅವುಗಳನ್ನು ಸುಸ್ಥಿತಿಗೆ ತರಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಕೊಂಡನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಮೊದಲು ಸಿರಾತಂಕವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನೊಂದನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ

ದನು. ಈ ಭಗವತ್ತೇವಾ ಕಾರ್ಯವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜೆನ್ನಾಗಿ ದೃಢಪಟ ತು
ತಾನು ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿರುವುದೆಂದು ತೋರುತು. ಒಡನೆ ಇನ್ನು
ಮುಂದೆ ವ್ಯರ್ಥ ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಲಾಗದೆಂದು ಯೋಗ್ಯಗುರುವನ್ನು ಹುಡು
ಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟನು

ಗುರುವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಹು ದೂರ ಹೋಗ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ! ಹತ್ತಿರದ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲೇ ಸಮಸ್ತ ವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತರೂ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಸತ್ಯಪ್ರಜ್ಞಾತೀರ್ಥರ ಕರಕನ.ಲಸಂಜಾತರೂ ಆನ ಪುರುಷೋತ್ತಮತೀರ್ಥರು ಅಧನಾ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷತೀರ್ಥರೆಂಬ ಮಹಾಮಹಿಮರು ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಗೂಚರರಾದರು ಅವರು ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸರು ಅದ್ವೈತಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನಲ್ಲ, ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿವಿಧ ಮಹಾ ಪಂಡಿತರು ಅವರು ಪೂರ್ವದ ತಮ್ಮದೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಿನಾಪುರಿಯಲ್ಲಿ ವಾಂಡವರ ಪತ್ನಿಯೂ ಮಹಾ ಪತಿಪ್ರತಾರಿರೋಮಣಿಯೂ ಆದ ದ್ರೌಪದೀದೇವಿಯ ಹಸ್ತದಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಮದು, ದೇಹಸವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ ನಮ್ಮ ವಾಸುದೇವನು, ಇವರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸೇವೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಾಲವಾದರೂ ಶಿಷ್ಯನ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಡಕೊಡದೆಂದು ವಿಧಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರೂ ಒಡನೆ ಆಶ್ರಮಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿಸಿದ ಸಾವಕಾಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು

ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿ ಇತ್ತ ತನ್ನ ಮಗನು ಒಹು ದಿನಗಳಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಮರದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಗವಾಗ್ರಸ್ತನಾದ ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟನು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಒಂದು, ಅದ್ವೈತಪ್ರೇಕ್ಷತೀರ್ಥರ ಮರದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕಂಡನು ಮತ್ತೆ ಇನ್ನು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಸಾಕುವಂತಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೃಹಕೃತ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾ, ವೃದ್ಧರಾದ ತಮಗೆ ಆಫಾರವಾಗಿರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು ಆದರೆ ತನ್ನ ಮಗನು, ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗುವ ಇಷ್ಟವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ತಿಳಿದ ಒಡನೆಯೇ ಆತನ ಹೃದಯ ಗ್ರಂಥಿಯು ಒಡೆದು ಹೋದಂತಾಯಿತು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪರ್ವತವೇ

ಕೂ ಕಿರುಕುಂತಾಯಿತು. ಅಂತರ ರತ್ನದಂತಹ ಮಗನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಆತನೇ ಅಲ್ಲಿ, ಮತ್ತಾವನಾದರೂ ಎಷ್ಟು ಸೇರಿ' ಆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಿ ಹಾಗೆ ಮೊಗತಕ್ಕವು ಧರ್ಮಸ್ತವೆಂಬನು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದನು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟರು ಆತನ ತರ್ಕಗಳೂ-ಜರ್ಜರಗಳೂ, ಅಕುವು-ಕಣ್ಣೀರುಗಳೂ ವಾಸುದೇವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕುಂಟುಗಲು ಶಕ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅನಂದಧನಶ್ಚಯವು ಅವುಗಳಿಂದ ಅಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಯೀಗ ಹತಾಶನಾದ ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟನು ಕೂಸಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ವಾಸುದೇವನು, —“ಜಿಕ್ಕುನಂಗ ಹಿರಿಯರು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದು, ವಾಡುದು ಅಲ್ಲದೆ ಮಗನು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿದ್ದರಲ್ಲದ ತಂದೆಯಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾಗಲಾರನು ಈಗ ತಾವು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಆಶ್ರಮಸ್ವೀಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರತಾಯಿತು” ಎಂದನು. ವಾಸ, ಭಟ್ಟನು ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಭ್ರಾಂತನಂತಾದನು. ಮುಂದೆ ಉಪಾಯವಾದೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿದನು. ಇಬ್ಬರೂ ವ್ಯಸನಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದರು

ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ಕಳೆದವು. ಧನಃ ಪ್ರಯತ್ನಿ ಮೋವೆಂದು ಬಂದನು. ಆನಂದ ಹಿಂದಿನಗಿಂತಲೂ ಕಠಿಣನಾದ ಮಾತು ಕಥೆಗಳು ತಂದೆಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಡೆದುವು 'ನೀನು ಮನೆಗೆ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಪ್ರಾಣಾತ್ಮ್ಯಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆ' ಎಂದು ಭಟ್ಟನು ಬೆದರಿಸಿದನು ಬಾಲಕನು ಅವಕ್ಕೂ ಬೆದರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನಮಿಲ್ಲಿ ತಾನು ದೂದಿದ್ದ ಸಸ್ತುವನ್ನು ಸಿಳಿ ಕೌಪೀನ ಹಾಕಿಕೊಂಡು—“ಯಿತು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು” ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟನ ಕೋಪವು ಸ್ವಲ್ಪ ರಮನವಾಗಿ, ಶಾಂತವಾದುದು—“ಅಪ್ಪಾ ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಬುದ್ಧನಾದ ಮಗನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಕೋವರ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ನೀರೆ ದಿಕ್ಕಾರು! ಮಗನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿರಾಶ್ರಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹೋಗುವೆಯಾ!” ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿಕೊಂಡನು ಆಗ ವಾಸುದೇವನ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಕರಗಿತು. ಒಡನೆ ಆತನ ತಂದೆಯೇ ಯೋಜಿಸಿದನು ನಾನು ಈಗಲೇ ಆಶ್ರಮಸ್ವೀಕಾರ

ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಗತಿಯನ್ನು ಕಾಣಿಸಲು ಅರ್ಹನಾದ ಮಗನೊಬ್ಬನು. ಸುಖವನ್ನರಿಗೂ ನಾನು ಕಡೆಯುವೆನು. ಆಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ತೊಂದರೆ ಪಡಿಸಕೂಡದು ಎಂದು ಆತನನ್ನು ಸಮದಾಯಿಸಿದನು. ಮಧ್ಯಗೀಹಭಟ್ಟನು, ವಯಸ್ಸು ಬಂದ ತಮಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲನಾದುದರಿಂದ ನೋಡೋಣವೆಂದುಕೊಂಡು “ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಆಕೆಯು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆ” ಎಂದು ನುಡಿದು, ಅಷ್ಟಮುತ್ರನಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ನಡೆದು, ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ, ಅನನ ಸನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬಂಡಿತವಾಗಿ ಸಮ್ಪ್ರತಿ ಕೊಡಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆದಿರ ಆತನು ಎಣಿಸಿದಂತೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸಿದ್ಧ ಸಂಕಲ್ಪನಾದ ವಾಸುದೇವ ಬಾಲಕನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಸಾಧುಸಾಧನೇ! ವಾಯುವೇವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅಂಶಭೂತನಲ್ಲವೆ? ಭಗವತ್ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವ ಆತನ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಭಂಗಬರುವುದಾದರೇನು? ಯುಕ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೇದಪಠೀವಿಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿ ಒಂದು ಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಅದರೇ ಮುಂದೆ ಸೋದೇ ಮರವ ಸ್ವಾವಕರೂ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ-ಶ್ರೀ ಎಷ್ಟತ್ತೀರ್ಥರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರೂ ಆದ ನಮ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರ ಅನುಜರು.

ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಪ್ರಸವವಾಯಿತೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯು ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಒಡನೆ ಮನೆಗೆ ನಡೆದು, ಕೆಲವು ದಿನಗಿದ್ದು ಸುಂಗಳನ್ನಾನ ಮುಂತಾದ ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ ಒಂದುದಿನ, ತನ್ನ ಸನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಸಬೇಕೆಂದು ತಾಯಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಆ ಸಂಬಂಧದ ಅಸೇಕ ಮಾತು ಕಥೆಗಳು ನಡೆದುವು ಕೊನಗ ದೃಢಸ್ವಯವುಳ್ಳ ಆತನು—“ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ, ಸನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿದರೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನು ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡಲಾರಿ” ಎಂದು ಕೊನೆಯ ನಿರ್ಧಾರದ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. ತಾಯಿಯ ಕರುಳು ಮರುಗಿತು—“ಅಪ್ಪಾ ಹೇಗಾದರೂ ಇರು ನಿನ್ನ ಮುದ್ದುಮುಖವನ್ನು ನೋಡದೆ ನಾನು ಬದುಕಿರಲಾರೆನು” ಎಂದು ನುಡಿದು ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿದಳು.

ತರುವಾಯ ವಾಸುದೇವನು ತನ್ನ ಮಹದುದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಭಂಗವನ್ನು ತರಬಾರದೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡು, ಎಂತೂ, ತಾಯಿಯಿಂದ ಅಪ್ಪನೇ ಪಡೆದಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು ಮತ್ತು—“ನಮ್ಮ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ನನಗಿನ್ನು ಅಶ್ರಮವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಉದ್ಧಾರಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ನುಸುಳಿಸಿದನು. ಗುರುಗಳೂ ತಮ್ಮ ಆ ಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿದ್ದ ಉತ್ಸಾಹ ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದರು.

ಇಂದು ಶ್ರೀಆನಂತೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವು ತಳುಕುತೋರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದೆ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ದೂರದಿಂದ ಸಹಸ್ರಾರು ಜನರು ಬಂದು ನೆರೆವಿದ್ದಾರೆ. ಊರಿನ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರೂ ಆ ಬಾಲಸನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ನೋಡ ಬೇಕೆಂದು ಕಾತುಕಗೊಂಡು ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಹೊರಟು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ದೊಡ್ಡ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಜನಸಮೂಹದಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು ಯುಕ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ಶಿರೋಮುಂಡನವಾಯಿತು. ಸ್ನಾನವಾಯಿತು. ಗುರುಗಳಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾವಿಯ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಆತನು ಧರಿಸಿದನು ದಂಡಕಾಷ್ಠಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು ಯತ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕಗಳಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಕೃತ ವಿಧಾನಗಳೆಲ್ಲಾ ನಡೆದುವು ಹಾಗೆ ಸಿದ್ಧನಾದ ಆ ಮಹಾಭಾಗನು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಗುರುವರ್ಯರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು, ಶ್ರೀಆಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರು ತಮ್ಮ ಬಹು ಕಾಲದ ಆರಾತ್ರರು ಅಂದಾ ಫಲಿಸಿತೆಂದುಕೊಂಡು ಅನಂಗಬಾಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ಆತನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ವರದ ಹಸ್ತವನ್ನಿಟ್ಟು, ಆ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಸಾರ್ವಭೌಮನಿಗೆ “ವೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞ”ರೆಂದು ನೂತನ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ತರುವಾಯ ದಂಡಕಾಷ್ಠಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹಾವುಗೆಗಳನ್ನು ವೆಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಗುರುಶಿಷ್ಯರಿಬ್ಬರೂ, ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೇಂದು ಬಂದರು ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಆ ಬಾಲಸನ್ಯಾಸಿಯು- ತಂದೆತಾಯಿ ಮನೆಬಾಗಿಲುಗಳ ಅಸೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಲೋಕಸೇವೆ-ಭಗವತ್ತೇ ನೆಗಳಲ್ಲೇ ನಟ್ಟಮನಸ್ಸುಳ ವನಾಗಿ, ಅಂತಹ ಶಕ್ತಿಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸೆಂದು ನಿರ್ವಿಣ್ಣನಂತೆ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವ್ವನ್ನು ಕಂಡ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಸ್ತ ಸ್ತ್ರೀಯರ-ಪುರುಷರ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ನೀರಿನಿಂದ

ತುಂಬುಹೋದುವು. ಮಾತನಾಡಲು ಬಾಯಿಬಾರದೆ ಎಲ್ಲರ ಗಂಟಲೂ ಕಟ್ಟಿ ಹೋಯಿತು. ಆತನು ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರಕನಾಗಿ ಬಹುಕಾಲವಿರಲೆಂದು ಸಮ ಸ್ತರೂ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಷಯ! ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟ-ವೇದವತಿಯರು ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲರಂತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಲಾರರಲ್ಲವೆ! ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಧ್ವವಿಜಯಗ್ರಂಥವು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೌನವಾಗಿದೆ ತಮ್ಮ ಮಗನನ್ನು ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಿಗೆ ಕೊಡುವ ವಿವಾಹವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನೋಡಲು ಒಯಸಿದ ಅವರು, ಆತನು ಶಿರೋಮುಂಡನ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಸಾಯ ಎಸ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ದಂಡಕಾಷ್ಠವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆಶ್ರಮಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವ ಹೃದಯವಿಭೇದಿನಿಯಾದ ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದಾರು! ಆಹುದು; ನಿಶ್ಚಯ. ಅದೇ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದು!

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

“ವಿದ್ಯಾಪ್ರಾಥಮ-ಧಾರ್ಮಿಕದಿಗ್ವಿಜಯ”

ಶ್ರೀಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷ ತೀರ್ಥರು, ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯೋತ್ತಮನೊಂದಿಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದಾಗ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ನಮೇಲೆ-ಹನ್ನೆರಡು ಸಂವತ್ಸರಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ನಡೆದಂತೆಯೇ ಆ ದಿನವೂ ಆವೇಶ ಬಂದು, ಆತನು—“ಎಲೈ ಸನ್ಯಾಸಿಯೇ, ನೀನು ಬಹು ಕಾಲದಿಂದಲೂ, ನಿಜವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ಮಹಾತ್ಮನು ಉದಯಿಸಿ ತನ್ನೂಲಕ ಲೋಕೋಪಕಾರವಾಗಲೆಂದು ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಇವರನ್ನು ವಹಿಸಿಕೋ” ಎಂದು ಪೂರ್ವಪ್ರಜ್ಞರನ್ನು ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದ ಶ್ರೀಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷ ರೂ ಇತರರೂ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು, ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಆ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ನಿಜವಾಗಿ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರವುಂಟಾಗುವುದೆಂದು ನಂಬಿದರು

ಶ್ರೀ ಪೂರ್ವಪ್ರಜ್ಞರು-ಏಧವ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು, ಕೇವಲ ಅಲ್ಪ ಮಯಸ್ಕರಾಗಿದ್ದರೂ ಮಹಾ ಮೇಧಾವಿಗಳೆಂದೂ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ತಾರ್ಕಿಕರೆಂದೂ, ಈ ವೇಳೆಗೇ ದೇಶದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಗೌತಮರಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಕಣ್ಣಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ವೈರೇಷಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಾಚಾರ್ಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಮಹತ್ವವುಂಟು. ಕೇವಲ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ಅಂತಹ ದಿಗಂತ ವಿಶ್ರಾಂತವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲಾರ್ಹರಾದ ಆಚಾರ್ಯರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂಬುದು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ನ್ಯಾಭಾಷಕವಾಗಿ ಗುಟ್ಟು. ಆಸೀಕ್ಷೆಯಾಗಿರುವುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು? ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ, ಆಚಾರ್ಯರು ಅಶ್ರಮಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ, ಪಂಡಿತ ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರಂಜಿ ವಿದ್ವಾಂಸರೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಉಡುಪಿಗ ಬಂದು ಶ್ರೀಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಚಾರ್ಯ ಸಭೆಯೊಂದು ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅತ್ಯಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೇ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಸಭೆಯು ನಡೆಯಿತು. ಮಹಾ ವಿದ್ವಾಂಸಿಗಳೆಂದು ಸುಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರೂ-ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರೂ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಂತೆ ವಿಷಯವಿವರಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು. ಮೊದಲು ಪಂಡಿತ ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರ ಪೂರ್ವಾರ್ಥವು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧಕವಾಗಿ ಏಕಪ್ರಕಾರ ಮಾಡಲು ದಿವಸಗಳ ಪರೇಗೆ ಕೋರಿಗಳನ್ನು ಏರಿಸುತ್ತಾ ನಡೆದರು. ಅವರು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಅವರ ಸಾಗ್ಧರಿಯನ್ನೂ ಕಂಡ ಸಭಿಕರು, ಈ ವಾದಿ ಸಿಂಹನನ್ನು ಎದುರಿಸಬಲ್ಲ ಪ್ರಾಧನಾವನೆಂದು ಗಾಬರಿಗೊಂಡಿದ್ದರು.

ಪಂಡಿತರ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯು ಮುಗಿಯಿತು. ಅವರು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಒಡನ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು, ಆ ಪಂಡಿತರ ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಂಥದೆಂಬುದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಸಭೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ತರುವಾಯ ಅವರ ಪೂರ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಒಂಡೊಂನನ್ನಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಗಳಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮಾಧಾನಗಳಿಂದ ಎಂಡಿಸುತ್ತಾ ನಡೆದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ವಾದಗಳಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕದೆ, ವಿಷಯ

ಗಳಿಗಾಗಿ ಮಿಡುಕದೆ ವರ್ಷಾಕಾಲದ ಸದೀಪನಾಹದಂತೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಸಾಗಿದ ತಮ್ಮ ವಾಗ್ಬೋಧನಾಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾ ಸಭೆಯವರನ್ನೂ, ವಾದಿಯಾದ ಪಂಡಿತರನ್ನೂ-ತಮ್ಮ ಗುರುವಾದ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರನ್ನೂ, ತೇಲಿಸಿ ಕೊಂಪೊಯ್ದರು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಆ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಬಾಲಭುಜಗಳ ಮೇಲೆ ಮರ್ಷಯೋಗ್ಯವಾದ ಈ ವೃದ್ಧಶಿರವು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತೆಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾದರು

ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಇನ್ನು ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಜವಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡಿ ಮತಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಲು ಯೋಗ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿದು, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕಠಿಣವಾದ ಅದ್ವೈತಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪರಿಸೋದವೆಂದರು. ಅದರಂತೆಯೇ 'ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಮಂಗಳಾಚರಣವಾಗಿ ಆ ಗ್ರಂಥದ ಮೊದಲನೆಯ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಓದಿದ ಒಡನೆಯೇ, ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಆ ಗ್ರಂಥದ ಅಧ್ಯಂತ ಅರ್ಥವೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ, ಆ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದ ಮೇಲೆಯೇ ಅವರು ಮೂವತ್ತೆರಡು ಅಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು ಹೂರಿಸಿದರು. ಆವರೆಗೆ ಆ ಗ್ರಂಥದ ಮೇಲೆ ಹಾಗೆ ಅಕ್ಷೇಪವನ್ನು ತಂದವರು ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ಗುರುಗಳು ಅವುಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವು ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯುವದೆಂದರು ಅದರೆ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತಿಸಡದೆ, ತಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರು ಗುರುಗಳಿಗೇ ಬಹು ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಎನ್ನೋ ಕೆಲವು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಅದರೆ ಮಹಾ ಮೇಧಾವಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಅವುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಗುರುಗಳು ಶಿಷ್ಯನ ಮೊಂಡತನಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು-“ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ-ನಿಮಗಿನ್ನು ಪಾರ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ”ವೆಂದರು ಕೊನೆಗೆ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರೇ, ತಮ್ಮ ಆ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಶಂಕೆಗಳಿಗೂ ತಕ್ಕ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೆರಗುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು.

ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಾಚಾರ್ಯರು ಪೂಜೆ-ಗುರು ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿಲ್ಲ ದಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಭಾಗವತವನ್ನು ಪಠಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಹಪಾಠಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಅನೇ

ಕರು ಆರಲ್ಲಿಗ ಬಂದು ಆ ಮಹಾಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಆ ಪೂಜ್ಯಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಅದರ ಸತ್ತ್ವಾರ್ಥವಿಂಧವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದರು ಈ ಹಿಂದೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಕೇಳಿ ಅರಿಯದಂಥಾ ಆ ಗ್ರಂಥದ ಗೊಢಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಸುದಾಚಾರ್ಯರ ಅಧಿಕಾರಯುಕ್ತವಾಣಿಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ಪರಮಾರ್ಥರೂಪಭರಿತರಾದರು ಆದರೂ ಕೆಲವರು, ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಆಚಾರ್ಯರು ಆ ಮಹಾಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಡುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಂಬುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಲು, ಪೂರ್ವಪ್ರಜ್ಞರು ತಾವು ಆ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ದೇವೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾದರೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದೇವೆಂದರು. ಒಡನೆ ಸಭಿಕರಲ್ಲೊಬ್ಬರು “ಹಾಗಾದರೆ, ಭಾಗವತವ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧದಲ್ಲಿನ ಗದ್ಯ ಭಾಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಾಯಿಪಾಠವಾಗಿ ಹೇಳೋಣವಾಗಲಿ” ಎಂದು ನುಡಿದರು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ರಂಕಿಸದೆ-ಬೆದರದೆ “ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಸಾಗಿದುವು ಒಂದು ಪದವಾಗಲೀ-ಅಕ್ಷರವಾಗಲೀ ಲೋಪವಾಗದೆ ತಡೆಬಡೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಎಡಹು-ಮುಗ್ಗುರಿಸುವಿಕೆಗಳನ್ನರಿಯದೆ, ಆ-ಊ ಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಗಂಗಾ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಉತ್ಪಾರಣೆಯಿಂದ, ಕಂಚಿನ ಗಂಟೆಯ ಶಬ್ದದಂತೆ ಮೂೂಹರವಾಗಿ ಹೂರಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ವಾಗ್ಭಾರಯಲ್ಲಿ ಸಕಲರೂ ಪರಮಾನಂದಸ್ವಾಂತರಾಗಿ ‘ಧನ್ಯ-ಧನ್ಯ’ ಎಂದುಕೂಳ್ಳುತ್ತಿರಲು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು ಶ್ರೀಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರು ಪರಮಾತ್ಮರ್ಯಪಟ್ಟು-“ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ ಇದನ್ನು ನೀವು ಯಾವಾಗ ಕಲಿತಿರಿ” ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು, ಅದು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜನಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸದ ಫಲವೆಂದು ನುಡಿದರು ಆ ವೇಳೆಗೆ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡು, ಅವರಿವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಮಗನ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಲೆಳಿಸಿ ಆಗಾಗ ಸಭೆಗೆ ಒಂದಿರುತ್ತಿದ್ದ ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟನು, ಈ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಜ್ಞಾನಿಧಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ತನ್ನ ಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದುಕೊಳ್ಳುವನು!—

ತರುವಾಯ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಪುಣ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ
ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಗಂಗಾಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅನುಮತಿಸಬೇಕೆಂದು
ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು ಆದರೆ ಅಷ್ಟು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ
ಅವರನ್ನು ಆಗಲಿರಬೇಕೆಂದರೆ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರು ಒಪಲಾರದಾದರು ಅವ
ರು, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸಪಾಯ ಮಾಡೆಂದು, ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ
ಶ್ರೀಅನಂತೇಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಶುಕ್ಲವ
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಮೇಲೆ ದೇವರ ಅವಶ ಬಂದು- ಇನ್ನು ಮೂರು ದಿನಗಳ
ಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರ ದೇವಗಂಗೆಯು ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬರುವಳು ನೀವು ಕಾಂ
ಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ”ವೆಂದು ಹೇಳಿದನು ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಗುರು
ಶಿಷ್ಯರಿಬ್ಬರೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು ಮುಂದೆ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗೀರ
ಥಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು, ಗುರುಶಿಷ್ಯರೂ ಇತರ ಅನೇಕರೂ, ಈಗೂ ಮ
ಧ್ವಸರೋವರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಕೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಭಾಗೀರಥಿ
ಸ್ನಾನದಿಂದ ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು

ಮುಂದೆ ಒಂದೆರಡು ಸಂವತ್ಸರಗಳ ಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ಶ್ರೀಮಧ್ವಾ
ಚಾರ್ಯರ ಬುದ್ಧಿ ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಂಪೂರ್ಣತೃಪ್ತರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಅ
ಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರು ಅವರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಒಂದು ಮಠಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ
ರಾಗಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಹಾಗೆ ಬೇರೆಯೊಂದು ಮಠಾಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ
ಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದರು ಅದರಂತೆ ಒಂದು ಶುಭದಿನವು
ಆರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಸಕಲ ಪುಣ್ಯನದೀ ಜಲಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾಯಿತು.
ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸೋಲಿಸ್ತ ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟುವು.
ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ೧೦೫೬ ನೆಯ ಅನಂದನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಬಹುಳ
ಪಂಚಮಿ ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕ ಕಾರ್ಯವು ಮಹದುತ್ಸವದಿಂದ ನಡೆಯಿ
ತು ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರು, ತಮ್ಮಾ ಶಿಷಾ ಗ್ರಣಿಯನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾ
ಅವರನ್ನು ಶ್ರೀಅನಂದತೀರ್ಥರೆಂಬ ನೂತನ ನಾಮಧೇಯದಿಂದ ಕರೆದರು
ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಅಪೂರ್ವ ಜ್ಞಾನವಿಶೇಷದಿಂದ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ
ಪುರಾಣಾದಿಗಳ ದ್ವೈತರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ಆರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನೂ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಿಂದ
ತಿಳಿಸುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞಾವಿಭೂಷಿತರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪೂರ್ಣಪ್ರ

ಜ್ಞರು-ಹಾಗೂ ಲನಂದತೀರ್ಥರು ಎಂಬ ದಿವ್ಯನಾಮಗಳು ಅನ್ವರ್ಥಗಳಾದುವೆಂದು ಸಕಲರೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು ಮನೋಹರವಾದ ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಯಸರಣಿಯೆಂಬ ಸುರ್ವಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಸಕಲರನ್ನೂ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಜನಸಮೂಹವು ಅವರಿಂದ ಭಾಗವತ ಕಥಾಶ್ರವಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬರತೊಡಗಿತು.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು, ಮುಂದೆ ತಾವು ಸ್ಥಾಪಿಸಲುಳ್ಳ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯೇ ಎನ್ನುವಂತೆ ಭಗವಂತನ ಪಾದಭಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಎರೇಷ ರೀತಿಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಾಗವತ ಗ್ರಂಥವನ್ನೇ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಜನಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸತೊಡಗಿದರು. ಇವರು ದ್ವೈತಮತಪ್ರತಿಪಾದಕರೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು ದ್ವೈತಮತವು ಜೀವನಿಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಭೇದವಿವೆಯೆಂದು ಸಾಧಿಸಿ ಸಮರ್ಪಿಸತಕ್ಕದ್ದು, ಅದ್ವೈತಮತವು, ಜೀವಪರಮಾತ್ಮರಿಗೆ ಭಿನ್ನವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದು. ಅದ್ವೈತಮತವು, ದೃಢವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಈ ಜಗತ್ತು ಸುಳ್ಳು-ಅದು ಕೇವಲ ಭ್ರಾಂತಿಮೂಲವಾದ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಯು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು. ದ್ವೈತವು, ಹಾಗಲ್ಲ, ಜಗತ್ತು ಶಾಶ್ವತವಾದುದು, ಸತ್ಯವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಮತವು, ಹೀಗೆ ದ್ವೈತ-ಅದ್ವೈತ ಮತತತ್ವಗಳಿಗೆ ಸಂವಿಧೋಧಭಾವವಿದೆ ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಅದ್ವೈತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ, ಜೀವಪರಮಾತ್ಮರಿಗೆ ಭೇದವುಂಟೆಂಬುದು, ಈ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವಾದುದು, ಎಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸತೊಡಗಿದ ವಿಚಾರಗಳು ಅದ್ವೈತವಾದಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಆಕರ್ಷಿಸತೊಡಗಿತು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪಟ್ಟವಾದ ಕೆಲದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ಅದ್ವೈತ ಪಕ್ಷದ ವಾದಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ವಾದಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಕರೆದನು ಎಂದಿನಂತೆ ಸಭೆ ಸರೆಯಿತು. ಅಭೇದವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾ ಆ ಪಂಡಿತನೂ, ಭೇದತತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರೊಬ್ಬರೂ ಬಹು ಹೊತ್ತು ವಾಗ್ವಾದ ಮಾಡಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು, ಆ ಪಂಡಿತನು ಉದಹರಿಸಿದ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಾರಗಳೆಂದಲೇ ಆತನ ವಾದಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ, ಭೇದವಾದವನ್ನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ತರುವಾಯ ನಾವು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಲೂ, ನೋಡಿ, ಕೇಳಿ, ಮೂಸಿಸಿ, ರುಚಿನೋಡಿ, ಮುಟ್ಟಿ ತಿಳಿದು, ಸತ್ಯವೆಂದು ನಂಬುತ್ತಿರುವ-ಸಕಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲೂ ಸತ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಅದ್ವೈತ ಶಾಸ್ತ್ರವಾದದ ರೀತ್ಯಾ ಅಸತ್ಯವೆಂದೂ ಭ್ರಾಂತಿಮೂಲವಾದುದೆಂದೂ ಆ ಪಂಡಿತರು ಸಿದ್ಧಾಂತಪಡಿಸಲೆಳೆಸಿದರು. ಕಪ್ಪೆಚಿಪ್ಪಿನ ಒಳಭಾಗವು ರಜಿತಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಅದರೇ ಅದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಹಾಗಲ್ಲವೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯಸ್ವರೂಪವು ಗೋಚರಿಸಿದುವು. ಅದರಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ನಮ್ಮ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದಲೇ ಆ ರೀತಿ ತೋರುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಸತ್ಯವಾಗಿ ಇರತಕ್ಕುದಲ್ಲ” ಎಂದು ಅವರು ಸಮರ್ಥಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆಚಾರ್ಯರು, “ಹಾಗಲ್ಲ ಅದು ಕಪ್ಪೆಚಿಪ್ಪೆಂಬ ಪಂಚ್ಚಾನವು ನಮಗಿರುವಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯಿರುವುದೆಂದು ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕಾರಣವೇನಿದೆ? ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದರೂ, ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದರೂ ಅದು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಆಮೇಲೂ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಪಡಬೇಕಾದದ್ದೇಕೆ? ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ವಾದಿಸಿ ಹೀಗೆ ಶಬ್ದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಮಾನಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಆ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದರು.

ತರುವಾಯ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ವಾದಿಸಿಂಹ ಬುದ್ಧಿಸಾಗರರೆಂಬ ಬೌದ್ಧ ವಾದಿಗಳಿಬ್ಬರು ಉಡುಪಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀಯವರೊಂದಿಗೆ ವಾಗ್ವಾದ ಮಾಡಲು ಆಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಆಚಾರ್ಯರು ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಗೆಯದೆ ಸಭೆಯನ್ನು ನೆರೆಯಿಸಿದರು. ಯಾರದುಸಂ-ಯಾರದುತಪ್ಪೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಬಹು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳಾದ ಪರೀಕ್ಷಕರು ಏರ್ಪಟ್ಟರು. ಬುದ್ಧಿಸಾಗರನು ತನ್ನ ಶೂನ್ಯವಾದವೆಂದರೆ, ದೇವರೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಮತವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಹದಿನಾರು ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟನು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವನು ಉದಹರಿಸಿದ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಯವರು ಏನು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವರೋ ಎಂದು, ಸಭಿಕರೆಲ್ಲಾ ಗಾಬರಿಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರೆಂಬ

ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಮಂಜಿನ ರಾಶಿಯು ಎಷ್ಟು ನೊತ್ತವಾಗಿ ದ್ದರೆ ಭಯವೇನು? ಅತನ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷವು ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಶ್ರೀಯವರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ವೇದಗಳು ವೇದಾಂಗಗಳು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಉದಹರಿಸಿ, ಅತನ ತಾರ್ಕಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತ್ರಿವಿಧ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಂದಲೂ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಮಾಡಿ ಆಸ್ತಿಕ ಮತವನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನಾಡಿದರು. ಆ ಇಬ್ಬರು ಬೌದ್ಧ ಪಂಡಿತರೂ, ಆ ತರುಣ ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಗೆ ಮಹದಾಶ್ಚರ್ಯವಟ್ಟು - “ಮಿಕ್ಕ ವಾದವು ನಾಳೆ ಸಾಗಲಿ” ಎಂದು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಹವಣಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಯವರು, ಎಂತೂ ಆ ದಿನಕ್ಕೆ ಸೋತೆವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನಲು, ಅವರೂ ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಆ ಉಪಶ್ಲ ನಿಲ್ಲದ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಪ್ರಮಾಣಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಅದ್ವೈತ ವಾದವನ್ನೂ ಬೌದ್ಧ ವಾದವನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಗೆಲಿದು ಧಾರ್ಮಿಕ ದಿಗ್ವಿಜಯ ದುಂದುಭಿಯನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಿದರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

“ದ್ವೈತಮತಸ್ಥಾಪನೆ-ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ”

ಶ್ರೀಮನ್ ಮಧ್ವಮತೇ | ಹರಿಃ ಪರತರಃ ಸತ್ಯಂಜಗತ್ತತ್ವತಃ ||

ಭೇದೋಜೀವಗಣಾಃ | ಹರೇರನುಚರಾಃ ನೀಚೋಚ್ಚ ಭಾವಂಗತಾಃ ||

ಮುಕ್ತಿಸ್ಥೈರ್ಯಸುಖಾನು | ಭೂತಿರಮಾಲಾ ಭಕ್ತಿಶ್ಚ ತತ್ಸಾದನಂ ||

ಹೃಕ್ಪಾದಿತ್ರಿತ ಯಂಪ್ರಮಾಣ | ಮಖಿಳಾಮ್ನಾಂಕೈಕವೇದ್ಯೋ ಹರಿಃ ||

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನ ಕಲಾಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ ಪ್ರಾಥಮೆಯನ್ನು ಸಂವಾದಿಸಲು ದೇಶಸಂಚಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಈಗಿನ ಪದ್ಧತಿದಂತೆಯೇ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವ್ಯಾಸಂಗವು ಪೂರ್ತಿಯಾದ ತರುವಾಯ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಬೇಕೆಂಬ ವ್ಯಾಜವಿಂದ ದೇಶಸಂಚಾರವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿತ್ತು. ಈಗಿನ ಅಂತಹ ದೇಶಸಂಚಾರವು ಕೇವಲ ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯ ವಿಚಾರದ ಅಧವಾ ವಿಷಯ

ಲೋಲುಪತೆಯ ವಿಹಾರದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಯೆಂದರೆ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ನಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೋಪಿಸಲಾರರಲ್ಲವೆಂದು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರವಾದುದಾಗಿ, ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ದೈನಭಕ್ತಿ ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನ ದೇವಾಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿದ್ದಿತು.

ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಶ್ರದ್ಧಾಭಿಮಾನಗಳನ್ನುಂಟಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪುನಃ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರು ಈ ಸಾರಿಯೂ ಶ್ರೀಯವರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲಾರದ ಹೊರಡಲು ಅನುಮತಿಯಿತ್ತರು. ಅಲ್ಲದೆ ತಾವೂ ಜೊತೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಮೊದಲು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕಾಗಿ ಯುಕ್ತವರಿವಾರ ದೊಂದಿಗೆ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದರು. ಉಡುಪಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಮಂಗಳೂರು ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಮಂಗಲವೆಂಬ ಊರನ್ನು ತಲುಪಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸೇವಾಲಯದಲ್ಲಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಮನೋಹರಮೂರ್ತಿಯೂ, ಅವರ ಅಪ್ರತಿಮವಿದ್ಯಾಶ್ರೀಯೂ ಅಸ್ತಿತ್ವ ತಂಡತಂಡಗಳನ್ನೇ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅನೇಕರು ಆ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಮುಂದು ತಾನು ಮುಂದೆಂದು ಭಿಕ್ಷೆ ಪಾದಪೂಜೆಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸುತ್ತಾ, ಅವರ ದಿವ್ಯ ಧರ್ಮ ಬೋಧೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಾಗಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಸಾರಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಅವರ ಅಪೂರ್ವ ಪಚನಶಕ್ತಿಯ ಪರಿಚಯವು ವಾರಕರಿಗೆ ಇರುವುದಲ್ಲವೆ! ಈಗ ತರುಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಸಂಗವು ನಡೆಯಿತು. ವಿಷ್ಣುಮಂಗಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥನು ಭಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಆತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾದಪೂಜಾದಿಗಳು ನಡೆದುವು ಶ್ರೀಯವರು ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಸಕಲರನ್ನೂ ತೀರ್ಥಫಲಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ತರುವಾಯ ಸಕಲರಿಗೂ ದಿವ್ಯ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜಾದಿಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಮೃಷತ್ಯನ್ನ ಭೋಜನವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಯವರ ಭೋಜನವು ತೀರುವವೇಳೆಗೆ ಅವರಿಗೋಸ್ಕರವೆಂದೇ ತರಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ದಪ್ಪವಾದ ಎರಡು ನೂರು ರಸಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳ ಗೊನೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖಕ್ಕೆ ತಂದಿರಿಸಿ, ಆತನು ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು, ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ ಹಾಗೇ ಆಗಲೆಂದು, ಶಿಷ್ಯನು ಸುಲಿದು ಸುಲಿದು ಕೊಡುತ್ತಿರಲು ಆ ಇನ್ನೂರು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ತಿಂದು ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೃಷಾನ್ನ ಭೋಜನವಾದ ತರುವಾಯ ಅಷ್ಟು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ತಿಂದು ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಆಯಾಸಪಡದೆ ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ಇದ್ದದನ್ನು ಕುರಿತು ಸಮಸ್ತರೂ ಅದ್ಭುತವಟ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯಮಗ್ನರಾಗಿ ಹೋದರು. ಆ ಗೃಹಸ್ಥನು ಅಂತಹ ಶಕ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಶ್ರೀಯವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಅವರು, ತಮ್ಮ ಉದರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಹೆಚ್ಚಿರಲು ಪ್ರಮಾಣವುಳ್ಳ ಜರಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂದೂ ಅದು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಎಂತಹ ಆಹಾರವನ್ನಾದರೂ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮಮಾಡಲು ಶಕ್ತನಾಗಿದೆಯೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಯವರು ಪರಿವಾರವೊಂದಿಗೆ, ಮುಂದೆ ತಿರುವಾಂಕೂರಿನ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣವಾದ ತಿರುವನಂತಪುರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡರು. ಅಚಾರ್ಯರ ಭಾಗವತ ತತ್ವಾರ್ಥವನ್ನೂ ಇತರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಬೋಧೆಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಲು ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಅನೇಕ ಜನಗಳು ಬಂದು ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಶ್ರೀಯವರಿಗೂ ಅದ್ವೈತಪಂಥದ ಒಬ್ಬ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೂ ವಾದವು ನಡೆಯಿತು. ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯವು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು, ಆ ಅದ್ವೈತ ವಾದಿಗಳು “ನೀವು ನಿಮ್ಮದೊಂದು ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸದೆ, ಬಹು ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು ತಕ್ಕದಲ್ಲವೆಂದೂ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರೆಂದೂ ಪ್ರತಿವಾದಮಾಡಿದರು” ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರು ಅವರ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವು ಯುಕ್ತವಾದುದೆಂದೊಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಹಾಗೆ ಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಕೊಂಡರು.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತರುವಾಯ ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಿದ್ದು, ಮುಂದೆ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಧುರಗೆ

ದಯೆಮಾಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆ ಸಂವತ್ಸರದ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದರು. ಮಧ್ವರಯು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸ-ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ಯಾಪೀಠವೆನಿಸಿದ್ದು, ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯವರು ತಮ್ಮ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಾಥಮಿಕೆಯುತಾದುವುಗಳಿಗಾಗಿ ಪಂಡಿತಮಂಡಲಿಯಿಂದ ಮಾನ್ಯರಾದರು. ಮಧ್ವರಯಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪಯಶ್ವಿನೀ (ಈಗಿನ ವಾಲಾರ್) ನದೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅದರ ವಶ್ವಿನೋತ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿತ್ತೂರಂಬ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಗಾದೆ ಮಾಡಲು ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಶ್ರೀಯವರು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪಾಲುಕೊಂಡನೆಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಷಟ್ಪಾತ್ರಪಾರಂಗತನಾದ ಒಬ್ಬ ಅದ್ವೈತಪಂಡಿತನು ಅವರೊಂದಿಗೆ ನೂಕಾಕಾಗಿ ಬಂದನು. ಆಚಾರ್ಯರು ಈತನೊಂದಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಹು ಶ್ರಮೆಯಿಂದ ವಾದಮಾಡಿ ಎಂತೂ ಕೊನೆಗೆ ನೋಲಿಸಿದರು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಸಿರಿನಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಒಂದು ವಿಷ್ಣುದೇವಾಲಯವಿದ್ದು ಈಗ, ಅದು ಜೀರ್ಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಪಾಲುಕೊಂಡದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರೆದುರಿಗೆ ಶ್ರೀಯವರು, ವೇದಕ್ಕೆ ಮೂರರ್ಧವೂ, ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಅರ್ಧವೂ, ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಕ್ಕೆ ನೂರು ಅರ್ಧಗಳೂ ಇರುವುವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ಸಂಚಿತರು, ಅದು ಕೇವಲ ಅಲಂಕಾರಿಕವಿರಬಹುದೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರ ವಕ್ತವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಾಘವವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ತಿಳಿಯಬಂದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು, ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದ ಪ್ರಥಮಪದವಾದ 'ವಿಶ್ವಂ' ಎಂಬ ಒಂದು ಪದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ನ್ಯಾಯವಾದಂತ ಮೀವಂ ಸವ್ಯಾಕರಣಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿರಲು, ಅವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಅಶಕ್ಯವಾಗಿ ಆ ಶ್ರೋತೃಗಳು ಆಚಾರ್ಯರ ಅನುಪಮಚ್ಛಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸರಮಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಬಹುಮಂದಿ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ಜಯಿಸಿದ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ, ಆಚಾರ್ಯರ ಭಕ್ತರು, ಒಂದು ಜಯಸ್ತಂಭವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅದು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿದೆಯೆಂದೂ, ಭಕ್ತರು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯೆಗೆ ನಮಸ್ಕಾರದಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂದೂ ಪ್ರತೀತಿಯಿದೆ.

ಸುತ್ತು ನೀ ತೀರದಿಂದ ಶ್ರೀಯವರು ಶಿಷ್ಯಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಸಾ-
ದವಾಡಿ, ಉಡುಪಿಯನ್ನು ಸೇರಿ, ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲದಿನಗಳಿದ್ದರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ತಮ್ಮ
ಅವತಾರದ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವು ಅತ್ಯಂತ ಬಲವತ್ತರವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಗೋಚರ
ವಾಗತೊಡಗಿತು. ಒಡನೆ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉರ-
ದೇಶಿಪ್ಪಟ್ಟ ತೀರ್ಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತಾ ದಿವ್ಯಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸತೊಡ-
ಗಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸನುಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಬರಬೇಕೆಂಬ
ಅನೇಕೋಪಾಯ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರಿಂದ ಅನುಮತಿ
ಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹೊರಟರು. ಆ ವೃದ್ಧ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಅಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನ
ಸಲ್ಲೇ ಅಪಾಯಕರವಾದ ಅವರ ಆದೂರ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹಿಸಿರಲು
ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಹೊರಟರು.
ಗುಡ್ಡನೂರ್ದಶೈ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಲು, ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ
ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವರೊಂದಿಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಸತ್ಯತೀರ್ಥರು, ಅವರ
ಮಧುರ ವಾಣಿಗಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥಗಾಂಭೀರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಮನಸೋತು,
ಬಹುಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅದರ ಒಂದರಡು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ,
ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ಯಂತ
ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟು, ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನು, ತಮ್ಮ ಆಗಲುವಿಕೆಯಿಂದ ಮರುಗು-
ತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಅವರು ಅದನ್ನು ಪರಿಸಿ,
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಿವ್ಯವಾಕ್ಯಗಳ ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಪೂಜ್ಯ
ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಭಿನಂದಿ-
ಸಿದರು.

ಇತ್ತ ಶ್ರೀಯವರ ಪ್ರಯಾಣವು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿತು. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ
ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಪಂಡಿತಚರ್ಚೆ, ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಕೆಲದಿನಗಳು ಕಳೆ-
ದುವು. ತರುವಾಯ ಮಿತಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರ ಆವಾಸ
ಸ್ಥಳವಾದ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಹಿಮಾಲಯ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಯಾಣ ಬಿಟ್ಟರು. ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ನರನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯ ಆಲ-
ಯವು ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ-ಕೊರೆದು
ಹೋಗುವ ಅಂತಹ ಹಿಮಗಡ್ಡೆಗಳ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿದ್ದು

ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿ ಆ ಮಹಾಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗೀತಾ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಪಠಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಆದುವಾ ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿತವಾದಂತೆ ಅಶರೀರವಾಣಿಯಾಯಿತು ಅವನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಪರಮಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಮುಂದೆ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸಾರ್ಯ ಮಕ್ಕಳ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಳೆಸಿ ಆ ಪೂಜ್ಯಪುಷ್ಪವರ್ಷಾಧರನ್ನು ದರ್ಶಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತಾಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ತ್ರೈಲೋಕಿಗಳನ್ನು ನಿರಾಹಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಮೂನವ್ರತವನ್ನು ಸಾಧನೆಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಒಂದುಸಾರಿ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರು ದರ್ಶನವಿತ್ತು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಅವರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು ಶ್ರೀಯವರು ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯೋದಯಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾನಂದಸ್ವಾಂತರಾಗಿ, ಒಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹಿಮಾಲಯದ ಅನೇಕ ಗುಡ್ಡಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನೂ ಹಿಮನದಿಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ, ಹಸಿವು ಆಯಾಸಗಳನ್ನರಿಯದೆ ಕೂನೆಗೆ ವೈಕುಂಠ ಸದೃಶವಾದ ದಿವ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಬಾದರಾಯಣ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಸಾಕ್ಷಾಂಗ ದಂಡವತ್ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದರು ಆ ಮಹಾತ್ಮರು ಶ್ರೀಮದವರನ್ನು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದತ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಲಭಕ್ತಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ತಾವು ಅವರಿಗೇ ರಚಿಸಿದ್ದ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಲು, ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅದರ ಅರ್ಥಸಾಮಂಜಸ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತಲೆದೂಗಿ, ತಮ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಅನುಮತಿಯಿತ್ತರು.

ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಅನುಗ್ರಹಿತರಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟು, ಅವರಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಪಡೆದು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಉಡುಪಿಗೆ ನಡೆದು ಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಒಟ್ಟು ಧೈಯತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತೀಪದ ಈಗಳಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮೂವತ್ತೇಳು ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಣೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅವುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ (೧) ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯ, (೨-೪) ಐತರೇಯ, ತೈತ್ತಿರೀಯ, ಈಶಾವಾಸ್ಯ, ತಲವಕಾರ, ಕಾಠಕ, ಮುಂಡಕ

(ಅರ್ಧವರ್ಣ), ಮಾಂಡೂಕ್ಯ, ಷಟ್ಪತ್ಯ, ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ, ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಎಂಬ ದಶೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯಗಳು. (೧೨) ಶ್ರೀ ಭಗವದ್ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ, (೧೩) ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯ, (೧೪) ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ, (೧೫) ಶೀಮದ್ಭಾಗವತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ, (೧೬) ತಂತ್ರಸಾರ (೧೭-೨೬) ಪ್ರಮಾಣಿಭಾಷ್ಯ ಕಥಾಭಾಷ್ಯ, ಉಪಾಧಿಯಂಡನ, ಮಾಯಾವಾದಖಂಡನ, ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾನುಸಾರದ ಖಂಡನ, ತತ್ತ್ವಸಂಖ್ಯಾನ, ತತ್ತ್ವಸಿರ್ವೇಷ, ತತ್ತ್ವೋತ್ತರ ದೋಷತ, ಕರ್ಮನಿರ್ಣಯ, ವಿಷ್ಣುತತ್ತ್ವನಿರ್ಣಯ ಎಂಬ ದಶಪ್ರಕರಣಗಳು. (೨೭) ಅಣುಭಾಷ್ಯ, (೨೮) ಯಮಕಭಾರತ, (೨೯) ಅನುಸಾಯ್ಯನ, (೩೦) ನ್ಯಾಯವಿವರಣೆ (೩೧) ಬೃಗ್ಭಾಷ್ಯ, (೩೨) ಜಯಂತೀನಿರ್ಣಯ, (೩೩) ಯತಿಶ್ರೀನಿರಾಕಲ್ಪ, (೩೪) ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಸ್ತಮೃತನುಪಾಣನ, (೩೫) ನೃಸಿಂಹನಮಿಸ್ತೋತ್ರ, (೩೬) ಸವಾಚಾರಸ್ತುತಿ, (೩೭) ದ್ವಾದಶನೋತ್ತರ. ಈ ಮೂವತ್ತೇಳು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ತಮ್ಮ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಪತಿಷ್ಠಿಸುವುದಾದರು.

ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಶ್ರೀಯವರು ಉಡುಪಿಯಿಂದ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೂ ನಕ್ಕೊಂದು ಹೊರಟು, ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಮೂರ್ತಿಯಮೇಲೆ ವಿಷ್ಣು ರೋಷಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ನಡೆದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಆಹ್ನಿಕ ಕಾಗಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಡಗು ಬರುತ್ತಿರುವುದು ನೋಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ದ್ವೈತವಾದವರೊಬ್ಬರು ತೀರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ, ಶ್ರೀಯವರನ್ನು ಕಂಡು, ತಮಗೆ ಪಾಣದಾನಮಾಡಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೂಗಿ ವೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಡನೆ ಶ್ರೀ ಆನಂದತೀರ್ಥರು ಅಪತ್ತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮನವೇಲೆ ಕನಿಕರಗೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಕಾವಿಯ ಸಾರಿಯನ್ನು ಆಕಡೆಗೆ ಬೀಸತೊಡಗಲು, ಮಹಾಬಾಹುವು ಬುಕ್ಕವಾಗಿ ಆ ಹಡಗನ್ನು ಮಳಲರೂಪಿಯಿಂದ ಕದಲಿಸಿತು. ತರುವಾಯ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ದಡವನ್ನು ಸೇರಿದ ಆ ವರ್ತಕರು, ಕೆಳಗಿಳಿದುಬಂದು, ಶ್ರೀಯವರ ಪಾದಗಳಿಗೆರಗಿ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಅದರ ಪರಮನಿಷ್ಠುಹೆಚ್ಚುವರ್ತಕನಾದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು, ಏನನ್ನೂ ತೆಗೆದು

ಕೊಳ್ಳದೆ, ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗೋಪೀಚಂದನದ ಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಶಿಷ್ಯರೆಂದಿಗೆ ಹೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಎಡೆಯಲು ಅದರೊಳಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯ ಪರಮಸುಂದರ ವಿಗ್ರಹವೊಂದು ಶ್ರೀಯುಕ್ತರಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರವಾಯಿತು. ಒಡನೆ ಅವರ ಮುಖಾರವಿಂದವು ಪ್ರಫುಲ್ಲಿತವಾಗಿ, ಆದಿನ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಆನರೆಗೆ ರಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ತೋತ್ರವೇ ವರ್ಷಾಕಾಲದ ಪಾರಿಧಾಂಶಂತೆ ಮುಂದರಿ ಸಿತು. ಹಾಗೆ ಆಗ ರಚಿತವಾದ ಸ್ತೋತ್ರವೇ ಶ್ರೀದ್ರಾಢಶಸ್ತೋತ್ರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಗ್ರಂಥವೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ! ಮುಂದೆ ಅದೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರ ಹವೇ ಉಡುಪಿಗೆ ತರಲ್ಪಟ್ಟು, ಮಹಾ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆನಾಡಲ್ಪ ಟ್ತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಉಡುಪಿಯು ಕೊಟ್ಟಾವಧಿ ನೇ ಸ್ಥಾನವೃಂಶನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಭೂವೈಕುಂಠದಂತೆ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳ ವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಗ್ರಂಥರಚನಾಡಿ ದ್ವೈತನುತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗವು ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸು ವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಪರಮಾಧ್ಯಾತ್ಮಗಳಾದ ಶಂಖಚಕ್ರಾದಿಗಳುಳ್ಳ ಮುದ್ರಧಾರಣೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯದೇಹವು ಪವಿತ್ರವಾ ಗುವುದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ತಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮ ಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಹರಿನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಹರಿ ಭಜನೆಗಳಿ ದ ಅಂತಃಕರಣಪಾರಿಶುದ್ಧ್ಯವುಂಟಾಗುವುದೊ, ಸಕಲರೂ ಸತ್ಯ ವಾದ ಪ್ರಿಯವಾದ ಹಿತವಾದ ವಚನಗಳಿಂದ ವ್ಯಗತರಿಸಬೇಕೆಂದೊ, ಸ್ವಾ ಧ್ಯಾಯ, ದಾನ ಪರಿಶ್ರಮ, ದಯಾ, ಸತ್ಯಾ ಶ್ರದ್ಧಾ ಮುಂತಾದುವುಗ ಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಶ್ರೀಹರಿನೇವೆಯೆಂಬ ನಿಶ್ಚಲಗುಣೋಭಾವನೆಯಿಂದ ಲೋಕ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕೆಂದೊ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥ ವಾಗಿ ವ್ರತನಿಯಮ ಉಪವಾಸಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ದೇವದಂಡನೆ ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀಹರಿನಾಮಸ್ಮರಣೆ, ಹರಿಪಾದಭಜನೆ, ಸಿಷ್ಯಾನುದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಹರಿನಾದನೇವೆಗಳಿಂದಲೇ ಮಾನವನು ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದೊ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಬೋಧಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಈ ನವೀನ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಜನಾಂಗಜೀವನಕ್ಕೆ ನವಜೈತನ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಂತೆ ಆಗಲು, ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ಪ್ರಶಂಸೆಯೂ, ಅನರ ಬೋಧನಾಪ್ರಾಧಿಮೆಯೂ ಸಹಸ್ರಮುಖಗಳಿಂದ ಕೀರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆಗಲೂ ಕಲಮಂದಿ ಅದ್ವೈತವನ್ನು ದವರೊಂದಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ವಾದವು ಘಟಿಸಿತು. ಹಾಗೆ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕೂನಕೂನೆಗೆ ವಾದ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ತೆಲುಗಾಂಧ್ಯದೇಶದ ಪೋಭನಭಟ್ಟರು, ಸ್ವಾಮಿಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತರೆಂಬವರೇ ಮುಖ್ಯರು. ಈ ಮೂವರೂ ಆಚಾರ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಒಹು ಘೋರವಾಗಿ ವಾದಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಶಿಷ್ಯಕೋಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಆಚಾರ್ಯರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಪೋಭನಭಟ್ಟರಿಗೆ ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರೆಂದೂ, ಸ್ವಾಮಿಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ನರಹರಿತೀರ್ಥರೆಂದೂ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತರಿಗೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರೆಂದೂ ನೂತನನಾಮಕರಣವಾಗಿ ಅವರು ದ್ವೈತ ಸಂಪ್ರದಾಯಾನುವರ್ತಿಗಳಾದರು. ಈ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತರ ಪುತ್ರರಾದ ನಾರಾಯಣಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರವರೇ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುವ ಶ್ರೀಮಧ್ವವಿಜಯವೆಂಬ ಗ್ರಂಥರತ್ನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ದ್ವೈತಮತಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಉದ್ಧಮಾಲಗೊಳಿಸಿದರು.

ಉ ಪ ಸ ಂ ಹಾ ರ

ಶ್ರೀಮದಾಸಂದತೀರ್ಥರ ಅವತಾರದಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮುಗಿದಂತೆ ತೋರಿದವು ಶ್ರೀಮದರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ನರಹರಿ ತೀರ್ಥರು ಕಳಿಂಗವೇಶದ ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ರಾಜನ ಬೊಕ್ಕಸದಲ್ಲಿ-ತೀತೆಯಲ್ಲಿ ಜನಕರಾಜ-ಲಕ್ಷ್ಮಣಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿತವಾದ ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮರ ಮೂಲವಿಗ್ರಹವು ಇರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ತಿಳಿದು, ಶ್ರೀ ನರಹರಿತೀರ್ಥರ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಮರದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಸೇವಾದಿಗಳು ನಡೆಯುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ತಾವು ತೀತೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಜನೇಯ ರೂಪಿನಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮದೂತರಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನೂ, ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಎಂಟುಮರದ ಯತಿಗಳೂ ಅದನ್ನು ಅರ್ಹನಿಶಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾ ಸೇವೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ದ್ವಾರವರದಲ್ಲಿ ತಾವು ಭೀಮಾವತಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಪುನಃ ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರಿ ಬದರೀ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತಾವು ರಚಿಸಿದ ಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಅವರ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಅವತಾರಕೃತ್ಯವಾದ ಈ ಭಗವತ್ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿ ೭೯ ವರುಷ, ೬ ತಿಂಗಳು, ೨೦ ದಿನಗಳ ತಮ್ಮ ಅವತಾರ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ೬೮ ವರ್ಷಕಾಲ ಸ್ವಯಂ ಪಟ್ಟವಾಳಿ, ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ, ಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು, ನರಹರಿತೀರ್ಥರು, ಮಾಧವತೀರ್ಥರು, ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರು ಎಂಬ ನಾಲ್ವರನ್ನು ದ್ವೈತ ಸಂಪ್ರದಾಯಪ್ರಚಾರಕರನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ, ಅವತಾರಸಮಾಪ್ತಿ ಮಾಡಲೆಳೆಸಿ, ತಮ್ಮ ಗುರುವರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಶ್ರೀ ಶಾಲಿವಾಹನಶಕೆ ೧೧೧೯ನೆಯ ಹಿಂಗಳನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘಶುದ್ಧ ನವಮಿಯ ದಿನ ದಯೆಮಾಡಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ವತಸ್ಸಿದ್ಧವಾದ ಜೀವಪರಮಾತ್ಮರ
ಭೇದವನ್ನು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಾಂತ ಸ್ವಾಸಿದರಲ್ಲದೆ, ಒಂದೇ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ
ಸೇರಿದ ತಮ್ಮ ಸ್ವಜನಗಳಿಗೆ, ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಭಿನ್ನಭಾವವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಡಿ
ದಾಡಿರೆಂದು ಬೋಧಿಸಿಲ್ಲ! ಸ್ನೇಹ, ದಯೆ, ತಾಳ್ಮೆ, ಬೇದಾರ್ಯಗಳಿಂ
ದೊಡಗೂಡಿ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿವೇವಯಂಬ ಎಷ್ಟುಭಾವನೆಯಿಂದ
ಲೌಕಿಕವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿರೆಂದು ನುಡಿದರಲ್ಲದೆ, ಸ್ವಾರ್ಥತೆಯಿಂದ ಬುಟ್ಟಿಬುಟ್ಟಿ
ಗಂಟಲನ್ನೂತ್ತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿ ಪ್ರಾಣಬಿಡಿರೆಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ!
ಜಗತ್ತು ಮಿಥ್ಯವಾದುದಲ್ಲ-ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲ, ಸತ್ಯವಾದುದುಂಬುದರಲ್ಲ ಪರ
ಮಾತ್ಮನು ಹೇಗೋ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ನಾಶರಹಿತವಾದುದು ಎಂದ
ರಲ್ಲದೆ, ಮನೆಮಾರು-ಭೂಮಿಕಾಣಿ, ಹಂಚಿರುಮಕ್ಕಳೂ ಶಾರ್ಪತವಾದು
ವೆಂದು ನಂಬಿ, ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯಲೋಲುಪತೆಗೆ ದಾಸರಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಗಂಟು
ಬಿದ್ದು, ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು-ಭಗವತ್ಪಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಡಿ
ರೆನ್ನಿಲ್ಲ! ಈ ತತ್ವರಹಸ್ಯಗಳು ಸದ್ಯಃಕಾಲದಲ್ಲ ಭಾರತೀಯರ ಕಣ್ಣೆದುರಿನಲ್ಲಿದ್ದು
ಅವರೂ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಬಹು ಹೀನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ- ಕರ್ಣಾ
ಟಕರೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ದೇಹದಾಢ್ಯ, ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳು, ಎಂದಿಗೂ
ಕುಂದದ ಉತ್ಸಾಹ ಸಾಹಸ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಒಯ್ಯೆಯಿಂದ
ಗಳಿಸಿ ದೇಶೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಡುವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಿ! ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾ
ರ್ಯಕ್ಕೆ ತನುಮಾನಧನಗಳನ್ನೇಯಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಲಿ || ನಿತ್ಯಾಮಕರ್ಮ
ಮಾಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಲಿ!! ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅಂತಹ ರಕ್ಷೆ ಸಾಮದ್ಯ ಧೈರ್ಯ
ಸ್ಥೈರ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಲಿ.

ತಥಾಸ್ತು.

— ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ —

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂ ಜಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಣಾ
(ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

ಮು ನ್ನು ಡಿ :—

ಈಗ “ತಾತಾ” ಎಂಬ ನಾಮವು ನಮ್ಮ ಈ ಭಾರತದೇಶದ ಮೊಡ್ಡ ಮೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಂದ ಕ್ಷುದ್ರ ಮೂರುಮನೆಯ ಹಳ್ಳಿಯವರೆಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಊರಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ—ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಂದಲೂ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ ಆದರೆ ಅನೇಕರಿಗೆ ತಾವು ಹಾಗೆ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ “ತಾತಾ” ಎಂದರೇನು ಆ ಹೆಸರಿನವರು ಯಾರು, ಎಂಬುದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯದು. ‘ತಾತಾ ಮಿಲ್ಸ್ ಪಂಚೆ’ಗಳನ್ನು ಉಡದಿರುವವರೂ, ಆ ಕಂಪನಿಯ ಇತರ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸದಿರುವವರೂ ಅಪೂರ್ವ ಹೀಗಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನಿಗೆ ಭಾರತದೇಶೀಯರು ಚಿರಖುಣೆಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜೇಮ್ಸ್ ಸೇಬ್ಲೀ ನಸರಾನ್ ಜೇ ತಾತಾ ಎಂಬುದು ಅವರ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾದ ಹೆಸರು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಒಳಲಿಯನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಬಂಗಾರದ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಬೆಳೆಯದಿದ್ದರೂ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ ಸದ್ಗುಣಸನ್ನಡತೆಗಳಿಂದಲೂ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ದೃಢ ಚಿತ್ತತೆಗಳಿಂದಲೂ, ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಅತಿಶಯ ಉತ್ಸಾಹ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತಿ-ಎಂತಹ ಕಷ್ಟಗಳಿಂದಲೂ ಕುಂದದ ದೃಢಸ್ರಯತ್ನ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದಲೂ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು. ಹಾಗೆ ಅಗಣಿತ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ: ಆ ತಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವದೇಶದ ಕೈಗಾರಿಕೆ ವಿಜ್ಞಾನ ವ್ಯಾಪಾರ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ತಡೆಬಡೆಯಿಲ್ಲದೆ—ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ಉದಾರ ಭಾವದಿಂದ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ! ಆಯಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಜೀವಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಗೌರವವನ್ನು ಅಳಕಂಕಿತವಾಗಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಕೋಟ್ಯಂತರ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಮೂಲಧನವಾಗಿಟ್ಟು, ತಮ್ಮ

ದೂರದರ್ಶಿತ್ವ, ಕಾರ್ಯಚಾತುರ್ಯ, ಧರ್ಮಪಕ್ಷಪಾತತೆ ಮುಂತಾದುವು
ಗಳನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು.

ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು
ಗಳಿಸಿ, ಅಂತಹ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಅದೃಷ್ಟವೇ
ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳುವವರಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲ! ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವ
ನೊಬ್ಬನು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದ ಯಾವುದೊಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಯಶೀಲ
ನಾಗಲು ಅವನು ನಿಶ್ಚೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಳೆದ ರಾತ್ರಿಗಳೆಷ್ಟು, ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಕಳೆದ
ದಿನಗಳೆಷ್ಟು, ಅನುಭವಿಸಿದ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟ ಸಂಕಟಗಳೆಷ್ಟು, ಹೊಂದಿದ ಮನಃ
ಕ್ಲೇಶವೆಷ್ಟು, ಎಂಬುದನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಗಮನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅವನ
ಅದೃಷ್ಟದಿಂದಲೇ ಆ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯಾಯಿತೆಂಬ ಒಂದು ಮೂಢ—ವಿಚಾರ
ಹೀಗೆ ಭಾವನೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಭಾವನೆಗೆ ದಾಸ
ನಾಗಿ ಯಾವನೊಬ್ಬನೂ 'ಅದು ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟದಲ್ಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ನುಡಿದು ತನ್ನ
ಸೋಮಾರಿತನವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶ ವೊದಗಿದೆ.
ಅಲ್ಲದೆ, ಬಂಜೆಯು ಪುಸವವೇದನೆಯೆಂದರೆ ಎಂಥದು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಗೆ
ತಿಳಿಯಲಾರಳೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವತಃ ಪರಿಶ್ರಮ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ
ಅವರಿಗೆ ಕಾರ್ಯಜೀವಿಯ ಕಷ್ಟದ ನಿಶ್ಚಯ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಆದರ ಸ್ಥಿತಿಯೂ
ತಿಳಿಯಲಾರದು. ಅಂಥವರು ಕಾರ್ಯಜಯ ಹೊಂದಿದವನಿಗೆ ಕೇವಲ ಅದೃ
ಷ್ಟವೇ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ನಿರುದ್ಯೋಗ
ಪರತೆಯನ್ನೂ ಕಾವಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಚ್ಛಿಸುವರು. ಹಾಗಲ್ಲ! ಮೇಘಗಳಿಂದ
ಜಲವೂ, ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಫಲವೂ, ಮಾತೃಗರ್ಭದಿಂದ ಶಿಶುವೂ ದೃಶ್ಯವಾದ
ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ಜನಿಸಲಾರವೋ—ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕೈಯಿಂ
ದೆತ್ತಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಗಿದು ನುಂಗಿದರಲ್ಲದೆ ಹೊಟ್ಟೆ
ಯು ಹೇಗೆ ತುಂಬಲಾರದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವುದೊಂದು ಕೆಲಸವೂ ಕೈ
ಮುಟ್ಟಿ—ಮನಮುಟ್ಟಿ ಮಾಡದೆ ಆಗಲಾರದು. ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕರಿಗೂ
ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಕೈಕೊಂಡ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಯವೂ, 'ಹಿಂದೂ
ಸ್ಥಾನದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಜನಕರು' ಎಂಬ ಬಿರುದೂ, ಅವರು ಸುಮ್ಮನೆ
ಮನಯಲ್ಲಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಸುಖವಾಗಿ ಉಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದವಕ್ಕಾಗಿ ದೊರೆ

ಯಲಿಲ್ಲ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟ
ನಷ್ಟಗಳು ಒಂದೆಡೆಲ್ಲ. ಅನುಭವಿಸಿದ ಮನಃಕೇಶಗಳೂ ಸ್ವಲ್ಪವಲ್ಲ! ತಮ್ಮ
ಉದ್ಧಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಬಂದ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ವಜ್ರಹೃದ
ಯದಿಂದ ಎದುರಿಸಿ, ಅಚಲಿತ ಮನೋಭಾವನೆಯಿಂದ ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ದ್ರವ್ಯ
ವನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಖರ್ಚುಮಾಡಲು ಅಂಜದೆ ಮುಂದರಿಸಿದುದರಿಂದಲೇ
ಅವರು ಅಗಾಧ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲೂ, ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯ
ನ್ನಾಗಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಅವರ ಈ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆಯು, ನಮ್ಮ
ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಂಡು ನಿರ್ವಿಣ್ಣರಾಗಿ ಮೂಲೆ
ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಿರುವ ಒಬ್ಬಬ್ಬರನ್ನಾದರೂ, ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಹೃದಯವನ್ನೂ
ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟು, ಕಾರ್ಯರಂಗಕ್ಕಿಳಿವಂತೆ
ಹುರುಪುಗೊಳಿಸಬಲ್ಲದಾದರೆ—ನಮ್ಮ ನರಲ್ಲೂ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ನಲೆಸಿ—ವಿನಿ
ಯೋಗಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗಕಾಣದೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದು ಬೆಳೆದಿಂಗಳಂತೆ ವೃಥಾವಾಗು
ತ್ತಿರುವ ಸಂಪತ್ತಿನ ಕೆಲವಂಶವಾದರೂ ದೇಶೋದ್ಧಾರಕವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿ
ಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗಲು ಸಿದ್ಧವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲದಾದರೆ ನಮ್ಮ
ತ್ರಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದೆಣಿಸುವೆವು

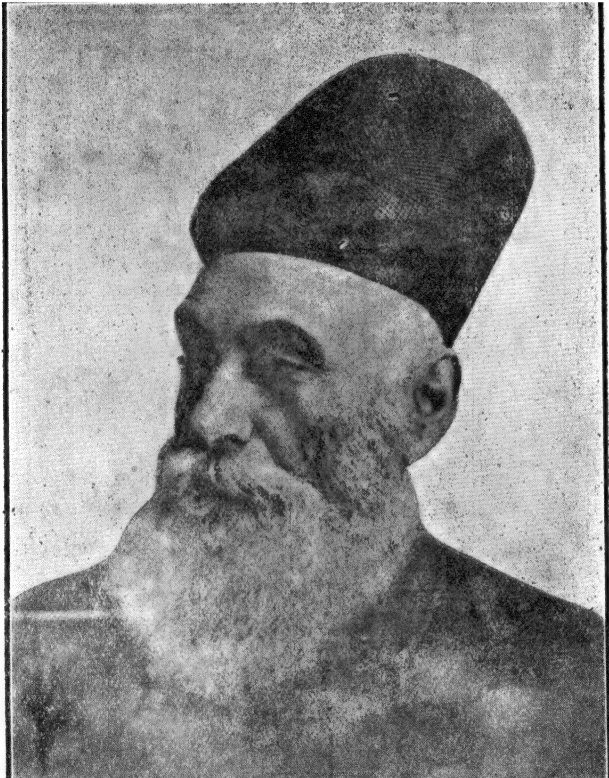
ಚಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ. }
೧೧—೧೦—೧೯೨೬ }

ಇತಿ ಸುಜನ ವಿಧೇಯ,
ಯಂ. ರಾಮರಾವ್.

ಶ್ರಮಗಳನೆಲ್ಲಮಂ ಸೈರಿಸಿವಾಣಿಜ್ಯ
 ವೃತ್ತಿಗೆ ಗೌರವವನ್ನು ತಂದು
 ಕೋಟ್ಯನುಕೋಟಿಯ ಧನವಸಂಪಾದಿಸಿ
 ವರವಣಿಕ್ರಮವೆಂಬ ವೆಸರಪಡೆದು
 ನವನವಸತ್ಯಳಾನ್ವೇಷಣ ದೋಳ ತನ್ನ
 ಧನವನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಸುರಿದು
 ದಾತರಿಗೆಲ್ಲ ವಿಧಾತ ತಾನೆಂಬಂತೆ
 ಸರ್ವಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರದು
 “ತಾತ” ಅಕ್ಷಯಕೀರ್ತಿಯನ್ನಾಜಿಸಿದನು
 ವಿಮಲತರವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ಹೃದಯಮೊಳಗೆ
 ವರಶರತ್ಪೂರ್ಣಮಾಶಯಂತೆ ಬೆಳಗೆ
 ಸಕಲಕಲ್ಯಾಣಗುಣಧನ್ಯ! ಸರ್ವಮಾನ್ಯ!

ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಶತಕ

ಸುಬೋಧ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ

ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಜನಕರಾದ
ಜಿ. ಎಫ್. ತಾತಾ ಯವರು

ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ

ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಜನಕರಾದ

ಜೆ. ಎಫ್. ತಾತಾ

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

“ಜನನ-ಬಾಲ್ಯ”

ವಿವಿಧ ಚರಿತ್ರಳಾದ ನಮ್ಮ ಭಾರತಭೂಮಾಕೆಯು ಕೇವಲ ಧರ್ಮ ವೀರರನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ರಣಧೀರರನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ದಾನಶೂರರನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತತ್ವಜ್ಞರನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಈ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರಬೇಕಾದ ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಗಳಿಸಿ, ಅಚಲಿತಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯಿಂದ—ಅಖಂಡಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ—ಫಲೋದಯಸರ್ವಾಂತ ತಟಸ್ಥರಾಗದ ಮಹಾ ಕರ್ಮ ವೀರರನ್ನೂ ಪ್ರಸವಿಸಿರುವಳು. ಕರ್ಮವೆಂದರೆ ಕೇವಲ ಮತಸಂಬಂಧವಾದ—ಶ್ರೌತಸ್ಮಾರ್ತ ಕರ್ಮಗಳೆಂದು ಮಾತ್ರ ಅರ್ಥ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ಸಂಕುಚಿತಾಭಿಪ್ರಾಯವೆಂದು ನಮ್ಮ ಭಾವನೆ. ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಣೋದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಯಾವುದೊಂದು ಕಾರ್ಯವೂ ಕರ್ಮವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅಂತಹ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಣ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥತೆ, ಸ್ವಲಾಭ, ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಕಳಂಕಗೊಳಿಸದೆ ಅಖಂಡ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಮನೋಭಾವನೆಯೇ ಭಗವತ್ತಿಯಕರವಾದ ಮಹಾಯಜ್ಞವು ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿ—ಕರ್ತೃವಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗತಕ್ಕವರೇ ಬ್ರಹ್ಮ, ಹೋತೃ, ಋತ್ವಿಕ್ಕು, ಪುರೋಹಿತ, ಮುಂತಾದ ಯಾಜ್ಞಿಕರು. ಅದರ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕರ್ತೃವು ವಹಿಸತಕ್ಕ ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಿಸ್ವಾರ್ಥತೆ,—ಸಹಿಸುವ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟಗಳು ಮುಂತಾದುವೇ

ಅಜ್ಞಾಹುತಿಗಳು. ಆ ಕಾರ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧವಾಗತಕ್ಕ ಪದಾರ್ಥ ವಿಶೇಷವೇ ಯಜ್ಞಫಲವು. ಆ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಅದರಿಂದ ಉಪಜೀವಿತರಾಗತಕ್ಕವರಿಗೆ ನಡೆವ ನಿತ್ಯಜೀವನವೇ ಯಜ್ಞಾಂಗವಾದ ಅನ್ನದಾನವು. ಕರ್ತೃವಿನ ಉದ್ದೇಶಾನುಸಾರವಾಗಿ ನೆರವೇರಿದ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯೇ ಅವಭೃತವು. ಇಂತಹ ಮನೋಭಾವನೆಯಿಂದ ಪ್ರಕೃತ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕಾಗಿದೆ. “ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ—ಅದರಿಂದ ದುಡ್ಡು ಬರುತ್ತದೆ—ಜೀವನವೂ ಸಾಗುತ್ತದೆ, ಅಂತಹ ಸ್ವಾರ್ಥ ಮೂಲವಾದ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ‘ಯಜ್ಞ’ ವೆಂಬ ಈ ವೇಷವೇಕೆ” ಎನ್ನಲಾಗದು ಯಾವುದೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಮನೋಭಾವನೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವು ಭಾವನಾ ಮೂಲವಾಗಿಯೇ ಕಾರ್ಯವು ಸತ್ವ—ರಾಜಸ—ತಾಮಸ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಒಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂಧನವಾಗಲಿ ಮೋಕ್ಷವಾಗಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು ಅದುದರಿಂದ ಕಲಸವಲ್ಲ—ಭಾವನೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಎಂತಹ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೂ ಅದರಿಂದ ಪಾಪಲೇಪವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಮನೋಭಾವವಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಕಾರ್ಯರಂಗಕ್ಕಿಳಿದ ಕರ್ಮವೀರರೇ ಅಸಂಖ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಮೈದೋರಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರ —ದಾನಧರ್ಮ ಪರೋಪಕಾರಗಳೆಂದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅರ್ಪೇಯದಿಂದಲೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಚಲಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದಾನಧರ್ಮಗಳೆಂದರೆ, ಕೇವಲ ಕೆರೆಕಟ್ಟಿ ಭಾವಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು, ಸತ್ರ ಮಠ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು, ಅಥವಾ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡುವುದು—ಸಾಲು ಮರಗಳನ್ನು ನೆಡಿಸುವುದು ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತ ಪ್ರಪಂಚಸ್ಥಿತಿಯು ಬದಲಾಗಿದೆ. ಜನಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಜೀವನ ಯಾತ್ರೆಯು ವಿವಿಧ ಪಥಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ದಾನಧರ್ಮ ಪರೋಪಕಾರಗಳೆಂಬ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥ ವ್ಯಾಪಕತೆಯು ಅಪಯದಲ್ಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಉದಾರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ನಮ್ಮವರು

ಮತಸಂಬಂಧಗಳಾದ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ನಡವಳಿಕೆಗೆ ಸಹಾಯಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಿ! ಆದರೆ ಅನ್ನಾತುರನು ಯಾವ ಜಾತಿಯವನಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುವುದೂ ಅನ್ನ ದಾನವೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾತುರರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆ, ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಕೆಲಸ—ತನ್ಮೂಲಕ ಜೀವನ, ವಿಚಾರವಿಹೀನರಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳ ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ದೇಹಬಲ ಹೀನ ರಾದವರಿಗೆ ಅಂಗವುಷ್ಟಿ ಸಾಧನಯ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ, ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ—ಕಾಹಿಲೆಯಿಂದ ನರಳುವವರಿಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸಾಗೃಹಗಳು, ದೇಶಭಾಷಾ ದಿಗಳ ಬೆಳೆನಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯ, ಅನಾಥರಿಗೆ ಜೀವನಾಧಾರ ಕಲ್ಪನೆ, ಅಂಗ ಹೀನರಿಗೆ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳು ಯೋಗ್ಯವೋಷಣೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಒದಗಿ ಸುವುದೂ ದಾನಧರ್ಮಗಳೇ ಎಂಬುದರ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಸಾವಿರಾರು ಜನಗಳು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ ಅದು ಪರೋಪಕಾರವಲ್ಲವೆ? ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿ ಸರಿಯಾದ ಉಪ ಯೋಗ ಕಾಣದ ಕೊಳೆತು ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು ಯೋ ಗ್ಯರೀತಿಯಿಂದ ಬಳಸಲ್ಪಡುವಂತಾದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ದೇಶೀಯರನ್ನೇಕರಿಗೆ ಜೀ ವನ ನಡೆಯುವುದು? ಹಾಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನಗಳ ಸೋಮಾರಿ ಕೈಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸ ದೊರೆತು ಆದರಿಂದ ೨ ವರ ಜೀವನವಾಗುವಂತಾದರೆ ಅದು ಧರ್ಮವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ? ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾದ ಅವರು ಕಳವು ದರೋಡೆ ಮೊಸಲಾದ ದುರ್ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಇದ ರಿಂದ ತಡೆಯುಂಟಾಗಿ ಅವರು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲು ಅವಕಾಶವುಂಟಾ ಗುವುದಲ್ಲವೆ? ಇದು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಪರೋಪಕಾರವಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನು?

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಧನವಂತರಿಲ್ಲದ್ದಿಲ್ಲ, ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಿಗೆ ಕ್ಷಾಮವಿಲ್ಲ; ಕಾರ್ಯಾಚಾರುರಿಗೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ! ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಿದೆ. ಧನವಂತರಿಗೂ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಿಗೂ ಸಂ ಬಂಧವಿಲ್ಲ—ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಿಗೂ ಕಾರ್ಯಕುಶಲರಿಗೂ ಭೇಟಿಯಿಲ್ಲ. ಕಾರ್ಯಕುಶಲರು (Artisans) ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರವೇತ್ತ (Scientists) ರನ್ನು ಕಾಣಲಾರರು. ವಿಜ್ಞಾನ ನಿಧಿಗಳು ಧನವಂತರ (Capitalists) ನ್ನು

ಅನುಸರಿಸಲಾರರು. ಧನವಂತರು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನಂಬಲಾರರು. ಹೀಗಾಗಿ ಧನವಂತರ ಅಪಾರ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಪರದೇಶೀಯ ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಬೆಲೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅಸಮ್ಯಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಜ್ಞಾನಂತರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ, ಕಾರ್ಯಚತುರರ ಹಸ್ತಕೌಶಲ್ಯವೂ ತಕ್ಕ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಅವರಲ್ಲೇ ಕೊಳೆಯುತ್ತಿವೆ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಧನವಂತರು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಚತುರರ ಹಸ್ತಕೌಶಲ್ಯದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಹೂಂಡಿ, ತಮ್ಮ ಸುಖಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ವಜನರ ಅಲ್ಪಜೀವನದೊಂದಿಗಾದರೂ ಉಪಭೋಗಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುವಂತಾದರೆ, ಆಹಾ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರೂ ಎಂತೆಂತಹ ಕಾರ್ಷುಗಳು ನಡೆಯಬಹುದು! ದೇಶವು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬಹುದು! ಹಾಗೆ ಪರರ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಚತುರತೆಗಳ ಪ್ರಯೋಜನ ಹೊಂದಿ, ತಮ್ಮ ಧನವನ್ನು ಯೋಗ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ ದೇಶಸೇವೆ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕರು ಪ್ರಥಮರು—ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು. ಇವರ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದ ಜೊಂಬಾಯಿ ಮುಂತಾದ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯಸ್ಥಾನಗಳು (ಮಿಲ್ಸ್ ಮುಂತಾದುವು) ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ 'ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಜನಕರು' ಎಂಬ ನಾಮವು ಅನ್ವರ್ಥವಾದುದಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯಾದ ಈ ಭಾರತದೇಶವು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ, ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಭೀತರಾಗಿ ಓಡಿಬಂದ ಪರದೇಶೀಯರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನೀಯುವುದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆಗೈದುದಲ್ಲ! ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಮೂವತ್ತೂರು ಕೋಟಿ ಪ್ರಜಾಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲದೆ, ಹಾಗೆ ಭೀತರಾಗಿ ಬಂದು ನೆಲೆಗೊಂಡವರು ಕೆಲವರು. ಪರವ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ದೊರೆಯದೆ ಆರ್ತರಾಗಿ 'ನೀನೇ ಗತಿ' ಯೆಂದು ನಮ್ಮ ದೇಶಮಾತೆಯ ಗರ್ಭವಾಸವನ್ನು ಕೋರಿ ಬಂದವರು ಹಲವರು. ತಮ್ಮ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಸಾಗದಿರಲು ಇಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬದುಕೋಣವೆಂದು ಬಂದು ಆಶ್ರಯ ಹೊಂದಿದವರು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು. ಹೀಗೆ ನರಿಗಳಂತೆ ಬಾಲವನ್ನು ಮುದುರಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮರಾಗಿ ಬಂದ ಅನೇಕಾನೇಕ ದೇಶಗಳವರಿಗೆ ಉದಾರಚರಿತಳಾದ ಭಾರತಮಾತೆಯ ಈ ವಿಶಾಲ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ

ದೊರೆಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಅನ್ನ ಪಾನಗಳಿಂದ ಉದರ ಭರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬದುಕಿದರು. ರಸವಂತವಾದ ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಪುಷ್ಟಿಗೊಂಡರು. ಪೃಥ್ವಿಯ ಮತ್ತಾವ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ದೊರೆಯದ ಸ್ವಾದು ಫಲಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಬಲಗೊಂಡರು. ಹಾಗೆ ಬಲಿತು ಗರಿಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಂತರ, ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಮರೆಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜೀವನವನ್ನು ತ್ಯಜಿ ರಕ್ಷಣೆಮಾಡಿದ ಆಕೆಯ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಆಕೆಯ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಟ್ಟು ನಡೆದುಕೊಂಡವರು ಕೆಲವರು ಆ ಪುನರ್ನಿವಾಸಕಾರವನ್ನು ಮರೆತು ಆರ್ತರಕ್ಷಕಳಾದ ಆಕೆಯ ವೇಲೆಯೇ ಕತ್ತೀಕಟ್ಟಿ, ಆಕೆಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಸಂಕಲೆಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ, ಆಕೆಯ ಪುತ್ರೀಪುತ್ರರನ್ನು ದಾಸ್ಯದಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಉಂಡ ಮನೆಗೆ ಎರಡು ಬಗೆದ ಕೃತಘ್ನರು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅದರೇನುಮಾವಿನ ಬಿತ್ತವನ್ನು ನಟ್ಟು, ಮರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದವನು ಮಧುರವಾದ ಪುಷ್ಟಿಕರವಾದ ಸಿಹಿಯಾದ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣನ್ನೂ, ಬೇವಿನ ಬಿತ್ತವನ್ನು ನಟ್ಟು ಮರವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿದವನು ಕಟುವಾದ ಕ್ಷುದ್ರವಾದ ಭಕ್ಷಣೀಗನರ್ಹವಾದ ಬೇವಿನ ಹಣ್ಣನ್ನೂ ಪಡೆದೇ ತೀರಬೇಕಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಧರ್ಮವು ತಪ್ಪಲಾರದವ್ಯ. ಅದರಂತೆಯೇ ಕೃತಜ್ಞರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸತ್ಪಲವೂ, ಕೃತಘ್ನರಿಗೆ ತಕ್ಕ ದುಷ್ಪಲವೂ ಕಾಡುಕೊಂಡಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಅವರವರು ಇಂದಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನಾಳೆಯಾದರೂ ಅನುಭವಿಸದಿದ್ದರೆ ತೀರದು. ಇಂತು ಪರಕೀಯರಿಗೆ ಸ್ಥಳಕೂಟ್ಟರೆ, ತನಗೇ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಉದಾರಚರಿತಳಾದ ಭಾರತ ಮಾತೆಯು ಆ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ವಿಮುಖಳಾಗಲಾರಳು. ಏಕೆಂದರೆ ಆರ್ತರಾದವರಿಗೂ ಆಗಂತುಕರಿಗೂ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟು ಸಲಹತಕ್ಕಾದ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವು ಆ ಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆಯೇ ಭಾರತಭೂಮಿಯ ಮುಖ್ಯ ಗುಣ ವಿಶೇಷವು. ಅದೇ ಆಕೆಯ ಜೀವಿತದ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವು ಹಾಗೆ ಆ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಫಲಾಫಲಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಇಂದಿಗೂ ನಾಳೆಗೂ, ನೀನೇ ಗತಿಯೆಂದು ಬಂದವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶಮಾತೆಯು ಸ್ಥಳಕೂಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಳು.

ಈಗ್ಗೆ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕಳೆದು ಹೋದುದರಿಂದ ಧಾಳಿಗೊಳಪಟ್ಟ, ಪಾರಶೀಕರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಸ್ಥಳವಾದ ಪಾರ್ಶ್ವದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಕ

ಸ್ನಾನವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಹಾಗೆ ಬಂದ ಅವರಿಗೆ, ಸಿಂಧೂದೇಶದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗಕ್ಕಿರುವ, ಫಲಪುಷ್ಪ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಆರೋಗ್ಯಪ್ರದವಾದ ಗುಜರಾತ್ ದೇಶವು ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ವಾಸಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರು ನೆಲೆಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಪಾರ್ಶ್ವ ಜನಗಳು ಸಾಧು ಪ್ರಕೃತಿಯವರು, ಪಾಪಭೀತರು, ದಯಾದ್ರವ್ಯದಯರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಾರಾದಿಗಳಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಾ ಪರರಿಗೆ ಉಪದ್ರವಕಾರಿಗಳಾಗದೆ ಜೀವಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಆ ಪಂಗಡದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುತ್ರರೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಐಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನರಾಗಿ ಸುಖಿಗಳಾಗಿ ಜನರು ಈಗ್ಗೆ ಆ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಆ ಗುಜರಾತ್ ಪ್ರಾಂತದ ಎಡಬಲದಲ್ಲಿರುವ ಬರೋಡಾ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನವ್ಸಾರಿ ಎಂಬೊಂದು ಊರಿದೆ. ಅದು ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ವಲಸೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ ಪಾರ್ಶ್ವ ಪಂಗಡದವರಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಆ ಊರಿನ ಮುಖ್ಯ ನಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಶ್ವ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯವರಲ್ಲ, ಪಾರ್ಶ್ವ ವೈದಿಕರೇ ವಿಶೇಷ ಸಂಖ್ಯೆಯವರು ಎಂದರೆ ಅದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಂಗಡದವರ ಅಗ್ರಹಾರದಂತೆ ಪಾರ್ಶ್ವ ಪಂಗಡದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ವಾಸಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳವರು. ಸ್ನೋರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥವಾದ ಜೆಂದ್ ಅವೆಸ್ತಾ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿದ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದಂತೆ ನಡೆವುದರಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರು. ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವ ಮಹತ್ತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯೂ ನಡೆಯದಿದ್ದರೂ ಪಾರ್ಶ್ವ ಮತಚರ್ಚೆಗೆ ಅದು ತಾರು ಮನೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಆ ಚರ್ಚೆಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಒಂದು ಭಯಂಕರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಅಗ್ನಿ ಪರ್ವತದ ಲಾವಾ ರಸದಂತೆ ಕುದುಕುದು ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದು. ಅದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಕ್ರೌರ್ಯವಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮತತತ್ವಗಳೊಂದಿಗೆ ಪರಕೀಯ ಧರ್ಮತತ್ವಗಳು ಬೆರೆಯದಂತಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಆಶಯ. ಹಾಗೆ ಬೆರದು ಅಪವಿತ್ರವಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭಯಂಕರವಾದ ಅಂತಹ ವಾಗ್ವೈರಗಳಿವು. ಅಷ್ಟೆ! ಅದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವ ದ್ರೋಹ ಚಿಂತನೆಗೂ

ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ! ಮತವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪಟ್ಟದಲೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಉಂಟು. ಅದರಿಂದ ಆಯಾ ಧರ್ಮಾನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೀ ಧರ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಸತ್ಯ, ಮನೋನಿಶ್ಚಯ, ಧರ್ಮ ಪಕ್ಷಪಾತತೆ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಸ್ವಕೀಯಾಭಿಮಾನ ಮುಂತಾದುವೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುವು. ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಮೂಲೋದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯು ಪರಕೀಯ ಮತಗಳ ಜನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತೋರುವ ಬರೀ ನೀತಿ ತತ್ವಗಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಈಗ ಇಹಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲದೆ ಪರಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲದೆ ಉಭಯಭ್ರಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿರುವರು.

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನು, ಈ ನವ್ಯನಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದ ಪಾರ್ಥಿವ ಪಂಗಡದ ಸಜ್ಜನರಾದ ಒಬ್ಬ ವೈದಿಕ ದಂಪತಿಗಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ೧೮೩೯ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು. ಆತನ ಜನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಅಷ್ಟು ಉಪಪನ್ನರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು ಉದಾರರು ಅವರಲ್ಲಿ ದೈವಭಕ್ತಿಗಾಗಲೀ, ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರ ಆದರಣೆಗಾಗಲೀ ಸತ್ಯ ಶಾಂತತೆ ವಿನಯ ಪರೋಪಕಾರಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗಾಗಲೀ ಎನೂ ಕೊರತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಮತಾಭಿಮಾನವೂ, ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮಂಡಂತಹ ಪಟ್ಟದಲೆಯೂ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದ್ದುವು. ಆತನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಲ್ಲಿ ಮನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದ ಆ ಮನೋನಿಶ್ಚಯ, ಜೀವನ ಪವಿತ್ರತೆ, ಸತ್ಯ, ಉದಾರತೆ ಮುಂತಾದುವೇ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನ ಲೌಕಿಕ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ತೋರಿ, ಭಾರತಮಾತಾ ಸೇವಕರಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಆಗ್ರಗಣ್ಯರ ತರಗತಿಗೆ ಸೇರಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯಕವಾದುವು.

ಜೇಮ್ಸ್‌ಟೇಲರ್ ತಾತಾನು ತನ್ನ ಶೃಶವದ ಅಟಪಾಟಗಳಿಂದ ಸಾಧು ಹೃದಯರಾದ ತನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಾದನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತದೇಶದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಇನ್ನೂ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ನವ್ಯಾನುಯಂಥ ಚಿಕ್ಕ ಉರಿನಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಾಂಗ ಅದರ ಪ್ರವೇಶವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜೇಮ್ಸ್‌ಟೇಲರ್‌ಗೆ ಆಗಿನ ಸದ್ಗತಿಯಂತೆ ಪಾರ್ಥಿವ ವರ್ಣಮಾಲೆಯೇ

ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲೇ ಮತವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ವಾರವು ನಡೆಯಿತು. ಪಾರ್ಶ್ವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾ ವಾಂಡಿ ತ್ತಾವನ್ನು ಸಂವಾದಿಸಿದ್ದ ದಕ್ಷಿಣರ ಗಳೆಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಬಾಲಕರಿಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು, ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನ ಕಾರಿಯೆಂದು ಎಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಹಾಗೆಯೇ ಜೇಮ್ಸ್‌ಟೀಯೂ ಪಾರ್ಶ್ವ ಭಾಷೆಯ ಯಾವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನಾದರೂ ತಡೆಬಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಓದು ವಷ್ಟು—ಮತ್ತು ಹೇಳಿದ ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನಾದರೂ ತಪ್ಪುಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಬರೆಯುವಷ್ಟು, ಭಾಷಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಹು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೇ ಸಂವಾದಿಸಿದನು ಅಲ್ಲದೆ ಪಾರ್ಶ್ವ ಜನರ ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿಯು ವ್ಯಾಪಾರ ನಾದುದರಿಂದ, ಅವರ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಗಣಿತ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕವಾದುದಷ್ಟೆ! ಅದರಲ್ಲೂ ಮಾನಸಗಣಿತಕ್ಕೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವುಂಟು ಹೀಗಾಗಿ ಚಿಕ್ಕ ಜೇಮ್ಸ್‌ಟೀಯೂ ಎಂತಹ ತೊಡ ಕಾದ ಲೆಕ್ಕವನ್ನಾದರೂ ಒಡನೆ ಮಾಡುವಂತಹ ಮತ್ತು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸಾವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ, ಗೊತ್ತಾಗಿ ಸಂಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲೇ ಪಡೆದನು

ಆ ವೇಳೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಹನ್ನೊಂದು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ವಯಸ್ಸಾಯಿತು. ಆ ಚಿಕ್ಕ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ಮುಂದೆ ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ಲೌಕಿಕ ವಿದ್ಯೆಯ ಪಾರವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಈ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ ವ್ಯಾಸಂಚಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದು ಹಣಕಾಸುಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದ ಅವನ ತಂದೆಯು, ಆಗತಾನೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಪರದೇಶ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಲೌಕಿಕವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನ ವ್ಯಾಪಾರವು ಚೀನಾ ದೇಶದೊಂದಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಲಾಭದಾಯಕವಾಗಿ ನಡೆದು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕೂಪಸ್ ಮಂಡೂ ಕದಂತಿರದೆ, ತನ್ನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರಪಂಚದ ಬೆಳಕನ್ನು ನೋಡಿದ್ದ ಆತನು, ತನ್ನ ಮಗನೂ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಲೆಂದು ಆಶಿಸಿದನು ಅದರಂತೆಯೇ, ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದಲೂ ವಾಸಿಸಿದ್ದ ನವ್ಯಾರಿ

ಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕರೆತಂದು ಬೊಂಬಾಯಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟನು. ನವ್ಸಾರಿಯಲ್ಲಿ—ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ? ಕುಗ್ರಾಮದತ್ತಿದ್ದ ನವ್ಸಾರಿಯಲ್ಲಿ ಜನನವಾಗಿ ಪರಕೀಯ ಸಂಪಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯದ ಹೆನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದ ತಾತಾನ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಗೋಷ್ಠಾದಂತಹ ಸಣ್ಣ ಬಾವಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಏಕಾಯೋಕಿ ಮಹಾನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮಂಡೂಕದಂತೆ ಆಯಿತೆಂದರೆ ಅದು ಅತಿರಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ!

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ-ಉದ್ಯೋಗಪ್ರಾರಂಭ”

ನವ್ಸಾರಿಯು ಬಹೋಷಾ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ಊರು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವೆಂದರೆ ಸೂರತ್ ಒಂದೇ! ನವ್ಸಾರಿಯ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಸೂರತ್ತೇ ಮಹಾನಗರವೂ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವು. ಆದರೆ ಆಗ ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದ ಜೇಮ್ಸ್‌ಟೇಯವರು ಬೊಂಬಾಯಿ ಮಹಾ ನಗರವನ್ನೇ ಸೇರಿಬಿಟ್ಟರು ಅವರ ಜನ್ಮಸ್ಥಿತಿ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನವ್ಸಾರಿಗೂ ಬೊಂಬಾಯಿಗೂ ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣ ಧ್ರುವಗಳಷ್ಟು ಅಂತರವಿರುವುದೆಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ! ನವ್ಸಾರಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವದೇಶೀಯರೇ, ಸ್ವಕುಲಸ್ಥರೇ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ವಜನರೇ! ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚದ ನಾನಾಕುಲಗೋತ್ರಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ನಾನಾ ದೇಶೀಯರೂ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ನಡೆನುಡಿ ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೀಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಬಾಲಕರಾದ ತಾತಾಯವರ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವುಂಟಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಧೃಷ್ಟಿ ಪ್ರೇಶಾಲ್ಯತೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ಪ್ರಪಂಚದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳನ್ನರಿಯುವ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಅವಕಾಶದಿಂದ, ಪ್ರಪಂಚವೆಂಬುದು ತಮ್ಮ ಕುಗ್ರಾಮದ ಸುತ್ತಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಬೇಲಿಗಳ ಒಳಗೆ ಅಡಗಿರುವಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ—ಇನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ—ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ, ಎಂದು ತೋರುವಂತಾಯಿತು ಅವರಿಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತು ಕಥೆ

ಗಳು ನಡೆಯಲವಕಾಶವಿದ್ದು ದರಿಂದ ವಿಷಯ ಪರಿಜ್ಞಾನವೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮತ ಸಂಬಂಧ ವಾಗ್ವಾದ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕವಿವೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವಂತಾಯಿತು ಮನಸ್ಸಿನ ಕ್ವದ್ರಭಾವ ಏಣತೆನ್ನ ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಕುಗ್ಗಿ, ಉದಾರತೆ ನಮ್ರತೆ ವಿನಯ ವಿಧೇಯತೆಗಳು ಬೆಳೆಯಲು ಅವಕಾಶವುಂಟಾಯಿತು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲೂ ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ—ತಾಯಿ ಮರದ ನಳಿನಲ್ಲೇ ಬೆಳೆಸಲ್ಪಡುವ ಗಿಡಗಳು ಅಷ್ಟು ಫಲವಂತವಾಗಿ—ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾರವು ಅವು ಬೇರೇ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಾಟಿ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟು—ಹೂಸ ನೀರು—ಹೂಸ ವಾತಾವರಣಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ, ಅವುಗಳ ಬೆಳೆವಿಕೆಯೂ ಹೆಚ್ಚುವದು—ಫಲವೂ ಅಧಿಕರಿಸುವದು ಅದರಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ಬಾಲಕರೂ ಹೂರೂ ಹೂರಬೆರೆ ಎಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ ಸೋಕುವುದೋ ಏನಪಾಯ ಬರುವುದೋ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾಟಕ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು ಭಯಪಟ್ಟು, ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ 'ಗುಮ್ಮ'ನ ಭಯವನ್ನೂ ನಟ್ಟು ಬೇರೂರಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ನಿರ್ವೀಯರನ್ನಾಗಿಸದಂತೆ, ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಚಳಿ ಗಾಳಿ ಮಳೆ ಬಿಸಿಲುಗಳ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೊಡೆದಾಡಲೆಂದೂ, ಅವರಿವರೊಂದಿಗೆ ಜರೆಸು ಅನುಜನ ಪಡಲೆಂದೂ ಬಿಟ್ಟು ರೇನೇ ಅವರೂ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ದೇಶಕ್ಕೆ ಗಣನೀಯರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳಾಗಲು ಯೋಗ್ಯರಾಗುವರು ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲು ದಾಟಿ ಹೂರಹೊರಟರೆಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವುದೋ, ಎಂದು ಮಿಡುಕುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅಂತಹ ಅಜ್ಜಿಯ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದರೆ ದೇಶಕ್ಕಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವೆಷ್ಟೋ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಗುವ ನಷ್ಟವೂ ಅಷ್ಟೇ!

ಬಾಲಕರಾದ ಜೇಮ್ಸೇಟ್ಟಿಯವರು ಬೊಂಬಾಯಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ್ಗೆ, ಅಲ್ಲಿ ಘನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಎಲ್ಫಿನ್‌ಸ್ಟೋರ ನಾಮಭೇಯದಿಂದ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ 'ಕಾಲೇಜು' ಮತ್ತು 'ಸ್ಕೂಲು'ಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಉತ್ತಮರಾದ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಂದಲೂ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾದ ಬೋಧನಾ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಪ್ರಜಾವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅತಿಶಯ ಫಲದಾಯಕವಾಗಿದ್ದವು. ಆ 'ಕಾಲೇಜಿ'ನಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದುದು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕಾಲದ

ಗಲಾಳಿ ರಿಂದ ಗಲಾಳರ ವರೆಗಿನ ಆರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸಲರ್ಹವಾದ ಯಾವ ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಯೂ ನಡೆಯದಿದ್ದರೂ, ಅವರಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿ, ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಯ ವಿಧಿಯುತೆಗಳು, ವಿದ್ಯಾವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ನಿರಲಸಿಕೆಗಳು, ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ಒಂದು ವರ್ಷವೂ ಹಿಂದೆ ಬೀಳದೆ, ಅವರು ಮೇಲಿನ ತರಗತಿಗಳಿಗೇರುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೋಪವುಂಟಾದಂತಾಗುವುದು. ಮುಂದೆ ಗಲಾಳರಲ್ಲಿ ಆರು ಕಲಾಕಾಲಾ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಕೊನೆಗಂಡಿತು. ಆ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲೇ ಹಿಮಾಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಧಾನ ವೈಸ್ರಾಯರಾದ ಲಾರ್ಡ್‌ಕ್ಯಾನಿಂಗ್ ಎಂಬವರ ಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕತ್ತ ಬೊಂಸಾಯಿ ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸು ಎಂಬ ಮೂರು ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿ ಭಾರತೀಯರ ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನ ಹೊಂದುವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳ ಪ್ರಾರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕ ವೈದಗತು ಅವರ ತಂದೆಯಾದ ಸೇಟ್ ನೆಪರ್ವಿಕ್‌ಜಿಯು ಆ ವೇಳೆಗೆ ಚೀನಾದೇಶದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದನೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ಅದು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹು ಲಾಭಕರವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಫೀಮು ವ್ಯಾಪಾರದ ಮರ್ನುವು ಧನವಂತರೂ ಉತ್ಪಾದಕರೂ ಆದ ಪಾರ್ಶ್ವ ವರ್ತಕರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಿದ್ದು ಅವರಿಗಲ್ಲದೆ ಅದರ ಮರ್ನುವು ಮತ್ತಾರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಆಗ ಈಗಿನಂತೆ, 'ಝೆಲು' 'ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್' 'ಮಯರ್ಲೆಸ್ ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್', 'ಟೆಲಿಫೋನ್' ಮುಂತಾದ ವ್ಯಾಪಾರ ಸೌಕರ್ಯಗಳಾವುವೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದರಿಂದ, ವಿಶೇಷ ಜನರು ಒಂದೇ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಪೋಟಾ ಪೋಟೆಯು ಕಡಮೆಯಾಗಿ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಬೇಕಾಗಿದ್ದು ವಿಶೇಷ ಲಾಭಕರವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ವಯಸ್ಸುರಾಗಿದ್ದ ತರುಣ ಜೇಮ್ಸ್‌ಟೈಲೆಯವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಬಳಿ ವ್ಯಾಪಾರದ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಲಿತು, ಮುಂದೆ ಚೀನಾದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

ಜೀವ್ವೇಣೀಯವರು ನಂತರ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಕಾಲ ಹಾಂಕಾಂಗಿ ನಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸಿದ್ದು ವ್ಯಾಪಾರ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದರು ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವನಂಜ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಿರೇಷ ವೃತ್ತಾಸಗಳೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು ಅಮೂಲಕದ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳವರಲ್ಲಿ ಔತ್ತರೇಯರು ವಾಕ್ಪಿತೃಗಳು ಎಂಬ ಎರಡು ಪಂಗಡವಾಗಿ ಅವರವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಸಂಗ್ರಾಮವು ಬಹು ಘೋರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು ಅದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಧೃತ್ವಾಂತರಗೊಂಡ ಹತ್ತಿಯ ಜಳಿ—ವ್ಯಾಪಾರ ಮುಂತಾದುವು ಕ್ಷೀಣಿಸಿ, ಅವರ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಯ ಧಾರಣೆಯ ಅತಿರಯವಾಗಿ ಏರಿ ದ್ದಿತು ಅಲ್ಲಿಯ ಬಟ್ಟೆಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿಯು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿದ್ದು, ಅವರಿಗೂ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಮೂಲಕವು ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದು ಸರಿಯದ ಮತ್ತಾವ ದೇಶವಾದರೂ ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನವು ಲಾಂಕಾಷೈರಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ಪರದೇಶ ದೊಂದಿಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳವಾದ ಬೊಂಬಾಯಿಯಿಂದಂದಲೇ ಹತ್ತರಲ್ಲಿ ಒಂಟು ಪಾಲಿನಷ್ಟು ಹತ್ತಿಯು ಧೃತ್ವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ವರ್ತಕರು ಬಹು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕುರ್ಚರರಾಗ ತೊಡಗಿದರು. ಹಾಗೆ ಧೃತ್ವಾದ ಹತ್ತಿಗಾಗಿ ಆಗಬರುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿನೂ ಈಗಿನಂತೆ ಕಾಗದದ ನೋಟುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ, ಒಂಗಾರದ ಗಟ್ಟಿಗಳು ಮತ್ತು ಜಳಿಯ ಸಲಾಕೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಬಹು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಒಟ್ಟು ಏವತ್ತೊಂದು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತು ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಾಯಿತು ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರ ಕಂಪೆನಿಯು ಆಗ ಮಿ|| ಪ್ರೇಮಚಂದ್ ರಾಯಚಂದ್ ಎಂಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವರ್ತಕರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಂಬಕೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಬಹು ಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲೇ ವಿಶೇಷ ಧನಾರ್ಜನೆ ಮಾಡಿತು ಆ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಲಂಡನ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲೂ ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಪ್ರೇಮಚಂದ್ ರಾಯಚಂದ್ ಕಂಪೆನಿಯವರಿಗೆ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗಿಯೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಲಿಯ ತಮ್ಮ ಕಂಪೆನಿಯ ಹತ್ತಿಯ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು

ಸಾಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು ಬೇನಾದೇಶದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಅದರಂತೆಯೇ ಹಾಂಕಾಂಗಿನಿಂದ ೧೮೬೩ ರಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಮತ್ತು ಮೊದಲಿನ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶಕ್ಕೂ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ವಿಚಾರವು ಮಾತ್ರ ಸಧ್ಯದ ಕಾಲಸ್ಥಿತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕೆಲಕಾಲ ಮಾನಸಿಕ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಅರಳೆಯ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಗಮನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಲಾಂಕಾಷೈರಿನ ಹತ್ತಿರ ಒಟ್ಟೆಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಅರಳೆಯೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಿಂದಲೇ ಒದಗಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕತೆಯುಂಟಾದುದರಿಂದ, ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಲ್ಲನೇಕರು, ತಮ್ಮ ಮನೆಮಾರು—ಅಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನಾದರೂ ಮಾರಿ, ವಿಶೇಷ ಲಾಭದಾಯಕವಾದ ಆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಅಹರ್ನಿಶಿ ಜಪಿಸತೊಡಗುವಂತಾಯಿತು. ಬಹು ಮಂದಿ, ತಮಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದಾದ ಲಾಭದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಆಗಲೇ ಎಣಿಸಿ ತೃಪ್ತರಾದರು. ಆ ಸಂಬಂಧ ಆಸೆಯ ಅನೇಕ ಗಾಳಿ ಗೋಪುರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂದಾಳುಗಳಾಗಿದ್ದ ಮಿ|| ಪ್ರೇಮಚಂದ್ ರಾಯಚಂದ್‌ಯವರ ಕಂಪೆನಿಯೂ ಒಂದು, ಅವರು ಮಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲರಂತಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಃ ವ್ಯಾಪಾರ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಕಾಲಸ್ಥಿತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಅದರ ಹಿಂದು ಮುಂದಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಂದ ಅರಳೆಯ ವ್ಯಾಪಾರವು ಬರುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭದಾಯಕವಾದೀತೆಂದು ಊಹಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ೧೮೬೫ ನೆಯ ವರ್ಷದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಮೆರಿಕಾದ ಯುದ್ಧವು ಇದ್ದುದಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅಂತ್ಯವಾಯಿತು. ಜನರಲ್‌ಲೇ ಎಂಬ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯೋಧನ ಕೈಕೆಳಗಿದ್ದ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯರು, ಔತ್ತರೀಯರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋದುದರಿಂದ ಯುದ್ಧವು ಒಡನೆ ಕೊನೆಗಂಡಿತು ಅಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಎಂದಿನಂತೆ ನಡೆಯಲಾರಂಭವಾದುವು. ಆದರೆ ಆ ವೃತ್ತಾಂತ ಮಾತ್ರ, ಇನ್ನೂ ಗಾಳಿ ಗೋಪುರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೋರಾಜ್ಯದ—ಸ್ವರ್ಗಸುಖದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅರಳೆಯ ವರ್ತಕ

ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಶಿಥಿಲ ಧ್ವನಿಯಂತೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಆರಳೆಯು ಧಾರಣೆಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಇಳಿಯ ಸಾಗಿತು. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಮನೆಮಾರುಗ ಇನ್ನು ಅಧಾರ ಮಾಡಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ—ಕೋಟ್ಯಂತರ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಆ ಪ್ರಧಾರದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಮರಣದಿಂದ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುವ ಸೇ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ದಿನಾಳಿಯ ಅಧವ ದಾವೆಯ ಅರ್ಜಿಗಳಿಂದ ಸವಿರ್ ಕೋಟುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವು ಬಹು ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆಯಿಸಾಗಿತು ವರ್ತಕ ಸಂಗಡದ ಸ್ತಿಯೇ ತಲೆಕೆಳಗಾಯಿತು. ಲಕ್ಷಾಧಿಪತಿಗಳು ಭಿಕ್ಷುಕರಾದರು. ಭಿಕ್ಷುಕರು ಶುದ್ಧ ನಿರ್ಗತಿಕರಾದರು ಮರಣವೆಂಜಿದ ವರ್ತಕರಲ್ಲಿನೇಕರು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೂಡ ಹಿಂಮೆಸೆದಂತಾಯಿತು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂನಾಳಾಗಿತ್ತು ಕೋಟ್ಯಂತರ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಜೇಲ್ಸಿನ್ದ ಪ್ರೇಮಚಂದ್ರ ರಾಯಚಂದ್ ಕಂಪನಿಯವರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಬೇಕಾದುದು? ಅದರ ಪರವಾಗಿ ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು, ಅಲ್ಲಿರು ತಮ್ಮ ಅಂಗಡಿ ಮುಂಗಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮಾರಿ, ಸಾಲಗಾರರ ಬಾಕಿಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮರಣಸಂಧಿಯ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗುವುದೇ ಆತ್ಮಂತ ಶ್ರಮಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು ಇನ್ನು ಬೊಂಬಾಯಿಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ (ಮಡಾ ಫೀಸು) ಆವರಿಗೆ ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದ ನ್ಯಾಯರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಸು ಬಂದ ಪ್ರಜ್ಞಾವಿಶೇಷವೆಂದರೋ ಎಂಬಂತೆ ಜೀವದೊಂದಿಗೆ ಉಳಿಯಿತು ಅಷ್ಟೆ!

ಜೀವನವೆಂಬುದು ಮೊಡದೊಂದು ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಹೋಲುವುದು. ಕೆಲವರು ನೀರಿನ ಆಳ, ಪ್ರವಾಹದ ರಭಸ, ಮಳೆ, ಮಡುವುಗಳಿಗೆ ಬೆದರದೆ ಈ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಹಿಂಜರಿಯದೆ ಈಜತೊಡಗು ಸರು ಆವರ ಪ್ರವಾಹವೂ ಆ ಪ್ರವಾಹ ವೇಗದಿಂದ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಸಾಗಿ ಅವರೂ ತಿರುಗಿ ಸೇರೇ ದಡವನ್ನು ಸೇರುವರು. ಪ್ರವಾಹ ವೇಗಕ್ಕೆಂಜದಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಎಲಾಗುವ ಸುಖವೂ ಸೌಲಭ್ಯವೂ ಉಂಟೇ ಉಂಟು ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಹಾಗಲ್ಲ! ಅವರು ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲು ಹೆದರಿ, ಪ್ರವಾಹದ ನೀರಿಲ್ಲವೂ ಬತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಅಂಗಾಲೂ ನೆನೆಯದಂತೆ ಒಂದು ದಡದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ದಡಕ್ಕೆ ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿ ದಾಟಬಹುದೆಂದು, ಕಾದು ಕುಳಿ

ತಿರುವರು ಅವರು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಕಾಗು ಕುಳಿತಿರುವುದೇ! ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಜೀವನ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವವರಿಗೆ ಪ್ರವಾಹದ ಎದ್ದುಕೆ ಇಳಿತಗಳ ನನಸರಿಸಿ ಸಂಪತ್ತಿನ ಏರ್ಪಕೆ ಇಳಿತಗಳೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಹಾಗೆ, ಧೈರ್ಯಹೀನರಾದವರಿಗೆ ಏರ್ಪಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ—ಇಳಿತವೂ ಇಲ್ಲ! ಕಷ್ಟವೂ ಇಲ್ಲ—ನಷ್ಟವೂ ಇಲ್ಲ! ಕೃಯಿಕೆಸರಾಗುವುದಿಲ್ಲವಾದುದು ಬಾಹ್ಯ ಮೊಸರನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ! ಅವರು, ದಸುವನ್ನು ಕಾಯ್ದು ಕಟ್ಟಿ ಆದರನೆಂದೆ ಗಂಜುಗಳನ್ನು ಗಡಿಸಿ, ಕರೆಯುವಾಗ ಅದು ದಯವ ಎಟಗೂ ಬದರೆ! ಹಾಲ್ಕರೆದು, ಹಾಲನ್ನು ಕಾಯಿಸಿ ಹುಟ್ಟಿಟ್ಟು ಎವಿ ಎೂಸುಸುನ್ನು ದಸವಂತವಾದ ಒಳ್ಳೆಯನ್ನೂ ಸವಿಯತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯವಂತನನ್ನು ಕಂಡು ನಾಲಗೆಯಿಂದ ತುಟಿಯನ್ನು ಸವರಿಕೊಂಡು ಬಾಯಿ ಚಪ್ಪರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾತ್ರ ಆರ್ಪರು! ಆದರೇನು, ಬರೀ ಬಾಯಿ ಬರೀ ನಾಲಗೆ!

ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಅರಳಿಸು ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಅತಿಶಯ ನಷ್ಟ ಪಟ್ಟಾಗ್ಲೂ ನಮ್ಮ ಆಧಾನಾಯಕರು ಅಧೀರರಾಗದೆ, ಜಾರುತ್ತಿದ್ದ ಪಾದಗಳನ್ನು ತಡವರಿಸಿ ಭದ್ರವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಿನಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ, ಪುನಃ ಮುಂದರಿಸತೊಡಗಿದರು ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು ಆ ನೇಳೆಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದವರಿಗೆ ಅಬಸೀನಿಯಾದೇಶದ ರಾಜನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ವೈಸ್ರಾಯಿಯು ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ನೆಪಿಯರ್ ಎಂಬ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಆತನು ಆ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಯಾಣ ಆ ಮೊರಟು ಜನಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಡಿದಾಟ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿವ್ವ ಕಷ್ಟಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಅರಿತವನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ತನಗೆ ಎಂದು ವರ್ಷದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭತ್ಯವನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿದ್ದಲ್ಲವೆ, ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿದನು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಹಾಗೇ ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಅನುಮೋದಿತವಾಯಿತು. ಆವರೆಗೇ ಎಂದೆರಡು ಮಿಲಿಟರಿ ಕಂಪ್ರಾಕ್ಟುಗಳನ್ನು ವೂಡಿ, ಪಳಗಿದ್ದ ಜೆನ್ನೇಟ್ರೀಯವರು, ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು, ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಅದರಿಂದ ವಿಶೇಷ ಲಾಭ ಬಂದು, ಅರಳಿಯ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ

ನಷ್ಟವು ಸಂಹಾರವಾಗಿ, ತಾತಾಯವರ ಕಂಪನಿಯು ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಭದ್ರವಾದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು.

ಇಂತಹ ಅವಘಾತ ಪ್ರವಾಹದ ಉಬ್ಬರವಿಕೆತ್ತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ಒಳಪಟ್ಟು, ದೈನಯೋಗದಿಂದ ದಡವನ್ನು ಸೇರಿದ ತರುವಾಯ, ಸಾಮಾನ್ಯ ನಾದರೆ, ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದಂತಾಯಿತಲ್ಲ! ಇನ್ನು ಈ ವ್ಯವಹಾರವು ಸಾಕು ಮುಂದೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ತಿಂದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಷ್ಟೆ! ಆದರೆ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ—ಘನಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸತಕ್ಕವರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅಂಥದಲ್ಲ! ಅವರು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡದೆ, ಎಡಬಲಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಮುಂದರಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೆ ಅಂಜದೆ ತಲೆಗೊಟ್ಟು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು ಅದರೆ ಮುಂದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಿಂದಿಡಲಾಗದು. ಅಲ್ಲ—ನಿಲ್ಲಲಾಗದು! ಈ ವ್ಯಾಪಾರ ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕರು, ಒಡನೆ ಮುಂದೆ ಯಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು ಆ ವೇಳೆಗೆ ಅರಳಿಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಬೀಜವು ಪುನಃ ಮೊಳಕೆಯಾಗುತ್ತಾ. ಅದನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಪೋಷಿಸತಕ್ಕದೇ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭಕರವೆಂದು ಅವರ ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಗೆ ತೋರಿತು ಅದರಂತೆಯೇ ಅವರು, ತಮ್ಮ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಾದ ಒಬ್ಬ ರಿಬ್ಬರು ವರ್ತಕರಿಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ದಿನಾಳಿ ತೆಗೆದಿದ್ದ ಒಂದು ಎಣ್ಣೆಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಯಂತ್ರಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಬೆಲೆ ಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು, ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನೂಲುವ ಮತ್ತು ನೇಯುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಗೆ ಅನುವಾಗುವಂತೆ ರೂಪಾಂತರಗೊಳಿಸಿ ಕೆಲಸಮಾಡತೊಡಗಿದರು ಆಗತಾನೇ ಅರಳಿಯ ಧಾರಣೆಯೂ ಎರ್ದಿಕೆಯ ತರುಣದಲ್ಲಿದ್ದು ಆ ಕೈಗಾರಿಕೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭಕರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಬೊಂಬಾಯಿಯ ಧನಿಕರೂ ಅರಳಿಯನ್ನು ನೂಲುವ ಮತ್ತು ನೇಯುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು ಹೀಗಾಗಿ ಸುಮಾರು ೧೮೭೦—೭೫ ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಬೊಂಬಾಯಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಕೆಲಸಮಾಡುವಂತಾದುವು ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಕೇಶವ್ವೇನಾಯಕ್ ಎಂಬೊಬ್ಬ ಧನಿಕ ಹಿಂದೂ ವರ್ತಕನು, ತಾತಾಯವರು ಪಾಲಿನಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮೇ

ಲ್ಯಾಂಡ್ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಅವೇಕ್ಷಿಸಿದನು. ಅವರೂ ತಮ್ಮ ಮೂಲಧನಕ್ಕೆ ಎರಡರಷ್ಟಾದ ಬೆಲೆಗೆ ಅದನ್ನು ಮಾರಬಿಟ್ಟರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭ ಸಂಪಾದನೆಯಾಯಿತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಅವರಿಗೆ; ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅವೇಕ್ಷೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ಬೊಂಬಾಯಿ ನಗರದ ಮುಂದಿನ ಘನತೆಗಾಂಭೀರ್ಯ ಸಂಪತ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಅರಳಿಯ ನೂಲುನಿಕೆ ಮತ್ತು ನೇಯ್ವಿಕೆಯ ವ್ಯಾಪಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿದರು. ಆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಅದ್ವಿತೀಯಾನಾಮದಷ್ಟು ಸಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಅಭಿಲಾಷೆಪಟ್ಟರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಗೇ ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿ, ಬಹು ಫಲಪ್ರದವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನೋಡಿ ಅನುಭವಪಟ್ಟು ಬರಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದೂ ಯೋಚಿಸಿದರು. ಅದರಂತೆಯೇ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಮ್ಯಾಂಚೆಸ್ಟರ್ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಉದ್ಯೋಗ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುವುದರೊಳಗಾಗಿಯೇ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವೆನಿಸಿದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸಾರಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಜೀವಿತ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷ ಅನುಭವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

“ಸೌಭಾಗ್ಯಾತಿಶಯ”

ಮ್ಯಾಂಚೆಸ್ಟರ್ ಮತ್ತು ಲಿವರ್‌ಪೂಲ್ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣಗಳು, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ, ಅರಳಿಯ ನೂಲುವ ಮತ್ತು ನೇಯುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾತೃಸ್ಥಾನವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಪಡಬೇಕೆಂದು ಅವೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವನಿಗೆ ಅವು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಸಾರಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ

ದ್ವಾಗ್ಗೇ ಆ ಸ್ಥಳಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದ ಮಿ|| ಜೇಮ್ಸ್‌ಟೋನವರು, ತಮ್ಮ ಆಶಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಅವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಳಗಳು ದೊರೆಯಲಾರವೆಂದು ಬಗೆದು, ಮತ್ತಾವ ಯೋಜನೆಗೂ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೆ,—ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ಕಾಲಪ್ಯವಧಾನಮಾಡದೆ, ನೇರವಾಗಿ ಮ್ಯಾಂಚೆಸ್ಟರ್ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಕೆಲಸಗಾರರ ಜಮಾವಣೆ, ಅವರ ನಾಸಸ್ಯಾನ ವಿಚಾರಗಳು, ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಇತರ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು, ಅರಳಿಯ ಜಮಾವಣೆ, ಅರಳಿಯ ಹೆಚ್ಚು ವೃದ್ಧವಾಗದಂತೆ ನೂಲುವಿಕೆಯ ಮತ್ತು ನಯುವಿಕೆಯ ಮರ್ಮ, ಸಿದ್ಧವಾದ ವದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಲಾಭಕರವಾಗಿ ಮಾರುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯಗಳು ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಕಾರ್ಯಭಾಗದ ಬಂದೊಂದು ಸಂಗತಿಯಲ್ಲೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದೀರ್ಘಾನುಭವಿಗಳಿಂದ ವಿಷಯಸಂಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶದ ಮತ್ತು ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥಿತಿ, ಅರಳಿಯ ವ್ಯಾಪಾರದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಗಳ ಕಾಲಗಳು, ನಾಣ್ಯಗಳ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕಗಳು, ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಗೊಂಡು, ಮಾತೃಭೂಮಿಗಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಬೊಂಬಾಯಿಯನ್ನು ಸೇರಿದೊಡನೆಯೇ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳದ ವಿಚಾರವು ಅವರ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿತು ಅವರ ಆವೇಗಿನ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಯ ಬೆಲೆಯ ಯಾವ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದೋ ಆ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಮೈಲುಗಳ ದೂರದಲ್ಲೇ ಕಾರ್ಖಾನೆಯು ಇರಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವು—ಲಾಭಕರವೂ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಗುಜರಾತು ಮಧ್ಯಪ್ರಾಂತ ಮತ್ತು ಖಾರ್‌ದೇಶಗಳು ಹತ್ತಿಯ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ತಾರುಮನೆಯಂತಿರುವವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯಾದರೂ ಅವರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೆ ಆವೇಗೇ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಮಧ್ಯಪ್ರಾಂತಗಳ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟಣವಾಗಿ ಇತರ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನೂ ಉಂಟಾಗಿ, ಆ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥಳವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾಗಪುರವು ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ

ಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿತು. ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಬೊಂಬಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ನಾಗಪುರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಖಾನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಳವನ್ನಾಗಿ ಚುನಾಯಿಸಿಕೊಂಡ ಮಿ|| ತಾತಾಯವರ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯೂ, ಚಾರ್ತರ್‌ಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ! ಏಕೆಂದರೆ, ನಾಗಪುರವು ಆ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ! ಒಳನಾಡಿನಿಂದ ರೈಲು ಅಥವಾ ಜವಜು ಮೂಲಕ ಹೋಗಕ್ಕೆ ಸಾಗಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ಅಲ್ಲದೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಒರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಾದರೂ ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಒಳನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯವಿಚಕ್ಷಣರಾದ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಬಹು ವಿದ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಂದ ನೋಡಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನೇ ಚುನಾಯಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಲು ಶುರುಮಾಡಿದರು. ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಜಮಾವಣೆ, ಕಂಪ್ರೆಸ್ಸರುಗಳ ನೇಲ್ಪಿಚಾರಣೆ, ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕಟ್ಟಣ, ಮರ, ಇಟ್ಟಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣು ಗಾರೆಗಳ ವಿಚಾರವೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಕಂಪ್ರೆಸ್ಸರಿಗೆ ಸಹಿಸಿ, ತಾವು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕುಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನೂ ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ಕೈಮುಟ್ಟಿ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲೇ ಕಟ್ಟಡಗಳ ತಯಾರಿಯು ಮುಗಿದು, ಕಾರ್ಖಾನೆಯು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಒಡನೆಯಂತೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಜಮಾವಣೆಯಾಯಿತು. ನಿತ್ಯದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಹತ್ತಿ—ಅರಳಿಗಳೂ ಜಮಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಕೆಲಸಗಾರರು—ಗುಮಾಸ್ತರು—ಕೂಲಿಗಳು ಮುಂತಾದವರೂ ಯೋಗ್ಯಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಹೀಗಾಗಿ ೧೮೭೭ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದ ಡಿಸೆಂಬರು ಮಾಸದ ಮೇಳಿಗೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾರಂಭ ಸಿದ್ಧತೆಗಳೂ ಮುಗಿದುವು. ೧೮೭೭ ನೆಯ ಜನವರಿ ಒಂದನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ದಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಏರ್ಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ಉತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ಬೊಂಬಾಯಿಯಿಂದಲೂ ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರೂ ಆಹ್ವಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಮಧ್ಯಪ್ರಾಂತಗಳ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರಾಗಿದ್ದ ಸರ್ ಜಾರ್ಜ್ ಮಾರ್ಸ್ ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ಆ ದಿನದ

ಸಭೆಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿತರಾದರು. ಮೆ|| ಮಾರಿಷ್ ಸಾಹೇಬರು ಸ್ವತಃ ಉತ್ಸಾಹಶಾಲಿಗಳೂ, ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವರೂ ಆಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಅಂತಹ ಒಂದು ಕಾರ್ಖಾನೆಯು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಮಧ್ಯಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಸೆಪಟ್ಟು ಸುವರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಜನವರಿ ೧ ನೇ ತಾರೀಖಿನ ದಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಕಾರ್ಯಾಲಯವು ತಳಿರುತೋರಣ ಪತಾಕೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿ ಸ್ಥಳ ಪರಸ್ಥಳದ ಮೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದಿತು. ನಾಗಪುರದವರಿಗೆ ಆ ದಿನ ಅಧಿಕ ಸಂಭ್ರಮ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ! ಅದು ಶ್ರೀಮದ್ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಮಹಾರಾಣಿಯವರು, ಹಿಂದೂಸ್ತಾನದ ಚಕ್ರವರ್ತಿನೀತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಸುದಿನವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಅಂತಹ ಸುದಿನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗೆ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು 'ದಿ ಎಂಪ್ರೈಸ್ ಮಿಲ್' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಕಂಪೆನಿಯ ಹೆಸರೇನೋ, "ದಿ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಸ್ಪಿನ್ನಿಂಗ್ ಅಂಡ್ ವಿವಿಂಗ್ ಕಂಪೆನಿ ಲಿಮಿಟೆಡ್" ಎಂದು ಇದ್ದರೂ, ಚಕ್ರವರ್ತಿನಿಯವರ ಮಹುಟಾಭಿಷೇಚನದ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಆ ದಿನ ಸ್ವಾಪಿತನಾದ ಆ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು 'ದಿ ಎಂಪ್ರೈಸ್ ಮಿಲ್' ಎಂದು ಕರೆದುದೇ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದುದು. ನೆರೆದ ಸಭಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಹಾರಾಡುತ್ತಾ ಯಿಗಳಿಂದಲೂ, ಗಂಧ ಪುಷ್ಪ ತಾಂಬೂಲಗಳಿಂದಲೂ ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಮಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ನಡೆಯತೊಡಗಿತು.

ಇಂತು ಕೆಲಸವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತಷ್ಟೆ! ಆದರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಸುಭದ್ರಾ ಅಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳೂ ಉಂಟಾದುವು. ಆದರೂ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಕೆಲಸಗಾರರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಯಜಮಾನರಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ನಂಬಿಕೆ ಗೌರವ ಭಾವಗಳೇ ಕಾರ್ಖಾನೆಗೆ ಬೊಡ್ಡ ಆಸ್ತಿ ಎಂಬಂತಿದ್ದು ಸರ್ವತದಂತೆ ತೋರಿದ ಕಷ್ಟಗಳು ಮಂಜಿನ ರಾಸಿಯಂತೆ ಕರಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕೆಲಸವು ಫಲಶ್ರುತವಾಗಿ ಸಾಗತೊಡಗಿತು. ಹಿಂದೆ ಜಿ. ಎ. ಪಿ. ರೈಲ್ವೇ ಕಂಪೆನಿಯ ಅಶಿಕ್ಯೆಂಟ್ ಗುಡ್ಸ್ ಟ್ರಾಪಿಕ್ ಮ್ಯಾನೇಜರಾಗಿದ್ದ ಮಿ|| (ತರುವಾಯ ಸರ್) ಬಿಜೋಜೀ ದಾದಾಭಾಯ್‌ಯವರನ್ನು ಕಾರ್ಖಾನೆಯ

ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಕೇಸಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಂಡುದರಲ್ಲಿ ಮಿ|| ಜೇಮ್ಸ್‌ಟ್ರೀಯವರು ನಿಜವಾಗಿ ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ತಾತಾಯವರ 'ಎಂಪ್ರೆಸ್ ಮಿಲ್ಲು' ಪಡೆದ ಹೆಸರುವಾಸಿ, ಬಹು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕೈಗೂಡಿ ಬಂದ ಅದರ ಎಳೆಗೆ, ಅದಕ್ಕುಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅಪಾರ ಲಾಭ, ಅಲ್ಲಿಯ ನೌಕರರರಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂತುಷ್ಟಿ—ಸಮಾಧಾನಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸರ್ ಬೆಜೋರ್‌ಜಿಯವರ ಶಕ್ತಿ—ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ದಯ—ಧರ್ಮಗುಣ, ಪ್ರೀತಿ—ಶಾಂತತೆಗಳೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳೆನ್ನಬಹುದು

ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಾನೆಗೂ ಲಭ್ಯವಾಗದೆ, ಎಂಪ್ರೆಸ್‌ಮಿಲ್ಲಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಜಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ತಾತಾಯವರಿದ್ದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಎರಡು ಸುಗುಣಗಳೇ ಕಾರಣವೆಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಂದನೆಯದು ಅವರ ಪೌರುಷ—ಎರಡನೆಯದು ಎಂತಹ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳಿಗೂ ಅಂಜದೆ ಹಿಡಿದ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ದೃಢಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ದೀರ್ಘಪ್ರಯತ್ನ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಕಾರ್ಯಸಾಧಕರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರಬೇಕಾದ ಈ ಎರಡು ಸದ್ಗುಣಗಳ ದಿವ್ಯಾದರ್ಶವನ್ನೇ ಕಣ್ಣೆದುರಿನಲ್ಲಿ ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರು. 'ಕಷ್ಟವಡದೆ ಸುಖವು ದೊರೆಯದೆ'ಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಜೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರಾದುದರಿಂದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಆವಶ್ಯಕವೆಂದು ತೋರುವುದೋ ಅದರ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಸಕಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಫಲವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕೆಲವರು ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಫಲವು ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಸಂಪತ್ತು ಮೇಳಾದಿಂದ ಸುರಿವ ಮಳೆಯಂತೆ ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ತಪ್ಪು. ಅನೇಕ ವರ್ಷಕಾಲ ನಿದ್ರಾಹಾರಗಳ ಸುಖಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಶ್ರಮಪಟ್ಟರಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯಜಯವು ಉಂಟಾಗದು. ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಒಂದು ಕೆಲಸದ ಸಾಧಕಬಾಧಕಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದನಂತರ ಅದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆಂದರೆ, ಅದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಬಹುದಾದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಬೆದರಿ ಕೈಬಿಡದೆ ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ

ಲೋ ಎಂಬಂತೆ, ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಗಳಾದುವು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಫಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಷ್ಫಲವಾದ ಆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದಲೂ, ಅನುಭವ ಬಂತೆಂದೂ, ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನಡೆಯಲು ಕಲಿತೆನೆಂದೂ ಸಂಶೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ಎಂದೂ ನಿರುತ್ಸಾಹಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಾನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆವ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳು ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಆಶಯವಾಗಿದ್ದು, ಅಂತೆಯೇ ಅವರ ದೃಢಪ್ರಯತ್ನ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಅವರು ಆಗಾಗ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ನವನವೀನ ವಿಧಾನಗಳಿಂದಲೂ, ಅವರ ಆಶಯವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ಕ್ರಮಶಃ ಅವರ ಕಾರ್ಖಾನೆಯೇ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದುದೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅವರ ಕಂಪೆನಿಯಲ್ಲಿದ್ದಷ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಯಂತ್ರಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಮತ್ತೆಲ್ಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅದನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರೀತಿಯಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಏಕೈಕವಿಧಕ್ಕಾಗಿ ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯನರು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಭಾವವನ್ನು ವಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಾರಿಗೆಯ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಸುಲಭ ವೆಚ್ಚದಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುವ ಉಪಾಯವಾವುದೆಂದೂ ಅವರು ಅರ್ಹನಿಸಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹತ್ತಿಯ ಬೆಳೆ—ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಖಾನೆಗೆ ಒದಗಿಸುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಬಟ್ಟೆಯ ತಯಾರಿ ಅದನ್ನು ಮಾರಾಟವಾಗುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದವರೆಗಿನ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಸರಪಳಿಯಲ್ಲಿನ ಕೊಂಡಿಗಳಂತೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬಲಸಟ್ಟು ಕೆಲಸ ನಡೆದರಲ್ಲದೆ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಜಯವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗದೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದು, ಆದಕಾಗಿ ಅವರು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಅಷ್ಟು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನಡೆದರೂ ಪ್ರಾರಂಭದ ಹತ್ತುಹದಿನೈದು ವರ್ಷ ಕಾಲ ಅತಿಶಯ ಶ್ರಮೆಯಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರ ನೌಕರರೂ ಇತರ ಸಹಾಯಕರೂ, ನಂಬಿಗಸ್ತರೂ ಚತುರರೂ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ನಷ್ಟವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಅವರು ಪರದೇಶ ಪ್ರಯಾಣದಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದಾಗಲೂ, ಅಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಸಂಬಂಧವಾದ ನೂರಾರು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದಾಗಲೂ ಒಂದೊಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿ—ಜೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಪ್ರತಿ ಸಣ್ಣ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಪಾನ್ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ! ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗವಾದ ಹತ್ತಿಯ ನೂಲುವಿಕೆ ಮತ್ತು ನೇಯ್ಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ವ್ಯವಸಾಯ, ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಗಣಿಗಳ ಸಂಬಂಧವಾದ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಗೊಂಡರು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಗಳೆಂದು ತೋಂದುವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬರುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾ ಸುಲಭವಾಗತೊಡಗಿದುವು ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಪಳಿಯಂತೆ ಭಾರವಾಗಿ ತೋರಿದ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಸೂವಿನ ಸರವನ್ನೆತ್ತಿದಂತೆ ಜಯಪ್ರದವಾಗತೊಡಗಿದುವು.

ವ್ಯಾಜೀಜರಾಗಿದ್ದ ಸರ್ ಬೆಜೋಜಿಯವರ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಸುಸಜ್ಜಿತ, ವರ್ಷವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಕಂಪೆನಿಯ ಷೇರುದಾರರಿಗೆ ಮೂಲದ್ರವ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಲಾಭ ದ್ರವ್ಯವೇ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕಂಪೆನಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಷೇರುದಾರರ ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಸ್ಥಿರಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ, ತಾತಾಯವರು, ಕಂಪೆನಿಯ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮೊಬ್ಬರ ಬುದ್ಧಿ ಕುಶಲತೆ—ಆಧಾರ ಅದೃಷ್ಟ—ಆಧಾರ ಸ್ಥಿರಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಲಭ್ಯವಾದುವೆಂದು ತಿಳಿದು ಗರ್ವಪಡುವಂತಹ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಜಯಸಂಪಾದನೆಗೆ ಕೆಲಸಗಾರರ ಪರಿಶ್ರಮವೇ ಮುಖ್ಯವೆಂಬುದು ಅವರ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾರದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಅವರ ಸುಖಸಂತೋಷ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಸುವಿಕೆಯೇ—ಅವರನ್ನು ಅತ್ಯಪ್ರೀತಿಸಿದಂತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಿಕೆಯೇ—ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವಿಕೆಯೇ, ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಎಣಿಸಿದರು. ಕೆಲಸಗಾರರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಕ್ರಮವಾಗಿಯೂ ಹೊತ್ತು ವಾರದ ಯೂ ಕಾರ್ಖಾನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅವರಿಗೆ ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿ

ದ್ವರು ಇದರಿಂದ ನೌಕರರಲ್ಲಿ ಪೋಟಾಪೋಟಿಯೂ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ಉಂಟಾಗಲವಕಾಶವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ 'ಬೋನಸ್' ಎಂಬ ನಾಮಧೇಯದಿಂದ ಉಚಿತ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಸಕ್ತಾಗಿ ಒಂದು ದಿನವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ ಆ ದಿನ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಜರುಗಿಸಿ, ಬಗೆಬಗೆಯ ವಿಸೋದಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವರು. ಆ ದಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿರಾಮ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಅವರ ಮುಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಹ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ವಾಸಸ್ಥಳ, ನೀರೂ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆವ ಅನುಕೂಲತೆ, ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನೂ ನೌಕರರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ವಾರಶಾಲೆ, ಆಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಳ, ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ವಾಚಕಶಾಲೆ, ಪುಸ್ತಕಭಂಡಾರ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೋ ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹತ್ತಿಯನ್ನು ನೂಲುವ ಮತ್ತು ನೇಯುವ ಕೈಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಕೆಲವು ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ನೂಲುವ, ನೇಯುವ, ಬಣ್ಣ ಹಾಕುವ ಮುಂತಾದ ಆ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ವಿವಿಧ ಬಾಬುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಕಲಿಯಲಿಷ್ಟಪಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ಮೂರು ವರ್ಷಕಾಲವಿದ್ದು ಕಲಿಯುತ್ತೇವೆಂದು ಅವರಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟನಂತರ ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲೂ, ನಂಬಿಕೆಯಿಂದಲೂ ನಡೆದುಕೊಂಡವರನ್ನು ಅವಧಿಯು ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ ಅವಶ್ಯಕವಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ನಿಯಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

'ದಿ ಎಂಪ್ರೈಸ್ ಮಿಲ್' ಎಂಬುದನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷಕಾಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ವೇಳೆಗೆ, ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಆ ಕೈಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಎಂದರೆ ೧೮೮೫ರ

ಸುಮಾರಿಗೆ ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಏರ್ಪಾಟಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ದವ್ವವಾದ ಒರಟು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ದರಿಂದ ತಾತಾಯವರು ನಯವಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ಹತ್ತಿಯ ಎಳೆಯು ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದಷ್ಟೂ, ನೂಲು ತೆಳುವಾದರೂ ಕಡಿಯದಂತೆ ತಯಾರಾಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದೆಂಬುದು ಅವರ ಸೂಕ್ಷ್ಮಬುದ್ಧಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯತಃ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು 'ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಗಾರ್ಡನ್ಸ್' ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸಂಯಾಗಿ ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾ ದೊಡ್ಡದನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ 'ಧರಂಸಿ' ಎಂಬ ಕಾರ್ಖಾನೆಯು ಮಾರಿಗೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಹರಾಜಿನಲ್ಲಿ, ತಾತಾಯವರು ಅದನ್ನು ಹನ್ನೆರಡೂವರೆ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಕೊಗಿದರು. ದೈವ ಯೋಗದಿಂದ ಅದು ಅವರ ಕೊರಳಿಗೇ ಬಿತ್ತು. ಅದರ ಮಾಲೀಕರು ಅದನ್ನು ಮೊದಲು ಐವತ್ತು ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ, ಕೊಂಡಿದ್ದಾರಂಬ ಸಂಗತಿಯು ತಿಳಿದಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅದು ಬಹು ಲಾಭಕರವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು, ಅದರ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗವೂ ಲಡ್ಡಾಗಿ ಕೆಟ್ಟು ನಿರುಪಯೋಗವಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿಸಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವೇಳೆಗೆ ಹೊಸ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಕೊಂಡು ಕ್ಷಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯೇ ತಗುಲಿತು. ಆದರೂ ತಾತಾಯವರು, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಧೈರ್ಯಗುಂದದೆ, ಅದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಬಹು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಎದೆಗೊಟ್ಟು ನಿಂತು, ಕೊನೆಗೂ ಅದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶದಂತೆ ನಯವಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಶಕ್ತರಾದರು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಹೀನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆ 'ಸ್ವದೇಶೀ ಮಿಲ್' (ಧರಂಸಿ ಮಿಲ್ಲಿನ ನೂತನ ನಾಮ) ನಿಂದ ತಯಾರಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಜನಕವಾದುವು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಗ ಅದು ಶುದ್ಧ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕವಾದುದೆಂದೂ ಆ ನಷ್ಟದಿಂದ ತಾತಾಯವರ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ

ಉಡುಗಿ ಹೋಗುವುದೆಂದೂ ಎಣಿಸಿದ್ದ ಇತರ ಕಂಪೆನಿಗಳವರು, ಅದೇ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನೇ ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ, ನಯವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಷ್ಣವಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದು ನನ್ನಿಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಳಿಸಿದ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರ ಸಹನೆ, ಮನೋದಾಧ್ಯ, ದೃಢಪ್ರಸುತ್ನ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡತೊಡಗಿದರು. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು, ಆಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯಗೊಳ್ಳುವಂತಹ ಅದ್ವಿತೀಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದಿದ್ದು ದರಿಂದಲೇ, ಅವರ ಸೌಭಾಗ್ಯಾತಿಶಯವೂ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

“ದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಕರ ಇತರ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು”

ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಜವಾಕ್ ದೇಶವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಬೆಳಕಿನ ಉಪಯೋಗದಿಂದ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಸಬಹುದೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದರು. ಅಂತೆಯೇ ತಮ್ಮ ಸ್ವದೇಶೀ ಮಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ರಾತ್ರೆಯ ಹೊತ್ತು ಕೆಲಸ ನಡೆಯಲು ಅನುಕೂಲ ಪಡಿಸಿದರು ಆದರೆ ಅದು ಅಷ್ಟು ಲಾಭಕರವಾಗದಿದ್ದರೂ, ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇತರ ಆಧುನಿಕ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿಯು ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸೇರಬೇಕಾಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ನಡೆಯಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿಯೂ ಅವರಿಗೇ ಸೇರತಕ್ಕದ್ದಿದೆ

ನಯವಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ತೆಳುವಾದ ನೂಲನ್ನು ನೂಲಿ ಬೇಕಾದುದೂ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಉದ್ದಂಗಳೆಯ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾದುದೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿತ್ತೆಂಬ ವಿಚಾರವು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಿತ್ತಲ್ಲವೇ ಆದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹತ್ತಿಯ ವ್ಯವಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಅಂತಹ ಉದ್ದಂಗಳೆಯ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯು

ವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈಜಿಪ್ಟ್ ದೇಶದಿಂದ ನೈಲ್ ನದೀ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ರೈತರು ಹತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ತಾತಾಯವರು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಹತ್ತಿಯ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ಸರ್ಕಾರದವರನ್ನು ಆನೇಕ ಸಾರಿ ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸಿದರು. ಎಂತೂ ಲಾರ್ಡ್ ಕರ್ಜನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ತರುವಾಯ ಉದ್ಭವನಾಗುತ್ತಾ ಬಂದ ವ್ಯವಸಾಯ ಇಲಾಖೆಗೂ, ಸಿಂಧೂ ದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಸಿಂಡ್ ಅಮೆರಿಕನ್ ಕಾಟನ್' ಎಂಬ ನಾನುಧೇಯದಿಂದ ಬೆಳೆಯಲ್ಪಡುವ ಹತ್ತಿಯ ನೂತನ ವ್ಯವಸಾಯ ವಿಧಾನಕ್ಕೂ, ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರ ಮಂತ್ರಮನೇ ಮೂಲಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದು. ತರುವಾಯ ಸರ್ಕಾರ ವ್ಯವಸಾಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಸಶ್ವಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಸ್ವನೇಶೀ ಮಿಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುವೇ ಪದ್ಧತಿಯಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸ್ವನೇಶೀ ಮಿಲ್ಲು ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲೂ ಅರ್ಹವಾಯಿತು.

ತರುವಾಯ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರ ಗುರುವು, ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗಿ ಜಪಾನ್ ದೇಶಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ ನೂಲಿನ ಮೇಲೆ ಕೊಡ ಸೇಕಾದ ಅಪಾರವಾದ ಹಡಗಿನ ಕೊಲೆಯನ್ನು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಉಪಾಯದಿಂದ ಕಡಮೆ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ದೇಶೀಯ ವರ್ತಕರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿತು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜೈನರಾದ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಹಡಗಿನ ಕಂಪೆನಿಗಳು ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಎಂದರೆ, ಒಂದು ಕ್ಯೂಬಿಕ್ (ಘನ) ಟನ್ ಗೆ ೧೩ ರೂ. ಗಳಿಂದ ೧೯ ರೂ. ಗಳವರೆಗೆ ಬಾಡಿಗೆಯ ದರವನ್ನು ಹೇರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ತಾತಾಯವರು ಜಪಾನ್ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ್ಗೆ, ಒಂದು ಕಂಪೆನಿಯೊಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಬೊಂಬಾಯಿಯ ವರ್ತಕರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಸುಲಭ ದರದಿಂದ ಆ ಕಂಪೆನಿಯ ಹಡಗುಗಳಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ನೂಲನ್ನು ಜಪಾನ್ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಈ ಸಂಜನ್ನು ತಿಳಿದ ಆ ಪರದೇಶೀಯ ಹಡಗಿನ ಸಂಘಗಳವರು, ಅವರ ಈ ನೂತನ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಭಂಗಗೊಳಿಸ

ಬೇಕೆಂದು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಆ ಬಾಡಿಗೆಯ ದರವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಮೆ ಎಂದರೆ ಎರಡು—ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಇಳಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಇದರಿಂದ ತಾತಾಯವರೊಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವರ್ತಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ತಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ತಪ್ಪಿ, ಅವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪುನಃ ಹಿಂದಿನ ಆ ಕಂಪೆನಿಗಳವರನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದರು. ತಾತಾಯವರು ತಮ್ಮ ಬೇರೀಯರು ತೋರಿಸಿದ ಈ ವಿಶ್ವಾಸ ಘಾತುಕತನಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಸತ್ತುಕೊಂಡರಾದರೂ ಬದರದೇ, ತಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಎರಡು ನರ್ಷಕಾಲ, ಅದನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ಅದುವುದುಂಟಾದ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸಹಿಸಿದರು. ಈ ನಷ್ಟದ ಕಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾರಾದರೂ ಮಾತನಾಡಿದರೆ, ಅವರು—“ಎನಾದರಾಗಲಿ, ಆ ಪರದೇಶೀಯ ಕಂಪೆನಿಗಳವರಿಗೆ, ಭಾರತೇಯರಾದ ನಾವು ಒಮ್ಮೆನದಿಂದ ಒಟ್ಟಾದರೆ ಏನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು—ಅವರ ಬಲವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಗ್ಗಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದರ ವಾರವನ್ನು ಇದರಿಂದ ಕಲಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ನನಗೆ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ನಷ್ಟವಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶ—ಸ್ವದೇಶೀಯರು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯೂ, ದೇಶಾಭಿಮಾನವೂ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ—ಎಷ್ಟು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅವರು ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರಲ್ಲವಾದರೂ, ದೀರ್ಘೋಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಪಳಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, “ಕೆಲಸ—ಕೆಲಸ—ಕೆಲಸ, ಯಾವಾಗಲೂ ಕೆಲಸ” ಎಂದು, ಸ್ವತಃ ಮೌನವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ತಮ್ಮ ಜೀವಿತ ಕಾರ್ಯದಿಂದಲೇ ಅನೇಕ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳಿಂದಲೂ—ಜೋಧನೆಗಳಿಂದಲೂ ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪಾರವನ್ನು ಕಲಿಸಿದರು. ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ, ಮೌನವಾದ ಆದರೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಈ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರತೆಯೇ ಮೂಲಕಾರಣವು. ಈ ಮೂಲಸೂತ್ರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅವರು, ಇತರ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಬಾಯಾಳಿಗಳೂ—ವಚನಶೂರರೂ ಮಾಡಲಾರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ನೆರವೇರಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದರು.

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರ ಬುದ್ಧಿ ಕುಶಲತೆಯು ಕೇವಲ ಅರಳಿ—ಅದರಿಂದ ನೂಲು ತಯಾರಿಸುವುದು. ಬಟ್ಟೆ ನೇಯುವುದು—ಅದನ್ನು ಮಾರು

ವುದು—ಹಣವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ವಿನಿಯೋಗವಾಯಿತೆನ್ನು ವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾರತದೇಶೀಯ ಉದ್ಧಾರಕಗಳಾದ ಅನೇಕ ಮಹದ ದೈಶಗಳಿದ್ದವು. ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರ ಹಸ್ತಕುಶಲತೆಯೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪರ ಮೇಧಶಕ್ತಿಯೂ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾವು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಪರದೇಶಿಯರೆದುರಿಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿರಬೇಕಾದ ಸ್ಥಿತಿಯು ತಪ್ಪದೆಂಬುವುದು ಅವರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಪದವೀಧರರಾಗುವ—ಸ್ವಂತ ಖರ್ಚಿನಿಂದ ಪರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಉಪಪನ್ನ ರ್ಲದ ತರುಣರನ್ನು ಪರದೇ ಶಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ‘ಇಂಡಿಯಾ ಸಿವಿಲ್ ಸರ್ವಿಸ್’ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕುಶಲ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆ ಯನ್ನು ಪಡೆದು ಬರುವಂತೆ ಅನುಕೂಲ ಪಡಿಸಲು, ಒಂದು ನಿಧಿ ಅಥವಾ ಘಂಡನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಮುಖ್ಯಾಶಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಲು, ೧೮೯೨ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ‘ಟ್ರಸ್ಟ್‌ಡೀಡ್’ ಯಾನೆ ದಾಸಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಡಿಸಿ ಅವರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದುದಾಯಿತು. ಅದರ ನಿಬಂಧನೆ ಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಮೊದಲೊಂದು, ಪಾರ್ಶೀ ತರುಣರಿಗೆ ಮಾತ್ರ, ಅಂತಹ ಸಹಾಯವನ್ನೊದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ೧೮೯೪—೯೫ ರಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಭಾರತದೇಶದ ಯಾವ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದ ಯಾವ ಕುಲಸ್ಥನಾದ ಯೋಗ್ಯಪಾತ್ರನಿಗಾದರೂ ಕೊಡಬಹುದೆಂಬ ಉದಾರ ತೆಯು ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಹಾಗೆ ಸಹಾಯ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಸೀಮೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ, ನ್ಯಾಯವಾದಿತನ, ವೈದ್ಯ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಯಂತ್ರ ನಿರ್ಮಾಣ ಕೌಶಲ್ಯ, ಶಿಲ್ಪ, ವ್ಯವಸಾಯ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮುಂತಾದ ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಯಾವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರಾಗಿ ಬಂದರೂ, ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸ್ವಯಂ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ತೊಡಗಿದಾಗಿನಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದಿಗೆ, ತಿಂಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ತೀರಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿಬಂಧನೆಯಿದ್ದಿತು ಅಲ್ಲದೆ ಅವರು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ತಮಗೆ ನಿಧಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಪರದೇಶ ವಾಸದ ಅಮೌಲ್ಯ ಕಾಲವನ್ನೂ ವ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸದಂತೆ ಸತ್ಕಾಲಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಿ

ಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಕಮಿಟಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಬಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮಾನ್ಯಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಲು ಸಹಾಯವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನು? ಈ ನಿಧಿಯಿಂದ ೧೯೧೫ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು ೨೩ ಮಂದಿ ಪಾರ್ಶ್ವಿಕರು, ೧೫ ಮಂದಿ ಇತರ ಮತಸ್ಥರೂ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಿ ಸ್ವದೇಶದ ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲು, ಹಿಂದಿರುಗಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಪ್ರತಿ ಸಂವತ್ಸರವೂ ಏರುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ, ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಯಾವನು ತಾನೇ ಆನಂದಿಸಲಾರನು!

ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಹಾಯ ನಿಧಿಯಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವು ಒಂದು ಸ್ಥಿರರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರ ಗಮನವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದ ಹತ್ತಿಯ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸರ್ಕಾರದವರು ಹೇರಿದ್ದ ತೆರಿಗೆಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಏರುತ್ತಾ ಬಂದು, ಗೃಹೀತರ ಮೇಲೆ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಾಯಿತು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಂಚೆಸ್ಟರ್ ನಗರವು ಹೇಗೋ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬೊಂಬಾಯಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಹತ್ತಿಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಳವಷ್ಟೆ! ಅಲ್ಲಿಯ ವರ್ತಕರು, ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ತೆರಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಈ ತೆರಿಗೆಯಿಂದ ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪೀಡಿತರಾದರು. ಆ ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತಿಳಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಕಡಮೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಮುಂದೆ ಆ ಕೈಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಲಾಭಕರವಾಗಿ ನಡೆಯಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಒಂದಿತು. ಆಗ ಬೊಂಬಾಯಿಯು, 'ವಿಲ್ ಒಸರ್ಸ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್' ಪರವಾಗಿ, ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರೂ, ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಎ. ಎ. ಎ. ವಾಡಿಯಾಯವರೂ ತಮ್ಮ ಈ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಸಂಪಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಇಂಡಿಯಾ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಅವರು ಮೈಸೂರಾಯಿಯವರ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲ (Council) ದ ಅಧಿಕ ಸಚಿವ (Financial Minister) ರೊಂದಿಗೆ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ವಾದಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ಮಧ್ಯೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾಗ, ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು,

ಆಗ 'ಸ್ಪೀಟ್ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಪದವಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದ ಲಾರ್ಡ್ ಜಾರ್ಜ್ ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ ಎಂಬವರನ್ನೂ ಕಂಡು, ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಸಂಭಾಷಿಸಿದರು. ಆದರೆ, ಹಾಗೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ವರ್ತಕರಿಗೆ ರಿಯಾಯಿತಿ ತೋರಿಸುವುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ದೇಶದ ಮ್ಯಾಂಚೆಸ್ಟರ್—ಲಿವರ್ ಪೂಲ್ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗುವ ಹತ್ತಿಯ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಗಿರಾಕಿ ತಪ್ಪಬಹುದೆಂಬ ಆಂತರ್ಯ ಸ್ವಾರ್ಥತೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರು ಭಾರತದೇಶದ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿರುವ ತೆರಿಗೆಯು ಭಾರವಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿದರು. ಆದರೂ ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ, ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು, ಮಿಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಬರುವ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಆತಿಶಯವೆನ್ನಿಸುವಷ್ಟಿದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಿಲ್ಲುಗಳಿಂದಲೂ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಂದು ಲೆಕ್ಕಗಳ ತಖ್ತೆ (Statistics) ಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಸ್ಪೀಟ್ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯವರ ಅವಗಾಹನೆಗಾಗಿ ಅದರ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟು ಶ್ರಮಪಟ್ಟರೂ ಅದರಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರತಿಫಲವೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ಜೇಮ್ಸ್‌ಟೇ ತಾತಾಯವರು ಯಾವ ತಮ್ಮ ಅಮರ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯರಾಗಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಚರಿತ್ರಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾದ ಯಾವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಅವರು ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧರೆನಿಸಿದ್ದಾರೆಯೋ ಆ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಛಾಯಾರೂಪಿ ನಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆದರೆ ೧೮೯೫ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು, ಆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಅವರ ಯೋಚನೆಯು ವಿಶೇಷವಾಯಿತು. ದೇಶಾಭಿಮಾನವೂರಿತಗಳೂ, ದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅತಿಶಯ ಸಹಾಯಕಗಳೂ ಆದ ಆ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಾಲು ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಯೋಚಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕ—ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯ ಭಾಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೃದ್ಯತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತಮಗಿದ್ದ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂಧುವೆಂದು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿಡಲು ಆಗ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದರು. ಅವರಿಗಿದ್ದ ಮಹೋದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವು ಮೂರು. ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಅಪಾರವಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದರಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠ

ವಾವ ಉಕ್ಕನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಅದನ್ನು ದೇಶದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸುವುದು ಒಂದನೆಯದು. ಪತ್ತಿಮ ಸುಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಸುರಿದು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಪಾರವಾದ ಮಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ವೇಶೀಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಯು ಉತ್ಪನ್ನ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಯಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನೂ ಉಂಟು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಎರಡನೆಯದು ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಾನ್ವೇಷಣವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿಸುವ ಒಂದು ಕಲಾತಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಮೂರನೆಯದು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಂಚದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಜ್ಞಾನವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕವೆನ್ನಿಸಿದೆ. ಪದಾರ್ಥ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಭವವಿದ್ದರಲ್ಲದೆ. ಯಾವುದೊಂದು ಕೈಗಾರಿಕೆಯನ್ನೂ ಲಾಭವಾಯಿತೆಂದು ನೆರವೇರಿಸಲಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದು ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರು ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೀಣರಾಗಿ ಒಂದಿಗೇ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ವಸ್ತು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾದರೆ ಮಾತ್ರ ದೇಶದ ಸಂಪತ್ತು ಅಮಿತವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುವುದೆಂಬುದು ಅವರ ಆಶಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಾನ್ವೇಷಣೆಯ ವಿಚಾರವು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಇದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಕೈಗಾರಿಕೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಹಾಯವು ಶುದ್ಧವಾಗಿ ಅನಿವಾರ್ಯವು ಎಂಬುದರ ಸತ್ಯತೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಪಷ್ಟರೀತಿಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸತೊಡಗಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಇನ್ನು ಸಾಮಕಾರ್ಯಮಾಡಲಾಗದೆಂದೂ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದು ತರುವಾಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಿ|| ಬೆರ್ಟೋಲ್ಡ್ ಪಾಡ್ನ ಎಂ. ಎಂ. ಎಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯಾದ ವಿದ್ಯಾವಂತರೊಬ್ಬರನ್ನು ಯೂರೋಪ್ ಮತ್ತು ಅಮೆರಿಕಾ ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ಆ ಸಂಬಂಧ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬರಲು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಅವರು ಆಯಾ ಖಂಡಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರವೇತ್ತರನ್ನು ಕಂಡು, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಶೋತ್ತರ ನಡೆಯಿಸಿ, ಆ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರ

ಗಳೆಲ್ಲೂ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹೊಂದಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಅವರು ತಿಳಿದು ಬಂದು ಹೇಳಿದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು. ತರುವಾಯ ಅನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಮೂಲದ್ರವ್ಯವೆಷ್ಟು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ನಿಯಮಿತವಾದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಪ್ರವೀಣರು, ಆ ಕಲಾಕಾಲಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಕಬ್ಬಿಡಗಳು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕರ ವಾಸಗೃಹಗಳು, ಶಾಸ್ತ್ರಾನ್ವೇಷಣ ಶಾಲೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಕಟ್ಟಡಗಳಿಗಾಗಿಯೂ, ಮೂಲಭೂತಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಮುಂದೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳಿಗಾಗಿಯೂ, ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಪೌಂಡುಗಳು (ಎಂದರೆ ಮೂವತ್ತು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳು) ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.

ಶಾಸ್ತ್ರಾನ್ವೇಷಣ ಶಾಲೆಯು ಅದಷ್ಟು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರ ಆತುರವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಕಾಲದವರೆಗೆ ರಾತ್ರಿ ಹಗಲೂ ಆ ಚಿಂತೆಯು ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಟೆಸ್ ಸರ್ಕಾರದವರ ಅನುಮತಿಯೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಅವರಿಗೂ ಕಲ್ಕತ್ತಾ ನಗರದಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ಕಾರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳೂ ವಿಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳೂ ನಡೆದುವು. ಲಾರ್ಡ್ ಕರ್ಜನರು ವೈಸರಾಯಿ ಪದವಿಯ ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರಥಮ ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲೇ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದರು. ಆ ವಿಷಯವು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಂತಾಗಲು, ಮುಂದೆ ಆ ಮಹಾಶಾಲೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಯೋಗ್ಯ ಸ್ಥಳವಾವುದೆಂಬ ವಿಚಾರವು ಅವರ ಯೋಚನೆಗೆ ವಿಷಯವಾಯಿತು. ಬೊಂಬಾಯಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಟ್ರಾಂಖೇ ಎಂಬ ದ್ವೀಪವು ಮೊದಲು ಚುನಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಅನುಕೂಲತೆಗೆ ಕುಂದ ಕವಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ನಿರಾಕೃತವಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರವು ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಸಮರ್ಪಕವಾದುದೆಂದು ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿ, ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರದವರಿಂದಲೂ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರಗಳು ನಡೆಯಿಸಾಗಿದುವು. ಇಂತಹ ದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಉತ್ಸಾಹಿಗಳೂ, ಉದಾರಹೃದಯರೂ ಆದ ಆಳುವ

ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮನ್ನಹಿಸೂರು ಮಹಾರಾಜಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರವರು ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ದೇಶಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಆ ಅನ್ವೇಷಣ ಶಾಲೆಗಾಗಿ ಆವಶ್ಯಕವಾದಷ್ಟು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಕೊಡಿಸಲು ಒಪ್ಪಿ ವಾಗ್ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅದರ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಸಹಾಯ ನಿಧಿಗಾಗಿ ಐದು ಲಕ್ಷ ದ್ರವ್ಯದಾನವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ಸರ್ಕಾರದವರೂ ಉದಾರಶೀಲಿಯಿಂದ ಎರಡೂ ವರೆ ಲಕ್ಷ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ—ಮೂರು ವರ್ಷ ಕಾಲದೊಳಗಾಗಿ ಪುನಃ ಒಂದೂ ವರೆ ಲಕ್ಷ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ ಕೊಡುವಂತೆ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಮೇಲ್ಕಂಡ ಒಂಬತ್ತು ಲಕ್ಷ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಕಟ್ಟಡ ಮುಂತಾದುವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದುವು. ಇನ್ನು ಆ ಕಲಾಶಾಲೆಯ ಓರ್ಬಿಗಾಗಿ ದ್ರವ್ಯಶೇಖರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವೊದಗಿತು ಆಗ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು, ಜೋಬಾಯಿಯಲ್ಲಿನ ತಮ್ಮ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತು ಲಕ್ಷ ಬೆಲೆ ಬಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಆಸ್ತಿಯಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವ ಹಣದಿಂದ ಅದರ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನಿತ್ತರು. ಅದರ ಸಾಂವತ್ಸರಿಕ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಒಂದೂ ಕಾಲು ಲಕ್ಷ ವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟು ದ್ರವ್ಯವು, ಸಾಕಾಗಲಾರದೆಂದೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ ವರ್ಷವೊಂದಕ್ಕೆ ಎಂಟು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಂತೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರೂ ಅವರ ವಾರಸುದಾರರೂ ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಬೇಕೆಂದೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದವರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅದೂ ಒಪ್ಪಿತನಾಯಿತು.

ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಾನ್ವೇಷಣಾಲಯದಲ್ಲಿ (೧) ಭೌತಿಕ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರ (ಕ್ರಿಯಾವೂರ್ವಕ) (೨) ವೈದ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ, (೩) ತತ್ತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳು ಬೋಧಿಸಲ್ಪಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬೋಧನೆ, ಅಧ್ಯಯನಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನ್ವೇಷಣ ಶಾಲೆಗಳು (Laboratories) ವಸ್ತುಪ್ರದರ್ಶನ ಶಾಲೆಗಳು (Museums) ಪುಸ್ತಕ ಶಾಲೆಗಳು (Libraries) ಮುಂತಾದ ಸಕಲಾನುಕೂಲತೆಗಳೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ರೀತಿಯಿಂದ ಒದಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟುವು. ಸುಪ್ರಾಧ—ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾರಂಗತರಾದ ಡಾಕ್ಟರ್ ಟ್ರಾವರ್ಸ್ ಎಂಬ ಪಂಡಿತರು ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ

ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನಿಯಮಿತರಾದರು. ಈ ಮಹಾ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಕರ್ಜನರ ತರುವಾಯ ವೈಸರಾಯರಾಗಿ ಬಂದ ಲಾರ್ಡ್ ಮಿಂಟೋ ಮತ್ತು ಲಾರ್ಡ್ ಹಾರ್ಡಿಂಜ್ ಪ್ರಭುಗಳು ಸಹ ಅತಿಶಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಸಂಪೂರ್ಣತೆಗೆ ತಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಸಹಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒದಗಿಸಿ ಚಿರಯಶಸ್ವಿಗಳಾದರು. ಕೊನೆಗೆ ಹಿಂದೆ ೧೮೮೨ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆಯಾಗಿದ್ದ ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಾನ್ವೇಷಣಾ ಶಾಲೆಯ ಸ್ಥಾಪನಾಕಾರ್ಯ ಬೀಜವು, ೧೯೧೦—೧೧ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಎರಡೆಲೆ ನಾಲ್ಕೆಲೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ರೆಂಬೆ—ಕೊಂಬೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ಚಿಗುರಿದ ಹಚ್ಚನೆಯ ಎಲೆಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾಗಿ ನೇತ್ರಾನಂದಕರವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸತೊಡಗಿತು. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಜದ ರೂಪವು ನಾಶವಾದರಲ್ಲದೆ—ಎಂದರೆ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮರೆಯಾವರಲ್ಲದೆ, ವೃಕ್ಷ ರೂಪವು ತೋರ್ದಡಲಾರದಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಲ್ಕಂಡ ದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಕರವಾದ, ಮಹದ್ವ್ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದ ಬೀಜರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರ ದೇಹವು ನಾಶವಾದಲ್ಲದೆ ಅವರಿಂದ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳೆಂಬ ದಿವ್ಯವೃಕ್ಷವು ಮೊಳಿತು—ಬೆಳೆವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ಭಾವಿಕವೆಂಬುದು ಸರ್ವೇತ್ತರಸ ಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವರೂ ತಮ್ಮ ಮಹದ್ವ್ಯೋಚನೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾದುದನ್ನು ನೋಡಲು ಜೀವಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಚಿಸಲೇಕೆ? ಅವರ ಯಶೋವೃಕ್ಷವು, ಅಜರವಾಗಿ ಅಮರವಾಗಿ ದೇಶಶೇಷಾವಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲವೇ ಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ನೆಳಲು—ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದರೊಳಗಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದಲ್ಲವೆ?

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

“ಇತರ ಮಹತ್ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು”

‘ಅಪುತ್ರಸ್ಯಗತಿನಾಸ್ತಿ’ ಎಂಬೊಂದು ಮಾನನೀಯ ಆರ್ಯ ವಚನವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ವಚನಗಳಂತೆಯೇ ಅದೂ ಅಸಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟು— ಅಪವ್ಯಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ‘ಪುತ್ರರಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ’ ಎಂಬುದು ಅದರ ಅರ್ಥ.

ಆದರೆ 'ಗತಿ' ಎಂದರೇನು? 'ಗತಿಗಾಣಿಸುವುದೆಂದರೆ, ಹೇಗೆ? ಮಗನು ತಂದೆಗೆ ಗತಿಗಾಣಿಸುವುದೆಂದರೆ, ಮೃತನಾದ ಆ ತನ್ನ ಪಿತೃವಿನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ತಿಲೋದಕವನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಎಂಬುದಿಷ್ಟೇ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಅದರ ಅರ್ಥ! ಇದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ದ್ವಿಜವರ್ಣಗಳವರಿಗೆ ವಿಧಿಯುಕ್ತವಾದ ಕಾರ್ಯವು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿವಾದವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಕೇವಲ ಇದೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ! ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಜೀವಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆವಿಧೇಯರಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕುಂದನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದು, ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದ ದೂಷ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದು, ಅವರು ಸತ್ತನಂತರ ಮಾತ್ರ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಅವರ ಹಸರಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳನ್ನೂ ಎಳ್ಳು ನೀರುಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಖನಿಜಮುಕ್ತವಾದ ವೆಂದುಕೊಂಡರೆ, ಸಾರ್ಥಕವೇನು? ಪಿತೃಪುಣ ಮಾತೃಪುಣಗಳು ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರದಿಂದ ತೀರತಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಇರಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಾದರೆ, ಅಂತಹ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು ದೀರ್ಘದರ್ಶಿಗಳಲ್ಲವೆನ್ನ ಬೇಕಾಗುವುದು. ಎಂಥ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ ಗೌರವಗಳನ್ನು ತಂದಿತ್ತು, ಅವರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಅಥವಾ ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷಾನುಸಾರ ದೇಶಾಸೇವಾ ರೂಪಿಗಳಾದ— ಭಗವತ್ಸೇವಾ ಸಾಧಕಗಳಾದ—ಪರೋಪಕಾರ ಸಾಧಕಗಳಾದ ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಫಲೋದಯ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಇಂತು ಅವರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಕಾರ್ಯವು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಘಾತವಾಗದಂತೆ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸತಕ್ಕ, ಅತ್ಯಂತ ಸಮಾಪದ—ಆಪ್ತರಕ್ಷಕರೊಬ್ಬರು ಇರಬೇಕೆಂಬುದೇ ಪುತ್ರರನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವು. ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ನಿಜವಾದ 'ಗತಿ' (ಮಾರ್ಗ) ವನ್ನು ಕಾಣಿಸಿದಂತಾಗುವುದು, ಅಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ— ಮಹದುದ್ದೇಶಗಳಿಲ್ಲದಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರನು ಸ್ವತಃ ಚಿಂತಿಸಿ ದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಕಗಳಾದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ತೊಡಗಿ ತನ್ನ ದೇಹದಾತರಾದ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ಜ್ಞಾನ—ಧೈರ್ಯಸ್ಥೈರ್ಯ

ಗಳು—ಶಾರ್ಯ ಔದಾರ್ಯಾದಿ ಸುಗುಣಗಳನ್ನೂ, ತಾಯಿಯಿಂದ ಗಳಿಸಿದ ತಾಳ್ಮೆ, ನಮ್ಮತೆ, ವಿಶ್ವಪ್ರೇಮ ನಿಷ್ಠಾಪಟ್ಟ ಮುಂತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿರುವಷ್ಟು ಶ್ರಮಿಸಿ ಈಶನೇವೆ—ದೇಶನೇವೆ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಋಣಮುಕ್ತನಾಗಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸಾರ್ಥಕೋದ್ದೇಶದಿಂದ ಪುತ್ರೀಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದುಲವೇಕ್ಷಿಸುವ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳೂ, ಅಂತಹ ಉನ್ನತ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಸೇವಿಸಿ, ಪಿತೃ ಋಣದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲಾಶಿಸುವ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರಾದ ಪುತ್ರರೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿದಂತಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ದೇಶವೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಕಾಮಕ್ಕೆ ದಾಸರಾಗಿ ಮೂಢರೂ, ಆವಿಧೇಯರೂ, ಧರ್ಮನಿಂದಕರೂ ಅಸಮರ್ಥರೂ, ಧೈರ್ಯಹೀನರೂ, ವಿಷಯಲೋಲುಪರೂ, ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳೂ ಆದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದು, ಅದೂ ಪುತ್ರಸಂಪತ್ತೆಂದು ಎಣಿಸುವುದಾದರೆ—ಅದೂ ಭಗವದ್ವತ್ಪಾದ ಸಂತಾನ ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ಪಡುವುದಾದರೆ, ಅಂಥವರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಾಗಿ ಪರಿತಾಪ ಪಡಬೇಕಾಗುವುದು ಅದು ಪುಣ್ಯೋದಯವಲ್ಲ, ಈ ದುಷ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಶನಧ್ವಂಸಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವು, ಅಷ್ಟೆ!

ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರಿಗಿದ್ದ ಎರಡನೆಯ ಮಹೋದ್ದೇಶವು, ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಕಬ್ಬಿಣದ ಆದರಿಂದ ಉಕ್ಕನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಬೇಕೆಂಬುದಲ್ಲವೇ ಮಧ್ಯವ್ರಾಂತಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಚಾಂಡಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಂದು, ತಿಳಿದು ಬರಲು ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು, ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಉದ್ದೇಶಪಟ್ಟರು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣ ಮುಂತಾದ ಲೋಹಗಳು, ತಕ್ಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸಿಕ್ಕಲಾರವೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದವರು 'ಜಿಯಲಾಜಿಕಲ್ ಸರ್ವೆ' ಎಂದರೆ ಖನಿಜ ಸಂಬಂಧವಾದ ದೀರ್ಘಪರೀಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದುದರಿಂದಲೂ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಆ ಕಾರ್ಯ ಶಾಖೆಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಸರ್ ಹೇರಿ ಹಾಲೆಂಡ್ ಎಂಬವರು ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರಿಗೆ ಖನಿಜ ಸಂಬಂಧ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಆ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯಲು ಅನುಕೂಲ ದೊರೆಯಿತು. ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಚಾಂಡಾ ಸಮೀಪದ ಗಣಿಯನ್ನು

ಲಾಭಕರವಾಗಿ ನಡೆಯಿಸಬಹುದೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅದರು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ದೊರೆಯುವುದೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಬಹು ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿ ಯೋಗ್ಯ ಶೋಧಕರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿದ್ದರು. ಇನ್ನೂ ಪ್ರಾರಂಭದ ಕೆಲವು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ, ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ ತರುಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರೂರ ವಿಧಿಯು ಅವರನ್ನು ಇಹಲೋಕದಿಂದ ಮರೆಮಾಡಿತು. ಆದರೂ ಅವರ ಸತ್ಪುತ್ರರು, ಧೈರ್ಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಆ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಲೆಗೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆ ಕಾರ್ಯವೇ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಸದು. ಅಲ್ಲದೆ ಬಹು ಶ್ರಮ ಸಾಧ್ಯವಾದುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಕಬೇಕಾದ ಮೂಲ ದ್ರವ್ಯವೂ ಕೂಡ ಎಂತಹ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳನ್ನೂ ಎದೆಗಿಡಿಸುವುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ, ಅಂತಹ ದುರ್ಘಟವಾದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರ ಸತ್ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳಿಗೂ, ಅದನ್ನು ಎದೆಗುಂದದೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ನಡೆಯಿಸಿದುದರಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಬಂದ ದೀರ್ಘ ಪರಿಶ್ರಮ ತಾಳ್ಮೆಗಳಿಗೂ ಅವರಿಗೆ ಅವರ ತಂದೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳೇ ಕಾರಣವು. ಆ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದ ಆ ಪುತ್ರರು, ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ, ಈ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವನ್ನು ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ಮಾಹೋದ್ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತೋರಿಸಿದರು ೧೯೦೨ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಒಂದು ಜಾಯಿಂಟ್‌ಸ್ಟಾಕ್ ಕಂಪೆನಿ ಎಂದರೆ, ಸಂಯುಕ್ತ ನಿಧಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕೋಟಿ ಮೂವತ್ತೊಂದು ಲಕ್ಷ ದ್ರವ್ಯವು ಷೇರುಗಳ ಮೂಲಕ ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಕಾಸಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯೂ, ಅವರು ತೋರಿಸಿದ್ದ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಅವರ ಕಂಪೆನಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅವರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದಷ್ಟು ಹಣದ ಜಮಾವಣೆಯಾಯಿತು. ಕಾರ್ಖಾನೆಯೂ, 'ದಿ ತಾತಾ ಐರನ್ ಅಂಡ್ ಸ್ಟೀಲ್ ಕಂಪೆನಿ' ಎಂದರೆ 'ತಾತಾಯವರ ಕಬ್ಬಿಣದ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ

ದೇಶೀಯ ಕಬ್ಬಿಣ, ಉಕ್ಕಿನ ಕಂಬಿ, ತಗಡುಗಳು, ಸಲಾಕೆಗಳು ಮುಂತಾದುವು ತಯಾರಾಗಲು ಸಾಧನಗಳು ಏರ್ಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಬಂಗಾಳಾ ನಾಗವುರದ ರೈಲ್ವೇ ಕಂಪೆನಿಯವರು ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳನ್ನೂ ಇತರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕವಿನ್ಯಾ ದರಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿ ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ ಸರ್ಕಾರದವರು, ವರ್ಷ ಒಂದಕ್ಕೆ ೨೦,೦೦೦ ಟ ೯ ಉಕ್ಕಿನ ಹಳೆ (ಕಂಬಿ) ಗಳನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಆಮದಾಗುವ ಬೆಲೆಗೆ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕೊಟ್ಟರು. ಕಂಪೆನಿಯು ಉತ್ತಮಲೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದವರಾದ ಕುಶಲಕರ್ಮಚಾರಿಗಳಿಂದ ನಡೆಯಿಸಲ್ಪಡತೊಡಗಿತು. ಇದರಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದ ಮತ್ತು ಅಗಾಧವೂ ಲಾಭಕರವೂ ಆದ ಕೈಗಾರಿಕೆಯು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಭೌತಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಜ್ಞಾನವೂ, ಧನವೂ ಹಸ್ತ ಕೌಶಲ್ಯವೂ ಒಂದಾದರೆ ಎಂತಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ನಿರ್ದೇಶನವಾಗಿದೆ. ಇವು ತ್ವನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಈ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಾಲಯವು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲೊಂದು ಹೊಸ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ೧೯೧೨ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ೮,೩೧,೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಲಾಭವು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತೆಂದೂ, ಮಾರನೆಯ ವರ್ಷವೇ ಈ ಲಾಭದ್ರವ್ಯವು ೨೩ ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಏರಿತೆಂದೂ ಡೈರೆಕ್ಟರುಗಳು ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಲೆಕ್ಕದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈಚೆಗೆ ಈ ಕಾರ್ಖಾನೆಯು ಇನ್ನೂ ಲಾಭಕರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇಂತು ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರ ಮಹದುದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಅವರ ಸತ್ಪುತ್ರರು ಅವರನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಸಂಕಲ್ಪರನ್ನಿ ಸಿದರು.

ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದ ಮೂರನೆಯ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ, ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಸುರಿದು ವೃಥವಾಗುವ ಮಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿ ಅದರಿಂದ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದೇ! ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ಕಣಿವೆಗಳಿಗೆ ಸುರಿಯುವ ಅಪಾರ ವರ್ಷಜಲವು ತಕ್ಕ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆ ವೃಥವಾಗಿ ಹರಿದು ಸಮುದ್ರವನ್ನು

ನೇರುತ್ತಿದೆಯವೇ! ಈ ವ್ರಾಂತವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಮಿ|| ಡೇವಿಡ್ ಗಾಸ್ಕ್ಲಿಂಗ್ ಎಂಬೊಬ್ಬ ಬೊಂಬಾಯಿ ಇಂಜಿನಿಯರು ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶದವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ, ಆ ನೀರನ್ನು ಶೇಖರಿಸುವುದಾದರೆ, ಅದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಬಹುದೆಂದು ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಬಹುಕಾಲ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಅನೇಕ ಪ್ರವೀಣರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಮಿ|| ಜಾರ್ಜ್ ಎಂಬೊಬ್ಬ ಶಿಲ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೀಣನು, ಆ ನೀರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ಅಡಿಗಳ ಎತ್ತರದಿಂದ ಧುಮುಕುವುದರಿಂದ ಅದರಿಂದ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಈ ಯೋಚನೆಯೂ ಬಹು ಬಲವಾಗಿ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆಂಟಿ ಮುಂದೊಂದು ಅವ್ಯತ ಮೂರ್ಛಾರ್ತದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲೇ ಬೇಕೆಂದು ಸ್ಥಿರಪಂಕ್ತಿ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೂ ಅವರ ಇತರ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳು ದ್ವೇಶಗಳಂತೆಯೇ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ, ತಾತಾಯವರೊಂದಿದ್ದ ಬಹುಕಾಲ ಅನುಭವ ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಮಿ|| ಎ. ಜಿ. ಬಿಲ್ಲಿ ನೋರಿಯಾ ಎಂಬೊಬ್ಬ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವರ ಸತ್ಪುತ್ರರು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿದರು. ಆ ಕಾರ್ಯನೆಯ ಅಭಿಭಾರ ಸ್ವಾಪನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರ ಜೇಷ್ಠ ಪುತ್ರರಾದ ಸರ್ ದೊರಾಬ್ಬೀ ತಾತಾಯವರು, ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಕಲವು ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ, ಈ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ದೇಶದ ಕೃಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೊಂಬಾಯಿ ನಗರಕ್ಕೂ ಲಭ್ಯವಾದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೇನೆಂಬುದನ್ನು ಉಹಿಸಬಹುದು. “ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ಬೊಂಬಾಯಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಕಳವಾದ ಶುದ್ಧ ಜಲವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ನಗರದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ೩೦—೪೦ ಸಾವಿರ ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಪಲ್ಯಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಗೂ ಅನುಕೂಲಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ‘ಹಾರ್ಸ್ ಪವರ್’ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ಶೇಖರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಬೊಂಬಾಯಿ ಮಹಾ ನಗರದಲ್ಲಿ ಇತರ ಸಮಾಪದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವ ಅನೇಕಾನೇಕ

ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಅತಿಶಯ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವುದು. ಈಗ ಇರುವಂತಹ ಆವಿಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲಲ್ಲದೆ, ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯಿಂದ ಯಂತ್ರಾದಿಗಳೂ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳೂ ನಡೆಯುವಂತಾದರೆ, ಬೊಂಬಾಯಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಈಗ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳೆದುಂಬುತ್ತಿರುವ ಹೊಗೆಯು[†] ತಪ್ಪಿ, ನಾಗರವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಶುದ್ಧವಾಯುವು ದೊರೆಯಲೂ ಸಾಧಕವಾಗುವುದು” ಎಂದು ಭಾಷಿಸಿದರು.

ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎರಡು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಮೂಲಧನಕ್ಕಾಗಿ ‘ತಾತಾಸನ್ಸ್ ಕಂಪೆನಿ’ಯವರು ಮೊದಲು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡು ದೇಶೀಯರು ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೂ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಲಿರುವ ಒಂದು ಕಂಪೆನಿಗೆ ಮೂಲಧನವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದರೆ ಸ್ಥಳೀಯರು ಹಿಂದು ಮುಂದು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ‘ಕರ್ಪೊರೇಷನ್’ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎರಡು ಕಾಸುಗಳು, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಧಳಧಳನೆಂದು ದೊಳೆವುವು. ಆದರೆ ಪರದೇಶೀಯರು, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಶ್ರದ್ಧೆ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನೂ, ತಮ್ಮ ಧನವು ಪರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಲು ಕೊಡುವಿರುವಂತೆ ಎಷ್ಟು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನೂ, ಇದರಿಂದ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಆದರೇನು? ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರ ಮಕ್ಕಳು ಪುನಃ ಈ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲು ಎರಡು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಮೂಲಧನವೂ ಇಲ್ಲೇ ದೊರೆತು ಕಂಪೆನಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ೧೯೧೫ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯು ಬೊಂಬಾಯಿ ಮಹಾ ನಗರವನ್ನು ಬೆಳಗಿತು. ಆ ಮಹಚ್ಛಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಕೊಳೆಯಿಲ್ಲದೆ, ತೀವ್ರವಾಗಿ, ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ಜರುಗಲಿಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಿತು.

ಜುಲೈ ೧೯೧೫ರ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಪೂಜೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಿಂದ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳು ಪೂರ್ವದಂತೆ ಈಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾದ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಿ ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣೆಗೂ ಸಿದ್ಧರಾದಲ್ಲದೆ ಯಾವ ದೇವತೆಯ ಅನುಗ್ರಹವೂ ಉಂಟಾಗದು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಶುಷ್ಕಭಕ್ತಿಯೂ—ಕೋರಿಕೆಯೂ ಪೂಜೆಗಳೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕುಟಾಕ್ಷವನ್ನಂಟು ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಶಕ್ತವಾಗಲಾರವು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು, ದುರ್ದಮನೀಯವಾದ

ಧೈರ್ಯಸ್ಥೈರ್ಯಗಳು, ದೀರ್ಘ ಪರಿಶ್ರಮ, ಕಷ್ಟಸಂಕಟಗಳಿಗಂಜದೆ ದೃಢ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಮುಂದರಿಯುವ ಕಾರ್ಯಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಸುಖಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾಗದೆ ಮುಂದರಿಯುವ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರಂತಹ ಪುರುಷವುಂಗವರನ್ನಲ್ಲದೆ, ಅಲಸ್ಯ, ಅಸಮರ್ಥತೆ, ಅಧೈರ್ಯಗಳ ನೆಲೆವೀಡಾದ ಅಳುಬುರಕರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಳು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅಳುವಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಶಾಲಿಯಲ್ಲದೆ ಹೇಡಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ಅನುಗೃಹೀತನಾಗಲಾರನು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಒಡವೆಗಳ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಸೇರುವ ನಮ್ಮ ವರಲ್ಲಿಯು ದ್ರವ್ಯವು ಹೊರಬಿದ್ದು, ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತೋದಾಹರಣೆಯಿಂದ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬರಲು ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿ—ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು, ಇಂತು ಮೂಲಧನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜೈತನ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಳಾದರೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯಲವಕಾಶವಾಗಬಹುದು! ದೇಶವೂ ಎಷ್ಟೋ ಮೆಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಪತ್ತಾಭಾಗ್ಯವಿಂದ ಶೋಭಿಸಬಹುದು! ಕೇವಲ ಒಂದು ಸೂಜಿ, ಬರೆಯುವ ಒಂದು ಮುಳ್ಳು, ಸಾಯಂಕಾಲವಾದರೆ ಮನೆಯನ್ನು ಬೆಳಗಲು ಹಚ್ಚುವ ಒಂದು ದೀಪಕ್ಕಾದರೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಗತಿಯಿವೆಯೇ? ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಹಣವು, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಲು, ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಹಣವೂ ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಒಂದಾದರೆ—ಲಕ್ಷ್ಮೀಸರಸ್ವತಿಯರಿಗೆ ಸ್ನೇಹವಾದರೆ, ಆಹಾ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜಡಜನಗಳಿಗೆ ಭಿಕ್ಷುದ ಕೂಳಲ್ಲ—ಕೈಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸ ದೊರೆತು, ಅವರು ಪರರ ಹಂಗಿನಿಂದಲ್ಲ—ತಮ್ಮ ಮೈ ಬೆವರಿನಿಂದ ಜೀವಿಸಲು ಅವಕಾಶ ದೊರೆವುದಲ್ಲವೇ? ಭಿಕ್ಷುಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕಡಮೆಯಾಗಬಹುದಲ್ಲವೇ?—ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರೇ ಆದ 'ಇಂತಹ ಮಹಾ ಪುರುಷರು, ಹಾಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಧನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿಂದ ಮಹತ್ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿದ್ದರೂ, ಅಕಟಾ, ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಅವು ಏಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಗಳಾಗವು?

ಅಧ್ಯಾಯ ೬

“ಸಾರ್ಥಕ ಜೀವಿತ”

ಶ್ರೀ ಜೇಮ್ಸ್‌ಟ್ರೀ ನಸರ್ವಾಜಿ ತಾತಾಯವರು, ೧೮೮೬ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ‘ಥರಂಸಿ’ ಮಿಲ್ಲನ್ನು ಕೊಂಡು ಅವಕ್ಕೆ ‘ಸ್ಟುಡೇಶಿಯಲ್’ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಯಂತ್ರ ನಡಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ಕೂಲಿಗೂ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಮಂದಿ, ಕೆಲಸಗಾರರು ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದೊರೆತ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಂದಿಯಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯವರು ಸೋಮಾರಿಗಳೂ, ಜೂಜು ಕಳ್ಳತನ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವ ದುರುಳರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಆ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಿದ್ದ ಕೂರ್ಲ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದು ಬಂದವರು ನಾಳೆ ಬರುವರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ನೇಯ್ಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು ದಂಗೆಕೋರರೂ ಮೂರ್ಖರೂ ಆದ ತುರುಸ್ಕರು—ಅವರೊಂದಿಗೆ ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಕಲಹಪ್ರಿಯರಾದ ಮರಾಠಿ ಯವರೂ ಸೇರಿ, ಕಾರ್ಖಾನೆಯವರಿಗೆ ಆಗಾಗ ಬಹು ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಬಹು ಸಮಾಧಾನ ಪ್ರಕೃತಿಯವರಾದ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಅವರನ್ನು ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತರಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾದುವು. ಕೆಲಸಗಾರರ ಅಸಹನೆಯಿಂದ ಯಂತ್ರಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನಿಲ್ಲತೊಡಗಿದುವು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಊರಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಊರಿಗೆ ಲಾಭಕರವಾದ ಸಂಪಾದನೆಯಿದ್ದರೂ ಹೋಗಲು ಜನಗಳು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲೂ ಸಮಾಪದ ಒಂದೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲೂ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿ ಜನಗಳಿಗೆ ಅವರವರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಕೆಲಸ ದೊರೆತಂತಾಗಲು, ಬೊಂಬಾಯಿಯಿಂದ ಕೇವಲ ಒಂಬತ್ತು ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೂರ್ಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಕೂಡ ಜನಗಳು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾತಾಯವರ ಏಜೆಂಟರು ಭರೋಚ್ ಮತ್ತು ಸೂರತ್ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಕೂಲಿಯವರನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚು ಕೂಲಿಯನ್ನು ಕೊಡಲೊಪ್ಪಿ ಕರೆತಂದರು. ಆದರೇನು! ಅವರೂ ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ, ಕಾರ್ಖಾನೆಗೆ ಕೆಲಸಗಾರರನ್ನು ಹವಣಿಸುವಿಕೆಯೇ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವಾಯಿತು. ಥರಂಸಿ ಮಿಲ್ಲು ಸರಿಯಾದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರಲು ಮಾಡಿಸಿದ

ತಯಾರಿಗಾಗಿ ತಗುಲಿದ ಆಪಾರ ದ್ರವ್ಯ ನಷ್ಟ ಬೇರೆ! ಅಲ್ಲದೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಒದಗುತ್ತಿದ್ದ ಈ ತೊಂದರೆಗಳು ಬೇರೆ! ಇವುಗಳಿಂದ ತಾತಾಯವರಂತಹ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತರೂ ಯೋಚಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಆದರೂ ಧೀರರಾದ ಅವರು ಕಂಗೆಡದೆ, ವಾಯವ್ಯ ಪ್ರಾಂತಗಳಿಂದ ಕೂಲಿಯವರನ್ನು ತರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಕೂಲಿಯವರು ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದಾಣೆ ದೊರೆತರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ಜರುಗಿಸುವವರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಆರಾಣೆಯ ಕೂಲಿ ದೊರೆವುದೆಂದು ತಿಳಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕರೆತರಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು, ವಾಯವ್ಯ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಗವರ್ನರಿಗೊಂದು ಮನವಿಯನ್ನು ಬರೆದು, ಅದರಲ್ಲಿ ದೇಶೀಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೊದಗಿರುವ, ಈ ಕೆಲಸಗಾರರ ತೊಂದರೆಯಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಸಹಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಹೆಚ್ಚು ಕೂಲಿಯ ಆಸೆಯಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಆಸೆಕರು ಹೊರಟು ಬಂದರು ಮುಂದೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳು ವಿಶೇಷ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಾಗಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಈ ಕಷ್ಟವೂ ಹೆಚ್ಚುವುದೆಂದು ಈಗ್ಗೆ ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಮುಂದೆಯೇ ತಾತಾಯವರು ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ನುಡಿದಿದ್ದರೂ, ಆಗ ಅವರ ಸಲಹೆಯು ಅನೇಕರಿಗೆ ಪಥ್ಯವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಕಷ್ಟವು ಈಗೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ ಕೆಲಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಮಾಲೀಕರು ಕೆಲಸಗಾರರಿಗಾಗಿ ಪಡುವ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳು ಭಯೋತ್ಪಾದಕಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಮೇಲೆ ಉದಕರಿಸಿದಂತೆ ಕೇವಲ ದೇಶೀಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಚಾರದಲ್ಲೇ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರು ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯಾದಿ ಇತರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗದು. ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯವೂ ಜನ್ಮೋದ್ದೇಶವೂ ಆದ ಆ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಿ ಮಿಕ್ಕ ತಮ್ಮ ಅವಕಾಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರಲ್ಲೂ, ನೆರೆಹೊರೆಯವರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸುವುದರಲ್ಲೂ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಾಲದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ಅದನ್ನು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರಾರೋ ಅವರಿಂದಲೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳು ನಡೆಯಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದು. ತಾತಾಯವರು, ಕಾಲದ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಪೋಲುಮಾಡದಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಏಕು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿದ್ದರು. ಒಂದೇ ಸಾರಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ, ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗಮನಕೊಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುದೇ ಅವರು ಪಡೆದ ಕಾರ್ಯ ಜಯಕ್ಕೆ ಮೂಲಗುಟ್ಟು. ಯಾವ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಸಾಧಕಭಾಧಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ತರುವಾಯ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ಅವರ ಸದ್ಗತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಕೇವಲ ಹತ್ತಿಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ! ರೇಷ್ಮೆಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪರಿಶ್ರಮವಿತ್ತು. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ರೇಷ್ಮೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನಿಟ್ಟು, ಆ ಕೈಗಾರಿಕೆಗೂ ಎವ್ವೋಮೆಟ್ಟಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನವನ್ನಿತ್ತರು.

ಅವರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ, ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಜಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಕಸವನ್ನೂ ರಸವಾಗಿ ಮಾಡಿ ವಿಶೇಷ ಧನಸಂಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಗುಣಗ್ರಹಣೀಲರಾದ ಅವರು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದಿಗೇ ನಮ್ಮವರ ಸೋಮಾರಿತನ, ಹೇಡಿತನ, ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಒಡತನ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮರುಗುತ್ತಲೂ ಇದ್ದರು. ಜಪಾನ್ ದೇಶೀಯರಂತೆ ಲಾಭಕರವಾದ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮ ದೇಶೀಯ ವರ್ತಕರಿಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ಬುದ್ಧಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಭೃತರೂ ಇತರ ದೇಶಗಳ ಭೃತರಂತೆ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸಿದ ನವೀನ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಆಶಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವರು ತೋಟ—ಉದ್ಯಾನ—ಹೂಗಿಡಗಳ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ದೇಶವಿದೇಶಗಳ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ

ನವೀನ ವೃಕ್ಷಜಾತಿಗಳನ್ನೂ, ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನೂ ತಂದು, ಸ್ವಗ್ರಾಮವಾದ ನವಸಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಉವ್ಯಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಮುಖ್ಯವಾದ ಗಮನವನ್ನೆಳೆದುದು ನಮ್ಮ ಜನಸಾಮಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಬಡತನ ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಜನರಲ್ಲಿ ರೂಢಿ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದ ಅವಿವೇಕ, ಕುಡಿತ, ವಿದ್ಯಾವಿಹೀನತೆ, ಸೋಮಾರಿತನಗಳೇ ಕಾರಣವೆಂಬುದೂ ಅವುಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖರಾಗುವಿಕೆಯೇ ಬಡತನವನ್ನು ಓಡಿಸುವ ಪ್ರಥಮೋಪಾಯ ಎಂಬುದೂ ಅವರ ಮುಖ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದ ಬಡವರೂ, ಕೂಲಿಯವರೂ ಮಧ್ಯವಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಎಂದಾದರೂ ಕಂಡರೆ, ಅದನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ನಿಷೇಧಿಸಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಮಧ್ಯವಾನ ನಿನಾರಣೆಗಾಗಿ ಯಾರಾದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರು ಅನೇಕ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಅನೇಕರೊಂದಿಗೆ ಸಂಭಾಷಿಸಿದ್ದರು. ಯಾವುದೊಂದು ದೇಶವೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರಲ್ಲದೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯಾಗಲಾರದೆಂಬುದು ಅವರ ಮತವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವತಃ ಕಾಮಕವ್ಯದಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ದಾಸ್ಯಮನೋಭಾವವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾರಿಗೂ ಬೆದರಿತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಕ್ಷಿಣಿ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ—ನುಡಿಯಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕೆಲಸವು ತಪ್ಪೆಂದು ತೋರಿ ಅದನ್ನು ಖಂಡಿಸಬೇಕೆನ್ನಿಸಿದರೆ, ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಖಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆ ಸಹನೆ, ಧೈರ್ಯ, ಔದಾರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳಿದ್ದುದರಿಂದ ಬೇರೊಬ್ಬನಲ್ಲಿರುವ ಅಂತಹ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಪುರಸ್ಕರಿಸಲೂ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿತು.

ಅವರ ಜೈತನ್ಯ ಉತ್ಸಾಹಾದಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಉಜ್ವಲ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಒಳಿ ವರ್ಷಗಳ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಶ್ರಮದಿಂದ ಅವರ ಭೌತಿಕ ದೇಹವು ಗಳಿತವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ರೋಗವು

ದೇಹವನ್ನಾ ಕ್ರಮಿಸಿತು. ವೈದ್ಯರು ಅದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹವೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಲಹೆಕೊಟ್ಟರು. ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿ ಅವರು ೧೯೦೪ ನೆಯ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಶೀಮೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು. ವಿಧಿಯ ವಿಚಿತ್ರ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಅರಿತವರಾರು! ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಎರಡು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಅವರ ಪತ್ನಿಯವರು ಕಾಲಾಧೀನರಾದರು. ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದ ರೋಗ ಬಾಧೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಿಯಪತ್ನೀವಿಯೋಗ ಚಿಂತೆಯೂ ಸೇರಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿತು. ಕೊನೆಗೆ ದೇಹಧಾರಣವು ಆಪಹನೀಯವಾಗಲು, ತಮ್ಮ ಸಾರ್ಥಕಜೀವಿತದಿಂದ ಭಾರತಮಾತೆಯ ಪುತ್ರಶ್ರೇಷ್ಠರೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ, — ಮಹನೀಯರಾದ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು, ೧೯೦೪ ನೆಯ ಮೇ ತಿಂಗಳು ೧೯ ನೆಯ ದಿನ ಜರ್ಮನೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭೌತಿಕ ಕಳೆಬರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವರೊಂದಿಗೇ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಾಪದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ, ಸರ್ ದೊರಾಬ್ಜೀ ತಾತಾ ಎಂಬ ಅವರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಕುಮಾರರೂ, ಮಿ|| ರತನ್ ಡಿ. ತಾತಾ ಎಂಬ ಅವರ ಸೋದರರೂ ಅವರ ಮೃತ ದೇಹಕ್ಕೆ ವಾರ್ತೀ ಮತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದರು.

ಉ ಪ ಸ ಂ ಹಾ ರ

ತಾತಾಯವರ ಮೃತ ವಾರ್ತೆಯು ಭಾರತದೇಶಕ್ಕೆ ತಿಳಿದು, ಅವರ ಸಹಸ್ರಾರು ಮಂದಿ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನೂ — ಅನುಬಂಧಿಗಳನ್ನೂ ವಿಶೇಷ ದುಃಖ ಕ್ಕೀಡುಮಾಡಿತು. ಬೊಂಬಾಯಿ ಮಹಾ ನಗರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮರಣದಿಂದಂಟಾದ ದುಃಖಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ, ಒಂದು ಮಹಾ ಸಭೆಯು ನಡೆಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆಗ ಗವರ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಲಾರ್ಡ್ ಲೆಮಿಂಗ್‌ಟನ್‌ರವರೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಪರಮ ಮಿತ್ರರೂ ಬೊಂಬಾ

ಯಿಯ ಚೀಫ್ ಜಡ್ಡುರೂ ಆದ, ಸರ್ ಲಾರೆನ್ಸ್ ಜಂಕಿನ್ಸ್ ಎಂಬ ಅಂಗ್ಲೀಯ ಗೃಹಸ್ಥರು ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ, ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕರಲ್ಲಿ ತಮಗಿದ್ದ ಗೌರವವನ್ನು ಪೃಕ್ಷಗೊಳಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ, ಆ ಸುಪ್ರೌಢ ವಕ್ಯಗಳು, ತಾತಾಯವರ ದೃಢಚಿತ್ರ, ಬೀರ್ವಪ್ರಭುತ್ವ, ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೆದುರಿಸಿ ಮುಂದಿರುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಕುಂದದ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳು, ಸಾರ್ಥಕ ಕಾರ್ಯಪ್ರಯತ್ನಗಳು, ಅಲ್ಲದ ಅವರ ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನ, ಸ್ವಕೀಯರಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರೇಮ—ಅನುಕಂಪೆಗಳು, ಇವುಗಳನ್ನೂ, ತಮ್ಮ ಜೀವಿತ ಕಾಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಧಾರೆ ಯೆರೆದು ಅವರು ಮಾಡಿದ ದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಕರವಾದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಮನೋಹರ ವಾಕ್ಯಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿದರು. ಪದವಿ ಗೌರವಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಬಿರುದು ಬಹುಮತಿಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಆಪೇಕ್ಷಿಸದೆ, ಅಹಂಕಾರವೆಂದ ರೇನಂಬುದನ್ನರಿಯದೆ, ಹಸು ಮಗುವಿನಂತಹ ಸೌಲಭ್ಯ—ಸರಳ ಭಾವಗಳು, ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷತೆ, ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಮಾನವ ಕುಲಭೂಷಣರನ್ನಿ ಸಬಹುದಾದ ಅಂತಹ ಮಹನೀಯರನ್ನು ನೋಡುವುಸೇ—ಅವರೊಡನಾಡುವುದೇ ಪರಮಭಾಗ್ಯವೆಂದು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ನುಡಿದರು. ಅವರಂತೆಯೇ ಮ|| ಬುದ್ರುದ್ದೀನ್ ತಮಾಬ್ಬೀಯವರೂ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜಾತೀಯರು ಮಾತ್ರ ನಲ್ಲದೆ ಸಮಸ್ತ ಕುಲಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೂ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇದ್ದ ವಿಶ್ವಪ್ರೇಮ—ಸರಳಭಾವ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನೂ, ಸ್ವದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರಿದ್ದ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನೂ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿದರು. ತರುವಾಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಗವರ್ನರವರೂ ತಾತಾಯವರ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ, ಅವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಧನವನ್ನು ಪ್ರಜೋಪಕಾರಕ್ಕೂ ದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಹೇಗೆ ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿದರೆಂಬುದನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸಿದರು.

ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯರಾದ ಅಂತಹ ಮಹನೀಯರಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ತನ್ನೊಲಕ ಅವರ ಆದರ್ಶವು ತಲೆತಲಾಂತರಗಳಿಗೂ ದೊರೆವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಚಂದಾ ಹಣವನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಪ್ರಸ್ತಾಪವುಂಟಾಗಲು ಎಡನೆ ಐವತ್ತು ಸಹಸ್ರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಸೇರಿದುವು ಆ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಅವರ ಒಂದು ಭಾವ ಪ್ರತಿ

ಮೊಯನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಾರ್ಡ್ ಸಿಡ್ನಿಹ್ಯಾಂ ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಮಾಪದಲ್ಲೇ ಬಹು ಕಾಲ ವಾಸಿಸಿದ್ದು, ಅವರ ಸದ್ಗುಣಸನ್ನದತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅನುಭವಪಟ್ಟಿದ್ದ ಸರ್ ಫಿರೋಜ್ ಷಹ ಮೆಹತಾಯವರು, ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಯೋಗ್ಯತೆ, ಪ್ರತಿಭಾಶಕ್ತಿ, ಲೋಕೋಪಕಾರತತ್ಪರತೆ, ವ್ಯಾಪಾರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿರಬೇಕಾದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀ ಜೇಮ್ಸ್‌ಟೇ ತಾತಾಯವರು ಮನಸಾ ಉದ್ದೇಶಗೊಂಡಿದ್ದು, ಅವರ ಸತ್ಪುತ್ರರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿರುವ ಮೇಲೆ ಉದಾಹೃತವಾದ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆ ಸಾಚಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಉಕ್ಕು ತಯಾರಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿರುವ 'ದಿ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಸೈನ್ಸ್' ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಪಾರವೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಬೊಂಬಾಯಿಯ ಸಮಾಪದ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಕಾರ್ಖಾನೆಯು, 'ತಾತಾ ಹೈಡ್ರೋ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಪವರ್ ಸ್ಟೇಷನ್‌ಗೆ ಲಿಮಿಟೆಡ್' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಈಚೆಗೆ ೧೯೦೯ ನೆಯ ಜನವರಿ ೨ ನೆಯ ತಾರೀಖಿನಲ್ಲಿ, ಆಗ ಮೈಸೂರು ರಾಗಿದ್ದ ಲಾರ್ಡ್ ಫಿಲ್ಮೆಫರ್ಡ್‌ರವರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಮಿತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಸಾಚಿಯ ಉಕ್ಕಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟರು. ಈಗ್ಗೆ ಎಂಟು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಾಂವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಆ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗ ಮನೋಹರ ಕಟ್ಟಡಗಳೂ, ರಸ್ತೆಗಳೂ, ಉದ್ಯಾನಗಳೂ, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾ, ಅದು ೪೦—೫೦ ಸಹಸ್ರ ಪ್ರಜಾಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ದಿವ್ಯ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿದೆ. ಬೆಂಗಳೂರಾಗಿದ್ದ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಹಾಗೆ ರೂಪಾಂತರಗೊಳಿಸಿದುದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ತಾತಾಯವರಲ್ಲಿ ತೋರಿ ಒಂದ ದೀರ್ಘದರ್ಶಿತ್ವ. ಅದ್ಭುತ ಬುದ್ಧಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿ ಮೈಸೂರು ಯವರು, ಆ ನೂತನ ಪಟ್ಟಣವು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕರ

హేసరాద జేమ్మేట్టే ఎంబుదన్ను నిరంతరవాగి జ్ఞాపిస్తీరువంతే, అదన్ను 'జేమ్మేడో వుర' ఎంబ నామధేయదింద కరేదరు. ఈజేగే తాతాయవర తేంగిన ఎణ్ణేయ కాఖానేయు స్థాపితవాద కాళిమెట్టే యేంబ స్థళవు 'తాతా నగర' వేంబ హేసరినింద ప్రసిద్ధవాగి అవర హేసరు ఆజంద్రాకవాగి స్థిరగోళిపల్పట్టేతు.

భారతమాతేయ సువుత్రరల్లోబ్బరు, మహా ప్రతిభాశాలి గళొ, మహత్త్యాయ సాధకరు, దయాగుణ పూరితరు, ఆద నమ్మ కథానాయకర చరిత్రేయు కనిగేండితు. అవర మిత్త్రోత్తమరాద మేల్కండ సర్ ఫిరొజ్ శహ మేహతాయవరు ఆంగ్లేయ భాషేయల్లి అవర చరిత్రేయన్ను విస్తారవాగి బరదిద్దారే. ఆదరే ఈ చిక్క వుస్త, కద ములక, కన్న డిగరిగే ఆ మహనియర ప్రధమపరిజయవాగలు సంశయవిల్ల. ఈ పరిజయవు, ఆ మహనియరల్లి కండు బంద అవిరళ కార్యతత్వరతే, దేశాభిమాన—స్వజనాభిమానగళు, ఊదారతే, ప్రామాణికతే, అడంబరరాహిత్యతే, విశ్వప్రేమ, లోకోపకార బుద్ధి, ముంతాద సద్గుణగళన్ను నమ్మవరల్లొ నేలేగోళిసలు సహాయకవాగలి! కన్న డిగరు నమ్మ కథానాయకరంతే మహత్త్యాయ సాధకరాగలు అవశ్యకవాద శక్తి సాహస ధ్యేయస్థ్యేయగళన్ను గళిసలి! సర్వేశ్వరను నమ్మ ప్రార్థనేయన్ను అనుగ్రహిసలి!

తథాస్తు.

✧ ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ ✧

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂ ಜಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಣಾ
(ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

ಮುನ್ನುಡಿ:-

ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಾದ ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು, ಕರ್ಣಾಟಕ ಮಾತೆಯ ವವಿತ್ರಗರ್ಭ ಸಂಭೂತರಾದ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲೊಬ್ಬರು. ಭಗವಂತನು ಮಾನವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಮಹದ್ಭಾಗ್ಯಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ, ತನ್ನ ದಿವ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅವರ ಜರ್ಮ ಚಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವೆನ್ನಿಸುವುದೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವೇನು? ಅಂತಹ ಮಹದ್ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಪುಣ್ಯತಾಲಿಗಳು ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರಾದ ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು —

ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು ಲೌಕಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಂದು ಗಣನೀಯವಾಗಿರುವ ದ್ವಿಜ-(ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕೃತ್ರಿಯ, ಸೈಕ್ಯ) ಸರ್ವಗಳಲ್ಲಿಂದ ಬರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದವರಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನೊಮ್ಮೆಯು ವಿಚಿತ್ರವಾದುದಲ್ಲವೇ? ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನೂ ಆದ ಆ ಬಗದೀಶ್ವರನೆಂಬ ಅಂಗಡಿಕಾರನು, ಜಗದ ಜೀವಿಗಳ ದೇಹವಾತ್ಸ್ರಗಳನ್ನು ತನಗೆ ಇಷ್ಟ ಬಂದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲನು ಸುರ್ವಣ ವಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸುರೆಯನ್ನೂ— ಮೃಣ್ಮಯ ವಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧೆಯನ್ನೂ ಅಳೆಯಲು ಆತನು ಸ್ವತಂತ್ರನಿರುವನು ಪರಮಾತ್ಮನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವಾಗತಕ್ಕ ವಸ್ತುವು ನಮ್ಮ ಹೂರಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಶೂಲಗಳ ಕವಚವಾದ ಈ ಸ್ಥೂಲ ದೇಹವಲ್ಲ, ಅಂತರಾತ್ಮನು! ಭಗವಂತನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ-ಮತವಲ್ಲಿ; ಪಾಂಡಿತ್ಯವಲ್ಲಿ-ಪ್ರಾಥಮಿಕದಲ್ಲಿ, ರೂಪವಲ್ಲಿ-ಸಂಪತ್ತಲ್ಲಿ, ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯೊಂದೇ! ಪರಮಪುರುಷನ ವಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಅಚಂಚಲವಾದ ಈ ಭಕ್ತಿಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿರುವ ಧನ್ಯಜೀವಿಯು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಲಿ-ಅಂತ್ಯಜನಾಗಲಿ, ಅವನು ಉತ್ತಮನೇ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಂತ್ಯಜಾದಿ ವಿಭಾಗಗಳು ಜೀವನ ಆತ್ಮಿಕ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಮಹಾವ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಪೂರ್ವಿಕರು ಮಾಡಿಟ್ಟ ಸಾಧನ

ಗುರು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ವರ್ಣವಿಭಾಗಗಳ ಅಂತರಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದ ಅಲ್ಪಮತಿಗಳು, ಅವು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಮೇಲಿರಿಸಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಕೆಳಗಿರಿಸಿ—ಒಬ್ಬನನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಸೇವಕನಾಗಿಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನೋದ್ದೇಶದಿಂದ ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಕೆಲಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ತಾರ್ಕಿಕವೆಂದು ಆಸರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಭಾವವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಆದರೆ ಅದು ಹಾಗಲ್ಲ!—

ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನು ಲೋಕಪೂಜ್ಯವಾದ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ “ಮನುಷ್ಯರ ಗುಣ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಜೀವರ್ಮಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುವನಲ್ಲವೆ? ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಅವಲಂಬಿಸುವ ಕರ್ಮವನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ಅವನ ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳು ಏರ್ಪಡುವುವು ಸರುಹಿಸೆ, ಮಧ್ಯಮಾಸ ಎಕ್ರಮ ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಶ್ವಸನಿಗೆ, ಅವನ ಆ ಕರ್ಮದ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಆತಿಶಯ ತಾಮಸಸ್ವಭಾವವೇ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದು. ಧನಧಾನ್ಯ ವೃತ್ತಿಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಗುಲಿದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಿಗೆ, ಅಪ್ರಗಟ ಲಾಭದಿಂದ ಸುಖವೂ ಮನಶಾಂತಿಯೂ, ನಷ್ಟದಿಂದ ದುಃಖವೂ ಲೋಭ ವೋಹಗಳೂ ಹೀಗೆ ತಾಮಸ ರಾಜಸ ಸ್ವಭಾವಗಳು ತಪ್ಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುವು. ಆಯುಧ ಹಸ್ತನಾಗಿ ರೋಷಾರುಣ ಲೋಚನನಾಗಿ, ಸವಾ ಶತ್ರುದಮನದಲ್ಲೇ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕಾದವನಿಗೆ ಕ್ರೋಧ ಸಂತಾಪ ಮದ ಮಾತ್ಸರ್ಯಾದಿಗಳ ಉಲ್ಬಣತೆಯಿಂದ ಆತಿಶಯ ರಾಜಸ ಸ್ವಭಾವವು ಪ್ರಬಲವಾಗಿರತಕ್ಕದೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಅಪರಲ್ಲಿ ವೇದರಾಷ್ಟ್ರ ಪಾರಂಗತನಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಸಂಧ್ಯಾ ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರ ಪೂಜೆ ಭಜನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ನಿರ್ಮಮನೂ, ನಿಷ್ಕಾಮನೂ, ಸರ್ವರ್ಮಿಯೂ ಆಗಿರುವ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮನಲ್ಲಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಿಸುವ ಶುದ್ಧ ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವಭಾವವು ಹೇಗಿದ್ದೀತು!

ಆದಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಮನುಷ್ಯನ ಗುಣ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧಕಗಳಾದ ಅವನ ಈ ಪ್ರಪಂಚಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಜಾತಿಗಳುಂಟಾದುವು. ಇನ್ನದಿಂದ ಜಾತಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಪದ್ಧತಿಯು. ಸ್ಕೂಲರಿಂದ ಅಚೆಗೆ ನೋಡಲು

ಶಕ್ತರಲ್ಲದ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಜನ್ಮವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ತೋರುವುದು ಸಹಜ ಆದರೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರದಿಂದ ಅದು ತಪ್ಪೆನಿಸುವುದು ಒಂದು ವೇಳೆ ಜನ್ಮಸ್ಥಳದಿಂದ ಕೀಳೆಂದು ತೋರುತ್ತಿರೂ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರಂತೆ ಪೂರ್ವಕರ್ಮ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಯಾರು ದುಷ್ಟವೃತ್ತಿ ದುಷ್ಟಾಹಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸಾಧುಸಂಗ ಸದ್ವ್ಯಸನ ಸದಾಚಾರಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವರೋ ಅವರಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸತ್ಯಶಾಂತತೆ ವಿನಯ ಭೂತದಯೆ ಪರೋಪಕಾರಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಬೇರೂರುವುವು. ಈ ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳೇ ದೇಹದ ಪಂಚಕೋಶಗಳನ್ನೂ ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುವು. ಇಂತಹ ಉತ್ತಮ ಗುಣ-ಸ್ವಭಾವಗಳಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಭಕ್ತಿ-ಅಪೇಯ ಪಾನ, ದುರಾಚಾರ ದುರ್ಭಾವಣಾದಿಗಳೂ ತೊಲಗುವುವು ಅವನು ಶುದ್ಧ ನಾಗನು — ದೀಪದ ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚಿರುವ ಗಾಜಿನ ಅವರಣವು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ, ಒಳಗಿರುವ ದೀಪದ ಪ್ರಕಾರವೂ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ವತಿಯೊಂದು ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಅಂತರಾತ್ಮನಿಗೆ ಕೇವಲ ಅವರಣ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವ ಈ ಪಾಂಚ ಭೌತಿಕ ದೇಹವೂ ಯಾವನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪವಿತ್ರವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದೋ, ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆಯೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗತೊಡಗುವುದು. ಯಾರಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಮಹಿಮೆಯು ಹಾಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದೋ ಅವರ ಸ್ಥೂಲ ದೇಹವು, ಸಮ್ಮ ಬಾಹ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಅಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೇಹವು ಭಗವ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಪುರುಷವಾದುದಾಗಿರಲೇ ಬೇಕು ಅವರ ವೃತ್ತಿಯೂ, ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳೂ ಪವಿತ್ರನಾದುದಾಗಿರಲೇ ಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಸಾತ್ವಿಕತೆಯುಂಟಾಗದು. ಗುಣ ಮತ್ಸುಕರ್ಮಗಳ ಸಂಬಂಧವು ಅಷ್ಟು ಬಲವತ್ತರವಾದುದಾಗಿದೆ

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಈಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಜೀವನ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಪ್ರಕೃತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಎರ್ಪಟ್ಟ ಜಾತಿಕುಲಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿದ ಜಾತಿಕುಲಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ವೃತ್ತಿ-ವ್ಯವಹಾರಗಳಾವುವೆಂಬ ವಿಚಾರಕ್ಕೇ ಅಸ್ಪದವಿಲ್ಲದೆ, ಈಗ ಸಕಲ ವರ್ಣಗಳವರೂ ಸಕಲ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೂ ನುಗ್ಗುವ

ಸಂಭವವೊಂದೆ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ರೂಢಿ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದು ಬೀಳುತ್ತಿವೆ. ಕಾಲದೇಶ ವರ್ತಮಾನಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಜೀವಿತವೇ ಸಾಗುವಂತಿಲ್ಲದೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಆಸ್ತಿಕರು ತಮ್ಮ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ, ಜಾತಿ ಮತ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲೊಳಗಡೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಾ, ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಮಿಳಿತರಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಾಗ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ನೇಹ ಭ್ರಾತೃಭಾವ, ಸರ್ವಸಮದೃಷ್ಟಿ, ನಿಷ್ಕಾಪಟ್ಯ, ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷಮನೋಭಾವ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ವರ್ತಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇದಂತಿರಲಿ. ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಲೌಕಿಕಕ್ಕೆ ಕೀಳಿನಿಸುವ ಹೀನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರೂ, ಜನ್ಮಾಂತರಿಯ ಪುಣ್ಯಪರಿವಾಕದಿಂದ, ಪಶುದ್ಧವಾದ ಅಂತಃಕರಣ, ಪವಿತ್ರವಾದ ದೇಹಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನೇ ನಿರಂತರ ಭಗವದ್ವಜನೆ, ಸಾಧುಸಜ್ಜನವೇ, ಕನ್ಯಾಗಾರ್ಗನುನರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಅತ್ಯುತ್ತಮಗೊಳಿಸಿ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಚರ್ಮಾಡಕ್ಕುಗಳಿಂದ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ಧನ್ಯಜೀವಿಯ—ದಾಸರಿರೋಮಣಿಯ ಈ ಚರಿತ್ರವನ್ನೂ ಆಸ್ತಿಕರಾದ ಕರ್ಣಾಟಕ ಮಹಾಜನರು ಆದರದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ. }
 ೨೦—೧೧—೧೯೨೬ }

ಇತಿ ಸುಜನ ವಿಧೇಯ,
 ಯಂ ರಾಮರಾವ್.

ಸುಬೋಧ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ

ದಾ ಸ ನ ಯ ಽ
ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು

ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ

ದಾ ಸ ವ ಯ ೯

೩

ಕ ನ ಕ ದಾ ಸ ರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

“ಬೀರೇಗಾಡ”

ಅನಾಥ ಕಾಯದವರೂ, ಸಾಧುಸಂತ-ಭಕ್ತಭಾಗವತರ ತಾರು
ಮನೆಮಗ, ನನ್ನ ಮಾತೃಭೂಮಿಯಾದ ಭಾರತದೇಶವೆಂಬ ವಿಚಾರವು
ನಿರ್ವಿವಾದವಾದುದಷ್ಟೆ! ಸಾಧುಗಳೂ ಭಾಗವತರೂ ಇತರ ಮಾನವರಂತೆ
ಮಾತೃಭೂಮಿಯಿಂದಲೇ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದ್ದರೂ, ರಕ್ತಮಾಂಸಮಯವಾದ ದೇಹಧಾ
ರಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಧನಕನಕವೃತ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಉಂಟಾಗಿದ್ದರೂ, ಹೆಂ
ಡಿರು ಮಕ್ಕಳು ಬಂಧು ಬಾಂಧವರಿಂದಿಗೆ ಬೆರೆದಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಇಹ ಜೀವಿ
ತವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕನ ಜೀವಿತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರು
ವುದು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಲೌಕಿಕ ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿ
ದ್ದರೂ ಅವರು ಅವುಗಳ ಬಾಧಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕದೆ, ಅವುಗಳ ಮೋಹವಾಶದಿಂದ
ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವೆ, ಕೇವಲ ನಾಕಿ ರೂಪವೋ ಏನಂತೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಪ್ರಹಾಗಿ
ರುವರು. ನಿರೀಶದಿದ್ದರೂ, ತಾನರವು ಎಲೆಯು ಹೇಗೆ ನೀರನ್ನು ಅಂಟಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳದಂತಿರುವೆನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಅವರೂ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದರಿಂದ
ಅಂಟಿಸಿ ಬೇರೆಯಾಗುವರು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸುಖ ಸಂತೋ
ಷಗಳಿಗೆ ಅವರು ಹಿಗ್ಗಿ ಮೈಮರೆತಾರು, ಕಷ್ಟಸುಖಗಳಿಗೂ-ಮಾಲುಮ
ಸ್ಥಿತಿಗೂಗೂ ತಗ್ಗಿ-ನೆಲೆಕ್ಕಿಳಿದು ಹತಾಶರಾಗರು. ಐಶ್ವರ್ಯ ಪದವಿಗಳಿಗೆ
ಮರಳಾಗರು. ದಾರಿದ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಮನಗುಂದರು. ಈ ಎರಡು ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲೂ
ವಶಾಧಾನವೆಂದ ಹೆಚ್ಚು ಕುಂದುಗಳಿಲ್ಲದ-ಉಪ್ಪಿ ತಗ್ಗದ ಮಹಾ ಸಾಗರ

ದಂತೆ ಶಾಂತರಾಗಿರುವರು. ವಾಮರೂದ ನಾಸ್ತಾ ಅವರೂ ಒಂದೇ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಒಂದೇ ಜಲ ವಾಯುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಮ್ನಿಬ್ಬರ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು, ಜೀವಿತದ ಧೈಯ-ಅನುಭವ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು

ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ಥಿತಿಯ ಮಾನವನು ಆ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಏಕಲು ಹಿರಿಯರಿಂದ ಮೂರು ಮಾರ್ಗಗಳು ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ-ಕರ್ಮಮಾರ್ಗ-ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗ ಈ ಮೂರು ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು, ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ, ಮನಸ್ಸು ಪರಿಪಕ್ವವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮುಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗುವನು ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಗತಕ್ಕದ್ದೇ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವು ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಶುದ್ಧವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ಬಾಹ್ಯ ದೇಹವು ಎಷ್ಟು ಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ—ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ತೊಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಅಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಬಂಧನವುಂಟಾಗುವುದು. ಕಿಲುಬಿದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಲು ಬೈರೆ, ಪದಾರ್ಥವು ಎಷ್ಟು ಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ದಾದರೂ ಹೇಗೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಅಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಎಂತಹ ಸ್ವಚ್ಛವೂ ದುಷ್ಟ ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಗೋಚರಿಸುವುದು ಬಾಹ್ಯ ದೇಹಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೂಳಿಯು ಹೇಗೆ ಜಲ ಸ್ನಾನದಿಂದ ನೀರಿನ ಶುದ್ಧವಾಗುವುದೋ ಮನಸ್ಕಂಟಿತ ಕೂಳಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವದ್ಭಜನ, ಭಗವತ್ಸೇವೆ, ಭಗವದ್ವಿಷಯ ಚಿಂತನೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ನೀರಿನ ಶುದ್ಧವಾಗುವುದು

ಭಗವದ್ಭಜನೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ಭಗವತ್ಸೇವೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ಭಗವದ್ವಿಷಯ ಚಿಂತನೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಮಾಡಲು, ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮೊದಲು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿರಬೇಕು. ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದನ್ನು ಉತ್ಸಾಹವೆಂದ ಮುಂದುವರಿಸುವ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮುಂದುವರಿಸಲು, ಶ್ರದ್ಧೆಯುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ, ತನ್ನ ಭಜನೆ-ಸೇವೆ-ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಭಜನೆಗಾಗಲೀ, ಸೇವೆಗಾಗಲೀ, ಚಿಂತನೆಗಾಗಲೀ, ಆಸಕ್ತಿ ಉತ್ಸಾಹ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳೂ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಶ್ಯಕವಾದ ಸಾಧನಗಳು

ಈ ಒಂದು ಕ್ಷಿಪ್ರವಿಧವಾದ ಸ್ವರೂಪವು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂರು ಸ್ಥಿತಿಗಳು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು. ತರುವಾಯ ತಾನು ಅನುಸರಿಸುವ ಮಾರ್ಗವು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವೋ, ಕರ್ಮಮಾರ್ಗವೋ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವೋ ಎಂಬ ವಿಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ತೊಂದರೆ ಪಡಬೇಕಾದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಪ್ರಯತ್ನವು ನಡೆಯದು, ಅದರ ವಸ್ತುಜ್ಞಾನವೂ ಉಂಟಾಗದು. ಆ ವಸ್ತುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯುವಂಥದಾಗಿ, ಅದರ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದರಲ್ಲದೆ-ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಅದರ ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲು ಆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರಲ್ಲದೆ ಆಗಲಾರದು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯೂ-ಕರ್ಮವೂ ಜ್ಞಾನವೂ ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿವೆಯಲ್ಲವೆ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ ಬೇರೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಬಾಹ್ಯಕನ್ನೊಳ್ಳುವಿಗೆ ಮರವ ಮೇಲಿನ ಮಾವಿನಹಣ್ಣು ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣ! ಆ ಹಣ್ಣು ರುಚಿಯಾಗಿಯೂ, ಮಧುರವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದುಂಟು ವಿಷಯ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗದು. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಿ, ಅವಕ್ಕಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಷ್ಟು ಕರ್ಮಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಮರವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಅಷ್ಟು ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲಾಗದ ಉದಾಹರಣೆ ವೃತ್ತಿಯವನಿಗೆ ಫಲವೇ ಲಭ್ಯವಾಗದು. ಹೀಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಲೀ-ವಿಷಯಜ್ಞಾನವಾಗಲೀ-ಕಾರ್ಯಪ್ರಯತ್ನವಾಗಲೀ ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದರೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕ ಎರಡರ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಸಂಬಂಧವು ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು.

ಇನ್ನು ಮಾನವನು ಭವಬಂಧವನ್ನು ನೀಗಿಕೊಂಡು ಮುಕ್ತನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ ಸಾಧನವೆಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯು. ಮಾನವನು ಹಾಗೆ ಮುಕ್ತನಾಗಲು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ

ಭಕ್ತಿ-ಜ್ಞಾನ-ಕರ್ಮಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದಕ್ಕೆ ಮೆಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಿಕ್ಕ ಎರಡರ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೂ ಆ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನ ಹೆಚ್ಚಾದ ಮನಃಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿರುವುದೋ ಆ ಮಾರ್ಗದ ಹೆಸರೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕ ಎರಡೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಗಭೂತಗಳಾಗಿರುವುವು. ದೈವಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಹೆಣೆಗಾಡುವಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಭಜನೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸ್ತೋತ್ರಪಠನೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲೇ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದು ಹಂಚಿ ಸುವವನು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಗಾಮಿಯಾಗುವನು. ಭಜನೆ ಪ್ರಾರ್ಥನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಒಂದೇ ಸಾರಿಗೆ ಕರ್ಮರಂಗಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರಿಯಕರವಾದ ಧ್ಯಾನ ಸಂಧ್ಯಾದ್ಯನುಷ್ಠಾನಗಳೇ-ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳು ಅಥವಾ ನಿಷ್ಕಾಮ ಭಾವದಿಂದ ಭೂತದಯ ಪರೋಪಕಾರಕಾರ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವವನು ಕರ್ಮಮಾರ್ಗಗಾಮಿಯಾಗುವನು. ಅದನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ಗುಣಗಳು ಅನಂತ ಮಹಿಮೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿ ಚಮತ್ಕೃತಿ, ಅತನ ಅದ್ಭುತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಕೂರಿತು ಜಿಂತನೆ ಮಾಡಿಕೊಡಗಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾದ ಜೈತನ್ಯವಾವುದೆಂದು ಹೆಡುಕಲೇವೆನ್ನ ಸುವವನು ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗಗಾಮಿಯಾಗುವನು. ಅದರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದವನು ಮಿಕ್ಕ ಎರಡರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಒಪ್ಪಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯಬಾರದು.

ಹೀಗೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಮೂರು ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಒಂದರೊಡನೊಂದು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನ ಮನಸ್ಸು ಕ್ರಿಯೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರ ಮನಸ್ಸುತಿಯುಳ್ಳವನಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಂದರಾಗಲೀ-ಸೇವೆಯಿಂದರಾಗಲೀ ಅಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಪ್ಪದು. ಅತೀಶಯ ಉತ್ಸಾಹ-ಸಾಹಸಾವಿಗಳುಳ್ಳವನು, ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನ ಕುಳಿತು ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನಾಗಲೀ-ಅಥವಾ ಬಾಯಿ ನೋವೆತ್ತುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸ್ತೋತ್ರಪಾಠವನ್ನಾಗಲೀ-ಸುಮ್ಮನೆ ತಾಳವನ್ನು ಹೂಡಿದುಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಭಜನೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಒಪ್ಪನು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಲೀ-ಉತ್ಸಾಹ ಸಾಹಸಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಹೆಚ್ಚು ಚಲನವಲನಗಳನ್ನು

జేందదే కేవల హనుమగువినంతిరువ మనస్సినవరిగి మిక్కు ఎరదూ
ఒప్పదే తమగి ఇష్టవాద వస్తువన్న కందోడనే ఆధవ ఆ వస్తువు
స్మరణిగి బందోడనే కణ్ణుగళంద జలవు సుయతేడగి-వృద్ధుడవు
కరగి రోమంతాచవుంటాగి వేమరేచ స్థితియు పరాప్తిసువదు పిగి
భక్తి కర్మ జ్ఞాన మార్గగళు, క్రమనాగి, తాయయు కంకళన్న
బిట్టు శేళిగళిదు అంటిగాలిడలూ బారద కామయంతే-అంటిగాలిట్టు
తప్పు జేబ గళింద ఎద్దు బిద్దు నడదాడలు తోడగున మగువినంతే,
మత్తు యెరగి తిరుగాడి తనగి ఇష్ట ఒక కలసగళన్న మత్తోర్పర
సహాయెల్లదే మూడికొల్పలాదిసున నా ననంతే ఇద్దువేందరే అదు
తప్పగదు!—

ఈగ మేల్పండ మూరు మార్గగళల్ల యావుదు కష్టసాధ్యవా
దుదు మత్తావుదు నిరవాయకారియదుదు ఎంబుదన్న విచారిస
బీకాగిదే. యార సహాయుడ అపేక్షయు ఇల్లద తన్న మన బంచ
శేలసగళల్లి తోడగలు ఇష్టపడువ బాలకసిగి ఒందోందు వేళ
అసాయ అంబాగతక్కదూ, హాగి అవాయవ్వుటాదరూ అవను
అదన్న ఆళద-మోరేయిడదే ఎద్దు బిద్దు నోవోదరూ అంటిదే
అనుభవసదాకాదుదూ తప్పదు. జ్ఞాన మార్గవన్న అనుసరిసు
వవన స్థితియు ఇంధదు అదక్కే నాన సాగ-అదేబ ద్దిగళు అత్తప్ప
స్థితియల్లరబీకు. అవను ఆహారవిహారాదిగళల్లి నియమనిష్ఠగళ
న్నట్లవనాగిరబీకు. గంద్రియగళ పాపల్యక్త ఒకపడదంతే జాగ
రణకనాగిరబీకు. హాగ్గిద స్థల్ల పచ్చ కడమేయాదరూ అదక్కాగి
బహు తోందరే పడబీకాదుదు తప్పదు అంటిగాలిట్టు ఎద్దు బిద్దు
నడదాడలు యత్తిసువ మగువు సాధ్యవిరువచ్చు అట్టు అడుత్తిరు
వుదు. బీసరవాదాగలాలి అధిక తనగి బీకాద వస్తువు సీక్త
దిద్దరాగలి-అొస్తలు ముంతాదువుగళన్న చాటిలు బారదిదరాగలి
అళువుదు. ఒడనే తాయయు బంధు అదర ఇష్టవన్న సరవేరిసి
భుజవన్న తట్టి అదరిసి, పునః ఆడలు బిట్టు మొరటుతోగువళు

ಮಗುವೂ ನಗುಮುಖದಿಂದ ಪುನಃ ಆಡತೊಡಗುವುದು ಕರ್ಮಮಾರ್ಗ
ಗಾಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗಿರುವುದು ಅವನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿನ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ,
ಅಂಟದೆ-ಅಳುಕದೆ ಕೇವಲ ಲೀಲೆಗಾಗಿ ಆಟದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಮಗುವಿನಂತೆ
ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಮಾಡತೊಡಗುವನು. ಮಾಡುವನುತಾನು ಎಂಬ ಅಭಿ
ಮಾನ ಅಹಂಕಾರಗಳಾಗಲೀ ಆ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಇಂತಹ ಫಲಪ್ರಯೋಜನ
ಗಳು ಉಂಟಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅವೇಷ್ಟೆಯಾಗಲೀ ಅವನಿಗಿರದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟ
ಸಂಕಟಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ತನ್ನ ಇಷ್ಟ ದೈವದ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ, ತನ್ನ
ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸಿ, ಹೆಚ್ಚು ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸ
ಬೇಕೆಂದು ಮೊರೆಯಿಡುವನು, ಇನ್ನದೈವದ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ
ಒಡನೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸು ತಿರುವಾಗುವದು. ನೂತನ ಮಾರ್ಗಗಳು ಗೋಚ
ರಿಸುವುವು ನೂತನೋತ್ಸಾಹ ವುಂಟಾಗುವದು. ನಿರಾಶೆಯು ದೂರವಾ
ಗುವುದು ಹಾಗೆ ಒಂದೊಂದು ಸಾರಿಯೂ ತನ್ನ ಇಷ್ಟ ದೈವದಲ್ಲಿ ನಂಬಿ
ಕೆಯು ಸ್ಥಿರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು ಪುನಃ ತನ್ನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಂದರಿಸುವನು.—

ಆದರ ಹಸುಕಂದನ ವಿಷಯವು ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಬಾಲಕನಂತೂ ಅಲ್ಲ;
ಅಥವಾ ಅಗಾಗ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಆಶ್ರಯಗೊಳ್ಳುವ ಮಗುವಿನಂತೂ ಅಲ್ಲ,
ಅದು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ತಾಯಿಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು ಅದು
ತಾಯಿಯ ಮಡಲಲ್ಲಿರುವುದು, ತೊಡೆಮೇಲೆ ಮಲಗುವುದು, ತನ್ನ
ತಾಯಿಯ ಮುಖವನ್ನೇ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ಸ್ವಲ್ಪ
ಹೊತ್ತು ಕಣ್ಣಿರೆಯಾದರೂ ಅಳುವುದು, ಬಂದು ಎತ್ತಿ ಮುಟ್ಟಿಟ್ಟು ಮೊಲೆ
ಯೊಡೆ ಆದರಿಸುತವೆಗೂ ಸುಮ್ಮನಾಗದು ತಾಯಿಯೂ, ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ
ಹೃದಯದ ತನ್ನಾ ಕಂದನ ಅಳುವನ್ನು ಕೇಳಿಮೊಡನೆಯೇ ಎಷ್ಟು ಕೆಲಸವಿ
ದ್ದರೂ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಬರುವಳು, ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವಳು, ಎದೆಗಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಳು,
ಮುದ್ದಿಸುವಳು, ಸ್ತನ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿಸುವಳು. ಭಕ್ತನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗಿರು
ವುದು ಅವನು ಯಾವುದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸನು.
ತನಗೆ ಇಂಥದು ಬೇಕೆಂದು ಕೋರಿಕೊಳ್ಳನು ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದುದು
ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವವೊಂದು, ಅದರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವನು. ಕಷ್ಟೇ
ರಿಟ್ಟು ಅಳುವನು. ಕಾಣದಿದ್ದರೆ ಕಾತರನಾಗುವನು. ಕಂಡರೆ ಮಹದಾ

ನಂದದಿಂದ ಅನಂದಬಾಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಪಾದಗಳನ್ನಪ್ಪಿ ಆಲಂಗಿಸುವನು. ಬಾಯ್ಬಿಡಿಯುವಂತೆ ಹೊಗಳುವನು ಕುಣಿಯುವನು. ಪಾರವಿಲ್ಲದ ಅನಂದದಿಂದ ಮೈಮರೆದು, ಮಾನಾವಮಾನಗಳೆನ್ನದೆ, ಸುಖದುಃಖಗಳೆನ್ನದೆ ತನ್ಮಯನಾಗಿ, ಆ ಅನಂದದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿ, ತಾಯಿಯೂ ತಂದೆಯೂ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಆದ ತನ್ನಾ ಇಷ್ಟ ದೈವದ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಲೂ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು.

ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಆದ ಈ ಮೂರು ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಅಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟ ರೀತಿಯಿಂದ ಅಚರಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವರಸೇಕರು ನಮ್ಮ ದೇಶಮಾತೆಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನನವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಶ್ರೀಮದಾದಿ ಕೇಶವಸ್ವಾಮಿಯ ದಾಸಾನುದಾಸರಾಗಿದ್ದು ಭಕ್ತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರೇ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರಾದ ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು.

ಧಾರವಾಡ ಮಂಡಲ (ಜಿಲ್ಲಾ-ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ) ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಂಕಾಪುರ ಎಂಬ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಬಾಡವೆಂಬ ಗ್ರಾಮವೊಂದುಂಟು. ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಡೆಕುರುಬರ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬೀರೇಗೌಡನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ರೈತನಿದ್ದನು. ಆ ಗ್ರಾಮದ ರೈತರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಆತನೇ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನೂ ಮಾತುಬರ ಮನುಷ್ಯನೂ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆಗಿನ ರಾಜ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ 'ನಾಡು' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಪದವಿಯು ನಮ್ಮ ಬೀರೇಗೌಡನಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಯಿತು. ಗೌರವಸ್ಥನಾದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಹಸರು ಹಿಡಿದು ಕರೆಯದೆ 'ಯಜಮಾನರು-ರಾಯರು-ಸಾಹೇಬರು' ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲವೆ! ಹಾಗೆಯೇ ನಾಡಿನ ಸಂಘಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಬೀರಪ್ಪನನ್ನು ಆ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಕರೆಯದೆ, 'ನಾಡಗೌಡರು' ಎಂಬ ಗೌರವನಾಮದಿಂದಲೇ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೀರೇಗೌಡನ ಸಹಧರ್ಮಿಯಾದ ಬಜ್ಜಮ್ಮನೆಂಬಾಕೆಯು ಆ ಮನೆಗೆ ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪಳಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆತನಿಗೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮ ಭೂಮಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾದುವು. ಪಶುಗಳೂ ಅಡುಕುರಿಗಳೂ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಾದುವು. ವರ್ಷಪ್ರತಿವರ್ಷದಲ್ಲಿ ದವಸಧಾನ್ಯಗಳು ಮನೆಯ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಸಿರಾಸಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಬೀಳತೊಡಗಿದ್ದುವು.—

చేతనికి దనసంపత్తు-ధాన్యసంపత్తుగళిగింతలూ ఘోషించుచు
వున్నది! అంతట సంపత్తు దినదినకే ఘోషిస్తున్నదని బిర్రేగోడ-బట్టి
యారు ఆ ఐశ్వర్యకే మరుళుగా అయిపోయిపోయింది. ఆ దంపతి
గళు మహా సాత్వికరు, ధర్మబుద్ధియున్నవరు పరీక్షాపకార నిర
తరు. దేవరల్లి భక్తియు-బ్రాహ్మణరల్లి భక్తురల్లి గౌరవాదర
గళు ఆవరల్లి ఎందిగూ కుందచే దినదినకే ఘోషిస్తుంటే ఇద్దరు
అవరింద ఎందు యారిగూ మాన విధించుట తొందరయిచున్న
యారి అనంద ఒడు నిశ్చరేంద్రియన్న కేళిచేచేచు బేద
గొందుచున్న పరమేశ్వరి సరగతిగ సాధనవు పరర మనస్సిగ
సంతోషవన్నంటుచున్నామిళియే నిజమంద దేవర సేవయు ఎందు
నందిదనరల్లి ఆ దంపతిగళు ఎప్పురు కిగి సంపత్తు సౌభాగ్య
సంపన్ననాగిదదరు సజ్జననస్సి సకలకళిగ సజ్జననయిచు ఒనగిచ్చు
బిర్రేగోడరు తమ్మ కురుబర కులక్షర తిర్రేభాషణ ప్రాయనాగిదదన.

సజ్జననగి ద్రవారుగ్రహించుటగువుదు సావకాశవందల
ప్రాప్తవాస అనుగ్రహవు అనర సత్వదింద యిచ్చి నచాగి నడయు
వుదు. కులదింద కులదనాగిచ్చుట బిర్రేగోడను అనాగరికనంతిర
ల్లి మానమయిచేచింపు కుంద మాతాకథిగళు, నయనడక
గళు స్వల్ప కాలదల్లె ఆకనన్న రాజనగుగ్రహకే వాత్సననాగి
మొడిచువు కేలవు పనగిచ్చి అతని అసే గొంపి రాజర అరనుసే
యల్లి ఒందు గణ్యవాద అధికార దురయితు నిరసంపత్తుగళు మేలే
మేలే దుచ్చిదువు. ఆకన సర్గుణసదాచరణిగళిగారి అతంత తృప్తి
రాద బ్రహ్మకృతి త్రినివాసాచార్యరంబ బ్రాహ్మణోత్తమరేబ్బరు
అతనిగి శంఖిచాది వైష్ణవ యిచ్చు గళన్న ధారణ మొడిచివరు. ముందే
బిర్రేగోడను వైష్ణవ మత కట్టెగళిగంతే నడవళియెన్నట్టుకొందు
తిరుపతియ త్రి వేంకటరమాస్వామియన్నే తన్న ఇష్టదేవనన్న
గయి మనేదేవరనాగిమొ కేకొందు శ్రద్ధాభక్తిగళింద నడచు
కొచ్చున్నది.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದ”

ಬ್ರೀರೇಗೌಡನಿಗೆ ಈಗ ದನವಿದೆ, ಧಾನ್ಯವಿದೆ, ಹೊಲ ಗದ್ದೆ ಮನೆಗಳಿವೆ, ಐಶ್ವರ್ಯವಿದೆ, ರಾಜಾಶ್ರಯವಿದೆ, ನೆರೆಹೊರೆಯವರಿಂದ-ಊರವರಿಂದ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ, ಹತ್ತು ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನನೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಅನುಕೂಲಳಾದ ಹಂಡತಿ. ಇಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ! ಆತನಿಗೆ ವಯಸ್ಸಾಗುತ್ತಾ ಬಂತು ಬಚ್ಚ ಮ್ಮನಿಗೂ ತಲೆನರೆಯತೊಡಗಿತು ಅಷ್ಟು ಸಂಸತ್ತಿದ್ದರೂ ವಂಶಕ್ಕೊಬ್ಬ ಮಗನಿಲ್ಲದ ಚಿಂತೆಯೇ ಚಿತೆಯಾಗಿ ಆತನ ದೇಹವನ್ನು ದಹಿಸತೊಡಗಿತು — “ಛಿ, ನನ್ನ ಪಾಳೆಗ—ಇಷ್ಟಿದ್ದೂ ವಂಶಕ್ಕೊಬ್ಬ ಪುತ್ರನಿಲ್ಲವಲ್ಲ! ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳೂ! ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆನ ಹಬ್ಬಹುಣ್ಣೆಮೆಗಳೂ-ಮದುವೆ ಮುಂಜಿಗಳೂ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿಯೇ, ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೇ ಶೋಭಿಸುವುವು ಸಂಸಾರಿಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಂಸತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಂತಾನಸಂಪತ್ತೊಂದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಸು!” ಎಂದುಕೊಂಡನು ದಿನಗಳು ಸಾಗಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಯೋಚನೆಯೂ ಅಧಿಕವಾಗತೊಡಗಿತು. ನಿಂತರೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಕುಳಿತರೆ ಮನಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಯಾರೊಡನೆ ಸೇರಲೂ ಬೆಸರಗೊಳ್ಳುವನು ಹೀಗಾಗಿ ಕೆಲ ದಿನಗಳು ಕಳೆಸುವು ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಪತ್ತಿಯಾದ ಬಚ್ಚಿಯನ್ನು ಕುರಿತು — “ಕಾಂತೆ, ನಮಗೆ ವಯಸ್ಸಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ಈವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಈ ನಮ್ಮ ಸಿರಿತಾನೆ ಶವಕ್ಕೆಟ್ಟ ಸಕಲಾಭರಣಗಳ ಶೃಂಗಾರದಂತೆ ಏನು ಶೋಭಿಸುತ್ತಾ? ಜನ್ಮಾಂತರೆಯ ದುಷ್ಟರ್ಮದಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಮಕ್ಕಳ ಮುದ್ದುಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ! ಹಸುಕುವನು ಜೊಲ್ಲು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ಅಂಬೆಗಾಲಿಟ್ಟು ಮುದ್ದು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ನಮ್ಮ ಈ ಮನೆಯನ್ನು ಅಂದಗೊಳಿಸುವ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಾಮರರಾದ ನಾವು ಗೆಸಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಹಲುವಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು! ದೇವರದೇವನಾದ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಮಣನಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಬಲ್ಲ ಪುಧುವನ್ನು ಅನ್ಯಥಾ ಕಾಣೆನು ಆದುದರಿಂದ ನಡೆ. ಭೂಮೈಕುಂಠನೆನಿಸಿದ ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು

ಆರಾಧಿಸೋಣ! ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಆ ದಯಾನಿಧಿಯೇ ಕೃಪೆಯುಂಟಾಗುವುದೋ ನೋಡೋಣ!” ಎಂದು ನುಡಿದನು. ತನ್ನ ಗಂಡನ ಯೋಚನೆಯು ಬಚ್ಚಿಗೂ ಸಯುಕ್ತಿಕವೆನಿಸಿತು. ಒಡನೆ ಆ ಸಲಹೆಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದಳು. ಯಾತ್ರೆಯೇ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸಕಲ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಡರು. ತಮ್ಮ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದರು. ಮನೆ ಹೂಲಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಟ್ಟರು. ಒಂದಾನೊಂದು ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧರಾಗಿ ಗಂಡಹಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ಅರಿತಿನ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನುಟ್ಟು, ದೇವಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ನಿಷ್ಕೆಯಿಂದ ಯಾತ್ರೆಯೆಂದು ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟರು. ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ, ಬೀದಿಗೊಡನು ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಮಣನ ದಿವ್ಯ ನಾಮವನ್ನೇ, ‘ಗೋವಿಂದಾ-ಗೋವಿಂದಾ’ ಎಂದು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಆ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯ ದಿವ್ಯ ಚರತ್ರೆಯನ್ನೇ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ, ಭಕ್ತಿರಸ ವಾರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಾಡುತ್ತಾ, ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ತಿರುಪತಿ ಬಟ್ಟದ ಬುಡದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದರಾಜ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಹತ್ತತೊಡಗಿದರು. ವೆಂಕಟನಾಥನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಆ ವೆಂಕಟಾಚಲವನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದಂತೆಲ್ಲಾ ಆತನ ಮನೋಭಾವನೆಗಳು ಭಗವನ್ನಯವಾಗುತ್ತಾಡಿದುವು. ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಏರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ವಿರೇಷವಾಗಿಯೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ, ಆತನಿಗೆ ಆನಂದವು ಹೆಚ್ಚತೊಡಗಿತು. ದೇವಾಲಯದ ಹೊರಸುತ್ತಿನ ಪ್ರಾಕಾರವನ್ನೂ-ಮಹಾದ್ವಾರವನ್ನೂ ಕಂಡಾಗ ಆತನಿಗುಂಟಾದ ಆನಂದೋತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಕವಲ್ಲ! ಬೀದಿಗೊಡನೂ ಬಚ್ಚಿಯೂ, ಪವಿತ್ರವಾದ ಸ್ವಾಮಿ ಪುಷ್ಕರಣೀ ಜಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಶುದ್ಧರಾಗಿ, ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಕಾಲುಬಾಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಮುಡುಪನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು; ಭೂಮೈಕುಂಠಾಧಿಪತಿಯಾದ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟನಾಥನ ಭವ್ಯ ಮೂರುತಿಯನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಿಮಾಡಿದಂತೆ ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಪುಳಕಗಳುಂಟಾಗಿ ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳು ಸುರಿಯತೊಡಗಿದುವು. ಆನಂದವು ಉಕ್ಕೇರಿಬಂದು ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಲು, ಆ ದೇವದೇವನ ದಿವ್ಯನಾಮ

ಗಳೂ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳೂ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಡದಂತಾದುವು ಆ ದೀಪಮಾಲೆ
ಗಳ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಕಿರೀಟ ಕುಂಡಲಗಳೂ-ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದಿವ್ಯ
ಹಾರ ಪದಕಗಳೂ ಧಳಧಳನೆಂದು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರಲು, ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಶೋಭಿ
ಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಚ್ಚಕಪೂರ ಕೇಸರಿಗಳ ದಿವ್ಯ ಊರ್ಧ್ವವುಂಡ್ರವು ಸ್ವಾಮಿಯ
ದಿವ್ಯ ವದನವು ಭಕ್ತವೃಂದಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಮನೋಹಾರಕವಾಗಿರಲು,
ಏೀ ಭೂದೇವಿಯರಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ದರ್ಶನ
ಮಾಡಿ, ಬೀರೇಗೌಡನು ಧನ್ಯನಾದನು ಬಚ್ಚಿಯೂ ಪರಮಾನಂದಭರಿತ
ಳಾದಳು. ತರುವಾಯ ಬೀರೇಗೌಡನು, ಪಂಚಾವ್ಯತಾಭಿಷೇಕ, ಸಹಸ್ರ
ತುಲಸಾರ್ಪನೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ದಿವ್ಯ ನವ
ರತ್ನ ಕವಚದಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ ದೇವದೇವನಿಗೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು
ಮಾಡಿಸಿ, ಕ್ಷಾಂತುಂಬ ನೋಡಿ ಆನಂದಪಟ್ಟು ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು
ಗ್ರಹಿಸಿ ವೇವನಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಹೊರಹೊರಟನು.

ಆ ಮೇಲೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳು ಅಲೇ ವಾಸಿಸಿ, ಪಾಪನಾಶಿನಿ ಮುಂತಾದ
ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ತಿಯೊಡನೆ ಮಿಂದು ದಾನದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದ ಭೂಕುರ
ವರ್ಗವನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯವೂ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧ
ನಾಗಿ ಪತ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಸೇವಾದಿಗಳಿಂದ
ಆರಾಧಿಸತೊಡಗಿದನು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಗತೊಡಗಿತು. ಮನ
ಯ-ಕೊಲ ಗದ್ದೆ ತೋಟಗಳ-ಆಸ್ತಿವಾಸ್ತಿಗಳ ಯೋಚನೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣ
ನಾಗಿ ಅಳಿಸಿಹೋಯಿತೋ ಎಂಬಂತಾಯಿತು ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನವಲ್ಲದೆ ಬೇ
ರೊಂದನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡಲಪೇಕ್ಷಿಸದಾದುವು ಬಾಯಿಯು ಗೋವಿಂದನ
ದಿವ್ಯ ನಾಮಾವಳಿಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದನ್ನು ಭಜಿಸಲೇಬೇಕೆ ಪಡದಾಯಿತು.
ನಿಷ್ಕಳಂಕವಾದ ಅಂತಹ ಭಕ್ತಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯು ವಲಿಯದಿರುವನೇ! ಅಲ್ಲದೆ
ಆ ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಗೆ ಭಕ್ತನ ಕೋರಿಕೆಯಾದರೂ ಅರಿಕೆಯಾಗದಿರುವುದೇ!
ಹೀಗೆ ಬೀರೇಗೌಡನ ಸೇವೆ-ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ನಡೆದಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಗಿನ
ಜಾವದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಮೇಗಿದ್ದ ಬೀರೇಗೌಡನಿಗೆೊಂದು ಕನಸಾಯಿತು.
ಅದರಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ಊರ್ಧ್ವವುಂಡ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಕಪ್ಪನೆಯ ಎಪ್ಪೋತ್ತಮ
ನೊಬ್ಬನು ಗೌಡನಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗಿ, ಗೌಡನ ಕೈಗೆ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದದ

ಪೂರ್ಣಫಲಪ್ರದವಾದ ಒಂದು ಪ್ರಸಾದದ ಉಂಡೆಯನ್ನು ನೀಡಿ, “ಇದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವನ್ನು ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಮಿಕ್ಕರ್ಧವನ್ನು ನೀನು ಸೇವಿಸು. ನಿನಗೆ ಸಾಧುವೂ ಹರಿಭಕ್ತನೂ ಆದ ಒಬ್ಬ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸುವನು” ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು.

ಬೀರೇಗೌಡನಿಗೆ ಒಡನೆ, ತಟ್ಟನೆ ಹೊಡೆದೆಚ್ಚಿಸಿದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಎದ್ದು ನೋಡಿದರೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದ ಆಗ ಆತನಿಗುಂಟಾದ ಆನಂದಾಶ್ಚರ್ಯಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಳವಲ್ಲ! ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ದಯಾನಿಧಿಯಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು, ಇಷ್ಟು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೀತಿಯಿಂದ ಭಕ್ತರ ಕೋರಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸುವ ಮಹಾ ಪ್ರಭುವೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಡನೆ ಪಕ್ಕದ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನೂ ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯ ಪಡುತ್ತಾ, ಸ್ವಪ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಅದನ್ನೇ ಹಲುಬಿಕೊಂಡು, ಮಹದಾನಂದದಿಂದ ಆ ಮಹಾ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಭಯಭರಿತ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ನಾಗಿ, ಶುದ್ಧವಾದೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಟ್ಟು, ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವಾಮಿ ಪುಷ್ಕರಣಿಗ ನಡೆದು ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಭಯ ನಿವಾರಕನಾದ ಶ್ರೀ ವೇಂಕಟಾಚಲಾಧಿಪನನ್ನು ಕಂಡು ಭಗವಂತಹಿಮೆಯನ್ನು ಬಾಯಾರೆಯೊಳಗೆ-ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆನೋಡಿ, ಆನಂದಬಾಷ್ಪವು ಪ್ರವಾಹವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿರಲು, ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವನ್ನು ಪತ್ನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮಿಕ್ಕರ್ಧವನ್ನು ತಾನು ಸೇವಿಸಿದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

“ತಿಮ್ಮ-ಕನಕ”

ಸ್ವಪ್ನದತ್ತವಾದ ಭಗವದನುಗ್ರಹವು ಪುತ್ರಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಡಲು ಕೃದೇಬ ನಂಬಿಕೆಯು ದೃಢಪಡುತ್ತಿರಲು ಗೌಡನಿಗೆ ಇನ್ನು ಉಂಟಾಗಿ ಹೊರಡೋಣವೆಂಬ ಯೋಚನೆಯುಂಟಾಯಿತು. ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಭಗವಂತನ ವಾದಮೂಲದಲ್ಲಿ ತನುವನ್ನೀಡಾಡಿ ಮೈಕುಂಠಾಧಿಪತಿಯ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ತಣಿಯದಿರಲು,

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಫಲಾದಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಅರ್ಚನೆ ಮಂಗಳಾಂಶಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೂ ಇಷ್ಟವುಂಟಾಗದಿರಲು ಕೊನೆಗೆ ಹೇಗೋ ಹೊರಹೊರಟು, ಪುನಃ ಪುನಃ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಗೋಪುರ ಶಿಖರಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿರುವವರೆಗೂ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾ, ತಾಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲುವ ಎಳೆಗರುವಿನಂತೆ ಒಳು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಬಿಟ್ಟದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನಿಳಿದು-ಬಿಟ್ಟಿರದಿಯ ಎಟ್ಟಿಣದಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಲೋಕಮಾತೆಯಾದ ಪದ್ಮಾವತೀದೇವಿಯನ್ನೂ ದರ್ಶನಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಗ್ರಾಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಪುರಾಣ ಬೆಳೆಸಿದನು.

ಕೇದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬಾಡಗ್ರಾಮವನ್ನೂ ಸೇರಿದ್ಧಾ ಯಿತು. ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯಾದ ಒಚ್ಚಮ್ಮನು ಭಗವಂತನಾದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಗರ್ಭಧಾರಣ ಮಾಡಿದಳು. ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿಂತ ಗರ್ಭವು ಯಾವ ಉಪಹತಿಗೂ ಒಳಗಾಗದೆ, ಬುಬುತ್ತು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಸುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅಷ್ಟು ವಯಸ್ಸಾಗಿ ತಲೆನರೆತ ಒಚ್ಚಿಯು ಬಸುರಾದಳೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅನೇಕರು ಅದ್ಭುತಪಟ್ಟು ಭಗವಂತನುಮಯನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ನವಮಾಸ ಕಾಲಾವಧಿಯು ಕಳೆದ ತರುವಾಯ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೦೯-೧೦ ಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಒಂದಾನೊಂದು ಆನಂದನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಕಾರ್ತಿಕ ಒಹುಳ ತದಿಗೆ ಗುರುವಾರದ ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಒಂದು ಪುರುಷಶಿಶುವನ್ನೇ ಪ್ರಸವಿಸಿದಳು. ಆ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬೀರೇಗೌಡನು ಪರಮಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಜ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಜಾತಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಅನೇಕ ದಾನಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು. ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಒಡಿಯಮೇಲೆ ಹರಿಸಿ ಅಗ್ರವದಿಲ್ಲಲ್ಲಾ ಹಂಚಿಸಿದನು. ಅಪ್ಪೇಷ್ಟದಿಲ್ಲಾ ದಿವ್ಯ ಔತಣವಾಡಿಸಿದನು. ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ದಿನಗಳೂ ಸುಖವಾಗಿ ಕಳೆಯಲು ಮಂಗಳಸ್ಥಾನಾಂತರ, ನಾಮಕರಣ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನೂ ಅತ್ಯಂತ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯಿಸಿ, ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಮಣನ ವರಪ್ರಸಾದ ಲಭ್ಯವಾದ ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯ ನಾಮ (ತಿಮ್ಮಪ್ಪ) ವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ತಿಮ್ಮನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಕರೆದನು.

తాయుతందెగళిగి ఆనందవన్నుంటుమాడువల్లి మళ్ళీ బాలలిలే గింతలూ అధికవాదుదావుదు! అదరల్లూ మళ్ళీలు మళ్ళీందు డలుడి, ఎవ్వో కాలక్తే దేవర దయేయింద వృద్ధాప్యదల్లి మగువన్న పడె దవర విషయదల్లి హళబేకాద్వేను! బిర్రేగొడ బజ్జియరు ఆ కందన డిగిబగియ ఆటపాటగళన్న కణ్ణుతుంబ నోడి, ఆనందసాగరదల్లి ఓలాడువరు ఎత్తి ముద్దాడువరు. హిగ్గి కేలవు దినగళు కళిమవు!—

తిమ్మన ఆటపాటగళాదరూ సామాన్యవాదువల్లి మగువా గిద్దాగినిద యారొందిగొ సేరదే ఏకాంతవాగిద్దు ఎల్లి శుశుతరూ మౌనవాగి దేవరన్న ధ్యానిస్తుతిరువను. ఎద్దరే మలగిదరే-నింతరే శుశుతరే ద్వేవభజనెయ్యద బేర్చి. తాళవన్న హుడెదుకొండు దేవర నామగళన్న టుత్తద్వనియింద హేళికొళ్ళవను. యావ తిండితీర్థగళన్న కొట్టరూ దేవరిగర్హిపద తిన్నన, బాలకరొందిగి నా ఆదిదరూ దేవర పూజమ ఆటవే! దేవర టుత్తవవే, భజనెయే! నా శుశుతేయ బాలకరన్నేల్ల కొడిసి, తానా ప్రసంగ మాడువవనంతే నీ నింతు, దేవర నామగళన్న హళునను. ఎల్లరొందిగి తాళవన్న పూడమకొండు కుణదాడువను తన్న మగన ఈ బాలలిలేగళన్న కండు బిర్రేగొడను హిసలారదప్పు ఆనందదింద దినగళన్న క్షణగళంత కళిదను.

మనుష్రును తన్న బీవిత కాలదల్లి-ప్రపంచదల్లి మాడువ కాయు వింధదేంబుదర సూజనెయూ బాల్యదల్లి ఆటపాటగళల్లియే తోరి ఖరువుదు. ముందే భగవద్భక్తరాగి-మహాసాధుగళాగి, జగత్తినల్లి భక్తితత్వద బీజగళన్న బిత్తిదవరు, బాల్యదల్లియే భజనె పూజే గళిందలూ-ధ్యాననిష్ఠగళిందలూ తమ్మ ఆటపాటగళన్న సాగిస్తుద్దు టుదాడరణిగళినే. తాగి కేలవు జేతనరు మాత్ర యారిందలూ బోధిశల్పడదే, ఆ రీతి భగవత్సంబంధవాద ఆటపాటగళల్లి తొడగు వుదేకేందు యోజిసువుదాదరే, అదక్కి అవర పూర్వజన్మ సంస్కారవు కారణవేం విషయవు హురపడుత్తదే. ఈ విషయదల్లి నమ్మ

ಕಥಾನಾಯಕರ ಪೂರ್ವವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉದಹರಿಸುವುದು ಅಪ್ರಕೃತವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಪೂರ್ವಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಣೆಮಾಂಡವ್ಯನೆಂಬ ಮಹಾಮುನಿಯೊಬ್ಬನು, ಪರಮನಿಷ್ಠನಾಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ರಾಜಭಟರು ಕಳ್ಳರ ಗುರುವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ, ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ರಾಜನು ವಿಚಾರಿಸಲಾಗಿ ಮುನಿಯು ಧ್ಯಾನಸ್ಥನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಒಡನೆ ರಾಜನು ಕೋಪದಿಂದ 'ಇವನನ್ನು ಶೂಲಕ್ಕೆರಿಸಿರಂ'ದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು ಶೂಲಕ್ಕೆರಿಸಿದಾಗ ಮುನಿಯು ತಪಸ್ಸಮಾಧಿಯು ಭಂಗವಾಗಿ ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಿ, ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದು, ಪುನಃ ಸಮಾಧಿಮಗ್ನನಾಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರದಿಂದ ಹೊರಹೊರಟು ನಡೆದು ತನಗೆ ಅಂತಹ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಲೋಕದ ಸಕಲ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನೆರಳಿಗೂ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಯಮಧರ್ಮರಾಯನನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಯಮನು—'ನೀನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೋಣವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅದರ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ ಹಿಂಸೆ ಪಡಿಸಿದ್ದೆಯಾದುದರಿಂದ ಆ ಪಾಪದ ಫಲಾನುಭವಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆಂದನು. ಆಗಲಾ ಮುನಿಯು—'ಮಕ್ಕಳು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು. ಅವರು ತಿಳಿಯದೆ ಮಾಡಿದ ಕೃತ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡತಕ್ಕಾಗು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಗೆ ನಾನು ಅಜ್ಞಾನಿ ಮಗುವಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾಡಿದ ಕೃತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇಂತಹ ಘೋರ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ ನೀನು ಎರಡು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟು' ಎಂದು ರಾಪಕೊಟ್ಟು,—ಅಲ್ಲದೆ ತಾನು ಅದುವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಮಹಾ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವನ್ನೂ ಲೋಕದ ಮಕ್ಕಳು ಅಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ತಪ್ಪುಗಳ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ರೂಪವಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗಲೆಂದು ದಾನಮಾಡಿ, ಪುನಃ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನಂತೆ' ಹಾಗೆ ತಾಪಗ್ರಸ್ತನಾದ ಯಮಧರ್ಮನೇ ಮೊದಲನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿರುರನಾಗಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದನೆಂದು ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯವರು ಶ್ರೀ ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು

ವಿದುರನ ಮರುಜನ್ಮವೇ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರದೊಂದೂ, ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ತನುಗೆ ಮುಕ್ತಿಯೊಂದೂ, ಕನಕದಾಸರೇ ರಚಿಸಿದ ಒಂದು ಉಗಾಭೋಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಮಹಾ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ವಿದುರನ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಾದ ಮೇಲೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಅಂತಹ ಅಲೌಕಿಕ ಭಕ್ತಿಭಾಗ್ಯವು ಆ ಬಾಲಕನಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು?

ಹೀಗೆ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳಿಂದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ಮಹದಾನಂದವನ್ನಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಬೆಳೆದು ತಿಮ್ಮನು ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳ ಬಾಲಕನಾದನು. ಬಿರೇಗೌಡನಿಗೆ ಆಗ ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂತಾನ ಸೌಭಾಗ್ಯವೂ ಸೇರೆ ಸಂಸಾರವು ಸುಖಮಯವೆಂದು ತೋರಿತು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುಖದುಃಖಗಳೆಂಬುವು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿನ ಅಲೆಗಳಂತೆ! ಏರ್ಪಿಕೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತೆಂಬ ಸ್ಥಿತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗಲೇ ಇಳಿತವೂ ಆರಂಭಿಸಲುಳ್ಳದೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಮಬಾರದು! ಏರ್ಪಿಕೆಯ ಪರಮಾವಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಾದರೂ ರೇಖಾವಾತ್ರವೆಂಬವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಕೇವಲ ಕ್ಷಣಕಾಲದ ಆ ವೈಭವಕ್ಕಾಗಿ ಭ್ರಮೆಗೊಳ್ಳರು ಸಕಲ ವಿಧಗಳಿಂದಲೂ ಸುಂದರಮಯವೆಂದು ತೋರಿದ್ದ ಬಿರೇಗೌಡನ ಸಂಸಾರ ವಿಗ್ರಹವು ಒಂದು ವಜ್ರಘಾತದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಯಿತು ಗೌಡನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮೃತ್ಯುನಶನಾದನು ಪಕ್ಷಿಯಗೂಡಿಗೆ ಕಿಚ್ಚಿಟ್ಟಂತಾಯಿತು ಬಚ್ಚಿಯು ವಾರವಿಲ್ಲದ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಹಲುವಿದಳು, ಹಂಬಲಿಸಿದಳು, ಅತ್ತಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆರು ವರ್ಷದ ಆ ಹೆಸುಮಗುವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಲೂ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಯಿತು

ಗೌಡನು ಹೋದನು ಮುಂದೆ ಆ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ದಿಕ್ಕೇನು? ತಿಮ್ಮನ ತಾಯಿಯು ದುಃಖಶರಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವಳು. ದಿನಗಳು ನಾಗಿರದಂತೆಲ್ಲಾ ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಶಿತತನದ ಪೂಜೆ-ಭಜನಾದಿಗಳು ದೂರವಾದುವು. ಮುಂದೆ ಅವನ ಬೆಳೆವಿಕೆಯು, 'ಮೂಗುಧಾರವಿಲ್ಲದ ಎತ್ತಿನಂತಾಯಿತು' ರಟ್ಟೆ ಬಲಿತಂತೆಲ್ಲಾ ಅವನು ತೋಳತೀಟೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಸರಿಯು ಹುಡುಗರೊಂದಿಗೆ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವನು! ಯಾರೊಂದಿಗೇಂದರೆ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವನು. ಮುದುಕಿಯಾದ ತಾಯಿಯ ಮಾತು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಬಾರದಂತಾ

ಯಿತು. ಪರರಿಗೆ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಬಾಲ್ಯ ಚಾಪಲ್ಯದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ತುಂಟತನಗಳು ಪತಿಯ ಮರಣದಿಂದ ಮೊದಲೇ ನೊಂದಿದ್ದ ಆ ಮುದುಕಿಯನ್ನು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಹಣ್ಣು ಮಾಡ ತೊಡಗಿದುವು ಹೀಗಾಗಿ ಕಾಲವು ಕೂಡಿಬಂದು ಒಂದು ದಿನ ಆಕೆಯೂ ದೇಹವನ್ನು ನೀಗಿದಳು.—

ಮುಂದೆ ಮನೆಗೆ ತಿಮ್ಮನೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾದನು. ತಾಯಿತಂದೆ ಗಳಿಷ್ಟರೂ ಹೋಗಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ನಿಂತ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವಯಸ್ಸಿನ ಆ ಬಾಲಕನ ಮೇಲೆ ಉಂನವರ ಪ್ರೇಮವು ಅನಾರವಾಗಿದ್ದಿತು. ತಾಯಿ ಮೂ ಹೋದ ಮೇಲೆ ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿವುಂಟಾದಂತೆ ತೋರಿತು. “ಲ್ಲದೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಯಾವ ಜನ್ಮದ ಸುಕೃತವೋ ಎಂಬಂತೆ ಅವನಿಗೆ ನಿಧಿಯಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಗಳು ಕಾಣತೊಡಗಿದುವು. ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಇಟ್ಟಿಗೆಯು-ಹೆಂಚಿನ ಚೂರುಗಳಂತೆಯೂ-ಇದ್ದಲು ಬೂದಿಗಳಂತೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೇನೋ ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದು, ಅವನು ಕೈಯಿಂದಿತ್ತಿ ಕೊಟ್ಟನಾದರೆ, ಅವು ನಿಶ್ಚಯವಾದ ನಾಣ್ಯಗಳಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಜನರು ಅವನು ದ್ರವ್ಯವಾದವನೆಂದೂ, ಅವನಲ್ಲಿ ಮಹಿಮೆಯಿರುವುದೂ ನಂಬಿ, ಆತನನ್ನು ಅತಿಶಯಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣಿಸಾಗಿದರು. ತಿಮ್ಮನೂ ಹಾಗೆ ತನಗೆ ಒಂದಾದಮೇಲೊಂದರಂತೆ ದೊರೆತ ಏಳು ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಗಳ ನಿಕ್ಷೇಪವನ್ನೂ ಲೋಭಪಡದೆ, ದೀನವಾದ ಜನಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಹಸ್ತವಾಗಿ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟನು. ಅವರಿಂದ ಹತ್ತಿರದ ದೂರದ ಊರು ಕೇರಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಕೀರ್ತಿಯು ಹಬ್ಬಿತು. ಕನಕದ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಂಡ ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಕನಕನೆಂಬ ಹೆಸರೇ ಅಂಕಿತನಾಮವೋ ಎಂಬಂತಾಗಿಹೋಯಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

“ನಾಯಕನು-ದಾಸನಾದನು”

ಕನಕ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಗಳ ಲಭ್ಯವೂ—ನಗ ನಾಣ್ಯಗಳ ದಾನವೂ ತಿಮ್ಮನನ್ನು ಕನಕನೆನ್ನಿಸಿದುವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ! ಅವನ ಗುಣ ನಡತೆಗಳನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿಬಿಟ್ಟವು. ಹುಡುಗಾಟಕೆಯ ಆಟ ವಾಟ

ಗಳೂ ಜೊತೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಜಗಳ ಕಡಿದಾಟಗಳೂ ದೂರವಾದುವು. ಅವನು ಗಾಂಭೀರ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ಯುವಕನಾದನು. ಹದಿನಾರು ವರ್ಷದ ಯೌವನಶಾಲಿಯಾದ ಕನಕನಲ್ಲಿ, ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟಸಂಬಂಧವಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಧೈರ್ಯ ಔದಾರ್ಯ ದೇಹವುಷ್ಟಿ ಆರೋಗ್ಯಾದಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬಹುದೋ ಶತಾಂಶ ಅಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದುವು ನೀಳವಾದ ಬಲಗೊಂಡ ತೋಳು ತೊಡೆಗಳು, ಉಬ್ಬಿದ ಮಾಂಸವುಷ್ಟವಾದ ಎದೆ, ಬಲಿತ ಎಲುಬುಗಳು, ಉಕ್ಕಿನ ಶಂತಿಗಳಂತೆ ಮೇಲೆದ್ದು ಕಾಣುವ ನರ-ರಕ್ತ ನಾಳಗಳು, ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಮುಖ, ಆಗತಾನೇ ಮೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕೂಡಿ ಮೀಸೆಗಳು, ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ದೃಷ್ಟಿ, ದೃಢವಾದ ಮೈಕಟ್ಟು ! ನಿಷ್ಕರೂ ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದವರೂ ಆಗಿದ್ದ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳ ಉದರದಲ್ಲಿ, ಪಕ್ವವೀರ್ಯದ ಫಲವಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಕನಕನ ದೇಹವು ವಜ್ರಾಂಗದಂತೆ-ಧೃಷ್ಟವುಷ್ಟವಾಗಿದ್ದು, ರಕ್ತ ನಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ರಕ್ತವು ತುಂಬಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರಲು: ಅಕ್ಷಯ ಧೈರ್ಯೋತ್ಸಾಹಗಳನ್ನಂಟಾಗಿ ಕನಕನು ಯೋಗ್ಯವೀರನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಸಕಲ ಸಲ್ಲಕ್ಷಣಗಳೆವಲೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದನು ಭೂತದಯೆ, ಪರೋಪಕಾರ, ವಿಶ್ವಪ್ರೇಮ, ವಿಧೇಯತೆ, ಸತ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಏನಯ ಶಾಂತತೆಗಳೂ, ದುಷ್ಟದ ಮನ, ಅನ್ಯಾಯ, ಅಸತ್ಯ, ಮೋಸ, ಕ್ಷುದ್ರ ಭಾವಗಳ ಒಂಡನೆಯಲ್ಲಿ ರೋಷ ದೃಢನಿಶ್ಚಯಗಳೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧ ಗುಣಗಳೆಂಬಂತಿದ್ದು ಏಕತ್ರ ಅವುಗಳ ಸಮ್ಮೇಳನವಿರುವುದು ಅಸಂಭವವೆಂಬಂತೆ ತೋರಿದರೂ ವೀರನಲ್ಲಿ ಅವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿರುವುವು. ಕನಕನು ಹಾಗೆ ವೀರಜನ್ಮೋಚಿತವಾದ ಸದ್ಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿದ್ದನು. ದೀನರಿಗೂ ಅನಾಥರಿಗೂ ನರವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಕನಕನು ಎತ್ತಿದಕ್ಕೆ ಎಂಬಂತಿದ್ದನು. ಈಗಿನ ಅವನ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಭಿಮಾನಿಯ ಉದ್ಯೋಗವು ಬೇಟೆ ! ವನದ ಸಾಧು ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ ಮೊಲ ಹುಲ್ಲಿಗಳ ತಂಟೆಗೆ ಹೋಗದೆ, ಗಾ, ಮಸ್ಕರ ದನಕರುಗಳಿಗೂ ಪೈರುಪಚ್ಚೆಗಳಿಗೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ತೋಳ ಚಿರತೆ ಕಾಡುಹಂದಿ ಮುಂತಾದ ದುಷ್ಟಮೃಗಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಆದಕೃತ್ಯಾಗಿಯೂ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ತಾತೆ ಮಲಗಿರಲು ಅವನಿಗೊಂದು ಕನಸಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ, ಆವಿಕೇಶವ ಸ್ವಾಮಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪಿನಿಂದ ಒಂದು ಆ ಊರಿನಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಸ್ಥಳದ ಗುರುತನ್ನು ತೋರಿಸಿ — ‘ಕನಕಾ, ಇಲ್ಲಿ ಆವಿಕೇಶವನ ವಿಗ್ರಹವಿದೆ, ಅದನ್ನು ಕಾಗಿನೆಲ್ಲಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸು’ ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಕನಕನು ಒಡನೆ ಎದ್ದು ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಆಪ್ತರೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಮಾರನೆಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲವೇ ಆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಕಾಗಿನೆಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ನಾಲ್ವಾರು ಜನಗಳು ಎತ್ತಿದರೂ ಏಳದಂತಹ ಒಂದು ಭಾರವಾದ ಆ ವಿಗ್ರಹವು ಕನಕನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಡಿನಬೆಡಂಬೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಸುಖವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಕನಕನು ಅದನ್ನು ಕಾಗಿನೆಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವೊಂದಿ ಸಜ್ಜನರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ, ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದನು.

ಬೀರೇಗೌಡನ ಜೀವಿತಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಆತನ ಗುಣ ನಡತೆಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದ ವಯೋವೃದ್ಧರು ಆತನ ಮಗನಾದ ಕನಕನನ್ನು ತಂದೆಗೆ ತಕ್ಕ ಸದ್ಗುಣಶಾಲಿಯಾದ ಮಗನೆಂದು, ಅಭಿಸಾನದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಮಾನನಯಸ್ಕರು-ಚಿಕ್ಕವರಿಗಂತೂ ಆತನು ಅದರ್ಶಮೂರ್ತಿಯೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಅವರು ಆತನನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿನ ಗೌರವಾದರಗಳಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಕನಕನು ಸರ್ವಮಾನ್ಯನಾಗಿದ್ದನು. ಧನಧಾನ್ಯ, ಯೌವನ, ತೇಜಸ್ವಿತೆ, ಸ್ವಜನಾನುಗ್ರಾಹ, ಸುರೂಪಸಂಪತ್ತು, ನಿಷ್ಕಳಂಕವಾದ ದೇಹಾರೋಗ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಿರುವಾಗ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಕನೈಯರು ಸಿಕ್ಕುವುದು ದುರ್ಲಭವೇ? ಯುಕ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂಧುಗಳು ಕಲೆತು, ಕನಕನಿಗೆ ಸುಂದರಳಾದ ಒಬ್ಬ ಕನ್ಯಾಮಣಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹಮಂಗಳತಾರ್ಯವನ್ನೂ ನಡೆಯಿಸಿದರು.

ಕನಕನು ಈಗ ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತದ ಹೊಲಗದ್ದೆ ಮನೆಗಳ-ದನಕರುಗಳ-ಸಮಸ್ತ ಆಸ್ತಿಗೂ ಏಕಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ದರ್ಪದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು, ಗೌರವಸ್ಥನಾಗಿ ನಾಲ್ಕುಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯನಾದ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿರುವನು. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಾದರೂ, ಮಾನಮರ್ಯಾದೆಗಳ

ನನ್ನ ಗುಣನಡತೆಗಳನ್ನೂ ಒಲ್ಲ ಆತನನ್ನು ಈಗ ಎಲ್ಲರೂ 'ಕನಕನಾಯಕ' ನೆಂದು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿರುವರು. ವಂಶದಿಂದಲೂ ಉತ್ತಮಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ತೇಜಸ್ವಿತೆಯಿಂದಲೂ ಪ್ರೌಢನೆಂದು ತೋರುವಷ್ಟು ಆತನಿಗೆ ಭಗವದನುಗ್ರಹವೂ ಉಂಟಾಗಲು, ಆನೆಗೊಂದಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮಹಾರಾಜನು, ಬಂಕಾವುರ ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಆತನ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅದರ ಸರ್ವಸ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಆಳಿಕೊಂಡು ಒರುವಂತೆ ಅನುಮತಿಕೊಟ್ಟನು. ಕನಕನಾಯಕನ ಕೀರ್ತಿಯು ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ಅಧಿಕಾರವೂ ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳೂ ಹಚ್ಚುತ್ತಾ ನಡೆದಂತೆಲ್ಲಾ. ಯಾವನ ಪ್ರಾಯದ ನಾಯಕನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ತಾನು ತಂದು ಪ್ರತಿಪಿಸಿದ್ದ ಅದಿಕೇಶವ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಲಯವನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲೂ ರೇಷಮಾಹ್ನರ ಸೇವೆ, ದೀನಾನಾಥರಿಗೆ ಅನ್ನ ವಸ್ತ್ರದಾನ ಮುಂತಾದ ಪರೋಪಕಾರದ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಗೊಂಡು ಸುಯೋಗವು ಒಂಕಾರವು ಅಧಿಕಾರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದೊಡನೆಯೇ ಕನಕನಾಯಕನು ಕಾಗಿನೆಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀ ಅದಿಕೇಶವ ಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರಾಕಾರಮಂಟಪಾದಿಗಳು ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ, ವರ್ಷೋತ್ಸವ, ಮಾಸೋತ್ಸವ, ಸಂವತ್ಸರ-ರಥೋತ್ಸವಾದಿಗಳು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಲೂ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯಲು ಬೇಕಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂತರ್ಮಣಿ ದಕ್ಷಿಣದಾನಗಳು ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ನಡೆದುವು ದಿವ್ಯ ವೃಷಾನ್ನ ಭೋಜನ-ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದ ತಣಿದ ಭೂ ಸುರ ಸುಪಾಸಿನೀ ವರ್ಗವು ಕನಕನಾಯಕನ ಮೇಲೆ ಅಶೀರ್ವಾದಗಳ ಕುಂಭ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಸುರಸಿಜಿಟ್ಟುವೆಂದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಶ್ಚರ್ಯವೇನಿದೆ ?

ಈ ಮಾಧ್ಯೆ ಕೌತುಕವೆನಿಸುವ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ನಡೆಯಿತು. ಆ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರಸ್ವಪ್ನವಾಯಿತಂತೆ ! ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತಿರುಪತಿಯ ವೆಂಕಟರಮಣಸ್ವಾಮಿಗ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಮುಡುವುಹರ ಕೆಗಳು ಕನಕನಾಯಕನಿಗೇ ಸಲ್ಲಬಹುದೆಂದು ಆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಅಜ್ಞೆಯಾಯಿತೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿಯು ಹೊರಟಿತು. ಅನೇಕರು ಅಷ್ಟು ದೂರದ ತಿರುಪತಿಗೆ ಹೋಗಲಾರದೆ, ಕನಕವನಿಗೇ ಹರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆತನಿಗೇ ಮುಡು

కాణిశిగళన్న ఒప్పిససాగిదరు కనకను శ్రీ వేంకటరమణన
 టుత్సవ మూర్తియో ఎంబంతే జనర భావనీయిద్దు ఆతనల్లి అతిశయ
 పూజ్యబుద్ధియుంటాగతొడగితు కేలదినగళు జనరు తన్నన్న హీ
 గీశే తిళివరేంబుదే ఆతనిగే బోధవాగల్లి. దినగళు సాగిదంతేల్లా
 ఆతను అదన్న కురితు లక్ష్మీసువుదన్నే బిట్టు, సమస్తాల్లా ప్రేరక
 నాద స్వామిగే ఇష్టబందంతే నడయలేందు, తనగేందు జనరు నల్లిసు
 త్రిద్ద హరకే కాణిశే పూజే గౌరవగళిల్లా శ్రీ ఆదికేశవ మూర్తిగే
 ప్రీతియొగలేందు స్వామియ వాదకమంగళిగే సమర్పిసుత్తా
 నిలిపివనంతే ఇద్దుబిట్టను.

పూరిపకార, సన్మాగానువర్తనే, ఆత్మనిష్ఠ, నిస్పృహకే,
 భగవద్భక్తి, సారస్వతసేవే ముంతాద ఆత్మాభివృద్ధికార్య
 గళిగే రాజసేవే (స ర కా రి య నౌ క రి) రా జ్యా ధి కా ర గ లు
 విఘ్నకారిగళిందు హేళికొల్పవరరు బహుమంది ఇరువరు. ఆదరే
 సామాన్య స్థితియల్లిన ఇతరరిగింతలొ, రాజసేవేయల్లి-అధికార
 దల్లి ఇద్దవరిగే ఆ కేలసగళన్న మాడలు, ఎప్పు బగేయ సకాయ
 సంపత్తుగళిరువువేంబుదన్న అవరు యోజిసవుద్ది. సామాన్య స్థితియ
 వను క్షోణియింద హేరిగే ఏకాంగియొగి సెంతు శత్రుగళిందిగి
 హొడదొడబేకాద యుద్ధవిరనంతే ఇరువనన్న బహుదు అవను లోక
 సేవేగి తొడగబేకేందు అవేక్తి సువుదాదరే, అదక్కే ముంజి తన్న
 బేవనక్కే సంపాదికొండు, హేరిరు మక్కళన్న పోషిసి, అవర
 భవిష్యత్కాలద సంరక్షణిగే ఒదగిసలొ సంపాదిసిట్టు, అదరిందిగి
 పరీక్షాపకార కార్యక్తే ఆనశ్యకవిరువ ముత్తు లోకసేవా కార్యక్తే
 బేకాద అనుకూలతగళన్నొ హవణిసికొండు హీగే బహు శ్రమపడ
 బేకాగిరువుదు. ఆదరే రాజసేవేయల్లిద్దపనిగే హాగల్లి! అవను
 క్షోణియొగడే-బలవాద ఆశ్రయదల్లిద్దు శత్రువిషేందిగి యుద్ధ
 మాడువ తిసాయుంతే! అవన సంసార-భవిష్యత్కాలద వ్యవస్థ ముం
 తాదువుగళ ఖిజిగే జేడ్డు కడమే సాకాగువన్న, అవనవన విద్య

ಯೋಗ್ಯತೆ ಕೆಚ್ಚಿಂದರೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ರಾಜನು ಅರ್ಧಾತ್ಮ ಸರಕಾರವು ಒದಗಿಸುವುದು. ಇವನು ಹಣ ಮತ್ತು ಕಾಲಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಿತಜೀವಿಯಾಗಿ ಮಾತ್ರವಿದ್ದರೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಯೋಜನೆ ಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಲೋಕಸೇವಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೂ, ಪರೋಪಕಾರದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲೂ, ಆತ್ಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲೂ ತೊಡಗಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಆದರೆ ಆಕಟಾ, ಪ್ರಕೃತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಕಾಲಯ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿರುವವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಾದೀಕರವಾಗಿರುವುದೇಕೆ? ಅವರೇಕೆ ತಮ್ಮನ್ನೂ ನಿರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತಮ್ಮ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನೂ ಶುಮುಕ್ತ, ಗಾಣಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಲ್ಲದ್ದು ಎತ್ತುಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ-ಎಲ ರಾಜೆ ಸಿಕ್ಕಿ ದನರಂತೆ-ನಿರ್ಬಂಧಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟವರೆಂತೆ ತನು, ಕೆಲಸವನ್ನು, ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ನೂಕುತ್ತಾ, ಗಂಟೆಗಳನ್ನೇಳುತ್ತಾ, ದಿನಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು? ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಲ್ಲಿನೇಕರಿಗೆ ತಾವು ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಲೋಕಸೇವೆಯೇ-ಪ್ರಜಾಸೇವೆಯೇ ಎಂಬುದೂ, ಅದಲ್ಲದೆ ಬೇರಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯೂ ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು, ನಿಷ್ಪ್ರಹತೆಯಿಂದ-ಕಾವಿಸೀ ಕಾಂಕ್ಷನಗಳಿಗೆ ಅಸೆವದದೆ, ಶಕ್ತಿವಾಂಷನೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಕಾಲವನ್ನು ಕೂಲುವೆ, ಮನಃ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಪ್ರಜಾಸೇವೆಯೇ ಪ್ರಭುಸೇವೆಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೇವೆಯೂ ಆಗುವುದು ಎಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಅನ್ಯವನ್ನು ಕೂಟ್ಟು ಪೂಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಪೂಜ್ಯಭಾವವಿಲ್ಲ! ಅವರಲ್ಲಿ ಕಲಸಲು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲರುವ-ಉಪವ್ಯಂಗವು ದೂರತೆಗಿರುವ ಎರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಸಾಧ್ಯವಿರುವಷ್ಟನ್ನು ಗೀಡಿಕೊಂಡು ಬಿಡಬೇಕೆಂಬ ಸ್ವಾರ್ಥತೆಗೆ ಉಬ್ಬರಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ-ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ತಾವು ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನೂ ಲಕ ಸಹವಾಸಿಗಳಾದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮಿಂದಾದಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದಲ್ಲ! ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ತಾವು ಪಡೆದ ಸಂಪತ್ತಿನ ಮೊತ್ತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಕೆಲಸವನ್ನು ನ್ಯಾಯರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕುದು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂಬ ನಿಸ್ಸೆಯಿಂದ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ! ಬೇರೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಉದತ ಫಲತವು ಸ್ವಾಭಿಮಾನ-ಮಾರ್ಗದಿಗಳನ್ನೂ ಲಿಕ್ಕಿಸದಂತೆ ಹಲ್ಲಿಂಸುವುದು

ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ದೇವರು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕೊಡಲಾರನೇ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯ ತತ್ಪರರಾಗುವಂತಹ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಗಳೂ-ದಾಢ್ಯವೂ ಅವರಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ! ಅದುದರಿಂದಲೇ ರಾಜಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ದುಃಖಸಂಕಟಗಳು ತಲೆದೋರುವುವು ಪ್ರಭುಭಕ್ತನೂ ಪ್ರಜಾಭಕ್ತನೂ ಆಗಿರುವ ನೌಕರನಿಗೆ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾದ ಭಾಗವತನಿಗೆ ಯಾವ ಪದವಿವಿರುವುದೋ, ಸತಿಸಿದ್ಧಳಾದ ಮಾಹಾಪತಿಪ್ರತೇಗೆ ಯಾವ ಸದ್ಗತಿ ದೊರೆಯದೋ ಆ ಸದ್ಗತಿಯು, ಲಭಿಸುವುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವೇನು! ಅಧಿಕಾರ ಇದ್ದೊಂಗಳಲ್ಲದವರಲ್ಲಿ ಬಹು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಂದಿ ಮಾತ್ರವೇ ತನ್ನ ಉದ್ಧೋಗದ ಮಹತ್ವ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ನಿಶ್ಚಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವರು ಅವರು ಪ್ರಭು ಸಮ್ಮತವಾದ-ಅಂತೆಯೇ ಪ್ರಜಾಸೇವಾರೂಪವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೆ ರಾಜಬೊಕ್ಕಸದಿಂದ ದ್ರವ್ಯವು ದೊರೆಯುವುದು. ಕಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಕೆಲಸಗಾರರು ಸಿಕ್ಕುವರು ಬೇರಾದ ಅನುಕೂಲತೆಯುಂಟು, ಆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೇ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದಾದರೆ ರಾಜಮರ್ಯಾದೆಯೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯೂ ಸಿಕ್ಕುವುದು. ಹೀಗೆ ಇಷ್ಟು ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನುಂಟಾಗಿರುವ ಆಯಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೇ ನಿಸ್ಸುಹತೆಯಿಂದಲೂ ಲೋಕೋಪಕಾರ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೂ ಮಾಡಿದ್ದಾದರೆ ದಾಸರಾಯರು ಅವುಗಳೆ ಕೊಡಿಸಿರುವಂತೆ, “ಕೆರೆಯ ನಿರನು ಕೆರಗೆ ಜಿಲ್ಲೆ! ವರವ ಪಡೆದವರಂತೆ!” ಸ್ವಾರ್ಥ ಸದ್ಗತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಲ್ಲವೇ! ಹಾಗಲ್ಲದ ಧನಸಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಅಧಿಕಾರಮತ್ತತೆ ಲೋಭ ಮೋಹಗಳಿಗೀಡಾಗಿ ಲಂಚಕ್ಕಾಸುಬಿಟ್ಟು, ದೈವದ್ರೋಹ, ಪ್ರಜಾ ದ್ರೋಹ ರಾಜದ್ರೋಹಗಳ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ‘ವಡವೆ ಪರದಾಡಲೊ ಒಡಲು ತನ್ನದೆಂಬ ಸೂಕ್ತಿಯನ್ನು ಮರೆತು, ಹೊಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದಷ್ಟು ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತನ್ನಲಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನರಿಯದೆ, ಅತ್ಯಾಸಯಿಂದ, ಜೇನು ತುಪ್ಪದ ಹರವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೆಣೆಗಾಡಿ, ಪ್ರಾಣ ಒಡುವ ನೋಣದಂತೆ-ನರಕ ದಲ್ಲಿನ ಕ್ರಿಮಿಗಳಾಗಿ ಕಾಲಯಾಪನ ಮಾಡುವ ವಾಮರರಿಗೆ ಏನು ಇಹದಲ್ಲಿ ಸುಖಶಾಂತಿಗಳುಂಟು-ಪರದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗತಿಯುಂಟು?—

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನೂ ರಾಜಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದನಷ್ಟೆ! ಆತನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿ ಆ ವ್ರಾತದ ರಾಜಬೊಕ್ಕಸವಿಟ್ಟು, ರಾಜಸೇವೆ

ಕರಿದ್ವರು ಆ ವ್ರಾತದಲ್ಲಿ ಆತನ ಮಾತೆಂದರೆ ಬೆಲೆಯಿದ್ದಿತು ಆತನು ಯಾವ ಸತ್ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ತಡೆಯುಂಟು? ಅಧಿಕಾರ ಬಂತೆಂದು ಒಡನೆ ನಮ್ಮ ಕನಕನಾಯಕನು ಸ್ವದೇಶೀಯರಾದ ಸಹವಾಸಿ ಜನಗಳನ್ನು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ; ಅವರಿಂದ ತಾನು ಬೇರೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ ತಾನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ದ್ವೇನಂಬ ಭಾವನೆಯು ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೇರಲಿಲ್ಲ ಮುಂಚೆ ಹೇಗೆಯೋ, ಅಧಿಕಾರ ಬಂದಮೇಲೂ ಆತನಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಕಿವಿಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಪಟುವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದುವು ನಾಲಿಗೆಯೂ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಮೃದುವಾಗಿದ್ದಿತ್ತದೆ ಒರಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತು ಹಣಗಳ ಹೂಳವು, ಹರಣವಿತ್ತ ಹೃದಯನಿವಾಸಿಯಾದ ಹರಿಯನ್ನು ಮರೆವಂತಹ ಸುಂಕುತನವನ್ನು ಆತನಿಗುಂಟುಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದಿಕೇಶವಸ್ವಾಮಿಯ ನಿಸ್ಸೀಮಭಕ್ತನಾದ ಆತನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಮತ್ತತೆ, ವಿಸಯಲೋಲುಪತೆ ಕಾಮಿನೀಕಾಂಚನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಭ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಹೇಗೆ ಇಣಕಿಸೋಡುವುವು? ತನ್ನ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು, ದೇವರ ಸೇವೆಗೊಂಡೂ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳಿಗೊಂದೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಭಕ್ತಜನರ ಅನ್ನ ಪಾನಗಳಿಗೊಂದೂ ಮುಕ್ತ ಹಸ್ತನಾಗಿ ದಾನಮಾಡತೊಡಗಿದನು ಆದರೆ ಕುಲಮಂದಿ ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಕನಕನಾಯಕನ ಕೀರ್ತಿಯೂ ಸತ್ಸ್ವಭಾವವೂ ಸಹಸಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಉತ್ತಮರ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ದುರ್ಜನರೂ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನರಾಗಿದ್ದೇ ಇರುವರು, ಅವರು ಹಾಗೆ ಇರಬೇಕಾದುದೂ ದೈನಿದ್ಯನಿರಾಮಕವೇ ಇರಬಹುದು! ಏಕೆಂದರೆ ದೀಪದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆಯಿರತಕ್ಕದ್ದು ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲವೆ? ಕತ್ತಲೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೀಪಕ್ಕೆ ದೂಗಿ ಮಹತ್ವವುಂಟಾದೀತು! ದೀಪದ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಬೆಳಕಿಲ್ಲದಿರಬೇಕಾದುದು ಹೇಗೆ ಅವಶ್ಯಕವೋ, ಸಜ್ಜನರ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ದುರ್ಜನರಿರಬೇಕಾದುದೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅವಶ್ಯಕವು ಕಲಮಂದಿ ಅಸೂಯಾತ್ಮರು.—“ಕನಕನಾಯಕನು ದೇವಾಲಯದ ಉತ್ಸವಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾರಾಧನೆಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ರಾಜಬೊಕ್ಕಸದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಖರ್ಚುಮಾಡಿ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಬರೆದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ”ಂದು ಆನೇಗೊಂದಿಯ ರಾಜರಲ್ಲಿ ದೂರಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಆಗಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಭಂಡಾರವು ಬರಿದಾಗಿರುವುದು ನಿಶ್ಚಯವೇ ಸುಳ್ಳೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ವಿಚಾರಿಸದೆ, “ಈ ಕೂಡಲೇ ರಾಜಬೊಕ್ಕಸವನ್ನೂ ಕಾಗೆದಪತ್ರಗ

ಇನ್ನೂ ನಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗತಕ್ಕುದೆಂದು” ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಕನಕನಾಯಕನು “ಈವರೆಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವೆಮಾಡುವ ಲೋಗವಿತ್ತೆ”ದುಕೊಂಡು, ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಲೇಶವೂ ತ್ರಸೂ ಬಿಂತಿಸದೆ, ಪುನಃ ಕಾಗಿನೆಲ್ಲಿಗೇ ವಾಸಿಸಲು ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಮೊಳಿಗೆ ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ತೀರಿಹೋಗಿದ್ದಳು ಮುಂದೆ ಕನಕನಾಯಕನು ಯಾರ ನಿರ್ಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲದಿರಲು ತನ್ನ ಪೂರ್ವದ ಬೇಟಿಕಾಳಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ಕಾಯಾಲಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಸುಖವಾಗಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು.

ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅರುಣೋದಯವಾಗುವಂತೆ, ಜ್ಞಾನೋದಯಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ವಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಮುಂಬೆಳಕು ತೋರಿಬರಬೇಕು. ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮವೆಂಬ ತಂಗಾಳಿಯ ಜಲನೆ ಹುಟ್ಟಬೇಕು ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಲು ವೈರಾಗ್ಯವೂ ಭೂತದಯೆಯೂ ಪ್ರಥಮ ಸಾಧನಗಳು. ಐಹಿಕ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳಲ್ಲೂ, ವಿಷಯ ಸುಖಗಳಲ್ಲೂ ಆಶಾವೋಹಗಳು ತೀರದಿರುವಾಗ ಮನಸ್ಸು ಧರ್ಮದೇವರು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಒಂದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸಿಕ್ಕದು. ಎರಡು ದೋಣಿಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದು ಕಾಲನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡ ಪಯಾಣ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಕನಕನಾಯಕನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಾಯದ ಕೆಚ್ಚು ಕುಂದಿರಲಿಲ್ಲ ರೋಷಪ್ರಕಾಶಗಳು ತಗ್ಗಿರಲಿಲ್ಲ ಬೆಳಗಿದ್ದರೆ ಸಂಜೆಯಾದರೆ ಮೃಗಬೇಟೆಯ ಹುಬಲ! ಅದರ ಸಾಧನಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣ, ಆ ಸಂಬಂಧ ಮಾತುಕಥೆಗಳು, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಆಹಾರ ಪಾನೀಯಗಳು ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವರ ಸಹವಾಸ, ಹತ್ತಿಂಟು ನಾಯಿಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲೇ ಕಾಲಹರಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಜೀವಿತ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳವಾವುದೆಂಬುದು ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಅವನಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದಿದ್ದರೂ ವಿಧಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ! ವಿಧಿದೇವತೆಯು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮಾನವರ ಜೀವಿತಗಳನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ರೂಪಿಸಿ ಯುಕ್ತಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚುತ್ತಿರುವೆಲ್ಲವೇ? ಮುಂದೆ ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಒಂದಾನೊಂದು ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಕನಕನಾಯಕನಿಗೆಂದು ಕೌತುಕದ ಕನಸಾಯಿತು ಅದರಲ್ಲಿ—“ಎಲೋ ಕನಕಾ, ಕೈಯಲ್ಲೇನು ಶುನಕ, ಮಾಡುವಿಯೇನು

ಮುರಕ, ನೇರುವಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ನರಕಾ, ಎನಗಾಗಿದೆ ಮರುಕ, ದಾಸನಾಗೋ ತಿರುಕಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಒಡನೆ ನಾಯಕನು ಎಚ್ಚತ್ತು. ಎದ್ದು ಕುಳಿತನು. ಕನಕನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು, — “ಇದೇನಾಶ್ಚರ್ಯವ್ವ! ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ದುಷ್ಪ್ರಭುಗಳ ಕೊಬ್ಬನ್ನಿಳಿಸುವ ನನಗೆ, ದಂಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ದಾಸನಾಗೆಂದು ಯಾವನೋ ಬೋಧಿಸ ತ್ತಿರಬಹುದಲ್ಲ! ಶೂರನಾದ ನಾನು ಬೇಟೆಯನ್ನೂ ನನ್ನ ಮುದ್ದು ನಾಯಿಗ ನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ಜೋಳಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ದೊಲ ದೊಲ ತಿರುಗಲಾ! ಇಲ್ಲ, ನಾನಿದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಾರೆನು!” ಎಂದುಕೊಂಡು ಮರುದಿನದಿಂದ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಬೇಟೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗೆ ಒಂದು ಸುಗತಿ ನಡೆಯಿತು. ಕಾಗಿನೆಲೆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರಿಗೆ ಪಕ್ಕದ ಹಳ್ಳಿಯವರೊಡನೆ ಗಡಿಯುಳ್ಳ ನಿರ್ದೋಷ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವ್ಯವಹಾರವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಮೊದಲು ಮಾತು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯವಹಾರವು ಬರುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾ ವಿನಾದಕ್ಕಿಟ್ಟಿತು. ಎರಂಭಕ್ಕೆ ಬಾಯಿಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯವಿದ್ದ ವಿನಾದವು ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಕೈಗಳ ಕೈದುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಕದನಕ್ಕಿಟ್ಟಿತು. ಕಾಳಗವೆಂದರೆ ಒಂಟಿಗಾಲಿನಿಂದ ನಿಲ್ಲುವ ತುಂಟರ ಗುಂಪೆಲ್ಲಾ ಒಂದಾಗಿ ನೂರು ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ಮಾಡಲು ಹೊರಟರು. ಕನಕನಾಯಕನು ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿಯುವನೆ! ಕಾಳಗವೂ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ನಡೆಯಿತು. ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕುದುರೆಯ ರಾಹುತನು ಕನಕನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿದನು. ಕೈಕಾಲು ಮುಖಗಳು ಗಾಯವಾಗಿ ರಕ್ತವು ಧಾರ ಧಾರಯಾಗಿ ಸುರಿಯತೊಡಗಿತ. ಬಾಯಿ ಮೂಗುಗಳಿಂದಲೂ ರಕ್ತವು ಹೊರಹೊರಟಿತು. ಆಯಾಸವು ಅಧಿಕವಾಗಿ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಸ್ಮೃತಿಶಘ್ನಿತು. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕನಕನಿರುವಾಗ ಒಂದು ಕನಸಾದಂತಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ— “ಎಲೋ ಕನಕಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದವರು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿ? ನಾನೇ ಕೃಷ್ಣನು. ಇನ್ನಾದರೂ ದಾಸನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸಿಕೊಂಡಿರಲು ಸಮ್ಮತಿಸುವೆಯೇನೋ! ನೋಡು, ಹಾಗೆ ಮಾಡುವೆಯಾದರೆ ನಿನ್ನ ಗಾಯಗಳೆಲ್ಲಾ ವಾಯಾಗುವುವು! ನಿನ್ನ ಕಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲಾ ಪರಿಹಾರವಾಗು

ವೃತ್ತ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಕನಕನಾಯಕನು, ಏನು ಉತ್ತರ
ಕೊಡುವುದಕ್ಕೂ ತೋರದೆ, ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗದಿರಲು
ಕೇವಲ ಅಸ್ವಕೂತ್ರನಂತೆ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ತೆರೆದನು. ಒಡನೆ
ಮಾತನಾಡಿದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಬಾಡಿಸಿ, ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು
ಮುಂದಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ೨ದರ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಅದ್ಭು
ಶ್ವವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಕನಕನಿಗೆ ಒಡನೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟನು
ಎದುರಿಗೆ ಮಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರೆ ಮೈಮೇಲಿನ ಗಾಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಮಾಯ
ವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಸಗಿಸಿತು. ಆಗ ಅವನಿದ್ದ
ದುರಭಿಮಾನ ಅಕುಂತರಗಳೂ ತಗ್ಗಿದುವು. ಜ್ಞಾನೋಪಮವಾಯಿತು ತನ್ನ
ಜನ್ಮವು ದಾಸನಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆದುವೆಂದು ಪುಜ್ಯಾತ್ಮವುಂಟಾಯಿತು.
ಅವರೆಗೆ ಎರಡು ಮೂರು ಸಾರಿ ಎಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಮೂಢನಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ
ದ್ದು ತನ್ನ ಅವಿವೇಕವನ್ನು ಮುಸುರಿಸಿದ ನಿರಾಕೋಷನು ಮುಂದೆ
ಜನ್ಮವಾರ್ಥಿ-ಕೃತ್ಯಾಗಿ ದಾಸನಾಗುವುದೇ ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡಿ
ಕೊಂಡನು. ಇಂತು ಕನಕನಾಯಕನು-ಕ 'ದಾಸನಾದನು

—೪೫—

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

“ದಾಸರೆ ಮಹಿಮೆ”

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀತನಾಜೀತನ ವಸ್ತುವೆಲ್ಲೆಯೂ ಭಗವಂತನ ಅಂಶವಿಲ್ಲ
ಬಿಟ್ಟರೆಂಬುದನ್ನು ಸಕಲ ಮತಸ್ಥರೂ ಒಪ್ಪುವರಲ್ಲ. ಜೀತನಾಗಿ ಉಜ್ಜಿ ನಯಗೊ
ಳಿಸುವುದಾದರೆ, ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಲ್ಲಿನ ತುಂಡು - ಮರದ ತುಂಡಿನಿಂದಲೂ,
ತಕಷ್ಟು ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಮೃದ್ಧ್ಯುಮುದ್ದೆಯಿಂದ
ಲೂ ಎಂತೆಂತಹ ಅಮೌಲ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿಕ್ಕುಂಟೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ
ತಿಳಿದಿರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಸಕಲರಲ್ಲೂ ಅಡಗಿರುವ ಸೈವತಾಂಶವು ಮೇಲೆ
ಮಂಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಭೌತಿಕ ಸ್ಥೂಲ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತತ್ವಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತಾ
ಎಷ್ಟೆಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಶುದ್ಧವಾಗುವುದೋ, ಒಳಗಿರುವ ಭಗವಚ್ಚೈತನ್ಯವೂ ಅಷ್ಟ
ಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸತೊಡಗುವುದು. ಕಾಮ ಕ್ರೋಧ ಲೋಭ
ಮೋಹ ಮದ ಮಾತ್ಸರ್ಯಗಳೆಂಬ ಆರುಮಂದಿ ಬದ್ಧಶಕ್ತಿಗಳು, ಜೀವನಿಗೆ

ದಂಭ ಅಹಂಕಾರ ಈಷಣತ್ರಯಗಳು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಹೊದಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊದಿಸಿ, ಒಳಗಿರುವ ನಿರ್ಮಲ ಚೈತನ್ಯವು ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸದಂತೆ, ಮುಚ್ಚಿರುವರು ದುರಭಿನಾನ, ಸ್ವಾರ್ಥತೆ, ದಂಭ ವೋಹಗಳು ಕಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ, ಜೀವನ ಸೌಂದರ್ಯವು ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುವುದು ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರೂ ನಾಯಾನೋಹಿತರಾಗಿದ್ದಷ್ಟು ದಿನವೂ, ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಕೆಂಡದಂತೆ, ಅವರ ಚೈತನ್ಯ ಪ್ರಭಾವವು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಹುಳಿಹಣ್ಣು-ಕಲ್ಲು ಮರಳುಗಳಿಂದ ಉಜ್ಜಲ್ಪಟ್ಟರಲ್ಲದೆ, ಪಾತ್ರೆಗಂಟದ ಕವುಜ ಹೇಗೆ ಬಿಡಲಾರದೋ ಹಾಗೆಯೇ ವಿವಿಧ ಚಪ್ಪ ಸಂಕಟ ತಾಪತ್ರಯ ಮನೋವೃಥೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ, ಬಹುಬಲವಾಗಿ ಜೀವನನ್ನಂಟಿದ ಕರ್ಮಬಂಧವೂ, ಕಾಮ ಕ್ರೋಧಾದಿ ಬದ್ಧ ಶತ್ರುಗಳೂ-ಅಭಿಮಾನ ಅಹಂಕಾರಾದಿಗಳೂ ಬಿಟ್ಟು ತೊಲಗವು. ದೇಹವಾತ್ರೆಯ ಈ ಕಲ್ಮಷಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥದವರು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಲ್ಲು ಮರಳು ಬೂದಿ ಹುಳಿಹಣ್ಣುಗಳೇ-ವ್ರತನಿಯಮ ಉಪವಾಸ ಹಬ್ಬ ಹಂದಿಸಗಳೆಂಬುವು ಅವುಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಭಿಮಾನ ಅಹಂಕಾರಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತನಾಗದೆ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಜೀವನ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಬಹುದೆಂಬುದು ಅವರ ನಿಷ್ಠೆ. ನಂಬಿಕೆ! ಆತ್ಮೆ! ವ್ರತೋಪವಾಸಾದಿಗಳು ಬುದ್ಧಿಕಡಮೆಯಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ.

ಕುರುಬನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಕನಕನಾಯಕನು, ಕನಕದಾಸನಾದನಷ್ಟೆ. ಭಗವದ್ವಕ್ತರೂ-ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಿರಲಿ, ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿರಲಿ, ಎಲ್ಲಿರಲಿ, ಅವರು ಬಾಹ್ಯ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಯಾವ ಮತಸ್ವರಾಗಲಿ ಯಾವ ಜಾತಿ ಕುಲಗಳಿಗೆ ಸೇರಲಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಮಾನುಷತ್ವಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೈವತ್ವವೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಿರುವುದು ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ವಂದನಾರ್ಹರು ಆದುದರಿಂದ ಸಕಲ ಕಲ್ಮಷಗಳೂ ತೊಳೆದು, ನಿರ್ಮಲಜ್ಯೋತಿಯಂತೆ ಪರಮ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರನ್ನು ಬಹುವಚನದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಗೌರವಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅವರನ್ನು ಕನಕದಾಸರೆಂದೇ ಕರೆಯುವೆವು.

ಕನಕದಾಸರು ತಮ್ಮಮೇಲೆ ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆಯುಂಟಾಯಿತೆಂದು ಪರಮಾನಂದಗೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವವನ್ನು ಮನದಣಿಯೆ ಹೊಗಳಿದರು. “ಬದುಕಿದೆನು ಬದುಕಿದೆನು ಭವವೆನಗೆ ಹಿಂಗಿತು | ಪದುಮನಾ ಭನ ಪಾದದೊಲುಮೆ ಎನಗಾಯಿತು” ಎಂಬುದು ಅವರು ದಾಸರಾದೊಡನೆಯೇ-ಅವರಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯ ವ್ರಾಪ್ತವಾದೊಡನೆಯೇ ಅವರು ಹಾಡಿದ ಪ್ರಥಮ ಪದವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತರುವಾಯ ದಾಸರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿಗಳೊಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಹೊರೆಯೆಂದು ಬೋಧವಾಯಿತು. ಒಡನೆ ತಮಗಿದ್ದ ಹೊಲಗದ್ದೆ ಮನೆಗಳು, ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳು ದನಕರುಗಳು, ಭನ ಕನಕಗಳು ಮುಂತಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ-ವಿಪ್ರರಿಗೂ ದೀನಾನಾಥರಿಗೂ ದಾನವಾಗಿ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟು ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಸಾವಕಾಶಮಾಡದೆ ಹೊರಹೊರಟು ಸಮಾಪದಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಂಡಿತನೂ ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಮತಸ್ಥರೂ ಆದ ಶ್ರೀ ತಾತಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಸತ್ಪುರುಷರೊಬ್ಬರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಪಡೆದು ದೇವರ ನಾಮಗಳನ್ನೂ ಭಗವಂತಹಿಮೆಗಳನ್ನೂ ಹಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಮುಂದೆ ಕೆಲದಿನಗಳು ಕಳೆಯಲು, ತಮ್ಮ ಕುಲದೈವವಾದ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಮಣಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಬಹು ಬಲವತ್ತರವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಬಾಧಿಸತೊಡಗಲು ಕನಕದಾಸರು ಒಡನೆ ತಿರುಪತಿಗೆ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಟರು. ಅವರಿಗೆ ದೇಹದಮೇಲೆ ಮಮತೆ ಅಭಿಮಾನಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೌಖ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರು ಎಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸೌಂದರ್ಯ-ಕುರೂಪಗಳೆಂಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶುಚಿರುಚಿಗಳೆಂಬುವನ್ನು ಅವರು ಗಮನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದಿನದ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗಳೂ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದದ್ದೊಂದು ಹರಿವಿಷಯಚಿಂತನೆ ತಲೆಯೂ ಗಡ್ಡವಾಸೆಗಳೂ ಬೆಳೆದುಕೂಡುವು. 'ಉಟ್ಟುಹೊದೆದ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಹೊಲಸಾಗಿ ಅಸಹ್ಯವಾದುವು ದೇಹವೂ ಮಲಿನವಾಗಿ ಬಹು ವಿಕಾರರೂಪಿನಿಂದ ಕಾಣತೊಡಗಿತು ಸಾವಿರಾರು ನೋಣಗಳು ಋತುವು ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಲೇ ಇಲ್ಲ ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ, ದಾಸರು, ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ನೋರೆಯಬುರಾಡೆಯ ಏಕನಾದವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಹದಾ

ನಂದದಿಂದ ಭಗವನ್ನಾ ಮಗಳನ್ನು ಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಟರು. ಆಗಿನಕಾಲದ ಯಾತ್ರೆಯು ಈಗಿನಂತಲ್ಲ! ಉಂಡುತಂದು ಉಟ್ಟುಕೊಡೆದು ವಿವಿಧವಾಹನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಮೈಯಲುಗದಂತೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಕೇವಲ ವಿಹಾರ ಮಾಡಿದಂತೆ-ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯಾಣವು ಯಾತ್ರೆಯೆನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳದು. ದೇಹಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳು ಒಂದಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳು ಉಂಟಾಗవు. ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯೈರಾಗ್ಯಾದಿಗಳುಂಟಾಗಬೇಕೆಂಬುದೇ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ದೇಶಸಂಚಾರದ ಲೌಕಿಕಾನುಭವಗಳು ಗೌಣಫಲಗಳು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈಗಿನಂತೆ ಮಾರ್ಗಸೌಕರ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ ಗುಡ್ಡಗಾಡುಗಳ ಕಲ್ಲುಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ತುಳಿದು, ಬಹು ದೀರ್ಘದ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಾಲು ನಡೆಯಿಂದಲೇ, ಉಪವಾಸ ವನವಾಸಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರಲ್ಲದೆ ಯಾತ್ರೆಯು ಸಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕನಕದಾಸರು ನೇರವಾಗಿ ಹೊರಟರು ಅನ್ನ ನೀರು-ನಿದ್ರೆ ಆಯಾಸಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ, ರಾತ್ರಿ ಹಗಲುಗಳಿನ್ನೂ, ನಿಂತಲ್ಲ ನಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ತಿರುವತಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಭೂವೈಕುಂಠಾಧಿಪತಿಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಆನಂದದ ಭರದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆನಂದರಮ್ಯ ಧಾರೆಧಾರೆಗಳಾಗಿ ಸುರಿ ಬೀಳತೊಡಗಿತು. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲೇ ಇದ್ದೇವೆಂಬ ಭಾವನೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲ ದಿನಗಳಿದ್ದ ಮೇಲೆ, ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಯು ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಆತನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು— 'ಮಗೂ ನಿನ್ನನ್ನು ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಮರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರು' ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು. ದಾಸರು ಸ್ವಾಮಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟೇಕಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ತಂದೆಯೊ ಒಂಭೂತ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಭಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಬಿಡಲಾರದೆ, ತಾಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವ ಕಂದನಂತೆ ಗೋಳಿಡುತ್ತಾ, ಕನಕದಾಸರು ಭಗವದಾಜ್ಞೆ ಬದ್ಧರಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ಕಾವೇರೀ ಕಪಿಲಾ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಸೋಸಲೆ ಯೆಂಬ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದ್ದ ಮರದಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ಪೂಜಾನಿರತರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದರು.

ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರಾಯ-ಅಚ್ಯುತರಾಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (೧೫೨೫) ಇದ್ದವರು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜರು, ಈ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಗೌರವಾದರಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು, ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ, ಒಂದು ಸಾರಿ ರಾಜಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ರಾಜರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿದ್ದ ಕುಯೋಗ ಮುಹೂರ್ತವು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಆಳಿದರಂತೆ! ಆ ಪದ್ಧತಿಯು ಆ ಮರದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜಾಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ ನಿತ್ಯವೂ ಶ್ರೀಗಳವರು ಪದಾರ್ಥೋಪಾಸನ ಮಾಡಿ ರಾಜಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಕಾಲ ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟರಮಣನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರು. ಅವರು ಮಹಾಮಹಿಮತಾದ ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀವಾದಂಗಳವರ ಕರಕಮಲ ಸಂಚಾರರು. ಅವರ ವಿದ್ಯಾ ಗುರುಗಳು ಮಹಾ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತರಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯಸ್ವಾಮಿಗಳು. ಈ ವ್ಯಾಸರಾಯರೇ ಪುರಂದರ ಗಡದ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಾಯಕರಿಗೆ ಪುರಂದರವಿರಲನೆಂಬ ಅಂಕಿತವನ್ನು ದಯೆಪಾಲಿಸಿ, ಕನ್ನಡನಾಡಿಗೊಂದು ಆಮೌಲ್ಯ ಸಂಗೀತ-ಸಾಹಿತ್ಯ ರತ್ನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ದಾಸಕೂಟದ ಪ್ರಥಮಾಚಾರ್ಯರು. ಅವರು ಭಗವದ್ಭಕ್ತ ಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಅಂಶಸಂಭೂತರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು ಸೋಸಲೆಗೆ ಬಂದು, ಮರದ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬಂಸರೆಂದು ಒಡನೆ ಅವರನ್ನು ಕರೆದು ಆದರಿಸುವರಾರು! ಅಲ್ಲೇ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮರದ ಪರಿಚಾರಕ ವರ್ಗದವರೂ ಇತರ ಆಶ್ರಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವರ ಹೊಲಸು ಮೈಯನ್ನೂ 'ಗೊಮ' ಎಂದು ನೊಣಮುತ್ತುವ ಹೊಲಸು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ ಕಂಡು ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟು—
“ಎಯೋ ನೀನು ಯಾರು! ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬಂದೆ. ಹೊರಡು ಹೊರಡು” ಎಂದು ತಿರುಸ್ಕರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ದಾಸರು ತಾವು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು—
‘ನಾನು ಕುರುಬರು ನಮ್ಮ ದೇವರೇ ಬೀರಯ್ಯ! ಕಾವ ನಮ್ಮಜ್ಜ ನರಕುರಿ ಹಿಂಡುಗಳ!’ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಹಾಡಿ, ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿದರು, ಮತ್ತು—

‘ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು ಶ್ರೀಗಳವರ ಚರಣಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಆಶಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ದಯಮಾಡಿ ಅವರ ಪಾದದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು’ ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ದುರಭಿಮಾನದಿಂದ ಬಿಂಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು ಶಾರ್ಙ್ಗದಿಂದ, ದಾಸರನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ತಾರದೆ—“ಹೋಗು ಹೋಗು. ಮರದ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅಂಚೆಕುರುಬನಾದ ನೀನು ಅಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಬೇಡ” ಎಂದು ಗದರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರೂ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರಲು, ದಾಸರು ಅವರಿಗೂ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ವ್ಯಾಸರಾಯಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನಕ ದಾಸರ ಸಮಸ್ತ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಅಂತಹ ಭಕ್ತ ಶಿರೋಮಣಿಯು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು ಅವರಿಗೆ ಪರಮಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಒಡನೆ ಅವರು ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ—‘ಕನಕಾ ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಬಿಡು’ ಎಂದು ನುಡಿದುಬಿಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಗಳವರ ನಡಿಯು ಮರೀಯ ಇತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವರ ಆಜ್ಞೆಗೆ ವಿರೋಧವನ್ನು ಹೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು ಮುಂದೆ ಮರದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ಮರದ ಬಾಗಿಲು ಕಾಮುವಿಕೆ, ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಚಿಲ್ಲರೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವವಾದ ಆದಿಕೇಶವ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಹಾಡಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ಪರಮಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟರು.

ಮುಂದೆ ಕಾಲವು ಸಾಗಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀ ರಮಾನಲ್ಲಭನ ಅಂತರಂಗ ಭಕ್ತರಾದ ಕನಕದಾಸರಿಗ ಅನೇಕ ಅದ್ಭುತ ಕಾರ್ಮಗಳು ನಡೆದುವು. ಅವು ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿ ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅವರೇ ಉದ್ದೇಶಪಟ್ಟು ಮಾಡಿರುವುಗಳಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಹೀನಕುಲಜನೆಂದೂ-ಅಕ್ಷರ ಶತ್ರುವೆಂದೂ ದ್ವೇಷಿಸಿ-ದೂಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಸೂಯಾತ್ಮರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಗಾಗ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳೇ ಕಥೆಗಳಾಗಿ ಭಕ್ತಜನಾ ನಂದಕರಗಳಾಗಿವೆ. ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ವಿದ್ಯಾಚಕ್ರಿಯು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎರ್ಪಟ್ಟ ಯೋಗ್ಯವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರಪ್ರಕಾಶಗೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಹೇಗೆ ಬೆಳಗಲಾರದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಂತಹಿಮೆಯೂ

ಯೋಗ್ಯಪಾತ್ರರಾದ ಆತನ ಭಕ್ತರ ಮೂಲಕವಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಥಾ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ನಂಬುವ ಕೆಲವುಂದಿ ಈಗಿನ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಾರಕುಗೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಲಾರದು.— ಹೋಗಲಿ! ಭಗವದ್ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ-ಸೃಷ್ಟಿಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಕಿವಿಯುಳ್ಳವರು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿ-ಕಣ್ಣುಳ್ಳವರು ಮಾತ್ರ ನೋಡಬಲ್ಲರಲ್ಲದೆ, ಎರಡು ಕಾಲಿನ ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ಅಘಟನೆಗಳನ್ನೂ ಘಟಿಸೆನಾಡಿಸಬಲ್ಲ ಸರ್ವಶಕ್ತನ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವರು ಮಾತ್ರ ನಂಬಬಲ್ಲರು. ನೋಡಲೇಕೂಡದೆಂದು ಹಟತೊಟ್ಟು-ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತೋರಿಸಲಾದೀತು!-ಆದರ ನಮ್ಮ ಬಡ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವು ಅರಸಿ ಕಾಣದ ಅಸಂಖ್ಯ ವಿಚಿತ್ರಸಂಗತಿಗಳು ಭೂಮಿ-ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳಲ್ಲೂ, ವೇದ ಉಪನಿಷದಾದಿಗಳು ಹೊಗಳಲಿರುವ ಅನಂತ ಮಹಿಮೆಗಳು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಲ್ಲೂ ಇರುವೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾರೂ ಮರೆಯಬಾರದು.

ಅವರ ಮಹಿಮಾಪ್ರದರ್ಶಕವಾದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು,

೧. ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಶ್ರೀಗಳವರು ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾನಸಪೂಜೆಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಹೊರಗೆ ಕನಕದಾಸರೂ ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲೇ ಮಾನಸಪೂಜೆಗೆ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಭೈವದ ಭವ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿ, ದಿವ್ಯ ರಿತ್ನ ಭರಣ ಕಿರೀಟ ಕುಂಡಲಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ, ತುಲಸಿವುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವೈಜಯಂತಿ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಭಾವವು ಹೊಳೆಯಿತು. ಅವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಂಠಕ್ಕೆ ಹಾಕಲು ಆದು ಕಿರೀಟದ ಮೂಲಕ ಹಿಡಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕನಕದಾಸರು,—“ಮಹಾ ಪ್ರಭೋ ಯೋಚಿಸುವುದೇಕೆ? ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಿರೀಟವನ್ನು ತೆಗೆದು ಮಾಲೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸೋಣವಾಗಲಿ!” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಯೋಚನೆಯನ್ನೂ ಭೇದಿಸಿ ತಿಳಿದ ಕನಕದಾಸರ ಮಹಿಮೆಗಾಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಅದ್ಭುತವೆನಿಸಿತು. ಅವರ ಅನಂದಾಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಗೆ ಮೇರೆಯಿಲ್ಲವಾಯಿತು. “ಧನ್ಯ ಕನಕಾ-ನೀನೆ ಧನ್ಯನು” ಎಂದು ಹೊಗಳಿದರು.

ಒಳಿಕ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾದ ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳುಂಟಾದುವು. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಜೇತನರ ಪಾವಿತ್ರತೆಯನ್ನಲ್ಲವೆ ಮೆಚ್ಚುವರು! ಅವರು ನೀತಿಯನ್ನಲ್ಲದೆ ಜಾತಿಮತಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾರರಲ್ಲವೇ? ಮುಂದೆ ಕನಕದಾಸರನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆದರಾಭಿಮಾನಗಳಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದರು.

೨. ತಮ್ಮ ಮಾನಸಪೂಜೆಯ ಅತ್ಯಂತ ಗೂಢ ರಹಸ್ಯವನ್ನೂ ಕರತಲಾ ಮಲಕದಂತೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡ, ಕನಕದಾಸರ ಮಹಿಮೆಗಾಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ಅದ್ಭುತಪಟ್ಟು ಆಗಾಗ ಅವರ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒರುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾ ಅಧಿಕ ಪ್ರೀತಿ-ವಿಶ್ವಾಸ ಪೂಜ್ಯಭಾವಗಳುಂಟಾಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರೇ ಸ್ವಹಸ್ತ ತೀರ್ಥ ಕೊಡುವಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಮರೀಯರು ಸಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾದಿಗಳಿಗೇ ಅರ್ಹನಲ್ಲದೆ, ಹೀನಕುಲದವನಿಗೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ತೀರ್ಥ ಕೊಡುವುದು-ಕೇವಲ ಕುರುಬನೊಂದಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾದ ಅವರು ದೇವರು-ಧರ್ಮ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಿಸುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಕರ್ಮನಿಷ್ಠರೂ ಪಂಡಿತರೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಿದಂತೆ ಎಂದು ಅವರ ಭಾವನೆಯಾಯಿತು ಹೀಗಿರಲು ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಮುಗಿದು ತೀರ್ಥಕೊಡುವ ಸಮಯವು ಬಂದಾಗ್ಗೆ, ತೀರ್ಥವು ನನಗೆ ಮುಂದಾಗಬೇಕು-ತನಗೆ ಮುಂದಾಗಬೇಕು ಎಂಬ ಚರ್ಚೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ತಾವು ದೊಡ್ಡವರು-ತಾವು ಪಂಡಿತರು ಎಂಬ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಬೀಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯವೆಂದ ರಿಂಥದೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಅಭಿಲಾಷೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಒಡನೆ ನೈವೇದ್ಯಕೃತ್ಯಾಗಿ ಒಂದಿದ್ದ ರಸಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದರಂತೆ ಕೊಟ್ಟು, — ‘ಇವುಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದೆಡೆಯಲ್ಲಿ, ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ತಿಂದು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮೊದಲು ಬರುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಮೊದಲು ತೀರ್ಥವೆಂದರು. ಕನಕದಾಸರಿಗೂ ಒಂದು ಹಣ್ಣು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟರು. ಒಬ್ಬರೊಂದು ಕತ್ತಲು ಕೋಣೆಗೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಗೋಡೆಯ ಹಿಂದೆ, ಬೇರೊಬ್ಬರು ಊರಹೊರಗೆ, ಹೀಗೆ ನಡೆದು, ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು

ತಂದು ಶೀಘ್ರನಾಗಿ ಬಂದು, ಯಾರಿಗೂ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರವಾಗದಂತೆ ತಿಂದು
 ಚಂದೆವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಕನಕದಾಸರು ಮಾತ್ರ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನಲಾರದೆ
 ಹಾಗೇ ಸ್ವಾಮಿಗಳೆದುರಿಗೆ ತಂದಿಟ್ಟರು.—“ಇದೇನು ಕನಕಾ, ಯಾರೂ
 ಇಲ್ಲದೆ, ಮರೆಯಾದ ಸ್ಥಳವು ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿ
 ಗಳವರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು, ದಾಸರು—“ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರಾದಿ
 ಗಳೂ, ವಾಯು ಪೃಥ್ವಿ ಮುಂತಾದ ಪಂಚಭೂತಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳೂ,
 ಸರ್ವರ ದೇಹದಲ್ಲೂ ನೆಲೆಸಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತೈದುಮಂದಿ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆ
 ಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಾಂತರಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿ, ಇಷ್ಟು
 ಮಂದಿಯೂ ನಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಸಾಕ್ಷೀರೂಪ
 ಟಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಸ್ವಾಮಿ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ತಿನ್ನಲಾರದೆ
 ಪೋದೆನು” ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಆಗ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ
 ಪಂಡಿತರಿಗೆ ತಮಗಿದ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನದ ಮತ್ತು ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಬೆಲೆ ಎಷ್ಟೆಂ
 ಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ತಲೆಮನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ,—“ನಿಜ, ಕನಕನು
 ಕುರುಬನಾದರೂ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದು
 ಕೊಂಡರು.

೫. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದುವು ಕನಕದಾಸರಿಗೆ ಶ್ರೀಗಳವರು
 ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೌರವದಿಂದ ತಮ್ಮ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದೂ,
 ಅಂತಹ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗುವುವೇ
 ಮೇಲೆಂದೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಗೊಣಗಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು ‘ಮೊ
 ದಲು ತೀರ್ಥದಗಲಾಟೆ’ ಯು ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ಆಗ ಒಂದು ದಿನ
 ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು, ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ವಿನೋದವನ್ನು ಮಾಡಲೆಳೆಸಿದರು. ಪೂಜೆ
 ನಡೆದು, ತೀರ್ಥ ಕೊಡಲು ಕುಳಿತ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಯಲ್ಲಿಂದು ಚಿಕ್ಕ ಸಾಲ
 ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ‘ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವುದೇನೆಂಬುದನ್ನು
 ಹೇಳಿದವರಿಗೆ ಮೊದಲು ತೀರ್ಥ’ ವೆಂದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲ
 ಹೊತ್ತು ನಿಶ್ಚಿಹ್ನವುಂಟಾಯಿತು ತರುವಾಯ ಒಬ್ಬರು, ಅಂಗಾರವಿದೆಯೆಂ
 ದರು, ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ತುಲಸೀದಳವೆಂದರು, ಜೀರಣಬ್ಬರು ಗಂಧದ ಗುಳಿಗೆ
 ಯೆಂದರು, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಬರೀ ಮುಷ್ಟಿಯೆಂದರು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಅವರ

ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ ತಲೆಯನ್ನಾಡಿಸುತ್ತಾ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರು ಒಳಕ್ಕೆ ಬರಲು, —“ಕನಕಾ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವುದೇನು ಹೇಳು!” ಎಂದರು. ಒಡನೆ ಆ ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಯು-ಧ್ಯಾನಿಸಿನೋಡಿ, ಪುಕ್ಕಕ್ಕೆ ಕಂಡರೋ ಎಂಬಂತೆ-ಕುಣಿಯತೊಡಗಿ, “ಈತನಿಗೆ ವಾಸುದೇವನು-ಲೋಕದೊಡೆಯ-ಈತನಿಗೆ ವಾಸುದೇವನು” ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಹಾಡಿ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವುದು ವಾಸುದೇವ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವೆಂಬರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ತೆರೆಯಲು, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿದ್ದಷ್ಟು ಜಕ್ರ-ಸುಳಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಾಸುದೇವ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಭ್ರಾಂತರಾದರು. “ಕನಕನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ!-ಕನಕನನ್ನು ಕೇಣಕಬೇಡಿ-ಕೇಣಿಕಿತಿಣುಕಬೇಡಿ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮರೀಯರನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಸಾರಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು.

೪. ಒಂದು ಸಾರಿ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಕನಕದಾಸರ ಅಂತರಂಗದ ಪರಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಲು ಒಂದು ಚಮತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ತಮ್ಮ ಪರಿವಾರದ ಮರೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕಲಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ತೊಳೆದು ನೀರು ತುಂಬಿ ತರಬೇಕೆಂದರು. ಕಾರಣ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಗಳವರ ಆಜ್ಞಾಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲರೂ ನೀರು ತಂದರು. ಎಲ್ಲರ ಕಲಶಗಳೂ ಧಳಧಳನೆಂದು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರಲು, ದಾಸರ ಕಲಶವು ಹೇಗಿದ್ದುದು ಹಾಗೇ ಕೊಳೆಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತು ಎಲ್ಲರೂ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡತೊಡಗಲು, ಶ್ರೀಗಳವರು ಕನಕದಾಸರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ದಾಸರು, —“ಮಹಾಪ್ರಭೋ ಒಳಗಿನ ತತ್ವವು, ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ತಮ್ಮಂಥವರಿಗೇ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಬೇಕಲ್ಲದೆ, ವಾಮರನಾದ ನನಗೇನು ತಿಳಿದೀತು” ಎಂದರು. ಒಡನೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ಅದರ ಅಂತರಾರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಇತರರ ಕಲಶಗಳನ್ನೂ-ದಾಸರ ಕಲಶವನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಲು, ಎಲ್ಲರ ಕಲಶಗಳ ಒಳಭಾಗವೂ ಕೊಳೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿದ್ದು-ಕನಕದಾಸರ ಕಲಶವು ಮಾತ್ರ ಪರಮಪರಶುದ್ಧವಾಗಿದ್ದುದು ಕಂಡುಬಂತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲರ ಮೋರೆಗಳೂ ಕಾಸಿನಗಲವಾದುವು. ಆಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳು “ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಮಷವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು

ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೂ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಹೇಳಿ-ಭಗವದನು ಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನೂ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜೇತನನೂ ಆದ ಕನಕದಾಸನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಬೇಡಿರಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

೫. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಶಿಷ್ಯನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಸಂಚಾರ ಹೊರಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆಯೇ, ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯಸ್ವಾಮಿಗಳವರೂ ಒಂದು ಸಾರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದೊಂದಿಗೆ ದೇಶಸಂಚಾರ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಒಂದೂರಿನಿಂದ ಮಾರನೇ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮತ್ತೊಂದೂರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಕನಕದಾಸರು ಮಾರನೆಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಎದ್ದು, ಯಾವ ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಯೋಜನೆ ಇತ್ತೋ ಆ ಊರಿನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಎರಡು ಗಂಟೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟರು. ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲೊಂದು ಕಡೆ, ಶ್ರೀತುಲಸಿಯ ಗಿಡಗಳು ವನವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದು ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಎಳೆಯ ಆ ದಳಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವವಾದ ರುಕ್ಮಿಣೀವಲ್ಲಭನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಾಗಲು, ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ದಾಸರು, ಅಲ್ಲೇ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಾನಸ ಪೂಜಾಮಗ್ನರಾಗಿ, ಆ ವನದಲ್ಲಿನ ತುಲಸಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದೈವವನ್ನು ಚರ್ಪಿಸಿ ಧನ್ಯರಾದರು. ಇಂತು ಪೂಜಾವಿಧಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ಹೊರಟು ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ದಾಸರು ಊರಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಎರಡು ಗಂಟೆಗಳ ತರುವಾಯ ಪರಿವಾರವೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರೂ ಅದೇ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದು, ದೂರದಿಂದಲೇ ಆ ತುಲಸಿ ವನವನ್ನು ಕಂಡು, ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಳಿದು ಆ ದಿನ ಮನಸಾರ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷ ತುಲಸಿದಳಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಲಾಗಿ, ಗಿಡಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಇದ್ದರೂ, ದಳಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಾಡಿ ಮ್ಲಾನವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಲ್ಪದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಶ್ರೀಗಳವರು, ಹಾಗಾಗಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲು, ಅವು ಆ ಮೊದಲೇ ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರ ಮಾನಸ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿತವಾದ ದಳಗಳೆಂಬುದು ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ದಾಸರ ಮಹಿಮೆಗಾಗಿ ಪರಮಾಶ್ಚ

ಯೌವಪಟ್ಟು, ಅವರನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಹೊಗಳುತ್ತಾ, ಪುನಃ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು ಶ್ರೀಗಳವಂದ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಮರಸ್ಥ ಇತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಕನಕದಾಸರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಅದ್ಭುತಪಟ್ಟರು

ಭಗವದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರಿಂದ ಹೀಗೆಯೇ ಇತರ ಅನೇಕ ಮಹಿಮೆಗಳು ನಡೆದುವೆಂದು ದಂತಕಥೆಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ. ಅವರು ಒಂದು ಸಾರಿ ಮಿಾನುಗಳನ್ನು ಹೂವು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರಂತೆ! ಮದ್ಯವನ್ನು ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನಾಗಿಸಿದರಂತೆ! ಒಂದಾನೊಂದು ಊರಿನ ಅನಾ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿವಾರಣೆಮಾಡಲು ಮೇಘಗಳೇ ಇಲ್ಲದೆ, ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿದ್ದ ಅಂತರಿಕ್ಷದಿಂದ ಕುಂಭವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದರಂತೆ! ಒಂದು ಸಾರಿ ಉಡುಪಿಯ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನ ಆಭರಣಗಳನ್ನೇ ಕನಕರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವರ ವಶಮಾಡಿ, ತನ್ನೂಲಕ ಅವರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದನಂತೆ! ಬೇರೊಂದು ಸಾರಿ ಮಾರಮ್ಮನ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಸಂಖ್ಯ ಕುರಿ ಕೋಣಗಳ ವಧೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿದರಂತೆ! ಇನ್ನೊಂದು ವೇಳೆ ತಮ್ಮ ನೇಚೀರಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಮದಿಸಿದ ಆನೆಯನ್ನು - ಕೇವಲ ಶಾಂತಭಾವದಿಂದ ಕಂಡು ಅದನ್ನೂ ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದರಂತೆ! ಆನಂತರಯನದ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ದೋಷವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ನಿವಾರಿಸಿದರಂತೆ! ತಿರುಪತಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಗ ಮುದ್ರಗಳಿಂದ ಬಂಧಿಸಿದ್ದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತು ಭಕ್ತ್ಯಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಭಕ್ತಪರಾಧೀನನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೂ ನರ್ತನ ಮಾಡಿಸಿ ಸಕಲರನ್ನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಮಗ್ನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದರಂತೆ! ಬೇರೊಂದು ಸಾರಿ, ಎಗ್ರಹಸ್ಥ ದೇವರ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಡೆಯಿದ್ದುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದರಂತೆ! ರಥೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಬಾರದೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ರಥವನ್ನು, ಕೀರ್ತನೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನುತಿಸಿ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ, ನಡೆಯಿಸಿದರಂತೆ! ಬೇರೊಂದು ವೇಳೆ ಅತಿಶಯ ಲೋಭಿಯಾದ ಸಾಹುಕಾರನೊಬ್ಬನನ್ನು ತಮ್ಮ ವೈರಾಗ್ಯಪರ ಪದಗಳಿಂದ ಉದಾರಿಯೂ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನೂ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರಂತೆ! ಬೇರೊಂದು ಸಾರಿ ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀರಂಗಧಾಮನನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಲೆಳಿಸಿ ದೇವಾಲಯದ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋದರಂತೆ! ಆದರೆ ಅವರ ರೂಪು

ವೇಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪೂಜಾರಿಗಳು ಅವರನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಮಾಡದೆ, ದೇವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶಕೊಡದೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗಿಬಿಡಲು, ಆಗ ಶ್ರೀ ದಾಸರು, ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ:—

“ಬಾಗಿಲನು ತೆಗೆಸಿ ಸೇವೆಯನು ಕೊಡು ಹರಿಯೆ | ಕೂಗುತಿಹ ಧ್ವನಿ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೇ ಭೇರಿಯೇ!” ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಹಾಡಿದರಂತೆ! ಒಡನೆ ಬೀಗ ಮುದ್ರೆಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತವಾಗಿದ್ದ ಬಾಗಿಲು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ತೆರೆದು, ಸ್ವಾಮಿಯು ದಾಸರಿಗೆ ದರ್ಶನವಿತ್ತನೆಂದೂ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ

ಆದರೆ ಈ ಮಹಿಮೆಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಕೇವಲ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಮಾಣರೂಪವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯಿದೆ. ಅದು ವಿಶೇಷ ಜನಜನಿತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಥಾಸಾಯಿಕರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸಿದೆ ಅದುದರಿಂದ ಸ್ಥಳಾಭಾವದಿಂದ ಇತರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿತದವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಒಂದು ಸಾರಿ ಉಡುಪಿಯ ಯಾ ತ್ರೆಗೆ ಹೋದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಕನಕದಾಸರೂ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು ಶ್ರೀಗಳವರು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವಸ್ಥಾನದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು ಸಹಸ್ರಾರು ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುವಾಸಿನೀವರ್ಗವು ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ನೆರೆದು ಅತಿಶಯ ಗದ್ದಲವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಕೂಳಕು ಒಟ್ಟೆಯ ಕನಕದಾಸರನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಿಡುವರಾಯ! ದಾಸರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲದಾಯಿತು ಆಗ ಅವರಿಗುಂಟಾದ ಮನದುಬ್ಬನವನ್ನೂ ಕಳವಳವನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಲಳವಲ್ಲ! ಆದರೆ ಮಾಡುವುದೇನು? ಆ ದಿನ ಹೇಗಾದರೂ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದು ಹುಟ್ಟಿತೊಟ್ಟು, ಮಹಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು, ಶೂದ್ರನ ನೆರಳು ದೇವರ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತದೆಂದು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ಉಪಾಯ ತೋರದಾಯಿತು? ಆದರೂ ದಾಸರು ಹತಾಶರಾಗದೆ, ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆದ್ದ ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು “ತೊರೆದು ಬೇರಿಸಬಹುದು ಹರಿನಿಮ್ಮ ಚರಣವ |

ಬರಿದೆಮತ್ತಾರನ್ನು ಅರಿತುಪೇಳುವೆನಯ್ಯ!" ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ, ಸ್ತುತಿಸತೊಡಗಿದರು ಆಹಾ ಅವರ ನಿರ್ಮಲ ಮನೋಭಾವನೆಯೆಂಥಾ ದೋ! ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು, ಒಡನೆ ಕನಕದಾಸರಿದ್ದ ಕಿಟಕಿಯ ಕಡೆಗೆ ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟನು, ಶ್ರೀವರನ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪರಿಪರಿಯ ಪೂಜಾ ನೈವೇದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಗಳವರು, ಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಗ್ರಹದ ಮುಂಭಾಗವು ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿ, ಹಿಂಭಾಗವು ಕಾಣತೊಡಗಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಭ್ರಾಂತರಾದರು. ಆಗಲವರು, ಕನಕದಾಸರ ಭಕ್ತಿಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರನ್ನು ಪುನರಾರ್ಪಿಸಿದರು ಸ್ವಾಮಿಯ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿಯನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಹದಾನಂದದಿಂದ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸುಸಿಕೊಂಡು ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದ ದಾಸರನ್ನು ಕಂಡು, ಅವರ ಮಹಿಮೆಗಾಗಿ ಅದ್ಭುತಪಟ್ಟು, ನೆರೆದ ಸಮಸ್ತ ಜನರೂ ಅವರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿದರು ದಾಸರ ಪ್ರತಿಫೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಅವರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶೂರರ ಮೊತ್ತವು, ಮಹದಸರಾಧವಾಯಿತೆಂದೂ, ತಮ್ಮನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಅವರನ್ನು ಪಾದಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು ಯಾವ ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ, ಕನಕದಾಸರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯು ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟನೋ ಆ ಕಿಟಕಿಗೆ 'ಕನಕನಕಿಡಿ' ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಿಡುಹೋಯಿತು ಈಗಲೂ ಉಪುಸಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಆ ಕಿಟಕಿಯ ಮೂಲಕ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವಿಕೆಯೇ ಪುಣ್ಯಸ್ತದವೆಂದು ಜನರ ಭಾವನೆಯಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನು ಭಕ್ತರಾಧಿನನು ಎಂಬ ತನ್ನ ಬಿರುದನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೬

“ಕವಿತೆ”

ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು ಕೇವಲ ಹುಡುಗರಾಗಿದ್ದ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ! ಅವರು ಕೆಲವು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ವಾಙ್ಮಯ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕರ್ಣಾಟಕ

ಮೇಲದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಚಾರವಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸಿವೆ. ಅವರು ಪಂಡಿತ ಕವಿಗಳಲ್ಲ — ಪರಕವಿಗಳು. ಅವರು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೆಲ್ಲ-ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ವಿಚಾರಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲೂ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಲೋಕದ ಸಮಸ್ತ ವಿದ್ಯಾವೈದ್ಯಾಧಿಗಳಿಗೂ ಆದಿಮೂಲಸ್ವರೂಪನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನನ್ನೇ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಸ್ವಾಧೀನಗೊಂಡುದರಿಂದ, ಅವರಿಗೆ ಮೃದುಮಧುರ ವಚನಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಂತಹ ಮನೋಹರ ಕವಿತಾನಿಧಿಯೂ ಸ್ವಾಧೀನವಾದಳು. ಅದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಸಾರ, ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ, ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತ್ರೆ, ನಳಚರಿತ್ರೆ, ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ ಇವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಬಂದಿವೆ.

೧. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಸಾರ:—ಇದು ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ನೂರೊಂಟು ಪದ್ಯಗಳ ಗ್ರಂಥವು ಇದರಲ್ಲಿ ದಾಸರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಮೈರಾಗ್ಯಪರವಾದ ಅನೇಕ ಮನೋಹರ ಪದ್ಯಗಳೂ ಇವರಲ್ಲಿವೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅನೇಕ ತತ್ವರಹಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿವೆ.

೨. ಮೋಹನತರಂಗಿಣಿ:—ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು ತಮ್ಮ ಉದರಶೂಲೆಯ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಶ್ರೀ ಮಹಾಶಿವರನನ್ನು ಬೇಡಿ, ಆತನಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪ್ತರಾಗಿ, ರಾಣೀಬೆನ್ನೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು ಕದರಮಂಡಲಿಗ್ರಾಮದ ಅಂಜನೇಯಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೪೨ ಸಂಧಿಗಳೂ ೨೨೦೫ ಸಾಂಗತ್ಯರೂಪದ ಪದಗಳೂ ಇಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯ ಮಹಿಮೆಯು ಕರ್ಣಪ್ರಾಯನಾಗಿದೆ ದಾಸರು ಈ ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ,

“ಹರಿಶರಣರವೆಚ್ಚು ಬುಧಜನುಗೆಮೆಚ್ಚು | ದುರಿತಾಟವಿಗೆ ಕಾಳ್ಕಿಚ್ಚು ||
ವಿರಹಿಗಳಿಗೆಮೆಚ್ಚು ವೀರಗಿವುಚ್ಚು ಕೇ | ಧ್ವನಿಗಿದು ತನಿಬೆಲ್ಲದಚ್ಚು ||”
ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

೩. ನಳಚರಿತ್ರೆ:—ಇದರಲ್ಲಿ ಷಟ್ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ನಳಮಹಾರಾಜ-ದಮಯಂತಿಯರ ಪುಣ್ಯಚರಿತ್ರೆಯು ೪೮ ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೪. ರಾಮಧಾನ್ಯಚರಿತ್ರೆ:—ಇದೊಂದು ೧೫೬ ಪದ್ಯಗಳ ಭಾಮಿನೀ ಷಟ್ಪದೀ ಗ್ರಂಥವು. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಮಧಾನ್ಯ-ಎಂದರೆ ರಾಗಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ತೆಯು ಬಹು ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಧಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನರೆದಲೆಗ ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತಂತೆ! ಇದಕ್ಕೆ ರಾಗಿ ಎಂಬ ಹಸರ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು, ದಾಸರು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥವು ಇನ್ನೂ ಅಚ್ಚಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತ್ರೆಕಾರರು ಅದರ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ರಾವಣವಧೆಯನಂತರ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹೊರಟು ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಅವರು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸವಿದು, ಅವರು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಬಯಸಿದನಂತೆ. ಆಗ ಅವರು ನರೆದಲೆಗ, ನೆಲ್ಲು, ಹಾರಕ, ಬರಗು, ಜೋಳ, ಕಂಬು, ಸಾವೆ, ನವಣೆ, ಗೋಧಿ ಮುಂತಾದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತಂದು ಸುಂದರರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಕೇಳಲು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದನ್ನು ಹೊಗಳಿದದ್ದು ಒಂದೊಂದು ಧಾನ್ಯವೂ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹೊಗಳಿಕೊಂಡಿತು. ಕೊನೆಗೆ ನರೆದಲೆಗನಿಗೂ ವ್ರೀಹಿ (ನೆಲ್ಲ) ಗೂ ವಾಗ್ವಾದವಾಯಿತು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಎರಡನ್ನೂ ಆರಾರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸೆಳೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಹೊರಟುಹೋದನು. ಆರು ತಿಂಗಳ ತರುವಾಯ ಗೌತಮನು ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಾಜಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆತರಲು, ಇಂದ್ರನು ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ನರೆದಲೆಗನು ಸಾರವೈದ ಯನೆಂದೂ ವ್ರೀಹಿಯು ನಿಸ್ಸಾರವಾದುವೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ನರೆದಲೆಗನಿಗೆ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನರೆದಲೆಗನು 'ರಾಘವ' ಎಂಬ ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲೆಂದು ನುಡಿದನಂತೆ. 'ರಾಘವ' ಪದದ ಅಪಭ್ರಂಶಸ್ವರೂಪವೇ, ಈಗಿನ ರಾಗಿ' ಎಂದಾಯಿತು, ಎಂಬದಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

೫. ನೃಸಿಂಹಸ್ತವ:—ಇದೊಂದು ೯೭ ಸಾಂಗಳ್ಗೆ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರಂಥವು.

ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಇವರು ಹಾಡಿರುವ ಅನೇಕಾನೇಕ ದೇವರ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಮೈರಾಗ್ಯಪರನಾದ ಅನೇಕ ಮೈಷ್ಠವ ಪಂಥದ ತತ್ತ್ವ ವಿಚಾರಗಳು ಹೊರಡುತ್ತವೆ ಕನಕದಾಸರು ಹೇಳಿರುವ ಈ ತತ್ತ್ವ ಪದಗಳು-ಲಿಂಗವಂತ ಕವಿಯಾದ ಸರ್ವಜ್ಞನ ವಚನಗಳಂತೆಯೇ, ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದಲೂ, ಗುಂಭಾರ್ಥದಿಂದಲೂ ನುಡಿದುವುಗಳಾಗಿವೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಮಾಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲ ಅವುಗಳಿಗೆ 'ಕನಕನ ಗುಟ್ಟು' 'ಕನಕನ ಮುಂಡಿಗೆಗಳು' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

“ಹಲವು ಜೀವನವ ಒಂದೆಲೆ ನುಂಗಿತು | ನೆಲೆಯಾದಿ ಕೇಶವನು ಬಲ್ಲ
ಈ ಬೆಡಗಾ || ಪ || ”

“ಹರಿಯನುಂಗಿತುಹರ-ಬ್ರಹ್ಮನನುಂಗಿತು | ಸುರರಿಗುಂಟಾದ ದೇವರ
ನುಂಗಿತು | ಉರಿಗಣ್ಣಶಿನನ ಒಂದೆಲೆ ನುಂಗಿತೋದೇವ | ಹರಿಯ ಬಳಗ
ವನು ಒಂದೆಲೆ ನುಂಗಿತು || ೧ || ಎಂಟುಗಜಗಳನು ನುಂಗಿತು ಮತ್ತೆತಾ |
ಉಂಟಾದಗಿರಿಯ ತಲೆಯನು ನುಂಗಿತು | ಕಂಠವಪಿಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮನನುಂಗಿತೆಲೊ
ದೇವ | ಎಂಟಾರುಯೋಕ ಒಂದೆಲೆನುಂಗಿತೋ || ೨ || ಗಿಡವನುಂಗಿತು ಗಿಡ
ದೊಡತೊಟ್ಟನು ನುಂಗಿತು | ಗಿಡವನಾ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳ ನುಂಗಿತು || ಬೆಡಗ
ಬಲ್ಲರೆಪೇಳಿ ದೇವ ಕನಕದಾಸ ಎ | ನೊಡೆಯಾದಿಕೇಶವ ಬಲ್ಲ ಈ ಬೆಡಗ ||”

“ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದಾತನು ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಮೃಗ | ಕೈಯಿಲ್ಲದಾತನೆಚ್ಚಾ | ಮಣ್ಣಿ
ಲಿಹೊರಳುವ ಕಾಲ್ಪಿಲ್ಲದಾತನು | ಗಣ್ಣಿವಿಲ್ಲದೆಸಿಡಿವಾ ||”

“ಸುಟ್ಟುಬೀಜವಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯಬಾರದಕಾಯಿ | ಬೆಟ್ಟದಿನಾರವನು ||
ತೊಟ್ಟುಇಲ್ಲದಹಣ್ಣು | ಮುಟ್ಟಿಕಾಯ್ವನು ಒಬ್ಬ ಹುಟ್ಟು ಬಂಜೆಯಮಗನು ||”

ಹೀಗೆ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಕವಿತಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು
ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ನುಡಿದ ವರಕವಿಗಳ ಪದಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ
ನಮ್ಮವರಿಗೆ ಈಗೀಗ ಪೂಜ್ಯಭಾವವುಂಟಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತೋಷಪ್ರದವು.

ಉ ಪ ಸ ಂ ಹಾ ರ

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು, ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ದ್ವೈತಮತವನ್ನು ಪ್ರಜಾಸಾಮಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸುವ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಶ್ರಮೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ, ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯಸ್ವಾಮಿಗಳು, ವಾದಿರಾಜರು, ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರು ಮುಂತಾದ ಮಹಾಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದು, ಅವರಂತೆಯೇ ಮೃದುಮಧುರ ಕನ್ನಡದ ಪದಪದ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಹರಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಿದರು ಇವರು ಜನ್ಮಿಸಿದ-ದೇಹವಿಟ್ಟು ಗೊತ್ತಾದ ತಿಥಿವಾರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ತಿಳಿಯುವ ಕೊನಗೆ ಜನಿಸಿದ ಸಂವತ್ಸರವೂ ಇನ್ನೂ ಸಂದೇಹಾಸ್ಪದವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇವರು ೯೮ ವರ್ಷಕಾಲದ ತಮ್ಮ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಜೀವಿತವನ್ನು ಹರಿಭಜನ, ಹರಿಸೇವೆ, ಹರಿ ಮಹಿಮಾವರ್ಣನೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲೇ ಕಳೆದು, ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ದೇಹದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬೇಸರವುಂಟಾಗಲು ಕಾಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀಮದಾದಿಕೇಶವ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು —‘ದೇವಾ, ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಹೃತ್ಯಮಲದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡು’ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರಂತೆ! ಸ್ವಾಮಿಯು ‘ಆ’ ಎಂದು ಬಾಯಿ ತೆರೆಯಲು, ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು ಒಡನೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆಂದೂ ಒಂದು ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ಈಗಲೂ ಕಾಗಿನಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಆದಿಕೇಶವಸ್ವಾಮಿಯ ವಾದಸಮಾಪದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ‘ಕನಕದಾಸರೆಂದು’ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರದ ಗ್ರಂಥವು ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ದಾಸರು ನುಡಿದಿರುವ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೂ ಮನನಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಕನ್ನಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕ ಕವಿಗಳಲ್ಲೂ, ಭಕ್ತ-ಭಾಗವತರಲ್ಲೂ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ವಹಿಸುವುದಾದರೆ, ಮೂಲೆಗೆ ಮುಪ್ಪಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಎಷ್ಟೋ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪುನರುಜ್ಜೀವಿತವಾಗುವುವು. ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವ ಕವಿಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲ-ಮಹಾಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳು ಅನೇಕ ಮಂದಿಯಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪರಿಚಯವಾದರೆ, ಜಗತ್ತಿನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಕರ್ಣಾಟಕದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, ಹಿಂದಿನ ಯಶೋವೈಭವಗಳು ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುವು.

ಭಾಷೆ—“ಎಂಜಲೆಂಜಲು ಎಂಬರಾನುಡಿ | ಎಂಜಲಲ್ಲವೆ ವಾರಿಜಲ
ಜರ | ದೆಂಜಲಲ್ಲವೆ ಹಾಲುಕರುಂನ ಎಂಜಲೆನ್ನಿಸದೆ || ಎಂಜಲೆಲ್ಲಿಯದೆಲ್ಲಿ
ಯುಂಪರ | ಕೆಂಜಲಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಭಾವಿಸ | ಲೆಂಜಲುಂಟೇ ದೇವ ರಕ್ಷಿಸು
ನಮ್ಮನನವರತ ||”

ತೊಲಗುವರು ಕಡೆಕಡೆಗೆ ತಾ ಹೊಲೆ | ಹೊಲೆಯೆನುತ ಕಳವಳಿಸಿ
ಮೂತ್ರದ, ಬಿಲದೊಳಗೆ ಬಂದಿಹುದಕಾಣದೆ ಬರಿದೆಮನನೊಂದು || ಜಲದೊ
ಳಗೆ ಮುಳುಗಿದರೆ ತೊಲಗದು | ಹೊಲೆಗೆಲಸ ವೀದೇಹದೊಳು ನೀ | ನೆಲೆಸಿರಲು
ಹೊಲೆಯುಂಟೆ ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮನನವರತ ||”

“ಗೋಪುರದ ಭಾರವನ, ಗಾಂವಿಯ | ರೂಪು ದೋರಿದ ಪ್ರತಿಮೆಯಂ
ದವಿ | ಈಸುಯ ಸುಸಾರಭಾರವನಾರು ತಾಳುವರು || ತಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೊಂದು
ಮನುಜನು | ಕಾವನನೈದುವನು ವಿಶ್ವ | ವ್ಯಾಪಕನು ನೀನಹುದು ರಕ್ಷಿಸು
ನಮ್ಮನನ ||”

ಯಾವ ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು “ಗಿ಼ಯಮರಿಯನು ತಂದು ಪಂಜರ |
ಮೊಳಗೆ ಪೊಟ್ಟಿ ಕಲಿಸಿ ಮೃದುಮಡಿ | ಗಳನು ಲಾಲಿಸಿ ಕೇಳ್ವ ಪರಿಣತರಂತೆ
ನೀನೆನಗೇ || ತಿಳುಹಿಮತಿಯನು ಎನ್ನ ಜಿಪ್ಪೆಗೆ | ಮೊಳಗುನಂದವಿ ನಿನ್ನ ನಾಮಾ |
ವಳಿಯ ಪೊಗಳಿಕೆಯಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸು ನಮ್ಮ, ರತ ||”

ಎಂದು ನುಡಿದು, ಕೇವಲ ಪರತಂತ್ರರೂಪ-ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲೂ
ಸ್ವಾವ್ಯ-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಹಿಸದೆ, ತಮ್ಮ ದೇಹಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ
ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಮದಾದಿದೇವನೇ ಅಧಿಪತಿಯೆಂದೂ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ
ಆತನೇ ನಡೆಸುಪಡೆದನೆಂದೂ ನಂಬಿ ಹೇಗೆ ಆತನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ-ಅರ್ಥಾತ್-
ಲೋಕಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರೋ, ಅಂತಹ ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮಭಾವನೆಯು
ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾಟಕರಲ್ಲೂ-ಭಾರತೀಯರಲ್ಲೂ ನೆಲೆಗೊಂಡು, ಅವರೂ ಆಸ್ತಿಕರೂ
ಭಗವದ್ಭಕ್ತರೂ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳೂ, ದೇಶಸೇವಾತತ್ಪರರೂ, ಭಾಷಾಸೇವಾ
ನಿರತರೂ, ಆಗುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರಾದ ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರ ಹೃದಯಾಂ
ತರ್ವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಮದಾದಿಕೇಶವಸ್ವಾಮಿಯು ಪರಮಾನುಗ್ರಹಮಾಡಲಿ.

ತಥಾಸ್ತು.

ರಾಗ ಕೇದಾರಗೌಳ ಅಟಿತಾಳ

ತನುನಿನ್ನದು ದೇ | ವನ ನಿನ್ನದಯ್ಯ || ಪ ||
ಅನುದಿನದಲಿ ಬಾಹೋ | ಸುಖದುಃಖ ನಿನ್ನದಯ್ಯ || ಅ, ಪ ||

ಸವನುಡಿ ವೇದವುರಾಣಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳ | ಕವಿಯಿಂದ ಕೇಳ್ವ ಸತ್ಯಧೆ
ನಿನ್ನದೊ || ನವನೋಹನಾಂಗೇರ ರೂಪವ ಕಣ್ಣಿಲಿ | ಎವೆ ಇಕ್ಕದೆ ನೋಡುವ
ನೋಟ ನಿನ್ನದಯ್ಯ || ೧ ||

ಒಡಗೂಡಿ ಗಂಧಕಸ್ತೂರಿ ಪರಿಮಳಗಳು | ಬಿಡದೆ ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಬುದು
ನಿನ್ನದು || ಪಡುರಸದನ್ನಕ್ಕೆ ನಲಿದಾಡುವ ಜಿಹ್ವೆ ! ಕಡುರುಚಿಗೊಂಡರೆ
ಆ ರುಚಿ ನಿನ್ನದಯ್ಯ || ೨ ||

ಮಾಯಪಾತದ ಬಲೆಯೊಳು ಸಿಕ್ಕಿ ತೊಳಲುವ | ಕಾಯಪಂಚೇಂದ್ರಿ
ಯಂಗಳು ನಿನ್ನವು || ಕಾಯಜಪಿತ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿಕೇಶವ | ರಾಯ
ನೀನಲ್ಲದೆ ನರರ ಸ್ವತಂತ್ರವೇ || ೩ ||

ಶ್ರೀ ಕನಕದಾಸರು

ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳ ಸಂಚಿಕೆ
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಕ್ತವೃಂದಶಿರೋಮಣಿ
ಮಿರಾಬಾಯಿ

— ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ —

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಣಾ
(ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

— ೨೦೪ —

ಮುನ್ನುಡಿ:—

ನಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತ ಕಥಾನಾಯಕೆಯಾದ ಮಾರಾಚಾಯಿಯು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರಳು. ಈ ಮಹಾಮಹಿಮಳ ಪವಿತ್ರನಾಮವು, ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣನಾಗಿ ಹಿಮಾಲಯಾ ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತಗಳೂ, ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇಶ ಸಿಂಧುದೇಶಗಳೂ ಮೇರೆಗಳಾಗರಲು, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವಿಶಾಲ ವಾದ ಆರ್ಯವರ್ತದ (ಉತ್ತರ ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನ) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿ ಹೊಳಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಂದಲೂ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆಯೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ! ಹಿಂದಿ-ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ಈ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಕಿಂದ ಗಾನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ತೋತ್ರಗೀತಗಳು ಸರಿಗಮಗಳ ತಲೆಬಾಲಗಳನ್ನರಿಯದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಬಂಡಿ ಹೂಡೆವವನಿಂದ-ದನಗಳನ್ನು ಕಾಯುವ ಗೊಲ್ಲನಿಂದ-ಮುಷ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿಯ ಭಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಮನೆಮನೆ ತಿರುಗುವ ಭಿಕ್ಷುಕ ಭಿಕ್ಷುಣಿಯರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಸಂಗೀತಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲಾಪ್ರವೀಣರಾದ ಘನವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ರಾಜಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನ-ಧರ್ಮಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿ ಸಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ. ಭಾಷಾಭೇದದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಕೆಯು ಸಾಡಿದ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದರೂ, ಈ ಧನ್ಯಾತ್ಮಕ ಪರಮ ಪಾಪನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅರಣ್ಯ ಭಾರತೀಯರಿಂದಲೂ ಸರನಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಈಕೆಯ ಜೀವಿತವು ಅನೇಕ ವಿಚಿತ್ರಘಟನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ರಾಜ ಪುತ್ರಿಯಾಗಿ ಜನಿಸಿದುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಣಿಯಾಗಿದ್ದು, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ, ಪರರದ್ಯಷ್ಟಿಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ಫರದೆಯೊಳಗಡೆ (ಘೋಷಾದಲ್ಲಿ) ಇರಬೇಕಾದ ಈಕೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯಂತೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಂಚರಿಸಿ ಕೀರ್ತನಾ-ಪ್ರಸಂಗ - ಭಗವದ್ಗುಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನ ಸಮಾಜ ದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತಿರುವಳು. ಪತಿಗೃಹದಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಪಟ್ಟದರಸಿಯಾಗಿ ವಿವಿಧ ಬೋಗಬಾಹುಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಣಿಯಾಗಿ-ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ವಿಷಯಸೌಖ್ಯ ಶರದಿ

ಯಲ್ಲಿ ಮುಳಗಿರಬೇಕಾದ ತುಂಬು ಯಾವನದಲ್ಲಿ, ಕೇವಲ ಎರಕ್ಕಳಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ
ಜಾರಿಣಿಯಾಗಿ, ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿನಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ, ಶ್ರೀವರನ ಭಜನೇವೆಗೆ
ಲ್ಲ ಕಾಲಕಳೆದಿರುವಳು. ಆರ್ಷೇಯ ಹಿಂದೂಧರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸತಿಗೆ ಪತಿ
ಯೇ ಅಧಿಪತಿಯಾದುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಆಸ್ವತಂತ್ರಳಾದ ಸತಿಯು ಸರ್ವವಿಧ
ದಲ್ಲೂ ಪತಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವಲ್ಲಿ ಈ ಪುಣ್ಯವತಿಯು ಒಂದು
ಬಗೆಯಿಂದ ಪತಿಯ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದರೂ, ಅನನ್ಯ ಸಾಧಾರಣ
ವಾದ ಕೀರ್ತಿಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿರುವಳು. ಈಕೆಯ ಈಬಗೆಯ ಜೀವಿ
ತವು ಭಾರತದೇಶೀಯ ಸ್ತ್ರೀ ಜೀವಿತದಲ್ಲೇ ಒಂದು ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಉಂಟುಮಾ
ದಿದ್ದರೂ, ಆತ್ಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವರ್ಗಕ್ಕಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ
ಪರಮಾವಧಿಯು ಎಷ್ಟೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿರುವುದು

ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಕ್ತಿಪಾಶದಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ ಸ್ವಾಧೀನಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಮಾ
ರ್ಥ್ಯವೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಪುರುಷನಿಗೆ ಮಾತ್ರವುಂಟು, ಅಬಲೆಯರು ಆ ಕಾ
ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಈ ಮಹಾಮಹಿಮಳ ಚರಿತ್ರೆಯು
ಸುಳ್ಳೆನ್ನಿಸಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀರಾಂತನನ್ನು ಭಜಿಸಿ ವಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರೆಂ
ಬುದಿಲ್ಲ. ದ್ವಿಜದ್ವಿಜೇತರೆಂಬುದಿಲ್ಲ ಎಂಬಂಶವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಕರಿಸುವುದು.
ಭಗವಂತನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಉನ್ನತಿ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗಳ-
ಸಿರಿತನ ಬಡತನಗಳ-ಪುಂಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳ-ವಯೋಭೇದಗಳ ಗಣನೆಯಿಲ್ಲ ! ಅಲ್ಲಿ
ಬೇಕಾಗಿರತಕ್ಕದು ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಭಾಗ್ಯವೊಂದೇ ! ನಮಗೆ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವ
ತಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಅಗಾಧವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಜಾತಿಮತಗಳ ಭೇದಭಾ
ವನೆಗಳಲ್ಲ; ಭಗವಂತನ ಬಲಿಮೆಗೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದುದು ಅವ್ಯಭಿಚಾರಭ
ಕ್ತಿಯೊಂದೇ ! ಇಂತಹ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೇ ಹೃದ
ಯೇಶನನ್ನಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡು ಆರಾಧಿಸಿ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಚಕ್ರವ
ರ್ತಿನಿಯನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ, ಈ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ
ಇತರ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೇಗೋಹಾಗೆಯೇ ಗುಣಗ್ರಹಣಶೀಲರಾದ ಕರ್ಣಾ
ಟಕ ಮಹಾಜನರೂ ಯುವಕ ಯುವತಿಯರೂ ಬಾಲಕ ಬಾಲಿಕೆಯರೂ ಯ
ಥಾವೂರ್ವವಾಗಿ ಆದರಿಸುವವರಾಗಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ.)
೧೧-೧೨-೧೯೨೬)

ಇತಿ ಸುಜನ ವಿಧೇಯ,
ಯಂ. ರಾಮರಾಜ್.

ಸುಬೋಧ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಕ್ತವೃಂದಶಿರೋಮಣಿ
ಮೀರಾ ರಾಜಾ ಯಿ

ಮೀರಾ ಶೋಗಿರಿಧರ ಗೋಪಾಲ ದೂಸರಾ ನ ಕೋಯಿ

ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಕ್ತವೃಂದಶಿರೋಮಣಿ

ಮಿರಾಬಾಯಿ

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

“ಅನಂದಸಾಗರ”

ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯಾದ ಈ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸಿ, ಅಜರಾ ಮರನಾದ ಕೀರ್ತಿಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ನಾರೀಮಣಿಯರಲ್ಲಿ, ಅನೇಕರು ಪತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚಿತೆಯನ್ನೇರಿ, ಪಡಲಾಗದ-ನುಡಿಯಲಾಗದ ಕಷ್ಟ ಸಂಕಟಗಳಿಗೀಡಾಗಿ, ಅನ್ನ ನೀರುಗಳನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ಕಾಡುಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆದು ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆಯರೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು ಕೆಲವರು ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಫರದೆಯೊಳಗಡೆ ಅಡಗಿ ಬೆಳೆದವರಾಗಿದ್ದರೂ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ರಾಜನೀತಿ ರಾಜ್ಯವ್ಯವಹಾರಗಳಿಂದಲೂ, ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋತ್ತಮರಾದ ವೀರಪುರುಷರಿಗೆ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಕುಂದುತಾರದೆ, ಪ್ರಭುತ್ವದ ದರ್ಪಕ್ಕೆ ಲೋಪವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಎದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕಲಾಕುಶಲತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಪಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಘನತೆಗೇರಿದರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಕೋಟ್ಯಂತರ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು-ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ದಾನಧರ್ಮಾದಿ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ವ್ಯಯಗೊಳಿಸಿ ಶಾಶ್ವತಕೀರ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಕಥಾ ನಾಯಿಕೆಯಾದ ಶ್ರೀ ಮಿರಾಬಾಯಿಯ ಮಾರ್ಗವೇ ಬೇರೆಯಾಯಿತು. ಮೇಲ್ಕಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಐಹಿಕಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಸಾಧ್ವೀ ಮಣಿಯು, ರಾಜ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯ-ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳ ಎಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಶಮಾ

ತ್ರವೂ ಇಷ್ಟುಸ ಡದೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವಾನನನ್ನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವವೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, ಭಕ್ತಿಭಾವನೆಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾದಳು,

ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ಬಂಧನವು ಪ್ರೇಮವು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ತಂದೆ, ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು, ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರು, ಗಂಡಹೆಂಡಿರು, ನಂಟರಿಷ್ಟರು, ಇವರುಗಳನ್ನು ಅ-ದೃಷ್ಟವಾದ ಒಂದು ಪಾಶದಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟಿರುವುದು ಈ ಪ್ರೇಮವೇ! ರಾಜ ಪ್ರಜೆ-ಸ್ವಾಮಿಭೃತ್ಯ-ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಇವರಲ್ಲಡಗಿರುವ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೂ ಈ ಪ್ರೇಮವೇ ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ - ಹಸು ಆಡು ನಾಯಿಗಳಿಂದ ಹುಲಿ ಸಿಂಹ ತೋಳಗಳವರೆಗಿನ ದುಷ್ಟ ಮೃಗಗಳಲ್ಲೂ—ಗುಬ್ಬುಪಾರಿವಾಳಗಳಿಂದ ಹದ್ದು ಹೆಗ್ಗಿಡುಗಗಳ ವರೆಗಿನ ಪಕ್ಷಿವರ್ಗಗಳಲ್ಲೂ ಹುಳುಹುಪ್ಪಟೆ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳಲ್ಲೂ ಈ ಪ್ರೇಮವೇ ಅಖಂಡ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಅಧಿಪತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಪ್ರೇಮಪಾಶದಿಂದ ಬಂಧಿತರಾಗಿಯೇ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ದುಃಖ, ತಾಪತ್ರಯ, ಮನೋವ್ಯಥೆ, ಕಷ್ಟ-ನಿಷ್ಕರಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದನ್ನೂ, ತಂದೆಯು ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಅಸಹನೀಯ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನಾದರೂ ಅನುಭವಿಸಿ ಕುಟುಂಬಭರಣಮಾಡುವುದನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಮೃಗಗಳಾದರೂ ತಮ್ಮ ಕಂದಗಳ ವ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಬೇಟೆಗಾರನ ಪಾಶಕ್ಕೆ ಒಡಲನ್ನಿಡುತ್ತಿರುವುದು ಎಷ್ಟೋವೇಳೆ ಕಂಡುಬರುವುದು - ಒಂದರೊಡನೊಂದು ವ್ರಾಣಾಂತೃದವರೆಗೂ ಹೊಡೆದಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಪ್ರೇಮವೆಂಬ ಈ ಪಾಶವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ದುರ್ದೈವವೆಂಬ ಕಡಿಯಿತೆಂದರೆ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವಿತವು ಕಾಳ್ಕಿಚ್ಛಿನಂತೆಯೂ-ಅಗ್ನಿವರ್ಪಿತದ ಮಹಾ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಗಳಂತೆಯೂ ಉದಯ ಭಸ್ಮರಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯವೇನು!—ಹಾಗಾದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು?

ಈ ಪ್ರೇಮವೇ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ-ಸಾನಗತ್ಯ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ತಾಯಿತಂದೆಗಳೂ, ಗುರುವೂ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲೂ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲೂ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯ-ಶಿಷ್ಯವಾತ್ಸಲ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಮನುಷ್ಯನು ದೀನ-ಅಂಗಹೀನರಲ್ಲೂ

ಮನುಷ್ಯೇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ ತೋರಿಸುವ ಈ ಪ್ರೇಮವನ್ನೇ ದಯೆ ಕನಿಕರ ಮಮತೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ! ಹಾಗೆಯೇ ಮಕ್ಕಳು ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ, ಶಿಷ್ಯನು ಗುರುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ, ಭಕ್ತನು ಭಗವಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರೇಮವು ಭಕ್ತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಪತಿಪತ್ನಿಯರ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ರಬೇಕಾದ ಈ ಪಾಶವು ಪ್ರೇಮವೆಂಬ ಅದರ ಸಹಜನಾಮದಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೂ, ವಿಶ್ವಕುಟುಂಬಿಗಳಾದ ಸಾಧುಸಂತ ಮಹನೀಯರೂ ಜಗತ್ತಿನಮೇಲೂ, ವಾಪಿಗಳಾದ ಜಗದಜೀವಿಗಳ ಮೇಲೂ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವುದೇನು ಪ್ರೇಮವೋ ವಾತ್ಸಲ್ಯವೋ ದಯೆಯೋ ಮರುಕವೋ ಕನಿಕರವೋ ಅಥವಾ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೊತ್ತದ ಒಂದು ಅಪ್ರತಿಮ - ಅನಿರ್ವಾಚ್ಯ ಮನಸ್ಸಿತಿಯೋ ?

ತಾಯಿಮಕ್ಕಳು ಗುರುಶಿಷ್ಯರು ಪತಿಪತ್ನಿಯರು ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು-ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು ರಾಜಪ್ರಜೆಗಳು ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಿಕಟಸಂಬಂಧವೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಆಗಲಿಹೋಗಲಾರದ ಜೀವಿತಾಶಯವೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಪ್ರೇಮವು ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಷ್ಟು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಎಂತೋ ಇದ್ದು ಪರಸ್ಪರರ ಅಕೃತ್ರಿಮ ಮನೋಭಾವನೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದು ವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆಕಾಣದ-ಆದರೆ ಭವದ ಬಂಧನವನ್ನೇ ನೀಗಿಸುವ ಭಗವಾನನಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರೇಮವು ಉದಯಿಸುವ ಮಾರ್ಗವೇನು? ಅಜ್ಞಾನಿ ಮನುಷ್ಯಪ್ರಾಣಿಗೆ ತನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅಶನವಸನಗಳನ್ನು ತಂದುತ್ತ ಪೋಷಿಸದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೂ, ಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೆರವಾಗಿ ಸಹಾಯಮಾಡದ ಸರ್ವೇಶನಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯೂ ಉಂಟಾಗುವ ಮಾರ್ಗವಾವುದು ? ಹಾಗೆ ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಆದ ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ಭಕ್ತಿಯು ಉದಯಿಸದಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಭವಬಂಧ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವೇನಿದೆ ?

ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಮಾನವನ ದೃಷ್ಟಿಯು ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಲೌಕಿಕದ ಹಲವು ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅವ್ಯಕ್ತನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ-ಆ ದೇವದೇವನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ನಲೆಗೊಂಡು ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕ

ವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಮಹಾಮಹಿಮರಾದ ಪೂರ್ವಿಕ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಒಂದು ಸೋಪಾನಪದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಟ್ಟಿರುವರು. ಆ ಸೋಪಾನಪದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಅಂತಸ್ತುಗಳುಂಟು. ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದನ್ನಾಗಿ ಏರಿಹೋದರಲ್ಲದೆ, ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ದೊರೆಯಲಾರದು. ಶ್ರವಣ, ಕೀರ್ತನ, ಸ್ಮರಣ, ಪಾದಸೇವನ, ಅರ್ಚನ, ವಂದನ, ದಾಸ್ಯ, ಸಖ್ಯ, ಆತ್ಮನಿವೇದನ ಎಂಬವೇ ಆ ಸೋಪಾನಪದ್ಧಿಯ ಒಂಬತ್ತು ಅಂತಸ್ತುಗಳು. ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಭಗವಾನನು ಜಗದ್ರಕ್ಪಣೆಗಾಗಿ ವಿವಿಧ ಕಾಲದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿರುವ ಅವತಾರಗಳ-ಮಾಡಿರುವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳ ಅಧವ ಅದ್ಭುತ ಸೃಷ್ಟಿಚಮತ್ಕೃತಿಯ ದಿವ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪುರಾಣಗಳ-ಕಥೆ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಮೂಲಕ ಕೇಳಬೇಕಾದುದು (ಶ್ರವಣ) ಪ್ರಥಮ ಕರ್ತವ್ಯವು ತರುವಾಯ ಹಾಗೆ ಶ್ರವಣಮಾಡಿದ ಭಗವಂತನ ಗುಣಮಹಿಮೆಗಳನ್ನೇ-ನಿರಂತರ ಮನಸ್ಸಿನೆದುರಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಆ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲೇ ಐಕ್ಯಹೊಂದುವಂತೆ ಹಾಡಿ-ಸ್ತುತಿಸಬೇಕಾದುದು (ಕೀರ್ತನ) ಅವಶ್ಯಕವು. ಶ್ರವಣ ಕೀರ್ತನಗಳಿಂದ ಪಾರವಾದ ಭಗವದ್ವಿಚಾರಗಳು ಮನಸ್ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಗೊಂಡು ಬೇರು ಬಿಡಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಸದಾ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು (ಸ್ಮರಣ) ಭಗವನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾದ ಅಭಿಮಾನ ಅಹಂಕಾರಾದಿಗಳ ಬಂಡನೆಯಾಗಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾದುದರಿಂದ ನಿರಂತರ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಭಗವದ್ವಿಚಾರವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿನಯವಿಧೇಯತಾದಿಗುಣಗಳು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗುವಂತೆ ಎಡೆಬಿಡದ ಅಭಿಷೇಕಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ತೀರ್ಥಾದಿಗಳ ಯಾತ್ರೆಯಿಂದಲೂ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವೆ (ಪಾದಸೇವನ) ಮಾಡಬೇಕು ನಿಯಮನಿಷ್ಠೆಗಳೂ ನಂಬಿದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಮನೋದಾಢ್ಯವೂ ಏಕಾಗ್ರತೆಯೂ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ತುಲಸಿಪತ್ರ ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ (ಅರ್ಚನ) ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು. ಈದಿನ ಅರ್ಚಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ನಾಳೆಯೇ ಫಲಪ್ರದವಾಗದಿದ್ದರೆ ಬೇಸತ್ತು ಹೀಗೆ ಇಂದೊಂದು ನಾಳೆಯೊಂದು ಧೈರ್ಯಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳದಂತೆ ತನ್ನ ಅರಾಧ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅನ್ಯಥಾ ಮಾರ್ಗಕಾಣೆಂಬ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರ (ವಂದನ) ಮಾಡಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಅಭಿಮಾನವು ಅಳಿದು, ದಂಭ

ದರ್ಶನಗಳ ಹುಟ್ಟುಡಗಿ, ನಾನು ಕರ್ತೃವೆಂಬ ಸ್ವಾಮ್ಯಬುದ್ಧಿಯು ನಾಶವಾಗಿ ಸರ್ದೇಶನ ಸರ್ವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವಂತೆ ಉಚ್ಚ-ನೀಚ ಭಾವಗಳನ್ನು ಮರೆತು ವಿನೀತನಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ದಾಸಾನುದಾಸನೋ ಎಂಬಂತೆ ಸಕಲ ವಿಧ ಸೇವೆಗಳನ್ನೂ (ದಾಸ್ಯ) ಮಾಡಬೇಕು ಇಷ್ಟಾದಮೇಲೆ ತನ್ನಾ ಇಷ್ಟ ದೈವವನ್ನು ಕಂಡರೆ ಉಳಿವೆನು, ಕಾಣದಿದ್ದರೆ ಅಳಿವೆನೆಂಬಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಅಕ್ಕ ತ್ರಿಮ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ತಾಯಿಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ, ನಾಯಕ - ನಾಯಿಕೆಯರಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವಂತಹ ದರ್ಶನಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಇಷ್ಟದೈವದರ್ಶನವನ್ನು (ಸಖ್ಯ) ಆಶಿಸಬೇಕು ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ತನ್ನಾಹೃದಯೇಶ್ವರನಿಗಾಗಿ ಸ್ವಕೀಯವಾದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಎಂದರೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳನ್ನಾದರೂ ಅರ್ಪಿಸಲು (ಆತ್ಮ ನಿವೇದನ) ಸಿದ್ಧನಾಗಬೇಕು ಈ ಒಂಬತ್ತು ಅಂತಸ್ತುಗಳ ಸೋಪಾನಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹತ್ತಿದರಲ್ಲದೆ ಭಗವತ್ಪರಣಾರವಿಂದವು ಲಭ್ಯವಾಗದು. ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಈ ಪ್ರೇಮ (ಭಕ್ತಿ) ಪಂಥವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆದವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ನವವಿಧ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿರುವರು

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕಿಯಾದರೂ ಈ ಆರ್ಷೇಯಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಚರಣಾರವಿಂದ ಮಕರಂದ ಮಧುಪಾನ ಮುಕ್ತಕಾದ ಭೃಂಗರಾಜವೂ ಎಂಬಂತೆ ಆನಂದಸಾಗರದ ಮೇಲ್ಛಾಗದಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಾ, ತಾನು ಸವಿದ ಆ ಮಧುಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಜಗದ ಮಾನವವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕರ್ಣರಸಾಯನವಾಗಿರುವಂತೆ ಹಾಡಿರುವಳು. ಮಧುಪಾನದಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿದ ಆ ಮೇಳೆಯಲ್ಲ ಆ ಭೃಂಗಕ್ಕೆ ತಾನೊಂದು ಚಿಕ್ಕಪ್ರಾಣಿಯೆಂಬ ಯೋಚನೆಯೂ ತನ್ನ ದೇಹವು ಕವೈಂಬ ಸಂಕೋಚವೂ ಹಾರಿಹೋಗಿ, ಅಖಂಡ ಆನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಏಕಾಧಿಪತ್ಯಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತಹ ಭಾಗ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿತು ಅಂತೇ ಅದು ಜಗದ ಸಕಲರ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೂ ಭಕ್ತಿ ಅಭಿಮಾನಗಳಿಗೂ ಪಾತ್ರವಾಗಿರುವುದು.

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕಿಯ ಜನ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ದೈವಿಕವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಘಟನೆಯುಂಟು ಆಕೆಯು. ಜನನವಾದುದು ರಾಜವಂಶಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ! ಉಡ್ಡಗಾಡುಮರುಭೂಮಿಗಳ ಮುಳ್ಳುಕಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಮಲಶೃಂಗವು ಹುಟ್ಟಿ ಬಿಳಿದುದೆಂದರೆ ಅದು ಪರಮಾತ್ಮರ್ಯದ ಮಾತಲ್ಲವೇ? ಸದಾ ಯುದ್ಧಜೀವಿ

ಗಳೂ, ನಿಷ್ಕರಿಗಳೂ, ಭಕ್ತಿ ಭಾವಗಳ ಸೆಲೆಯನ್ನೇ ಕಾಣದವರೂ ಆದ ರಜ ಪೂತವೀರವೃಂದದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಜನನ ! ಮಹಾವಿಷಯ ಲೋಲುಪನೂ, ಅಹಂ ಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳ ನೆಲೆವೀಡೂ ಆದ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಗಬೇಕಾದ ಬೇವನ ಯಾತ್ರೆ ! ಕಾಡುಕಂಟೆಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಚಂದನ ವೃಕ್ಷದಂತೆ-ಹುಲಿ ಸಿಂಗಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಬೆಳೆದ ಹುಲ್ಲೆ (ಕರವಿನಂತೆ ಆಕೆಯ ಜೀವಿತವೂ ಸಾಗಿತು. ಇಷ್ಟು ಕಂಟಕಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾಲಿ ಮರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಬಾಳೆಯಂತೆ, ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆಗೊಂಡ ಭಕ್ತಿ ಸಸಿಯೂ ಬೆಳೆಯಿತು. ಆದರೆ ಭಗವನ್ನಹಿಮೆಯು ವಿಚಿತ್ರವಾದುದಲ್ಲವೆ ? ಕೈಯಿಟ್ಟರೆ ಕುಟುಕುವ ಕೇದಿ ಗೆಯ ತೆನೆಯಲ್ಲಿ ಮಧುರವಾದ - ಸುನಾಸನಾಯುಕ್ತವಾದ ಪುಷ್ಪವನ್ನೂ ಸಮಾಪಿಸಿದರೆ ಚುಚ್ಚುವ ಗುಲಾಬಿ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ನೌತ್ರಾನಂದಕರವಾದ ಗುಲಾಬಿ ಹೂವನ್ನೂ, ಶುಷ್ಕವಾದ ಸೋರೆಬುರುಡ, ಒಣ-ತಂತಿಗಳಲ್ಲೂ, ಗೇಣುದ್ದದ ಕಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಡಿನಲ್ಲೂ ಕರ್ಣರಸಾಯನವಾದ ಗಾನವೈಭವವನ್ನೂ, ವಿಷದೊಂ ದಿಗೆ ಅವೃತವನ್ನೂ, ತಣುವಾದ ಶ್ರೀಗಂಧದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತೆಯನ್ನು ಹುಗಿದಿಟ್ಟಿರುವ ಆ ಲೋಕನಾಯಕನ ಸೃಷ್ಟಿಚಮತ್ಕೃತಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದಾವುದು !

ರಾಜಪುತ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಾಜವಾಡೆಗಳುಂಟು! ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ ವಾಡೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾರಾತ್ ಎಂಬ ನಗರರಾಜವು ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟಣವಾಗಿರುವುದು. ಆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯು ರಾರೋರ್ ಎಂಬ ರಜಪೂತ ಕುಲ ವಿಭೂಷಿತನಾದ ಜಯಮಲ್ಲನೆಂಬ ವೀರ ಸರದಾರನು. ಆತನು ಪ್ರಜಾಪರಿವಾ ರಗಳಿಗೆ ಸಕಲ ವಿಧ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಾ, ಧರ್ಮದ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡು ತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಧರ್ಮ ಸತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೆ-ಇಲ್ಲದೆ, ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಇಹಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಬೇಸತ್ತಿದ್ದರು. ನಯ ಸ್ಸು ಮಾರಾತ್ತಾ ಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ಜಯಮಲ್ಲನು ತಮಗೆ ಪುತ್ರೀಪುತ್ರರ ಮುಖ ಚಂದ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡು ಯೋಗವಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡು, ಆ ಆಸೆಯನ್ನು ಸಂಪೂ ರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಇನ್ನು ಭಗವದ್ಭಜನೆ ಸಾಧಿಸುವೆ, ಆರ್ತಜನರಕ್ಕಣೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದಲಾದರೂ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ ವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವಾಲಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಪುರಸ್ಕಾರಾದಿಗಳೂ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳೂ ಕ್ರಮತಃ ನಡೆಯುಪಂತೆ ಎರ್ಪಡಿ

ಸಿದನು ದೀನರು ಅಂಗಹೀನರು ನಿರ್ಗತಿಕರು ಮುಂತಾದವರು ಬೀದಿಬೀದಿ
 ಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಿನಂಗಳಿಗೆ ಕಡೆಯಾಗಿ ಲೆಂದು ಹಿಡಿಕೊಳ್ಳಿಗೆ ಹಲ್ಲಿಂದಿರುಂತೆ,
 ಅಂಗಹೀನರಿಗೂ ಅನಾಥರಿಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿವಾಸಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ, ನಿರ್ಗತಿಕರಿಗೆ
 ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿ ಅವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸೌಕರ್ಯ
 ಲತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದನು. ತಾನು ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗತಪ್ಪದ ರಾಜ್ಯದ ವಿ
 ಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾ, ವಿಶೇಷ ವೈಭವ ವಿಲಾಸಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಹರ
 ಣ ಮಾಡದೆ, ಮನಸ್ಸು ಪ್ರೀತಿ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದಂತೆ ದಿನದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತೀರ
 ಸಿ, ತರುವಾಯ ಅಂತಃಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಲೋಕರಕ್ಷಣೆಗೂ ಪರಾತ್ಪರನಾದ
 ಪರಮ ಶ್ವರನನ್ನು ಆನೇಕ ವಿಧದ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಹಾಡಿ ಹಾಡಿಸಿ ಕೇಳುತ್ತ
 ಲೂ ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತಲೂ, ಹೀಗೆ ಸಚ್ಚಿಂತ
 ನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಯಾಪನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಆತನ ಪುಣ್ಯತರುವು
 ಫಲಿಸಿಬರಲು ಬರಡುಹಸುವು ಹಾಲ್ಗರೆದಂತೆಯೂ, ಶುಭ್ರಮೇಘವು ಧಾರಾ
 ವೃಷಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದಂತೆಯೂ ಆತನ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭೋದಯವಾಯಿತು
 ರಾಜನ ಆನಂದ ಅಶ್ವರ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹೋಯಿತು. ಮಹಾರಾಣಿಯ
 ಗರ್ಭವೂ ಬಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳಕಾಲ ಸುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ವಿಕ್ರಮಾಕೆಯ ೧೪೭೫,
 (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೩೧) ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಶುಭದಿನ ಶುಭತಾರೆಗಳಿಂದ ಮಂಗಳ
 ಪ್ರದವಾದ ಒಂದು ಶುಭ ಮುಷೂರ್ತದಲ್ಲಿ, ರಾಜಪತ್ನಿಯ ಗರ್ಭಪಾಡಾವರದಲ್ಲಿ
 ಒಂದು ಕನ್ಯಾರತ್ನವು ಜನಿಸಿತು. ಜಯಮಲ್ಲನ ಕಣ್ಣುಗಳೆಂಬ ಚರ್ಕೋರಗಳು
 ತಿಳುವಿನ ಮುಖಚಂದ್ರದರ್ಶನದಿಂದ ತೃಪ್ತವಾದುವು. ಮನಸ್ಸು ಆನಂದ
 ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಓಲಾಡತೊಡಗಿತು. ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಮೇರೆಯನ್ನು ಕಂಡವರಾರು?

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ಬಾಲ್ಯ-ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ”

ಮಕ್ಕಳು ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಬಹುಕಾಲ ಹಲುಬಿ ಹಂಬಲಿಸಿದ ರಾಜರಿಗೂ,
 ತ್ರೀಮಂತರಿಗೂ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿ ಒಂದು ಮಗುವಾದರೆ ಅದರ ಸುಖಸಂತೋಷ
 ಸಂಭ್ರಮಗಳೂ ಆತಮ್ಮ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರೇಮವೂ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾ

ಣದಲ್ಲಿರುವುದೆಂಬುವುದನ್ನು, ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವಿಯು ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ, ಬೇಡಬೇಡವೆಂದರೂ ವರುಷಕ್ಕರಡು ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆವ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿ ದಂಪತಿಗಳು ತಿಳಿಯಲಾರರು! ಜಯಮಲ್ಲರಾಜನು ಮೊದಲೇ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ತನಗೆ ಲಭ್ಯವಾದ ಆ ಸಂತಾನಫಲಕ್ಕೆ ಲೋಕಸಿತನ ಅವ್ಯಾಜಕಾಮಣ್ಯವೇ ಕಾರಣವೆಂಬದಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ, ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಆತನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪೂಜೆಗಳೂ ಉತ್ಸವಗಳೂ ಆಶ್ರಯವಾಗಿ ನಡೆಸುಲೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ವರ್ಗವನ್ನು ಉಪಗುಣಿಸಿ ಉತ್ಸವ ಭೋಜನ, ದಕ್ಷಿಣೆ ತಾಂಬೂಲ ಫಲಮಾಲಾ ದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ತನ್ನ ಕಂದನಿಗಾಗಿ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದನು. ದೀನರಿಗೂ ಅಂಗಹೀನರಿಗೂ ಅನಾಥರಿಗೂ ಬಡಪಾಯಿಗಳಿಗೂ ಅವರ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಕಷ್ಟ ಸಂಕಟಗಳು ಇಂಗುವಂತೆ, ಅನ್ನ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತರಾಗುವ ಆ ಬಡಜನಗಳು ಆತ್ಮ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತನ್ನ ಸಂತಾನದ ಮೇಲೆ ಹರಕೆಯ ಮೆಳೆಯನ್ನೇ ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಕೇಳಿ ಪರಮಾನಂದಗೊಂಡನು. ನೂರಾರು ಬಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹೇರಿಸಿ, ಎಲೆ ಡೆಸುಲೂ, ಹಂಚಿಸಿ ಇಂತು ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಿಗೂ ಸಿಹಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು-ತ್ಯಜಿ ಪಡೆದ ಅವರು ಮಧುರವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮಗು ಬಾಣಂತಿಯರ ಶೇಯಾಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಅನುಗೊಳಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕರನ್ನು ಬರಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಜಾತಕರ್ಮವನ್ನು ವಿಧ್ಯಕ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿ ಜನ್ಮಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಒರೆಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ದಾನದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದ ಸಕಲರನ್ನೂ ತಣಿಸಿದನು.

ಪ್ರಸವಗೃಹದಲ್ಲಿ ಹತ್ತುದಿನಗಳು ಕಳೆದುವು. ರಾಜಪತ್ನಿಗೆ ಮಂಗಳ ಸ್ನಾನವಾಯಿತು ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನ ರಾಜಗೃಹವನ್ನು ತಳಿರುತೋರಣಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿ, ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯಗಳು ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿರಲು ವಿಪ್ರರ ವೇದಘೋಷವು ಕರ್ಣಾನಂದಕರವಾಗಿರಲು ನಾಮಕರಣವಿಧಿಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ, ನೆರೆದ ಭೂಸುರವರ್ಗವನ್ನು ವಿವಿಧ ದಾನಗಳಿಂದಲೂ ಭೂಂದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದಲೂ ಆನಂದಗೊಳಿಸಿದನು. ಸಾಯಂಕಾಲ, ಆರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುವಾಸಿನಿಯರು ಬಂದು ಸೇರಿ ಮಗುವನ್ನು ಚಿನ್ನರನ್ನಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ತೊಟ್ಟಿ

ಲಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹಾಡಿ ಹರೆಸಿ 'ಮಾರೆ' ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕರೆದರು ಈ ಮಾರಾಬಾಯಿಯೇ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕಿಯು.

ರಾಜಪತ್ನಿಯು ಬಾಣಂತಿಯ ಅವಧಿಯನ್ನು ಆರೋಗ್ಯದಿಂದ ಕಳೆದಳು. ಮಗುವೂ ಯಾವ ಬಾಧೆಗೂ ಒಳಪಡದೆ, ಆರೋಗ್ಯಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಂದುಂಟಾಗ ದಿರಲು ಬೆಳೆದು ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ನೇತೃತ್ವವನ್ನುಂಟುಮಾಡತೊಡಗಿತು. ಆ ರಾಜದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕ್ರೋಧವಿಧೇವಿಯೇ ಅವತರಿಸಿದಳೆಂದುಕೊಂಡು, ಸಂಭ್ರಮಸಡಗರಗಳಿಂದ ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಗಳಿಗೆ ಗೊಂದು ಬಗೆಯ ಒಡವೆ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ತಮ್ಮಾಕುವರಿಯನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿ, ನೋಡಿ ಆನಂದಗೊಳ್ಳುವರು ಮಗುವೂ ತುಂಬುಗಲ್ಲಗಳಿಂದ-ಮುಂಗುರುಳುಗಳಿಂದ-ತೇಜಸ್ವಿ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ- ದುಂಡುದುಂಡಾಗ ಹಸ್ತಪಾದಗಳಿಂದ ಮನೋಮೋಹಕವಾದ ಮುಖಕಮಲದಿಂದ ದರ್ಶಿಸಿದವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಳವಳವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪರಿಹರಿಸಿ ಪರಮಾನಂದಗೊಳಿಸುವುದು.

ರಾಜಾ ಜಯಮಲ್ಲನು ಆಸ್ತಿಕನಾದುದರಿಂದ, ಹೂಳಿಯನ್ನು ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಅಂಬಿಗನಗೊಡವೆಯೇಕೆಂಬಂತೆ, ಸಂತಾನವನ್ನು ಪಡೆದ ತರುವಾಯ ಇನ್ನು ದೇವರಪೂಜೆ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳ - ಭಜನೆ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಗೊಡವೆಯೇಕೆಂದು ಕೃತಘ್ನನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಾದಾಗ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಾನಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜನು, ಈಗ ನಿತ್ಯಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ತೇವೆಯೂ ಭಜನೆ-ಕೀರ್ತನೆಗಳೂ ಒಂದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ತನ್ನ ವಂಶೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕರುಣಿಸಿದ ಆ ಕಂದನನ್ನು ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಕಾಪಾಡೆಂದು ದಯಾಳುವಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು. ಚಿಕ್ಕವಳಾದ ಮಾರಿಯೂ ತಂದೆಯ ಸಮಾಪದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು, ಆತನು ಆನಂದಮಗ್ನನಾಗಿ ಆರಿದರೆದ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪವು ಮುಂದುಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುವಳು. ತಾನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮುದ್ದುಮುದ್ದು ನುಡಿಗಳಿಂದ ನುಡಿದು ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಎದ್ದು ಪುಟ್ಟ ಕರಗಳಿಂದ ತಾಳವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಳು, ಜೇವನಿಗ್ರಹದ ಎದುರಿಗೆ ಕುಣಿದಾಡತೊಡಗುವಳು. ರಾಜನೂ

ತನ್ನ ಮಗಳ ಈ ಬಗೆ ೧, ೨, ೩ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮ ಸಂತೋಷ ಪಡುವನು

ವಿಾರೆಯು ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷ ೪ ಬಾಲಿಕೆಯಾದಳು. ರಾಜನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿವಾಹಗುರುಗಳನ್ನು ಕರೆತುಟ್ಟಿ, ತನ್ನ ಕುವರಿಗೆ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸಮಾಡಿಸುವನು. ಇತರ ಬಾಲಿಕೆಯರು ಎನಕ್ಕ ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ವಿಾರೆಯು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾ, ಹಾಗೆ ಕಲಿತುದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯದೆ, ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಾರು ವರ್ಷಗಳ ವಿವಾಹಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲೇ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾವಿಷ್ಣುಭಾಗವತ, ಹರಿವಂಶ, ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತಾದಿ ಪುಣ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಮಹಾಭಕ್ತರ-ಭಾಗವತರ ಪುಣ್ಯಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಓದಿದಳು. ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಪಠಿಸುವಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಶ್ರೀರಾಮಭಕ್ತಳಾದ ತಬಿಯು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ-ನಿಷ್ಪಪಟ ಭಕ್ತಿಯು ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿತು. ತರುವಾಯ ಭಾಗವತವನ್ನು ಪಠಿಸುವಾಗ ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಕ್ತಿಯು ಅದನ್ನು ಪರಮಾನಂದಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಿತು. ತಂದೆಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆಕರಣೆಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಿದ್ದು ವಿಾರೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಬೀಜವು ನಾಟುಟ್ಟು ವೃದ್ಧಿಯಾದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಿಚಾರವಂತಿರಲು, ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಕಾರಣವೆಂಬಂತೆ ತೋರುವ ಒಂದು ದಂತ ಕಥೆಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ವಿಾರಾಮಾಯಿಯು ಇನ್ನೂ ಅರವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಅರಮನೆಯ ಹೊರವಳಯದಲ್ಲಿ, ದಾಸಿಯರು ಜೊತೆಗಿರಲು ಆಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳಂತೆ ! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಾರ್ಯಾಂತರದಿಂದ ರಾಜಾ ಜಯಮಲ್ಲನೂ ಬಂದನು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಶುಭ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಜನಗಳ ಗುಂಪಿನ ಕೋಲಾಹಲದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಮೆರೆವಣಿಗೆಯೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಮೆರೆವಣಿಗೆಯವರು ಅರಮನೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಸಮಸ್ತರೂ ರಾಜನಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಆತನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತೂ ಮೆರೆವಣಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದ ವಿಾರೆಯು ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿಬಂದು, ಆತನ ಬಗ್ಗೆ

ಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪಿತ್ರ ಸ್ನೇಹವು-ಆಗನು ರಾಜನೆಂಬ ತಾನು ರಾಜ
ಕನ್ಯೆಯೆಂಬ ಲಜೆ ಆಗುವವಳನ್ನು ವಿಗ್ರಾ ಮುಂದುವರಿದಿರಲು, ಕಂಠ
ಧ್ವನಿಯ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಸ್ನೇಹಾಧಿಕ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರಲು
'ಅವ್ವಾ, ಅಲ್ಲಿ ಅಂಚಾಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿರುವುದೇನವ್ವಾ !'
ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅಯ್ಯತರೆಕವು ಸೂಚಿಸುವಂತಿದ್ದ ಪ್ರಮಾಣವು ಆ
ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನು- 'ಅವ್ವಾ ಅವನು ಮದುವೆಗನು, ಮೆರೆ
ವಣಿಗೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನಮ್ಮಾ' ಎಂದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ವಾ
ರಾಟಾಯಿಯೂ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷತೆಯು ತನ್ನ ವಿಶಾಲನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡು
ತ್ತಿರಲು ಪುನಃ- 'ಅದು ಎಷ್ಟು ಚನ್ನಾಗಿದೆ. ನೋಡವ್ವಾ ! ನನಗೊಬ್ಬ
ಅಂಧ ಮದುವೆಗನು ಬೇಕು. ತನುಕೊಡುವೆಯಾ ! ಯಾವಾಗ ತಂದು
ಕೊಡುವೆಯವ್ವಾ ? ' ಎಂದು ಅಂಗಳಲಾಚಿಕೊಂಡಳು.

ರಾಜಾ ಜಯಮಲ್ಲನು ಬಹು ಪ್ರಾಜ್ಞನು. ಅಂತಹ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನ
ನಲ್ಲೇ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಂತಹ ತನ್ನ ಮಗಳ ಮನ
ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟನು. ಅಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ
ಲಜ್ಜೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮದುವೆಗನು ಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದಳೆಂದು ಗದರಿಸಿಕೊಳ್ಳ
ತಲ್ಲ ! ಹಾಗೆ ಕೇಳಬಾರದೆಂದು ನಿವಾರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹೊಸಹೊಸವಸ್ತುಗಳನ್ನು
ನೋಡುವ ಮತ್ತು ತಾವು ಹಾಗೆ ನೋಡಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೈಯಿಂದ
ಮುಟ್ಟಿ ಬಾಯಿಗೆಟ್ಟು ರುಚಿನೊಡುವ ಮುಂತಾದ ಮಕ್ಕಳ ಚೇಷ್ಟೆಗಳು,
ಅವರಲ್ಲಿ ಆಗತಾನೇ ವಿರಾಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಜಪಲತೆಯೆಂದೂ
ಅದು ಪ್ರಕೃತಿಸಿದ್ಧವಾದುದೆಂದೂ ಆತನು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷೆ
ಗಳನ್ನು ಬೇಸರಗೊಳ್ಳದೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಮತ್ತು ಅವರು ಕೇಳುವ
ವಿವಿಧ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಾದರೂ ಯೋಗ್ಯ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ
ಅವರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸಿಕೊಡಿಸುತ್ತಾ ಹೋದರೆ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅವರ ವಿಚಾರಪ
ಕ್ರಿಯೆಯೂ, ಪ್ರಕೃತಿವೀಕ್ಷಣಾಭಿಲಾಷೆಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದೆಂಬ
ದಾದರೂ ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳು ಅಭಿಲಾಷೆಪಟ್ಟು ಹಾಗೆ ಕೇಳುವ
ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಗಳು ತಮಗೇ ತಿಳಿಯದೆ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಗದ
ರಿಸಿ ನಿಷ್ಕರತೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸುಮ್ಮನಾಗಿರುವರಾದರೆ ಅವರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ

ವಿಚಾರಪರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಟಾತ್ತಾಗಿ ಘಾತವುಂಟಾದಂತಾಗಿ, ಅವರ ಮುಂದಿನ ಆ ಶಕ್ತಿಯೇ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗಬಹುದೆಂಬುದಾದರೂ ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗಳು 'ಅಪ್ಪಾ' ನನಗೆ ಅಂಥಾ ಮದುವೆಗ ನನ್ನ ಯಾವಾಗ ತಂದುಕೊಡುವೆಯಪ್ಪಾ !' ಎಂದು ತಾನುಟ್ಟಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಾಡುತ್ತಾ, ಅಂಬಾಯ ಕಡೆಗೇ ನೋಡುತ್ತಾ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು, ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಆ ತನ್ನ ಕಂದನನ್ನು ನೋಡಿ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕೈಸವರಿ ಬೆನ್ನಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತಾ, ಸುಣ್ಣಪಾದ ಕನ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮುತ್ತಿಕಿಕ್ಕಿ 'ಅಮ್ಮಾ ಇರು. ಈಗ ತರಿಸಿ ಕೊಡುವೆನು' ಎಂದು ನುಡಿದು, ಸಮಾಪದಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಮನೆದೇವರಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಒಂದು ಭವ್ಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ತರಿಸಿ, ಮಗುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿತ್ತು, '—ಮಗೂ ಮಾರಾ, ಇದೇ ನಿನ್ನ ಮದುವೆಗನು. ನೋಡಿದೆಯಾ ಇದು ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಿಗೆ ನೀನು ಜಗಳವಾಡಬಾರದು, ಇದನ್ನು ಬೈಯ ಬಾರದು, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು' ಎಂದು ನುಡಿದು, ನುಡ್ಡಿನ ಮೂಟೆಯಾದ, ತನ್ನ ಆ ಪ್ರಿಯ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹಿಡಿದಿತ್ತಿ ಆಲಂಗಿಸಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಹೊರಟು ನಡೆದನು.

ಮಾರಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೇನು ? ಒಡನೆ ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ ಅರಳಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷವು ಉಕ್ಕಿಬಂದು ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಲು ಮುಂದೆ ತಂದೆಯ ಕಡೆಗೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ, ಕೃತಜ್ಞತಾ ಸೂಚಕವಾದ ಒಂದು ಮಂದಹಾಸವನ್ನೂ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ ; ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ತಾನೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅರಮನೆಯೊಳಕ್ಕೆ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟಳು. ತಾನು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಾಸಾದದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರವಾದ ಒಂದು ಸೀತದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಕೂರಿಸಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಒಡವೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನುಡಿಸಿ, ಹೂವಿನ ಹಾರಾ ತುರಾಯಿಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಿದಳು. ತನಗಾಗಿ ದಾಸಿಯರು ತಂದಿತ್ತಂತಿಂಟ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದಳು. ಹಾಲು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು "ಗಕ್ಕ ಸಮರ್ಪಿಸಿದಳು. ತನ್ನ ಸಂಗಾತಿಯರಾದ ಬಾಲಿಕೆಯರನ್ನು ಕರೆಕರೆ ನೋಡಿರೇ ನನ್ನ ಮದುವೆಗನನ್ನು ನೋಡಿರಿ ಎಷ್ಟು ಚನ್ನಾಗಿದ್ದಾನೆ" ಎಂದು ತೋರಿಸಿ

ದಳು ತನಗೆ ಬಂದ ಒಂದೆರಡು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಆ ವಿಗ್ರಹದ ಎದುರಿಗೆ ಕೊಲಾಟೆಹಾಕಿ ಕುಣಿದಳು. ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಿಂದ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ತಿಂಡಿ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದರೂ, ಮತ್ತೇನುಮಾಡಿದರೂ, ಅವಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗದು. ತರುವಾಯ ತನ್ನ ಮದುವೆಗಾಗಿ ನಿರ್ದ್ರಬಂತೆಂದು ತೂಗುಮುಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ತೂಗಿದಳು.

ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರಹದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಾರಿಯ ಪ್ರೇಮವು ಅಕೃತ್ರಿಮತೆಯಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾಹೋತು. ತಾನು ಪಾರಮಾಡುವಾಗಲೂ, ಆಟವಾಡುವಾಗಲೂ, ಭೋಜನಸನ್ನಾನಾದಿ ಹೀಗೆ ಎನುಮಾಡುವಾಗಲೂ, ಆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರದೆ ಜೊತೆಗೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಳು. ಅವಳಿಗೆ ಅದೊಂದು ಕಾಷ್ಟವಿಗ್ರಹವೆಂದು ತೋರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅದೂ ಪಾಣಿಪತವಾದ ತನ್ನ ಮನೋಹರಮೂರ್ತಿಯೆಂದೇ ಅವಳ ಭಾವನೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಇಂತು ಬಾಲಲೀಲೆಗಾಗಿಯೇ ಆದರೂ ಮದುವೆಗನೊಂದು ನಿರ್ವಿಘ್ನ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರಹದೊಂದಿಗೆ ವಾರಿಯ ಮನಸ್ಸು ಲಗ್ನವಾಗಿ ಹೋಯಿತು ಮತ್ತು ಅದರೊಂದಿಗೆ-ವಿಧಿಯೆಂದು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ವಿವಿಧ ವಿಷಯ ಸಮೂಹಗಳ ಕಂತೆಯೊಂದನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳದೆ-ಭಗವದ್ಭಕ್ತಗವತರ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮರಸವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಉತ್ತಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಕಲಿತಳಾದುದರಿಂದ ಅವಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದ ಆ ಪ್ರೇಮವೇ ಬರುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಆಕೆಯ ಜೀವಿತ ಸಾರ್ಥಕಕ್ಕೊ ಸಹಕಾರಿಯಾಯಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

“ವಿನಾಹ-ನೈಭವ”

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬಾಲಿಕೆಯಿಗೆ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ವಿವಾಹಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈಗ ಅನೇಕ ಚರ್ಚೆಗಳೂ ಆಕ್ಷೇಪಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ, ಆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮೂಲೋತ್ಪಾಟನಗೊಳಿಸಿ, ಆ ಸ್ಥಾನ

ದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು, ಅನೇಕಮಂದಿ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರೂ, ರಾಷ್ಟ್ರಸೇವಕರೂ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತಿರುವರಷ್ಟೆ! ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಚಾರವೂ, ಸಾಧಕ ಬಾಧಕ ಎಂಬೆರಡು ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದಲೂ ವಿವರ್ತಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತವು. ಆದುದರಿಂದ ಸಮಾಜಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಡಿಗಲ್ಲೆನಂತಿರುವ ಈ ವಿವಾಹ ಪ್ರಮೇಯ (Problem) ಎನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವವರು ಮನುಧರ್ಮ - ಪರಾಶರಧರ್ಮ ತಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಚನಗಳನ್ನು ಉದಹರಿಸುತ್ತಾ, ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಆರ್ಷೇಯವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮಾರಬಾರದೆಂದೂ-ಮೂಲೋತ್ಪಾಟನಗೊಳಿಸದೆ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು. ಸಾಶ್ವತೈಶ್ವರ್ಯಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವರಕನ್ಯೆಯರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ವಿವಾಹಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಾವೂ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧುವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುಧಾರಕ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೆಲವರು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದಮಯಂತಿ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಶಕುಂತಲೆ, ದ್ರೌಪದಿ ಮುಂತಾದವರು ಪ್ರೌಢರಾದಮೇಲೆಯೇ ವಿವಾಹಿತರಾದರೆಂಬ ಕಾರಣವನ್ನು ಮುಂದುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪ್ರೌಢರಾದಮೇಲೆ ಮದುವೆಮಾಡುವುದೇ ಯುಕ್ತವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮದುವೆಮಾಡತಕ್ಕ ಪದ್ಧತಿಯು, ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಪ್ರವೇಶವಾದಮೇಲೆ ಬಂದಿತೆಂದೂ, ಒಳಾಂಗದ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಆವರ ಧನಮಾನಗಳ ಭದ್ರತೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಅಂತಹ ಪ್ರಾಣಮಾನಗಳ ಭೀತಿಯಿಂದ ಬಾಧಿತರಾಗುವಂತಹ ಸಂಭವವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಈಗ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರೌಢವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯು ಪುನಃ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದೆಂದೂ, ಈ ಸುಧಾರಕ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ವಾದಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಕನ್ನಿಕೆಯಾಗಿ ಎಂಟನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲೇ ವಿವಾಹಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಿಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬಾಲಿಕೆಯರ ಮಾನಪ್ರಾಣಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣಾಭೀತಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಅವರನ್ನು ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಧಾಳಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಮಂಗ

ಲೃವು ರಕ್ಷಾಯಂತ್ರವಾಗಿಯೂ ಹೇಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಿದ್ದಿತೋ ನಮಗೆ ತೋರದು. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಮಂದಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜರು, ಭೀಮಸಿಂಗನಂತಹ ವೀರ ಕ್ಷತ್ರಿಯಪತಿಯು ಎದುರಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಅತನನ್ನೆ-“ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿ ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ತಂದೊಪ್ಪಿಸೆ”ಂದು ಕೇಳಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ ಸಾವಿರಾರು ಸೇನೆಯನ್ನೂ ನಾಶಗೊಳಿಸಿರುವ ರೆಂದು ಚರಿತ್ರೆಯು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ರಾಜಪುತ್ರಿಯಾದ ಕಮಲಕುಮಾರಿ ಮುಂತಾದವರ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಒಂದೆರಡಲ್ಲ-ಅನೇಕ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮನೆತನಗಳೇ ನಿರ್ನಾಮವಾದುವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಜನಜನಿತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಎಂಟು ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಮಯಸ್ಸಿನ ಕನ್ಯಿಕೆಯರ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾಂಗಲ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೋಡಿ, ಅವರು ಬೇರೊಬ್ಬನಿಗೆ ವಿವಾಹಿತರಾದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಅಪಹರಿಸಬಾರದೆಂದು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸೈನಿಕರು ಧರ್ಮ ಭೀತರಾದರೆಂದು ಊಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸತ್ಯಾಂಶವಿದೆಯೆಂಬ ಬಗೆಗೆ ನಮಗೇಕೋ ನಂಬಿಕೆ ತೋರದು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದಮಯಂತಿ ಶಕುಂತಲೆ ಮುಂತಾದ ನಾಲ್ಕೆಂಟುಮಂದಿಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬೆರಳಿನಿಂದೆಣಿಸಿ ಅವರು ಪ್ರೌಢರಾದ ಮೇಲೆ ವಿವಾಹಿತರಾದರೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದರಲ್ಲೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ! ಏಕೆಂದರೆ, ಆಗಿನ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿದ್ದ ಪದ್ಧತಿಯೂ-ಆಚರಣೆಯೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ರಾಜಪುತ್ರಿಯರ ವಿವಾಹದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ದ್ರೌಪದಿಗೆ ಐದು ಮಂದಿ ಗಂಡಂದಿದ್ದರೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ, ಆಗ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಒಹು ಪತೀತ್ವವಿತ್ತೆಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಈಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಬಹುದೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಯಾರು ಮೆಚ್ಚುವರು ? ಅದುದರಿಂದ ಪ್ರೌಢವಿವಾಹವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಪೂರ್ವಕರ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯೂ ನಮ್ಮ ಸುಧಾರಕವರ್ಗಕ್ಕೆ ಇರುವುದಾದರ, ಅವರು ನಾಲ್ಕೆಂಟುಮಂದಿ ರಾಜಪುತ್ರಿಯರ ವಿವಾಹಗಳನ್ನು ಉದಹರಿಸುವುದನ್ನುಳಿದು, ಆಗ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಚರಣೆಯೇನೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದರೆ, ಆಗ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವವು ಸಿಕ್ಕೀತು !

ಅದಂತಿರಲಿ ; ಈಗಿನ ವಾಸ್ತವ್ಯ ವೌಢ ವಿವಾಹಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿನಂತಿ. ನಾವು ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯ

ದ್ವಿಧ ಅಯಾ ಪ್ರಮೇಯ (Problem) ಗಳಲ್ಲದಿರುವ ತತ್ವವೇನೆಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸದೆ, ಕೇವಲ ಅಂಶಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಕರಣವಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲನೆಂಬಂತವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು ತಮ್ಮ ಕನ್ನಿಕೆಯರಿಗೆ ಯುಕ್ತ ವಯಸ್ಸುಬರುವವರೆಗೂ ಅವರ ವಿವಾಹದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಅನರೆದುರಿಗೆ ಎತ್ತದೆ, ಅದರ ವೋಹಕ ವಿಕಾರಗಳು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಾ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ಕೇವಲ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲೇ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವಂತೆ ಅನುಕೂಲ ಪಡಿಸಿ, ವಿವಾಹಯೋಗ್ಯವಯಸ್ಕರಾದರೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ತಮ್ಮ ಕನ್ನಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕ ಗುಣರೂಪ ವಯೋವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯರೆನ್ನಿಸುವ ಉತ್ತಮವಂತಸಂಭೂತರಾದ ಕೆಲಮಂದಿ ತರುಣರು ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುವಂತೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವರು ಅವರಲ್ಲಿ ಗುಣ ರೂಪ ಸ್ವಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನಯೋಗ್ಯತೆಯು ಒಬ್ಬನೊಂದಿಗೆ ಬಾಲಿಕೆಯ ಮನಸ್ಸು ಲಗ್ನವಾಗುವುದು. ಮುಂದೆ ಅವರು ಒಡನೆಯೇ ವಿವಾಹಿತರಾಗದಿದ್ದರೂ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಏಕಾಂಗಿಗಳಾಗಿ ಸೇರಿ ಪರಸ್ಪರ ಸ್ವಭಾವಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು, ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪದ್ಧತಿಯು ಪ್ರತಿಬಂಧಗೊಳಿಸುವಂತಿಲ್ಲ! ತರುವಾಯ ಇಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸೂ ಕಳಂಕರಹಿತವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿ ಒಂದಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಉಭಯ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದ ವಿವಾಹ ವಿಧಿಯು ನಡೆಯುವುದು (ಹಾಗೆ ನಡೆವ ವಿವಾಹಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ನೂರಕ್ಕೆ ಐವತ್ತರ ಅಂಶದವರೆಗೂ ಏನು ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ-ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ವಿಚಾರವೂ ಜನಾಂಗ ಜೀವನವೂ ಎಂತಹ ದುರಸ್ತಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು-ನಮ್ಮ ವರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅವರ ಬಿಳಿಯ ತೊಗಲಿನ-ಧಳಧಳ ಸು-ಉಡಿಗೆತೊಡಿಗೆಗಳ-ಕುರುಳುಹೆರಳುಗಳ-ಮೂತಿಗೆ ಬಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ 'ಪಾಡಲ'ನ ವೋಹಕ್ಕೆ ಮರುಳಾದ ಅಲ್ಪಮತಿಗಳು ತಿಳಿಯಲಾರದು.) ಹೋಗಲಿ! ಆದರೂ ಹಾಗೆ ಮನೋಧರ್ಮಗಳ ಸಂವಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಗಮನಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೇ ಅಧ್ಯಂತವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವುದಾದರೆ ಅಂತಹ ಆಚರಣೆಗೆ ಅರ್ಥವಿದೆಯೆಂದು

శ్వశ్రు రాగవేపు. ఆదరి దొడ్డువరాద మేలే వివాహవాదరి, అవరు
విధవేయరాగువ భీతియిల్లవేంబ మత్తు ఒందు వేళి ఆదరూ అవరూ
స్వతంత్ర జీవనోపాయద యోగ్యతయన్న సంపాదించువరేంబ-
మత్తు ముఖ్యంగా దృఢాంగరాద మక్కలన్న యదవరేంబ ముంతాద
కారణగలన్న ముందుమాది-ముత్తే దేయరాగువ మోదల్-అన్యధా
యోజనయన్నూ మాది, అవర మనస్సిన బీజవణిగేగే గమన కూడ
దిద్దరి మాత్ర, ఆదు కేవల స్వేచ్ఛా ప్రవృత్తియన్నూ-ఇంద్రియ సం-
శృప్తియ విషయదల్లి నిరంకుశతేయన్నూ అనుసరింపుదాదుదరింద,
అదు నమ్మ జనాంగద అభివృద్ధిగింతలూ అవనతియన్నే హెచ్చాగి
లుంటుమాడువుదేందు ధారాళంగా హేళబకుదు.

ఇన్ను నమ్మ పూర్వకరు బాల్యవివాహవన్ను (శిశువివాహ
వన్నల్ల) రుధిగి తందిద్దుదరల్లి కేవల అప్రృథరాగిద్దరే ఎంబుదన్నూ
విచారిసబీకాగిదే. తమ్మ పుత్రియర క్షేమచింతనే ఇరువ యావ
తాయయి-యావ తండయి ముందే అవర అన్నవస్త్రగళన్నూ ధన
మానగళ రక్షణయన్నూ ఒదగిళలు శక్తనేందు తోరువ యోగ్యనిగ
ల్లదే బీదయిల్లి యోగ్యువ భికారిగే తావు హేత్తు సలహిద మక్కలన్న
మారికొండు నిశ్చింతరాగిరు. హాగే యావనాదరిబ్బను దుడ్డి
గాగి మగువన్న మారికొండిద్దరి అంతక నరాధమన ఆజరణియ
జనాంగద ధ్యేయవాగలారదు! హాగే వివాహవాద నంతర ఇన్నూ
కేవల బాల్యవయస్సినల్లే ఇరుత్తిద్దుదరింద-వివాహసంబంధవాద
ఆగలే వధూవరర దేహసంబంధపూ ఆగి తన్నూలక అవర ఆర్యో
గ్యాభివృద్ధిగే కుండుంటాగుత్తిత్తుందు యారూ లుహిసలార
రల్లవే? ముందే కేసనయ వక్క ఎరడు మురు వర్షకాల-కేల సంద
ర్భగళల్లి నాలూరు వర్షగళ కాల, చిక్క అళియను హబ్బు కుణ్ణమే
గళగాగియి, మనెయిల్లి నడెయివ వివాహ లుపనయనాది శుభ
ప్రస్తుతగళగాగియి ఒందుయోగ్యువాగ నడెవ ఆరతి అక్తేగళు,
లురుటణి లుత్సవాదిగళింద ఇచ్చర మనస్సినల్ల ప్రేమపు ధామిక

ರೀತಿಯಿಂದ, ಹಿರಿಯರ ಆತಂಕಗಳಿಗೊಳಪಟ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿರಲು ಅವಕಾಶವುಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು ಅಲ್ಲದೆ, ಮಂಗಳಗೌರಿ, ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಶ್ರಾವಣಶುಕ್ರವಾರ-ಶನಿವಾರಗಳ ಪೂಜೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೌಮಾಂ ಗಲ್ಯರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಆ ಜಗಜ್ಞನನಿಯರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಕೇವಲ ಆಪರಿಚಿತನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಆ ತನ್ಮು ಪತಿಯ ಕ್ಷೇಮಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಬಾಲಿಕೆಯರಲ್ಲಿ ಪತಿಗಳೆಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯಲು ಅವಕಾಶವಿದ್ದಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಯೋಚಿಸುವರೆ? ಮುಂದೆ ಕನ್ಯೆಯು ಮೌಢಕಾಗಿ, ವರನೂ ವಿದ್ಯಾ ಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಇಬ್ಬರೂ ಯುಕ್ತವಯಸ್ಕರಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ವರಸ್ವರಂಗಿಗೆ ದೇಹಸಂಬಂಧವೂ ಕೇವಲ ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಪದ್ಧತಿಯಿದ್ದಿತು ಈ ಬಗೆಯ ವಿವಾಹಪದ್ಧತಿಯಿಂದ, ಮೇಲ್ಕಂಡಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನಮಾತ್ರವಲ್ಲ! ಕನ್ಯೆಯ ಮತ್ತು ವರನ ಪಕ್ಷದವರು ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಮಿಳಿತರಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ನ್ನೇಹ ಬಾಂಧವ್ಯಗಳೂ ಐಕಮತ್ಯ ಸೌಜನ್ಯ-ಸಹಾನುಭೂತಿಗಳೂ ಬೆಳೆದು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ವಿವಾಹಮೂಲನಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಂಸಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಟ್ಟುಂಟಾಗಲೂ ಅವಕಾಶವಿದ್ದುಂಟು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದನಂತರ, ಆ ಗೆ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸೊಪ್ಪಿದವರನ್ನು ಪತ್ರಮೂಲಕವೋ ಚಿತ್ರಪಟಗಳ ಮೂಲಕವೋ ಮೆಚ್ಚಿವರಿಸಿ, ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಹಿಡಿನಿಬಿಭೀಮುಖೇನರಂತೆ, ಸ್ನೇಹೈಯಾಗಿ ವಿಹರಿಸಲು ತೊಡಗುವುದರಿಂದ ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ-ಧರ್ಮಕ್ಕೂ-ದೇಶಕ್ಕೂ ಸಹಾಯವಾಗುವುದಾದರೆ ನಿಜವಾಗಿ ಅದು ಪುಣ್ಯೋದಯವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕು! ಒಂದು ವಿವಾಹವೆಂದೆನಾಲ್ಕು ಸಂಸಾರಗಳಲ್ಲಿ ಐಕಮತ್ಯವುಂಟಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ಪೂರ್ವಿಕರ ಧ್ಯೇಯ. ಆದರೆ, ಆದರಲ್ಲಿ ಈಗ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವ ಸಾವಿರಾರು ಲೋಪಗಳಿಂದಲೇ ಆದರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಬಾರದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೋಷವಿಲ್ಲದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಆ ಲೋಪಗಳೂ, ನಾವು ವಿವಾಹವೆಂಬುದನ್ನು ಧರ್ಮಬಂಧವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆತು ಕನ್ಯಾವರರನ್ನು ಮಾರಿಗೆ ಗಿಟ್ಟು ಕನ್ಯಾಶುಲ್ಕ-ವರಶುಲ್ಕಗಳಿಂದ ಆನಂದಿಸುವ ಬೆಲೆಮಾಡಿ, ವಡವೆಸವ್ಯಗಳ ಮೋಹವು ಪವಿತ್ರಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕುಂದಿಸಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ

ಯೂ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಲೂ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗಿ ನಮ್ಮ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಹಾಸೆಯೂ, ವಧೂವರರ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ! ನಮ್ಮ ಸಮಾಜ ಪದ್ಧತಿಗೆ ದೂರವಾದ ಈ ವ್ಯಾಪಾರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ನಾವು ಬಿಟ್ಟು, ಭಾರತೀಯ ವಿವಾಹದ ಪವಿತ್ರದ್ವೇಯವನ್ನು ತಿಳಿದವಾದರೆ ಭಾರತೀಯ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಸುಖ ಸಮಾಧಾನಗಳು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಬರುವುವು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಪ್ರೌಢ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ವತಿಕ ದೈಹಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೋಪಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ ಅದು ಮೇಲ್ಕಂಡ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ (angle of vision) ದಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಐಕಮತ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಾದರೆ, ಅದೂ Better to build anew than to repair the ruins ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನನುಸರಿಸುವುದಾದುದರಿಂದ, ಸಮಾಜದ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಕೋರುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಯೂ ಅನಂದಿಸುವನು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದು ಪದ್ಧತಿಯೂ ಸರ್ವಕಾಲ ಸರ್ವಾಂವೇಷಗಳಲ್ಲೂ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರಲು ತಕ್ಕದಲ್ಲವಾದರೂ, ನಾವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸುಧಾರಣೆಗಳೇ ನಮ್ಮ ಕೊರಳಿಗೆ ಉರುಳುಗಳಾಗದಂತೆಯೂ-ನಮ್ಮ ಅಘೋರತೆಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗದಂತೆಯೂ ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ, ನಾವೂ ವಿಚಾರಶೀಲರಲ್ಲೇ ಪರಿಗಣಿತರಾಗುವೆವು!—

ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳೂ, ಭೋಗಾಭಿಲಾಷೆಯೂ ಪ್ರವೇಶಗೊಂಡಿರದ ಬಾಲ್ಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರೇಮ ಬೀಜವು ದೈವಿಕವಾದುದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾದುದಾಗಲಿ ಅದು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವುದು.—ನಿಷ್ಕಲಂಕವಾಗಿರುವುದು. ಹಾಗೆ ಬಿತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರೇಮ ಬೀಜವು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ವಿನಯ ವಿಧೇಯತೆಗಳೆಂಬ ಗೊಬ್ಬರ ನೀರುಗಳಿಂದ ಪೋಷಿತವಾಗಿ ವಯಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆದು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ದೈವಿಕವಾದುದಾಗಿದ್ದರೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಮಹಾಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಪ್ರೇಮವೆಂಬ ಅಮೃತಫಲವನ್ನಾ ಗಲೀ, ಐಹಿಕವಾದುದಾಗಿದ್ದರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸುಖಸಮಾಧಾನ ಶಾಂತತೆಗಳೆಂಬ ಉತ್ತಮ ಫಲವನ್ನಾಗಲೀ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ

ಎಡೆಯಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಕಾಸುವೀಸಗಳ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ (Calculation) ಕ್ಕಲ್ಲ! “ಈ ಕಸೈಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರೆ ಎಷ್ಟು-ವಸಾಲ್ಯ (ವರದಕ್ಷಿಣೆ), ಎಷ್ಟು ವರೋಪಹಾರ-ಎಂತಹ ವಾಹನ ವಿಶೇಷಗಳು-ಮತ್ತೆಂತಹ ಮರ್ಯಾದೆಯು ಲಭ್ಯವಾಗುವುದೆಂದು ವರನೂ, ಈ ವರನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಸೇರು ಬಂಗಾರ-ಎಂತೆಂತಹ ವಸ್ತ್ರವಡವೆಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದೆಂದು ಕಸೈಯೂ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರನ್ನು ವರಿಸತಕ್ಕ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯ ಧೈಯದೊಂದಿಗೆ “ಈ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ವಂಶೋದ್ಧಾರವಾಗಿ ಉಭಯಕುಲಗಳ ಪಿತೃಗಳೂ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಧೈಯವಿದ್ದ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ ವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳದೆಯೇ ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ?—

ಬಾಲಿಕೆಯಾಗಿದ್ದ ಮಾರಾಬಾಯಿಯ ಪ್ರೇಮವು ನಿಷ್ಕಲಂಕವಾದುದಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೊದ್ದಿತು ಅವಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಾನು ರಾಜಪುತ್ರಿಯೆಂಬ ಭಾವನೆ-ಅಭಿಮಾನಗಳು ಕಡಮೆಯಾದುವು. ಸಾಧುಸಂತರೂ ಭಾಗವತರೂ ಎಲ್ಲಿರುವರೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಭಜನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಳು. ಭಕ್ತಿ ಪಾರವಶ್ಯತೆಯಿಂದ ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ ಕೀರ್ತಿಪಡಿಸತೊಡಗಿದಳೆಂದರೆ ಕೇಳುವವರ ಮೈಮೇಲಿನ ರೋಮಗಳು ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವುವು. ಭಕ್ತುತ್ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಒಂದೊಂದುಸಾರಿ ಕುಣಿಯತೊಡಗುವಳು. ಆಕೆಯ ಸುಮಧುರ ಕಂಠಧ್ವನಿಯು ತಂಬೂರಿಯ ಶೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಿಳಿತವಾಗಿ, ಆಕೆಯ ಗಾನವೈಭವವನ್ನು ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಗಾನವೈಭವಕ್ಕೆ ಮಿಗಿಲೆನ್ನಿಸುವುದು. ಭಕ್ತಿಪರ ಮನಸ್ಥಿತಿಯವನಾಗಿದ್ದ ರಾಜಾಜಯವಲ್ಲನೂ, ತನ್ನ ಮಗಳ ಗಾನಕಲೆಯು ಭಗವತ್ಪರವಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಪರಮಸಂತೋಷಪಟ್ಟನು.

ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ಮುಂದೆ ವಿವಾಹ ಯೋಗ್ಯ ವಯಸ್ಸುಳಾದಳು. ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯ ಸೌಕುಮಾರ್ಯಾದಿಗಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು ದೇಶದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ಆ ರಾಜಪುತ್ರಿಯನ್ನು ವರಿಸಿ ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ರಾಜಕುಮಾರರು ಇಚ್ಛಿಸಿದರು. ತಂದೆಯೂ ಅವರೆಲ್ಲರ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ತರಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕುವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾದುದು ಒಬ್ಬನಿಗೇ ನಡೆಸಿ

ದನು. ಅವರೂ, ಅವಳು ತಮ್ಮನ್ನೇ ವರಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವರಿಗೆ ಬಹು ಬಗೆಯಿಂದ ಹರಕೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತರು. ಹೀಗೆಯೇ ಕೆಲ ಕಾಲ ಸಾಗಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಉದಯವುರ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ರಾಣಾಮುಕುಲದೇವನು, ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಯುವರಾಣಾಕುಂಭನಿಗೆ ಆಕೆಯನ್ನು ವಧುವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಯಾಚಿಸಿದನು. ಕರ್ಮಧರ್ಮಗಳ ಸಂಯೋಗವಾಗಿ ಕುಂಭನಿಗೆ ವಿವಾಹವು ಪತ್ತಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು.

ತನ್ನ ವಿವಾಹ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿವರವು ವಿರಾಟಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಕೆಯು ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೂರಿತು, 'ತಂದೆಯೇ, ನಾನು ಈ ಮೊದಲೇ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.—“ಈತನೇ ನಿನ್ನ ಮದುಮಗನು ಎಂದು ಈಗ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಗೆ-ಅಲ್ಲಲ್ಲ-ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದುದನ್ನು ಮರೆತೆಯಾ!” ಎಂದಳು. ರಾಜಾಜಯಮಲ್ಲನಿಗೆ ಮಗಳ ಆ ಮಾತಿಗೆ ಏನು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ತೋರಲಿಲ್ಲ! ಆಟಕ್ಕಾಗಿ ಮಗುಮಗನೆಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಗಳು-ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮನುಷ್ಯನೋ ಎಂಬಂತೆ ಭಾವಿಸಿ, ಹೃದಯೇಶನನ್ನಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡು ಬಿಡುವಳೆಂದು ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.—ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಆ ಮೇಲೆ—“ಅಮ್ಮಾ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೇ ಆದರೂ, ಲೌಕಿಕವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದುದೂ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ರಾಜಕುವರನನ್ನು ವರಿಸಿ ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವು. ನಿನ್ನನ್ನು ಉದಯವುರದ ಯುವರಾಣಾಕುಂಭನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹ ಮಾಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ನೀನೂ ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಯುತನೂ ಸೌಂದರ್ಯನಿಧಿಯೂ ಪಾತ್ರವಿಧಿಯೂ ಆದ ಆ ರಾಜಕುವರನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಪತಿಭಕ್ತಿಯುತಳಾಗಿ ಆತನಿಂದ ಧರ್ಮ ಅರ್ಧಕಾಮಗಳನ್ನು ಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿ, ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಹೃದಯಾಂತರ್ಮರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀ ರುಕ್ಮಿಣೀಧರನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸುಖವನ್ನೂ ಹೊಂ

ದುವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು. ವಂಶಕ್ಕೂ ಭೂಷಣವು,” ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ತಂದೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಎದುರು ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ರಾಜನು ಆಕೆಯ ಮೌನವನ್ನು ಸಮ್ಮತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮುಂದೆ ನಗರ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಮಾರತ್ ರಾಜ ಧಾನಿಯು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಜಯಮಲ್ಲರಾಜನಿಂದ ಆಹ್ವಾನಿತರಾಗಿ ದೇಶದೇಶಗಳಿಂದ ಬಂದ ರಾಜಪುತ್ರರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಶ್ರೀಮಂತರೂ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದ ಅತಿಥಿ ಬಿಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡರು ನಗರವು ತಳಿರುತೋರಣ-ಧ್ವಜವತಾಕೆಗಳಿಂದಲೂ, ಮನೆಗಳು ಸುಣ್ಣ ಕಾರಣೆ-ರಂಗವಲ್ಲಿಗಳಿಂದಲೂ ಶೃಂಗಾರವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಜನಸಂದಣಿಯಿಂದ ಗಜಬಜಿಸಸಾಗಿತ್ತು ವರನ ಪಕ್ಕದ ರಾಣಾ ಮುಕುಲದೇವನು ವರನಾದ ತನ್ನ ಮಗನೊಂದಿಗೂ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದು ಮಾರತ್ ನಗರವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಅವರನ್ನು ರಾಜನು ಯುಕ್ತಪರಿವಾರವನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಸಂಧಿಸಿ ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿ, ಯೋಗ್ಯಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕರೆತಂದು ರಾಜೋಪಚಾರ-ವೈಭವಾದಿಗಳಿಗೆ ಕುಂದುಂಟಾಗದಂತೆ, ನೇತ್ರಾನಂದಕರವಾಗಿ ಸಿಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಬಿಡದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿ ಆದರಿಸಿದನು. ವಿವಾಹ ಮುಹೂರ್ತದ ಶುಭದಿನವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಉಭಯರಾಜರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪತ್ನೀಪರಿವಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಎದಿರುಗೊಂಡರು ವರಪೂಜೆಯು ನಡೆಯಿತು. ನಾಂದೀಸ್ಥಾಪನೆ ಮುಂತಾದ ವಿವಾಹಾಂಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ನಡೆದುವು. ರಾಜಾಜಯ ಮಲ್ಲನು, ಹರ್ಷಶೋಕಗಳ ಮಿಶ್ರಣದ ಜಲವು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿರಲು, ತನ್ನ ಪ್ರೇಮ ಪುತ್ರಿಯ ಕರಗಳನ್ನು ವರನ ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕನ್ಯಾದಾನ ಮಾಡಿದನು ನೆರೆದ ಸಕಲ ಭೂಸುರರೂ, ಸಭಾಸದರೂ ಜಯಜಯವೆಂದರು ವಧೂವರರಿಗೆ ಸಕಲ ಶುಭಗಳೂ ಉಂಟಾಗಲೆಂದು ಹರಸಿದರು. ಉಭಯ ರಾಜರೂ ತಮ್ಮ ವೈಭವ-ಪದವಿಗಳಿಗೆ ಕುಂದಿಲ್ಲದಂತೆ ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರನ್ನೂ, ದೀನಾನಾಥರನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣೆ-ದಾನ ಉಟ ಉಪಚಾರ-ಉಡಿಗೆರೆ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳಿಂದ ದಣಿಸಿದರು. ಸಕಲರೂ ಪರಮಾ

ನಂದಪಟ್ಟು, ಇನ್ನು ವೈಭವ ವಿಜೃಂಭಣೆಗಳಿಂದ ನಡೆದ ವಿವಾಹವನ್ನು ನೋಡಿದುದು ಇದೇ ಮೊದಲು ಎಂದುಕೊಂಡರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

“ಪತಿಗೃಹ”

ವಿವಾಹ ವೈಭವದ ಸಮಾರಂಭಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದು ಅತಿಥಿ ವಿಭಾಗ್ಯ ಗತರಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಸಕಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೊರಟು ನಡೆದರು. ಮಹಾರಾಣಾ ಮುಕುಲದೇವನೂ, ಬೀಗನಾದ ರಾಣಾಜಯಮಲ್ಲನಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಂಡು ಪತ್ನೀಪರಿವಾರಗಳೊಂದಿಗೂ ಮಗಸೊಸೆಯರೊಂದಿಗೂ ಕೂಡಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವಾದ ಉದಯಪುರವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣವಾಡಿದನು. ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಪಾಠಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೊರಡಲು ಅನುಮತಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದಳು. ಬಹು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವೂರ್ವವಾಗಿ ಪಡೆದು, ವಿಶೇಷ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬೆಳೆಸಿದ್ದ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಅಗಲಬೇಕಾಗಿ ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ, ಆಗ ಅವರಿಗುಂಟಾದ ಶೋಕಸಂತಾಪಗಳನ್ನು ಮಾತುಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಅಸದೃಶವು. ಸಂಸಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಬಂದಿಲ್ಲೊಂದು ನೆಳೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಹಣ್ಣಾಗಿಸಿದ ಈ ಅನ ಭವನನ್ನು ಪಡೆದ ದಂಪತಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಗಿನ ಆ ರಾಜದಂಪತಿಗಳ ದುಃಖದ ಪರಮಾವಧಿಯ ಪುಮಾಣವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲರು.

ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಮನೋಹರವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮರೆಯದೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೇನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಳು. ಪ್ರಯಾಣವು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಸಾಗಿ, ಅವರು ಉದಯಪುರವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿದರು. ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ಮೇನೆಯು ಅರಮನೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಳಿಯಿತು. ತಮ್ಮ ಯುವರಾಜಾನ ಪತ್ನಿಯು ನಗರಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವಳೆಂಬ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಆ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರುಮಂದಿ ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ಮೇನೆಯಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದು ಅತ್ತೆಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಯ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ

ಎಗ್ರಹವು ಅತ್ತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಒಡನೆ ಧೂರ್ತ ಸ್ವಭಾವದ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು—“ಅದೇನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ನೀನು ಅಷ್ಟು ಜೋಪಾನವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ಅವನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಮ್ಮ ಬಾಲಿಕೆಯು ನೆಮ್ಮತೆಯಿಂದ “ತಾಯೇ, ಇದು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಇರುವ-ನನಗೆ ಪ್ರಾಣಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಪ್ರಿಯವಸ್ತುವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರ ಎಗ್ರಹವು” ಎಂದಳು. ಆ ಮಾತು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ, ಅತ್ತೆಯು—“ವಾರಾ, ನಾವು ಶಕ್ತಿಪೂಜಕರೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದೋ! ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ದೇವಮೂರ್ತಿಗಳ ಪ್ರನೇಶವಾಗಕೂಡದು ವೈಷ್ಣವಂಗೆ ನಮ್ಮ ಹೊಸ್ತಿಲು ಮೆಟ್ಟಿಲೂ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ಕೂಡಲೇ, ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆ ಬೊಂಬೆಯನ್ನು ದೂರವಾಗಿ ಎಸೆದು ತರುವಾಯ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಾ” ಎಂದು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ನುಡಿದಳು.

ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಾಧಿಕವೆನಿಸಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಎಗ್ರಹವನ್ನು ದೂರಕ್ಕೆ ಎಸೆದು ಬರಬೇಕೆಂಬ ಮಾತು ಮಾರಾಬಾಯಿಗೆ ರುಚಿಸಲಿಲ್ಲ —ಸಹನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಆ ನಿರ್ಮಲಾಂತಃಕರಣದ ಬಾಲೆಯು ಸಂತಾಪದಿಂದ ನೊಂದುಕೊಂಡು, ಪುನಃ ತಮ್ಮತ್ತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು,—“ಅಮ್ಮಾ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧಾನುಸಾರ ಯಾವ ರೂಪಿನಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿದರೆ ತಾನೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯೇನು? ನಾನು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನಾದರೂ ತ್ಯಜಿಸಬಲ್ಲೆನಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಈ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರೆನು” ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವತ್ತಳು.

ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷತೆಯಿಂದ ನುಡಿದ ಮಾರಾಬಾಯಿಯ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವು ಆಕೆಗೆ ಅವಿಧೇಯತೆಯಿಂದ ನುಡಿದಂತೆ ಅರ್ಥವಾಗಿ ಅತ್ತೆಯ ಕೋಪವನ್ನು ನೆತ್ತಿಗೆರಿಸಿತು. ಇನ್ನೂ ಮನೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲೊಳಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಜೆಯೆ ತನ್ನ ಸೊಪೆಯು, ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆದು, ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುದು, ಮಹಾ ಅಭಿಮಾನ ಶಾಲಿನಿಯಾದ ಆಕೆಗೆ ಸಹನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಅವಿಧೇಯಳಾದ ಆ ತನ್ನ ಸೊಪೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡಿ, ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಳಕ್ಕೆ

ಹೊರಟು ನಡೆದಳು. ಅರಮನೆಗೆ ಯಜಮಾನಿಯಾದ ಮಹಾಕಾಣಿಯ ಆಜ್ಞೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವಿರಾಟಾಯಿಯನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಕರೆದು ಆದರಿಸಲು ಮತ್ತೊಬ್ಬಗೆ ಧೈರ್ಯವಿತ್ತಿತು! ನೂತನ ವಧುವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಆಕೆಯಾದದೂ ಕೇವಲ ಅಪರಿಚಿತವಾದ ಆ ಮನೆಗೆ ಕರೆಯದೆಯೇ ಹೇಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು! ಆಸ್ಪರಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಣಿಯಿಂದ, ತಮ್ಮ ವಂಶಾಚಾರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ವೈಷ್ಣವ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಅವಳನ್ನು ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿಸದೆ ಬೇರೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞೆ ಬಂತು ಅಂತೇ ಯುವರಾಣಿಯಾಗಿ ನಗರ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ವಿರಾಟಾಯಿಯು ಅತ್ತೆಯಿಂದ ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ತಿರಸ್ಕೃತಳಾಗಿ, ತನಗಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಬೇರೊಂದು ಭವ್ಯಗೃಹದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಸದಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಜನೆ, ಸೇವೆ, ಪೂಜೆ, ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು.

ಹೀಗೆ ಅತ್ತೆಸೊಸೆಯರು ಹೊರಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ಬೇರೆಯಾದುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಅವರವರ ಸ್ನೇಹಸೌಜನ್ಯಾದಿಗಳಾಗಲೀ, ವಿರಾಟಾಯಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯವರ ಪ್ರೀತಿಪ್ರೇಮಗಳಾಗಲೀ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದ್ದು ವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ! ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಯಾರಿಗೂ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಪತಿಯಾದ ಯುವರಾಣಾಳುಂಭನಿಗೂ, ಅನ್ಯಧರ್ಮದವಳಾದ ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಹಿಸುವುದಂತಿರಲಿ, ನೋಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ವಿರಾಟಾಯಿಯ ಸೇನೆಗಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ದಾಸಿಯರು ಮತ್ತು ಆಕೆ ಇಷ್ಟು ಮಂದಿ ಮಾತ್ರ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವರು. ಎಂತಾದರಾಗಲಿ! ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಳು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮರುಗಿಲ್ಲ. ವ್ಯಸನಕ್ಕೀಡಾಗಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಿದರಲ್ಲಾ ಎಂದು ಹಲುಬಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಈ ತೊಂದರೆಗಳೆಲ್ಲಾ ತಪ್ಪಿದುದು ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಮನೋಹರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಭಜಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಟ್ಟಿತು.

ವಿರಾಟಾಯಿಯು ಯುವರಾಣಿಯಾದ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಪತಿಯು ಬಂದು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸರಸಪಲ್ಲಾಸಗಳನ್ನಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೊರಗಿಲ್ಲ-ಮರುಗಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಪತಿಯ ಉಪಭೋಗಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗವಾಗದ ತನ್ನ ಯೌವನವೂ

ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದು ಬೆಳೆದಿಂಗಳಂತೆ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವಾದುದು ವೆಂದು ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ವಿರಹವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಬಾಡಿ ಬಸವಳಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯ ಕ್ರುದ್ರ ಕಾಮ ವಿಕಾರಗಳು ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಗೊಳ್ಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಮನೋಹರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯ ದಿವ್ಯ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಆ ಮನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿ, ದಿವ್ಯ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿದಳು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿನ ಜಾಜಿ, ಸಂಪಿಗೆ, ಶಾವಂತಿಗೆ, ಇದಂತಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಪಾದರಿ ಮುಂತಾದ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ ಎಳೆಯ ತುಲಸೀದಳಗಳನ್ನೂ ತಾನೇ ಬಿಡಿಸಿ ತಂದು, ಬಗೆಬಗೆಯ ದಂಡೆಗಳನ್ನೂ ಪುಷ್ಪಗುಚ್ಛಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿ ಮಾಲೆ ಹಾಕುವಳು. ಪ್ರೇಮಭರದಿಂದ ಅಲಂಗಿಸುವಳು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಂಬೂರಿ ತಾಳಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಉಚ್ಚಸ್ವನದಿಂದ ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಭಜನೆ ಮಾಡುವಳು. ದಿವ್ಯ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯ ಪಾನೀಯಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸುವಳು ಆರತಿಗಳ ನೈತುವಳು. ತೂಗು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ತೂಗುವಳು. ಆಕೆಗೆ ಅದೊಂದು ವಿಗ್ರಹವೆಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ಇರದ-ಚೈತನ್ಯಯುಕ್ತವಾದ ತನ್ನ ಹೃದಯಾಧಿವೇಶನವೆಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ಸ್ಥಿರರೂಪದಿಂದ ನಿಂತುಹೋಯಿತು.

ಯುವರಾಣಾಕುಂಭನಿಗೆ ನವಯೌವನ-ಅಲೌಕಿಕ ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿನಿಯಾದ ಪತ್ನಿ! ಗಂಧರ್ವ ಗಾನವನ್ನು ನಾಚಿಸುವ ಆಕೆಯ ಕಂಠಧ್ವನಿಯೂ, ಅಪ್ಸರಸೇಯರನ್ನು ವಿಾರಿಸುವ ಆಕೆಯ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳೂ ಅವನನ್ನು ಮುಗ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಯೌವನ ವಯಸ್ಕರಾದ ಪುಂಸತಿಗಳು, ಅವರು ಸುರೂಪಿಗಳಾಗಿರಲಿ, ಅಥವಾ ಕುರೂಪಿಗಳಿರಲಿ-ಜೊತೆಗಿದ್ದು, ಪರಸ್ಪರ ಕೂಡಿನೋಟಗಳಿಂದ-ಹುಸಿನಗೆಗಳಿಂದ-ಲಲೆ, ಮಾತುಗಳಿಂದ-ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣಹೃದಯದಿಂದ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ, ವಿಷಯಸುಖಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಶಿಸುವುದು ಪ್ರಪಂಚ ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲವೇ? ಹಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಯುವರಾಜನಾದ ಕುಂಭನು ಲೋಕವೋಹಕ ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿನಿಯಾದ-ನವವಧುವಾದ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ದರ್ಶಿಸಲೂ ಅನುಮತಿ ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಜೀವಿತವು ಎಷ್ಟು ಭಾರವಾಗಿ ತೋರಿದ್ದೀತು? ಅವನು ಎಷ್ಟು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನು! ತನ್ನ ವಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಿಂದ ಶಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನು! ಅದರೇನು, ಉಪಾಯ

ಎಲ್ಲ. ತಾಯಿಯ ಆಜ್ಞೆಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ, ಹೋಗಿ, ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ! ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿಗಾದರೂ ಅದರ ಸಹಜ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಡೆಯುಂಟಾಗುವವರೆಗೂ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಲಲಿತವಾಗಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ಉದ್ದೇಶಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅದರ ಸಹಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಡೆಯನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುವುದೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ಯುವರಾಜಾಣನು ಬಹು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಕಾದು ಕಾದು ಕೊನೆಗೊಂದು ದಿನ ಬೇಸತ್ತು,—"ಎನಾದ ರಾಗಲಿ! ಈ ದಿನ ನನ್ನ ಹೃದಯೇಶ್ವರಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ಮಾತನಾಡಿಸಿ-ಹೃದಯದ ತಾಪವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವೆನು" ಎಂದುಕೊಂಡು ಹೊರಟನು.

ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತುಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಗಳಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಜಡಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ನಿದ್ರಾಪ್ರೇಮಿಯ ಮಡಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಬಾಹ್ಯಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ಪರವಶವಾದಂತಿದೆ. ಯುವರಾಜಾಣನು ಕಳ್ಳತನದಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ತನ್ನ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು, ವಿರಾಟಾಪರ್ವವನ್ನು ವಾಸಿಸಿದ್ದ ಮಹಲಿನ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಹರ್ಷ-ಭಯ-ನಾಚಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಅಸಹಜ ಬಗೆಯ ಮನೋಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಅವನ ಹೃದಯವು ಜರ್ಜರಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ಒಳಗೆ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಾಯನವು ಅವನ ಕರ್ಣಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು. ತಾಳಗಳ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಘಲ್ಲುಘಲ್ಲೆಂಬ ಗೆಜ್ಜೆಗಳ ಶಬ್ದವು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಕರ್ಣಾನಂದ ಕರವಾದ ಆ ಗಾಯನವು ಆತನನ್ನು ಮುಗ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಂತು ಕೇಳಿದನು. ಗೆಜ್ಜೆಗಳ ಶಬ್ದದಿಂದ ಯಾರೋ ನಾಟ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಜೋಷಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅವನು ಭ್ರಾಂತನಂತಾದನು. "ಇದೇನು ಈ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ-ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯಗೀತೆಗಳಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು? ಇದರ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದುಕೊಂಡು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ತಡೆದು ಆಕೆಯು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೀತನನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಮಹಾಭಕ್ತಳಾದ ವಿರಾಟಾಪರ್ವವು ತನ್ನ ನಿತ್ಯದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಆ ದಿನವೂ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶ್ರವಣಕೀರ್ತನಸ್ಮರಣ ಪಾಠಸೇವನ ಅರ್ಚನ ವಂದನ ದಾಸ್ಯಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ತ್ರಿಕರಣಶುದ್ಧಿಯಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ತಾನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪ್ರಿಯೆಯಾದ ರಾಧೆಯೆಂಬ ಭಾವವನ್ನು ವಹಿಸಿ,

ಸಾಯಿಕಾನಾಯಕರಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾದ ಸಖ್ಯವನ್ನು ಕೋರಿ, ತನ್ನ ಹೃದಯೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನೃತ್ಯಗೀತಾದಿಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಹೊರಗೆ ಕುಂಭರಾಣಾನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಾಗ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪದದ ಭಾವಾರ್ಥವು ಹೀಗಿತ್ತು—“ಪ್ರಾಣಮನೋಹರ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಏಕಿಷ್ಟು ನಿರ್ದಯ! ಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷವಿಟ್ಟು ಏಕೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲೊಲ್ಲೆ! ನಿನ್ನ ಪಾದಸೇವೆಯನ್ನು ಏಕೆ ದಯಪಾಲಿಸಲೊಲ್ಲೆ! ಹೃದಯೇಶ್ವರಾ, ಗಾಢಾಂಶಂಗನ ಸೌಖ್ಯವನ್ನಿತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಾಗದೇ? ಮನೋವಲ್ಲಭಾ, ದಯಾನಿಧಿಯಾದ ನೀನು ಕೃಪೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ದೀನಳಾದ ನನಗೆ ದಿಕ್ಕಾರು? ನಿನ್ನ ಕರುಣಾಪಾಂಗಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾಗದಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಈ ದೇಹವೇಕೆ, ಈ ಜೀವಿತವೇಕೆ? ಈ ದೇಹದ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ನನ್ನೀ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಿಗೆಗೊಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸು; ಪ್ರಭುವೇ!” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಹೊರಗೆ ನಿಂತು, ಒಳಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿಂದ ಕಾಣದೆ, -ನಡುರಾತ್ರೆಯ ಆಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿನಿಯಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಬಾಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವು ಶೂಲಗಳಂತೆ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ನಾಟಿ, ಹೃದಯಭೇದಕಗಳಾಗಿ, ಯುವರಾಣಾ ಕುಂಭನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಹಸ್ರ ಸಿಡಿಲುಗಳು ಬಿದ್ದಂತೆ ಯಾತನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುವು. ಮೈಮೇಲಿನ ಕೂದಲುಗಳು ನೆಟ್ಟಗೆದ್ದು ನಿಂತುವು. ದೇಹದ ರಕ್ತವೆಲ್ಲವೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ತಲೆಗೇರಿದಂತಾಗಿ-ಎದೆಗೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಶೂಲಗಳಿಂದ ತಿವಿದಂತೆ ಯಾತನೆಯಾಯಿತು. ಆಗ ಆ ಕೋಪದ ಭರದಲ್ಲಿ, —“ಎಲೆ ದುಷ್ಟೆ! ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿನಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆಂಬ ಲಜ್ಜೆ-ಅಂಜಿಕೆಗಳು ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಇವಳು ಈ ಮಧ್ಯರಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ‘ಪ್ರಾಣಮನೋಹರಾ-ಹೃದಯೇಶ್ವರಾ-ಮನೋವಲ್ಲಭಾ’ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವಳು! ಇದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆನು” ಎಂದು ಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ದಾಸಿಯರು ಹೋಗುವಾಗ ಮುಮ್ಮನೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಬೇಕೆಂಬ ಅರಿವು ಕೂಡ ಮೀತಾಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದಿದ್ದುದನ್ನು

కండు, కుంభను కృయల్లి కత్తియన్ను హిదుకొండు నేరవాగి నుగ్గిదను. అల్లిన దృశ్యవు అవనన్ను స్తంభభూతనన్నాగి మాడితు. మీరాబాయియు ఒందు కృయల్లి తంబూరియన్నొ మత్తొందు కృయల్లి చిట్టిగేయన్నొ హిదుకొండు కాలిగి గిజ్జగళన్ను కట్టి కొండు నింతిద్దాళి. ఎదురిగి బగిబగియింద అలంకృతవాగిద్ద శ్రీ కృష్ణ విగ్రహవిదే! అరెదేరెద కణ్ణుగళింద ఆ విగ్రహద కడేగి నోలె డుత్తా, -ఆనందబాష్పవు సురిదు కేన్న గళల హృదయప్రదేశవలె నేనెదు హోలెగుత్తిరలు-రోలెవరాంజనగళుంటాగుత్తిరలు ఆకేయు లుజ్జస్వర దింద తన్న జీవితేశ్వరనాద శ్రీకృష్ణస్వామియన్ను పార్థిసుత్తిద్దు దన్ను ఆతను కండను.

కామాంధనాగి తన్న పత్తియల్లి కామాగ్నిగి కాంతతేయన్ను పడె యబేకేందు కళ్యతనదింద బంద రాణానిగి ఆకేయు భావసామాజ్యద సింహాసనద మేలే కుళితు నిష్కలంక భక్తిభరదింద హేళికొళుత్తిద్దు ఆ భావగీతగళ అర్థవాదరూ హేగి తలెగేరబల్లువు? అవళు, తన్న (రాణాన) కులవన్నొ మానవన్నొ రాజ్యవన్నొ జీవితవన్నొ తన్న (మీరాబాయియు) కళంక చరిత్రయింద భ్రష్టుగొళిసిదళిందే అవన భావనేయాయిత. ఒడనే నేరవాగి నడెదు, ఆకేయన్ను సమాపిసి, - “ఎలే కులకలంకిని, భ్రష్ట, నీజళి, ఇదేను నిన్నీ జయగళు? కాలిగి కట్టిరువ గిజ్జగళిను? ఈ కుణితవేను! నానారు—నన్ను తందవరారు—నానెల్లిద్దేనే ఎంబ ప్రజ్ఞయు నినగిదేయే?” ఎం దు నిష్కరతేయింద ప్రశ్నమాడితను. తన్న పాణమనోహర ముత్తియన్ను నోలెడికొండు హాడికొళుత్తా అంతముఖళింద మిరాబాయియు, అకస్మాత్తాగి కేళిన ఆ మాతుగళ గద్దలదింద బహి ముఖళాగి హిందరుగిదళు. నోలెడిదరె, తన్న పతి! ఒడనే పాదా భివాదన మాడిదళు. రాణాను రోలెశాశ్రాంతనాగిద్దానే. కృయల్లి హింద కత్తియన్ను ఝళపిసుత్తిద్దానే. క్షోపాధిక్యతేయింద కృకాలుగళల తుటియు నడుగుత్తివె, “ఇదేను భ్రష్ట, నీజళి, ఇదే ను?” ఎందు పునః పునః గద్దెసిదను.

ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆ ಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ಬೆದರಲ್ಲಿ. ಸಮಾಧಾನದಿಂದಲೇ—“ಮಹಾರಾಣಾರವರು ಶಾಂತರಾಗಬೇಕು.—ಮತ್ತಾರ ಸಂಗಡ ನನಗೆ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪಗಳು ಬೇಕು—ನನ್ನ ಹೃದಯೇಶ್ವರನೊಂದಿಗಲ್ಲದೆ! ಆತನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿಯೇ ನೃತ್ಯ ಗೀತಗಳು” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಣಾನು ತಡೆದು—“ಭ್ರಷ್ಟ, ಕುಲಕಲಂಕಿಣಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಮಾರಾರಕ್ಕೆ ತಂದ ನಾನು ಇಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹೃದಯೇಶ್ವರನು ಮತ್ತಾವನವನು?” ಎಂದು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಡಿಗಳನ್ನುದುರಿಸುವವನಂತೆ—ಕಟಕಟನೆ ಹಲ್ಲಾಡಿಯುತ್ತಾ, ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಕೈವಾಣವನ್ನು ಝಳಪಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನೂ ಅಕೆಯನ್ನೂ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯನ್ನು ನುಂಗಿಬಿಡುವವನಂತೆ ನೋಡತೊಡಗಿದನು ಆಗಲಾ ಭಕ್ತ ಶ್ರೇಷ್ಠಳು, ಆ ನೋಟಕ್ಕಾಗಲಿ—ಹರಿತವಾದ ಕತ್ತಿಯ ಮೊನೆಗಾಗಲಿ—ನಿಷ್ಕರವಾಗ್ಧಾರೆಗಳಿಗಾಗಲಿ ಬೆದರದೆ ಕೇವಲ ಶಾಂತಭಾವದಿಂದಲೇ—“ರಾಣಾರವರು ಶಾಂತರಾಗಬೇಕು. ತಾವು ಮಾರಾಬಾಯಿಯನ್ನು ಮಾರಾರಕ್ಕೆ ತಂದವರು ನಿಜ. ಮಾರೆಯ ರಕ್ತಮಾಂಸಮಯವಾದ ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ ತಾವು ಒಡೆಯರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ! ಅದುದರಿಂದಲೇ ಹಡೆದ ತಂದೆತಾಯಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮನ್ನು ನಂಬಿ ಒಂದ ಮಾರೆಯ ದೇಹವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಪರಿಯಿಂದ ನಿಕ್ಕಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡು, ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಲು ತಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮಾರಾಬಾಯಿಯ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಈ ಮಾನಾವಮಾನಗಳ ಗಣನೆಯಿಲ್ಲ! ಅವಳ ಹೃದಯೇಶನು ಮಾರಾರಾಧಿಪತಿಯು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ! ಆತನು ಭೂವಲಯಕ್ಕೇ ಅಧಿಪತಿಯಾದ—ಇಗೋ ಇಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು! ಮಾರಾಬಾಯಿಯ ಅಂತರಾತ್ಮವು ಜಗದೀಶ್ವರನಾದ ಈ ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಲಗ್ನವಾಗಿದೆ. ಆ ಹೃದಯೇಶ್ವರನ ಪ್ರೀತಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಮಾರೆಯು ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುವಳು. ನರ್ತನ ಮಾಡುವಳು. ಇದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಕುಲಶೀಲಗಳ ಮರ್ಯಾದೆಯು ಕಳಂಕಿತವಾಗಿರುವುದಾದರೆ, ಈ ದೇಹವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೆಡಹಲು ತಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವುಂಟು. ತಮ್ಮ ಕೈಕತ್ತಿಗೆ ಎದುರಲ್ಲಿ!” ಎಂದು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

ವಿರಾಟಾಯು ಈ ಮಾತುಗಳು ರಾಣಾನನ್ನು ಆಶ್ಚರ್ಯಮಗ್ನ ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದುವು. ಇನ್ನೂ ಹದಿನಾರು ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ದಿವ್ಯ ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಆಸೆ ಅಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು-ದೇಹಮನೋ ಬುದ್ಧಿಗಳು ದೇವರಿಗೆ ಸೂರಿ ಹೋದವೋ ಎಂಬಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ನಿರಭಿಮಾನವನ್ನು ಆತನು ಕಂಡುದು ಇದೇ ಮೊದಲು! ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಮೂಲವಾದ ಪ್ರೇಮವಲ್ಲದೆ-ಪವಿತ್ರಪ್ರೇಮವು ಇರುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದು ಆತನಿಗೆ ಈ ದಿನ ತಿಳಿಯಿತು ಮಹಾರಸಿಕನಾಗಿ-ರಸಿಕ ಕವಿತಾ ಪ್ರಾಧಿಮೇಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದ ಯುವರಾಣಾನು, ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೂ ಸ್ಥಳವುಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಈ ದಿನ ಕಂಡನು. ಅವಳು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಚರಿತ್ರಳೆಂಬುದೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಸಂಶಯಪಡುವುದು ದೋಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂಬುದೂ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಆದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನೂ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳದೆ, ಗಂಟು ಬಿದ್ದ ಹುಬ್ಬುಗಳೂ-ಹಿರಿದ ಕತ್ತಿಯೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಇರಲು—

“ರಾಜಗೃಹದಲ್ಲಿ, ಹೀಗೆ ಹೊತ್ತು ಗೊತ್ತೆನ್ನದೆ ನಾಟ್ಯಗೀತಾದಿಗಳು ನಡೆವುದು ಸಲ್ಲದು ಇದು ಮೇಳದ ಮನೆಯಲ್ಲ—ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನ್ನಾ ಹೃದಯೇಶನ ಪೂಜೆವರಸ್ಯಾರಗಳು ಅರಮನೆಯ ಪ್ರಾಕಾರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬಹುದು! ಮಾನುಷ ಪತಿಗಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಪಡದ ನಿನಗೆ ಪತಿಗೃಹದಿಂದ ಆಗಬೇಕಾದುದಾದರೂ ಏನು?” ಎಂದು ರೋಷಭರದಲ್ಲಿ ನುಡಿದು ಒಡನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ನಡೆದನು

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

“ಕಪಟಸಾಧು”

ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅವಾಙ್ಮಾನಸಗೋಚರನು.—ಎಂದರೆ ಮಾತುಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲೂ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆತನ ಸ್ವರೂಪವಿಂಧದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ತಿಳಿಯಲೂ ಸಾಧ್ಯನಲ್ಲದವನು. ಹಾಗೆ ವಾಕ್ಯಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಸಾಧ್ಯನಲ್ಲದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವ ಹಲವು ಮಾರ್ಗಗಳೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಹಲವು ಮತಗಳೆಂಬುವು! ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮತದ

ವರೂ ಆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು, ನಾನು ರೂಪ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಆದರೆ ಆ ಜಗದೀಶನು ನಾದ-ಬಿಂದು-ಕಲಾತೀತನಲ್ಲವೆ! ಶಬ್ದವು ಆತನನ್ನು ಹೊಗಳಲಾರದು, ಚಿತ್ರವು ಆತನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲಾರದು, ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಕಲೆಯು ಆತನನ್ನು ಸಮಾಪಿಸಲಾರದು. ಆತನು ಇವುಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಮೀರುವನು. ಆದರೂ ಮಕ್ಕಳು ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ, ಸಿಕ್ಕದೆ ದೂರವಿರುವ ಆಟದ ವಸ್ತು-ತಿಂಡಿತಿರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಮಾನವಸ್ವಭಾವವಾದರೂ ಲಭ್ಯವಾಗದುದನ್ನು ಲಭ್ಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನೇ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಯಲ್ಲೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ತಾನು ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತವ್ಯಭಾವ ಪನ್ನು ವಹಿಸಿ ಸ್ಥಾಯಿವಿನಂತೆ ಸುಮ್ಮನಿರದೆ, ಯಾವನು ಲಭ್ಯವಾಗದಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ, ಸದಾ ಮುಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವನೋ ಅವನ ಜೀತನವು ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವುದನ್ನಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಮುಂದುವರಿವೆವರಲ್ಲ ಅಪ್ರಮತಿಗಳಾದ ಕೆಲವರು ನಾಲ್ಕಿಂಟು ಕಾಸುವೀಸಗಳನ್ನಾಗಲೀ-ಹೊಟ್ಟೆಗೇಣು ಭೂಮಿ ಯನ್ನಾಗಲೀ, ಎರಡು ಗುಂಜಿತೂಕ ಬಂಗಾರವನ್ನಾಗಲೀ ಒಧವ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನಾಗಲೀ ಗಳಿಸುವಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೀತನದ ಅನೋಘ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಅತ್ಯಂತ ಜಟಿಲವಟಿಕೆಯಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬರುವರು. ಬುದ್ಧಿ ಶಾಲಿಗಳಾದರೋ ಜೈತನ್ಯದ ಅಮೌಲ್ಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು, ಮಣ್ಣು ಹೆಂಟೆಯನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಲಾಶಿಸುವದಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಲೋಕೇಶನಾದ ಪ್ರಭುವರ್ಯನನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿನಿಯೋಗಿಸುವರು —ಲೋಕಸೇವೆ ಗಾಗಿಯೂ-ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಣ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೂ ವಿನಿಯೋಗಿಸುವರು.—ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು ಶಬ್ದ-ಚಿತ್ರ-ಕಲೆಗಳು ಆ ಜಗತ್ಪತಿಯನ್ನು ಸಮಾಪಿಸಲಾರವಾದರೂ, ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು ಆತನಲ್ಲಿಗೇರಲು ಅವುಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರ ಸಾಧನವಿಲ್ಲ. ನಾದ ಬಿಂದು ಕಲೆಗಳನ್ನು ಆಧಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ, ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು, ಏಣಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನಾ ತ್ರಯಿಸಿ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಳಕ್ಕೇರುವಂತೆ, ಆ ಜಗತ್ಪತನ ಸಮಾಪವನ್ನು ಸೇರಲು

ವಿರತೊಡಗಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪೂರ್ವಿಕ ಮಹನೀಯರು ಪ್ರತಿ ಯೊಂದು ಕಲೆಗೂ ಪರಮವುರುಷನನ್ನೇ ಧೈಯವನ್ನಾಗಿಟ್ಟಿರುವರು. ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಕವಿತೆ ಕಲೆ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ, ಭಾರತೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಧೈಯವು ಪರಮಾತ್ಮನೇ! ಆಧುನಿಕ ರೀತ್ಯಾ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಧನದೇವತೆಗೆ ಮಾರಾಬಾಯಿಗೆ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಬೆಲೆಯು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಜ್ಞಾನವೂ ಬೆಲೆಗೆ ನಿಂತಿದೆ-ಮತ್ತು ಮಾನವನು ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮ್ಯ (Patent) ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಭಗವಂತನಿಂದ ಸೃಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಎಲೆ-ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು, ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಾಣಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ರಾಗಿಯ-ಬತ್ತದ ಕಾಳು ಇವಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೇ ಬೆಲೆ ಎಂದು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು? ಅವಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಏನು? ಹೇಗೆ? ಆದರೆ ಲೌಕಿಕವು ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಸಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆಯು ಎರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಸಹಜವೆಂಬೋಣ! ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವುದೆಂದರೆ ಅರ್ಥವೇನು? ಅದು ಯಾರ ಸ್ವತ್ತು? * ಸನ್ಯಾಸಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಅಧೋಮುಖವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ-ಕಲಿಕವಿತೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಮೌಲ್ಯ ಧೈಯಗಳು ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ನಾವು ಅಧೋಗತಿಗಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ಪುನಃ ಎಂದಿಗೆ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೆಪಿಸಿರುವ ಈ ವ್ಯಾಪಾರ ಭಾವನೆಯು ನಾಶವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವ (ವೇದವಿಕ್ರಯ ಮಾಡುವ) † ಈ ಬ್ರಹ್ಮಘಾತಕತನವು ನಮ್ಮಿಂದ ದೂರವಾಗುವುದೋ ಅಂದಿಗೆ ನಾವೂ ಮೇಲಕ್ಕೇಳತೊಡಗುವೆವು.—

* ಈ ಪವಿತ್ರ ಧೈಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ, ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರ ವೇತ್ತರಾದ ಬಂಗಾಳದ ಮಾನನೀಯ ಜಗದೀಶ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ ಬಾಬೂಗಳವರು ತಾವು ನಡೆಯಿಸಿರುವ ಅಮೌಲ್ಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶೋಧಗಳಿಗೂ-ರಚಿಸಿರುವ ಅದ್ವಿತೀಯ ಯಂತ್ರಗಳಿಗೂ ಸ್ವಾಮ್ಯ (Patent) ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ದೇಶದವರಾದರೂ ತಮ್ಮ (Temple of turth) "ಟೆಂಪಲ್ ಆಫ್ ಟ್ರೂತ್" ಎಂಬ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಶೋಧನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಉಚಿತವಾಗಿ ಜ್ಞಾನ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾರಿರುವರು. ಧನ್ಯ ಭಾರತ ಮಾತೆ !

† ಪಜ್ಜೆ ಭೇದಿ ಪೃಥಕ್ವಾಕೀ ನಿತ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದಕಃ ||
ಆದೇಶೇ ನೇದವಿಕ್ರೀತಾ ಪಂಚೈತೇ ಬ್ರಹ್ಮಘಾತಕಾಃ ||

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕವಿತೆಯೂ ಸಂಗೀತವೂ ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿತವಾದುವು. ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಆವರಿಸುವ ಆ ವಿಶ್ವ ಪ್ರೇಮ ರಸವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ದೇಹಪಾತ್ರೆಯು ಅಂತಃಪುರದ ಆ ನಿರ್ಬಂಧಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಆ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳ ಆವರಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಗಿಣ್ಣು ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದೀತು? ಪೂರ್ವಾಧ್ಯಾಯದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡಂತೆ ರಾಣಾನಿಂದ ಆಜ್ಞೆ ಪ್ರಳಾದ-ಅಲ್ಲಲ್ಲ-ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಠಿಣ ವಜನಗಳ ಮೂಲಕ ಆತನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತಳಾದ ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ಮುಂದೆ ಆ ರಾಜ ಗೃಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪೂಜೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಭಜನೆಗಳಿಗೆ ಆ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗ ತೊಡಗಿದಳು. ತನ್ನ ಹೃದಯೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಆ ಮನೋಹರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಪೂಜೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಸಾಗಿದಳು. ಸುಮಧುರ ಕಂಠಧ್ವನಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಗುಣಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದ, ಲೋಕಮೋಹಕ ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿನಿ ಯಾದ ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ಗಾನವೈಭವವು ಸಕಲ ಜನಗಳನ್ನೂ ಮುಗ್ಧರ ನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಆಕೆಯ ನಿಷ್ಕಲಂಕ ಭಕ್ತಿಪಾರವಶ್ಯತೆಯ- ಗಾನಸೌಂದರ್ಯದ-ಕವಿತಾಲಾಲಿತ್ಯದ-ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಚಾರಿತ್ರ್ಯದ ಕಥೆಗಳು ದೇಶದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಲ್ಪಡತೊಡಗಿದುವು ಆಕೆಯ ದರ್ಶನ ಮಾಡುವು ದೊಂದು ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷ, ಕರ್ಣರಸಾಯನವಾದ ಆಕೆಯ ಮಧುರತರ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದೊಂದು ಸೌಭಾಗ್ಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹತ್ತಿರದ ದೂರದ ಭಕ್ತಭಾಗವತಜನರೂ ಸಾಧುಗಳೂ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಯಾತ್ರಗೋ ಎಂಬಂತೆ ಆಕೆಯಿದ್ದ ಆ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬರಲಾ ರಂಭಿಸಿದರು. ಆಕೆಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಆ ಕೀರ್ತನಾರತ್ನಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಭಕ್ತಿಸುಧಾ ರಸನನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರಾನುಸಾರ ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿ ಸುಧಾಶರಧಿಯಾದ ಆ ದಿವ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡಲಾರದೆ ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳುತ್ತಿರುವರು. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಭಕ್ತಿಪರ ಗೀತೆಗಳೇ ತುಂಬಿದುವು. ಬಡವ ಬಲ್ಲಿದ-ಭಿಕ್ಷುಕ ಭೂಪತಿ-ಪ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೂಭುಜ ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಸಕಲರೂ ಆ ಗೀತಾರತ್ನಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಂಠಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳ

ತೊಡಗಿದರು. ಮಿರಾಬಾಯಿಯ ನಾಮಮಂತ್ರವು ಜನಜನಿತವಾಯಿತು-
ಮನೆಯಮಾತಾಯಿತು.

ಕಸ್ತೂರಿಯ ಪರಿಮಳವು ವಾಯುವಿನ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ
ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತೆ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಯೂ ಭಕ್ತರ ಮೂಲಕವೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ
ಪ್ರಸಾರವಾಗುವುದು. ಉಷ್ಣತೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ವಾಯುವಿಗೆ ಹೇಗೆ
ಜಲನೆಯುಂಟಾಗಲಾರದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಭಕ್ತರಿಗೂ ಕಷ್ಟತಾಪತ್ರಯಗಳೂ,
ದುಃಖದುಸ್ಥಿತಿಗಳೂ, ದಾರಿದ್ರ್ಯದೈನ್ಯತೆಗಳೂ, ಅವಮಾನ ಅಪನಂದೆಗಳೂ
ಉಂಟಾಗಿ ಅವರ ಜೀತನಕ್ಕೆ ತಳಮಳವುಂಟಾಗದಿದ್ದರೆ ಭಗವಂತನ ಮಹಿ
ಮೆಯು ಅವರ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿಯದು! ಜೀವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ
ಸಂಬಂಧದಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಗಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳೆಂಬ-
ಈಷಣತ್ರಯಗಳೆಂಬ-ಸ್ವಾರ್ಥತೆಯೆಂಬ-ಅಭಿಮಾನ ಅಹಂಕಾರಗಳೆಂಬ ತುಪ್ಪ
ವನ್ನು ಕರಗಿಸಿ, ಅವನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಎಡೆಯಾಗಿರುವ, ದೇಹಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ
ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯಗಳ ಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಉರಿಸಲು
ಈ ಉಷ್ಣತೆಯು ಬೇಕೇಬೇಕು. ಅದೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧನವು ಆದರೆ
ಜಳ್ಳಿದೆಯ ಕೆಲವರು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿದ್ದಾಗುವ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಾಖಕ್ಕೇ-ಕಷ್ಟ
ನಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಬೆದರಿ, ಕಾತರರಾಗಿ ಈ ಉನ್ನತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ
ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು, ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡಲು
ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ-ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ಸುಲಭ ಜೀವನದಲ್ಲೇ ಮಹತ್ವವು ಲಭ್ಯ
ವಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೋರುವರು. ಆದರೆ ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲೇ ಹುಡು
ಕುತ್ತಿರುವವರೆಗೆ ಶಂಖು ಕಪ್ಪೆಯಚಿವುಗಳೂ ಗುಂಡುಕಲ್ಲುಗಳೂ ಮಾ
ತ್ರವೇ ದೊರೆವುವೆಂಬುದನ್ನೂ ಬಹು ಬೆಲೆಯ ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳು ಬೇಕಾಗಿ
ದ್ದರೆ ಬಿರುಗಾಳಿಗೂ ಘೋರವಾದ ಅಲೆಗಳಿಗೂ ಭಯಂಕರ ಜಲಜಂತು
ಗಳಿಗೂ ಬೆದರದೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನೂ
ಅವರು ಅರಿಯರು! ಹಾಗೆಯೇ ಭಕ್ತನು ಯಾವ ಬಗೆಯ ಮಹತ್ಕೃಷ್ಣಗಳಿಗೂ
ಬೆದರದೆ ಈ ಕ್ಷೀರಶರಧಿಯ ಮಧ್ಯಭಾಗಕ್ಕೆ ನಡೆವರಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿ
ಯ ದರ್ಶನಭಾಗ್ಯವು ಲಭಿಸದು. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ
ಪಾತ್ರಳಾದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಿಕೆಯಾದರೂ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದ
ರಂತೆ ಅಂತಹ ಮಹತ್ಕೃಷ್ಣಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತಿರುವಳು.—

ರಾಣಾಣ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಆರಮಣೆಯ ಪ್ರಾಕಾರದ ಬಳಿಯಿದ್ದ ದೇವ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಾರಾ ಬಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ, ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಭಕ್ತಾದಿಗಳೂ-ಸಾಧು ಜನಗಳೂ ಆಕರ್ಷಿ ಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ಅಂಶವು ತಿಳಿದಿದೆಯಲ್ಲವೆ! ಕೆಲದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಒಂದು ದುರಂತ ಪ್ರಸಂಗವು ನಡೆಯಿತು. ಆಗ್ನಿ ಮೊಗಲ್ ಸಾಮ್ರಾಟ್ ಅಕ್ಬರನು ಭಾರ ತೀಯ ರಾಜ್ಯಸೂತ್ರ ಚಾಲಕನಾಗಿ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಪದಾರೂಢನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು ರಸಜ್ಞನಾಗಿ, ಕವಿಗಳಿಗೂ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಕಲಾಕುಶಲರಿಗೂ ಆಶ್ರಯಾಘಾತನಾಗಿದ್ದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ-ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆತನ ಪ್ರೇಮಾಭಿಮಾನಗಳು ಹೆಚ್ಚು. ಆತನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾನಸೇನನೆಂಬ ಸುಪ್ರ ಸಿದ್ಧ ಹೈಂದವ ಗಾಯಕನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಪ್ರೇಮಾದರಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದನು. ಪ್ರಬಲ ಭಾರತ ಸಾಮ್ರಾಟನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪಂಡಿತನೆನಿಸಿದ್ದ ಆ ಗಾಯಕ ಸಾರ್ವಭೌಮನೂ ಮಂಜುಭಾಷಿಣಿಯಾದ- ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರಳಾದ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕಿಯ ಗೀತರತ್ನಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತು, ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ತನ್ನ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಮೈಭವ ನಿಂದ ಅವುಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೂರು ಮಡಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ವಾಡುತ್ತಿ ರಲು, ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮೊದಲು ಜೋಪದಾರನವರೆಗಿನ ವಸುಶ್ವರೂ ಚಿತ್ರಪ್ರತಿ ಮೆಗಳಂತೆ ಕುಳಿತು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವರು, ಪುಳಕಗೊಳ್ಳುವರು-ರೋ ಮಾಂಚಿತರಾಗುವರು. ಭಕ್ತಿಯ ಕಡಲಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುವರು. ಆ ಗೀತಗಳು ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಪ್ರಸಾದವಾಗಿ ಮಂಡೆಯನ್ನೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟಿದುವುಗಳಾ ಗಿರದೆ, ಪ್ರೇಮರಸದೊಂದಿಗೆ ಮಿಶ್ರವಾಗಿ ಹೃದಯಮೂಲದಿಂದ ಬಂದುವುಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗಿ ತನ್ನಯರಾಗುವರು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದರೇನು, ಆತನೂ ಮೂಲತಃ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನೆ! ಆತನೂ ಆಕರ್ಷಿತನಾದನು. ಅವುಗಳ ಸರಳತೆ ಶುದ್ಧತೆಗಳಿಗೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಹೃದಯವೂ ಸೂರೆಹೋಯಿತು. ತಾನು ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೇಮ ಪ್ರವಾಹದ ಉಗಮಸ್ಥಾನವಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಆತನಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಅಂಕುರಿಸಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾಹೋತು. ಆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿತು. ತನ್ನ ಮನದ

ಆ ಆಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಆಪ್ತಮಿತ್ರನಾದ ತಾನಸೇನನೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಲು-ಆತನು ಅವುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿನಿಯು ಉದಯಪುರದ ಕುಂಭರಾಣಾನ ಪತ್ತಿಯೊಂದೂ ಮಹಾ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ನಳೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು. ಆವರೆಗೆ ಉದಯಪುರವು ಮೊಗಲ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಧೀನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರವಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದಲೂ, ತಾನು ತನ್ನ ಸಹಜರೂಪಿನಲ್ಲೇ ಹೋಗಿ ರಾಜಪತ್ತಿಯಾದ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯನ್ನು ನೋಡಲಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು ಲೌಕಿಕಕ್ಕೆ ಅಸಂಗತ ವ್ಯಾಪಾರವೆಂಬುದೂ ಆತನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಬಹು ದೂರ ಯೋಚಿಸಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ತಾನಸೇನನಿಗೆ ಆಕೆಯ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಆತಂಕವಿದ್ದರೂ ಬೈರಾಗಗಳ ಮತ್ತು ಸಾಧುಗಳ-ಭಕ್ತರ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಆತಂಕವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಆ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಚಕ್ರವರ್ತಿ-ತಾನಸೇನರು ಒಡನೆ ತ್ರಿಪುಂಡ್ರಗಳು ತುಲಸೀಮಾಲೆಗಳು ಕಾವಿಯ ವಸ್ತ್ರಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾಗಿ ಸಾಧುವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ದೆಹಲಿ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಮಾರತ್ ನಗರವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು.

ಇಂದು ಭಕ್ತಾಗ್ರಗಣ್ಯಳಾದ ವಿಾರಾಬಾಯಿಯು ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನಾ ಹೃದಯೇಶ್ವರನ ಕೀರ್ತನಾ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾಳೆ ಉರೂರುಗಳಿಂದ-ದೇಶದೇಶಗಳಿಂದ-ಸ್ಥಳಪರಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಬಂದ ಸಾಧುಸಂತರ ತಂಡವು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಕುಳಿತು ಭಕ್ತೈದ್ರೇಕದಿಂದ ಆಕೆಯ ಹೃದಯ ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಉಕ್ಕಿ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಗಾನರಸಾಮೃತವನ್ನು ಕಿವಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದು ಪಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಆ ಆನಂದದಿಂದ ಸೊಕ್ಕಿ ಮೈಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಿಾರಾಬಾಯಿಯಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೂ ಆನಂದಬಾಷ್ಪವು ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆ ಆ ಭಕ್ತರ ತಂಡವು ಪ್ರೇಮಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುತ್ತಾ ಒಡಲು ತಿಳಿಯದೆ-ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವು ಮರೆತು ತನ್ಮಯರಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲೇ ವೇಷಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಅಕ್ಷರನೂ ತಾನಸೇನನೂ ಇದ್ದರು. ಕೀರ್ತನೆಯು ಮುಗಿದು ಪರಸ್ಥಳೀಕರಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಿವಾಸಗಳಿಗೆ ಸಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಶ್ರಾಂತಳಾಗಿ-

ಕುಳಿತು ವಿಶ್ರಾಮ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದ ಮಾರಾಬಾಯಿಯ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಆ ವೇಷ ಧಾರಿ ಸಾಧುಗಳಿಬ್ಬರೂ ಬಂದು ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಭಕ್ತೋತ್ತಮಳು, ಅವರ ನಮಸ್ಕಾರವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಲೆಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ‘ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ-ಮುರಲೀಧರ’ ಎಂದು ನಾಮೋಚ್ಚಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಮತ್ತು ಆ ಸಾಧು ವೇಷದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು, “ಅಣ್ಣಗಳಿರ ನನಗೇಕೆ ವಂದಿಸುವಿರಿ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯು ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನು” ಎಂದಳು. ಆ ಮಾತಿಗೆ ಕಪಟಸಾಧುವಿನ ವೇಷದಿಂದಿದ್ದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು “ಭಕ್ತೋತ್ತಮಳೇ ಭವಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ತಲ್ಲಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ದೀನರಿಗೆ ಪರಮಾರ್ಥ ಸಾಧನದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಉದ್ಧರಿಸುವ ಮಹಾನುಭಾವಳು ನೀನೇ ಎಂದು ನೆರೆನಂಬಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ, ನಮಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಳಾಗಿ ಕಾಪಾಡು” ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ಸಾವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ—“ನಿರಂತರ ಅನನ್ಯ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯೇ ಪರಮಾರ್ಥಸಾಧನವು. ಭಗವಂತನು ಭಕ್ತಪರಾಧೀನನು” ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಿತ್ತಳು. ಅದನ್ನೇ ಉಪದೇಶವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ-ಗ್ರಹಿಸಿದ ಪಾದುಷಾನು, ಪುನಃ ಎದ್ದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮರೆಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವಮೌಲ್ಯ ರತ್ನ ಮಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ಗುರು ದಕ್ಷಿಣೆಯೆಂದು ಆಕೆಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಹೋದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಮಾರಾಬಾಯಿಯು:—“ಇದೇನು? ಜೈರಾಗಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಈ ಅವಮೌಲ್ಯ ರತ್ನ ಹಾರವು ದೊರೆತ ಬಗೆಯಾವುದು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ಆಗಲಾ ಕಪಟ ಸಾಧುವು “ಮಹಾತ್ಮಳೇ ನಾನೊಂದು ರಾಜಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದಾನೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿದುದರಿಂದ ಆತನು ತೃಪ್ತನಾಗಿ ನನಗೆ ಈ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅದನ್ನು ಗುರುಸ್ವರೂಪಕಾದ ನೀನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸದರೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದು” ಎಂದನು. ಮಹಾ ವಿರಾಗಿಣಿಯೂ ನಿಸ್ಪೃಹಳೂ ಆದ ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ಆ ರತ್ನಹಾರ ಒಂಗಾರ ವಜ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ತನಗೆ ಆಗಬೇಕಾದುದು ಎನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಆ ಸಂಬಂಧವು ತನಗೆ ಬೇಡವೆಂದೂ, ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದುದರಿಂದ ಆ ಕಪಟಸಾಧುವು ಆ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರಹದ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಪುನಃ ಮಾರಾಬಾಯಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ತನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಾನಸೇನ ನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟು ನಡೆದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೬

“ದ್ವಾರಕಾ-ಬೃಂದಾವನ”

ಕಾಲಕರ್ಮಗಳ ವೈಪರೀತ್ಯದಿಂದ ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಉತ್ತಮಾಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳೇ ಪ್ರಳಯಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುವು. ಅಪರಿಚಿತರಾದ ಸಾಧುಗಳಿಬ್ಬರು, ಮಾರಾಬಾಯಿಯ ಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಅಮೌಲ್ಯ ರತ್ನಹಾರವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಹೋದರೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯು ಒಡನೆ ಮಾರತ್ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಹಾದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ್ದ ಮಾತು ಅರಮನೆಯವರೆಗೂ ಹೋಯಿತು. ಕುಂಭರಾಣಾನೂ ಅವನ ತಾಯಿಯೂ ಆ ವಿಚಾರವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತರಾದರು. ದೇವಾಲಯದಿಂದ ಆ ಹಾರವನ್ನು ತರಿಸಿ ರತ್ನಪರೀಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಅದರ ಮೌಲ್ಯವೇನಾಗಬಹುದೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ವರ್ತಕರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ನೆರೆದು, ತಾವು ಎಂದೂ ಕಂಡಿರದ ಆ ಅಮೌಲ್ಯ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅವುಗಳ ಬೆಲೆಯೆಷ್ಟಾಗಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾರದೆ ಅದು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿರಲು ಮಾತ್ರ ತಕ್ಕುದೆಂದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ರತ್ನವ್ಯಾಪಾರಿಯು ತಾನು ಅದೇ ರತ್ನಹಾರವನ್ನು ದೆಹಲಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಆಕ್ಬರ್ ಪಾದಷಹಾನಿಗೆ ಐವತ್ತು ಲಕ್ಷ ವರಹಾಗಳಿಗೆ ಮಾರಿದ್ದೆನೆಂದೂ ಅದು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯದೇ ಎಂದೂ ನಿರ್ಧರವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಆ ಮಾತು ಒಡನೆ ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಜನರು, ನಿಜ ನಿಜ ಇರಬಹುದು. ಹೊಸದಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಸಾಧುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಭವ್ಯಾಕೃತಿಯವನಿದ್ದನು, ಆತನೇ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಿರಬಹುದು” ಎಂದುಕೊಂಡರು. ಆ ಸಾಧು ಜನರು “ತಮ್ಮ ರಾಣಿಯ ಭಕ್ತಿ-ವೈರಾಗ್ಯಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೇ ಬಂದನೆಂಬ ಸಹಜಭಾವದಿಂದ ನುಡಿದರಲ್ಲದೆ, ಅದರಿಂದ ಏನು ಪರಿಣಾಮವಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯದಾದರು. ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ತುರುಷನಾದ ದೆಹಲಿಯ ಪಾದಷಹಾನ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರಳಾಗಿ, ಅವಳ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಪಾವತ್ರತೆಯು ಅವನಿಂದ ಕಳಂಕಿತವಾಯಿತೆಂಬುದು ರಾಣಾನ ಭಾವನೆಯಾಯಿತು. ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಯಾರು ಎತ್ತಿದರೂ ಅವನಿಗೆ ಸಹಸ್ರ ಜೇಳುಗಳು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಡಿದಂತೆ ಯಾತನೆಯಾಗಹತ್ತಿತು. ಆ ಬಾಧೆಯನ್ನೂ ಅವಮಾನವನ್ನೂ ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ರಾಣಾನು ಅವುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಮೂಲಕಾರಣಳಾದ ಅವಳನ್ನೇ ತೀರಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಎಲ್ಲಾ ಕಷ್ಟಗಳೂ

ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದೆಂದು ಬಗೆದು, ಅವಳಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, —“ಎಲೆ ನಿನ್ನೆ ಇರುವಿಕೆಯು ನನಗೆ ಸಾಕುಸಾಕಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಭರಿಸಲಾರೆನು. ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಇದನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಜೀವಿತವನ್ನು ಸಾರುಮಾಡು” ಎಂದು ವಿಷಭರಿತವಾದ ಒಂದು ಬಂಗಾರದ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಆಕೆಗೆ ಕೊಟ್ಟನು.

ಮಾರಾಬಾಯಿಯು, ಕೇವಲ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯುತಳಾಗಿ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಮರುಗದೆ ಕಂಗೆಡದೆ ಬೆದರದೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಗೇ ಅರ್ಪಿತವಾಗಲೆಂದು ನುಡಿದು, ಅವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಒಂದೇ ಸಾರಿಗೆ ಕಡಿದುಬಿಟ್ಟಳು. ಆಹಾ. ಇದೇನದ್ಭುತವು! ಕಾಲಕೂಟ ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿದರೂ ಆ ಭಕ್ತೋತ್ತಮಳು ಕೊರಗದೆ ಮರುಗದೆ ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದಲೇ ಇದ್ದು ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯ ದಿವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಹರಿಗುಣಗಳನ್ನು ಗಾಯನ ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಣಾನು ಸ್ತಂಭಿತನಾದನು. ಘೋರ ವಿಷವನ್ನೂ ಅಮೃತವೋ ಎಂಬಂತೆ ಕುಡಿದು ದೃಢಗಾತ್ರಳಾಗಿ ಸಜೀವಿಯಾಗಿರುವ ಅವಳು ಮಾರಿದ ಮಾಯಗಾತಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ರಾಣಾನು ಅವಳನ್ನು ತಿರಚ್ಛೇದನ ಮಾಡಿಬಿಡಲೆಂದು ಭಟರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

ಆದರೆ ಏನನ್ಯಾಯ! ನಿರಸರಾಧಿಯಾದ ಆ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತಹ ಪರಮನೀಚನಾರು! ಆ ದುಷ್ಟಾಯವನ್ನು ಮಾಡಲಾರೆನೆಂದು ಕೊಲೆಗಡಿಗೆ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. ಆಗ ರಾಣಾನು —“ಎಲೆ ನೀಚಳೆ, ಅಪವಾದ ಅಪಕೀರ್ತಿಗಳಿಗೆಡೆಯಾದ ನಿನ್ನೀ ದೇಹವನ್ನು ಸೋಕಲು ನನ್ನ ಭಟರ ಕತ್ತಿಗಳೂ ಹೇಸುವುವು ಆದುದರಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಈ ದೇಹವನ್ನು ನೀಗಿಸು” ಎಂಬ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ದೇವಾಲಯದಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಆ ಆಜ್ಞಾ ಪತ್ರವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಯು ಆಕೆಯ ಕೈಗೆತ್ತನು. ಅದನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಬೆದರದೆ-ಅಳುಕದೆ, ತನ್ನ ಭರ್ತನ ದರ್ಶನವು ಕೊನೆಯ ಒಂದು ಸಾರಿಯಾದರೂ ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯವುಂಟೇ ಎಂದು ಆತನನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ಮಂತ್ರಿಯು ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆಂದು ನುಡಿಯಲು, ಆಕೆಯು ನೇರವಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ಆ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೆ ಭಗವದ್ಜನನುಲ್ಲೇ ಕಾಲಯಾಪನೆ ಮಾಡಿದಳು; ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸೇವಕರಿಂದ—

“మీరేయీ భవదీయ ఆశ్చర్యమును అక్షరభావ పాలిసిదళు” ఎంబ వర్త మానవన్న కళుపిసి, ఆ రాత్రీయే తాను ధరిసిద్ద దివ్య వస్త్రాభరణ గళన్నే లాగి కళిదిట్టి, ఒందు సామాన్య సీరియన్న ట్టి, సుమంగలీయ రిగి ముఖ్యాభరణగళాద మాంగళ్య అరిసిన శుంకుమాదిగళింద ఒప్పుతూ, తన్న హృదయేక్షరణాద దేవ మూర్తియన్న సంగడలే తేగిదుశొండు, అదమనేయింద హరిబద్ధ నడదళు.

ఘోరరాంధకారదల్లి డోర డోరటి మీరాబాయియు నేర వాగి నడదు ఒందు నదియ సమీపవన్న సేరిదళు. రాజాజ్ఞాపాలనే గాగి నదియల్లి ధుముకి పూణ బిడబీకేందు బగిదు, తుంచి హరియు త్తిద్ద ఆ నదియల్లి హరికొండళు. ఒడనే దేవద మేలే స్మృతి తప్పితు ఆ స్థితియల్లిద్దాగ ఒందు ఆపూర్వ తేజవు ఆకేగి దృష్టిగోచరవాగి— “సాధ్వి—మీరే బిడదదిరు. నినగిన్న అయి: పరిమితియు తిరలిల్లి ఇన్న నిన్నింద ఆగబీకాద కార్యవు బహువిదే.” ఎందంతాయిత. ఆ మాతుగళన్న శేళి ఆకేయు కణ్ణు బిట్టి సోడలాగి, తాను నదీ తిరద మరళ రాతీయ మేలే ఇద్దంతే తిళియితు. తరువాయ తాను ఆగలే పూణత్యాగ మాడువుదు భగవదీష్టకృ బరిలిల్లివేందు తిళిదు, అల్లిందేద్దు త్రి శృంగన సంచారదింద పరమపవిత్రవేనిసిద్ద బృందావ నద పుణ్యక్షేత్రకృ హోగబీకేందు సంచలిసి హరిటిళు. దారియల్లి సిక్కిద గోపాలకరన్న కురితు,—“అణ్ణగళిరా, బృందావనకృ దారి యావుదు?” ఎందు ప్రశ్నిసిదళు ఆకేయ దివ్య మంగళ విగ్రహ వన్న దివ్య తేజోవిరాజమానవాద ఆకేయ ముఖకమలవన్న శండు, బాయింద హరిడుత్తిద్ద భగవన్నామ సంకీర్తనేయ సుధా ధారేయన్న శేళి అవరు ఆకర్షితతాగి, ఆకేగి హాలుహణ్ణు గళన్న సమర్పిసిదరు. అవరల్లి శేలవరు. ఆకేగి దారియన్న తేజిరిసుత్తా ముందే నడదరు. ముందే మార్గవు సాగిదంతిల్లా, మీరాబాయియు బృందావనకృ హరిటిద్దాళింబ వర్తమానవు ఎల్లా స్థళగ గల్గిని వ్యాపిసి నూరారు మంచి భక్త్యాదిగళి—సాధుసంతతి ఒందు

ಸೇರತೊಡಗಿದರು. ವಿಾರಾಬಾಯಿಯ ಭಕ್ತಪರಿವಾರವು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಅವರೆಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾದಾರವಿಂದ ಮಕರಂದವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುತ್ತಾ, ಬೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ನಡೆದಳು. ಯಾವ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಾಜವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ವಾಮಿಯ ಬಾಲ್ಯದ ಆಟಪಾಟಗಳಿಂದ-ವೇಣುಗಾನವಿಂದ-ಗೋಪಿಯರೊಂದಿಗಾಡಿದ ಜಲಕ್ರೀಡೆ ರಾಸಕ್ರೀಡೆಗಳಿಂದ ಪಾನನವೆನಿಸಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಾಗ್ರಗಣ್ಯಳಾದ ಆ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯು ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ಮಂಜುಳಸ್ವರದಿಂದ-ಅವ್ಯಾಜಪ್ರೇಮಭಾವದಿಂದ ಮುರಾರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಬೃಂದಾವನ ಪ್ರಾಂತದ ಊರುವನ-ನದೀನದ-ಗಿರಿಗುಹಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಿಾರಾಬಾಯಿಯ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಅಲೌಕಿಕ ಮಾಧುರ್ಯವು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಆ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದವರ ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳು, ತೊಂದರೆ ತಾಪತ್ರಯಗಳು, ವೋಹ-ಮದ-ಮಾತ್ಸರ್ಯಗಳು, ಬೇನೆ ಬೇಸರಿಕೆಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ನಿರ್ನಾಮವಾಗುತ್ತಿರುವುವು. ಆಕೆಯ ದರ್ಶನ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲೊಂದು ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅನೇಕಾನೇಕ ಮಂದಿ ಭಾವುಕರು ದೇಶದೇಶಗಳಿಂದಲೂ ಬಂದು ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು.

ಆ ಬೃಂದಾವನ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲೇ ಜೀವಗೋಸಾಯಿ ಯೆಂಬೊಬ್ಬ ಮಹಾಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತನು ಇದ್ದಾನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ವಿಾರಾಬಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಒಡನೆ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಆತನನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟಳು. ಆತನು ಜನ್ಮ ಸಾಧಿಕೃಕ್ಕೆ ಕಾಮಿನೀ ಕಾಂಚನಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೂ ನೋಡದೆ ಸರ್ವದಾ ಭಗವಧ್ಯಾನ ಪರಾಯಣರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ, ತಾನೂ ಸ್ತ್ರೀ ಮುಖವನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. ವಿಾರಾಬಾಯಿಗೆ ಆ ನೃತ್ತಾಂತವು ತಿಳಿಯಲು, ಆ ಸಾಧುಶೀಲಳು, “ಭಕ್ತವರಾ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯೊಬ್ಬನೇ ಪುರುಷನು; ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ, ಪತಿಯನ್ನು ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸುವ ಪತ್ನಿಯಾರಂತೆ, ಆತನನ್ನು ಸೇವಿಸತಕ್ಕವರಾದುದರಿಂದ ಅವರು ಪುರುಷರಾಗಿದ್ದರೂ-ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಎಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರಾಗಿರುವಾಗ ನಾವು

ಪುರುಷರೆಂದು ಗರ್ವಿಸುವುದು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಲ್ಲವೆ' ನಿಮಗೆ ನಾವು ಪುರುಷರೆಂಬ ಅಹಂಭಾವವಿರುವುದಾದರೆ ನೀವು ಭಕ್ತರೆನಿಸಲಾರರಿ. ನೀವು ಹಾಗೆ ಭಕ್ತರೇ ಆಗಿರುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇತರ ಭಕ್ತರನ್ನು ಕಾಣುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಂತರವೇ ಇದೆ" ಎಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡ ನೆಯೇ ಜೀವಗೋಸಾಯಿಯು ಯುಕ್ತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು, ಆಕೆಯಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಬಂದು, ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಆಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಗುರುವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು.

ಮುಂದೆ ಭಕ್ತರಸಾಮೃತವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆಯ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಲು ಮಾರಾಬಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಭಕ್ತಾದಿಗಳು ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಆಕೆಯ ಕೀರ್ತಿ ಪರಿಮಳವು ಅಖಂಡ-ಆದ್ಯಂತ ಭಾರತ ದೇಶದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು ಉದಯಪುರದಲ್ಲಿ ಕೇಳುವುದೇನು! ರಾಣಾಕುಂಭನು ದೇವಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ-ರಾಜಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ-ವಿಹಾರದ ಉಪವನಕ್ಕೆ-ಬೀಟೆಗೆಂದು ಕಾಡಿಗೆ-ಕೆರೆ ಭಾವಿಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಭಕ್ತರು, ಗಾಯಕರು, ನಟನಿಟರು, ಬೇಡರು, ವಿರಾಗಿಗಳು, ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಹೆಜ್ಜೆನು ಸಮಸ್ತರೂ ಆಕೆಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಗೀತಾರತ್ನಗಳನ್ನೇ ಕಂಠಾಭರಣವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೇ ಕೇಳುವನು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಆಕೆಯ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಚಾರಿತ್ರವರ್ಣನೆಯೇ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಆಕೆಯ ಸದ್ಗುಣ ಸಚ್ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಕೀರ್ತನೆಯೇ! ಅಹರ್ನಿಶಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಣಾನಿಗೆ ತಾನು ಆ ಭಕ್ತಾಗ್ರಗಣ್ಯಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಗಾಧ ಪಾಪ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂಬ ಅರಿವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಆ ಸಾಧ್ವಿಗೆ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ವಿಚಿತ್ರ ದುಃಖಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಸಹನೀಯ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು ಒಡನೆ ಆಕೆಯ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಾದರೂ ಕ್ಷಮಾಪಣೆ ಬೇಡಿ, ಪುನಃ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಕರೆತರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಸಕಲ ರಾಜವೈಭವಗಳಿಂದಲೂ ಹೊರಟನು.

ಇಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಜನ್ಮಾಷ್ಟಮಿ. ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ಬೃಂದಾವನದಿಂದ ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಅಸಂಖ್ಯ ಭಕ್ತ ಬೃಂದವು ನೆರೆದು, ಗಾನರಸ ಸುಧೆಯನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ,

ಪರಮಾನಂದ ಪ್ರನಾಹದಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಮುಖಾರವಿಂದ-ಶಾಂತಿಮಯ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಸಕಲರನ್ನೂ ಆದರಿಸುತ್ತ ಭಗವತ್ಕೀರ್ತನಾ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾಳೆ.

ದೂರದಲ್ಲಿ ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳೂ ರಾಜಾರ್ಹವಾದ ಮೇನೆಗಳೂ ಬಂದು ಪತಾಕೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ ರಾಜಭಟರೂ ಕಾಣಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ಕೌತುಕಗೊಂಡು ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಉದಯಪುರದ ಧ್ವಜವು ಕಾಣಿಸಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ರಾಣಾಕುಂಭನು ದೂರದಿಂದಲೇ ಮೇನೆಯಿಂದಿಳಿದು ಪಾದಚಾರಿಯಾಗಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ಕಂಡಳು! ಎಲ್ಲರೂ ತಾಟಸ್ಥ್ಯಭಾವವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ-ಕೌತುಕಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ರಾಜನು ಸೇರವಾಗಿ ಬಂದು ಪ್ರಸಂಗಾಂಗಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಒಡನೆ ಮಾರಾಬಾಯಿಯು ಪತಿಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಆತನ ಪಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧಾರಣ ಮಾಡಿದಳು ರಾಣಾನು ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನೂ-ಲೋಪಗಳನ್ನೂ ಮರೆತು ಉದಯಪುರಕ್ಕೆ ದಯೆಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಗೃಹವನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಭಜನೆ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಮನದಣಿಯೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಆಕೆಯೂ ಒಪ್ಪಿದಳು. ಇಂತು ಪವಿತ್ರಪ್ರೇಮದಿಂದ ಒಂದಾದ ಸತಿಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ, ಪುನಃ ಬೃಂದಾವನವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರು. ತರುನಾಯ ರಾಣಾನು, ಮಾರಾಬಾಯಿಯನ್ನು ಪರಮಸಂತೋಷದಿಂದ ಕರೆದೊಯ್ದು, ಮಹದ್ವೈಭವದಿಂದ ನಗರಪ್ರವೇಶಗೊಳಿಸಿ ಆದರಿಸಿದನು. ಪಟ್ಟಣಿಗರ ಆನಂದಾಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಗೆ ಮೇರೆಯಿಲ್ಲವಾಯಿತು!

ಉ ಪ ಸ ಂ ಹಾ ರ

ಮೃಂದೆ ಮಾರಾಬಾಯಿಯು, ತಾನು ಉದಯಪುರದ ಅರಮನೆಯ ಪ್ರಾಕಾರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯ ವಿಗ್ರಹವೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಭಾವಗಳಿಂದ ನಿರಾ

ತಂತ್ರವಾಗಿ ಸೇವಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಈಗ, ಆಕೆಯು ಬೇಕಾದಾಗ ದೇವಸ್ಥಾನ
ಕ್ಯಾಂಪ್‌ನಲ್ಲಿ ಬೃಂದಾವನಕ್ಯಾಂಪ್‌ನಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಕೆಗಾಗಲೀ ಹೋಗಲು ಆಕೆಯೇನಿಲ್ಲ.
ಆಕೆಯೂ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾಧ್ಯಸ್ಥನಾದ ಸಂತತಿಯಿರಬೇಕಾದುದರ ಔಚಿತ್ಯ
ವನ್ನಂತೂ ರಾಣಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ, ಆತನಿಗೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ಅನುರೂಪ
ರಾಜಪುತ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿದಳು. ಆ ನೂತನ ವಧುವು ತನ್ನ ಪತಿ
ಯೊಂದಿಗೆ ಅಂತಿಮವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಂತಿಮ ಸ್ತ್ರೀಶಿಕ್ಷೆಯ
ಮುಖಾಮುಖಿ ನಮ್ಮ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದಕ್ಕಾದಳು.

ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕಿಯು ಸಕಲರಿಂದಲೂ ಸನ್ಮಾನನೀಯ
ಳಾಗಿ ಬಹುಕಾಲ ಜೀವಿಸಿದ್ದು, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಲೋಕ
ದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಳು. ಒಂದಾನೊಂದು ಸಾರಿ ಬೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಸಾ
ನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದಾಗ, ತಾನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಮದುವೆಗ
ನೊಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವಿಗ್ರಹದಲ್ಲೇ ಐಕ್ಯಳಾಗಿ
ಮುಕ್ತಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಸೂರೆಗೊಂಡಳೆಂದು ಐಹಿಕ್ಯವಿದೆ.

ಸಾಧುನರ್ಯಾಳಾದ ಯಾವ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ
ರಾಜ್ಯೋತ್ಪತ್ತಿ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದೂ ಸಂಗಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ತುಚ್ಛೀಕರಿಸಿ,
ನಿತ್ಯಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ಅನನ್ಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿ
ಯನ್ನು ತನ್ನ ಅಂತಿಮ ಪ್ರೇಮಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಳೋ, ಆಕೆಯ
ಈ ಪಾವನ ಚರಿತ್ರೆಯು, ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿವಿಹೀನರಾಗಿ ದುರ್ಗತಿಗೀದಿರುವ ಭಾರ
ತೀಯರ-ಕರ್ಣಾಟಕರ ಪ್ರಕೃತ ದುರವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶ
ಕವಾಗಿ, ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ನಿಷ್ಕಾಮ ಸೇವಾತತ್ಪರತೆ
ಯನ್ನೂ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಾದಿ ಉದ್ಧಾರಕ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಅವರಲ್ಲಿ
ಉಂಟುಮಾಡಲಿ! ದೇಶಸೇವೆ ಈಶಸೇವೆಗಳಿಗಾಗಿ ತನುಮನ ಧನಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿ
ಸಲು ಅವರನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲಿ! ಭಕ್ತಾಗ್ರಗಣ್ಯಳಾದ ಶ್ರೀ ವಿವರಣಾ
ಯೆಯ ಹೃದಯಾಂತರ್ವರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯು
ನಮ್ಮ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಲಿ.

ತಥಾಸ್ತು.

ಶ್ರೀ ಮಾರಾಬಾಯಿ ವಿರಚಿತ ಹಿಂದೀ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು

ಪದ್ಯ ೧ ರಾಗ-ಖಮಾಜ್-ದಾದರಾ.

ಮೇರೆ ತೋ ಗಿರಿಧರ ಗೋಪಾಲ ದೂಸರಾ ನ ಕೋಯಾ || ಪಲ್ಲವಿ ||
 ಜಾಕೆ ಶಿರ ಮೋರ-ಮುಕುಟ ಮೇರೋ ಪತಿ ಸೋಯಾ ||
 ತಂಬ ಚಕ್ರಗದಾ ಪದ್ಮ ಕಂಠಮಾಲ ಸೋಯಾ || ೧ ||
 ತಾತ ಮಾತ ಸುತ ನ ಭ್ರಾತ, ಆಪನೋ ನ ಕೋಯಾ ||
 ಭಾಂಡ್ ದಯಾ ಕುಲಕೀಕಾನ್ ಕ್ಯಾಕರೇಗಾ ಕೋಯಾ || ೨ ||
 ಸಂತನ ಸಂಗ ಬೈರ ಬೈರ ಲೋಕಲಾಜ ಖೋಯಾ ||
 ಅಬತೋ ಬಾತ್ ಫೈಲಗಯಾ ಜಾನ್ಯೆಸಬ ಕೋಯಾ || ೩ ||
 ಆಸು ಅನ ಜಲ ಸೀಂಚ ಸೀಂಚ ಪ್ರೇಮ ಬೇಲ ಬೋಯಾ ||
 ಮಾರಾ ಪ್ರಭು ಲಗನ ಲಗೀ ಹೋನೀ ಸೋ ಹೋಯಾ || ೪ ||

ಪದ್ಯ ೨ ರಾಗ-ಮಾಂಢ-ದಾದರಾ.

ಮಾಯಾ ಮೈನೆ ಗೋವಿಂದ ಲೀನೋ ಮೋಲ |
 ಗೋವಿಂದ ಲೀನೋ ಮೋಲ || ಪಲ್ಲವಿ ||
 ಕೋಯಾಕಹೆ ಸಸ್ತಾ, ಕೋಯಾಕಹೆ ಮಹಂಗಾ, ಲೀನೋ ತರಾಜೂ ತೋಲ
 ಕೋಯಾಕಹೆ ಘರಮೆ, ಕೋಯಾಕಹೆ ಬನಮೆ, ರಾಧಾಕೇ ಸಂಗಖಿಲೋ
 ಮಾರಾಕೆ ಪ್ರಭು ಗಿರಿಧರ ನಾಗರ, ಅವತ ಪ್ರೇಮಕೆ ಜೋಲ ||

ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳ ಸಂಚಿಕೆ

ಪೌರಾಣಿಕಯುಗದ ಪ್ರಬಲಪರಾಕ್ರಮಿ
 ಪ ರ ಶು ರಾ ಮ

